

ספר במדבר Numbers

Formatting by Nathan Kasimer

With the Targum, 1917 JPS Translation, and Rashi

©Nathan Kasimer, 2021 (5782). This text may be re-used under the terms of the Creative Commons Sharealike 2.0 license (CC-BY-SA), the terms of which are available here: <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.0/>. This book includes the following texts:

- Miqra According to the Masora
  - License: CC-BY-SA
  - Source: https://he.wikisource.org/wiki/מקרא_על_פי_מסורה
- Targum Onkelos, vocalized according to the Yemenite Taj
  - License: CC-BY-SA
  - Source: https://he.wikisource.org/wiki/תרגום_אונקלוס
- Rashi Chumash, Metsudah Publications, 2009
  - License: CC-BY

All these texts were retrieved from Sefaria. It was typeset and formatted using L^AT_EX, using the Shlomo font by Shlomo Orbach from <https://sites.google.com/site/orlaeinayim/download> and the EB Garamond font by Georg Duffner from <http://www.georgduffner.at/ebgaramond/index.html>. Both of these were used under the terms of the SIL Open Font License.

תוכן העניינים

v	Introduction
vi	Usage Guide
1	פרשת במדבר
20	פרשת נשא
44	פרשת בהעלתך
66	פרשת שלח לך
84	פרשת קורח
98	פרשת חקת
113	פרשת בלק
130	פרשת פינחס
153	פרשת מטות
168	פרשת מסעי
186	פרשת דברים למנחה בשבת מסעי
186	פרשת דברים
187	הפטרות
187	הפטרות במדבר
189	הפטרות נשא
191	הפטרות בהעלתך
193	הפטרות שלח לך
195	הפטרות קורח
198	הפטרות חקת

201	הפטרת בלק
202	הפטרת פינחס
205	הפטרת מטות
207	הפטרת מסעי
210	הפטרת שבת ראש חודש
212	הפטרת שבת מחר חודש

Introduction

This ḥumash is intended primarily for learning *Shnayim Mikra veEchad Targum*, but to be versatile enough to be usable in a synagogue. To that end, it includes multiple texts used as the "Targum"—Targum Onkelos itself, the commentary of Rashi, and a translation into English. For Haftarot, special Maftir portions, and Shabbat Minḥa readings, only Hebrew and English are printed, since these sections are included for ease of use in synagogues rather than for study use.

The text of the Torah itself is from the *Mikra al pi Masorah* project. The text was selected for its open licensing, extensive source documentation, and accuracy in presenting the masoretic text. The text of Targum is the Wikisource Targum, which is based on Yemenite texts (particularly the 1901 edition of the Taj). It was selected for its accurate vocalization. The English translation is the 1917 JPS translation, and text of Rashi is from the Metsudah edition. All these texts were retrieved from Sefaria. Data for aliya divisions, haftarot, and lengths of parshiyot was pulled from Hebcal. Information on which special *Maftir* and *Haftarot* can occur on which Sabbaths is from the Koren Shabbat Chumash. Sedarim data was pulled from *Mikra al pi Masorah*.

I hope this text will be helpful to those who use it.

Usage Guide

This text has minimal notations about various textual differences in the Masoretic text of the Torah. For information where this text varies from others, see the notes of the *Mikra al pi Masorah* project, or notes in *Minḥat Shai*. The *Mikra al pi Masorah* project also has information in its notes about variations in customs about where to divide aliyot. Only differences that affect the consonantal text as it appears in a Seder Torah are noted. Kamatz Katan is indicated with a special symbol for the text of the Torah, but not in the text of the Targum.

To reduce confusion, different numbering systems used for running verse references are numbered differently. Roman numerals are used for chapters, Hindu-Arabic numerals for verses, and Hebrew letters for Sedarim. In verse references in notes, however, chapters are listed in Hindu-Arabic numerals. Where there are attested seder divisions that are not included in the traditional 154-seder count, the number is printed with an asterisk, indicating that it is a seder break but the seder number has not increased. Instances where there are variations in tradition for the start of a seder are in brackets or parentheses.

Names of parshiyot, aliyot, and the number of verses in each parsha are noted in Rashi script. The weekday aliyot can be assumed to end where the second aliya begins. The ending is noted if that is not the case. לוי and ישראל indicate the weekday aliyot. Aliyot for doubled parshiyot are in parentheses.

Parsha breaks are indicated with a פ or ט in parentheses. A petuḥa is a paragraph break that ends a line, a setuma is a break where a blank space is left mid-line. Keri ukhetiv instances are noted with brackets and letters indicating which text is the keri and which is the ketiv.

Large/small letters are printed in the text. Note that in an actual Seder Torah the large/small letters have the top of the letter aligned with the rest of the text. They are printed aligned with the bottom line here due to typesetting considerations. Other special letters are indicated with parenthetical notes.

1	AND THE LORD spoke unto Moses in the wilderness of Sinai, in the tent of meeting, on the first day of the second month, in the second year after the were come out of the land of Egypt, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בַּמִּדְבָּר סִינַי בְּאַהֲל מוֹעֵד בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בַשָּׁנָה הַשְּׁנִית לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר:	צמדכר א
2	'Take ye the sum of all the congregation of the children of Israel, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, every male, by their polls;	שָׂאוּ אֶת-רֹאשׁ כָּל-עֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפַּחָתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת כָּל-זָכָר לְגִלְגָּלָתָם:	2
3	from twenty years old and upward, all that are able to go forth to war in Israel: ye shall number them by their hosts, even thou and Aaron.	מִבְּנֵי עֲשָׂרִים שָׁנָה וְיָמָעְלָה כָּל-יֶצֶא צֶבָא בְּיִשְׂרָאֵל תִּפְקְדוּ אֹתָם לְצִבְאָתָם אֹתָהּ וְאֶתְּךָ:	3
4	And with you there shall be a man of every tribe, every one head of his fathers' house.	וְאִתְּכֶם יִהְיוּ אִישׁ אִישׁ לְמִטָּה אִישׁ רֹאשׁ לְבֵית-אֲבֹתָיו הוּא:	4
5	And these are the names of the men that shall stand with you: of Reuben, Elizur the son of Shedeur.	וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר יַעֲמְדוּ אִתְּכֶם לְרֹאשֵׁיב אֶלִּיצִיזֹר בֶּן-שִׁדְיָאוֹר:	נ"ו
6	Of Simeon, Shelumiel the son of Zurishaddai.	לְשִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן-צֹוֹרִישָׁדַי:	6
7	Of Judah, Nahshon the son of Amminadab.	לְיְהוּדָה נַחֲשֹׁן בֶּן-עֲמִינָדָב:	7
8	Of Issachar, Nethanel the son of Zuar.	לְיִשָּׁשָׁכָר נֶתַנְאֵל בֶּן-צֹוֹעַר:	8
9	Of Zebulun, Eliab the son of Helon.	לְזִבְּלֹן אֱלִיאָב בֶּן-חֵלֹן:	9
10	Of the children of Joseph: of Ephraim, Elishama the son of Ammihud; of Manasseh, Gamaliel the son of Pedahzur.	לְבִנְיָמִן יוֹסֵף אֱלִישָׁמָע בֶּן-עֲמִיחֻד לְמִנַּשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן-פְּדָהצֹוֹר:	10

- (1) וידבר. במדבר סיני באחד לחדש. מתוך חיצתן לפניו מונה אותם כל שעה כשיצאו ממזרים מנאן וכשנפלו בעגל מנאן לידע מנין הנומרים כשצא להשרות שכינתו עליהן מנאן. צאחד צניסן הוקס המשכן וצאחד צאייר מנאס:
- (2) למשפחתם. דע מנין כל שצט ושצט: לבית אבתם. מי שצציו משצט אחד ואמו משצט אחר יקוס על שצט אציו
- (3) צ"צ קט, 3): לגלגלם. על ידי שקלים צקע לגלגולת:
- (4) כל יצא צבא. מגיד שאין יואל צצצא פחות מנן עשרים:
- (5) ואתכם יהיו. כשתפקדו אותם יהיו עמכם נשיא כל שצט ושצט:

11	Of Benjamin, Abidan the son of Gideoni.	לְבִנְיָמִן אֲבִידָן בֶּן-גִּדְעֹנִי:	לְבִנְיָמִן אֲבִידָן בֶּן-גִּדְעֹנִי:	11
12	Of Dan, Ahiezer the son of Ammishaddai.	לְדָן אַחִיעֶזֶר בֶּן-עַמִּישַׁדַּי:	לְדָן אַחִיעֶזֶר בֶּן-עַמִּישַׁדַּי:	12
13	Of Asher, Pagiel the son of Ochran.	לְאָשֶׁר פַּגְעִיאל בֶּן-עֶכְרָן:	לְאָשֶׁר פַּגְעִיאל בֶּן-עֶכְרָן:	13
14	Of Gad, Eliasaph the son of Deuel.	לְגָד אֱלִיסָפָה בֶּן-דְּעוּאֵל:	לְגָד אֱלִיסָפָה בֶּן-דְּעוּאֵל:	14
15	Of Naphtali, Ahira the son of Enan.	לְנַפְתָּלִי אַחִירָע בֶּן-עֵינָן:	לְנַפְתָּלִי אַחִירָע בֶּן-עֵינָן:	15
16	These were the elect of the congregation, the princes of the tribes of their fathers; they were the heads of the thousands of Israel.	אֵלֶּיּוֹן מִעֲרֵעֵי כְנֻשָּׁתָא רִבְרִי שְׁבִטֵי אֲבֹתָהוֹן רִישֵׁי אֲלִפִּיא דִּישְׂרָאֵל אֲנֹנִי:	אֵלֶּה (כ' קריאי) קְרוּאִין הָעֵדָה נְשִׂאֵי מִטּוֹת אֲבוֹתָם רֹאשֵׁי אֲלִפֵּי יִשְׂרָאֵל הֵם:	16
17	And Moses and Aaron took these men that are pointed out by name.	וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן יֵת גּוֹבְרִיָּא הָאֵלֶּה אֲשֶׁר נִקְּבוּ בְּשֵׁמֹתָ: (בספרי ספרד ואשכנז בשמות)	וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר נִקְּבוּ בְּשֵׁמֹתָ: (בספרי ספרד ואשכנז בשמות)	17
18	And they assembled all the congregation together on the first day of the second month, and they declared their pedigrees after their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, by their polls.	וַיָּת כָּל כְּנֻשָּׁתָא כְּנֻשׁוֹ בְּחֹד לְיָרְחָא תַּנְיָנָא וְאַתִּיחְסוֹ עַל זְרַעֲיָתָהוֹן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן בְּמִנְיֹן שְׁמֹתָן מִכּוּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲיָלָא לְגִילְגָּלְתָהוֹן:	וְאֵת כָּל-הָעֵדָה הִקְהִילוּ בְּאַחַד לְחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי וַיִּתְּלָדוּ עַל-מִשְׁפַּחָתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִכּוּר עֶשְׂרִים שָׁנָה וְיָמָעְלָה לְגִילְגָּלְתָם:	18
19	As the LORD commanded Moses, so did he number them in the wilderness of Sinai.	כְּמָא דְפִקִּיד יְיָ יֵת מֹשֶׁה וּמִנְיֹן בְּמִדְבָּרָא דְסִינַי:	כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה וַיִּפְקְדֵם בְּמִדְבָּר סִינַי: (ס)	19
20	And the children of Reuben, Israel's first-born, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, by their polls, every male from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	וַהֲיוּ בְנֵי רְאוּבֵן בּוֹכְרִיהוֹן דִּישְׂרָאֵל לְזְרַעֲיָתָהוֹן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן בְּמִנְיֹן שְׁמֹתָן לְגִילְגָּלְתָהוֹן כָּל דְּכוּרָא מִכּוּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲיָלָא כָּל נָפִיק חֵילָא:	וַיְהִיו בְּנֵי-רְאוּבֵן בְּכֹר יִשְׂרָאֵל תּוֹלְדָתָם לְמִשְׁפַּחָתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת לְגִילְגָּלְתָם כָּל-זָכָר מִכּוּר עֶשְׂרִים שָׁנָה וְיָמָעְלָה כָּל יֹצֵא צָבָא:	20
21	those that were numbered of them, of the tribe of Reuben, were forty and six thousand and five hundred.	מִנִּינְיָהוֹן לְשִׁבְטָא דְרְאוּבֵן אַרְבַּעִין וְשֵׁשָׁתָא אֲלָפִין וְחֲמִישׁ מֵאָה:	פְּקָדֵיהֶם לְמִטָּה רְאוּבֵן שֵׁשָׁה וְאַרְבָּעִים אֲלָף וְחֲמִשׁ מֵאוֹת: (פ)	21

(16) אלה קרואי העדה. הנקראים לכל דבר חשיבות שזעדה:
(17) האנשים האלה. את שנים עשר נשיאים הללו: אשר נקבו. לו כאן בשמות:
(18) ויתלדו על משפחותם. הציאו ספרי ימוסיהם ועידי חזקת לידתם כל אחד ואחד להתייחס על השבט:

<p>Of the children of Simeon, their generations, by their families, by their fathers' houses, those that were numbered thereof, according to the number of names, by their polls, every male from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;</p>	<p>לְבִנֵי שִׁמְעוֹן תּוֹלְדֹתָהוּן לְזֶרְעֵיתָהוּן לְבֵית אֲבֹתָהוּן מִנִּיגוֹהֵי בְּמִנּוֹן שְׁמֵהוּן לְגִלְגֻּלְתָּהוּן מִכָּל דְּכוּרָא מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא:</p>	<p>לְבִנֵי שִׁמְעוֹן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם פָּקֻדֵי בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת לְגִלְגֻּלְתָּם כָּל-זָכָר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַמַּעֲלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:</p>
<p>those that were numbered of them, of the tribe of Simeon, were fifty and nine thousand and three hundred.</p>	<p>מִנִּיגוֹהֵוּן לְשִׁבְטָא דְּשִׁמְעוֹן חֲמִשִּׁין וְתַשְׁעָא אֲלָפִין וְתֵלַת מֵאָה:</p>	<p>פָּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה שִׁמְעוֹן תַּשְׁעָה וְחֲמִשִּׁים אֲלָף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת: (פ)</p>
<p>Of the children of Gad, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;</p>	<p>לְבִנֵי גָד תּוֹלְדֹתָהוּן לְזֶרְעֵיתָהוּן לְבֵית אֲבֹתָהוּן בְּמִנּוֹן שְׁמֵהוּן מִכָּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא:</p>	<p>לְבִנֵי גָד תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַמַּעֲלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:</p>
<p>those that were numbered of them, of the tribe of Gad, were forty and five thousand six hundred and fifty.</p>	<p>מִנִּיגוֹהֵוּן לְשִׁבְטָא דְּגָד אַרְבַּעִין וְחֲמִשָּׁא אֲלָפִין וְשִׁית מֵאָה וְחֲמִשִּׁין:</p>	<p>פָּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה גָד חֲמִשָּׁה וְאַרְבַּעִים אֲלָף וּשְׁשׁ מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים: (פ)</p>
<p>Of the children of Judah, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;</p>	<p>לְבִנֵי יְהוּדָה תּוֹלְדֹתָהוּן לְזֶרְעֵיתָהוּן לְבֵית אֲבֹתָהוּן בְּמִנּוֹן שְׁמֵהוּן מִכָּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא:</p>	<p>לְבִנֵי יְהוּדָה תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַמַּעֲלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:</p>
<p>those that were numbered of them, of the tribe of Judah, were threescore and fourteen thousand and six hundred.</p>	<p>מִנִּיגוֹהֵוּן לְשִׁבְטָא דִּיהוּדָה שִׁבְעִין וְאַרְבַּעָא אֲלָפִין וְשִׁית מֵאָה:</p>	<p>פָּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה יְהוּדָה אַרְבַּעַה וּשְׁבַעִים אֲלָף וּשְׁשׁ מֵאוֹת: (פ)</p>
<p>Of the children of Issachar, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;</p>	<p>לְבִנֵי יִשָּׁשְׁכָר תּוֹלְדֹתָהוּן לְזֶרְעֵיתָהוּן לְבֵית אֲבֹתָהוּן בְּמִנּוֹן שְׁמֵהוּן מִכָּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא:</p>	<p>לְבִנֵי יִשָּׁשְׁכָר תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַמַּעֲלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:</p>
<p>those that were numbered of them, of the tribe of Issachar, were fifty and four thousand and four hundred.</p>	<p>מִנִּיגוֹהֵוּן לְשִׁבְטָא דִּישָּׁשְׁכָר חֲמִשִּׁין וְאַרְבַּעָא אֲלָפִין וְאַרְבַּע מֵאָה:</p>	<p>פָּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה יִשָּׁשְׁכָר אַרְבַּעַה וְחֲמִשִּׁים אֲלָף וְאַרְבַּע מֵאוֹת: (פ)</p>

30	Of the children of Zebulun, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי זְבוּלֹן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא:	לְבִנֵי זְבוּלֹן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָא כָּל יֵצֵא צָבָא:	30
31	those that were numbered of them, of the tribe of Zebulun, were fifty and seven thousand and four hundred.	מִנִּי־הֵהוּן לְשִׁבְטָא דְזְבוּלֹן חֲמִשִּׁין וְשִׁבְעָא אֲלָפִין וָאַרְבַּע מֵאוֹת:	לְמִטָּה זְבוּלֹן שְׁבַעָה וַחֲמִשִּׁים אֲלָף וָאַרְבַּע מֵאוֹת: (פ)	31
32	Of the children of Joseph, namely, of the children of Ephraim, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי יוֹסֵף לְבִנֵי יוֹסֵף אֶפְרַיִם תּוֹלְדֹתָהוּן לְבֵית אֲבֹתָהוּן בְּמִנְיַן שְׁמֵהוּן מִבֵּר עֲשָׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא:	לְבִנֵי יוֹסֵף לְבִנֵי אֶפְרַיִם תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָא כָּל יֵצֵא צָבָא:	32
33	those that were numbered of them, of the tribe of Ephraim, were forty thousand and five hundred.	מִנִּי־הֵהוּן לְשִׁבְטָא דְאֶפְרַיִם אַרְבַּעִין אֲלָפִין וַחֲמִישׁ מֵאוֹת:	לְמִטָּה אֶפְרַיִם אַרְבַּעִים אֲלָף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת: (פ)	33
34	Of the children of Manasseh, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי מְנַשֶּׁה תּוֹלְדֹתָהוּן לְבֵית אֲבֹתָהוּן בְּמִנְיַן שְׁמֵהוּן מִבֵּר עֲשָׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא:	לְבִנֵי מְנַשֶּׁה תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָא כָּל יֵצֵא צָבָא:	34
35	those that were numbered of them, of the tribe of Manasseh, were thirty and two thousand and two hundred.	מִנִּי־הֵהוּן לְשִׁבְטָא דְמְנַשֶּׁה תְּלָתִין וְתַרְוֵין אֲלָפִין וּמֵאוֹת:	לְמִטָּה מְנַשֶּׁה שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אֲלָף וּמֵאוֹת: (פ)	35
36	Of the children of Benjamin, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי בִנְיָמִן תּוֹלְדֹתָהוּן לְבֵית אֲבֹתָהוּן בְּמִנְיַן שְׁמֵהוּן מִבֵּר עֲשָׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא:	לְבִנֵי בִנְיָמִן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָא כָּל יֵצֵא צָבָא:	36
37	those that were numbered of them, of the tribe of Benjamin, were thirty and five thousand and four hundred.	מִנִּי־הֵהוּן לְשִׁבְטָא דְבִנְיָמִן תְּלָתִין וַחֲמִשָּׁא אֲלָפִין וָאַרְבַּע מֵאוֹת:	לְמִטָּה בִנְיָמִן חֲמִשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים אֲלָף וָאַרְבַּע מֵאוֹת: (פ)	37

38	Of the children of Dan, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבְנֵי דָן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמַת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלֶּיהָ כָּל יֹצֵא צָבָא:	לְבְנֵי דָן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמַת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלֶּיהָ כָּל יֹצֵא צָבָא:	38
39	those that were numbered of them, of the tribe of Dan, were threescore and two thousand and seven hundred.	מִנִּיחֵיהֶן לְשִׁבְטָא דְדָן שְׁתֵּין וּתְרִין אֲלָפִין וּשְׁבַע מֵאָה:	פְּקָדֵיהֶם לְמִטָּה דָּן שְׁנַיִם וּשְׁשִׁים אֲלָף וּשְׁבַע מֵאוֹת: (פ)	39
40	Of the children of Asher, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבְנֵי אָשֶׁר תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמַת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלֶּיהָ כָּל יֹצֵא צָבָא:	לְבְנֵי אָשֶׁר תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמַת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלֶּיהָ כָּל יֹצֵא צָבָא:	40
41	those that were numbered of them, of the tribe of Asher, were forty and one thousand and five hundred.	מִנִּיחֵיהֶן לְשִׁבְטָא דְאָשֶׁר אַרְבַּעִין וְחָד אֲלָפִין וְחֲמִישׁ מֵאָה:	פְּקָדֵיהֶם לְמִטָּה אָשֶׁר אַחַד וְאַרְבָּעִים אֲלָף וְחָמֵשׁ מֵאוֹת: (פ)	41
42	Of the children of Naphtali, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	בְּנֵי נַפְתָּלִי תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמַת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלֶּיהָ כָּל יֹצֵא צָבָא:	בְּנֵי נַפְתָּלִי תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמַת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלֶּיהָ כָּל יֹצֵא צָבָא:	42
43	those that were numbered of them, of the tribe of Naphtali, were fifty and three thousand and four hundred.	מִנִּיחֵיהֶן לְשִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי חֲמִשִּׁין וּתְלָתָא אֲלָפִין וְאַרְבַּע מֵאָה:	פְּקָדֵיהֶם לְמִטָּה נַפְתָּלִי שְׁלֹשָׁה וְחֲמִשִּׁים אֲלָף וְאַרְבַּע מֵאוֹת: (פ)	43
44	These are those that were numbered, which Moses and Aaron numbered, and the princes of Israel, being twelve men; they were each one for his fathers' house.	אֵלֶּין מִנִּינְיָא דְמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּרְבֵרְבֵי יִשְׂרָאֵל תְּרֵי עֶשְׂרִי גֻבְרִין גֻּבְרָא חֵד לְבֵית אֲבֹתָהוּ הֵו:	אֵלֶּה הַפְּקָדִים אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּנְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנַיִם עֶשְׂרִי אִישׁ אִישׁ-אֶחָד לְבֵית-אֲבֹתָיו הָיוּ:	44
45	And all those that were numbered of the children of Israel by their fathers' houses, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war in Israel;	וְהָיוּ כָּל מִנִּינְי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתָם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלֶּיהָ כָּל נָפִיק חִילָא בְּיִשְׂרָאֵל:	וַיְהִיו כָּל-פְּקוּדֵי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתָם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלֶּיהָ כָּל-יֹצֵא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל:	45
46	even all those that were numbered were six hundred thousand and three thousand and five hundred and fifty.	וְהָיוּ כָּל מִנִּינְיָא שִׁית מֵאָה וּתְלָתָא אֲלָפִין וְחֲמִישׁ מֵאָה וְחֲמִשִּׁים:	וַיְהִיו כָּל-הַפְּקָדִים שֵׁשׁ-מֵאוֹת אֲלָף וּשְׁלֹשָׁת אֲלָפִים וְחָמֵשׁ מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים:	46

- 47 But the Levites after the tribe of
their fathers were not numbered
among them. וְהַלְוִיִּם לְמִטָּה אֲבֹתָם לֹא
הִתְפַּקְדּוּ בְּתוֹכָם: (פ) וְלִיֹּאֵי
לְשִׁבְטָא דְאַבְהֵתְהוֹן
לֹא אֶתְמַנְיָאוּ בִּיְנֵיהוֹן:
- 48 And the LORD spoke unto Moses,
saying: וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:
וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימֹר:
- 49 'Howbeit the tribe of Levi thou
shalt not number, neither shalt
thou take the sum of them among
the children of Israel; אַךְ אֶת־מִטָּה לֹוִי לֹא תִפְקֹד
וְאֶת־רֹאשָׁם לֹא תִשָּׂא בְּתוֹךְ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל: וְרֵם יֵת שִׁבְטָא דְלֹוִי לֹא תַמְנִי
וְיֵת חוֹשְׁבָנְהוֹן לֹא תִקְבִּיל בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל:
- 50 but appoint thou the Levites over
the tabernacle of the testimony,
and over all the furniture thereof,
and over all that belongeth to it;
they shall bear the tabernacle, and
all the furniture thereof; and they
shall minister unto it, and shall
encamp round about the tabernacle. וְאִתָּהּ תִּפְקֹד אֶת־הַלְוִיִּם עַל־
מִשְׁכַּן הָעֵדֻת וְעַל כָּל־כֵּלָיו
וְעַל כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ הָמָּה יִשְׂאוּ
אֶת־הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְהֵם
יִשְׁרְתֻהוּ וְסָבִיב לַמִּשְׁכָּן יַחֲנוּ:
וְאִתָּ מְנִי יֵת לִיֹּאֵי עַל מִשְׁכְּנָא
דְּסִהְדוּתָא וְעַל כָּל מְנוּהֵי
וְעַל כָּל דְּלִיָּה אֲנָוִן יִטְלוּן
יֵת מִשְׁכְּנָא וְיֵת כָּל מְנוּהֵי
וְאֲנָוִן יִשְׁמְשׁוּנִיהּ וְסָחוּר סָחוּר
לַמִּשְׁכָּנָא יִשְׁרוּן:
- 51 And when the tabernacle setteth
forward, the Levites shall take it
down; and when the tabernacle is
to be pitched, the Levites shall set it
up; and the common man that
draweth nigh shall be put to death. וּבְנִסְעַ הַמִּשְׁכָּן יוֹרִידוּ אֹתוֹ
הַלְוִיִּם וּבְחֻנַּת הַמִּשְׁכָּן יִקְיֻמוּ
אֹתוֹ הַלְוִיִּם וְהָזָר הַקָּרֵב יוֹמָת:
וּבְמַטְל מִשְׁכְּנָא יִפְרְקוּן יִתִּיָּה
לִיֹּאֵי וּבְמִשְׁרֵי מִשְׁכְּנָא יִקְיֻמוּן
יִתִּיָּה לִיֹּאֵי וְחִילוּנֵי דִיקָרֵב
יִתְקַטִּיל:
- 52 And the children of Israel shall
pitch their tents, every man with
his own camp, and every man with
his own standard, according to
their hosts. וְחָנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ עַל־
מַחֲנֵהוּ וְאִישׁ עַל־דָּגְלוֹ
לְצַבָּאתָם: וְיִשְׁרוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גִּבֹּר עַל
מִשְׁרוּהֵי וּגִבֹּר עַל טַקְסִיָּה
לְחִילֵיהוֹן:
- 53 But the Levites shall pitch round
about the tabernacle of the
testimony, that there be no wrath
upon the congregation of the
children of Israel; and the Levites
shall keep the charge of the
tabernacle of the testimony. וְהַלְוִיִּם יַחֲנוּ סָבִיב לַמִּשְׁכָּן
הָעֵדֻת וְלֹא־יִהְיֶה קֶצֶף עַל־
עֵדֻת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְשִׁמְרוּ הַלְוִיִּם
אֶת־מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכַּן הָעֵדֻת:
וְלִיֹּאֵי יִשְׁרוּן סָחוּר סָחוּר
לַמִּשְׁכְּנָא דְּסִהְדוּתָא וְלֹא
יְהִי רוּגָז עַל כְּנֻשָּׂא דְּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל וְיִשְׁרוּן לִיֹּאֵי יֵת
מִטְרַת מִשְׁכְּנָא דְּסִהְדוּתָא:

(49) אך את מטה לוי לא תפקד. כדאי הוא לגיון של מלך להיות נמנה לצדו. דבר אחר צפה הקצ"ה שעתידיה לעמוד גזירה על כל הנמנין מן עשרים שנה ומעלה שימותו במדבר אחר אל יהיו אלו בכלל לפי שהם שלי שלא טעו בעגל:
(50) ואתה הפקד את הלוויים. כמרגומו מני לשון מרגומו על דבר שהוא ממונה עליו כמו (אסתר ג, ג) ויפקד המלך פקידים:
(51) יורידו אותו. כמרגומו יפרקו כשצאין ליסע במדבר ממסע למסע היו מפרקין אותו מהקמתו ונושאים אותו עד מקום אשר ישכון שם הענין ויחננו שם ומקימין אותו: והזר הקרב. לעבודתם זו: יומת. בידי שמים (סנהדרין פד, א):
(52) ואיש על דגלו. כמו שהדגלים סדורים בספר זה שלשה צבטים לכל דגל:
(53) ולא יהיה קצף. אם תעשה כמלותי לא יהיה קצף ואם לאו שיכנסו זרים בעבודתם זו יהיה קצף כמו שמצינו במעשה קרח (במדבר יז, יא) כי יאלץ הקצף וגו':

54	Thus did the children of Israel; according to all that the LORD commanded Moses, so did they.	וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בֶּן עֲשִׂי: (פ)	54
II	And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־ אַהֲרֹן לֵאמֹר:	שלישי ב
2	'The children of Israel shall pitch by their fathers' houses; every man with his own standard, according to the ensigns; a good way off shall they pitch round about the tent of meeting.	אִישׁ עַל־דִּגְלוֹ בֵּיתוֹ לְבֵית אֲבֹתָם יַחְנוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִנֶּגֶד סָבִיב לְאַהֲל־מוֹעֵד יַחְנוּ:	2
3	Now those that pitch on the east side toward the sunrising shall be they of the standard of the camp of Judah, according to their hosts; the prince of the children of Judah being Nahshon the son of Amminadab,	וְהַחֲנִימִים קִדְמָה מִזְרְחָה הַדָּגֹל מַחֲנֶה יִהְיֶה לְצִבְיָתָם וְנָשִׂא לְבִנֵי יִהוּדָה נַחֲשֹׁן בֶּן־ עַמִּינָדָב:	3
4	and his host, and those that were numbered of them, threescore and fourteen thousand and six hundred;	וּצִבְיָא וּפְקֻדֵיהֶם אַרְבַּעַה וּשְׁבַעִים אֶלֶף וּשְׁשֵׁי מֵאוֹת:	4
5	and those that pitch next unto him shall be the tribe of Issachar; the prince of the children of Issachar being Nethanel the son of Zuar,	וְהַחֲנִימִים עָלָיו מִטָּה יִשָּׁשְׁכָר וְנָשִׂא לְבִנֵי יִשָּׁשְׁכָר נֹתָנָאֵל בֶּן־ צֹוֹעָר:	5
6	and his host, even those that were numbered thereof, fifty and four thousand and four hundred;	וּצִבְיָא וּפְקֻדֵיו אַרְבַּעַה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת:	6
7	and the tribe of Zebulun; the prince of the children of Zebulun being Eliab the son of Helon,	מִטָּה זְבוּלֹן וְנָשִׂא לְבִנֵי זְבוּלֹן אֱלִיאָב בֶּן־חֵלֹן:	7
8	and his host, and those that were numbered thereof, fifty and seven thousand and four hundred;	וּצִבְיָא וּפְקֻדֵיו שְׁבַעַה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת:	8

(2) באחת. כל דגל יהיה לו אות מפה צבועה חלואה צו כצבו של זה לא כצבו של זה צבע כל אחד כגוון אצנו הקבועה צחן ומתוך כך יכיר כל אחד את דגלו (תנחומא במדבר יצ). דבר אחר באותות לבית אבותם צאות שמסר להם יעקב אביהם כשנשארו ממזרים שנאמר (בראשית ג, יצ) ויעשו בניו לו כן כאשר צוה יהודה ויששכר וזבולן ישארוהו מן המזרח וראובן ושמעון וגד מן הדרום וכו' כדאיתא בתנחומא צפרשה זו: מנגד. מרחוק מיל כמו שנאמר ביהושע (יהושע ג, ד) אך רחוק יהיה צנינים וציניו כללפים אמה שיוכלו לצב צבצת משה ואהרן וצניו והלויים חוגים צסמוך לו (תנחומא שם ט):

(3) קדמה. לפנים הקרויה קדם ואיו זו רוח מזרחית והמערב קרוי אחר:

9	all that were numbered of the camp of Judah being a hundred thousand and fourscore thousand and six thousand and four hundred, according to their hosts; they shall set forth first.	כָּל־הַפְּקָדִים לְמַחֲנֵה יְהוּדָה מֵאֵת אֶלֶף וּשְׁמֹנִים אֶלֶף וּשְׁשָׁת־אַלְפִים וָאַרְבַּע־מֵאוֹת לְצִבְאָתָם רִאשֹׁנָה יֵסְעוּ: (ס)	כָּל מִנְיַנָּא לְמִשְׁרֵית יְהוּדָה מָאָה וְחֲמִנָן וּשְׁתָּא אֲלָפִין וָאַרְבַּע מָאָה לְחִילֵיהוֹן בְּקִדְמִיתָא נְטָלִין:
10	On the south side shall be the standard of the camp of Reuben according to their hosts; the prince of the children of Reuben being Elizur the son of Shedeur,	דָּגֹל מַחֲנֵה רְאוּבֵן תִּמְנָה לְצִבְאָתָם וְנָשִׂא לְבָנֵי רְאוּבֵן אֱלִיזוּר בֶּן־שִׁדְיָאוּר:	טִקֵּס מִשְׁרֵית רְאוּבֵן דְּרוּמָא לְחִילֵיהוֹן וְרָבָא לְבָנֵי רְאוּבֵן אֱלִיזוּר בֶּר שִׁדְיָאוּר:
11	and his host, and those that were numbered thereof, forty and six thousand and five hundred;	וּצִבְאוֹ וּפְקֻדָּיו שְׁשָׁה וָאַרְבַּעִים אֶלֶף וְחֲמִשׁ מֵאוֹת:	וְחִילֵיה וּמִנְיָנֵיהִי אַרְבַּעִין וּשְׁתָּא אֲלָפִין וְחֲמִשׁ מָאָה:
12	and those that pitch next unto him shall be the tribe of Simeon; the prince of the children of Simeon being Shelumiel the son of Zurishaddai,	וְהַחֹנָם עָלָיו מִטָּה שְׁמַעוֹן וְנָשִׂא לְבָנֵי שְׁמַעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן־צוּרִישָׁדָי:	וְדָשָׁרֵן סְמִיכִין עֲלוּהִי שְׁבָטָא דְּשְׁמַעוֹן וְרָבָא לְבָנֵי שְׁמַעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּר צוּרִישָׁדָי:
13	and his host, and those that were numbered of them, fifty and nine thousand and three hundred;	וּצִבְאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם תִּשְׁעָה וְחֲמִשִּׁים אֶלֶף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת:	וְחִילֵיה וּמִנְיָנֵיהוֹן חֲמִשִּׁין וְתִשְׁעָא אֲלָפִין וְתֵלַת מָאָה:
14	and the tribe of Gad; the prince of the children of Gad being Eliasaph the son of Reuel,	וּמִטָּה גָד וְנָשִׂא לְבָנֵי גָד אֱלִיסָפָה בֶּן־רְעוּאֵל:	וּשְׁבָטָא דְּגָד וְרָבָא לְבָנֵי גָד אֱלִיסָפָה בֶּר רְעוּאֵל:
15	and his host, even those that were numbered of them, forty and five thousand and six hundred and fifty;	וּצִבְאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וָאַרְבַּעִים אֶלֶף וּשְׁשׁ מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים:	וְחִילֵיה וּמִנְיָנֵיהוֹן אַרְבַּעִין וְחֲמִשָּׁא אֲלָפִין וְשִׁית מָאָה וְחֲמִשִּׁין:
16	all that were numbered of the camp of Reuben being a hundred thousand and fifty and one thousand and four hundred and fifty, according to their hosts; and they shall set forth second.	כָּל־הַפְּקָדִים לְמַחֲנֵה רְאוּבֵן מֵאֵת אֶלֶף וְאַחַד וְחֲמִשִּׁים אֶלֶף וָאַרְבַּע־מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים לְצִבְאָתָם וּשְׁנִיָּם יֵסְעוּ: (ס)	כָּל מִנְיַנָּא לְמִשְׁרֵית רְאוּבֵן מָאָה וְחֲמִשִּׁין וְחָד אֲלָפִין וָאַרְבַּע מָאָה וְחֲמִשִּׁין לְחִילֵיהוֹן בְּתַנְיִיתָא נְטָלִין:
17	Then the tent of meeting, with the camp of the Levites, shall set forward in the midst of the camps; as they encamp, so shall they set forward, every man in his place, by their standards.	וְנָסַע אֹהֶל־מוֹעֵד מַחֲנֵה הַלְוִיִּם בְּתוֹךְ הַמַּחֲנֵה כַּאֲשֶׁר יַחֲנוּ כֵן יֵסְעוּ אִישׁ עַל־יָדוֹ לְדֹגְלֵיהֶם: (ס)	וְנָטִיל מִשְׁכָּן זִמְנָא מִשְׁרֵית הַלְוִיִּם בְּתוֹךְ הַמִּשְׁרִיתָא כַּמָּא דְּשָׁרֵן כֵּן נְטָלִין גְּבֵר עַל אֲתֵרֵיה לְטַקְסִיָּהוֹן:

(9) ראשונה יסעו. כשרואין הענן מסתלק חוקעין הכהנים בחצוצרות ונוסע ממנה יהודה תחלה וכשהולכין הולכין כדרך חנייתן הלוים והעגלות באמצע דגל יהודה במזרח ושל ראובן בצדק ושל אפרים במערב ושל דן בצפון:
(17) ונסע אהל מועד. לאחר שני דגלים הללו: כאשר יחנו כן יסעו. כמו שפירשתי הליכתן כחנייתן כל דגל מהלך

18	On the west side shall be the standard of the camp of Ephraim according to their hosts; the prince of the children of Ephraim being Elishama the son of Ammihud,	וְגֵל מַחֲנֵה אֶפְרַיִם לְצִבְאוֹתָם יִמָּה וְנָשִׂא לִבְנֵי אֶפְרַיִם אֱלִישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד:	18
19	and his host, and those that were numbered of them, forty thousand and five hundred;	וּצִבְאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם אַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת:	19
20	and next unto him shall be the tribe of Manasseh; the prince of the children of Manasseh being Gamaliel the son of Pedahzur,	וְעָלָיו מִטָּה מְנַשֶּׁה וְנָשִׂא לִבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָהצֹר:	20
21	and his host, and those that were numbered of them, thirty and two thousand and two hundred;	וּצִבְאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וּמֵאוֹת:	21
22	and the tribe of Benjamin; the prince of the children of Benjamin being Abidan the son of Gideoni,	וּמִטָּה בִּנְיָמִן וְנָשִׂא לִבְנֵי בִּנְיָמִן אַבִּידָן בֶּן־גִּדְעֹנִי:	22
23	and his host, and those that were numbered of them, thirty and five thousand and four hundred;	וּצִבְאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת:	23
24	all that were numbered of the camp of Ephraim being a hundred thousand and eight thousand and a hundred, according to their hosts; and they shall set forth third.	כָּל־הַפְּקוּדִים לַמַּחֲנֶה אֶפְרַיִם מֵאָה וְתִמְנִיָּא אֲלָפִין וּמֵאָה לַחֲלִילֵיהוֹן בְּתִלְתִּיתָא נְטָלִין:	24
25	On the north side shall be the standard of the camp of Dan according to their hosts; the prince of the children of Dan being Ahiezer the son of Ammishaddai,	וְגֵל מַחֲנֵה דָן צִפְנָה לְצִבְאוֹתָם וְנָשִׂא לִבְנֵי דָן אַחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדַּי:	25
26	and his host, and those that were numbered of them, threescore and two thousand and seven hundred;	וּצִבְאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת:	26
27	and those that pitch next unto him shall be the tribe of Asher; the prince of the children of Asher being Pagiel the son of Ochran,	וְהַחֲנִיִּים עָלָיו מִטָּה אָשֶׁר וְנָשִׂא לִבְנֵי אָשֶׁר פַּגְעִיָּאל בֶּן־עֶכְרָן:	27
28	and his host, and those that were numbered of them, forty and one thousand and five hundred;	וּצִבְאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם אַחַד וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת:	28

לרוח הקדושה לו (שס יז): על ידו. על מקומו ואין לשון יד זו ממשמעו רוח של 17 קרוי על ידו הסמוכה לו לכל הושטת ידו. אינשון איש"א בלע"ז: (20) ועליו. כתרמומו ודמיון עלוהי:

29	and the tribe of Naphtali; the prince of the children of Naphtali being Ahira the son of Enan,	וּמִטֵּה נַפְתָּלִי וְנָשִׂיא לְבְנֵי וְשִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי וְרִפְא לְבְנֵי נַפְתָּלִי אַחִירַע בֶּן-עֵינָן:
30	and his host, and those that were numbered of them, fifty and three thousand and four hundred;	וּצְבָאוֹ וּפְקָדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וּחִלִּיָּהּ וּמִנְיָהוֹן חֲמִשִּׁין וּחֲמִשִּׁים אָלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת: וְתִלְתָּא אֲלָפִין וָאַרְבַּע מֵאוֹת:
31	all that were numbered of the camp of Dan being a hundred thousand and fifty and seven thousand and six hundred; they shall set forth hindmost by their standards.'	כָּל-הַפְּקָדִים לְמַחֲנֶה דָן מֵאָתָּה כָּל מִנְיָנָא לְמִשְׁרֵית דָּן אָלֶף וְשִׁבְעָה וּחֲמִשִּׁים אָלֶף מֵאָה וּחֲמִשִּׁין וְשִׁבְעָא אֲלָפִין וְשֵׁשׁ מֵאוֹת לְאַחֲרָנָה יִסְעוּ לְדַגְלֵיהֶם: (פ)
32	These are they that were numbered of the children of Israel by their fathers' houses; all that were numbered of the camps according to their hosts were six hundred thousand and three thousand and five hundred and fifty.	אֵלֶּה פְּקוּדֵי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתָם כָּל-פְּקוּדֵי הַמַּחֲנֶה לְצִבְאוֹתָם שֵׁשׁ מֵאוֹת אָלֶף וּשְׁלֹשָׁת אֲלָפִים וּחֲמִשׁ מֵאוֹת וּחֲמִשִּׁים: אֵלֶּין מִנְיָנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתָהוֹן כָּל מִנְיָנֵי מִשְׁרֵיתָא לְחִילֵיהוֹן שֵׁית מֵאָה וְתִלְתָּא אֲלָפִין וּחֲמִישׁ מֵאָה וּחֲמִשִּׁין:
33	But the Levites were not numbered among the children of Israel; as the LORD commanded Moses.	וְהַלְוִיִּם לֹא הִתְּפַקְדּוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה: וְלִיּוֹאִי לֹא אֶתְּמַנִּיאוּ בְּגוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּמָא דְּפָקִיד יְיָ יְת מֹשֶׁה:
34	Thus did the children of Israel: according to all that the LORD commanded Moses, so they pitched by their standards, and so they set forward, each one according to its families, and according to its fathers' houses.	וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר-צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה כִּן-חֲנּוּ לְדַגְלֵיהֶם וְכִן נָסְעוּ אִישׁ לְמִשְׁפַּחְתּוֹ עַל-בֵּית אֲבֹתָיו: (פ) וְעַבְדּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל דְּפָקִיד יְיָ יְת מֹשֶׁה בֵּן שָׁרָן לְטַקְסִיהוֹן וְכִן נָטְלִין גִּבְרָ לְזַרְעֵיתִיהָ עַל בֵּית אֲבֹתָהוֹי:
III	Now these are the generations of Aaron and Moses in the day that the LORD spoke with Moses in mount Sinai.	וְאַלֶּה תּוֹלְדֹת אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה בְּיוֹם דְּבַר יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי: וְאַלֶּין תּוֹלְדֹת אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה בְּיוֹמָא דְּמַלִּיל יְיָ יְת מֹשֶׁה בְּטוֹרָא דְּסִינַי:
2	And these are the names of the sons of Aaron: Nadab the first-born, and Abihu, Eleazar, and Ithamar.	וְאַלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי-אַהֲרֹן הַבְּכֹר ׀ נָדָב וַאֲבִיהוּא אֶלְעָזָר וַאֲיִתְחָמָר: וְאַלֶּין שְׁמֹת בְּנֵי אַהֲרֹן בּוֹכְרָא נָדָב וַאֲבִיהוּא אֶלְעָזָר וַאֲיִתְחָמָר:

(1) ואלה תולדות אהרן ומשה. ואינו מזכיר אלא בני אהרן ונקראו תולדות משה לפי שלמדן תורה מלמד שכל המלמד את בן חזירו תורה מעלה עליו הכתוב כאלו ילדו (סנהדרין יט, ז): ביום דבר ה' את משה. נעשו אלו התולדות שלו שלמדן מה שלמד מפי הגבורה:

- These are the names of the sons of Aaron, the priests that were anointed, whom he consecrated to minister in the priest's office.
- And Nadab and Abihu died before the LORD, when they offered strange fire before the LORD, in the wilderness of Sinai, and they had no children; and Eleazar and Ithamar ministered in the priest's office in the presence of Aaron their father.
- And the LORD spoke unto Moses, saying:
- 'Bring the tribe of Levi near, and set them before Aaron the priest, that they may minister unto him.
- And they shall keep his charge, and the charge of the whole congregation before the tent of meeting, to do the service of the tabernacle.
- And they shall keep all the furniture of the tent of meeting, and the charge of the children of Israel, to do the service of the tabernacle.
- And thou shalt give the Levites unto Aaron and to his sons; they are wholly given unto him from the children of Israel.
- אלה שמות בני אהרן הכהנים המשוחים אשר מלא ידם לכהן:
- וימת נדב ואביהוא לפני יהוה בקרוביהו אשתא נוכריתא קדם יי במדברא דסיני ובנין לא הוו להו ושמיש להם ויכהן אלעזר ואיתמר על-פני אהרן אביהם: (פ)
- וידיבר יהוה אל-משה לאמר:
- הקרב את-מטה לוי והעמדת אתו לפני אהרן הכהן ושרתו אתו:
- ושמרו את-משמרתו ואת-משמרת כל-העדה לפני אהל מועד לעבד את-עבדת המשכן:
- ושמרו את-כל-כלי אהל מועד ואת-משמרת בני ישראל לעבד את-עבדת המשכן:
- ונתתה את-הלויים לאהרן ולבניו נתונם נתונה להם לו מאת בני ישראל:
- ותתיו ית ליואי לאהרן ולבניהו מסירין ויהיבין אנן ליה מן בני ישראל:

- (4) על בני אהרן. בחייו (צמ"ר ז, כו):
- (6) ושרתו אותו. ומהו השרות ושמרו את משמרתו לפי ששמירת המקדש עליו שלא יקרב זר כמו שנאמר (במדבר יח, א) אהה וצנין וצית אצין אתך תשאו את עון המקדש והלויים הללו מסייעין אותם זו היא השרות:
- (7) ושמרו את משמרתו. כל מנוי שהאדם ממונה עליו ומוטל עליו לעשותו קרוי משמרת ככל המקרא ובלשון משנה כמו שאמרו בצגתן ותרש והלא אין משמרתו ומשמרתך שיה (מגילה יג, ז) וכן משמרות כהונה ולויה:
- (8) ואת משמרת בני ישראל. שכולן היו זקוקין לזרכי המקדש אלא שהלויים באים תחתיהם בשליחותם לפיכך לוקחים מהם המעשרות שזכרן שנאמר (להלן יח, לא) כי שר הוא לכם חלף עבודתכם:
- (9) נתונם המה לו. לעזרה: מאת בני ישראל. כמו מתוך בני ישראל כלומר משאר כל העדה נצדלו לכך בגזרת המקום והוא נתנם לו שנאמר (שם ט, יט) ואתנה את הלויים נתונים וגו':

10	And thou shalt appoint Aaron and his sons, that they may keep their priesthood; and the common man that draweth nigh shall be put to death.'	וְאֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו תִּפְקֹד וְשָׁמְרוּ אֶת־כְּהֻנָּתָם וְהַזָּר הִקְרַב יוּמָת: (פ)	וְיֵת אַהֲרֹן וְיֵת בָּנָיו תִּמְנֶי וְשָׁמְרוּ יֵת כְּהוּנַתְהוֹן וְחִילוּנֵי הִקְרַב יוּמָת:
11	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וּמִלִּיל יי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:
12	'And I, behold, I have taken the Levites from among the children of Israel instead of every first-born that openeth the womb among the children of Israel; and the Levites shall be Mine;	וְאֲנִי הִנֵּה לִקְחָתִי אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת כָּל־בְּכוֹר פֶּטֶר רֶחֶם מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי תְלוּיִם:	וְאֲנֵא הָא קְרִיבִית יֵת לְיוֹאֵי מִגֹּו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֶלֶף כָּל בּוֹכְרָא פֶתַח וְלָדָא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ מִשְׁמִשִּׁין קְדָמִי לְיוֹאֵי:
13	for all the first-born are Mine: on the day that I smote all the first-born in the land of Egypt I hallowed unto Me all the first-born in Israel, both man and beast, Mine they shall be: I am the LORD.'	כִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּיוֹם הַכֹּתִי כָל־בְּכוֹר בָּאָרֶץ מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּיִשְׂרָאֵל מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה לִי וְהָיוּ אֲנִי יְהוָה: (פ)	אֲרִי דִילִי כָל בּוֹכְרָא בְּיוֹמָא דְקַטְלִית כָּל בּוֹכְרָא בָּאֶרְעָא דְמִצְרַיִם אֶקְדִּישִׁית קְדָמִי כָל בּוֹכְרָא בְּיִשְׂרָאֵל מֵאֲנָשָׁא עַד בְּעִירָא דִילִי וְהָיוּ אֲנֵא יי:
14	And the LORD spoke unto Moses in the wilderness of Sinai, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבָּר סִינַי לֵאמֹר:	וּמִלִּיל יי עִם מֹשֶׁה בְּמִדְבָּרָא דְסִינַי לְמִימַר:
15	'Number the children of Levi by their fathers' houses, by their families; every male from a month old and upward shalt thou number them.'	פָּקֹד אֶת־בְּנֵי לֵוִי לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וְמַעְלָה תִּפְקְדֵם:	מִנִּי יֵת בְּנֵי לְוִי לְבֵית אֲבֹתָתְהוֹן לְזִרְעֵתְהוֹן כָּל זָכָרָא מִבֶּר יָרְחָא וְלַעִילָא תִמְנִינִין:
16	And Moses numbered them according to the word of the LORD, as he was commanded.	וַיִּפְקֹד אֹתָם מֹשֶׁה עַל־פִּי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צֻוָּה:	וּמִנָּא יִתְהוֹן מֹשֶׁה עַל מִימָרָא דִּי כַּמָּא דְאִתְפָּקֵד:
17	And these were the sons of Levi by their names: Gershon, and Kohath, and Merari.	וַיְהִי־וְאֵלֶּה בְּנֵי־לְוִי בְּשֵׁמֹתָם גֵּרְשׁוֹן וְקָהַת וּמֶרָרִי:	וְהָיוּ אֵלִין בְּנֵי לְוִי בְּשֵׁמֹתְהוֹן גֵּרְשׁוֹן וְקָהַת וּמֶרָרִי:

(10) ואת אהרן ואת בניו תפקד. לשון פקידות ואינו לשון מנין: ושמרו את כהנתם. קבלת דמים וזריקה והקטרה ועבודות המסורות לכהנים:

(12) ואני הנה לקחתי. ואני מהיכן זכיתי בהן: מתוך בני ישראל. שיהיו ישראל שוכרין אותן לשירות שלי על ידי הזכורות זכיתי בהם ולקחתים ממורתם לפי שהיתה העבודה בזכורות וכשחטאו בעגל נפסלו והלוים שלא עבדו עבודת אלילים נצמרו תחתיהם (מדרש אגדה):

(15) מבין חדש ומעלה. משיא מכיל נפלים הוא נמנה ליקרא שומר משמרת הקדש. אמר רבי יהודה ברבי שלום למוד הוא אותו השבט להיות נמנה מן הבטן שנאמר (להלן כו, נט) אשר ילדה אותה ללוי במצרים עם כניסתה צפתה מצרים ילדה אותה ונמנית בשבעים נפשות שכשאתה מונה חשבונם לא תמצאם אלא שבעים חסר אחת והיא השלימה את המנין (תנחומא במדבר טז):

(16) על פי ה'. אמר משה לפני הקד"ה היאך אני נכנס לתוך אהליהם לדעת מנין יונקיהם אמר לו הקד"ה עשה אתה שלך ואני אעשה שלי הלך משה ועמד על פתח האהל והשכינה מקדמת לפניו ונת קול יוצאת מן האהל ואומרת כך וכך תינוקות יש צאהל זה לךך נאמר על פי ה' (שם):

18	And these are the names of the sons of Gershon by their families: Libni and Shimei.	וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי-גֶרְשׁוֹן וְאֵלֵּין שְׁמֹת בְּנֵי גֶרְשׁוֹן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבִנֵי וְשִׁמְעִי: לְזַרְעֵיהֶן לְבִנֵי וְשִׁמְעִי:	18
19	And the sons of Kohath by their families: Amram and Izhar, Hebron and Uzziel.	וּבְנֵי קָהָת לְמִשְׁפַּחְתָּם עִמָּרָם וִיזָהָר חֶבְרֹן וְעֻזִּיאֵל: וּבְנֵי קָהָת לְזַרְעֵיהֶן עִמָּרָם וִיזָהָר חֶבְרֹן וְעֻזִּיאֵל:	19
20	And the sons of Merari by their families: Mahli and Mushi. These are the families of the Levites according to their fathers' houses.	וּבְנֵי מֶרָרִי לְמִשְׁפַּחְתָּם מַחֲלִי וּמוּשִׁי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת הַלֵּוִי לְבֵית אֲבֹתָם: וּבְנֵי מֶרָרִי לְזַרְעֵיהֶן מַחֲלִי וּמוּשִׁי אֵלֵּין אֲנֹן זַרְעֵית לְוִי לְבֵית אֲבֹתָהֶן:	20
21	Of Gershon was the family of the Libnites, and the family of the Shimeites; these are the families of the Gershonites.	לְגֶרְשׁוֹן מִשְׁפַּחַת הַלִּבְנִי וּמִשְׁפַּחַת הַשִּׁמְעִי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת הַגֶּרְשֹׁנִי:	21
22	Those that were numbered of them, according to the number of all the males, from a month old and upward, even those that were numbered of them were seven thousand and five hundred.	פָּקְדֵיהֶם בַּמִּסְפָּר כָּל-זָכָר מִבֶּן-יָרֵךְ וְלַעֲלִיא מִנִּינְיָהוֹן מִבֶּן-יָרֵךְ וְלַעֲלִיא מִנִּינְיָהוֹן שִׁבְעָא אֲלָפִין וַחֲמִישׁ מֵאוֹת:	22
23	The families of the Gershonites were to pitch behind the tabernacle westward;	מִשְׁפַּחַת הַגֶּרְשֹׁנִי אַחֲרֵי הַמִּשְׁכָּן יַחֲנֹו יָמָה:	23
24	the prince of the fathers' house of the Gershonites being Eliasaph the son of Lael,	וְנָשִׂא בֵּית-אָב לְגֶרְשֹׁנִי אֱלִיסָפָה בֶּן-לֵאל:	24
25	and the charge of the sons of Gershon in the tent of meeting the tabernacle, and the Tent, the covering thereof, and the screen for the door of the tent of meeting,	וּמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי-גֶרְשׁוֹן בְּאֹהֶל מוֹעֵד הַמִּשְׁכָּן וּבְאֹהֶל מִכְסֹהוֹ וּמִסְךְ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:	25
26	and the hangings of the court, and the screen for the door of the court—which is by the tabernacle, and by the altar, round about—and the cords of it, even whatsoever pertaineth to the service thereof.	וּשְׁלֵעֵי הַחֲצֵר וְאֶת-מִסְךְ פֶּתַח הַחֲצֵר אֲשֶׁר עַל-הַמִּשְׁכָּן וְעַל-הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב וְאֵת מִיתְרָיו לְכָל עֲבֹדָתוֹ: (ס)	26

- (21) לגרשון משפחת הלבני. כלומר לגרשון היו הפקודים משפחת הלזני ומשפחת השמעני פקודיהם כך וכך:
 (25) המשכן. יריעות הממונות: והאהל. יריעות עזים העשויות לגג: מכסוהו. עורות אילים ומחשים: ומסך פתח. הוא הוילון:
 (26) ואת מיתריו. של משכן והאהל ולא של חצר:

<p>27 And of Kohath was the family of the Amramites, and the family of the Izharites, and the family of the Hebronites, and the family of the Uzzielites; these are the families of the Kohathites:</p>	<p>27 וְלִקְהַת מִשְׁפַּחַת הָעֶמְרָמִי וּמִשְׁפַּחַת הַיִּזְחָרִי וּמִשְׁפַּחַת הַחֶבְרֹנִי וּמִשְׁפַּחַת הָעֻזִּיאֵלִי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת קְהַתִּי:</p>
<p>28 according to the number of all the males, from a month old and upward, eight thousand and six hundred, keepers of the charge of the sanctuary.</p>	<p>28 בְּמִסְפַּר כָּל-זָכָר מִבֶּן-חֹדֶשׁ וָמַעְלָה שְׁמֹנֶת אֲלָפִים וָשֵׁשׁ מֵאוֹת שְׁמָרֵי מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ:</p>
<p>29 The families of the sons of Kohath were to pitch on the side of the tabernacle southward;</p>	<p>29 מִשְׁפַּחַת בְּנֵי-קְהַת יַחֲנוּ עַל יָרֵךְ הַמִּשְׁכָּן תִּימָנָה:</p>
<p>30 the prince of the fathers' house of the families of the Kohathites being Elizaphan the son of Uzziel,</p>	<p>30 וְנָשִׂא הַקְהָתִי אֱלִיזָפָן בֶּן-עֻזִּיאֵל:</p>
<p>31 and their charge the ark, and the table, and the candlestick, and the altars, and the vessels of the sanctuary wherewith the priests minister, and the screen, and all that pertaineth to the service thereof;</p>	<p>31 וּמִשְׁמֶרֶתָם הָאָרֹן וְהַשְּׁלֶחֶן וְהַמִּזְבֵּחַ וְכָל־יְהוָה וְכָל־יִשְׁרָתוֹ בָּהֶם וְהַמִּסְכָּה וְכָל־עֲבֹדָתוֹ:</p>
<p>32 Eleazar the son of Aaron the priest being prince of the princes of the Levites, and having the oversight of them that keep the charge of the sanctuary.</p>	<p>32 וְנָשִׂא נְשִׂאֵי הַלְוִי אֱלֶעָזָר בֶּן-אַהֲרֹן הַכֹּהֵן פְּקֻדֹת שְׁמָרֵי מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ:</p>
<p>33 Of Merari was the family of the Mahlites, and the family of the Mushites; these are the families of Merari.</p>	<p>33 לְמֶרָרִי מִשְׁפַּחַת הַמַּחֲלִי וּמִשְׁפַּחַת הַמוּשִׁי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת מֶרָרִי:</p>
<p>34 And those that were numbered of them, according to the number of all the males, from a month old and upward, were six thousand and two hundred;</p>	<p>34 וּבְקֻדָּתָם בְּמִסְפַּר כָּל-זָכָר מִבֶּן-חֹדֶשׁ וָמַעְלָה שֵׁשׁ אֲלָפִים וּמֵאוֹתָיִם:</p>

(29) משפחת בני קהת יחנו וגו' תימנה. וסמוכין להם דגל ראובן החונים תימנה (לעיל ב, י) אוי לרשע ואוי לשכנו לכך לקו מהם דתן ואזירס ומאתים וחמשים איש עם קרח ועדתו שנמשכו עמהם במחלוקתם (תנחומא במדבר יב):
(31) והמסך. היא הפרכת שאף היא קרויה (שמות מ, כא) (פרכת) המסך:
(32) ונשיא נשיא הלוי. ממונה על כלם ועל מה היא נשיאותו: פקודת שומרי משמרת הקודש. על ידו היה פקודת כולם:

35 the prince of the fathers' house of the families of Merari being Zuriel the son of Abihail; they were to pitch on the side of the tabernacle northward;

36 the appointed charge of the sons of Merari being the boards of the tabernacle, and the bars thereof, and the pillars thereof, and the sockets thereof, and all the instruments thereof, and all that pertaineth to the service thereof;

37 and the pillars of the court round about, and their sockets, and their pins, and their cords.

38 And those that were to pitch before the tabernacle eastward, before the tent of meeting toward the sunrising, were Moses, and Aaron and his sons, keeping the charge of the sanctuary, even the charge for the children of Israel; and the common man that drew nigh was to be put to death.

39 All that were numbered of the Levites, whom Moses and Aaron numbered at the commandment of the LORD, by their families, all the males from a month old and upward, were twenty and two thousand.

40 And the LORD said unto Moses: 'Number all the first-born males of the children of Israel from a month old and upward, and take the number of their names.

35 וַיָּשִׂא בֵּית־אֲבִי לְמִשְׁפַּחַת מְרָרִי וְרַב בֵּית בָּא לְזִרְעֵי מְרָרִי צוּרִיאֵל בֶּן־אֲבִיהַיִל עַל יַד הַמִּשְׁכָּן יַחְנוּ צָפֹנָה:

36 וּפְקֻדַּת מִשְׁמֶרֶת בְּנֵי מְרָרִי קַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן וּבְרִיחָיו וְעַמֻּדָיו וְאַדְנָיו וְכָל־כֵּלָיו וְכָל עֲבֹדָתוֹ:

37 וְעַמֻּדֵי הַחֹצֵר סָבִיב וְאַדְנֵיהֶם וַיִּתְּנוּם וּמִיתֵיהֶם:

38 וְהַחֲנֻם לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן קִדְמָה לִפְנֵי אֹהֶל־מוֹעֵד וּמִזְרְחָה מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּבְנֵיו שְׁמֵרִים מִשְׁמֶרֶת הַמִּקְדָּשׁ לְמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהַזֶּרֶק הַקָּרֵב יוּמָת:

39 כָּל־פְּקוּדֵי הַלְוִיִּם אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה לְמִשְׁפַּחָתָם כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמַעְלָה שָׁנִים וְעֹשְׂרִים אָלֶף: (ס)

שׁי וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה פָּקַד כָּל־בְּכֹר זָכָר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמַעְלָה וְשָׂא אֶת מִסְפַּר שְׁמֹתָם:

(38) משה ואהרן ובניו. וסמוכין להם דגל מחנה יהודה והחונים עליו יששכר וזבולן טוב לזדיק טוב לשכנו לפי שהיו שכיניו של משה שהיה עוסק בצורה נעשו גדולים בצורה שנאמר (תהלים ס, ט) יהודה מחוקקי (דה"א יב, לג) ומזני יששכר יודעי צינה וגו' מאתים ראשי סנהדראות ומזבולן (שופטים ה, יד) מושכים בשצט סופר (תנחומא שם):

(39) אשר פקד משה ואהרן. נקוד על ואהרן לומר שלא היה צמנין הלוים (זכורות ד, ה): שנים ועשרים אלף. ובפרטן אחת מואל שלש מאות יתרים בני גרשון שבעת אלפים וחמש מאות. בני קהת שמונת אלפים ושש מאות. בני מררי ששת אלפים ומאתים. ולמה לא כללן עם השאר ויפדו את הזכורות ולא יהיו זקוקים השלשה ושבעים ומאתים זכורות העודפים על המנין לפדיון אמרו רבותינו במסכת זכורות (ה, ה) אותן שלש מאות לוים זכורים היו ודים שפיקעו עצמם מן הפדיון:

(40) פקד כל בכור זכר וגו' מבין חדש ומעלה. משיא מכלל ספק נפלים:

<p>And thou shalt take the Levites for Me, even the LORD, instead of all the first-born among the children of Israel; and the cattle of the Levites instead of all the firstlings among the cattle of the children of Israel.⁴¹</p>	<p>וּלְקַחְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִי אֲנִי יְהוָה תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֵת בְּהֵמַת הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בְּבֵהֶמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַתִּקְרֹב יֵת לִיֹּאֵי קְדָמִי אֲנִי יְיָ חֶלֶף כָּל בּוֹכֵרָא בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְיֵת בְּעִירָא דְלִיֹּאֵי חֶלֶף כָּל בּוֹכֵרָא בְּבֵעִירָא דְבָנֵי יִשְׂרָאֵל׃</p>	<p>וּלְקַחְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִי אֲנִי יְהוָה תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֵת בְּהֵמַת הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בְּבֵהֶמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃</p>
<p>And Moses numbered, as the LORD commanded him, all the first-born among the children of Israel.⁴²</p>	<p>וַיִּסְמְךְ מֹשֶׁה כַּמָּא דְפִקִּיד יְיָ יְהוָה אֲתוּ אֶת־כָּל־בְּכוֹר בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַיִּמָּנָה מֹשֶׁה כַּמָּא דְפִקִּיד יְיָ יְהוָה אֲתוּ אֶת־כָּל־בְּכוֹר בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל׃</p>	<p>וַיִּסְמְךְ מֹשֶׁה כַּמָּא דְפִקִּיד יְיָ יְהוָה אֲתוּ אֶת־כָּל־בְּכוֹר בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל׃</p>
<p>And all the first-born males according to the number of names, from a month old and upward, of those that were numbered of them, were twenty and two thousand two hundred and threescore and thirteen.⁴³</p>	<p>וַיְהִי כָל־בְּכוֹרִיא דְכוֹרִיא בְּמִנְיָן שְׁמֵהוּן מִכָּר יֶרְחָא וְלַעֲלָא לְמִנְיָהוֹן עֶשְׂרִין וּתְרִין אַלְפִין וּמֵאתָן וּשְׁבַעֲיָן וַחֲלָתָא׃ וַיְהִי כָל־בְּכוֹר זָכָר בְּמִסְפַּר שְׁמֵת מִבֶּן־חֹדֶשׁ וּמַעֲלָה לְפִקְדֵיהֶם שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אֶלֶף שְׁלֹשָׁה וּשְׁבַעֲיָם וּמֵאתָיִם׃ (פ)</p>	<p>וַיְהִי כָל־בְּכוֹר זָכָר בְּמִסְפַּר שְׁמֵת מִבֶּן־חֹדֶשׁ וּמַעֲלָה לְפִקְדֵיהֶם שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אֶלֶף שְׁלֹשָׁה וּשְׁבַעֲיָם וּמֵאתָיִם׃ (פ)</p>
<p>And the LORD spoke unto Moses, saying:⁴⁴</p>	<p>וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ וַיִּמְלִל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימֹר׃</p>	<p>וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃</p>
<p>'Take the Levites instead of all the first-born among the children of Israel, and the cattle of the Levites instead of their cattle; and the Levites shall be Mine, even the LORD'S.⁴⁵</p>	<p>קָרִיב יֵת לִיֹּאֵי חֶלֶף כָּל בּוֹכֵרָא בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְיֵת בְּעִירָא דְלִיֹּאֵי חֶלֶף בְּעִירָהוֹן וַיְהִי מִשְׁמִשִּׁין קְדָמִי לִיֹּאֵי אֲנִי יְיָ׃ קָרִיב יֵת לִיֹּאֵי חֶלֶף כָּל בּוֹכֵרָא בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְיֵת בְּעִירָא דְלִיֹּאֵי חֶלֶף בְּעִירָהוֹן וַיְהִי מִשְׁמִשִּׁין קְדָמִי לִיֹּאֵי אֲנִי יְיָ׃</p>	<p>קַח אֶת־הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת־בְּהֵמַת הַלְוִיִּם תַּחַת בְּהֵמַתָּם וְהָיוּ־לִי הַלְוִיִּם אֲנִי יְהוָה׃</p>
<p>And as for the redemption of the two hundred and three score and thirteen of the first-born of the children of Israel, that are over and above the number of the Levites,⁴⁶</p>	<p>וְיֵת פִּדְיוֹן מֵאתָן וּשְׁבַעֲיָן וַחֲלָתָא דִּיתִירִין עַל לִיֹּאֵי מִבְּכוֹרִיא דְבָנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וְיֵת פִּדְיוֹן מֵאתָן וּשְׁבַעֲיָן וַחֲלָתָא דִּיתִירִין עַל לִיֹּאֵי מִבְּכוֹרִיא דְבָנֵי יִשְׂרָאֵל׃</p>	<p>וְאֵת פְּדוּיֵי הַשְּׁלֹשָׁה וְהַשְּׁבַעֲיָם וְהַמֵּאתָיִם הָעֶדְפִים עַל־הַלְוִיִּם מִבְּכוֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃</p>
<p>thou shalt take five shekels apiece by the poll; after the shekel of the sanctuary shalt thou take them—the shekel is twenty gerahs.⁴⁷</p>	<p>וְתִסַּב חֲמִישׁ חֲמִישׁ סֵלַעִין לְגִלְגֻלְתָּא בְּסֵלַעִי קוּדְשָׁא תִסַּב עֶשְׂרִין מַעֲיִן סֵלַעִא׃ וְתִסַּב חֲמִישׁ חֲמִישׁ סֵלַעִין לְגִלְגֻלְתָּא בְּסֵלַעִי קוּדְשָׁא תִסַּב עֶשְׂרִין מַעֲיִן סֵלַעִא׃</p>	<p>וּלְקַחְתָּ חֲמִשַּׁת חֲמִשַּׁת שֶׁקֶלִים לְגִלְגֻלַת בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ תִּקַּח עֶשְׂרִים גֵּרָה הַשֶּׁקֶל׃</p>
<p>And thou shalt give the money wherewith they that remain over of them are redeemed unto Aaron and to his sons.⁴⁸</p>	<p>וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו פִּדְיוֹן דִּיתִירִין בְּהוֹן׃ וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו פִּדְיוֹן דִּיתִירִין בְּהוֹן׃</p>	<p>וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו פִּדְיוֹן הָעֶדְפִים בָּהֶם׃</p>

(45) ואת בהמת הלויים וגר'. לא פדו זהמות הלויים את זכורי זהמה טהורה של ישראל אלא את פטרי חמוריהם וזה אחד של צן לוי פטר כמה פטרי חמורים של ישראל מדע שהרי מנה העודפים צאדם ולא מנה העודפים צבהמה (שם 7, 3):
(46) ואת פדויי השלשה וגר'. ואת הזכורות הנריכין להפדות זהם אלו השלשה ושבעים ומאתים העודפים זהם ויתריים על הלויים מהם תקח חמשת שקלים לגלגלת כן היתה מכירתו של יוסף עשרים כסף שהיה זכורה של רחל (צ"ר פד, יח):

49	And Moses took the redemption-money from them that were over and above them that were redeemed by the Levites;	וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת כֶּסֶף הַפְּדִיּוֹם וַיָּסִיב מֹשֶׁה יֵת כֶּסֶף הַיִּזְדָּקֻתָם מֵאֵת הָעֲדָפִים עַל פְּדֻיָּי מִן דִּיתִירֵין עַל פְּרִיקֵי לִיזְאִי: הַלְוִיִּם:	49
50	from the first-born of the children of Israel took he the money: a thousand three hundred and threescore and five shekels, after the shekel of the sanctuary.	מֵאֵת בְּכוֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָקַח אֶת-הַכֶּסֶף חֲמִשָּׁה וְשָׁשִׁים יֵת כֶּסֶפָא אֶלֶף וְתֵלַת מֵאָה וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְאַלְף בְּשֶׁקֶל וְשִׁתִּין וְחֲמִישׁ סָלְעִין בְּסֶלְעֵי הַקֹּדֶשׁ:	50
51	And Moses gave the redemption-money unto Aaron and to his sons, according to the word of the LORD, as the LORD commanded Moses.	וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת-כֶּסֶף הַפְּדִיּוֹם וַיִּתֵּב מֹשֶׁה יֵת כֶּסֶף פְּרִיקֵי־אֶלֶהָרֹן וּלְבָנָיו וְלִבְנוֹהֵי עַל מִימְרָא דִּי כְמָא דְפִקִּיד יְיָ יֵת מֹשֶׁה: מֹשֶׁה: (פ)	51
IV	And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְלִאֲהֲרֹן לְמִימְרָא:	שְׂעִי
2	'Take the sum of the sons of Kohath from among the sons of Levi, by their families, by their fathers' houses,	נִשְׂא אֶת-רֹאשׁ בְּנֵי קָהָת מִתּוֹךְ בְּנֵי לֵוִי לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם:	2
3	from thirty years old and upward even until fifty years old, all that enter upon the service, to do work in the tent of meeting.	מִבְּנֵי שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְנִמְעָלָה וְעַד בְּנֵי חֲמִשִּׁין שָׁנִין כָּל דְּאִתִּי לְחִילָא לְמַעַבְד עֲבִידְתָּא בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא:	3
4	This is the service of the sons of Kohath in the tent of meeting, about the most holy things:	זֹאת עֲבֹדַת בְּנֵי-קָהָת בְּאֹהֶל מוֹעֵד קֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים:	4
5	when the camp setteth forward, Aaron shall go in, and his sons, and they shall take down the veil of the screen, and cover the ark of the testimony with it;	וּבָא אַהֲרֹן וּבָנָיו בְּנִסְעַת הַמַּחֲנֶה וַהֲוֹרְדוּ אֶת פָּרֹכֶת הַמָּסָךְ וַיְכַסּוּ-בָהּ אֶת אֲרֹן הָעֵדֻת:	5

(49) העדפים על פדויי הלוויים. על אותן שפדו הלוויים בגופן:
(50) חמשה וששים ושלוש מאות ואלף. כך סכום החשבון חמשת שקלים לגלגלת למאחיס זכורות אלף שקל לשזעים זכורות שלש מאות וחמשים שקל לשלש זכורות חמשה עשר שקל אמר כיצד אעשה זכור שאומר לו תן חמשת שקלים יאמר לי אני מפדויי הלוויים מה עשה הביא שנים ועשרין אלף פתקין וכתב עליהן זון לוי ומאחיס ושזעים ושלשה פתקין כתב עליהן ה' שקלים כללן ונתנן בקלפי אמר להן זואו ועלו פתקיסם לפי הגורל (במדבר רבה ד, י. סנהדרין יז, א):
(2) נשא את ראש וגו'. מנה מהם את הראויין לעבודת משא והן מבין שלשים ועד זון חמשים שנה והפחות משלשים לא נתמלא כחו מכאן אמרו (אבות ה, כא) זון שלשים לכח והיותר על זון חמשים כחו מכחיש מעתה:
(4) קדש הקדשים. המקודש שזכרון הארון והשלחן והמזבחות והפרכות וכלי שרת:
(5) ובא אהרן ובניו וגו'. יכניסו כל כלי וכלי לנרתקן המפורש לו בפרשה זו ולא יטרכו הלוויים זני קהת אלא לשאת:

6 and shall put thereon a covering of sealskin, and shall spread over it a cloth all of blue, and shall set the staves thereof.	וַיִּתְּנוּ עָלָיו חֹפֶאֶה דְּמֹשֶׁךְ סָגוּנָא וַיַּפְּרֹסוּן לְבוֹשׁ תְּכֵלֶת מְלֵעִילָא וַיִּשְׁווּן אֲרִיחוֹהִי:	6 וַנִּתְּנוּ עָלָיו פָּסוּל עוֹר תַּחֲשׁ וּפְרָשׁוֹ בְּגַד-כָּלִיל תְּכֵלֶת מְלֻמָּעָה וְשָׁמוּ בִּדְיוֹ:
7 And upon the table of showbread they shall spread a cloth of blue, and put thereon the dishes, and the pans, and the bowls, and the jars wherewith to pour out; and the continual bread shall remain thereon.	7 וְעַל שֻׁלְחַן הַפָּנִים יַפְרֹשׁוּ בְּגַד תְּכֵלֶת וַנִּתְּנוּ עָלָיו אֶת-הַקְּעֹרֹת וְאֶת-הַכַּפְתִּי וְאֶת-הַמִּנְקִיֹּת וְאֶת קְשׁוֹת הַנֶּסֶךְ וְלֶחֶם הַתָּמִיד עָלָיו יִהְיֶה:	7 וְעַל שֻׁלְחַן הַפָּנִים יַפְרֹשׁוּ בְּגַד תְּכֵלֶת וַנִּתְּנוּ עָלָיו אֶת-הַקְּעֹרֹת וְאֶת-הַכַּפְתִּי וְאֶת-הַמִּנְקִיֹּת וְאֶת קְשׁוֹת הַנֶּסֶךְ וְלֶחֶם הַתָּמִיד עָלָיו יִהְיֶה:
8 And they shall spread upon them a cloth of scarlet, and cover the same with a covering of sealskin, and shall set the staves thereof.	8 וַיַּפְּרֹסוּ עֲלֵיהֶן לְבוֹשׁ צָבֵעַ זָהָרִי וַיִּכְסּוּן יִתִּיה בְּחֹפֶאֶה דְּמֹשֶׁךְ סָגוּנָא וַיִּשְׁווּן יֵת אֲרִיחוֹהִי:	8 וּפְרָשׁוֹ עֲלֵיהֶם בְּגַד תוֹלַעַת שָׁנִי וְכִסּוּ אֹתוֹ בְּמַכְסָּה עוֹר תַּחֲשׁ וְשָׁמוּ אֶת-בִּדְיוֹ:
9 And they shall take a cloth of blue, and cover the candlestick of the light, and its lamps, and its tongs, and its snuffdishes, and all the oil vessels thereof, wherewith they minister unto it.	9 וַיִּסְבּוּן לְבוֹשׁ תְּכֵלֶת וַיִּכְסּוּן יֵת מִנְרֵתָא דְאֶהָרִי וַיִּתְּ בּוֹצִינְהָא וַיִּתְּ צִיבֻתָּהָ וַיִּתְּ מַחְתֵּיתָהָ וַיִּתְּ כָּל מִנֵּי שְׁמוֹשָׁה דִּישְׁמֻשׁוֹן לָהּ בְּהוֹן:	9 וְלָקְחוּ בְּגַד תְּכֵלֶת וְכִסּוּ אֶת-מִנְרֵת הַמָּאֹר וְאֶת-נֵרֹתֶיהָ וְאֶת-מִלְקָחֶיהָ וְאֶת-מַחְתֵּיתֶיהָ וְאֶת כָּל-כְּלֵי שְׁמֹנֶה אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ לָהּ בָּהֶם:
10 And they shall put it and all the vessels thereof within a covering of sealskin, and shall put it upon a bar.	10 וַיִּתְּנוּ יִתֵּה וַיִּתְּ כָּל מְנַהָא לְחֹפֶאֶה דְּמֹשֶׁךְ סָגוּנָא וַיִּתְּנוּ עַל אֲרִיחָא:	10 וַנִּתְּנוּ אֹתָהּ וְאֶת-כָּל-כְּלֵיהָ אֶל-מַכְסָּה עוֹר תַּחֲשׁ וַנִּתְּנוּ עַל-הַמּוֹט:
11 And upon the golden altar they shall spread a cloth of blue, and cover it with a covering of sealskin, and shall set the staves thereof.	11 וְעַל מִזְבֵּחַ הַזָּהָב יַפְרֹשׁוּ בְּגַד תְּכֵלֶת וְכִסּוּן יִתִּיה בְּחֹפֶאֶה דְּמֹשֶׁךְ סָגוּנָא וַיִּשְׁווּן יֵת אֲרִיחוֹהִי:	11 וְעַל מִזְבֵּחַ הַזָּהָב יַפְרֹשׁוּ בְּגַד תְּכֵלֶת וְכִסּוּ אֹתוֹ בְּמַכְסָּה עוֹר תַּחֲשׁ וְשָׁמוּ אֶת-בִּדְיוֹ:
12 And they shall take all the vessels of ministry, wherewith they minister in the sanctuary, and put them in a cloth of blue, and cover them with a covering of sealskin, and shall put them on a bar.	12 וַיִּסְבּוּן יֵת כָּל מִנֵּי שְׁמוֹשָׁא דִּישְׁמֻשׁוֹן בְּהוֹן בְּקוּדְשָׁא וַיִּתְּנוּ לְלְבוֹשׁ תְּכֵלֶת וַיִּכְסּוּן יִתֵּהוֹן בְּחֹפֶאֶה דְּמֹשֶׁךְ סָגוּנָא וַיִּתְּנוּ עַל אֲרִיחָא:	12 וְלָקְחוּ אֶת-כָּל-כְּלֵי הַשְּׁרָתָא אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ-בָּם בְּקֹדֶשׁ וַנִּתְּנוּ אֶל-בְּגַד תְּכֵלֶת וְכִסּוּ אוֹתָם בְּמַכְסָּה עוֹר תַּחֲשׁ וַנִּתְּנוּ עַל-הַמּוֹט:

בנסוע המחנה. כשהענין מסתלק הם יודעין שיסעו:

(7) קערות וכפות קשות ומנקיות. כזר פירשמי צמלאת המשכן (שמות כה, כט): הנסך. הכסוי לשון מסך. (שם) אשר יוסך צהב:

(9) מלקחיה. כמין צמח שמושך זה את הפמילה לכל צד שירצה: מחתתיה. כמין כף קטנה ושוויה פשוטין ולא סגולגלים ואין לה מחיצה לפנים אלא מזדיה וחומה זה את דשן הנרות כשמיצין: נרתיה. לזי"ש צלע"ש שנותנים צהן השמן והפמילות:

(10) אל מכסה עור תחש. כמין מרנוף (כלים לב):

- 13 And they shall take away the ashes from the altar, and spread a purple cloth thereon. וַיִּסְפוּן יֵת קִטְמָא דְּמִדְבָּחָא וַיִּפְרְסוּן עָלוּהִי לְבוּשׁ אֲרָגָנָן:
- 14 And they shall put upon it all the vessels thereof, wherewith they minister about it, the fire-pans, the flesh-hooks, and the shovels, and the basins, all the vessels of the altar; and they shall spread upon it a covering of sealskin, and set the staves thereof. וַיִּתְּנוּ עָלוּהִי יֵת כָּל מְנוּהֵי דִישְׁמֹשׁוֹן עָלוּהִי בְּהוֹן יֵת מַחְתֵּיתָא וְיֵת צִנּוּרֵיתָא וְיֵת מְגִרּוּפֵיתָא וְיֵת מִזְרְקֵיָא כָּל מְנֵי מִדְבָּחָא וַיִּפְרְסוּן עָלוּהִי חוּפָאָה דְּמִשְׁדָּ סִסְגוּנָא וַיִּשּׁוּן אֲרִיחוּהִי:
- 15 And when Aaron and his sons have made an end of covering the holy furniture, and all the holy vessels, as the camp is to set forward—after that, the sons of Kohath shall come to bear them; but they shall not touch the holy things, lest they die. These things are the burden of the sons of Kohath in the tent of meeting. וַכֵּלָה אֶהֱרֹן וּבָנָיו לְכַסֹּת אֶת־הַקֹּדֶשׁ וְאֶת־כָּל־כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ בְּנֹסֶעַ הַמַּחֲנֶה וְאַחֲרֵי־כֵן יָבֹאוּ בְנֵי־קָהָת לְשֹׂאת וְלֹא־יִגְעוּ אֶל־הַקֹּדֶשׁ וּמָתוּ אֵלֶּה מִשָּׂא בְנֵי־קָהָת בְּאֶהֱל מוֹעֵד:
- 16 And the charge of Eleazar the son of Aaron the priest shall be the oil for the light, and the sweet incense, and the continual meal-offering, and the anointing oil: he shall have the charge of all the tabernacle, and of all that therein is, whether it be the sanctuary, or the furniture thereof. וּפְקֻדַּת אֱלֻעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן שֹׁמֵן הַמָּאֹר וּקְטֹרֶת הַסִּמִּים וּמִנְחַת הַתָּמִיד וְשֹׁמֵן הַמִּשְׁחָה פְּקֻדַּת כָּל־הַמִּשְׁכָּן וְכָל־אֲשֶׁר־בּוֹ בְּקֹדֶשׁ וּבְכָלֵיו: (פ)
- 17 And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying: וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר:

מפטיר
ד

(12) את כל כלי השרת אשר ישרתו בם בקדש. צמח המשכן שהוא קדש והן כלי הקטרת שמשרתין בהם צמזמח הפנימי:
 (13) ודשנו את המזבח. מזבח הנחשת: ודשנו. יטלו את הדשן מעליו: ופרשו עליו בגד ארגמן. ואש שירדה מן השמים רצונה תחת הצג כארי בשעת המסעות (יומא כא, ז) ואינה שורפתו שהיו כופין עליה פסכת של נחשת (עירובין קז):
 (14) מחתת. שבהן חותים גחלים לתרומת הדשן שעשויה כמין מחצת שאין לה אלא שלש מחיצות ומלפניה שואבת את הגחלים: מזלגות. כנוריות של נחשת שבהן מכין בצצרים שעל המזבח להפכן כדי שיתעכלו יפה ומהר: יעים. הם מגרפות ובלע"ז ויד"ל והן של נחשת ובהן מכזדין את הדשן מעל המזבח:
 (15) לכסת את הקדש. הארון והמזבח: ואת כל כלי הקדש. המנורה וכלי שרת: ומתו. שאם יגעו חייבין מיתה בידי שמים:
 (16) ופקדת אלעזר. שהוא ממונה עליהם לשאת אותם שמן וקטרת ושמן המשחה ומנחת התמיד עליו מוטל ללוות ולזרז ולהקריב צעת חנייתן: פקדת כל המשכן. ועוד היה ממונה על משא בני קהת ללוות איש איש על עבודתו ועל משאו והוא המשכן וכל אשר בו כל הדקדוקים למעלה צפרשה זו אצל משא בני גרשון ומררי שאינן מקדש הקדשים על פי אימרת היה כמו שכתב צפרשת נשא (להלן פסוק כח):

18	'Cut ye not off the tribe of the families of the Kohathites from among the Levites;	אֶל־תִּכְלִיתוֹ אֶת־שִׁבְטַת מִשְׁפַּחַת לֹא תִשְׁיֹצוּן יֵת שִׁיבַט זִרְעֹתָהּ הִקְהֵתִי מִתּוֹךְ הַלְוִיִּם:	18
19	but thus do unto them, that they may live, and not die, when they approach unto the most holy things: Aaron and his sons shall go in, and appoint them every one to his service and to his burden;	וְזָאתוּ עֲשׂוּ לָהֶם וַחֲיוּ וְלֹא יָמוּתוּ בְּגִשְׁתָּם אֶת־קֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים אֲהַרֵּן וּבְנָיו יָבֹאוּ וְשָׂמוּ אוֹתָם אִישׁ אִישׁ עַל־עֲבֹדָתוֹ וְאֶל־מִשָּׁאוֹ:	19
20	but they shall not go in to see the holy things as they are being covered, lest they die.'	וְלֹא־יָבֹאוּ לִרְאוֹת כִּבְלַע אֶת־הַקֹּדֶשׁ וְזָמָתוֹ: (פ)	קנט פסוקים

The Haftarah is Hosea 2:1 – 2:22 on page 187. On Erev Rosh Hodesh, read the Haftarah on page 212.

21	And the LORD spoke unto Moses saying:	וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יוֹ עִם מֹשֶׁה לְמִימְרֵי:	נשא
22	'Take the sum of the sons of Gershon also, by their fathers' houses, by their families;	נָשָׂא אֶת־רֹאשׁ בְּנֵי גֵרְשׁוֹן גַּם־הֵם לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם: קָבִיל יֵת חֹשֶׁבֶן בְּנֵי גֵרְשׁוֹן אַף אֲנֹנִי לְבֵית אֲבֹתָהוֹן לְזִרְעֵיהֶן:	22
23	from thirty years old and upward until fifty years old shalt thou number them: all that enter in to wait upon the service, to do service in the tent of meeting.	מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְעַלְיָא עַד בֶּן חֲמִשִּׁין שָׁנִין תִּמְנִי יִתְּהוֹן כָּל דָּאתִי לְחִילָא חִילָא לְמַפְלַח פּוֹלְחָנָא בְּמִשְׁכַּן זָמָנָא:	23
24	This is the service of the families of the Gershonites, in serving and in bearing burdens:	זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשֹׁנִי לְעֹבֵד וּלְמִשָּׂא: דִּין פּוֹלְחָן זִרְעֵית גֵּרְשׁוֹן לְמַפְלַח וּלְמִטָּל:	24
25	they shall bear the curtains of the tabernacle, and the tent of meeting, its covering, and the covering of sealskin that is above upon it, and the screen for the door of the tent of meeting;	וְנָשָׂאוּ אֶת־יְרִיעֵת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־אֹהֶל מוֹעֵד מִכְסֵּהוּ וּמִכְסֵּה הַתֵּחָשׁ אֲשֶׁר־עָלָיו מִלְמַעְלָה וְאֶת־מָסַךְ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: וַיִּטְלוּ יֵת יְרִיעֵת מִשְׁכָּנָא וְיֵת מִשְׁכַּן זָמָנָא חוּפְאִיָּה וְחוּפְאִיָּה דְּסִגְוִנָא דְּעִלּוּהִי מִלְעִילָא וְיֵת פְּרָסָא דְּתֵרַע מִשְׁכַּן זָמָנָא:	לוי

- (18) אל תכרייתו. אל תגרמו להם שימותו:
 (20) ולא יבאו לראות כבלע את הקדש. למוך נרתק שלו כמו שפירשתי למעלה צפרשה זו ופרשו עליו בגד פלוני וכסו אותו במכסה פלונית ובלוע שלו הוא כסויו:
 (22) נשא את ראש בני גרשון גם הם. כמו שזויתך על בני קהת לראות כמה יש שהגיעו לכלל עבודה:
 (25) את יריעת המשכן. עשר הממונות: ואת אהל מועד. יריעות עזים העשויות לאהל עליו: מכסהו. עורות אילים מאדמים: מסך פתח. וילון המזרחי:

<p>and the hangings of the court, and the screen for the door of the gate of the court, which is by the tabernacle and by the altar round about, and their cords, and all the instruments of their service, and whatsoever there may be to do with them, therein shall they serve.</p>	<p>וְאֵת קַלְעֵי הַחֹצֵר וְאֶת־מִסְכָּן פֶּתָחוֹ שַׁעַר הַחֹצֵר אֲשֶׁר עַל־הַמִּשְׁכָּן וְעַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב וְאֵת מִיתְרֵיהֶם וְאֶת־כָּל־כְּלֵי עֲבֹדָתָם וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָהֶם וְעָבְדוּ:</p>	<p>26 וְאֵת קַלְעֵי הַחֹצֵר וְאֶת־מִסְכָּן פֶּתָחוֹ שַׁעַר הַחֹצֵר אֲשֶׁר עַל־הַמִּשְׁכָּן וְעַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב וְאֵת מִיתְרֵיהֶם וְאֶת־כָּל־כְּלֵי עֲבֹדָתָם וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָהֶם וְעָבְדוּ:</p>
<p>At the commandment of Aaron and his sons shall be all the service of the sons of the Gershonites, in all their burden, and in all their service; and ye shall appoint unto them in charge all their burden.</p>	<p>עַל־פִּי אֶהְרֹן וּבָנָיו תִּהְיֶה כָּל־עֲבֹדַת בְּנֵי הַגֵּרָשִׁי לְכָל־מִשְׁאֵם וְלְכָל עֲבֹדָתָם וּפְקֻדָּתָם עֲלֵהֶם בְּמִשְׁמֶרֶת אֵת כָּל־מִשְׁאֵם:</p>	<p>27 עַל־פִּי אֶהְרֹן וּבָנָיו תִּהְיֶה כָּל־עֲבֹדַת בְּנֵי הַגֵּרָשִׁי לְכָל־מִשְׁאֵם וְלְכָל עֲבֹדָתָם וּפְקֻדָּתָם עֲלֵהֶם בְּמִשְׁמֶרֶת אֵת כָּל־מִשְׁאֵם:</p>
<p>This is the service of the families of the sons of the Gershonites in the tent of meeting; and their charge shall be under the hand of Ithamar the son of Aaron the priest.</p>	<p>זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפַּחַת בְּנֵי הַגֵּרָשִׁי בְּאֶהֱל מוֹעֵד וּמִשְׁמֶרֶתָם בֵּיד אִיתָמָר בֶּן־אֶהְרֹן הַכֹּהֵן: (ס)</p>	<p>28 זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפַּחַת בְּנֵי הַגֵּרָשִׁי בְּאֶהֱל מוֹעֵד וּמִשְׁמֶרֶתָם בֵּיד אִיתָמָר בֶּן־אֶהְרֹן הַכֹּהֵן: (ס)</p>
<p>As for the sons of Merari, thou shalt number them by their families, by their fathers' houses;</p>	<p>בְּנֵי מֵרָרִי לְזִרְעֵיהֶן לְבֵית אֲבֹתָהֶן תִּמְנֶי יִתְּהוּן:</p>	<p>בְּנֵי מֵרָרִי לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית־אֲבֹתָם תִּפְקֹד אֹתָם:</p>
<p>from thirty years old and upward even unto fifty years old shalt thou number them, every one that entereth upon the service, to do the work of the tent of meeting.</p>	<p>מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲיָלָא וְעַד בֶּר חֲמִשִּׁין שָׁנִין תִּמְנִינֻן כָּל דָּאֲתִי לַחֲיָלָא לְמַפְלַח יֵת פּוֹלְחֵן מִשְׁכָּן זְמָנָא:</p>	<p>30 מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְלַמַּעֲלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּפְקְדֵם כָּל־הַבָּא לַעֲבֹד לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת אֶהֱל מוֹעֵד:</p>
<p>And this is the charge of their burden, according to all their service in the tent of meeting: the boards of the tabernacle, and the bars thereof, and the pillars thereof, and the sockets thereof;</p>	<p>וְזֹאת מִשְׁמֶרֶת מִשְׁאֵם לְכָל־עֲבֹדָתָם בְּאֶהֱל מוֹעֵד קַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן וּבְרִיחָיו וְעַמּוּדָיו וְאַדְנָיו:</p>	<p>31 וְזֹאת מִשְׁמֶרֶת מִשְׁאֵם לְכָל־עֲבֹדָתָם בְּאֶהֱל מוֹעֵד קַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן וּבְרִיחָיו וְעַמּוּדָיו וְאַדְנָיו:</p>
<p>and the pillars of the court round about, and their sockets, and their pins, and their cords, even all their appurtenance, and all that pertaineth to their service; and by name ye shall appoint the instruments of the charge of their burden.</p>	<p>וְעַמּוּדֵי הַחֹצֵר סָבִיב וְאַדְנֵיהֶם וְיִתְדֹתָם וּמִיתְרֵיהֶם לְכָל־כְּלֵיהֶם וְלְכָל עֲבֹדָתָם וּבִשְׁמֹת תִּפְקְדוּ אֶת־כָּל־מִשְׁמֶרֶת מִשְׁאֵם:</p>	<p>32 וְעַמּוּדֵי הַחֹצֵר סָבִיב וְאַדְנֵיהֶם וְיִתְדֹתָם וּמִיתְרֵיהֶם לְכָל־כְּלֵיהֶם וְלְכָל עֲבֹדָתָם וּבִשְׁמֹת תִּפְקְדוּ אֶת־כָּל־מִשְׁמֶרֶת מִשְׁאֵם:</p>

(26) אשר על המשכן. כלומר הקלעים והמסך של חצר הסוככים ומגינים על המשכן ועל מזבח הנחשת סביב: ואת כל אשר יעשה להם. כמרגמו וית כל דיתמסר להון לצני גרשון:
(27) על פי אהרן ובניו. ואיזה מהזנים ממונה עליהם ציד איתמר בן אהרן הכהן:

<p>33 This is the service of the families of the sons of Merari, according to all their service, in the tent of meeting, under the hand of Ithamar the son of Aaron the priest.</p>	<p>וְזֶה שֶׁעֲבָדְתָּ מִשְׁפַּחַת בְּנֵי מֶרָרִי לְכָל־עֲבֹדָתְךָ בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן:</p>	<p>זאת עבדת משפחת בני מררי לכל-עבדתך באהל מועד ביד איתמר בן-אהרן הכהן: ע"כ צחול</p>
<p>34 And Moses and Aaron and the princes of the congregation numbered the sons of the Kohathites by their families, and by their fathers' houses,</p>	<p>וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְרֹבְרָבִי הָעֵדָה אֶת־בְּנֵי הַקְּהָתִי לְזִרְעֵיהֶן וּלְבֵית אֲבֹתָהֶן:</p>	<p>34 ויפקד משה ואהרן ורובי העדה את-בני הקהתי למשפחתם ולבית אבתם:</p>
<p>35 from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered upon the service, for service in the tent of meeting.</p>	<p>מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִים וְלַעֲלֹא וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁין שָׁנִים כָּל דָּאֲתִי לְחִילָא לְפִוְלְחָנָא בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא:</p>	<p>35 מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְלַמַּעֲלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־הַבָּא לַעֲבֹדָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד:</p>
<p>36 And those that were numbered of them by their families were two thousand seven hundred and fifty.</p>	<p>וְהָיוּ מִנִּגְיֵיהֶן לְזִרְעֵיהֶן תְּרִין אֲלָפִין שֶׁבַע מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁין:</p>	<p>36 ויהיו פקדיהם למשפחתם אלפים שבע מאות וחמשים:</p>
<p>37 These are they that were numbered of the families of the Kohathites, of all that did serve in the tent of meeting, whom Moses and Aaron numbered according to the commandment of the LORD by the hand of Moses. .</p>	<p>אֵלֶּה מִנִּגְיֵי זִרְעֵי קְהַת כָּל דְּפָלַח בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא דְּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל מִצְוַת דִּי בִידָא דְּמֹשֶׁה:</p>	<p>37 אֵלֶּה פְּקוּדֵי מִשְׁפַּחַת הַקְּהָתִי כָל־הָעֹבֵד בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה: (ס)</p>
<p>38 And those that were numbered of the sons of Gershon, by their families, and by their fathers' houses,</p>	<p>וּמִנִּגְיֵי בְנֵי גֵרְשׁוֹן לְזִרְעֵיהֶן וּלְבֵית אֲבֹתָהֶן:</p>	<p>שני ופקודי בני גרשון למשפחותם ולבית אבתם:</p>
<p>39 from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered upon the service, for service in the tent of meeting,</p>	<p>מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִים וְלַעֲלֹא וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁין שָׁנִים כָּל דָּאֲתִי לְחִילָא לְפִוְלְחָנָא בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא:</p>	<p>39 מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְלַמַּעֲלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־הַבָּא לַעֲבֹדָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד:</p>
<p>40 even those that were numbered of them, by their families, by their fathers' houses, were two thousand and six hundred and thirty.</p>	<p>וְהָיוּ מִנִּגְיֵיהֶן לְזִרְעֵיהֶן לְבֵית אֲבֹתָהֶן תְּרִין אֲלָפִין וְשֵׁשׁ מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים:</p>	<p>40 ויהיו פקדיהם למשפחתם לבית אבתם אלפים ושש מאות ושלשים:</p>

(32) וייתדחם ומיתריהם. של עמודים שהרי יתדות ומיתרי הקלעים צמשא בני גרשון היו ויתדות ומיתרים היו ליריעות ולקלעים מלמטה שלא תגזיחם הרוח ויתדות ומיתרים היו לעמודים קציצ למלות צהם הקלעים צשפתם העליונה צלונקסות וקונדסין כמו ששנויה צמלכח המשכן (פ"ה):

41	These are they that were numbered of the families of the sons of Gershon, of all that did serve in the tent of meeting, whom Moses and Aaron numbered according to the commandment of the LORD.	אלֵּין מִנִּינֵי זִרְעֵית בְּנֵי גֵרְשׁוֹן כָּל דִּפְלַח בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא דִּמְנָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל מִימְרָא דִּי:	אַלֶּה פְּקוּדֵי מִשְׁפַּחַת בְּנֵי גֵרְשׁוֹן כָּל־הָעֶבֶד בְּאַהֲל מוֹעֵד אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה:	41
42	And those that were numbered of the families of the sons of Merari, by their families, by their fathers' houses,	וּמִנִּינֵי זִרְעֵית בְּנֵי מֶרָרִי לְזִרְעֵיתָהוֹן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן:	וּפְקוּדֵי מִשְׁפַּחַת בְּנֵי מֶרָרִי לְמִשְׁפַּחָתָם לְבֵית אֲבֹתָם:	42
43	from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered upon the service, for service in the tent of meeting,	מִבֶּר תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲיֵלָא וְעַד בֶּר חֲמִשִּׁין שָׁנִין כָּל דְּאַתִּי לְחִילָא לְפִוְלְחָנָא בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא:	מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְלַמַּעֲלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־הַבָּא לַעֲבֹדָה בְּאַהֲל מוֹעֵד:	43
44	even those that were numbered of them by their families, were three thousand and two hundred.	וְהָיוּ מִנִּינֵיהוֹן לְזִרְעֵיתָהוֹן תְּלָתָא אֲלָפִין וּקְמָתָן:	וַיְהִיו פְּקֻדֵיהֶם לְמִשְׁפַּחָתָם שְׁלֹשָׁת אֲלָפִים וּקְמָתָיִם:	44
45	These are they that were numbered of the families of the sons of Merari, whom Moses and Aaron numbered according to the commandment of the LORD by the hand of Moses.	אלֵּין מִנִּינֵי זִרְעֵית בְּנֵי מֶרָרִי דִּמְנָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל מִימְרָא דִּי בִידָא דִּמֹּשֶׁה:	אַלֶּה פְּקוּדֵי מִשְׁפַּחַת בְּנֵי מֶרָרִי אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה בִּיד־מֹשֶׁה:	45
46	All those that were numbered of the Levites, whom Moses and Aaron and the princes of Israel numbered, by their families, and by their fathers' houses,	כָּל מִנִּינֵיָא דִּמְנָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְרִבְרֵבֵי יִשְׂרָאֵל יְת לִינְאֵי לְזִרְעֵיתָהוֹן וּלְבֵית אֲבֹתָהוֹן:	כָּל־הַפְּקוּדִים אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְנֹשְׂאֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־ הַלְוִיִּם לְמִשְׁפַּחָתָם וּלְבֵית אֲבֹתָם:	46
47	from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered in to do the work of service, and the work of bearing burdens in the tent of meeting,	מִבֶּר תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲיֵלָא וְעַד בֶּר חֲמִשִּׁין שָׁנִין כָּל דְּאַתִּי לְמַפְלַח פּוֹלְחָן פּוֹלְחָנָא וּפּוֹלְחָן מְטוֹל בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא:	מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְלַמַּעֲלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־הַבָּא לַעֲבֹד עֲבֹדַת עֲבָדָה וְעֲבֹדַת מִשָּׂא בְּאַהֲל מוֹעֵד:	47
48	even those that were numbered of them, were eight thousand and five hundred and fourscore.	וְהָיוּ מִנִּינֵיהוֹן תְּמִנָּא אֲלָפִין וּחֲמִישׁ מֵאָה וְרַבְּמִן:	וַיְהִיו פְּקֻדֵיהֶם שְׁמֹנֶת אֲלָפִים וּחֲמִשׁ מֵאוֹת וּשְׁמֹנִים:	48
49	According to the commandment of the LORD they were appointed by the hand of Moses, every one to his service, and to his burden; they were also numbered, as the LORD commanded Moses.	עַל מִימְרָא דִּי מֹנָא יְתָהוֹן בִּידָא דִּמֹּשֶׁה גִּבְר גִּבְר עַל פּוֹלְחָנִיה וְעַל מְטוֹלִיה וּמִנִּינֵיהוּ דִּפְקִיד יְיָ יְת מֹשֶׁה:	עַל־פִּי יְהוָה פָּקַד אוֹתָם בִּיד־ מֹשֶׁה אִישׁ אִישׁ עַל־עֲבֹדָתוֹ וְעַל־מִשָּׂאוֹ וּפְקֻדָּיו אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: (פ)	49

(47) עבודת עבודה. הוא השיר צמלתיים וכנורות שהיא עצודה לעבודה אחרת (ערכין יא, א): ועבודת משא. כמשמעו:

v	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לֵּמִימֹר:	שלישי
2	'Command the children of Israel, that they put out of the camp every leper, and every one that hath an issue, and whosoever is unclean by the dead;	צוּ אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלְחוּ מִן-הַמַּחֲנֶה כָּל-צָרוּעַ וְכָל-זָב וְכָל טִמְא לְנֶפֶשׁ:	פָּקִיד יְתַּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלְחוּ מִן מִשְׁרִיתָא כָּל דְּסָגִיר וְכָל דְּדָאִיב וְכָל דְּמִסְאֵב לְטַמִּי נַפְשָׁא:	2
3	both male and female shall ye put out, without the camp shall ye put them; that they defile not their camp, in the midst whereof I dwell.'	מִזְכָּר עַד-נִקְבָה תִּשְׁלְחוּ אֶל-מַחֲוֶיז לַמַּחֲנֶה תִּשְׁלְחוּם וְלֹא יִטְמְאוּ אֶת-מַחֲנֵיהֶם אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָם:	מִדְּכָר עַד נִקְבָּא תִּשְׁלְחוּ לְמִבְרָא לְמִשְׁרִיתָא תִּשְׁלְחוּנְיָנוּ וְלֹא יִסְאֲבוּ יְתַ מִשְׁרִיתָהוֹן דְּשִׁכְיַתִּי שְׂרִיא בִּינְיָהוֹן:	3
4	And the children of Israel did so, and put them out without the camp; as the LORD spoke unto Moses, so did the children of Israel.	וַיַּעֲשׂוּ כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלְחוּ אוֹתָם אֶל-מַחֲוֶיז לַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בֶּן עֲשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)	וַעֲבְדוּ כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלְחוּ יְתָהוֹן לְמִבְרָא לְמִשְׁרִיתָא כַּמָּא דְּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בֶּן עֲבְדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	4
5	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לֵּמִימֹר:	5
6	Speak unto the children of Israel: When a man or woman shall commit any sin that men commit, to commit a trespass against the LORD, and that soul be guilty;	דִּבֹּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אוֹשֶׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל-חַטָּאת הָאָדָם לְמַעַל מַעַל בִּיהוָה וְאִשְׁמָה הִנֵּפֶשׁ הַהוּא:	מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גִּבֹּר אוֹתָא אַרְי יַעֲבְדוּן מִכָּל חוֹבֵי אִנְשָׁא לְשִׁקְרָא שִׁקֵּר גִּדָּם יְיָ וַיַּחֲבֹב אִנְשָׁא הַהוּא:	6
7	then they shall confess their sin which they have done; and he shall make restitution for his guilt in full, and add unto it the fifth part thereof, and give it unto him in respect of whom he hath been guilty.	וְהִתְנִדּוּ אֶת-חַטָּאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ וְהָשִׁיב אֶת-אֲשָׁמוֹ בְּרֹאשׁוֹ וַחֲמִישְׁתּוֹ יִסֵּף עָלָיו וְנָתַן לְאִשֶּׁר אֲשָׁם לוֹ:	וַיִּנְדּוּן יְתַ חוֹבֵיהוֹן דְּעֲבְדוּ וַיְתִיב יְתַ חוֹבֵתִיה בְּרִישִׂיה וַחֲמִישִׂיה יוֹסִיף עָלֵהּ וַיַּתִּין לְדַחֲיָב לִיה:	7

(49) ופקדיו אשר צוה ה' את משה. ואותן הפקודים היו צמזמה מצן שלשים שנה ועד בן חמשים:
(2) צו את בני ישראל וגו'. פרשה זו נאמרה ציוס שהוקם המשכן ושמונה פרשיות נאמרו צו ציוס כדאיחא במסכת גיטין בפרק הנזקין (ס, א"ב): וישלחו מן המחנה. שלש מחנות היו שם בשעת חנייתן. תוך הקלעים היא מחנה שכינה. חניית הלויס סביב כמו שפורש בפרשת במדבר סיני (לעיל א, ג) היא מחנה לויה. ומשם ועד סוף מחנה הדגלים לכל ארבע הרוחות היא מחנה ישראל. הצרוע נשלח חוץ לכולן. הזב מותר במחנה ישראל ומשולח מן השמים. וטמא לנפש מותר אף בשל לויה ואינו משולח אלא משל שכינה. וכל זה דרשו רבותינו מן המקראות במסכת פסחים (סו, א"ב): טמא לנפש. דמסאז לטמי נפשא דאנשא אומר אני שהוא לשון עצמות אדם בלשון ארמי והרבה יש בצראשית רבה (י, א. כח, ב. עה, א. ועוד) אדריאנוס שחיק טמיא שחיק עצמות:
(6) למעל מעל בה'. הרי חזר וכתב כאן פרשת גזול ונשבע על שקר היא האמורה בפרשת ויקרא (ה, כא) ומעלה מעל בה' וכחש בעמיתו וגו' ונשנית כאן בשביל שני דברים שנחמדשו בה האחד שכתוב והמודו לומר שאינו חייב חומש ואשם על פי עדים עד שיודה בדבר והשני על גזל הגר שהוא ניתן לכהנים (ספרי נשא ב):

<p>But if the man have no kinsman to whom restitution may be made for the guilt, the restitution for guilt which is made shall be the LORD'S, even the priest's; besides the ram of the atonement, whereby atonement shall be made for him.</p>	<p>וְאִם-אֵין לְאִישׁ גֹּאֵל לְהָשִׁיב הָאִשָּׁם אֵלָיו הָאִשָּׁם הַמּוֹשֵׁב לַיהוָה לִפְתָּן מִלִּבָּד אֵיל הַכִּפָּרִים אֲשֶׁר יִכְפֹּר-בּוֹ עָלָיו:</p>	<p>וְאִם-אֵין לְאִישׁ גֹּאֵל לְהָשִׁיב הָאִשָּׁם אֵלָיו הָאִשָּׁם הַמּוֹשֵׁב לַיהוָה לִפְתָּן מִלִּבָּד אֵיל הַכִּפָּרִים אֲשֶׁר יִכְפֹּר-בּוֹ עָלָיו:</p>	<p>8</p>
<p>And every heave-offering of all the holy things of the children of Israel, which they present unto the priest, shall be his.</p>	<p>וְכָל-תְּרוּמָה לְכָל-קֹדֶשׁ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר-יִקְרִיבוּ לִפְתָּן לוֹ יִהְיֶה:</p>	<p>וְכָל-תְּרוּמָה לְכָל-קֹדֶשׁ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר-יִקְרִיבוּ לִפְתָּן לוֹ יִהְיֶה:</p>	<p>9</p>
<p>And every man's hallowed things shall be his: whatsoever any man giveth the priest, it shall be his.</p>	<p>וְגִבֹּר יֵת מַעֲשֵׂר קֹדֶשׁוֹ דִּילִיָּה יְהִי גִבֹּר דִּיתִין לְכַהֲנָן דִּילִיָּה יְהִי:</p>	<p>וְאִישׁ אֶת-קֹדֶשָׁיו לוֹ יִהְיוּ אִישׁ אֲשֶׁר-יתֵן לִפְתָּן לוֹ יִהְיֶה: (פ)</p>	<p>10</p>
<p>And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיֹּמַר יְיָ עַם מֹשֶׁה לְמִימַר:</p>	<p>וַיֹּמַר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>	<p>רביעי ה</p>
<p>Speak unto the children of Israel, and say unto them: If any man's wife go aside, and act unfaithfully against him,</p>	<p>מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לַהוֹן גִּבֹּר גִּבֹּר אֲרִי תִסְטִי אֶת־תִּיהָ וְתִשְׁקַר בֵּיהָ שָׁקַר:</p>	<p>דְּבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ כִּי-תִשְׁטָה אִשְׁתּוֹ וּמַעֲלָה בּוֹ מַעַל:</p>	<p>12</p>
<p>and a man lie with her carnally, and it be hid from the eyes of her husband, she being defiled secretly, and there be no witness against her, neither she be taken in the act;</p>	<p>וַיִּשְׁכַּב גִּבֹּר יְתָהּ שִׁכְבַּת זָרָעָ וַיְהִי מְכֻסָּא מַעֲיִנִי בַעֲלָהּ וּמִטְמָרָא וְהִיא מְסֻבָּא וְסֻהֵיד לִית בָּהּ וְהִיא לֹא אֶת־אֶחָדָת:</p>	<p>וַיִּשְׁכַּב אִישׁ אֶת־הָ שִׁכְבַּת-זָרָעָ וַיְהִי מַעֲיִנִי אִשְׁתּוֹ וַיִּנְסָתָהּ וְהִיא נִטְמָמָה וְעַד אֵין בָּהּ וְהִיא לֹא נִתְפָּשָׁה:</p>	<p>13</p>

(7) את אשמו בראשו. הוא הקרן שנשבע עליו (צ"ק קי, א): לאשר אשם לו. למי שנתחייב לו (כתובות יט):
 (8) ואם אין לאיש גאל. שמת המוצע שהשביעו ואין לו יורשים: להשיב האשם אליו. כשנמלך זה להתמודות על עונו ואמר רבותינו (ספרי נשא ד. צ"ק קט, א) וכי יש לך אדם בישראל שאין לו גואלים או צן או צת או אח או שאר זשר הקרוב ממשפחת אביו למעלה עד יעקב אלא זה הגר שמת ואין לו יורשים: האשם המושב. זה הקרן והחומש (צ"ק קי, א): לה' הכהן. קנאו השם ונמנו לכהן שצאיתו משמר (ספרי נשא ד. צ"ק קט, ב): מלבד איל הכפרים. האמור צוקרא (ה, כה) שהוא צריך להציא:
 (9) וכל תרומה וגו'. אמר רבי ישמעאל וכי תרומה מקריצין לכהן והלא הוא המחזר אחריה לצית הגרנות ומה תלמוד לומר אשר יקריצו לכהן אלו הצבורים שנאמר בהם (שמות כג, יט) תציא צית ה' אלהיך ואינו יודע מה יעשה בהם תלמוד לומר לכהן לו יהיה צא הכחז ולימד על הצבורים שיהיו נתנין לכהן (ספרי נשא ה):
 (10) ואיש את קדשיו לו יהיו. לפי שנאמרו מתנות כהונה ולויה יכול יצואו ויטלוס זרוע תלמוד לומר ואיש את קדשיו לו יהיו מגיד שטובת הנאתן לבעלים (שם ו) ועוד מדרשים הרבה דרשו צו בספרי. ומדרש אגדה (תנחומא ראה י) ואיש את קדשיו לו יהיו מי שמעבד מעשרותיו ואינו נותן לו יהיו המעשרות סוף שאין שדהו עושה אלא אחד מעשר שהיתה למודה לעשות: איש אשר יתן לכהן. מתנות הראויות לו: לו יהיה. ממון הרבה (זרכות סג, א):
 (12) איש איש כי תשטה אשתו. מה כתוב למעלה מן הענין ואיש את קדשיו לו יהיו אם אתה מעבד מתנות הכהן חייך שחטריך לצא אכלו להציא לו את הסוטה (שם): איש איש. ללמדך שמועלת בשמים באיש מלחמה של מעלה ואישה מלמטה (תנחומא נשא ה): כי תשטה אשתו. שנו רבותינו (שם) אין המנאפין נואפין עד שתכנס בהן רוח שטות דכתיב כי תשטה וכתיב צו (משלי ו, לב) נואף אשה חסר לב. ופשוטו של מקרא כי תשטה חט מדרכי צניעות ותחשד בעיניו כמו (שם ד, טו) שטה מעליו ועבור (שם ז, כה) אל ישט אל דרכיה לנך: ומעלה בו מעל. ומה המעל:

<p>and the spirit of jealousy come upon him, and he warned his wife, and she be defiled; or if the spirit of jealousy come upon him, and he warned his wife, and she be not defiled;</p>	<p>וְעֵבֶר עָלָיו רוּחַ-קִנְאָה וְקָנָא אֶת-אִשְׁתּוֹ וְהָיָה נִטְמָאָה אוֹ-עֵבֶר עָלָיו רוּחַ קִנְאָה וְקָנָא אֶת-אִשְׁתּוֹ וְהָיָה לֹא נִטְמָאָה:</p>	<p>14 וְעֵבֶר עָלָיו רוּחַ-קִנְאָה וְקָנָא אֶת-אִשְׁתּוֹ וְהָיָה נִטְמָאָה אוֹ-עֵבֶר עָלָיו רוּחַ קִנְאָה וְקָנָא אֶת-אִשְׁתּוֹ וְהָיָה לֹא נִטְמָאָה:</p>
<p>then shall the man bring his wife unto the priest, and shall bring her offering for her, the tenth part of an ephah of barley meal; he shall pour no oil upon it, nor put frankincense thereon; for it is a meal-offering of jealousy, a meal-offering of memorial, bringing iniquity to remembrance.</p>	<p>וַיָּבִיאוּ גִבּוֹרָא יִתְּ אֶת-הָיָה לְוֶת פְּהֵנָא וַיָּבִיאוּ יִתְּ קוֹרְבָנָה עֲלֶיהָ חֵד מִן עֶשְׂרָא בִתְלִית סֵאִין קֶמַח שְׁעָרִין לֹא יִרִיק עֲלֶיהָ מִשְׁחָא וְלֹא יִתֵּן עֲלֶיהָ לְבוֹנָתָא אֲרִי מִנְחַת קִנְאָתָא הוּא מִנְחַת דְּיוֹכְרָנָא מִדְּכָרָת חֻבִּין:</p>	<p>15 וְהָבִיָא הָאִישׁ אֶת-אִשְׁתּוֹ אֶל-הַכֹּהֵן וְהָבִיָא אֶת-קֶרְבָּנָה עֲלֶיהָ עֲשִׂירֵת הָאִיפָה קֶמַח שְׁעָרִים לֹא-יִצֶק עָלָיו שֶׁמֶן וְלֹא-יִתֵּן עָלָיו לְבֹנָה כִּי-מִנְחַת קִנְאָתָא הוּא מִנְחַת זִכְרוֹן מִזִּכְרָת עֲוֹן:</p>
<p>16 And the priest shall bring her near, and set her before the LORD.</p>	<p>וַיִּקְרִיב יִתְּהָ פְהֵנָא וַיִּקְיַמְנָה קֳדָם יְיָ:</p>	<p>16 וְהִקְרִיב אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְהִעֲמֶנָּה לִפְנֵי יְהוָה:</p>
<p>17 And the priest shall take holy water in an earthen vessel; and of the dust that is on the floor of the tabernacle the priest shall take, and put it into the water.</p>	<p>וַיִּסַּב פְּהֵנָא מִי כִיּוֹר בְּמָאן דְּחֶסֶד וּמִן עֶפְרָא דִּיהִי בְּאִיסוּרֵי מִשְׁכְּנָא יִסַּב פְּהֵנָא וַיִּתֵּן לַמַּיָּא:</p>	<p>17 וְלָקַח הַכֹּהֵן מַיִם קֹדְשִׁים בְּכֵל־חֶרֶשׁ וּמִן-הָעֶפֶר אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּקֶּרֶקַע הַמִּשְׁכָּן יִקַּח הַכֹּהֵן וְנָתַן אֶל-הַמַּיִם:</p>

(13) ושכב איש אתה. איש פרט לקטן ומי שאינו איש (סוטה כח. תנחומא נשא. ספרי ז): אתה שכבת זרע. שכיבתה פוסלת אותה ואין שכיבת אחותה פוסלת אותה כמעשה בשתי אחיות שהיו דומות זו לזו (יצמות זח. תנחומא שם): ונעלם מעיני אישה. פרט לסומא הא אם היה רואה ומעמס (ס"א ומעלים) אין המים בודקין אותה (סוטה כז. ספרי ז. תנחומא ז): ונסתרה. שיעור שמראה לטומאת ציאה: ועד אין בה. הא אם יש זה אפילו עד אחד שאמר נטמאת לא היתה שותה (סוטה ז, ג, לא, ז): ועד אין בה. בטומאה אצל יש עדים לסתירה (שם ז, ג): נתפשה. נאנסה כמו (דברים כז, כח) ותפשה ושכב עמה (ספרי ז):

(14) ועבר עליו. קודם לסתירה: רוח קנאה וקנא. פירשו רבותינו (סוטה ג, א) לשון התראה שמתרה זה אל תסתרי עם איש פלוני: והיא נטמאה או עבר עליו וגו'. כלומר הוא התרה זה ועברה על התראתו ואין ידוע אם נטמאה אם לא:

(15) קמח. שלא יהא מסלת (ספרי נשא ח): שעורים. ולא חטים היא עשמה מעשה בהמה וקרצנה מאכל בהמה (סוטה טו, ג. ספרי שם): לא יצק עליו שמן. שלא יהא קרצנה מהודר שהשמן קרוי אור והיא עשמה בחשך (סוטה טו, א. תנחומא נשא ג): ולא יתן עליו לבנה. שהאמהות נקראות לצונה שגאמר (שיר ד, ו) אל גזעת הלצונה והיא פירשה מדרכיהן (סוטה ה. תנחומא שם): כי מנחת קנאת הוא. הקמח הזה. קמח לשון זכר: מנחת קנאת. מעוררת עליה שתי קנאות קנאת המקום וקנאת הבצל (ספרי ח):

(17) מים קדשים. שקדשו בכיור (שם י. כתובות עז. סוטה טו, ג) לפי שנעשה הכיור מנחת מראות הוצאות וזו פירשה מדרכיהן שהיו נעלות לבעליהן במזמרים תחת המפוח וזו קלקלה לאחר תזדקק זו (תנחומא פקודי ט): בכלי חרש. היא השקתה את הנואף יין משוצה כזכוסות משוצחים לפיכך תשמה מים המרים במקדה בזויה של חרס (סוטה ז):

18 And the priest shall set the woman before the LORD, and let the hair of the woman's head go loose, and put the meal-offering of memorial in her hands, which is the meal-offering of jealousy; and the priest shall have in his hand the water of bitterness that causeth the curse.

19 And the priest shall cause her to swear, and shall say unto the woman: 'If no man have lain with thee, and if thou hast not gone aside to uncleanness, being under thy husband, be thou free from this water of bitterness that causeth the curse;

20 but if thou hast gone aside, being under thy husband, and if thou be defiled, and some man have lain with thee besides thy husband—

21 then the priest shall cause the woman to swear with the oath of cursing, and the priest shall say unto the woman—the LORD make thee a curse and an oath among thy people, when the LORD doth make thy thigh to fall away, and thy belly to swell;

וְהָעֹמִיד הִכְהִין אֶת־הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְהוָה וּפָרַע אֶת־רֹאשׁ הָאִשָּׁה וְנָתַן עַל־כַּפֶּיהָ אֶת מִנְחַת הַזִּכָּרוֹן מִנְחַת קִנְאָת הָאֵל וּבִידָא וּבִידָא מִלִּטְטִיָּא:

וְיוֹמִי יִתֶּה כִּהְנָא וְיִימַר לְאִתְתָּא אִם לֹא שָׁכִיב גִּבְרִי יְתִיד וְאִם לֹא סָטִית לְאִסְתָּאבָּא בְּרִי מִבְּעִלִּיךְ הִנֵּי זָכָא מִמֶּנִּי מְרִירִיָּא מִלִּטְטִיָּא הָאֵלִין:

וְאִתְּ כִי שָׁטִית תַּחַת אִישְׁךָ וְכִי נִטְמָאת וַיִּתֵּן אִישׁ בְּךָ אֶת־שָׁכְבְּתוֹ מִבְּלַעְדִּי אִישְׁךָ:

וְיוֹמִי כִהְנָא יִתְּ אִתְתָּא בְּמוֹמְתָא דְלֹטָא וְיִימַר כִּהְנָא לְאִתְתָּא יִתֵּן יְיָ יְתִיד לִלְוֹט וּלְמוֹמִי בְּגוֹ עֲמִיד בְּדִיתִין יְיָ יִתְּ יִרְכִּיךְ מִסִּיא וְיִתְּ מַעְכִּי נִפְיִחִין:

וְהָעֹמִיד הִכְהִין אֶת־הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְהוָה וּפָרַע אֶת־רֹאשׁ הָאִשָּׁה וְנָתַן עַל־כַּפֶּיהָ אֶת מִנְחַת הַזִּכָּרוֹן מִנְחַת קִנְאָת הָאֵל וּבִידָא וּבִידָא מִלִּטְטִיָּא:

וְהַשְׁבִּיעַ אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְאָמַר אֶל־הָאִשָּׁה אִם־לֹא שָׁכַב אִישׁ אִתְּךָ וְאִם־לֹא שָׁטִית טְמֵאָה תַּחַת אִישְׁךָ הִנְקִי מִמֶּנִּי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה:

וְאִתְּ כִי שָׁטִית תַּחַת אִישְׁךָ וְכִי נִטְמָאת וַיִּתֵּן אִישׁ בְּךָ אֶת־שָׁכְבְּתוֹ מִבְּלַעְדִּי אִישְׁךָ:

וְהַשְׁבִּיעַ הִכְהִין אֶת־הָאִשָּׁה בְּשִׁבְעַת הָאֵלֶּה וְאָמַר הַכֹּהֵן לְאִשָּׁה יִתֵּן יְהוָה אוֹתְךָ לְאֵלֶּה וּלְשִׁבְעָה בְּתוֹךְ עַמֶּךָ בֵּית יְהוָה אֶת־יִרְכְּךָ נִפְלֵת וְאֶת־בִּטְנְךָ צָבָה:

(18) והעמיד הכהן וגו'. והלא כבר נאמר והעמידה לפני ה' אלא מסייעין היו אותה ממקום למקום כדי ליגעה ומטרף דעתה ותודה (שם ח, א): ופרע. סותר את קליעת שיערה כדי לצוותה מכאן לצנות ישראל שגלוי הראש גנאי להן (שם יד. כחצות עז, א. ספרי): לפני ה'. בשער נקנור הוא שער העזרה המזרחי דרך כל הנכנסים (ספרי. סוטה ז, א): ונתן על כפיה. ליגעה חולי מטרף דעתה ותודה ולא ימחה שם המיוחד על המים (שם יד, א): המרים. על שם סופן שהם מרים לה (ספרי נשא יא): המאדרים. המחסרים אותה מן העולם לשון (יחזקאל כה, כד) סילון ממאיר ולא יתכן לפרש מים ארורים שהרי קדושים הן ולא ארורים כתב הכתוב אלא מאדרים את אחרים ואף חונקלים לא תרגם ליעיאל אלא מלטיאל שמראות קללה בגופה של זו:

(19) והשביע וגו'. ומה היא השבעה אם לא שכב הנקי הא אם שכב חנקי (ס"א לא חנקי) שמכלל לאו אחת שומע הן אלא שמזנה לפתוח דייני נפשות תחלה לזכות:

(20) ואת כי שטית. כי משמש כלשון אם:

(21) בשבעת האלה. שבעה של קללה: יתן ה' אותך לאלה וגו'. שיהיו הכל מקללין בך יצואך כדרך שצא לפלונית: ולשבעה. שיהיו הכל נשבעין בך לא ירע לי כדרך שאירע לפלונית וכן הוא אומר (ישעיה סה, טו) והנחתם שמכם לשבעה לצחירי שהנדיקים נשבעים צפורנותן של רשעים וכן לעיני הצרכה (צראשית יב, ג) ונצרכו וגו' (שם מח, כ) בך יצרך ישראל לאמר (סוטה ית. שבעות כד): את ירכך. בקללה הקדים ירך לצטן לפי שזה התחילה בעצירה תחלה: צבה. כתרומה נפוחה:

- 22 and this water that causeth the curse shall go into thy bowels, and make thy belly to swell, and thy thigh to fall away'; and the woman shall say: 'Amen, Amen.'
- 23 And the priest shall write these curses in a scroll, and he shall blot them out into the water of bitterness.
- 24 And he shall make the woman drink the water of bitterness that causeth the curse; and the water that causeth the curse shall enter into her and become bitter.
- 25 And the priest shall take the meal-offering of jealousy out of the woman's hand, and shall wave the meal-offering before the LORD, and bring it unto the altar.
- 26 And the priest shall take a handful of the meal-offering, as the memorial-part thereof, and make it smoke upon the altar, and afterward shall make the woman drink the water.
- 27 And when he hath made her drink the water, then it shall come to pass, if she be defiled, and have acted unfaithfully against her husband, that the water that causeth the curse shall enter into her and become bitter, and her belly shall swell, and her thigh shall fall away; and the woman shall be a curse among her people.
- וַיָּבֹאוּ הַמִּים הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה וַיִּיטְלוּן מִיָּא מִלְטִיָּא הָאֵלִין בְּמַעְכֵי לְאַפְחָא מַעֲיָן וְלֹא־מִסָּאָה יִרְדּוּ וְתִימַר אֶתְתָּא אָמֵן אָמֵן:
- וְכָתַב אֶת־הָאֱלֹת הַפֶּהֶן בְּסֶפֶר וּמָחָה אֶל־מֵי הַמָּרִים:
- וְהִשְׁקָה אֶת־הָאִשָּׁה אֶת־מֵי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים וַיָּבֹאוּ בָּהּ הַמִּים הַמְאָרְרִים לְמָרִים:
- וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיַּד הָאִשָּׁה אֶת־מִנְחַת הַקְּנָאָת וְהִנִּיף אֶת־הַמִּנְחָה לִפְנֵי יְהוָה וְהִקְרִיב אֹתָהּ אֶל־הַמִּזְבֵּחַ:
- וְקִמֹּץ הַכֹּהֵן מִן־הַמִּנְחָה אֶת־אֶזְרָתָהּ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַת וְאַחֲרַיִךְ יִשְׁקָה אֶת־הָאִשָּׁה אֶת־הַמִּים:
- וְהִשְׁקָה אֶת־הַמִּים וְהִיָּתָה אִם־נִטְמָאָהּ וְתִמְעַל מַעַל בְּאִישָׁהּ וַיָּבֹאוּ בָּהּ הַמִּים הַמְאָרְרִים לְמָרִים וַיַּצִּתָּהּ בִּטְנָהּ וְנִפְלָה יֶרְכָהּ וְהִיָּתָה הָאִשָּׁה לְאֵלָה בְּקֶרֶב עַמָּהּ:
- וַיִּשְׁקִינָה יָת מִיָּא וְתִהִי אִם־אֶסְתָּאבֶת וְשִׁקְרָת שְׁקֶר בְּבַעֲלָהּ וַיִּיטְלוּן בָּהּ מִיָּא מִלְטִיָּא לְלוֹט וַיַּפְחוּן מַעְהָּ וְתִתְמָסִי יֶרְכָהּ וְתִהִי אֶתְתָּא לְלוֹטָא בְּגוֹ עַמָּהּ:

(22) לַצְּבוֹת בִּטְוִן. כְּמוֹ לַהֲצֹבֹת צִטּוֹן זֶהוּ שְׁמוֹשׁ פֶּתַח שֶׁהַלֵּמֵד נְקוּדָה צוֹ וְכֵן (שְׁמוֹת יג, כא) לְנַחוּתָם הַדֶּרֶךְ (דְּצִרִים א, לג) לְרֹאוּתָם צִדְרָךְ אֲשֶׁר תִּלְכוּ צֶה וְכֵן לְנִפְּלִי יֶרֶךְ לְהַנְפִּיל יֶרֶךְ שֶׁהַמִּים מֵנֻצִים אֶת הַצִּטּוֹן וּמְפִילִים אֶת הַיֶּרֶךְ: לַצְּבוֹת בִּטְוִן וְלִנְפֹל יֶרֶךְ. צִטּוֹן וִירְכוֹ שֶׁל צוֹעֵל אִם אִינוֹ אֵלָּה שֶׁל נִצְעֵלַת כִּשְׁהוּא אוֹמֵר אֶת יֶרֶכְךָ נּוֹפֶלֶת וְאֵת צִטּוֹן צֶה הִרִי שֶׁל נִצְעֵלַת אֲמוֹר (סוּטָה כח, א): אָמֵן אָמֵן. קִצְלַת שְׁבוּעָה אָמֵן עַל הָאֵלָּה אָמֵן עַל הַשְׁבוּעָה אָמֵן אִם מֵאִישׁ זֶה אָמֵן אִם מֵאִישׁ אֲחֵר אָמֵן שְׁלֹא שְׁטִיתִי אֲרוּסָה וְנִשְׁוֹאָה שׁוֹמֵרֶת יָצָא וְכִנּוּסָה (שֵׁם יח, א):

(24) וְהִשְׁקָה אֶת הָאִשָּׁה. אֵין זֶה סִדֵּר הַמַּעֲשֶׂה שֶׁהִרִי צִתְחֵלָה הִקְרִיב מִנְחָתָה אֵלָּה הַכְּחוּצָה מִצֶּשֶׁר שֶׁכִּשְׁשִׁיקָה יִצְאוּ צֶה לְמִרִים לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר צִטּוֹן וִירְךָ מִנִּין לְשֹׂאֵר כָּל הַגּוֹף תִּלְמוּד לּוֹמַר וְצֹאוּ צֶה בְּכוֹלָה אִם כֵּן מֵהַתְלַמּוּד לּוֹמַר צִטּוֹן וִירְךָ לְפִי שֶׁהֵן הַתְחִילוּ צֶעִירָה תְחִלָּה לְפִיכֵךְ הַתְחִיל מֵהַם הַפּוֹרְעָנוֹת (שֵׁם ח, צ): לְמָרִים. לֵהִיּוֹת לֵה רַעִים וּמִרִים:

(25) וְהִנִּיף. מוֹלִיךְ וּמַצִּיא מַעֲלָה וּמוֹרִיד וְאֵף הִיא מְנִיפָה עֲמוּ שִׂידָה לְמַעֲלָה מִיָּדוֹ שֶׁל כֵּהֵן (שֵׁם יט, א): וְהִקְרִיב אוֹתָהּ.

זוֹ הִיא הַגִּשְׁתָּה בְּקֶרֶן דְּרוֹמִית מֵעֶרְבִית שֶׁל מִזְבֵּחַ קוֹדֶשׁ קְמִיצָה כִּשְׁאֵר מִנְחוֹת (שֵׁם יד, צ):

(26) אִזְכָּרְתָּהּ. הוּא הַקּוֹמָן שַׁעַל יְדֵי הַקְטָרְתּוֹ הַמְנַחָה צֹאֵה לְזִכְרוֹן לְגִצְוָה (סְפָרִי נִשָּׂא יז):

28	And if the woman be not defiled, but be clean; then she shall be cleared, and shall conceive seed.	וְאִם לֹא אִסְתַּאֲבַת אֶתְהָא וְדִכְּיָא הִיא וְתַפּוּק זָכָאָה וְתַעֲדִי עֲדוּי:	וְאִם-לֹא נִטְמָאָה הָאִשָּׁה וְטִהְרָה הִיא וְנִקְתָּהּ וְנִזְרְעָה זָרַע:	28
29	This is the law of jealousy, when a wife, being under her husband, goeth aside, and is defiled;	זֶה חֹק הַקְנָאָה אֲשֶׁר תִּשְׁטֶה אִשָּׁה תַּחַת אִישָׁהּ וְנִטְמָאָה:	זֶה חֹק הַקְנָאָה אֲשֶׁר תִּשְׁטֶה אִשָּׁה תַּחַת אִישָׁהּ וְנִטְמָאָה:	29
30	or when the spirit of jealousy cometh upon a man, and he be jealous over his wife; then shall he set the woman before the LORD, and the priest shall execute upon her all this law.	אוּ גְבֵר דִּתְעֵבֵר עַל-זֵוְהִי רוּחַ קְנָאָה וְיִקְנִי יְיָ אֶתְהִיָּה וְיִקִּים יְיָ אֶתְהָא קֳדָם יְיָ וְיַעֲבִיד לָהּ כִּהְנָא יְיָ כָּל אוֹרֵיתָא הָדָא:	אוּ גְבֵר דִּתְעֵבֵר עַל-זֵוְהִי רוּחַ קְנָאָה וְיִקְנִי יְיָ אֶתְהִיָּה וְיִקִּים יְיָ אֶתְהָא קֳדָם יְיָ וְיַעֲבִיד לָהּ כִּהְנָא יְיָ כָּל-הַתּוֹרָה הַזֹּאת:	30
31	And the man shall be clear from iniquity, and that woman shall bear her iniquity.	וְיִהְיִי זָכָא גּוֹבְרָא מְחֻבֵּין וְאֶתְהָא הִיא תַּקְבִּיל יְיָ חֻבָּהּ:	וְנִקָּה הָאִישׁ מֵעֵוֹן וְהָאִשָּׁה תִּהְיֶה תִּשָּׂא אֶת-עֲוֹנָהּ: (פ)	31
VI	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימֵר:	וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:	*ה
2	Speak unto the children of Israel, and say unto them: When either man or woman shall clearly utter a vow, the vow of a Nazirite, to consecrate himself unto the LORD,	מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימֵר לְהוֹן גְּבֵר אוּ אִתָּא אַרְי יִפְרִישׁ לְמַדֵּר נָדָר נְזִיר וְזִירוּ לְמוֹד קֳדָם יְיָ:	דְּבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אוּ-אִשָּׁה כִּי יִפְלֹא לְנָדָר נָדָר נְזִיר לְהִזִּיר לַיהוָה:	2
3	he shall abstain from wine and strong drink: he shall drink no vinegar of wine, or vinegar of strong drink, neither shall he drink any liquor of grapes, nor eat fresh grapes or dried.	מִחֲמַר חֲדָת וְעֵתִיק וְזָר חַל דְּחֲמַר חֲדָת וְחַל דְּחֲמַר עֵתִיק לֹא יִשְׁתִּי וְכָל מִתְרוֹת עֲנָבִין לֹא יִשְׁתִּי וְעֲנָבִין רַטִּיבִין וְיִבְיָשִׁין לֹא יֵאָכֵל:	מִיָּין וְשִׁכָר וְזִיר חֲמֵץ גֵּינ וְחֲמֵץ שִׁכָר לֹא יִשְׁתָּהּ וְכָל-מִשְׁרַת עֲנָבִים לֹא יִשְׁתָּהּ וְעֲנָבִים לַחִים וְיִבְשִׁים לֹא יֵאָכֵל:	3

(27) והשקה את המים. לרצות שאם אמרה איני שותה לאחר שנמחקה המגלה מערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחא אלא אם כן אמרה טמאה אני (סוטה כז): וצבתה בשנה וגו'. אף על פי שבקללה הזכיר ירך תחלה המים אינן בודקין אלא כדרך כניסתן זה: והיתה האשה לאלה. כמו שפירשתי שיהיו הכל אליו זה: בקרב עמה. הפרש יש בין אדם המתנוול במקום שניכר לאדם המתנוול במקום שאינו ניכר (ספרי יד):

(28) ואם לא נטמאה האשה. בסמירה זו: ושהורה היא. ממקום אחר: ונקתה. ממים המאחרים ולא עוד אלא וזרעה זרע אם היתה יולדת צענר תלד צריח אם היתה יולדת שחורים יולדת לבנים (שם יט. סוטה כו, א):

(30) או איש. כמו (שמות כא, לו) או נודע כלומר אם איש קנאי הוא לכך והעמיד את האשה:

(31) ונקה האיש מעון. אם בדקוה המים אל ידאג לומר חצתי במיתתה נקי הוא מן העונש. דבר אחר משיקנה תהא אלא צויתר ונקה מעון שהסוטה אסורה לצעלה (ספרי כא):

(2) כי יפלא. יפריש למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה לומר לך שכל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין שהוא מציא לידי ניאוף (סוטה ב, א): נדר נזיר. אין נזירה בכל מקום אלא פרישה אף כאן שפירש מן היין: להזיר לה. להבדיל עצמו מן היין לשם שמים (נדרים ט, ב. ספרי כב):

(3) מיין ושכר. כתרמומו מחמר חדת ועתיק שהיין משכר כשהוא ישן: וכל משרת. לשון צביעה במים או בכל משקה ובלשון משנה יש הרבה אין שורין דיו וסממנים (שבת יז, ב) נזיר ששרה פתו ציין (נזיר לד, ב):

- 4 All the days of his Naziriteship shall he eat nothing that is made of the grape-vine, from the pressed grapes even to the grapestone.
- 4 כָּל יְמֵי נִזְרוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִגֶּפֶן תֵּנִין מִחֲרָצִים וְעַד-זֶג לֹא יֹאכַל:
- 5 All the days of his vow of Naziriteship there shall no razor come upon his head; until the days be fulfilled, in which he consecrateth himself unto the LORD, he shall be holy, he shall let the locks of the hair of his head grow long.
- 5 כָּל-יְמֵי נִדְרֵוֹ תַעַר לֹא יַעֲבֹר עַל-רֹאשׁוֹ עַד-מְלֵאת הַיָּמִם אֲשֶׁר-יִזְיֵר לַיהוָה קֹדֶשׁ יִהְיֶה גִדּוֹל פָּרַע שְׁעַר רֹאשׁוֹ:
- 6 All the days that he consecrateth himself unto the LORD he shall not come near to a dead body.
- 6 כָּל-יְמֵי הַיִּזְרוֹ לַיהוָה עַל-נֶפֶשׁ מֵת לֹא יָבֹא:
- 7 He shall not make himself unclean for his father, or for his mother, for his brother, or for his sister, when they die; because his consecration unto God is upon his head.
- 7 לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לְאָחִיו וּלְאֶחָתוֹ לֹא-יִטְמָא לָהֶם בְּמָתָם כִּי נִזֵּר אֱלֹהֵיו עַל-רֹאשׁוֹ:
- 8 All the days of his Naziriteship he is holy unto the LORD.
- 8 כָּל יְמֵי נִזְרִיה קֹדֶשׁ הוּא קֹדֶם יי:
- 9 And if any man die very suddenly beside him, and he defile his consecrated head, then he shall shave his head in the day of his cleansing, on the seventh day shall he shave it.
- 9 וְכִי-יָמוּת מֵת עָלָיו בְּפֶתַע פְּתָאִם וְטִמָּא רֹאשׁ נִזְרוֹ וַיִּגְלַח רֹאשׁוֹ בַּיּוֹם טָהַרְתּוֹ בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי וַיִּגְלַחֲנוּ:
- 10 And on the eighth day he shall bring two turtledoves, or two young pigeons, to the priest, to the door of the tent of meeting.
- 10 וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יָבֹא שְׁתֵּי תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְנֵי יוֹנָה אֶל-הַפֶּתַח אֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:

- (4) חרצנים. הם הגרעינין: זג. הם הקליפות שמצחון שהחרצנים צתוכן כענבל צזוג (ספרי כד. נזיר שם):
- (5) קדש יהיה. השער שלו לגדל הפרע של שער ראשו (ספרי): פרע. נקוד פתח קטן (סגול) לפי שהוא דבוק לשער ראשו פרע של שער ופירוש של פרע גידול של שער וכן (ויקרא כא, י) את ראשו לא יפרע ואין קרוי פרע פחות מלי יוס:
- (8) כל ימי נזרו קדוש הוא. זו קדושת הגוף (ספרי כז) מליטמא למתים:
- (9) פתע. זה אונס: פתאום. זה שוגג (ספרי כח) ויש אומרים פתע פתאום דבר אחד הוא מקרה של פתאום: וכי ימות מת עליו. צאהל שהוא צו: ביום טהרתו. ציום הזייתו או אינו אלא צשמיני שהוא טהור לגמרי תלמוד לומר ציום השביעי אי שביעי יכול אפילו לא הזה תלמוד לומר ציום טהרתו (שם):
- (10) וביום השמיני יבא שתי תרים. להוציא את השביעי או אינו אלא להוציא את השמיני קצע זמן לקרבין וקצע זמן למקריצין מה קרבין הכשיר שמיני ומשמיני והלאה (ויקרא כב, כז) אף מקריצין שמיני ומשמיני והלאה (ספרי כט):

<p>And the priest shall prepare one for a sin-offering, and the other for a burnt-offering, and make atonement for him, for that he sinned by reason of the dead; and he shall hallow his head that same day.</p>	<p>וַעֲשֵׂה הַכֹּהֵן אֶחָד לַחֲטָאתָא וְאֶחָד לְעֹלָה וּכְפַר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל-הַנֶּפֶשׁ וּקְדַשׁ אֶת-רֹאשׁוֹ בַּיּוֹם הַהוּא:</p>
<p>And he shall consecrate unto the LORD the days of his Naziriteship, and shall bring a he-lamb of the first year for a guilt-offering; but the former days shall be void, because his consecration was defiled.</p>	<p>וְהִזִּיר לַיהוָה אֶת-יָמָיו נִזְרוֹ וַהֲבִיא כֶבֶשׂ בֶּן-שָׁנָתוֹ לְאַשָׁם וְהַיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים יִפְּלוּ כִּי טָמֵא נִזְרוֹ:</p>
<p>And this is the law of the Nazirite, when the days of his consecration are fulfilled: he shall abring it unto the door of the tent of meeting;</p>	<p>וְזֹאת תוֹרַת הַנָּזִיר בַּיּוֹם מְלֵאת יָמָיו נִזְרוֹ יָבִיא אֹתוֹ אֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:</p>
<p>and he shall present his offering unto the LORD, one he-lamb of the first year without blemish for a burnt-offering, and one ewe-lamb of the first year without blemish for a sin-offering, and one ram without blemish for peace-offerings,</p>	<p>וְהִקְרִיב אֶת-קָרְבָּנוֹ לַיהוָה כֶּבֶשׂ בֶּן-שָׁנָתוֹ תָּמִים אֶחָד לְעֹלָה וּכְבֶּשֶׂה אֶחָת בֶּת-שָׁנָתָהּ תְּמִימָה לַחֲטָאתָא וְאֵיל-אֶחָד תָּמִים לְשָׁלָמִים:</p>
<p>and a basket of unleavened bread, cakes of fine flour mingled with oil, and unleavened wafers spread with oil, and their meal-offering, and their drink-offerings.</p>	<p>וְסֹל מִצּוֹת סֵלֶת חֲלֹת בְּלוּלֹת בַּשֶּׁמֶן וּרְקִיקֵי מִצּוֹת מִשְׁתִּים בַּשֶּׁמֶן וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵיהֶם:</p>
<p>And the priest shall bring them before the LORD, and shall offer his sin-offering, and his burnt-offering.</p>	<p>וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן לִפְנֵי יְהוָה וַעֲשֵׂה אֶת-חֲטָאתוֹ וְאֶת-עֹלָתוֹ:</p>
<p>And he shall offer the ram for a sacrifice of peace-offerings unto the LORD, with the basket of unleavened bread; the priest shall offer also the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.</p>	<p>וְאֶת-הָאֵיל יַעֲשֶׂה זֶבַח שְׁלָמִים לַיהוָה עַל סֹל מִצּוֹת וַעֲשֵׂה הַכֹּהֵן אֶת מִנְחָתוֹ וְאֶת-נִסְכּוֹ:</p>

- (11) מאשר חטא על הנפש. שלא נזהר מטומאת המת רצי אלעזר הקפדן אומר שזיער עצמו מן היין (שם ל): וקדש את ראשו. לחזור ולהתחיל מנין נזירותו (שם):
- (12) והזיר לה' את ימי נזרו. יחזור וימנה נזירותו כבתולה: והימים הראשונים יפלו. לא יעלו מן המנין:
- (13) יביא אתו. יביא את עצמו וזה אחד משלשה חטים שהיה רצי שמעאל דורש כן כינא (ו) ויקרא (כב, טז) והשיאו אותם עון אשמה את עצמו כינא (דברים לז, ו) ויקצור אותו בגי הוא קצר את עצמו (ספרי לז):
- (15) ומנחתם ונסכיהם. של עולה ושלמים לפי שהיו בכלל ויאלו לידון בדבר חדש שיטעינו לחם החזירן לכללן שיטעינו נסכים כדין עולה ושלמים (שם לד): חלות בלולות ורקיקי מצות. עשר מכל מין (מנחות עח, א):

- 18 And the Nazirite shall shave his consecrated head at the door of the tent of meeting, and shall take the hair of his consecrated head, and put it on the fire which is under the sacrifice of peace-offerings.
- 19 And the priest shall take the shoulder of the ram when it is sodden, and one unleavened cake out of the basket, and one unleavened wafer, and shall put them upon the hands of the Nazirite, after he hath shaven his consecrated head.
- 20 And the priest shall wave them for a wave-offering before the LORD; this is holy for the priest, together with the breast of waving and the thigh of heaving; and after that the Nazirite may drink wine.
- 21 This is the law of the Nazirite who voweth, and of his offering unto the LORD for his Naziriteship, beside that for which his means suffice; according to his vow which he voweth, so he must do after the law of his Naziriteship.
- 22 And the LORD spoke unto Moses, saying:
- 23 'Speak unto Aaron and unto his sons, saying: On this wise ye shall bless the children of Israel; ye shall say unto them:
- וַיִּגְלַח הַנָּזִיר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־רֹאשׁ נִזְרוֹ וְלָקַח אֶת־שַׁעַר רֹאשׁ נִזְרוֹ וְנָתַן עַל־הָאֵשׁ אֲשֶׁר־תַּחַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים:
- וְלָקַח הַכֹּהֵן אֶת־הַזֹּרֵעַ בְּשִׁלָּה מִן־הָאֵיל וְחֵלֶת מִצָּה אַחַת מִן־הַסֶּל וּרְקִיק מִצָּה אֶחָד וְנָתַן עַל־כַּפֵּי הַנָּזִיר אַחֵר הַתְּגַלְתּוֹ אֶת־נִזְרוֹ:
- וְהִנִּיף אוֹתָם הַכֹּהֵן וְהַתְּנוּפָה לַפָּנִי יִהְיֶה קֹדֶשׁ הוּא לַכֹּהֵן עַל חֻזה הַתְּנוּפָה וְעַל שׁוֹק הַתְּרוּמָה וְאַחֵר יִשְׁתֶּה הַנָּזִיר יַיִן:
- זֹאת תּוֹרַת הַנָּזִיר אֲשֶׁר יֵדֹר קִרְבָּנוֹ לַיהוָה עַל־נִזְרוֹ מִלֶּבֶד אֲשֶׁר־תִּשְׂגֶּי יָדוֹ כַּפֵּי נִדְרוֹ אֲשֶׁר יֵדֹר בֵּן יַעֲשֶׂה עַל תּוֹרַת נִזְרוֹ: (פ)
- וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
- דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תְּבָרְכוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲמֹר לָהֶם: (ס)
- וַיִּגְלַח הַנָּזִיר נִזְרָא בְּתֶרַע מִשְׁכַּן זִמְנָא יֵת רִישׁ נִזְרִיהּ וַיֹּסֵב יֵת שַׁעַר רִישׁ נִזְרִיהּ וַיִּתִּין עַל אִשְׁתָּא דְּתַחֲת דְּיֹדָא דְּנִכְסַת קוּדְשִׁיא:
- וַיֹּסֵב כְּהֵנָּא יֵת דְּרַעָא בְּשִׁילָא מִן דִּכְרָא וּגְרִיצָתָא פְּטִירָתָא חֲדָא מִן סֵלָא וְאַסְפּוּג פְּטִיר חֲדָ וַיִּתִּין עַל יְדֵי נִזְרָא בְּתֶרַע דִּיגְלַח יֵת נִזְרִיהּ:
- וַיִּרִים יְתֵהוֹן כְּהֵנָּא אֲרָמָא קְדָם יֵי קוּדְשָׁא הוּא לְכֵהֵנָּא עַל חֲדָא דְּאַרְמוּתָא וְעַל שְׂקָא דְּאַפְרָשׁוּתָא וּבְתֶר כֵּן יִשְׁתִּי נִזְרָא חֲמָרָא:
- זֶה הִוא חֻקֵּי הַנָּזִיר אֲשֶׁר יִדְּוֹר קִרְבָּנוֹ לַיהוָה עַל־נִזְרוֹ מִלֶּבֶד אֲשֶׁר־תִּשְׂגֶּי יָדוֹ כַּפֵּי נִדְרוֹ אֲשֶׁר יִדְּוֹר בֶּן יַעֲשֶׂה עַל חֻקֵּי הַנָּזִיר כִּי יִשְׁתֶּה עַל חֻקֵּי הַנָּזִיר:
- וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
- דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תְּבָרְכוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲמֹר לָהֶם: (ס)
- וַיִּגְלַח הַנָּזִיר נִזְרָא בְּתֶרַע מִשְׁכַּן זִמְנָא יֵת רִישׁ נִזְרִיהּ וַיֹּסֵב יֵת שַׁעַר רִישׁ נִזְרִיהּ וַיִּתִּין עַל אִשְׁתָּא דְּתַחֲת דְּיֹדָא דְּנִכְסַת קוּדְשִׁיא:
- וַיֹּסֵב כְּהֵנָּא יֵת דְּרַעָא בְּשִׁילָא מִן דִּכְרָא וּגְרִיצָתָא פְּטִירָתָא חֲדָא מִן סֵלָא וְאַסְפּוּג פְּטִיר חֲדָ וַיִּתִּין עַל יְדֵי נִזְרָא בְּתֶרַע דִּיגְלַח יֵת נִזְרִיהּ:
- וַיִּרִים יְתֵהוֹן כְּהֵנָּא אֲרָמָא קְדָם יֵי קוּדְשָׁא הוּא לְכֵהֵנָּא עַל חֲדָא דְּאַרְמוּתָא וְעַל שְׂקָא דְּאַפְרָשׁוּתָא וּבְתֶר כֵּן יִשְׁתִּי נִזְרָא חֲמָרָא:
- זֶה הִוא חֻקֵּי הַנָּזִיר אֲשֶׁר יִדְּוֹר קִרְבָּנוֹ לַיהוָה עַל־נִזְרוֹ מִלֶּבֶד אֲשֶׁר־תִּשְׂגֶּי יָדוֹ כַּפֵּי נִדְרוֹ אֲשֶׁר יִדְּוֹר בֶּן יַעֲשֶׂה עַל חֻקֵּי הַנָּזִיר כִּי יִשְׁתֶּה עַל חֻקֵּי הַנָּזִיר:
- וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶ�ה לֵאמֹר:
- דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תְּבָרְכוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲמֹר לָהֶם: (ס)

(17) זבח שלמים לה' על כל המצות. ישחט את השלמים על מנת לקדש את הלחם (שם מו, ז): את מנחתו ואת נסכו. של איל:

(18) וגלח הנזיר פתח אהל מועד. יכול יגלח בעזרה הרי זה דרך ציון אלא וגלח הנזיר לאחר שחיטת השלמים שכתוב בהן (ויקרא ג, ז) ושחטו פתח אהל מועד (ספרי לה): אשר תחת זבח השלמים. תחת הדוד שהוא מנשנן בו לפי שלמי נזיר היו מתנשנן בעזרה שצריך ליעול הכהן הזרוע אחר שנתנשן ולהניף לפני ה':

(19) הזרוע בשלח. לאחר שנתנשלה (שם לו):

(20) קדש הוא לכהן. החלה והרקיף והזרוע תרומה הן לכהן: על חזה התנופה. מלצד חזה ושוק הראוים לו מכל שלמים מוסף על שלמי נזיר הזרוע הזה לפי שהיו שלמי נזיר בכלל ויאלו לידון בדבר החדש להפרשת זרוע הוצרך להחזירן לכללן לידון אף בחזה ושוק (שם לו):

(21) מלבד אשר תשיג ידו. שאם אמר הריני נזיר על מנת לגלח על ק' עולות ועל ק' שלמים: כפי נדרו אשר ידר בן יעשה. מוסף על תורת נזרו (שם לח). על תורת הנזיר מוסף ולא יחסר שאם אמר הריני נזיר חמש נזירות על מנת לגלח על ג' בהמות הללו אין אני קורא בו כאשר ידור כן יעשה:

24	The LORD bless thee, and keep thee;	יְבָרְכֶךָ יְהוָה וַיִּשְׁמְרֶךָ: (ס)	יְבָרְכֶכָּךְ יי וַיִּשְׁרְנֶךָ:	24
25	The LORD make His face to shine upon thee, and be gracious unto thee;	יָאֵר יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיַּחֲנֶךָ: (ס)	יָנַחַר יי שְׂכִינִתִּיהָ לְוַתְּךָ וַיִּרְחִים יְתָךְ:	25
26	The LORD lift up His countenance upon thee, and give thee peace.	וַיִּשָּׂא יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיִּשָּׂם לָךְ שָׁלוֹם: (ס)	וַיִּסַּב יי אַפְוָה לְוַתְּךָ וַיִּשְׁנֵי לָךְ שָׁלֹם:	26
27	So shall they put My name upon the children of Israel, and I will bless them.	וַיִּשְׁמוּ אֶת־שְׁמִי עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבָרְכֶם: (ס)	וַיִּשְׁוּן ית בְּרַכַּת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבָרִיכֶנּוּ:	27
VII	And it came to pass on the day that Moses had made an end of setting up the tabernacle, and had anointed it and sanctified it, and all the furniture thereof, and the altar and all the vessels thereof, and had anointed them and sanctified them;	וַיְהִי בַיּוֹם כְּלוּת מִשְׁחָה לַהֲקִים אֶת־הַמִּשְׁכָּן וַיִּמְשַׁח אֹתוֹ וַיִּקְדָּשׁ אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְאֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וַיִּמְשָׁחם וַיִּקְדָּשׁ אֹתָם:	וַיְהִי בַיּוֹם בְּיוֹמָא דְשִׁיבִי מִשְׁחָה לְאַקְמָא ית מִשְׁכְּנָא וְרִבִּי יִתִּיהָ וְקִדִּישׁ יִתִּיהָ וַיִּתְּ כָל מְנוּחֵי וַיִּתְּ מִדְּבָחָא וַיִּתְּ כָל מְנוּחֵי וְרִבְנֹן וְקִדִּישׁ יִתְּהוּן:	חמישי
2	that the princes of Israel, the heads of their fathers' houses, offered—these were the princes of the tribes, these are they that were over them that were numbered.	וַיִּקְרִיבוּ נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל רֹאשֵׁי בֵּית אֲבֹתָם הֵם נְשִׂאֵי הַמִּשְׁתָּה הֵם הָעֹמְדִים עַל־הַפְּקָדִים:	וַיִּקְרִיבוּ רִבְרִבֵּי יִשְׂרָאֵל רֹשֵׁי בֵּית אֲבֹתֵהוּן אֲנֹן רִבְרִבֵּי שְׂבִטָא אֲנֹן דְּקִימִין עַל מְנִינָא:	2

- (23) אמור להם. כמו זכור שמור בלע"ז די שני"ט: אמור להם. שיהיו כולם שומעים (שם לט): אמור. מלא לא תזכרם בחפזן ובזהלות אלא בכוונה ובלב שלם (במדרש רבה. תנחומא י):
- (24) יברכך. שיתברכו נכסין (ספרי מ. תנחומא י): וישמרך. שלא יבאו עליך שודדים ליטול ממונך שהנותן מתנה לעצמו אינו יכול לשמרו מכל אדם וכיון שצאים לסטים עליו ונוטלין אותה ממנו מה הנאה יש לו במתנה זו אבל הקצ"ה הוא הנותן הוא השומר (תנחומא י). והרבה מדרשים דרשו זו בספרי:
- (25) יאר ה' פניו אליך. יראה לך פנים שוחקות פנים נהובות (ספרי מא. תנחומא י): ויחנך. יתן לך חן (ספרי שם):
- (26) ישא ה' פניו אליך. יכבד כעסו (במ"ר יא, ז):
- (27) ושמו את שמי. יזכרו שם המפורש (ספרי מג). ואני אברכם. לישראל ואסכים עם הכהנים. דבר אחר ואני אברכם לכהנים (חולין מט, א):
- (1) ויהי ביום כלות משה. כלות כתיב (ר"ל צפת"ח ולא כלות בשו"א ודו"ק) יום הקמת המשכן היו ישראל ככלה הנכנסת לחופה (במדרש רבה. תנחומא נשא כ): כלות כתיב. צלאל ואהליאז וכל חכם לצ עשו את המשכן ותללו הכחוז במשה לפי שמסר נפשו עליו לראות תצנית כל דבר ודבר כמו שהראהו צהר להורות לעושי המלאכה ולא טעה בתצנית אחת וכן מצאו דוד לפי שמסר נפשו על בנין בית המקדש שנאמר (תהלים קלז, א-ב) זכור ה' לדוד את כל ענותו אשר נשבע לה' וגו' לפיכך נקרא על שמו שנאמר (מלכים א' יז, טז) ראה ביתך דוד (תנחומא נשא יג): ביום כלות משה להקים. ולא נאמר ביום הקים מלמד שכל שבעת ימי המלוואים היה משה מעמידו ומפרקו ובאותו היום העמידו ולא פרקו לכך נאמר ביום כלות משה להקים אותו היום כלו הקמותיו וראש חודש ניסן היה בשני נשרפה הפרה בשלישי הוזה ראשונה ובשביעי גלחו (גיטין ס. ספרי מד):
- (2) הם נשיאי המשתה. שהיו שוטרים עליהם במזרים והיו מוכים עליהם שנאמר (שמות ה, יד) ויכו שוטרי בני ישראל וגו' (ספרי מה): הם העומדים על הפקודים. שעמדו עם משה ואהרן כשמנו את ישראל שנאמר (במדבר א, ד) ואתכם יהיו וגו':

<p>And they brought their offering before the LORD, six covered wagons, and twelve oxen: a wagon for every two of the princes, and for each one an ox; and they presented them before the tabernacle.</p>	<p>וַיָּבִיאוּ אֶת־קָרְבָּנָם לִפְנֵי יְהוָה שֵׁשׁ־עֶגְלוֹת צֹב וּשְׁנֵי עֶשֶׂר בָּקָר עֶגְלָה עַל־שְׁנֵי הַנָּשָׂאִים וְשׁוֹר לְאַחַד וַיִּקְרִיבוּ אוֹתָם לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן:</p>	<p>וַיָּבִיאוּ אֶת־קָרְבָּנָם לִפְנֵי יְהוָה שֵׁשׁ־עֶגְלוֹת צֹב וּשְׁנֵי עֶשֶׂר בָּקָר עֶגְלָה עַל־שְׁנֵי הַנָּשָׂאִים וְשׁוֹר לְאַחַד וַיִּקְרִיבוּ אוֹתָם לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן:</p>
<p>And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>
<p>'Take it of them, that they may be to do the service of the tent of meeting; and thou shalt give them unto the Levites, to every man according to his service.'</p>	<p>סָב מִנֶּהוֹן וַיְהִי לַמַּפְלָח ית פּוֹלְחֵן מִשְׁכַּן זְמוּנָא וְתַתִּין יתְהוֹן לְלִיּוֹאֵי גִבֹר כְּמַסֵּת פּוֹלְחָנִיה:</p>	<p>קָח מֵאֹתָם וְהָיוּ לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד וְנִתְּנָה אוֹתָם אֶל־הַלְוִיִּם אִישׁ כְּפִי עֲבֹדָתוֹ:</p>
<p>And Moses took the wagons and the oxen, and gave them unto the Levites.</p>	<p>וַיִּסֹּב מֹשֶׁה ית עֶגְלָתָא וַיִּתְּ תוֹרֵי וַיֵּהֵב יתְהוֹן לְלִיּוֹאֵי:</p>	<p>וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הָעֶגְלוֹת וְאֶת־הַבָּקָר וַיִּתֵּן אוֹתָם אֶל־הַלְוִיִּם:</p>
<p>Two wagons and four oxen he gave unto the sons of Gershon, according to their service.</p>	<p>יֵת תְּרַתִּין עֶגְלוֹן וַיִּתְּ אַרְבַּעַת תוֹרֵין וַיֵּהֵב לְבָנֵי גֵרְשׁוֹן כְּמַסֵּת פּוֹלְחָנִיהוֹן:</p>	<p>אֶתֹּ שְׁתֵּי הָעֶגְלוֹת וְאֶת אַרְבַּעַת הַבָּקָר נָתַן לְבָנֵי גֵרְשׁוֹן כְּפִי עֲבֹדָתָם:</p>
<p>And four wagons and eight oxen he gave unto the sons of Merari, according unto their service, under the hand of Ithamar the son of Aaron the priest.</p>	<p>וַיִּתְּ אַרְבַּע עֶגְלוֹן וַיִּתְּ תַּמְנֵיַת תוֹרֵין וַיֵּהֵב לְבָנֵי מֵרָרִי כְּמַסֵּת פּוֹלְחָנִיהוֹן בִּידָא דְאִיתְּמָר בֶּר אֶהֱרֹן כֹּהֵנָא:</p>	<p>וְאֶתֹ אַרְבַּע הָעֶגְלוֹת וְאֶת שְׁמֹנֶת הַבָּקָר נָתַן לְבָנֵי מֵרָרִי כְּפִי עֲבֹדָתָם בִּיד אִיתְּמָר בֶּן־אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן:</p>
<p>But unto the sons of Kohath he gave none, because the service of the holy things belonged unto them: they bore them upon their shoulders.</p>	<p>וּלְבָנֵי קָהַת לֹא יֵהֵב אַרִי פּוֹלְחֵן קוֹדֶשָׁא עַל־יְהוֹן בְּכַתְּפָא נָטְלִין:</p>	<p>וּלְבָנֵי קָהַת לֹא נָתַן כִּי־עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ עֲלֵיהֶם בְּכַתְּפֵי יִשְׂאוּ:</p>
<p>And the princes brought the dedication-offering of the altar in the day that it was anointed, even the princes brought their offering before the altar.</p>	<p>וַיִּקְרִיבוּ רַבְרִבָּיָא ית חֲנוּכַּת מִדְּבַחָא בְיוֹמָא דְרִבְיָאוּ יְתִיָּה וַיִּקְרִיבוּ רַבְרִבָּיָא ית קוֹדֶשׁ־הַיִּת לִקְדָּם מִדְּבַחָא:</p>	<p>וַיִּקְרִיבוּ הַנָּשָׂאִים אֶת חֲנוּכַּת הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם הַמִּשָּׁח אֶתֹ וַיִּקְרִיבוּ הַנָּשִׂאִים אֶת־קָרְבָּנָם לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ:</p>

(3) שש עגלות צב. אין צב אלא מחופים וכן (ישעיה סו, כ) צנצנים וצפרדים (ספרי שם) עגלות מכוסים קרויים צנצנים: ויקריבו אותם לפני המשכן. שלא קבל משה מידם עד שנאמר לו מפי המקום. אמר רבי נתן מה ראו הנשיאים להתנדב כאן במחלה ובמלאכת המשכן לא התנדבו מחלה אלא כך אמרו הנשיאים יתנדבו צבור מה שיתנדבו ומה שמחמקין אנו משלימין כיון שראו שהשלימו צבור את הכל שנאמר (שמות לו, ז) והמלאכה היתה דים אמרו מעתה מה לנו לעשות הביאו את אצני השוהם והמלוואים לאפוד ולחשן לכך המנדבו כאן מחלה (ספרי שם):

(7) כפי עבדתם. שהיה משא בני גרשון קל משל מררי שהיו נושאים הקרשים והעמודים והאדנים:

(9) כי עבדת הקדש עליהם. משא דצר הקדושה הארון והשלחן וגו' לפיכך צתקף ישאו:

<p>And the LORD said unto Moses: ¹¹ 'They shall present their offering each prince on his day, for the dedication of the altar.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה נְשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם נְשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם יִקְרִיבוּ אֶת־קָרְבָּנָם לַחֲנוּכַּת הַמִּזְבֵּחַ: (ו)</p>	<p>¹¹</p>
<p>And he that presented his offering ¹² the first day was Nahshon the son of Amminadab, of the tribe of Judah;</p>	<p>וַהֲיָה דְמִקְרִיב בַּיּוֹם אֶת־קָרְבָּנוֹ נַחֲשֹׁן בֶּרֶךְ עַמִּינָדָב לְשִׁבְטָא דִּיהוּדָה:</p>	<p>¹²</p>
<p>and his offering was one silver dish, ¹³ the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;</p>	<p>וְקִרְבָּנוֹ הָיָה קַעֲרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלִשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:</p>	<p>¹³</p>
<p>¹⁴ one golden pan of ten shekels, full of incense;</p>	<p>בְּזָכָא חֲדָא מִתְקָלָה עֶשְׂרִי סָלְעִין חֵיב דְּדָהֵב מְלֵיאָ קְטֹרֶת בּוֹסְמֵיא:</p>	<p>¹⁴</p>
<p>¹⁵ one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;</p>	<p>תּוֹר חֶד בֶּר תּוֹרֵי דְכֶר חֶד אִמֵּר חֶד בֶּר שְׁתֵּיהּ לַעֲלֹתָ:</p>	<p>¹⁵</p>
<p>¹⁶ one male of the goats for a sin-offering;</p>	<p>צִפִּיר בֶּר עֲזִין חֶד לְחַטָּאתָ:</p>	<p>¹⁶</p>
<p>and for the sacrifice of ¹⁷ peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Nahshon the son of Amminadab.</p>	<p>וּלְנִכְסַת קוֹדֶשִׁיא תּוֹרֵי תִרְיָן דְּכָרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אִמֵּרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קִרְבָּנָא דְנַחֲשֹׁן בֶּר עַמִּינָדָב:</p>	<p>¹⁷</p>

(10) ויקריבו הנשיאים את חנוכת המזבח. לאחר שהתנדצו העגלות והצקר לשאת המשכן נשאלם לצם להחנוד קרצנות המזבח לחנכו: ויקריבו הנשיאים את קרבנם לפני המזבח. כי לא קבל משה מידם עד שנאמר לו מפי הגבורה (ספרי מ):

(11) יקריבו את קרבנם לחנוכת המזבח. ועדיין לא היה יודע משה האין יקריבו אם כסדר חולדותם אם כסדר המסעות עד שנאמר לו מפי הקב"ה יקריבו למסעות איש יומו (שם. זכחיס כא):

(12) ביום הראשון. אותו היום נטל עשר עטרות ראשון למעשה זראשית א' לנשיאים וכו' כדאיחא צקדר עולם (פ"ו): למשה יהודה. יחסו הכחוצ על שצטו ולא שגזה משצטו והקריצ או אינו אומר למטה יהודה אלא שגזה משצטו והציא חלמוד לומר זה קרבן נחשון משלו הציא (ספרי מ):

(13) שניהם מלאים סלת. למנחת נדצה (שם מט):

(14) עשרה זחב. כמרגומו משקל עשר שקלי הקדש היה זה: מלאה קטרת. לא מצינו קטרת ליחיד ולא על מזבח החיזון אלא זו צלצד והוראת שעה הייתה (מנחות נ, ז):

(15) פר אחד. מיוחד שצדעדרו (ספרי נ):

(16) שעיר עזים אחד לחטאת. לכפר על קבר ההום (שם נא) (עיין זרא"ס) וטומאת ספק:

18	On the second day Nethanel the son of Zuar, prince of Issachar, did offer:	בְּיוֹם הַשֵּׁנִי הִקְרִיב נִתְנָאֵל בֶּן־צֹועֵר נָשִׂיא יִשָּׁשְׁכָר:	בְּיוֹם הַשֵּׁנִי הִקְרִיב נִתְנָאֵל בֶּן־צֹועֵר רֶבֶב שִׁבְטָא דִּישָּׁשְׁכָר:
19	he presented for his offering one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	הִקְרִיב אֶת־קֶרְבָּנוֹ קַעֲרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד פָּסָף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לַמִּנְחָה:	קָרִיב יֵת קִירְבָּנִיה מְגֻסְתָּא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הֵנִי מִתְקַלָּה מִזְרָקָא חֲדָא דְכֶסֶפָא מִתְקַלִּיה שִׁבְעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא תְרוּיָהוֹן מְלֵן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַׁח לַמִּנְחָתָא:
20	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קִטְרֶת:	בְּזָפָא חֲדָא מִתְקַלָּה עֶשֶׂר סֻלְעִין הִיא דְדָהָב מְלֵיאָ קִטוֹרֶת בּוֹסְמִיא:
21	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פָּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תּוֹר חֲדָא בֶּר תּוֹרֵי דְכָר חֲדָא אִמֹּר חֲדָא בֶּר שְׁתֵּיה לְעֹלָתָא:
22	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת:	צִפִּיר בֶּר עִזִּין חֲדָא לַחֲטָתָא:
23	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Nethanel the son of Zuar.	וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבֵּן נִתְנָאֵל בֶּן־צֹועֵר: (פ)	וּלְנִכְסַת קוּדְשָׁא תּוֹרֵי תְרִין דְכָרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אִמֹּרִין בְּנֵי שָׁנָה חֲמִשָּׁא דִּין קוּרְבָּנָא דְנִתְנָאֵל בֶּר צֹועֵר:

(18) הקריב נתנאל בן צוער. הקרב את קרבנו. מה תלמוד לומר הקריב צצטו של יששכר מה שלא נאמר בכל השצטים לפי שזא ראובן וערער ואמר די שקדמני יהודה אחי אקריב אחי אחריו אמר לו משה מפני הגזורה נאמר לי שיקריבו כסדר מסען לדגליהם לכך אמר הקרב את קרבנו והוא חסר יו"ד שהוא משמש הקרב לשון זווית שמפי הגזורה נטטוה הקרב ומהו הקריב הקריב צ' פעמים שצציל צ' דברים זכה להקריב שני לשצטים אחת שהיו יודעים צמורה שנאמר (ד"ה א יב, לג) ומצני יששכר יודעי צינה לעתים ואחת שהם נתנו עצה לנשיאים להתנדב קרבנות הללו (ספרי נצ) וביסודו של רבי משה הדרשן מנאחי אמר רבי פנחס בן יאיר נתנאל בן צוער השיאן עצה זו:

(19) קערת כסף. מנין אותיותיו בגימטריא תתק"ל כנגד שנותיו של אדם הראשון: שלשים ומאה משקלה. על שם שכהעמיד תולדות לקיום העולם בן מאה ול' שנה היה שנאמר (בראשית ה, ג) ויחי אדם שלשים ומאה שנה ויולד צדמותו וגו': מזרק אחד כסף. בגימטריא תתק"כ על שם נח שהעמיד תולדות בן ת"ק שנה ועל שם עשרים שנה שנגזרה גזירת המבול קודם תולדותיו כמו שפירשתי אלל (שם ו, ג) והיו ימיו מאה ועשרים שנה לפיכך נאמר מזרק אחד כסף ולא נאמר מזרק כסף אחד כמו שנאמר בקערה לומר שאף אותיות של אחד מטטרפות למנין: שבעים שקל. כנגד שבעים אותיות שאלו מצניו:

(20) כף אחת. כנגד התורה שנמנה מידו של הקצ"ה: עשרה זהב. כנגד עשרת הדברות: מלאה קטרת. גימטריא של קטרת תרי"ג מלות וצלצד שתחליף קו"ף צדלי"ת על ידי א"ת צ"ג ג"ר ד"ק (צמדצ"ר יג, טו):

(21) פָּר אחד. כנגד הצרה שנאמר צו (בראשית יח, ז) ויקח בן צקר: אֵיל אחד. כנגד יחזק (שם כב, יג) ויקח את האיל וגו': כבש אחד. כנגד יעקב (שם ל, מ) והכשצים הפריד יעקב:

(22) שְׁעִיר עִזִּים. לכפר על מכירת יוסף שנאמר צו (שם לו, לא) וישחטו שעיר עזים:

(23) וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם. כנגד משה ואהרן שנמנו שלוש בין ישראל לאציהם צצממים: אֵילִם עֶתוּדִים כבשים. ג' מנינים כנגד כהנים ולוים וישראלים וכנגד תורה נביאים וכתובים. שלש חמשות כנגד חמשה חומשין וחמש

- 24 On the third day Eliab the son of Helon, prince of the children of Zebulun:
his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;
- 25 קרבנו קערת-כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת בלילה בשמן למנחה:
- 26 one golden pan of ten shekels, full of incense;
- 27 פך אחת עשרה זהב מלאה קטרת:
- 28 one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;
- 29 פר אחד בן-בקר איל אחד כבש-אחד בן-שנתו לעלה:
- 30 one male of the goats for a sin-offering;
- 31 שער-עגים אחד לחטאת:
- 32 וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֱלִיאָב בֶּן-חֶלּוֹן: (פ)
- 33 On the fourth day Elizur the son of Shedeur, prince of the children of Reuben:
his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;
- 34 בְּיוֹם הָרְבִיעִי נָשִׂיא לְבִנִּי רְאוּבֵן אֱלִיצוּר בֶּן-שְׁדִיאוּר:
- 35 קרבנו קערת-כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת בלילה בשמן למנחה:
- 36 בְּיוֹמָא רְבִיעָא רַבָּא לְבִנִּי רְאוּבֵן אֱלִיצוּר בֶּר שְׁדִיאוּר:
- 37 קורבניה מגסתא דכסף חדא מאה ותלתין סלעין הני מתקלה מזרקא חד דכספא מתקליה שבעין סלעין בסלעי קודשא תרניהון מלן סולתא דפילא במשח למנחתא:

הדברות הכתובין על לוח אחד וחמש הכתובין על השני. עד כאן מיסודו של רבי משה הדרשן:
(24) ביום השלישי נשיא וגו'. ציוס השלישי היה נשיא המקריב לבני זבולון וכן כולם אבל בנחנאל שנאמר בו הקריב נחנאל נופל אחריהם הלשון לומר נשיא ישכר לפי שכבר הזכיר שמו והקריבתו ונשאר שלא נאמר בהן הקריב נופל עליהן לשון זה נשיא לבני פלוני אותו היום היה הנשיא המקריב לשבט פלוני:

32	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת: בְּזָכָא חֲדָא מִתְקֻלָּה עֲשָׂר סְלַעִין הִיא דְּדָהָב מְלֵיא קְטֹרֶת בּוֹסְמִיא:	32
33	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פֶּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה: תּוֹר חֵד בֶּר תּוֹרֵי דְכֶר חֵד אִמֵּר חֵד בֶּר שְׁתִּיָּה לְעֹלְתָא:	33
34	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת: צִפִּיר בֶּר עִזִּין חֵד לְחַטָּתָא:	34
35	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Elizur the son of Shedeur.	וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֶרְבֵּן אֱלִיצוּר בֶּן־ שְׁדִיאֹר: (פ)	35
36	On the fifth day Shelumiel the son of Zurishaddai, prince of the children of Simeon:	בְּיוֹם הַחֲמִישִׁי נָשִׂיא לְבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן־ צוּרִישַׁדַּי:	36
37	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֶרְבְּנוֹ קַעֲרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזֶּרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בְּשִׁקְל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֵלֶת בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן לַמִּנְחָה: קוֹרְבָּנִיה מְגֻשָּׁתָא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סְלַעִין הֵוִי מִתְקֻלָּה מִזְרְקָא חֵד דְּכֶסֶפָּא מִתְקֻלָּיה שִׁבְעִין סְלַעִין בְּסֻלְעֵי קוֹדֶשָׁא תַרְוֵיהוֹן מְלֵן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח לַמִּנְחָתָא:	37
38	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת: בְּזָכָא חֲדָא מִתְקֻלָּה עֲשָׂר סְלַעִין הִיא דְּדָהָב מְלֵיא קְטֹרֶת בּוֹסְמִיא:	38
39	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פֶּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה: תּוֹר חֵד בֶּר תּוֹרֵי דְכֶר חֵד אִמֵּר חֵד בֶּר שְׁתִּיָּה לְעֹלְתָא:	39
40	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת: צִפִּיר בֶּר עִזִּין חֵד לְחַטָּתָא:	40
41	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Shelumiel the son of Zurishaddai.	וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֶרְבֵּן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן־ צוּרִישַׁדַּי: (פ)	41

42	On the sixth day Eliasaph the son of Deuel, prince of the children of Gad:	בְּיוֹם הַשְּׁשִׁי נָשִׂיא לְבְנֵי גָד אֱלִיסָפָה בֶּן־דְּעוּאֵל:	שס
43	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קִדְבָּנוֹ קְעֶרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלִשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:	43
44	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כָּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:	44
45	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פָּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה:	45
46	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת:	46
47	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Eliasaph the son of Deuel.	וּלְזִבְחַ הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קִדְבָּן אֱלִיסָפָה בֶּן־דְּעוּאֵל: (פ)	47
48	On the seventh day Elishama the son of Ammihud, prince of the children of Ephraim:	בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי נָשִׂיא לְבְנֵי אֶפְרַיִם אֱלִישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד:	ז
49	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קִדְבָּנוֹ קְעֶרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלִשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:	49
50	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כָּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:	50
51	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פָּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה:	51

- 52 one male of the goats for a sin-offering; שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאתַת: צִפִּיר בַּר עֲזִין חֵד לַחֲטָאתַת:
- 53 and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Elishama the son of Ammihud. וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֱלִישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד: (פ)
- 54 On the eighth day Gamaliel the son of Pedahzur, prince of the children of Manasseh: בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי נָשִׂיא לְבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָהצוּר: בְּיוֹמָא תְּמִינָאָה רַבָּא לְבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּר פְּדָהצוּר:
- 55 his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering; קָרְבָּנֹו קַעֲרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בִשְׁמֵן לְמִנְחָה: קוֹרְבָּנִיה מְגֻסָּתָא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סָלְעִין הֵוִי מִתְקֻלָּה מְזֻרְקָא חֵד דְכֶסֶף מִתְקֻלָּה שִׁבְעִין סָלְעִין בְּסָלְעֵי קוֹדֶשָׁא תַרְוֵיהוֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַׁח לְמִנְחָתָא:
- 56 one golden pan of ten shekels, full of incense; כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת: בְּזָפָא חֲדָא מִתְקֻלָּה עֲשָׂר סָלְעִין הִיא דְדָהָב מְלֵאָה קְטוֹרֶת בּוֹסְמִיָּא:
- 57 one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering; פֶּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כִּבְש־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה: תוֹר חֵד בַּר תוֹרִי דְכַר חֵד אִמֵּר חֵד בַּר שְׁתִּיָּה לְעֹלָתָא:
- 58 one male of the goats for a sin-offering; שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאתַת: צִפִּיר בַּר עֲזִין חֵד לַחֲטָאתַת:
- 59 and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lamb of the first year. This was the offering of Gamaliel the son of Pedahzur. וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָהצוּר: (פ)
- 60 On the ninth day Abidan the son of Gideoni, prince of the children of Benjamin: בְּיוֹם הַתְּשִׁיעִי נָשִׂיא לְבְנֵי בְנִימִן אֲבִידֹן בֶּן־גִּדְעוֹנִי: בְּיוֹמָא תְּשִׁיעָאָה רַבָּא לְבְנֵי בְנִימִן אֲבִידֹן בֶּר גִּדְעוֹנִי:

61	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹרְבָנוֹ קַעֲרֶת-כֶּסֶף אֶחָת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בַּשֶּׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֵלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה: מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הָיוּ מִתְקָלָה מִזְרָקָא חֵד דְּכִסְפָּא מִתְקָלָהּ שִׁבְעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא תַרְוִיחֹן מְלֵן סוּלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח לַמִּנְחָתָא:	קֹרְבָנוֹ קַעֲרֶת-כֶּסֶף אֶחָת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בַּשֶּׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֵלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:
62	one golden pan of ten shekels, full of incense;	בִּזְקָא חֲדָא מִתְקָלָה עֶשֶׂר סֻלְעִין הִיא דְּדָהֵב מְלֵיא קַטורת בּוֹסְמִיא:	כַּף אֶחָת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קַטֹּרֶת:
63	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	תּוֹר חֵד בַּר תּוֹרִי דְּכַר חֵד אֹמֵר חֵד בַּר שְׁתֵּיָה לַעֲלֹתָא:	פֶּר אֶחָד בֶּן-בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָתוֹ לַעֲלֹה:
64	one male of the goats for a sin-offering;	צִפִּיר בַּר עֲזִין חֵד לַחֲטָאתָא:	שְׁעִיר-עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאתָא:
65	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Abidan the son of Gideoni.	וּלְנִכְסַת קוּדְשִׁיא תּוֹרִי תְרִין דְּכָרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אֹמְרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוּדְבָנָא דְּאַבִּידָן בַּר גִּדְעוֹנִי:	וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֹרְבַן אַבִּידָן בֶּן-גִּדְעוֹנִי: (פ)
66	On the tenth day Ahiezer the son of Ammishaddai, prince of the children of Dan:	בְּיוֹם הָעֲשִׂירִי רַבָּא לְבְנֵי דָן אַחִיעֶזֶר בַּר עַמִּישַׁדַּי:	בְּיוֹם הָעֲשִׂירִי נָשִׂיא לְבְנֵי דָן אַחִיעֶזֶר בֶּן-עַמִּישַׁדַּי:
67	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹרְבָנוֹ מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הָיוּ מִתְקָלָה מִזְרָקָא חֵד דְּכִסְפָּא מִתְקָלָהּ שִׁבְעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא תַרְוִיחֹן מְלֵן סוּלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח לַמִּנְחָתָא:	קֹרְבָנוֹ קַעֲרֶת-כֶּסֶף אֶחָת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בַּשֶּׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֵלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:
68	one golden pan of ten shekels, full of incense;	בִּזְקָא חֲדָא מִתְקָלָה עֶשֶׂר סֻלְעִין הִיא דְּדָהֵב מְלֵיא קַטורת בּוֹסְמִיא:	כַּף אֶחָת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קַטֹּרֶת:
69	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	תּוֹר חֵד בַּר תּוֹרִי דְּכַר חֵד אֹמֵר חֵד בַּר שְׁתֵּיָה לַעֲלֹתָא:	פֶּר אֶחָד בֶּן-בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָתוֹ לַעֲלֹה:
70	one male of the goats for a sin-offering;	צִפִּיר בַּר עֲזִין חֵד לַחֲטָאתָא:	שְׁעִיר-עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאתָא:

<p>and for the sacrifice of 71 peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Ahiezer the son of Ammishaddai.</p>	<p>וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בֶּקָר שְׁנַיִם 71 אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אַחִיעֶזֶר בֶּן־ עַמִּישַׁדַּי: (פ)</p>	<p>71 וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בֶּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אַחִיעֶזֶר בֶּן־ עַמִּישַׁדַּי: (פ)</p>
<p>72 On the eleventh day Pagiel the son of Ochran, prince of the children of Asher:</p>	<p>בְּיוֹם הַיּוֹם הַזֶּה עֶשֶׂר יוֹמִין רִבְּא לְבָנֵי אֲשֶׁר פָּגַעִיאל בֶּן עֶכְרָן:</p>	<p>בְּיוֹם הַיּוֹם הַזֶּה עֶשֶׂר יוֹם נָשִׂיא לְבָנֵי אֲשֶׁר פָּגַעִיאל בֶּן־עֶכְרָן:</p>
<p>73 his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;</p>	<p>קֹרְבָנִיה מִגִּסְתָּא דְכֶסֶף חֲדָא מָאָה וּתְלָתִין סְלַעִין הָנִי מִתְקֵלָה מְזֻרְקָא חֲדָא דְכֶסֶף מִתְקֵלָה שִׁבְעִין סְלַעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא תַרְוִיחֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא:</p>	<p>73 קָרְבָּנוֹ קַעֲרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמָאָה מִשְׁקָלָהּ מִזֶּרֶק אַחַד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בְּשָׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן לְמִנְחָה:</p>
<p>74 one golden pan of ten shekels, full of incense;</p>	<p>בְּזָאָ חֲדָא מִתְקֵלָה עֶשֶׂר סְלַעִין הִיא דְדָהֵב מְלֵיא קְטוֹרֶת בּוֹסְמִיא:</p>	<p>74 כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטוֹרֶת:</p>
<p>75 one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;</p>	<p>תּוֹר חֲדָא בֶר תּוֹרֵי דְכֶר חֲדָא אֶמֶר חֲדָא בֶר שְׁתֵּיהּ לַעֲלֹתָא:</p>	<p>75 פֶּרֶ אֶחָד בֶּן־בֶּקָר אֵיל אֶחָד כִּבְש־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לַעֲלֹה:</p>
<p>76 one male of the goats for a sin-offering;</p>	<p>צִפִּיר בֶר עֲזִין חֲדָא לְחַטָּאתָא:</p>	<p>76 שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאתָא:</p>
<p>77 and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Pagiel the son of Ochran.</p>	<p>וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בֶּקָר שְׁנַיִם 77 אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אַחִיעֶזֶר בֶּן־ עַמִּישַׁדַּי: (פ)</p>	<p>77 וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בֶּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אַחִיעֶזֶר בֶּן־ עַמִּישַׁדַּי: (פ)</p>
<p>78 On the twelfth day Ahira the son of Enan, prince of the children of Naphtali:</p>	<p>בְּיוֹם תְּרֵי עֶסֶר יוֹמִין רִבְּא לְבָנֵי נַפְתָּלִי אַחִירַע בֶּר עֵינָן:</p>	<p>78 בְּיוֹם שְׁנַיִם עֶשֶׂר יוֹם נָשִׂיא לְבָנֵי נַפְתָּלִי אַחִירַע בֶּן־עֵינָן:</p>
<p>79 his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;</p>	<p>קֹרְבָנִיה מִגִּסְתָּא דְכֶסֶף חֲדָא מָאָה וּתְלָתִין סְלַעִין הָנִי מִתְקֵלָה מְזֻרְקָא חֲדָא דְכֶסֶף מִתְקֵלָה שִׁבְעִין סְלַעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא תַרְוִיחֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא:</p>	<p>79 קָרְבָּנוֹ קַעֲרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמָאָה מִשְׁקָלָהּ מִזֶּרֶק אַחַד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בְּשָׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן לְמִנְחָה:</p>

80	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כֶּף אֶחָת עֲשָׂרָה זָהָב מִלֹּאֶה קִטְרֶת:	בְּזָכָא חֲדָא מִתְקֵלָה עֲשָׂר סֻלְעִין הִיא דְּדָהָב מִלֵּיא קִטּוֹרֶת בּוֹסְמִיא:
81	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	כֶּבֶשׂ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תּוֹר חֵד בֶּר תּוֹרֵי דְכֶר חֵד אִמֵּר חֵד בֶּר שְׁתֵּיהּ לְעֹלָתָא:
82	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר-עֲזִים אֶחָד לְחַטָּאת:	צִפִּיר בֶּר עֲזִין חֵד לְחַטָּתָא:
83	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Ahira the son of Enan.	וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֶרְבֵּן אַחִירָע בֶּן-עֵינָן: (פ)	וּלְנִכְסֵת קוֹדֶשִׁיא תּוֹרֵי תִרְיָן דְּכָרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אִמֵּרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָנָא דְאַחִירָע בֶּר עֵינָן:
84	This was the dedication-offering of the altar, in the day when it was anointed, at the hands of the princes of Israel: twelve silver dishes, twelve silver basins, twelve golden pans;	זֹאתוֹ חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם הַמִּשָּׁח אֹתוֹ מֵאֵת נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל קַעֲרֹת לְכֶסֶף שְׁתֵּים עָשָׂר מִזְרָקֵי-כֶסֶף שְׁנַיִם עָשָׂר כַּפּוֹת זָהָב שְׁתֵּים עָשָׂר:	דָּא חֲנוּכַּת מִדְּבָחָא בְּיוֹמָא דְרַבִּיאֵי יִתְיָה מִן רַבְרָבֵי יִשְׂרָאֵל מִגִּסֵּי כֶסֶף תִּרְתָּא עֲשָׂרִי מִזְרָקֵי כֶסֶף תִּרְיָ עֲשָׂר בְּזִי דְדָהָבָא תִרְתָּא עֲשָׂרִי:
85	each silver dish weighing a hundred and thirty shekels, and each basin seventy; all the silver of the vessels two thousand and four hundred shekels, after the shekel of the sanctuary;	שְׁלִשִׁים וּמֵאָה הַקַּעֲרָה הָאֶחָת לְכֶסֶף וּשְׁבַעִים הַמִּזְרָק הָאֶחָד כָּל כֶּסֶף הַכֵּלִים אֲלֵפִים וָאַרְבַּע-מֵאוֹת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ:	מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הֵיוּ מִתְקֵלָה דְּמִגִּסְתָּא חֲדָא דְכֶסֶף וּשְׁבַעִין דְּמִזְרָקָא חֵד כָּל כֶּסֶף מִנֵּיא תִרְיָן אֲלֵפִין וָאַרְבַּע מֵאָה בְּסֻלְעֵי קוֹדֶשָׁא:
86	twelve golden pans, full of incense, weighing ten shekels apiece, after the shekel of the sanctuary; all the gold of the pans a hundred and twenty shekels;	כַּפּוֹת זָהָב שְׁתֵּים-עָשָׂר מִלֹּאֶת קִטְרֶת עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה הַכֶּף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ כָּל-זָהָב הַכַּפּוֹת עֲשָׂרִים וּמֵאָה:	בְּזִי דְדָהָבָא תִרְתָּא עֲשָׂרִי מִלֵּין קִטּוֹרֶת בּוֹסְמִיא מִתְקֵל עֲשָׂר סֻלְעִין הֵיוּ מִתְקֵלָה דְּבִזְכָּא בְּסֻלְעֵי קוֹדֶשָׁא כָּל דְּהָב בְּזִכָּא מֵאָה וְעֶשְׂרִין:

(84) ביום המשח אותו. זו ציוס שנמשח הקריז ומה אני מקיים אחרי המשח שנמשח תחלה ואחר כך הקריז או אחרי המשח לאחר זמן ולא צא ללמד ציוס המשח אלא לומר שנמשח ציוס כשהוא אומר (ויקרא ז, לו) ציוס משחו אותו למדנו שנמשח ציוס ומה תלמוד לומר ציוס המשח אותו ציוס שנמשח הקריז (ספרי נג): קערת כסף שתיים עשרה. הם הם שהתנדבו ולא אירע זהם פסול (ספרי סס. זמ"ר):

(85) שלשים ומאה הקערה האחת וגו'. מה תלמוד לומר לפי שנאמר שלשים ומאה משקלה ולא פירש צאיזו שקל לכך חזר ושנאה כאן וכלל ציוס כל כסף הכלים צשקל הקדש (ספרי נד): כל כסף הכלים וגו'. למדך שהיו כלי המקדש מכוונים צמשקלן שוקלן אחד ואוקלן כולן כאחד לא ריבה ולא מיעט (ספרי סס):

(86) כפופות זהב שתיים עשרה. למה נאמר לפי שנאמר כף אחת עשרה זהב היא של זהב ומשקלה עשרה שקלים של כסף או אינו אלא כף אחת של כסף ומשקלה עשרה שקלי זהב ושקלי זהב אין משקלם שוה לשל כסף תלמוד לומר כפופות זהב של זהב היו (ספרי נה):

87 all the oxen for the burnt-offering twelve bullocks, the rams twelve, the he-lambs of the first year twelve, and their meal-offering; and the males of the goats for a sin-offering twelve;

כָּל-הַבָּקָר לְעֹלָה שְׁנַיִם עֶשְׂרִי פָרִים אֵילָם שְׁנַיִם עֶשְׂרִי כִבְשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה שְׁנַיִם עֶשְׂרִי וּשְׂעִירֵי עֲזִים שְׁנַיִם עֶשְׂרִי לַחֲטָאתָּ:

מפטיר
כָּל-הַבָּקָר לְעֹלָה שְׁנַיִם עֶשְׂרִי פָרִים אֵילָם שְׁנַיִם עֶשְׂרִי כִבְשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה שְׁנַיִם עֶשְׂרִי וּשְׂעִירֵי עֲזִים שְׁנַיִם עֶשְׂרִי לַחֲטָאתָּ:

88 and all the oxen for the sacrifice of peace-offerings twenty and four bullocks, the rams sixty, the he-goats sixty, the he-lambs of the first year sixty. This was the dedication-offering of the altar, after that it was anointed.

וְכָל תּוֹרֵי לְנִכְסֵת קֹדֶשׁ שְׁנַיִם עֶשְׂרִי וְאַרְבָּעָה תּוֹרֵי דְּכָרִי שְׁתֵּי גִדֵּי שְׁתֵּי אֶמְרִין בְּנֵי שָׁנָה שְׁתֵּי דָא חֲנוּכַּת מִדְּבָחָא בְּתַר דְּרַבִּיאוּ יְתִיב:

88 וְכָל בָּקָרוֹ זֶבַח הַשְּׁלָמִים עֶשְׂרִים וָאַרְבָּעָה פָּרִים אֵילָם שְׁשִׁים עֶתְדִים שְׁשִׁים כִּבְשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה שְׁשִׁים זֹאת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ אַחֲרֵי הַמָּשַׁח אֹתוֹ:

89 And when Moses went into the tent of meeting that He might speak with him, then he heard the Voice speaking unto him from above the ark-cover that was upon the ark of the testimony, from between the two cherubim; and He spoke unto him.

וּבָבֹא מֹשֶׁה אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד לְדַבֵּר אִתּוֹ וַיִּשְׁמַע אֶת-הַקּוֹל מִדְּבַר אֱלֹוֵי מַעַל הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר-עַל-אֲרֹן הָעֵדֻת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֻבִּים וַיְדַבֵּר אֵלָיו: (פ')

פסוקים קעו
וּבָבֹא מֹשֶׁה אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד לְדַבֵּר אִתּוֹ וַיִּשְׁמַע אֶת-הַקּוֹל מִדְּבַר אֱלֹוֵי מַעַל הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר-עַל-אֲרֹן הָעֵדֻת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֻבִּים וַיְדַבֵּר אֵלָיו: (פ')

The Haftarah is Judges 13:2 – 13:25 on page 189.

VIII And the LORD spoke unto Moses, saying:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:

2 'Speak unto Aaron, and say unto him: When thou lightest the lamps, the seven lamps shall give light in front of the candlestick.'

דִּבֶּר אֶל-אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת-הַנֵּרוֹת אֶל-מֹול פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יֵאָרוּ שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת:

2 דִּבֶּר אֶל-אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת-הַנֵּרוֹת אֶל-מֹול פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יֵאָרוּ שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת:

(89) ובבא משה. שני כתובים המכחישים זה את זה בא שלישי והכריע ציניהם כתוב אחד אומר (ויקרא א, ח) וידבר ה' אליו מאהל מועד והוא חוץ לפרכת וכתוב אחד אומר (שמות כה, כג) ודברתי אתך מעל הכפרת בא זה והכריע ציניהם משה בא אל אהל מועד ושם שומע את הקול הצא מעל הכפרת (ספרי ס): מבין שני הכרובים. הקול יוצא מן השמים לצין שני הכרובים ומשם יצא לאהל מועד: וישמע את הקול. יכול קול נמוך תלמוד לומר את הקול הוא הקול שנדבר עמו ציני וכשמגיע לפתח היה נפסק ולא היה יוצא חוץ לאהל (במדבר רבה. ספרי ס): מדבר. כמו מתדבר כבודו של מעלה לומר כן מדבר צינו לצין עמו ומשה שומע מאליו: וידבר אליו. למעט את אהרן מן הדברות (ספרי נח):

(2) בהעלתך. למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים. לפי שכשראה אהרן חנוכה הנשיאים חלשה אז דעתו כשלא היה עמהם בחנוכה לא הוא ולא שצטו אמר לו הקד"ה חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות: בהעלתך. על שם שהלהב עולה כתוב בהדלקתן לשון עליה שצריך להדליק עד שיהיה עולה מאליה (שבת כא, א) ועוד דרשו רבותינו (ספרי נט) מכאן שמעלה היתה לפני המנורה שעליה הכהן עומד ומטיב: אל מול פני המנורה. אל מול נר האמצעי שאינו צקנים אלא צגוף של מנורה: יאירו שבעת הנרות. ששה שעל ששת הקנים שלשה המזרחיים פונים למול האמצעי

3 And Aaron did so: he lighted the lamps thereof so as to give light in front of the candlestick, as the LORD commanded Moses.

4 And this was the work of the candlestick, beaten work of gold; unto the base thereof, and unto the flowers thereof, it was beaten work; according unto the pattern which the LORD had shown Moses, so he made the candlestick.

5 And the LORD spoke unto Moses, saying:

6 'Take the Levites from among the children of Israel, and cleanse them.

7 And thus shalt thou do unto them, to cleanse them: sprinkle the water of purification upon them, and let them cause a razor to pass over all their flesh, and let them wash their clothes, and cleanse themselves.

8 Then let them take a young bullock, and its meal-offering, fine flour mingled with oil, and another young bullock shalt thou take for a sin-offering.

וַיַּעַשׂ בֶּן אֶהֱרֹן אֶל־מוֹל' פָּנָי
הַמְנוּרָה הַעֲלָה נִרְתִּיחָה כְּאֲשֶׁר
צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:

וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְנוּרָה מִקְשֵׁה
זָהָב עַד־יְרִכָּה עַד־פְּרָחָה
מִקְשֵׁה הוּא כְּמֵרָאָה אֲשֶׁר
הִרְאָה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בֶּן עֲשֵׂה
אֶת־הַמְנוּרָה: (פ)

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:

קַח אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְטַהַרְתָּ אֹתָם:

וְכַהֲתַעֲשֶׂה לָהֶם לְטַהַרְתָּם הַזֶּה
עֲלֵיהֶם מִי חֲטָאֹת וְהִעֲבִירוּ
תַּעַר עַל־כָּל־בָּשָׂרָם וְכִבְּסוּ
בְּגָדֵיהֶם וְהִטְהָרוּ:

וְלָקְחוּ פָר בֶּן־בָּקָר וּלְמִנְחָתוֹ
סֹלֶת בָּלוּלָה בְּשֶׁמֶן וּפָר־שֵׁנִי
בֶּן־בָּקָר תִּקַּח לְחַטָּאת:

הפחילות שבהן וכן שלשה המערביים ראשי הפחילות למוֹל האמצעי ולמה כדי שלא יאמרו לאורה הוא כִּרִיךְ (תנחומא בהעלתך ה):

(3) ויעש בן אהרן. להגיד שזכו של אהרן שלא שינה (ספרי בהעלתך ס):

(4) וזה מעשה המנורה. שהראהו הקב"ה צאצא לפי שנתקשה בה לכך נאמר וזה (שם סא): מקשה. צמדי"ץ בלע"ז לשון דא לדא נקשן (דניאל ה, ו) עשת של ככר זהב היתה ומקיש צקורנס וחומך בכשיל לפשט איצריה כתקונן ולא נעשית איצרים איצרים על ידי חזור: עד ירכה עד פרחח. ירכה היא השידה שעל הרגלים חלול כדרך מנורות כסף שלפני השרים: עד ירכה עד פרחח. כלומר גופה של מנורה כולה וכל התלויה בה: עד ירכה. שהוא אצרגדול: עד פרחח. שהוא מעשה דק שזה הכל מקשה ודרך עד לשמש בלשון זה כמו (שופטים טו, ה) מגדיש ועד קמה ועד כרס זית: כמראה אשר הראה וגו'. כמצנית אשר הראהו זהר כמו שנאמר (שמות כה, מ) וראה ועשה בצנניתם וגו' (ספרי שם): כן עשה את המנורה. מי שעשה ומדרש אגדה (תנחומא בהעלתך ג) על ידי הקב"ה נעשית מאלה:

(6) קח את הלויים. קחם צדצרים אשר יכנס שחזכו להיות שמשים למקום (מדרש אגדה):

(7) הוזה עליהם מי חטאת. של אפר הפרה מפני טמא מתים שבהם: והעבירו תער. מלאתי צדצרי רבי משה הדרשן לפי שנחנו כפרה על הצדורות שעבדו עצודת אלילים והיא קרויה זכחי מתים והמזורע קרוי מת הזקיקם תגלחת כמזורעים:

(8) ולקחו פר בן בקר. והוא עולה כמו שנאמר ועשה את האחד עולה והוא קרבן צבור בעבודת אלילים: ופר שני. מה תלמוד לומר שני לומר לך מה עולה לא נאכלת אף חטאת לא נאכלת (עד כאן דצרי רבי מאיר) (הוריות ה, ב) ובזו יש סמך לדצרי צמורת כהנים (ויקרא חוצה פ"ג ד) ואומר אני שהוראת שעה היתה ששעיר היה להם להציא לחטאת עצודת אלילים עס פר העולה:

9 And thou shalt present the Levites before the tent of meeting; and thou shalt assemble the whole congregation of the children of Israel.	וְהִקְרַבְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְהִקְהַלְתָּ אֶת־כָּל־עֵדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	9 וְהִקְרַבְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְהִקְהַלְתָּ אֶת־כָּל־עֵדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
10 And thou shalt present the Levites before the LORD; and the children of Israel shall lay their hands upon the Levites.	וְהִקְרַבְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי יְהוָה וְסִמְכוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־יְדֵיהֶם עַל־הַלְוִיִּם:	10 וְהִקְרַבְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי יְהוָה וְסִמְכוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־יְדֵיהֶם עַל־הַלְוִיִּם:
11 And Aaron shall offer the Levites before the LORD for a wave-offering from the children of Israel, that they may be to do the service of the LORD.	וַיָּרִים אֹהֶרֶן יָדָיו לִפְנֵי אֲרָמָא קָדָם יְיָ מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיְהִי לְמַפְלַח יָד פּוֹלְחָנָא דִּי:	11 וַיָּרִיף אֹהֶרֶן אֶת־הַלְוִיִּם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַהֲיִי לְעֹבֵד אֶת־עֲבֹדַת יְהוָה:
12 And the Levites shall lay their hands upon the heads of the bullocks; and offer thou the one for a sin-offering, and the other for a burnt-offering, unto the LORD, to make atonement for the Levites.	וְלִפְנֵי יְיָ וְסִמְכוּ יָדָיו עַל רִישׁ תּוֹרִיא וְעֹבֵד יָד חַטָּאת וְיָד חַד עֲלֵתָא קָדָם יְיָ לְכַפֵּר עַל לִפְנֵי:	12 וְהַלְוִיִּם יִסְמְכוּ אֶת־יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הַבָּרִים וְעֹשֶׂה אֶת־הָאֶחָד חַטָּאת וְאֶת־הָאֶחָד עֹלָה לַיהוָה לְכַפֵּר עַל־הַלְוִיִּם:
13 And thou shalt set the Levites before Aaron, and before his sons, and offer them for a wave-offering unto the LORD.	וְתָקִים יָדָיו לִפְנֵי אֹהֶרֶן וְקָדָם בְּנוֹהֵי וְתָרִים יְתָהוֹן אֲרָמָא קָדָם יְיָ:	13 וְהִעֲמַדְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי אֹהֶרֶן וּלְפָנֵי בָנָיו וְהִנַּפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה לַיהוָה:
14 Thus shalt thou separate the Levites from among the children of Israel; and the Levites shall be Mine.	וְתַפְּרִישׁ יָדָיו לִפְנֵי מִגֹּו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיְהִי מִשְׁמִשִּׁין קָדָמִי לִפְנֵי:	14 וְהִבַּדְלָתָ אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַהֲיִי לִי הַלְוִיִּם:
15 And after that shall the Levites go in to do the service of the tent of meeting; and thou shalt cleanse them, and offer them for a wave-offering.	וּבְתֵר בֶּן יִיעֲלוֹן לִפְנֵי לְמַפְלַח יָד מִשְׁכָּן זִמְנָא וְתִדְפִי יְתָהוֹן וְתָרִים יְתָהוֹן אֲרָמָא:	15 וְאַחֲרֵי־כֵן יָבֹאוּ הַלְוִיִּם לְעֹבֵד אֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְטָהַרְתָּ אֹתָם וְהִנַּפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה:
16 For they are wholly given unto Me from among the children of Israel; instead of all that openeth the womb, even the first-born of all the children of Israel, have I taken them unto Me.	אֲרִי אֲפָרָשָׁא מִפְּרִשִׁין אֲנִין קָדָמִי מִגֹּו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֲלָף פֶּתַח כָּל וְלֵדָא בּוֹכְרָא כּוֹלָא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל קָרִיבִית יְתָהוֹן קָדָמִי:	16 כִּי נְתַנִּים נְתַנִּים הֵמָּה לִי מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת פֶּטֶרֶת כָּל־רֶחֶם בְּכוֹר כָּל מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְקַחְתִּי אֹתָם לִי:

(9) והקהלת את כל עדת. לפי שהלויים נתונים קרצן כפרה תחתיהם יצאו ויעמדו על קרצנם ויסמכו את ידיהם עליהם (מדרש אגדה):

(11) והניף אהרן את הלויים תנופה. כדרך שאשם מזורע טעון תנופה חי (ויקרא יד, ז). מדרש אגדה). שלש תנופות נאמרו בפרשה זו הראשונה לצני קהת לכך נאמר צם והיו לעבוד את עבודת ה' לפי שעבודת קדש הקדשים עליהם הארון והשלחן וגו'. השניה לצני גרשון לכך נאמר צם תנופה לה' שאף עליהם היטה עבודת הקודש ויריעות וקרשים (נריך) לומר וקרשים דאלו קרשים ציד משא בני מררי) הנראות צנית קודש הקדשים והשלשית לצני מררי (מדרש אגדה):

- 17 For all the first-born among the children of Israel are Mine, both man and beast; on the day that I smote all the first-born in the land of Egypt I sanctified them for Myself.
- 17 כִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאָדָם וּבַבְּהֵמָה בְּיוֹם הַפִּתִּי כָל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי אֹתָם לִי:
- 18 And I have taken the Levites instead of all the first-born among the children of Israel.
- 18 וָאֶקַּח אֶת־הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל:
- 19 And I have given the Levites— they are given to Aaron and to his sons from among the children of Israel, to do the service of the children of Israel in the tent of meeting, and to make atonement for the children of Israel, that there be no plague among the children of Israel, through the children of Israel coming nigh unto the sanctuary.
- 19 וָאֶתַּנַּח אֶת־הַלְוִיִּם נְתָנִים לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲל מוֹעֵד וּלְכַפֵּר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִהְיֶה בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל נֶגֶף בִּגְשַׁת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־הַקֹּדֶשׁ:
- 20 Thus did Moses, and Aaron, and all the congregation of the children of Israel, unto the Levites; according unto all that the LORD commanded Moses touching the Levites, so did the children of Israel unto them.
- 20 וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְכָל־עֵדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לַלְוִיִּם כְּכָל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה לַלְוִיִּם כֵּן עָשׂוּ לָהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
- 21 And the Levites purified themselves, and they washed their clothes; and Aaron offered them for a sacred gift before the LORD; and Aaron made atonement for them to cleanse them.
- 21 וַיִּתְחַטְּאוּ הַלְוִיִּם וַיִּכְבְּסוּ בְּגָדֵיהֶם וַיִּנָּה אֶהֱרֹן אֹתָם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה וַיִּכַּפֵּר עֲלֵיהֶם אֶהֱרֹן לְטַהֲרָם:
- 22 And after that went the Levites in to do their service in the tent of meeting before Aaron, and before his sons; as the LORD had commanded Moses concerning the Levites, so did they unto them.
- 22 וְאַחֲרֵי־כֵן בָּאוּ הַלְוִיִּם לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדָתָם בְּאַהֲל מוֹעֵד לִפְנֵי אֶהֱרֹן וּלִפְנֵי בָנָיו כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה עַל־הַלְוִיִּם כֵּן עָשׂוּ לָהֶם: (ס)

(16) נתנים נתנים. נתונים למשא נתונים לשיר (שס): פטרת. פתיחת:

(17) כי לי כל בכור. שלי היו הצבורות צקו הדין שהגנתי עליהם צין צכורי מזכרים ולקחתי אותם לי עד שטעו בעגל ועכשיו ואקח את הלויים:

(19) ואתנה וגר'. ה' פעמים נאמר בני ישראל במקרא זה להודיע חזתן שנכפלו אזכרותיהן במקרא אחד כמנין ה' חומשי מורה וכן ראיתי צ"ר (ויק"ר ז, ד): ולא יהיה בבני ישראל נגף. שלא יאטרכו לגשת אל הקדש שאם יגשו יהיה נגף:

(20) ויעש משה ואהרן וכל עדת וגר'. משה העמידן ואהרן הניפס וישראל סמכו את ידיהם:

(22) כאשר צוה ה' וגר' כן עשו. להגיד שצח העושין והעשה צהם שאחד מהן לא עכז:

23 And the LORD spoke unto Moses, saying:	23 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:
24 'This is that which pertaineth unto the Levites: from twenty and five years old and upward they shall go in to perform the service in the work of the tent of meeting;	24 זֹאת אֲשֶׁר לְלוֹיִם מִבֶּן חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה יָבוֹאוּ לַעֲבֹד צָבָא בַּעֲבֹדֶת אֹהֶל מוֹעֵד: דָּא דְלֵוִיָּאֵי מִבֶּן עֶשְׂרִין וְחָמִישׁ שָׁנִין וּלְעִילָא יִיְתִי לַחֲיִילָא חֵילָא בְּפוֹלְחֹן מִשְׁכָּן זְמָנָא:
25 and from the age of fifty years they shall return from the service of the work, and shall serve no more;	25 וּמִבֶּן חָמֵשִׁים שָׁנָה יָשׁוּב מִצָּבָא וְהָעֲבֹדָה וְלֹא יַעֲבֹד עוֹד: וּמִבֶּן חֲמִשִּׁין שָׁנִין יָתוּב מִחֵיל פּוֹלְחָנָא וְלֹא יִפְלַח עוֹד:
26 but shall minister with their brethren in the tent of meeting, to keep the charge, but they shall do no manner of service. Thus shalt thou do unto the Levites touching their charges.'	26 וְשָׂרְתָה אֶת־אֶחָיו בְּאֹהֶל מוֹעֵד לְשֹׁמֵר מִשְׁמֶרֶת וְעֲבָדָה לֹא יַעֲבֹד כִּכָּה תַעֲשֶׂה לְלוֹיִם בְּמִשְׁמֶרֶתָם: (פ) וְיִשְׁמִישׁ עִם אֶחָוֵהוּ בְּמִשְׁכָּן זְמָנָא לְמִטְר מִטְרָא וּפּוֹלְחָנָא לֹא יִפְלַח כְּדִין תַּעֲבִיד לְלֵוִיָּאֵי בְּמִטְרָתָהוֹן:
IX And the LORD spoke unto Moses in the wilderness of Sinai, in the first month of the second year after they were come out of the land of Egypt, saying:	שלישי 23 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר־סִינַי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בְּמִדְבַּרָא דְּסִינַי בְּשָׁתָא תַּנְיִיתָא לְמַפְקָהוֹן מֵאֶרֶץ דְּמִצְרַיִם בִּירְחָא קְדָמָא לְמִימֶר:
2 'Let the children of Israel keep the passover in its appointed season.	2 וַיַּעֲשׂוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַפֶּסַח בְּמוֹעֲדוֹ: וַיַּעֲבֹדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַת פֶּסַח בְּזְמַנָּהּ:
3 In the fourteenth day of this month, at dusk, ye shall keep it in its appointed season; according to all the statutes of it, and according to all the ordinances thereof, shall ye keep it.'	3 בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹמָא בִּירְחָא הַדִּין בֵּין שְׁמֵשָׁא תַּעֲבֹדוּן יִתִּיה בְּזְמַנָּהּ כְּכָל גְּזִירָתֶיהָ וּכְכָל דְּחֻזִּי לִיה תַּעֲבֹדוּן יִתִּיה: בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה בֵּין הָעֶרְבִים תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ בְּמוֹעֲדוֹ כְּכָל־חֻקָּתוֹ וּכְכָל־מִשְׁפָּטָיו תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ:

- (24) זאת אשר ללוויים. שנים פוסלים זהם ואין המומין פוסלים זהם (ספרי סג. חולין כד, א): מִבֶּן חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים וּבְמִקּוֹם אַחֵר אֲמַר (במדבר ד, ג) מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה הָאֵל כִּילָד מִבֶּן כ"ה זָא לְלִמּוּד הַלְכוּת עֲבֹדָה וְלִיּוֹמָד חֲמֵשׁ שָׁנִים וְבֶן ל' עוֹזֵד מִכָּל לְתַלְמִיד שֶׁלֹּא רָאָה סִימָן יִפֶּה בְּמִשְׁמַחַת חֲמֵשׁ שָׁנִים שָׂשׂוֹז אִינוּ רֹאֵה (חולין סג):
- (25) וְלֹא יַעֲבֹד עוֹד. עֲבֹדָת מִשָּׂא כְתֹף אֲזַל חוֹזֵר הוּא לְנַעֲלֵת שַׁעֲרִים וְלִשְׂרִי וְלַטְעוֹן עֲגֻלוֹת (ספרי סג) וְזֶה וְשָׂרְתָה אֶת אֶחָיו כְּתִרְגוּמוֹ:
- (26) לְשֹׁמֵר מִשְׁמֶרֶת. לְחֻנּוֹת סָבִיב לֵאחֵל וְלֵהֲקִים וְלִהְיוֹרִיד שְׁעַת הַמַּסְעוֹת:
- (1) בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן. פֶּרֶשָׁה שֶׁצִּירָא שֶׁסֶפֶר (לעיל א, ח) לֹא נִאֲמַרָה עַד אִיִּיר לְמַדָּת שָׁאִין סָדֵר מוֹקֵדֶם וּמֵאוּחֵר בְּתוֹרָה (פסחים ו, ז) וְלֵמָּה לֹא פָתַח בְּזוֹ מִפְּנֵי שֶׁהוּא גִּנּוּתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל (ספרי סד) שְׁכָל אֲרֻבַּעִים שָׁנָה שֶׁהִיוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר לֹא הִקְרִיבוּ אֵלָּא פֶסַח זֶה בְּלִצְדָּ:
- (2) בְּמוֹעֲדוֹ. אֵף בְּשַׁבָּת בְּמוֹעֲדוֹ אֵף בְּטוֹמָאָה (שס):
- (3) כְּכָל חֻקָּתוֹ. אֵלּוּ מִצְוֹת שֶׁצִּירָא שֶׁהִיוּ זָכָר בֶּן שָׁנָה (פסחים נה, א): וּכְכָל מִשְׁפָּטָיו. אֵלּוּ מִצְוֹת שֶׁעָל גּוֹפּוֹ מִמִּקּוֹם אַחֵר כִּגוֹן שְׁעַת יָמִים לְמַעַל וּלְבִיעוֹר חֻמָּךְ. (ס"א מִצְוֹת שֶׁצִּירָא שֶׁהִיוּ זָכָר בֶּן שָׁנָה. שְׁעָל גּוֹפּוֹ. כִּלִּי אֵשׁ רִאשׁוֹ עַל כִּרְעוֹ וְעַל קִרְצוֹ. שְׁחֹךְ לְגוֹפּוֹ. מִנֵּה וּבִיעוֹר חֻמָּךְ):

- 4 And Moses spoke unto the children of Israel, that they should keep the passover.
- 5 And they kept the passover in the first month, on the fourteenth day of the month, at dusk, in the wilderness of Sinai; according to all that the LORD commanded Moses, so did the children of Israel.
- 6 But there were certain men, who were unclean by the dead body of a man, so that they could not keep the passover on that day; and they came before Moses and before Aaron on that day.
- 7 And those men said unto him: 'We are unclean by the dead body of a man; wherefore are we to be kept back, so as not to bring the offering of the LORD in its appointed season among the children of Israel?'
- 8 And Moses said unto them: 'Stay ye, that I may hear what the LORD will command concerning you.'
- 9 And the LORD spoke unto Moses, saying:
- 10 'Speak unto the children of Israel, saying: If any man of you or of your generations shall be unclean by reason of a dead body, or be in a journey afar off, yet he shall keep the passover unto the LORD;
- וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח:
וַיַּעֲשׂוּ אֶת־הַפֶּסַח בְּרֵאשׁוֹן
בְּאַרְבַּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בֵּין
הָעֲרָבִים בַּמִּדְבָּר סִינַי כָּל־
אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כִּן
עָשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:
וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים
לְנֶפֶשׁ אָדָם וְלֹא־יָכְלוּ לַעֲשׂוֹת
הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא וַיָּקֻרְבוּ
לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפְנֵי אַהֲרֹן בַּיּוֹם
הַהוּא:
וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים הַהֵמָּה אֵלָיו
אֲנַחְנוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם לָמָּה
נִגְרָע לְבַלְתִּי הַקְרִיב אֶת־
קֹרְבַּן יְהוָה בְּמַעַדוֹ בְּתוֹךְ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל:
וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מֹשֶׁה עֲמְדוּ
וְאִשְׁמְעָה מִה־יְצוּהַ יְהוָה
לָכֶם: (פ)
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
אִישׁ אִישׁ כִּי־יְהִי־הֵי טָמֵא לְנֶפֶשׁ
אוֹ בְּדֶרֶךְ רַחֲקָה לָכֶם אוֹ
לְדֶרֶתִיכֶם וַעֲשֵׂה פֶסַח לַיהוָה:

(4) וידבר משה וגו'. מה תלמוד לומר והלא כבר נאמר (ויקרא כג, מד) וידבר משה את מועדי ה' אלא כששמע פרשת מועדים מסניי אמר להם וזכור והזכירם בשעת מעשה (ספרי טו):

(6) לפני משה ולפני אהרן. כששניהם יושבין בצית המדרש צאו ושאלום ולא יתכן לומר זה אחר זה שאם משה לא היה יודע אהרן מניין לו (ספרי טז):

(7) למוה נגרע. אמר להם אין קדשים קרבים בטומאה אמרו לו יורק הדם עלינו זכהגים טהורים ויאכל הצפר לטמאים (ס"א לטהורים כן גירסת ר"א) אמר להם עמדו ואשמעה כתלמיד המוצטח לשמוע מפי רבו. אשרי ילוד אשה שכן מוצטח שכל זמן שהיה רואה היה מדבר עם השכינה (סנהדרין פ"ק) וראויה היתה פרשה זו להאמר על ידי משה כשאר כל התורה כולה אלא שזכור אלו שתאמר על ידיהן שמגלגלין זכות על ידי זכאי (ספרי טז):

- in the second month on the
 11 fourteenth day at dusk they shall
 keep it; they shall eat it with
 unleavened bread and bitter herbs;
- they shall leave none of it unto the
 12 morning, nor break a bone thereof;
 according to all the statute of the
 passover they shall keep it.
- But the man that is clean, and is
 13 not on a journey, and forbeareth to
 keep the passover, that soul shall be
 cut off from his people; because he
 brought not the offering of the
 LORD in its appointed season, that
 man shall bear his sin.
- And if a stranger shall sojourn
 among you, and will keep the
 14 passover unto the LORD: according
 to the statute of the passover, and
 according to the ordinance thereof,
 so shall he do; ye shall have one
 statute, both for the stranger, and
 for him that is born in the land.'
- And on the day that the tabernacle
 15 was reared up the cloud covered the
 tabernacle, even the tent of the
 testimony; and at even there was
 upon the tabernacle as it were the
 appearance of fire, until morning.
- So it was alway: the cloud covered it,
 16 and the appearance of fire by night.
- And whenever the cloud was taken
 17 up from over the Tent, then after
 that the children of Israel
 journeyed; and in the place where
 the cloud abode, there the children
 of Israel encamped.
- בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר
 יוֹם בֵּין הָעֶרְבִים יַעֲשׂוּ אֹתוֹ עַל־
 מִצּוֹת וּמִרְרִים יֹאכְלֻהוּ:
- לֹא־יִשְׁאַירוּ מִמֶּנּוּ עַד־בֹּקֶר
 וְעֶצֶם לֹא יִשְׁבְּרוּבוּ כֻלּוֹ־
 חֻקַּת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אֹתוֹ:
- וְהָאִישׁ אֲשֶׁר־הוּא טָהוֹר וּבִדְרָךְ
 לֹא־הָיָה וְחָדַל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח
 וּנְכַרְתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמִּיהָ
 כִּי־וּקְרַבָּן יִהְיֶה לֹא הִקְרִיב
 בְּמִעְדּוֹ חֲטָאוֹ יֵשָׂא הָאִישׁ הַהוּא:
- וְכִי־יָגוּר אִתְּכֶם גֵּר וַעֲשֵׂה פֶסַח
 לַיהוָה כַּחֲקַת הַפֶּסַח וּכְמִשְׁפָּטוֹ
 כִּן יַעֲשֵׂה חֻקָּה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם
 וְלַגֵּר וְלַאֲזִרַח הָאָרֶץ: (ס)
- וּבַיּוֹם הַקִּים אֶת־הַמִּשְׁכָּן
 כֶּסֶה הָעֲנָן אֶת־הַמִּשְׁכָּן לְאַהֲלֵ
 הָעֵדֻת וּבֶעֱרֹב יִהְיֶה עַל־
 הַמִּשְׁכָּן כְּמִרְאֵה־אֵשׁ עַד־בֹּקֶר:
- כֵּן יִהְיֶה תָמִיד הָעֲנָן יִכֹסֶנּוּ
 וּמִרְאֵה־אֵשׁ לַיְלָה:
- וּלְפִי הָעֲלֹת הָעֲנָן מֵעַל הָאֹהֶל
 וְאַחֲרֵי כֵן יִסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל
 וּבִמְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁכֹּן־שָׁם הָעֲנָן
 שָׁם יַחֲנוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:
- וּלְפֹם אֶסְתַּלְקוּת עֲנָנָא מֵעֲלֵי
 מִשְׁכְּנָא וּבִתֵּר כֵּן נִטְלִין בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל וּבִאֲתֵר דְּשָׂרֵי תַמָּן
 עֲנָנָא תַמָּן שָׂרֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

- (10) או בדרך רחקה. נקוד עליו לומר לא שרחוקה ודאי אלא שהיה חוץ לאסקופת העזרה כל זמן שחיטה (פסחים אג, ספרי טז). פסח שני מנא וחמץ עמו צבית ואין שם יוס טוב ואין איסור חמץ אלא עמו צאכילתו (פסחים זא, א):
- (14) וכי יגור אהכם גר ועשה פסח. יכול כל המתגיייר יעשה פסח מיד תלמוד לומר חקה אחת וגו' אלא כך משמעו וכי יגור אחכס גר וצא עת לעשות פסח עם חזיריו כחקה וכמשפט יעשה (פסחים אג, ספרי עא):
- (15) המשכן לאהל העדות. המשכן העשוי להיות אהל ללוחות העדות: יהיה על המשכן. כמו הנה על המשכן וכן כל לשון הפרשה:
- (17) העלות הענן. כמרגומו אסתלקות וכן ונעלה הענן ולא יתכן לכחצו ולפי עלות הענן ועלה הענן שאין זה לשון סלוק

<p>At the commandment of the LORD the children of Israel journeyed, and at the commandment of the LORD they encamped: as long as the cloud abode upon the tabernacle they remained encamped.</p>	<p>על מִימְרָא דִּי נָטְלִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל מִימְרָא דִּי שָׁרֵן כָּל יוֹמִין דְּשָׂרִי עֲנָא עַל מִשְׁכְּנָא שָׁרֵן:</p>	<p>על־פִּי יְהוָה יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל־פִּי יְהוָה יִחַנוּ כָּל־יְמֵי אֲשֶׁר יִשְׁכֹּן הָעֲנַן עַל־הַמִּשְׁכָּן יִחַנוּ:</p>
<p>And when the cloud tarried upon the tabernacle many days, then the children of Israel kept the charge of the LORD, and journeyed not.</p>	<p>וּבְהֶאֱרִיךְ הָעֲנַן עַל מִשְׁכְּנָא יוֹמִין סְגִיאִין וַיִּטְרוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יְת מִטְרַת מִימְרָא דִּי וְלֹא נָטְלִין:</p>	<p>וּבְהֶאֱרִיךְ הָעֲנַן עַל־הַמִּשְׁכָּן יָמִים רַבִּים וְשָׁמְרוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־מִשְׁמֶרֶת יְהוָה וְלֹא יִסְעוּ:</p>
<p>And sometimes the cloud was a few days upon the tabernacle; according to the commandment of the LORD they remained encamped, and according to the commandment of the LORD they journeyed.</p>	<p>וְאִית דְּהוּי עֲנָא יוֹמִין דְּמִנְנֵן עַל מִשְׁכְּנָא עַל מִימְרָא דִּי שָׁרֵן וְעַל מִימְרָא דִּי נָטְלִין:</p>	<p>וְיֵשׁ אֲשֶׁר יְהִיָּה הָעֲנַן יָמִים מְסֻפָּר עַל־הַמִּשְׁכָּן עַל־פִּי יְהוָה יִחַנוּ וְעַל־פִּי יְהוָה יִסְעוּ:</p>
<p>And sometimes the cloud was from evening until morning; and when the cloud was taken up in the morning, they journeyed; or if it continued by day and by night, when the cloud was taken up, they journeyed.</p>	<p>וְאִית דְּהוּי עֲנָא מִרְמָשָׁא עַד צִפְרָא וּמִסְתַּלֵּק עֲנָא בְּצִפְרָא וְנָטְלִין אוּ יוֹמָם וְלַיְלָא וּמִסְתַּלֵּק עֲנָא וְנָטְלִין:</p>	<p>וְיֵשׁ אֲשֶׁר־יְהִיָּה הָעֲנַן מֵעֶרֶב עַד־בֹּקֶר וְנִעְלָה הָעֲנַן בַּבֹּקֶר וְנִסְעוּ אוּ יוֹמָם וְלַיְלָה וְנִעְלָה הָעֲנַן וְנִסְעוּ:</p>
<p>Whether it were two days, or a month, or a year, that the cloud tarried upon the tabernacle, abiding thereon, the children of Israel remained encamped, and journeyed not; but when it was taken up, they journeyed.</p>	<p>אוּ תְרִין יוֹמִין אוּ יָרְחָא אוּ עֵדֹן בְּעֵדֹן בְּאֻרְכּוֹת עֲנָא עַל מִשְׁכְּנָא לְמִשְׁרֵי עֲלוּהִי שָׁרֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא נָטְלִין וּבְאֻסְתַּלְקוּתִיהָ נָטְלִין:</p>	<p>אוּ־יָמִים אוּ־תַרְדֵּשׁ אוּ־יָמִים בְּהֶאֱרִיךְ הָעֲנַן עַל־הַמִּשְׁכָּן לִשְׁכֹּן עָלָיו יִחַנוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִסְעוּ וּבְהֶעֱלָתוֹ יִסְעוּ:</p>
<p>At the commandment of the LORD they encamped, and at the commandment of the LORD they journeyed; they kept the charge of the LORD, at the commandment of the LORD by the hand of Moses.</p>	<p>עַל מִימְרָא דִּי שָׁרֵן וְעַל מִימְרָא דִּי נָטְלִין יְת מִטְרַת מִימְרָא דִּי נָטְרִין עַל מִימְרָא דִּי בִידָא דְּמֹשֶׁה:</p>	<p>עַל־פִּי יְהוָה יִחַנוּ וְעַל־פִּי יְהוָה יִסְעוּ אֶת־מִשְׁמֶרֶת יְהוָה שָׁמְרוּ עַל־פִּי יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה: (פ)</p>
<p>And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימְרֵהּ:</p>	<p>ט וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>

אלא זמון ועלייה כמו (מלכים"א יח, מד) והנה עב קטנה ככף איש עולה מים: (18) על פי ד' יסעו. שנינו צמלאכת המשכן (פי"ג) כיון שהיו ישראל נוסעים היה עמוד הענן מתקפל ונמשך על גבי בני יהודה כמין קורה תקעו והריעו ותקעו ולא היה מהלך עד שמשא אומר (להלן י, לה) קומה ה' ונסע דגל מחנה יהודה זו צספרי (פד): ועל פי ד' יחנו. כיון שהיו ישראל חונים עמוד הענן מתחמר ועולה ונמשך על גבי בני יהודה כמין סוכה ולא היה נפרש עד שמשא אומר (להלן י, לו) שובה ה' רצבות אלפי ישראל הוי אומר על פי ה' וביד משה (מלאכת המשכן פי"ד): (20) ויש. כלומר ופעמים: ימים מספר. ימים מועטים: (22) או ימים. שנה כמו (ויקרא כה, כט) ימים תהיה גאולתו:

<p>2 'Make thee two trumpets of silver; of beaten work shalt thou make them; and they shall be unto thee for the calling of the congregation, and for causing the camps to set forward.</p>	<p>עֲשֵׂה לָךְ שְׁתֵּי חֲצוֹצְרוֹת כֶּסֶף מְקֻשָּׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם וְהָיוּ לָךְ לְמִקְרָא הָעֵדָה וּלְמַסַּע אֶת־הַמַּחֲנֹת:</p>	<p>2 עֲשֵׂה לָךְ שְׁתֵּי חֲצוֹצְרוֹת כֶּסֶף מְקֻשָּׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם וְהָיוּ לָךְ לְמִקְרָא הָעֵדָה וּלְמַסַּע אֶת־הַמַּחֲנֹת:</p>
<p>3 And when they shall blow with them, all the congregation shall gather themselves unto thee at the door of the tent of meeting.</p>	<p>וַתִּקְעוּ בָהֶן וַיִּזְדַּמְנוּ לְדֹתָךְ כָּל כְּנֹשְׁתָא לְתַרְע מִשְׁכַּן וּמִנָּה:</p>	<p>3 וַתִּקְעוּ בָהֶן וַנִּזְדַּדוּ אֵלֶיךָ כָּל־הָעֵדָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:</p>
<p>4 And if they blow but with one, then the princes, the heads of the thousands of Israel, shall gather themselves unto thee.</p>	<p>וְאִם בְּחֶדָּא יִתְקַעוּ וַיִּזְדַּמְנוּ לְדֹתָךְ רִבְרִבָּא רִישֵׁי אֲלָפִיא דִּישְׂרָאֵל:</p>	<p>4 וְאִם־בְּאַחַת יִתְקַעוּ וַנִּזְדַּדוּ אֵלֶיךָ הַנְּשִׂאִים רָאשֵׁי אֲלָפֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>5 And when ye blow an alarm, the camps that lie on the east side shall take their journey.</p>	<p>וַתִּתְקַעוּ יִבְבְּתָא וַיִּשְׁלֹן מִשְׁרִיתָא דְּשֶׁרֶן קְדוּמָא:</p>	<p>5 וַתִּקְעֵתֶם תְּרוּעָה וַנִּסְעוּ הַמַּחֲנֹת הַחֲנִים קְדֻמָּה:</p>
<p>6 And when ye blow an alarm the second time, the camps that lie on the south side shall set forward; they shall blow an alarm for their journeys.</p>	<p>וַתִּתְקַעוּ יִבְבְּתָא תְּנִינֹת וַיִּשְׁלֹן מִשְׁרִיתָא דְּשֶׁרֶן קְדוּמָא יִתְקַעוּ לְמַטְלֵיהוֹן:</p>	<p>6 וַתִּקְעֵתֶם תְּרוּעָה שְׁנִיָּת וַנִּסְעוּ הַמַּחֲנֹת הַחֲנִים תִּימָנָה תְּרוּעָה יִתְקַעוּ לְמַסְעֵיהֶם:</p>
<p>7 But when the assembly is to be gathered together, ye shall blow, but ye shall not sound an alarm.</p>	<p>וּבְמִכְנַשׁ יִתְקַעוּ וְלֹא תִבְבֹּן:</p>	<p>7 וּבִהֲקָהִיל אֶת־הַקָּהָל תִּתְקַעוּ וְלֹא תִרְעוּ:</p>
<p>8 And the sons of Aaron, the priests, shall blow with the trumpets; and they shall be to you for a statute for ever throughout your generations.</p>	<p>וּבְנֵי אַהֲרֹן כְּהֲנָנִיא יִתְקַעוּ בְּחֲצוֹצְרוֹתָא וַיְהִיו לְכוּן לְקָיָם עָלֵם לְדֹרֵיכוֹן:</p>	<p>8 וּבְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים יִתְקַעוּ בְּחֲצוֹצְרוֹת וְהָיוּ לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם:</p>

(2) עשה לך. (שהיו תוקעין לפניך כמלך (דברים לג, ה) ויהי צישורון מלך): עשה לך. משלך: עשה לך. (אמה עושה ומשתמש בהם ולא אחר) (שם): למקרא העדה. כשתרצה לדבר עם הסנהדרין ושאר העם ותקראם לאסוף אליך תקראם על ידי חצוצרות: ולמסע את המחנות. בשעת סלוק מסעות תתקעו בהם לסימן נמצאת אמה אומר על פי שלשה היו נוסעים על פי הקצ"ה ועל פי משה ועל פי חצוצרות (מלאכת המשכן פי"ג): מקשה. מהעשת תעשה בהקשת הקורנס (ספרי ע"ב):

(3) ותקעו בהן. בשמיהן והוא סימן למקרא העדה שנאמר ונועדו אליך כל העדה אל פתח אהל מועד: (4) ואם באחת יתקעו. הוא סימן למקרא הנשיאים שנאמר ונועדו אליך הנשיאים ואף הן יעידתן אל פתח אהל מועד ומגזרה שזה הוא בא בספרי (עג): (5) ותקעתם תרועה. סימן מסע המחנות תקיעה תרועה ותקיעה כך הוא נדרש בספרי (שם) מן המקראות היתרים (ר"ה לה):

(7) ובהקהיל את הקהל וגו'. לפי שהוא אומר והיו לך למקרא העדה ולמסע את המחנות מה מקרא העדה תוקע בשני כהנים ובשמיהן שנאמר ותקעו בהן וגו' אף מסע המחנות בשמיהם יכול מה מסע המחנות תוקע ומריע ותוקע אף מקרא העדה תוקע ומריע ותוקע ומעשה אין חילוק בין מקרא העדה למסע את המחנות תלמוד לומר ובהקהיל את הקהל וגו' לומר שאין תרועה למקרא העדה והוא הדין לנשיאים הרי סימן לשלש מסע מקרא העדה בשמים ושל נשיאים באחת וזו וזו אין בהם תרועה ומסע המחנות בשמים על ידי תרועה ותקיעה (ספרי ע"ד):

(8) ובני אהרן יתקעו. במקראות וצמסעות הללו:

And when ye go to war in your land against the adversary that oppresseseth you, then ye shall sound an alarm with the trumpets; and ye shall be remembered before the LORD your God, and ye shall be saved from your enemies.

וְאִרִּי תִיעָלוּן לְאַמְחָא קִרְבָּא בְּאַרְעֲכֹן עַל מַעֲרִי דְמַעֲרִין לְכֹון וְתִנְבְּנוּן בְּחֻצְרֵתָא וַיִּיעוּל דְּיוֹכְרָנְכוֹן לְטָבָא קָדָם יי אֱלֹהֲכֹון וְתִתְפָּרְקֹון מִשְׁנְאִיכוֹן:

וְכִי־תִבָּאוּ מִלְחָמָה בְּאַרְצְכֶם עַל־הַצָּר הַצָּרֵר אֲתֶכֶם וְהִרְעַתֶם בְּחֻצְרֹת וְנִזְכַּרְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְנוֹשַׁעְתֶּם מֵאִיְבֵיכֶם:

Also in the day of your gladness, and in your appointed seasons, and in your new moons, ye shall blow with the trumpets over your burnt-offerings, and over the sacrifices of your peace-offerings; and they shall be to you for a memorial before your God: I am the LORD your God.

וּבְיוֹם חֲדוּתְכֹון וּבְמוֹעֲדִיכוֹן וּבְרִישֵׁי יִרְחִיכוֹן וְתִתְקַעֹון בְּחֻצְרֵתָא עַל עֲלוֹתְכֹון וְעַל נִכְסַת קוֹדְשִׁיכוֹן וַיְהוֹן לְכֹון לְדוֹכְרָנָא קָדָם אֱלֹהֲכֹון אֲנָא יי אֱלֹהֲכֹון:

וּבְיוֹם שְׂמִחְתְּכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרֵאשֵׁי חֳדָשֵׁיכֶם (בַּסִּפְרִי סִפְרָא וַאֲשַׁכְנוּ חֳדָשְׁכֶם) וְתִקְעֶתֶם בְּחֻצְרֹת עַל עֲלֹתֵיכֶם וְעַל זִבְחֵי שְׁלָמֵיכֶם וְהָיוּ לָכֶם לְזִכְרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: (פ)

And it came to pass in the second year, in the second month, on the twentieth day of the month, that the cloud was taken up from over the tabernacle of the testimony.

וַהֲוָה בְּשַׁתָּא תְּנִיחָא בִּירְחָא תְּנִינָא בְּעֶשְׂרִין בִּירְחָא אֶסְתַּלַּק עָנָא מֵעָלוֹי מִשְׁכְּנָא דְּסִתְרוּתָא:

וַיְהִי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בְּעֶשְׂרִים בַּחֹדֶשׁ נִעְלָה הָעֶנָן מֵעַל מִשְׁכַּן הָעֵדוּת:

And the children of Israel set forward by their stages out of the wilderness of Sinai; and the cloud abode in the wilderness of Paran.—

וַנִּטְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַטְלֵיהוֹן מִמִּדְבַּרָא דְּסִינֵי וּשְׂרָא עָנָא בְּמִדְבַּרָא דְּפָאֲרֹן:

וַיִּסְעוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמַסְעֵיהֶם מִמִּדְבַּר סִינִי וַיִּשְׁכֹּן הָעֶנָן בְּמִדְבַּר פָּאֲרֹן:

And they took their first journey, according to the commandment of the LORD by the hand of Moses.

וַנִּטְלוּ בְּקִדְמִיתָא עַל מִימָרָא דִּי בִידָא דְּמֹשֶׁה:

וַיִּסְעוּ בְּרֵאשִׁיטָה עַל־פִּי יְהוָה בִּיד־מֹשֶׁה:

And in the first place the standard of the camp of the children of Judah set forward according to their hosts; and over his host was Nahshon the son of Amminadab.

וַנִּטְל טִיקְס מִשְׁרִית בְּנֵי יְהוּדָה בְּקִדְמִיתָא לְחִילֵיהוֹן וְעַל חִילֵיה נַחֲשֹׁן בֶּר עַמִּינָדָב:

וַיֵּטֶע דָּגֹל מַחֲנֶה בְּנֵי־יְהוּדָה בְּרֵאשִׁיטָה לְצִבְאָתָם וְעַל־צִבְאֹו נַחֲשֹׁן בֶּן־עַמִּינָדָב:

And over the host of the tribe of the children of Issachar was Nethanel the son of Zuar.

וְעַל חִילָא דְּשִׁבְטָא דְּבְנֵי יִשְׁשַׁכָּר נְתַנָּאל בֶּר צוּעָר:

וְעַל־צִבְאָא מַטֵּה בְּנֵי יִשְׁשַׁכָּר וְעַל־צִבְאֹו נְתַנָּאל בֶּן־צוּעָר:

- (10) על עלתיכם. צקרון לצור הכתוב מדבר (ספרי עז. ערכין יא): אני ה' אלהיכם. מכאן למדנו מלכיות עם זכויות ושופרות שנאמר ותקעתם הרי שופרות לזכרון הרי זכויות אני ה' אלהיכם זו מלכיות וכו' (ספרי שם):
 (11) בחדש השני. נמצאת אחת אומר שנים עשר חודש חסר י' ימים עשו צחורצ שהרי צראש חודש סיון חנו שם (שמות יט, א) ולא נסעו עד עשרים צאייר לשנה הצאה (סדר עולם פ"ח):
 (12) למסעיהם. כמשפט המפורש למסע דגליהם מי ראשון ומי אחרון: במדבר פארן. קצרות התאווה צמדצר פארן היה ושם חנו ממסע זה:

- 16 And over the host of the tribe of the children of Zebulun was Eliab the son of Helon. וְעַל־צִבְאָה מַטֵּה בְנֵי זְבוּלֹן וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי אֱלִיאָב בֶּן־חֵלֹן:
- 17 And the tabernacle was taken down; and the sons of Gershon and the sons of Merari, who bore the tabernacle, set forward. וְהוּרַד הַמִּשְׁכָּן וְנִסְעוּ בְנֵי־גֶרְשׁוֹן וּבְנֵי מֶרָרִי נֹשְׂאֵי הַמִּשְׁכָּן וַיָּבִיאוּ אֶת־הַמִּשְׁכָּן וַיִּנָּחֵהוּ עַל־צִבְאָה מַטֵּה בְנֵי זְבוּלֹן וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי אֱלִיאָב בֶּן־חֵלֹן:
- 18 And the standard of the camp of Reuben set forward according to their hosts; and over his host was Elizur the son of Shedeur. וְנִסְעָה דָגֹל מַחֲנֶה רְאוּבֵן לְצִבְאָתָם וְעַל־צִבְאָהוּ אֱלִיצֹר בֶּן־שְׂדֵיאוּר וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי אֱלִיצֹר שְׂדֵיאוּר בֶּן־שְׂדֵיאוּר:
- 19 And over the host of the tribe of the children of Simeon was Shelumiel the son of Zurishaddai. וְעַל־צִבְאָה מַטֵּה בְנֵי שִׁמְעוֹן וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי שְׁלֹמִיאל בֶּן־צוּרִישַׁדָּי שְׁלֹמִיאל בֶּן־צוּרִישַׁדָּי:
- 20 And over the host of the tribe of the children of Gad was Eliasaph the son of Deuel. וְעַל־צִבְאָה מַטֵּה בְנֵי־גָד אֱלִיסָפָה בֶּן־דְּעוּאֵל וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי גָד אֱלִיסָפָה בֶּן־דְּעוּאֵל:
- 21 And the Kohathites the bearers of the sanctuary set forward, that the tabernacle might be set up against their coming. וְנִסְעוּ הַקֹּהֲתִים נֹשְׂאֵי הַמִּקְדָּשׁ וַיָּבִיאוּ אֶת־הַמִּשְׁכָּן עַד־בָּאָם וַיִּנָּחֵהוּ עַד מִתְּהִיָּהוּן:
- 22 And the standard of the camp of the children of Ephraim set forward according to their hosts; and over his host was Elishama the son of Ammihud. וְנִסְעָה דָגֹל מַחֲנֶה בְנֵי־אֶפְרַיִם לְצִבְאָתָם וְעַל־צִבְאָהוּ אֵלִישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי אֵלִישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד:
- 23 And over the host of the tribe of the children of Manasseh was Gamaliel the son of Pedahzur. וְעַל־צִבְאָה מַטֵּה בְנֵי מְנַשֶּׁה וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי גַמְלִיאל בֶּן־פְּדָהצֹר וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי גַמְלִיאל בֶּן־פְּדָהצֹר:
- 24 And over the host of the tribe of the children of Benjamin was Abidan the son of Gideoni. וְעַל־צִבְאָה מַטֵּה בְנֵי בִנְיָמִן וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי אֲבִידָן בֶּן־גִּדְעוֹנִי וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי אֲבִידָן בֶּן־גִּדְעוֹנִי:

(17) והורד המשכן. כיון שנוסע דגל יהודה נכנסו אהרן וצניו ופרקו את הפרכת וכסו זה את הארון שנאמר (במדבר 7, ה) וזה אהרן וצניו צנסוע המחנה וצני גרשון וצני מררי פורקין המשכן וטוענין אותם בעגלות והארון וכלי הקדש של משא בני קהת עומדים מכוסין ונחנין על המומות עד שנסע דגל מחנה ראובן ואחר כך ונסעו הקהתים (מלאכת המשכן פי"ג. חנומא חמד צ"י):

(21) נשאי המקדש. נושאי דברים המקודשים: והקימו את המשכן. בני גרשון וצני מררי שהיו קודמים להם מסע שני דגלים היו מקימין את המשכן כשהיה הענן שוכן וסמין החנייה נראה בדגל מחנה יהודה והם חונים ועדיין בני קהת באים מאחריהם עם שני דגלים האחרונים היו בני גרשון וצני מררי מקימין את המשכן וכשצאים בני קהת מוצאים אותם על מכונו ומכניסין צו הארון והשלמן והמנורה והמזבחות וזהו משמעות המקרא והקימו מקימי המשכן אותם עד טרם בואם של בני קהת:

- 25 And the standard of the camp of the children of Dan, which was the rearward of all the camps, set forward according to their hosts; and over his host was Ahiezer the son of Ammishaddai.
- 26 And over the host of the tribe of the children of Asher was Pagiel the son of Ochran.
- 27 And over the host of the tribe of the children of Naphtali was Ahira the son of Enan.
- 28 Thus were the journeyings of the children of Israel according to their hosts.—And they set forward.
- 29 And Moses said unto Hobab, the son of Reuel the Midianite, Moses' father-in-law: 'We are journeying unto the place of which the LORD said: I will give it you; come thou with us, and we will do thee good; for the LORD hath spoken good concerning Israel.'
- 30 And he said unto him: 'I will not go; but I will depart to mine own land, and to my kindred.'
- 31 And he said: 'Leave us not, I pray thee; forasmuch as thou knowest how we are to encamp in the wilderness, and thou shalt be to us instead of eyes.'
- וְנָטִיל טִיֶּסֶם מִשְׁרִית בְּנֵי דָן מַכְנִישׁ לְכָל מִשְׁרֵיתָא לְחִילֵיהוֹן וְעַל חִילֵיהָ אַחִיעֶזֶר בֶּר עַמִּישַׁדַּי:
- וְעַל-צִבְאָא מִטָּה בְנֵי אָשֶׁר פַּגְיֵאל בֶּן-עֶכְרָן:
- וְעַל-צִבְאָא מִטָּה בְנֵי נַפְתָּלִי וְעַל חִילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי נַפְתָּלִי אַחִירַע בֶּר עֵינָן:
- אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לְצִבְאָתָם וַיִּסְעוּ: (ס)
- וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחֹבָב בֶּן-רְעוּאֵל הַמִּדְיָנִי חָתָן מֹשֶׁה נֹסְעִים אֲנַחְנוּ אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה אֵתָּו אֲתָן לָכֶם לָכֶה אֲתָנּוּ וְהִטַּבְנוּ לָךְ כִּי-יְהוָה דִּבֶּר-טוֹב עַל-יִשְׂרָאֵל:
- וַיֹּאמֶר אֵלָיו לֹא אֵלָךְ כִּי אִם-אֶל-אַרְצִי וְאֶל-מוֹלַדְתִּי אֵלָךְ:
- וַיֹּאמֶר אֶל-נָא תַעֲזֹב אֲתָנּוּ כִּי עַל-כֵּן יָדַעְתָּ חֲתָנְךָ בְּמִדְבָּר וְהָיִיתָ לָנוּ לְעֵינָיִם:
- וַיֹּאמֶר לֹא כֵּעַן תִּשְׁבּוֹק יִתְנָא אֲרִי עַל כֵּן יָדַעְתָּא כִּד תּוּנָא שָׂרָן בְּמִדְבָּרָא וּגְבוּרָן דִּאֲתַעְבִּידָא לָנָא חֲזִיתָא בְּעֵינֶךָ:

(25) מאספ לבל המחנות. תלמוד ירושלמי (עירובין ה, א) לפי שהיה שצטו של דן מרוצה צאוכלוסין היה נוסע צאחרונה וכל מי שהיה מאחד דבר היה מחזירו לו. אחיא כמאן דאמר כתיבה היו מהלכין ומפיק לה מן (במדבר ז, יז) כאשר יחנו כן יסעו.

ואית דאמר קורה היו מהלכין ומפיק לה מן מאספ לכל המחנות:

(28) אלה מסעי. זה סדר מסעיהם: ויסעו. ציוס הוא נסעו:

(29) חובב. הוא יתרו שנאמר (שופטים ד, יא) מצני חוצב חותן משה ומה תלמוד לומר (שמות ז, יח) ותצאנה אל רעואל אציהן מלמד שהמינוקות קורין לאצי אציהן אצא ושמות הרצה היו לו יתר על שם שיתר פרשה אחת בתורה חוצב על שחצב את התורה וכו' (ספרי עח): נסעים אנחנו אל המקום. מיד עד ג' ימים אנו נכנסין לארץ שצמסע זה הראשון נסעו על מנת להכנס לארץ ישראל אלא שחטאו צמתאוננים ומפני מה שקף משה עמום שעדיין לא נגזרה גזרה עליו וכסבור שהוא נכנס (ספרי עס):

(30) אל ארצי ואל מולדתי. אם צצביל נכסי אם צצביל משפחתי (ספרי עט):

(31) אל נא תעזב. אין נא אלא לשון בקשה שלא יאמרו לא נגזיר יתרו מחצה סבור היה שיש לגרים חלק צארץ עכשי

<p>32 And it shall be, if thou go with us, yea, it shall be, that what good soever the LORD shall do unto us, the same will we do unto thee.'</p>	<p>וְהָיָה כִּי־תֵלֵךְ עִמָּנוּ וְהָיָה וְהָיָה אֲשֶׁר יַיִטִּיב יְהוָה עִמָּנוּ וְהָיָה אֲשֶׁר יַיִטִּיב לָךְ:</p>	<p>32 וְהָיָה כִּי־תֵלֵךְ עִמָּנוּ וְהָיָה וְהָיָה אֲשֶׁר יַיִטִּיב יְהוָה עִמָּנוּ וְהָיָה אֲשֶׁר יַיִטִּיב לָךְ:</p>
<p>33 And they set forward from the mount of the LORD three days' journey; and the ark of the covenant of the LORD went before them three days' journey, to seek out a resting-place for them.</p>	<p>וַיֵּצְאוּ מִן־הָהָר מִטּוֹרָא דְּאַתְגְּלִי עֲלֹהֵי יִקְרָא דִּי מַהֲלָךְ תִּלְתָּא יוֹמִין וְאַרְוֹן קִמָּא דִּי נָטִיל קְדָמִיהוֹן מַהֲלָךְ תִּלְתָּא יוֹמִין לְאַתְקָנָא לְהוֹן אֶתֶר בֵּית מִשְׁרֵי:</p>	<p>33 וַיֵּצְאוּ מִתֹּר יְהוָה דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וְאַרְוֹן בְּרִית־יְהוָה נָסַע לִפְנֵיהֶם דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לְתוֹר לָהֶם מְנוּחָה:</p>
<p>34 And the cloud of the LORD was over them by day, when they set forward from the camp.</p>	<p>וַעֲנֵן יִקְרָא דִּי מִטְל עֲלֵיהוֹן בֵּימָמָא בְּמִטְלָהוֹן מִן מִשְׁרֵיתָא:</p>	<p>34 וַעֲנֵן יְהוָה עֲלֵיהֶם יוֹמָם בְּנִסְעָם מִן־הַמַּחֲנֶה: (ס)</p>
<p>35 And it came to pass, when the ark set forward, that Moses said: 'Rise up, O LORD, and let Thine enemies be scattered; and let them that hate Thee flee before Thee.'</p>	<p>וְהָיָה בְּמִטְל אַרְוֹנָא וְאַמֵּר מֹשֶׁה אֲתַגְּלִי יְיָ וְיִתְפַּדְרוּן שְׂנְאֵיךְ וְיִעַרְקוּן בְּעֲלֵי דְבָבְךָ מִן־קֶדְמָךְ:</p>	<p>35 וַיְהִי בְּנִסְעַת הָאָרֶץ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָהּ יְהוָה וַיִּפְצְוּ אֹיְבֶיךָ וַיִּנָּסוּ מִשְׂנְאֵיךָ מִפְּנֶיךָ:</p>
<p>36 And when it rested, he said: 'Return, O LORD, unto the ten thousands of the families of Israel.'</p>	<p>וּבְמִשְׁרֹחֵי אָמַר תוֹב יְיָ שְׁרִי בִּיקְרָךְ בְּגוֹ רַבּוּת אֱלִפְיָא דִּישְׂרָאֵל:</p>	<p>36 וּבִנְחָה יֹאמֶר שׁוּבָה יְהוָה רַבּוּת אֱלִפִי יִשְׂרָאֵל: ז (פ)</p>

שראה שאין להם חלק הניחם והלך לו (שס פ): כי על כן ידעת חנתנו במדבר. כי נאה לך לעשות זאת על אשר ידעת חנותנו במדבר וראית נסים וגבורות שנעשו לנו (שס): כי על כן ידעת. כמו על אשר ידעת כמו (בראשית לח, כו) כי על כן לא נמתיה לשלה בני (שס יח, ה) כי על כן עזרתם (שס יט, ח) כי על כן באו (שס לג, י) כי על כן ראיתי פניך: והיית לנו לעינים. לשון עזר כתרומה. דבר אחר לשון עמיד כל דבר ודבר שיתעלם מעיניו תהיה מאיר עיניו. דבר אחר שתהא חזיב עלינו כגלגל עינינו שנאמר (דברים י, יט) ואהבתם את הגר:

(32) והיה הטוב ההוא וגר. מה טובה הטיבו לו אמרו כשהיו ישראל מחלקין את הארץ היה דושנה של יריחו ת"ק אמה על ת"ק אמה והניחוהו למחלוק אמרו מי שיצנה בית המקדש בחלקו הוא יטלנו וצין כך וצין כך נתנוהו לצני יתרו ליונדב בן רכב שנאמר (שופטים א, טז) ובני קני חותן משה עלו מעיר החמרים וגו' (ספרי פא):

(33) דרך שלשת ימים. מהלך שלשת ימים הלכו ציוס אחד שהיה הקצ"ה חפץ להכניסם לארץ מיד (שס פב): וארון ברית ה' נסע לפנייהם דרך שלשת ימים. זה הארון היוצא עמהם למלחמה ובו שצרי לוחות מונוחים ומקדים לפנייהם דרך שלשת ימים לתקן להם מקום חנייה (ספרי פג. ב"ב יד):

(34) וענן ה' עליהם יומם. שבעה עננים כחוצים במסעיהם ארבע מד' רוחות ואחד למעלה ואחד למטה ואחד לפנייהם מנמיך את הגבוה ומגביה את הנמוך והורג נחשים ועקרבים (ספרי שס): מן המחנה. ממקום חנייתו:

(35) ויהי בנסע הארץ. עשה לו סמנויות מלפניו ומלאחריו לומר שאין זה מקומו ולמה נכתב כאן כדי להפסיק צין פורעניות לפורעניות וכו' כדאיחא בכל כחצי הקדש (שבת קטז, א): קומוה ד'. לפי שהיה מקדים לפנייהם מהלך שלשת ימים היה משה אומר עמוד והמתן לנו ואל תחרקו יותר (תנחומא צויהל ז): ויפוצו אויבך. המכונסין (ספרי פד): וינסו משנאך. אלו הרודפים: משנאך. אלו שונאי ישראל שכל השונא את ישראל שונא את מי שאמר והיה העולם שנאמר (תהלים פג, ג-ד) ומשנאך נשאו ראש ומי הם על עמך יערימו סוד (ספרי שס):

(36) שובה ה'. מנחם תרגמו לשון מרגוע וכן (ישעיה ל, טו) בשובה ונחת תושעון: רבבות אלפי ישראל. מגיד שאין השכינה שורה בישראל פחותים משני אלפים ושתי רבבות (ספרי שס. יצמות סד, א):

XI	<p>And the people were as murmurers, speaking evil in the ears of the LORD; and when the LORD heard it, His anger was kindled; and the fire of the LORD burnt among them, and devoured in the uttermost part of the camp.</p>	<p>וַיְהִי הָעָם כְּמִתְאַנְנִים רָע בְּאָזְנֵי יְהוָה וַיִּשְׁמַע יְהוָה וַיִּחַר אַפּוֹ וַתִּבְעַר-בָּם אֵשׁ יְהוָה וַתֹּאכַל בִּקְצֵה הַמַּחֲנֶה:</p> <p>וַהֲנֶה עָמָא כְּדִמְסִתְקַפִּין בִּישׁ קָדָם יְיָ וַיִּשְׁמַע קָדָם יְיָ וַתִּקְרַח רִיגְזִיהּ וַדְּלִיקַת בְּהוֹן אִישְׁתָּא מִן קָדָם יְיָ וַיִּשְׂרִיטָא בְּסִיפֵי מִשְׁרִיתָא:</p>	<p>וַיְהִי הָעָם כְּמִתְאַנְנִים רָע בְּאָזְנֵי יְהוָה וַיִּשְׁמַע יְהוָה וַיִּחַר אַפּוֹ וַתִּבְעַר-בָּם אֵשׁ יְהוָה וַתֹּאכַל בִּקְצֵה הַמַּחֲנֶה:</p>	XI
2	<p>And the people cried unto Moses; and Moses prayed unto the LORD, and the fire abated.</p>	<p>וַצִּנַּח עָמָא עַל מֹשֶׁה וַצִּלִּי מֹשֶׁה קָדָם יְיָ וַאֲשַׁתְּקַעַת אִישְׁתָּא:</p>	<p>וַיִּצְעַק הָעָם אֶל-מֹשֶׁה וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה אֶל-יְהוָה וַתִּשְׁקַע הָאֵשׁ:</p>	2
3	<p>And the name of that place was called Taberah, because the fire of the LORD burnt among them.</p>	<p>וַיִּקְרָא שְׁם-הַמָּקוֹם הַהוּא תִבְעָרָה כִּי-בָעִרָה בָּם אֵשׁ יְהוָה:</p>	<p>וַיִּקְרָא שְׁם-הַמָּקוֹם הַהוּא תִבְעָרָה כִּי-בָעִרָה בָּם אֵשׁ יְהוָה:</p>	3
4	<p>And the mixed multitude that was among them fell a lusting; and the children of Israel also wept on their part, and said: 'Would that we were given flesh to eat!</p>	<p>וְהָאֶסְפָּסְףָּ אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ הִתְאַוּוּ תֹאֲנוּה וַיִּשְׁבּוּ וַיִּבְכּוּ גַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִי יֵאָכְלֵנוּ בָשָׂר:</p>	<p>וְהָאֶסְפָּסְףָּ אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ הִתְאַוּוּ תֹאֲנוּה וַיִּשְׁבּוּ וַיִּבְכּוּ גַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִי יֵאָכְלֵנוּ בָשָׂר:</p>	4
5	<p>We remember the fish, which we were wont to eat in Egypt for nought; the cucumbers, and the melons, and the leeks, and the onions, and the garlic;</p>	<p>זָכַרְנוּ אֶת-הַדָּגָה אֲשֶׁר-נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חֲנָם אֶת הַקִּשְׁאִים וְאֶת הָאֲבִטְחִים וְאֶת-הַחֲצִיר וְאֶת-הַבָּצְלִים וְאֶת-הַשּׁוּמִיִּם:</p>	<p>זָכַרְנוּ אֶת-הַדָּגָה אֲשֶׁר-נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חֲנָם אֶת הַקִּשְׁאִים וְאֶת הָאֲבִטְחִים וְאֶת-הַחֲצִיר וְאֶת-הַבָּצְלִים וְאֶת-הַשּׁוּמִיִּם:</p>	5
6	<p>but now our soul is dried away; there is nothing at all; we have nought save this manna to look to.'</p>	<p>וַעֲתָה נַפְשֵׁנוּ יִבְשָׁה אֵין כָּל בְּלִתִּי אֶל-הַמָּן עֵינֵינוּ:</p>	<p>וַעֲתָה נַפְשֵׁנוּ יִבְשָׁה אֵין כָּל בְּלִתִּי אֶל-הַמָּן עֵינֵינוּ:</p>	6

(1) ויהי העם כמתאננים. אין העם חלא רשעים וכן הוא אומר (שמות יז, ד) מה אעשה לעם הזה ואומר (ירמיה יג, י) העם הרע הזה. וכשהם כשרים קרואים עמי שנאמר (שמות ז, טז) שלח עמי (מיכה ו, ג) עמי מה עשיתי לך (ספרי פה): כמתאננים. אין מתאננים חלא לשון עלילה מצקשים עלילה האין לפרוש מאחרי המקום וכן הוא אומר בשמשון (שופטים יד, ד) כי תואנה הוא מצקש (ספרי שם): רע באזני ה'. תואנה שהיא רעה באזני ה' שמתכוונים שתבא באזניו ויקניט אמרו או לנו כמה לצטנו דרך הזה שלשה ימים שלא נחנו מענוי הדרך: ויחר אפּו. אני הייתי מתכוין לטובתכם שתכנסו לארץ מיד: בקצה המחנה. צמקין שזה לשפלות אלו ערב רב רבי שמעון בן מנסיא אומר בקצינים שזהם ובגדולים: (2) ויצעק העם אל משה. משל למלך צער ודס שכנס על צנו והלך הבן חלא אוהבו של אביו ואמר לו לא וקש עלי מאבא (ספרי פו): ותשקע האש. שקעה במקומה בארץ שאלו חזרה לאחת הרוחות היתה מקפלת והולכת כל אותו הרוח (שם): (4) והאספסוף. אלו ערב רב שנאספו אליהם צנאחם ממזרים (שם): וישבו. גם בני ישראל ויצבו עמהם (שם): מי יאכלנו בשר. וכיל לא היה להם צער והלא כבר נאמר (שמות יב, לח) וגם ערב רב עלה אתם ואזן וצקר וגו' ואם תאמר אכלום והלא צנניסם לארץ נאמר (צמדבר לב, א) ומקנה רב היה לצני ראובן וגו' חלא שמצקשים עלילה (ספרי שם): (5) אשר נאכל במצרים חנם. אם תאמר שמצריים נותנים להם דגים חנם והלא כבר נאמר (שמות ה, יח) ותצן לא יתן לכם אם תצן לא היו נותנים להם חנם דגים היו נותנים להם חנם ומהו אומר חנם חנם מן המנאות (ספרי פז): את הקשאים. אמר רבי שמעון מפני מה המן משתנה לכל דבר חוץ מאלו מפני שהן קשים למניקות אומרים לאשה אל תאכלי שום וצלל מפני המינוק משל למלך כו' כדאיתא בספרי (שם): הקשאים. הם קוקומצרו"ש צלע"ו: אבטחים. צורק"ש: החציר. כרשין פוריל"ש ותרומו ית צוניא וכו':

7 Now the manna was like coriander seed, and the appearance thereof as the appearance of bdellium.	וּמָנָא כְּכַר זֶרַע גָּדָא הוּא וְחִזְוִיהּ כְּחִזְיוֹ בְּדוּלְחָא:	7 וְהָמָן כְּזֶרַע-גָּד הוּא וְעֵינֹו כְּעֵין הַבְּדֹלַח:
8 The people went about, and gathered it, and ground it in mills, or beat it in mortars, and seethed it in pots, and made cakes of it; and the taste of it was as the taste of a cake baked with oil.	8 שִׁטּוֹן עָמָא וְלִקְטִין דְּצִבִּי טָחִין בְּרַחֲוִיא וְדִצְבִּי דְּאִידָּ בְּמִדּוּכְתָּא וּמִבְשָׁלִין לִיהּ בְּקִדְרָא וְעִבְדִּין יְתִיהּ גְּרִיצָן וְהָנִי טַעְמִיהּ כְּטַעֲמִים דְּלִישׁ בְּמִשְׁחָא:	8 שִׁטּוֹ הָעָם וְלִקְטוּ וְטָחְנוּ בְּרַחֲוִים אֹו דְּכוּ בְּמִדְכָּה וּבְשָׁלוּ בְּפִרְוֹר וְעָשׂוּ אֹתוֹ עֲגוֹת וְהָיָה טַעְמוֹ כְּטַעַם לֶשֶׁךְ הַשֶּׁמֶן:
9 And when the dew fell upon the camp in the night, the manna fell upon it.—	9 וְכַד נָחִית טֵלָא עַל מִשְׁרֵיתָא בְּלִילְיָא נָחִית מָנָא עֲלוּהִי:	9 וּבִרְדֵּת הַטָּל עַל-הַמַּחֲנֶה לַיְלָה יָרַד הָמָן עָלָיו:
10 And Moses heard the people weeping, family by family, every man at the door of his tent; and the anger of the LORD was kindled greatly; and Moses was displeased.	10 וּשְׁמַע מֹשֶׁה ית עָמָא בְּכֹן לְזֶרְעֵיהֶון גְּבַר בְּתַרְע מִשְׁכָּנִיהּ וְתַקִּיף רוּגְזָא דִּי לְחָדָא וּבְעֵינֵי מֹשֶׁה בִּישׁ:	10 וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת-הָעָם בֹּכָה לְמִשְׁפַּחְתּוֹ אִישׁ לְפֶתַח אֹהֶלוֹ וַיַּחַר-אַף יְהוָה מְאֹד וּבְעֵינֵי מֹשֶׁה רָע:
11 And Moses said unto the LORD: 'Wherefore hast Thou dealt ill with Thy servant? and wherefore have I not found favour in Thy sight, that Thou layest the burden of all this people upon me?	11 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קִדְּם יְיָ לְמָא אֲבֹאִישָׁתָא לְעִבְדֶּךָ וּלְמָא לֹא אֲשַׁכַּחִית רַחֲמִין קִדְמֶךָ לְשֹׁנָא ית מִטּוֹל כָּל עָמָא הָדִין עָלַי:	11 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-יְהוָה לָמָּה הִרְעַתָּ לְעִבְדֶּךָ וּלְמָה לֹא- מָצֵאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ לְשׁוֹם אֶת- מִשָּׁא כָּל-הָעָם הַזֶּה עָלַי:
12 Have I conceived all this people? have I brought them forth, that Thou shouldest say unto me: Carry them in thy bosom, as a nursing-father carrieth the sucking child, unto the land which Thou didst swear unto their fathers?	12 הָאֵב אֲנָא לְכָל עָמָא הָדִין אִם בְּנֵי אֲנִין דְּאִמְרַת לִי סוּבְרַהִי בְּתוֹקְפֶךָ כְּמָא דְּמִסּוּבְר תוֹרְבִינָא ית יִנְקָא עַל אֶרְעָא דְּשִׁימָתָא לְאַבְהָתוֹהִי:	12 הָאֲנֹכִי הִרִיתִי אֶת כָּל-הָעָם הַזֶּה אִם-אֲנֹכִי יִלְדֵיתִהוּ כִּי- תֹאמַר אֵלַי שְׂאֵהוּ בְּחִיקֶךָ כְּאִשֶּׁר יִשָּׂא הָאִמָּן אֶת-חֵינֶךָ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְתָּיו:

(6) אל המן עינינו. מן בשחר מן בערב (שס):

(7) והמן בזרע גד. מי שאמר זו לא אמר זו ישראל אומרים כלתי אל המן עינינו והקצ"ה הכתיב צמורה והמן כזרע גד וגו' כלומר ראו צאי עולם על מה מחלוננים בני והמן כך וכך הוא חשוב (ספרי פח): כזרע גד. עגול כגידא זרע קוליינד"ר: בדלח. שם אבן טובה קריסט"ל:

(8) שטו. אין שייט אלא לשון טיול איש צני"ר בלא עמל: וטחנו ברחים וגו'. לא ירד צריחים ולא בקדירה ולא במדוכה אלא משתנה היה טעמו לנטחני ולנדוכין ולמצולין (שס פט): בפרור. קדרה: לשד השמן. לחלוט של שמן כך פירשו דוגש ודומה לו (מהלים לב, ד) נהפך לשדי בחרצוני קיץ והלמ"ד יסוד נהפך לחלוט בחרצוני קיץ ורצונו פרשוהו (ספרי פט) לשון שדים אך אין ענין שדים אלא שמן ואי אפשר לומר לשד השמן לשון (דברים לב, טו) וישמן ישורון שאם כן היה המ"ם נקוד קמ"ץ קטן וטעמו למטה תחת המ"ם עכשיו שהמ"ם נקוד פת"ח קטן (סגול) והטעם תחת השי"ן לשון שמן הוא והשי"ן הנקודה בקמץ גדול ואינה נקודה בפתח קטן מפני שהוא סוף פסוק. דבר אחר לשד לשון נוטריקון ליש שמן דבש כעיסה הנלושה בשמן וקטופה דבש ותרגום של אוינקלום דמתרגם דליש במשחא נוטה לפתורו של דוגש שהעיסה הנלושה בשמן לחלוטית שמן יש זה:

(10) בכה למשפחתיו. משפחות משפחות נאספים וצוכים לפרסם תרעומתן בגלוי (ספרי ז) ורצונו אמרו (שס). יומא עה, א) למשפחותיו על עסקי משפחות על עריות הנאסרות להם:

- 13 Whence should I have flesh to give unto all this people? for they trouble me with their weeping, saying: Give us flesh, that we may eat.
- 13 מֵאֵיִן לִי בָשָׂר לָתֵת לְכָל־הָעָם הַזֶּה כִּי־יִבְכּוּ עָלַי לֵאמֹר תִּנֶּה־לָּנוּ בָשָׂר וְנֹאכְלָהּ:
- 14 I am not able to bear all this people myself alone, because it is too heavy for me.
- 14 לֹא־אוּכָל אֲנֹכִי לִבְדִּי לָשֵׂאת אֶת־כָּל־הָעָם הַזֶּה כִּי כָבֵד מִמֶּנִּי:
- 15 And if Thou deal thus with me, kill me, I pray Thee, out of hand, if I have found favour in Thy sight; and let me not look upon my wretchedness.'
- 15 וְאִם־כִּכֶּהוּ אֶת־עֲשֵׂה לִי הֲרֹגֵנִי נָא הָרֹג אִם־מִצָּאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ וְאֶל־אַרְאֶה בְּרַעְיָי: (פ)
- 16 And the LORD said unto Moses: 'Gather unto Me seventy men of the elders of Israel, whom thou knowest to be the elders of the people, and officers over them; and bring them unto the tent of meeting, that they may stand there with thee.
- 16 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אֲסַפְהָ לִּי שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָדַעְתָּ כִּי־הֵם זִקְנֵי הָעָם וְשִׁטְרֵיוֹ וְלָקַחְתָּ אִתָּם אֶל־אֶהֱל מוֹעֵד וְהִתְיַצְּבוּ שָׁם עִמָּךְ:
- 17 And I will come down and speak with thee there; and I will take of the spirit which is upon thee, and will put it upon them; and they shall bear the burden of the people with thee, that thou bear it not thyself alone.
- 17 וְיִרְדַּתִּי וְדִבַּרְתִּי עִמָּךְ שָׁם וְאַצְלֵתִי מִן־הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְשָׁמַתִּי עֲלֵיהֶם וְנָשָׂאוּ אִתָּהּ בְּמִשָּׁא הָעָם וְלֹא־תִשָּׂא אֶתָּה לְבִדְךָ:

(12) כי תאמר אלי. שאתה אומר אלי שאתה צחיקן והיכן אמר לו כן (שמות לב, לד) לך נחה את העם ואומר (שמות ו, יג) ויזעם אל בני ישראל על מנת שיהיו סוקלים אתכם ומחרפים אתכם: על האדמה אשר נשבעת לאבותינו. אתה אומר לי לשאתם צחיקי:

(15) ואם ככה את עשה לי. תשש כחו של משה כנקבה כשהרהרו הקצ"ה הפורענות שהוא עמיד להביא עליהם על זאת אמר לפניו אם כן הרגני תחלה (ספרי נא): ואל אראה ברעתי. צרעתם היה לו לכחוצ אלא שכינה הכחוצ וזה אחד מתקוני סופרים צמורה לכינוי ולתקון לשון (מכילתא שירתא פ"י. תנחומא בשלח טז):

(16) אספה לי. הרי תשובה לתלונתך שאמרת לא אוכל אנכי לצדי והזקנים הראשונים היכן היו והלא אף צמזרים ישבו עמם שנאמר (שמות ג, טז) לך ואספת את זקני ישראל אלא באש תצברה מתו וראוים היו מסיני לכך דכתיב (שמות כד, יא) ויחזו את האלהים שנהגו קלות ראש כנושך פתו ומדבר צפני המלך וזהו (שם) ויאכלו וישתו ולא רצה הקצ"ה ליתן אצלנות במתן תורה ופרע להם כאן (תנחומא בהעלתך טז): אשר ידעת כי הם וגו'. אותן שאתה מכיר שנחמנו עליהם שוטרים צמזרים צעזועת פרך והיו מרחמים עליהם ומוכים על ידם שנאמר (שמות ה, יד) ויכו שוטרי בני ישראל עתה יתמנו בגדולתן כדרך שננטעו צמזרים (ספרי נא): ולקחת אותם. קחם צמזרים אשריכם שנתמניתם פרנסים על בניו של מקום: והתיצבו שם עמך. כדי שיראו ישראל וינהגו בהם גדולה וכבוד ויאמרו חזינן אלו שנכנסו עם משה לשמוע דבור מפי הקצ"ה (ספרי נא):

(17) וירדתני. זו אחת מעשר ירידות הכתובות צמורה (שם נא): ודברתי עמך. ולא עמם (שם): ואצלתי. כמרגמו וארבי כמו (שמות כד, יא) ואל אצלי בני ישראל: ושמת עליהם. למה משה דומה באותה שעה לנר שמונת על

<p>And say thou unto the people: Sanctify yourselves against 18 to-morrow, and ye shall eat flesh; for ye have wept in the ears of the LORD, saying: Would that we were given flesh to eat! for it was well with us in Egypt; therefore the LORD will give you flesh, and ye shall eat.</p>	<p>וְאֵל־הָעָם תֹּאמַר הַתְקַדְּשׁוּ לְמָחָר וְאָכַלְתֶּם בָּשָׂר כִּי בְכִיתֶם בְּאָזְנֵי יְהוָה לֵאמֹר מִי יֵאָכְלֵנוּ בָּשָׂר כִּי־טוֹב לָנוּ בְּמִצְרַיִם וְנָתַן יְהוָה לָכֶם בָּשָׂר וְאָכַלְתֶּם:</p>	<p>18 וְאֵל־הָעָם תֹּאמַר הַתְקַדְּשׁוּ לְמָחָר וְאָכַלְתֶּם בָּשָׂר כִּי בְכִיתֶם בְּאָזְנֵי יְהוָה לֵאמֹר מִי יֵאָכְלֵנוּ בָּשָׂר כִּי־טוֹב לָנוּ בְּמִצְרַיִם וְנָתַן יְהוָה לָכֶם בָּשָׂר וְאָכַלְתֶּם:</p>
<p>19 Ye shall not eat one day, nor two days, nor five days, neither ten days, nor twenty days;</p>	<p>לֹא יוֹם אֶחָד תֹּאכְלוּ וְלֹא תֵרִין יוֹמִים וְלֹא חֲמִשָּׁה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרֵה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרִין יוֹמִים:</p>	<p>19 לֹא יוֹם אֶחָד תֹּאכְלוּ וְלֹא יוֹמִים וְלֹא חֲמִשָּׁה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרֵה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרִין יוֹמִים:</p>
<p>20 but a whole month, until it come out at your nostrils, and it be loathsome unto you; because that ye have rejected the LORD who is among you, and have troubled Him with weeping, saying: Why, now, came we forth out of Egypt?</p>	<p>עַד יֵרֶחַ יוֹמִין עַד יִתְקַוֶּצֶן בִּיה וְיִהְיֶה לָכֶם לְזֹרָא חֲלָף דְּקִצְתוֹן בְּמִימְרָא דִּי דְּשִׁכְנִיתִיה שְׂרָא בִּינִיכּוֹן וּבְכִיתוֹן קְדָמוּהִי לְמִימְרָא לְמָא דָּנָן נִפְקָא מִמִּצְרַיִם:</p>	<p>20 עַד יֵרֶחַ יָמִים עַד אֲשֶׁר־ יֵצֵא מֵאַפְכֶם וְיִהְיֶה לָכֶם לְזֹרָא זֶעַן כִּי־מֵאֲסַתֶּם אֶת־יְהוָה אֲשֶׁר בְּקִרְבְּכֶם וַתִּבְכוּ לִפְנֵי לֵאמֹר לָמָּה זֶה יֵצְאוּ מִמִּצְרַיִם:</p>
<p>21 And Moses said: 'The people, among whom I am, are six hundred thousand men on foot; and yet Thou hast said: I will give them flesh, that they may eat a whole month!</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה שֵׁשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף רִגְלֵי הָעָם אֲשֶׁר אֲנִי בְּקִרְבּוֹ וְאַתָּה אָמַרְתָּ בָּשָׂר אֶתֶּן לָהֶם וְאָכְלוּ חֹדֶשׁ יָמִים:</p>	<p>21 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה שֵׁשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף רִגְלֵי הָעָם אֲשֶׁר אֲנִי בְּקִרְבּוֹ וְאַתָּה אָמַרְתָּ בָּשָׂר אֶתֶּן לָהֶם וְאָכְלוּ חֹדֶשׁ יָמִים:</p>
<p>22 If flocks and herds be slain for them, will they suffice them? or if all the fish of the sea be gathered together for them, will they suffice them?</p>	<p>הֲעֵאן וְתוֹרִין יִתְנַכְּסוּן לָהֶון הִסְפְּקוּן לָהֶון אִם יֵת כָּל נוֹיֵי יָמָא יִתְכַנְּשׁוּן לָהֶון הִסְפְּקוּן לָהֶון:</p>	<p>22 הֲצֵאן וּבְקָר יִשְׁחַט לָהֶם וּמִצֵּא לָהֶם אִם אֶת־כָּל־דְּגֵי הַיָּם יֵאֱסָף לָהֶם וּמִצֵּא לָהֶם: (פ)</p>

גזי מנורה והכל מדליקין הימנו ואין אורו חסר כלום (ספרי שם): ונשאו אתך. התנה עמהם על מנת שיקבלו עליהם טורח גזי שהם טרחנים וסרצנים (שם צג): ולא תשא אתה לבדך. הרי תשובה למה שאמרת לא אוכל אנכי לצדי (ספרי): (18) התקדשו. הזמינו עצמכם לפורענות וכן הוא אומר (ירמיה יג, ג) והקדישם ליום הריגה (ספרי צג): (20) עד חדש ימים. זו צבצבים שמתמזגין על מטותיהן ואחר כך נשמתן יוצאה וצבצבים הוא אומר (להלן לג) הצבצב עוֹדוֹן צִין שִׁנִּיהָ כִּךְ הִיא שְׁנוּיָה בְּסַפְרִי (דג) אֶלֶל צִמְכִּילְתָּ (ויסע פ"ג. יומא עה, ג) שְׁנוּיָה חִילוֹף הַרְשָׁעִים אוֹכְלִין וּמִצְטַעְרִין שְׁלִשִּׁים יוֹם וְהַצְבִּים הַצְבִּיר עוֹדוֹן צִין שִׁנִּיהָ: עד אשר יצא מאפכם. כמרגומו די תְּקוּלוֹן צִיה יֵהָא דוֹמָה לָכֶם כִּאִילוֹ אֶכְלֵתֶם מִמֶּנּוּ וְיִתֵּר מִדְּאִי עַד שִׁינְאָ וְנִגְעַל לַחוּץ דְּרַךְ הָאֵף: וְהִיָּה לָכֶם לְזֹרָא. שְׁחֵיו מִרְחִיקִין אוֹתוֹ וְיִתֵּר מִמֶּה שְׁקִרְצַתֶּם (ספרי שם) וּצְדָרִי רִצִּי מִשֶּׁה הַדְרֵשׁן רִאִיתִי שִׁישׁ לָשׁוֹן שְׁקוֹרִין לְחֶרֶץ זָרָא: אֵת דִּי אֲשֶׁר בְּקִרְבְּכֶם. אִם לֹא שְׁנִיעִי שְׁכִינִתִּי צִינִיכֶם לֹא גִצָּה לְצִבְכֶם לִיכְנֹס לָכֵל הַדְרִיסִים הַלָּלוּ (שם):

(21) שש מאות אלף רגלי. לא חש למנות את הפרט שלשת אלפים היתרים. ורבי משה הדרשן פירש שלא צרכו אלא אותן שיצאו ממצרים:

(22) הצאן ובקר ישחט. זה אחד מארבעה דברים שהיה רבי עקיבא דורש ואין רבי שמעון דורש כמותו (ר"ה יח, ג) רבי עקיבא אומר שש מאות אלף רגלי ואחיה אמרת צבצב אתן להם ואכלו חדש ימים האלף ובקר וגו' הכל כמשמעו מי יספיק להם כענין שנאמר (ויקרא כה, כו) ומנא כדי גאלתו ואיוז קשה זו או (במדבר כ, י) שמעו נא המורים אלף לפי שלא אמר צבצבים

יא

23 And the LORD said unto Moses: 'Is the LORD'S hand waxed short? now shalt thou see whether My word shall come to pass unto thee or not.'

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הֲיָד הַיְיָ מְקֹצֶרֶת תִּרְאֶה תִּקְצֹר עֲתָה תִּרְאֶה הֲיָד הַיְיָ מְקֹצֶרֶת דְּבָרִי אִם־לֹא:

24 And Moses went out, and told the people the words of the LORD; and he gathered seventy men of the elders of the people, and set them round about the Tent.

וַיֵּצֵא מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶל־הָעָם אֶת דְּבָרֵי יְהוָה וַיֹּאסֹף שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי הָעָם וַיַּעֲמֵד אֹתָם סְבִיבֹת הָאֹהֶל:

24

25 And the LORD came down in the cloud, and spoke unto him, and took of the spirit that was upon him, and put it upon the seventy elders; and it came to pass, that, when the spirit rested upon them, they prophesied, but they did so no more.

וַיֵּרֶד יְהוָה בַּעֲנָן וַיְדַבֵּר אֵלָיו וַיֹּאצֶּל מִן־הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלָיו וַיָּתֵן עַל־שִׁבְעִים אִישׁ הַזִּקְנִים וַיְהִי כְּנֹחַ עֲלֵיהֶם הָרוּחַ וַיִּתְנַבְּאוּ וְלֹא יִסְפוּ:

25

26 But there remained two men in the camp, the name of the one was Eldad, and the name of the other Medad; and the spirit rested upon them; and they were of them that were recorded, but had not gone out unto the Tent; and they prophesied in the camp.

וַיֵּשְׁאֲרוּ שְׁנֵי־אֲנָשִׁים בַּמַּחֲנֶה שֵׁם הָאֶחָד אֶלְדָּד וְשֵׁם הַשֵּׁנִי מֵדָד וַתָּנַח עֲלֵיהֶם הָרוּחַ וְהֵמָּה בַּכְּתָבִים וְלֹא יָצְאוּ הָאֲהֵלָה וַיִּתְנַבְּאוּ בַּמַּחֲנֶה:

26

חיסך לו הכתוב ולא נפרע ממנו וזו של מריצה היתה בגלוי לפיכך לא חיסך לו הכתוב. רצי שמעון אומר חס ושלום לא עלתה על דעתו של אותו נדיק כך מי שכתוב צו (שם יז, ז) בכל ביתי נאמן הוא יאמר אין המקום מספיק לנו אלא כך אמר שש מאות אלף רגלי וגו' ואתה אמרת דבר אתן לחדש ימים ואחר כך תהרוג אותה גדולה כזו הלאן וזכר ישחט להם כדי שיהרגו ותהא אכילה זו מספקת עד עולם וכי שכתב הוא זה אומרים לו לחמור טול כור שעורים ונחמור ראשך השיבו הקצ"ה ואם לא אתן יאמרו שקצרה ידי הטוב בעיניך שיד ה' תקצר בעיניהם יאכזרו הם ומהא כיוצא בהם ואל תהי ידי קצרה לפניהם אפילו שעה אחת (תוספתא סוטה ו, ד):

(23) עתה תראה היקרך דברי. רצן גמליאל בנו של רצי יהודה הנשיא אומר אי אפשר לעמוד על הטפל מאחר שאין מבקשים אלא עלילה לא תספיק להם סופן לדון אחריו אם אתה נותן להם דבר צהמה גסה יאמרו דקה בקשנו ואם אתה נותן להם דקה יאמרו גסה בקשנו חיה ועוף בקשנו דגים וחגבים בקשנו אמר לו אם כן יאמרו שקצרה ידי (שם) אמר לפניו הריני הולך ומפייסן אמר לו עתה תראה היקרך דברי שלא ישמעו לך הלך משה לפייסן (זה קאי גם לרש"י לעיל) אמר להם ה' תקצר (תהלים עח, כ) הן הכה נור ויזוכו מים וגו' הגם להם יוכלת אמרו פשרה היא זו אין צו כח למלאות שאלתנו וזהו שנאמר וינא משה וידבר אל העם כיון שלא שמעו לו ויאסף שבעים איש וגו' (ספרי נה):

(25) ולא יספו. לא נתנבאו אלא אותו היום לצדו כך מפורש בספרי (שם) ואונקלוס תרגם ולא פסקין שלא פסקה נבואה מהם:

(26) וישארו שני אנשים. מאותן שנזכרו אמרו אין לנו כדאין לגדולה זו (ספרי). תנחומא בהעלתך יצ: והמה בכחבים. צמזוררים שזהם לסנהדרין ונכחצו כולם נקוצים בשמות ועל ידי גורל לפי שהחשבון עולה ל"ז שצטים ששה עשר לכל שצט ושצט חוץ משני שצטים שאין מגיע אליהם אלא חמשה חמשה אמר משה אין שצט שומע לי לפחות משצטו זקן אחד מה עשה נטל ע"צ פתקין וכתב על שבעים זקן ועל שנים חלק וצבר מכל שצט ושצט ששה והיו ע"צ אמר להם טלו פתקיעם מתוך קלפי מי שעלה צידו זקן נתקדש ומי שעלה צידו חלק אמר לו המקום לא חפץ בך (ספרי נה):

- 27 And there ran a young man, and told Moses, and said: 'Eldad and Medad are prophesying in the camp.'
- 28 And Joshua the son of Nun, the minister of Moses from his youth up, answered and said: 'My lord Moses, shut them in.'
- 29 And Moses said unto him: 'Art thou jealous for my sake? would that all the LORD'S people were prophets, that the LORD would put His spirit upon them!'
- 30 And Moses withdrew into the camp, he and the elders of Israel.
- 31 And there went forth a wind from the LORD, and brought across quails from the sea, and let them fall by the camp, about a day's journey on this side, and a day's journey on the other side, round about the camp, and about two cubits above the face of the earth.
- 32 And the people rose up all that day, and all the night, and all the next day, and gathered the quails; he that gathered least gathered ten heaps; and they spread them all abroad for themselves round about the camp.
- וַיָּרֶץ הַנָּעַר וַיֵּגֵד לְמֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֶלְדָּד וּמִדָּד מְתַנַּבְּאִים בַּמִּחָנֶה:
- וַיַּעַן יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן מִשְׁרֵת מֹשֶׁה מִבְּחָרָיו וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי מֹשֶׁה כָּלָאִם:
- וַיֹּאמֶר לוֹ מֹשֶׁה הַמִּקְנָא אֶתָּה לִי וּמִי יֵאָן כָּל-עָם יִהְיֶה נְבִיאִים כִּי-יִתֵּן יְהוָה אֶת-רוּחוֹ עֲלֵיהֶם:
- וַיִּסָּפֶה מֹשֶׁה אֶל-הַמִּחָנֶה הוּא וּזְקֵנֵי יִשְׂרָאֵל:
- וְרוּחַ נֹסַע מֵאֵת יְהוָה וַיִּגָּז שְׁלֹיִם מִן-הַיָּם וַיַּטֵּשׂ עַל-הַמִּחָנֶה כִּכְרֶדֶךְ יוֹם כָּה וּכְכֶרֶךְ יוֹם כָּה סְבִיבוֹת הַמִּחָנֶה וּכְאֻמָּתִים עַל-פְּנֵי הָאָרֶץ:
- וַיָּקֶם הָעָם כָּל-הַיּוֹם וְכָל-הַלַּיְלָה וְכָל-הַיּוֹם הַמִּחָרָת וַיִּאָּסְפוּ אֶת-הַשְּׁלֹו הַמִּמָּעִיט אֶסְף עֶשְׂרֵה חֲמֹרִים וַיִּשְׁטְחוּ לָהֶם שְׂפּוֹת סְבִיבוֹת הַמִּחָנֶה:
- וַיִּחַד נָטַל מִן קֶדֶם יְיָ וַאֲפָרַח שְׁלֹו מִן יָמָא וּרְמָא עַל מִשְׁרֵיתָא כְּמַהֲלַךְ יוֹמָא לְכָא וּכְמַהֲלַךְ יוֹמָא לְכָא סְחוֹר סְחוֹר לְמִשְׁרֵיתָא וּכְרוֹם תַּרְתִּין אַמִּין עַל אֶפִי אֶרֶעָא:
- וְקָם עָמָא כָּל יוֹמָא הַהוּא וְכָל לַיְלָא וְכָל יוֹמָא דְּבִתְרוּהִי וּכְנָשׁוּ יָת שְׁלֹו דְּאַזְעַר כְּנָשׁ עֶשְׂרָא דְּגוֹרִין וַיִּשְׁטְחוּ לָהֶון מִשְׁטָחִין סְחוֹר סְחוֹר לְמִשְׁרֵיתָא:

(27) וירץ הנער. יש אומרים גרסוּם בן משה היה (תנחומא שם):

(28) כלאם. הטל עליהם זרכי צדורהם כלים מאלהים. דבר אחר תנס אל צית הכלל לפי שהיו מתנבאים משה מת ויהושע מניס את ישראל לארץ (סנהדרין י, א. ספרי זר'ה):

(29) המקנא אותה לִי. הקנאי אותה לי הקנאתי אותה מקנא: לִי. כמו בשצילי כל לשון קנאה אדם הנותן לב על הדבר או לנקום או לעזור אנפרמנ"ט בלע"ז אוהו צעזי המשא:

(30) ויאסף משה. מפסח אהל מועד: אל המחנה. נכנסו איש לאהלו: ויאסף. לשון כניסה אל הבית כמו (דברים כג, ז) ואספתו אל חוך ביתך. ואצל לכולם (תהלים לט, ז) יצור ולא ידע מי אוספם מלמד שלא הביא עליהם פורענות עד שנכנסו הדציקים איש לאהלו (ספרי לו):

(31) ויגז. ויפריחו וכן (תהלים ל, י) כיגז חיש וכן (נחום א, יג) נגזו ועבר: וישש. ויפשוטו כמו (שמואל א ל, טז) והנס נטושים על פני כל הארץ (יחזקאל כט, ה) ונטשתין המדברה: וכאמיתם. פורחות בגובה עד שהן כנגד לבו של אדם כדי שלא יאחז עורו באסיפתן לא להגזיה ולא לשחות (ספרי לו):

(32) הממעיש. מי שאסף פחות מכולם העצלים והחגרים אסף עשרה חמרים: וישטחו. עשו אותן משטיחין משטיחין (שם נח):

<p>33 While the flesh was yet between their teeth, ere it was chewed, the anger of the LORD was kindled against the people, and the LORD smote the people with a very great plague.</p>	<p>בְּשָׂרָא עַד כְּעֵן בֵּין שְׁנֵיהֶן עַד לֹא פִסַּק וְרוּחַזָּא דִּי תִקִּיף בְּעֵמָא וּקְטַל יֵי בְּעֵמָא קְטוּל סְגִי לַחֲדָא:</p>	<p>33 הַבָּשָׂר עוֹדְנָה בֵּין שְׁנֵיהֶם טָרַם יִכְרַת וְאִף יִהְיֶה חֲרָה בָּעָם וַיִּדָּ יִהְיֶה בָּעָם מַכָּה רַבָּה מְאֹד:</p>
<p>34 And the name of that place was called Kibroth-hattaavah, because there they buried the people that lusted.</p>	<p>וּקְרָא יֵת שְׁמִיהּ דְּאַתְרָא הַהוּא קִבְרוֹת דְּמִשְׁאַלֵי אַרְי תַּמָּן קִבְרוֹ יֵת עֵמָא דְּשִׂאִילוֹ:</p>	<p>34 וַיִּקְרָא אֶת־שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא קִבְרוֹת הַתָּאֵוָה כִּי־שָׁם קָבְרוּ אֶת־הָעָם הַמִּתְאַוִּים:</p>
<p>35 From Kibroth-hattaavah the people journeyed unto Hazeroth; and they abode at Hazeroth.</p>	<p>מִקִּבְרוֹת דְּמִשְׁאַלֵי נָטְלוּ עֵמָא לַחֲצֵרוֹת וַהֲוּ בַחֲצֵרוֹת:</p>	<p>35 מִקִּבְרוֹת הַתָּאֵוָה נָסְעוּ הָעָם חֲצֵרוֹת וַיִּהְיוּ בַחֲצֵרוֹת: (פ)</p>
<p>XII And Miriam and Aaron spoke against Moses because of the Cushite woman whom he had married; for he had married a Cushite woman.</p>	<p>וּמִלִּילַת מֵרִים וְאַהֲרֹן בְּמֹשֶׁה עַל עֵיסַק אֶתְתָּא שְׁפִירְתָּא דְּנָסִיב אַרִי אֶתְתָּא שְׁפִירְתָּא דְּנָסִיב רַחִיק:</p>	<p>XII וַתִּדְבֹר מֵרִים וְאַהֲרֹן בְּמֹשֶׁה עַל־אֲדוֹת הָאִשָּׁה הַכְּשִׁית אֲשֶׁר לָקַח כִּי־אִשָּׁה כְּשִׁית לָקַח:</p>
<p>2 And they said: 'Hath the LORD indeed spoken only with Moses? hath He not spoken also with us?' And the LORD heard it.—</p>	<p>וְאָמְרוּ הִלְחוד בָּרַם עִם מֹשֶׁה מִלִּיל יֵי הִלָּא אִף עִמָּנָא מִלִּיל וּשְׁמִיעַ קִדָּם יֵי:</p>	<p>2 וַיֹּאמְרוּ הֲרַק אֲדָ־בְּמֹשֶׁה דִּבֶּר יִהְיֶה הִלָּא גַם־בָּנוּ דִּבֶּר וַיִּשְׁמַע יִהְיֶה:</p>
<p>3 Now the man Moses was very meek, above all the men that were upon the face of the earth.—</p>	<p>וְגוּבְרָא מֹשֶׁה עֲנוּתָן לַחֲדָא מִכָּל אֲנָשָׁא דְּעַל אֲפִי אֲרֵעָא:</p>	<p>3 וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה: (ס)</p>
<p>4 And the LORD spoke suddenly unto Moses, and unto Aaron, and unto Miriam: 'Come out ye three unto the tent of meeting.' And they three came out.</p>	<p>וְאָמַר יֵי בַתְּכִיף לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וּלְמֵרִים פּוֹקוּ תִּלְתִּיכוֹן לְמִשְׁכַּן זְמָנָא וּנְפִקוּ תִּלְתִּיהוֹן:</p>	<p>4 וַיֹּאמֶר יִהְיֶה פֶתָאֵם אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־מֵרִים צֵאוּ שְׁלֹשְׁתֶּכֶם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וַיֵּצְאוּ שְׁלֹשֹׁתָם:</p>

(33) טרם יכרת. כתרגומו עד לא פסק. דבר אחר אינו מספיק לפוסקו צשיניו עד שנשמחו יואלה (ס לז):

(1) ותדבר. אין דבור בכל מקום אלא לשון קשה וכן הוא אומר (בראשית מז, ל) דבר האיש אדוני הארץ אתנו קשות ואין אמירה בכל מקום אלא לשון חסנונים וכן הוא אומר (בראשית יט, ז) ויאמר אל נא אחי תרעו (במדבר יב, ו) ויאמר שמעו נא דברי (ספרי טז). כל נא לשון צקשה. ותדבר מרים ואהרן. היא פתחה דבור מחלה לפיכך הקדימה הכתוב מחלה ומנין היתה יודעת מרים שפירש משה מן האשה רבי נתן אומר מרים היתה צדד צפורה בשעה שנאמר למשה אלדד ומידד מתנבאים במחנה כיון ששמעה צפורה אמרה אזי לנשותיהן של אלו אם הם נזקקים לנצואה שיהיו פורשין מנשותיהן כדרך שפירש בעלי ממני ומשם ידעה מרים והגידה לאהרן ומה מרים שלא נכוונה לגנותו כך נענשה ק"ו למספר בגנותו של חזירו (ספרי טז): האשה הכשית. מגיד שהכל מודים ציפיה כשם שהכל מודים בשחרותו של כושי (סס): כושית. צגימטריא יפת מראה (תנחומא לז, יג): על אדות האשה. על אודות גירושיה: כי אשה כשית לקח. מה תלמוד לומר אלא יש לך אשה נאה ציפיה ואינה נאה צמעשה צמעשה ולא ציפיה אצל זאת נאה בכל: האשה הכשית. על שם נויה נקראת כושית כאדם הקורא את בנו נאה כושי כדי שלא תשלוט בו עין רעה (סס): כי אשה כשית לקח. ועמה גרשה (סס):

(2) הרק אך. עמו לצדו דבר ה': הלא גם בנו דבר. ולא פירשנו מדרך ארץ (ספרי ק):

(3) ענו. שפלוסלן:

<p>5 And the LORD came down in a pillar of cloud, and stood at the door of the Tent, and called Aaron and Miriam; and they both came forth.</p>	<p>וַיֵּרֶד יְהוָה בְּעַמּוּד עָנָן וַיַּעֲמֵד בַּתַּחַת הָאֹהֶל וַיִּקְרָא אֶת־אֶהֱרֹן וּמִרְיָם וַיָּצְאוּ שְׁנֵיהֶם׃</p>	<p>5 וַיֵּרֶד יְהוָה בְּעַמּוּד עָנָן וַיַּעֲמֵד בַּתַּחַת הָאֹהֶל וַיִּקְרָא אֶת־אֶהֱרֹן וּמִרְיָם וַיָּצְאוּ שְׁנֵיהֶם׃</p>
<p>6 And He said: 'Hear now My words: if there be a prophet among you, I the LORD do make Myself known unto him in a vision, I do speak with him in a dream.</p>	<p>וַיֹּאמֶר שְׁמַעְנוּנָא דְּבִרֵי אִם־יְהִי־נָבִיאֲכֶם יְהוָה בְּמַרְאֶה אֱלֹוֹ אֶתְנִדַּע בְּחִלּוּם אֲדַבֵּר־בּוֹ׃</p>	<p>6 וַיֹּאמֶר שְׁמַעְנוּנָא דְּבִרֵי אִם־יְהִי־נָבִיאֲכֶם יְהוָה בְּמַרְאֶה אֱלֹוֹ אֶתְנִדַּע בְּחִלּוּם אֲדַבֵּר־בּוֹ׃</p>
<p>7 My servant Moses is not so; he is trusted in all My house;</p>	<p>לֹא כֵן עַבְדִּי מֹשֶׁה בְּכָל־עַמִּי מֵאֵמֶן הוּא׃</p>	<p>7 לֹא־כֵן עַבְדִּי מֹשֶׁה בְּכָל־בֵּיתִי נֵאֱמָן הוּא׃</p>
<p>8 with him do I speak mouth to mouth, even manifestly, and not in dark speeches; and the similitude of the LORD doth he behold; wherefore then were ye not afraid to speak against My servant, against Moses?</p>	<p>מִמְלַל עִם מִמְלַל מְלִילָנָא עִמִּיהּ בְּחִיּוֹ וְלֹא בְּחֻדְוִין וּבְדַמּוּת יִקְרָא דִּיּוֹ מִסְתַּכֵּל וּמִדִּין לֹא דְחִילְתוֹן לְמַלְלָא בְּעַבְדִּי בְּמֹשֶׁה׃</p>	<p>8 פֶּה־אֶל־פֶּה אֲדַבֵּר־בּוֹ וּמַרְאֶה וְלֹא בְּחִידָת וּתְמַנַּת יְהוָה נִבִּיט וּמִדּוּעַ לֹא יֵרָאֲתֶם לְדַבֵּר בְּעַבְדִּי בְּמֹשֶׁה׃</p>
<p>9 And the anger of the LORD was kindled against them; and He departed.</p>	<p>וַתִּקְרוֹ רִיגּוּזָא דִּיּוֹ בְּהוֹן וְאַסְתַּלַּק׃</p>	<p>9 וַיִּחַר־אַף יְהוָה בָּם וַיֵּלֶךְ׃</p>

- (4) פתאום. נגלה עליהם פתאום והם טמאים צדקך ארץ והיו זועקים מים מים להודיעם שיפה עשה משה שפירש מן האשה מאחור שנגלית עליו שכינה תדיר ואין עת קצוה לדבור (תנחומא שם): צאו שלשתכם. מגיד ששלשתן נקראו צדבור אחד מה שאי אפשר לפה לומר ולאין לשמוע (ספרי קצ):
- (5) בעמוד ענן. יא יחידי שלא כמדת זשר ודס מלך זשר ודס כשיוצא למלחמה יוצא צאוכלוסין וכשיוצא לשלום יוצא צמועטים ומדת הקצ"ה יוצא למלחמה יחידי שנאמר (שמות טו, ג) ה' איש מלחמה ויוצא לשלום צאוכלוסין שנאמר (תהלים סח, יח) רכב אלהים רבותים אלפי שנאן (ספרי שם): ויקרא אהרן ומרים. שיהיו נמשכין ויוצאין מן החצר לקראת הדבור (שם): ויצאו שניהם. ומפני מה משכן והפרידן ממשה לפי שאומרים מקצת שצחו של אדם צפניו וכולו שלא צפניו וכן מצינו צנח שלא צפניו נאמר (בראשית ו, ט) איש צדיק תמים וצפניו נאמר (שם ז, א) כי אותך ראיתי צדיק לפני. דבר אחר שלא ישמע צנזיפתו של אהרן (ספרי שם):
- (6) שמעו נא דברי. אין נא אלא לשון בקשה (ספרי קג): אם יהיה נביאכם. אם יהיו לכם נביאים: ה' במראה אליו אתודע. שכינת שמי אין נגלית עליו באספקלריא המאירה אלא בחלוס וחזיון:
- (8) פה אל פה. אמרתי לו לפרוש מן האשה והיכן אמרתי לו צסיני (דברים ה, כו) לך אמור להם שובו לכם לאהליכם ואתה פה עמוד עמדי (ספרי. תנחומא לו, יג): ומראה ולא בחידות. ומראה זה מראה דבור. שאני מפרש לו דבורי במראית פנים שבו ואיני סותמו לו בחידות כענין שנאמר ליחזקאל (יחזקאל יז, צ) חוד חידה וגו'. יכול מראה שכינה תלמוד לומר (שמות לג, כ) לא תוכל לראות את פני (ספרי קג): ותמנת ה' יביש. זה מראה אחורים כענין שנאמר (שמות לג, כג) וראית את אחורי (ספרי שם): בעבדי במשה. אינו אומר צעדי משה אלא צעדי צמשה צעדי אף על פי שאינו משה צמשה אפילו אינו צעדי כדאי הייתם לירא מפניו וכל שכן שהוא צעדי ועבד מלך מלך היה לכם לומר אין המלך אוהבו חנם ואם תאמרו איני מכיר צמעשו זו קשה מן הראשונה (שם. תנחומא שם):
- (9) ויחר אף ה' בם וילך. מאחר שהודיעם סרחונם גזר עליהם נדוי קל וחומר לבשר ודם שלא יכעוס על חזירו עד שיודיענו סרחונו (ספרי קד. תנחומא שם):

<p>And when the cloud was removed from over the Tent, behold, 10 Miriam was leprous, as white as snow; and Aaron looked upon Miriam; and, behold, she was leprous.</p>	<p>וַהֲעֵנָן סָר מֵעַל הָאֹהֶל וַהֲנֶה 10 מִרְיָם מְצֻרַעַת כַּשָּׁלֵג וַיִּפֹּן אַהֲרֹן אֶל־מִרְיָם וַהֲנֶה מְצֻרַעַת: סִגִּירָא:</p>	<p>וַהֲעֵנָן סָר מֵעַל הָאֹהֶל וַהֲנֶה 10 מִרְיָם מְצֻרַעַת כַּשָּׁלֵג וַיִּפֹּן אַהֲרֹן אֶל־מִרְיָם וַהֲנֶה מְצֻרַעַת: סִגִּירָא:</p>
<p>And Aaron said unto Moses: 'Oh 11 my lord, lay not, I pray thee, sin upon us, for that we have done foolishly, and for that we have sinned.</p>	<p>וַיֹּאמֶר אַהֲרֹן אֶל־מֹשֶׁה בִּי אֲדֹנָי 11 אֶל־נָא תִשֶׁת עָלֵינוּ חַטָּאת אֲשֶׁר נִוְאלָנוּ וְאֲשֶׁר חָטָאנוּ:</p>	<p>וַיֹּאמֶר אַהֲרֹן אֶל־מֹשֶׁה בִּי אֲדֹנָי 11 אֶל־נָא תִשֶׁת עָלֵינוּ חַטָּאת אֲשֶׁר נִוְאלָנוּ וְאֲשֶׁר חָטָאנוּ:</p>
<p>Let her not, I pray, be as one dead, 12 of whom the flesh is half consumed when he cometh out of his mother's womb.'</p>	<p>לֹא כֵּן תִּתְרַחֵק דָּא מִבֵּינָנָא 12 אֲרִי אֲחִתָּנָא הִיא צְלִי כֵּן עַל בִּשְׂרָא מִימָא הָדִין דְּבִה וַיִּתְסִי:</p>	<p>אֶל־נָא תִהְי כִּמֶּת אֲשֶׁר בְּצֵאתוֹ 12 מִרְחֶם אִמּוֹ וַיֹּאכֶל חֲצִי בְּשָׂרוֹ: וַיִּתְסִי:</p>
<p>And Moses cried unto the LORD, 13 saying: 'Heal her now, O God, I beseech Thee.'</p>	<p>וַצִּלִּי מֹשֶׁה קָדָם יְיָ לְמִימֶר 13 אֱלֹהֵא בִּבְעוּ אִסִּי כֵּן יִתֵּה:</p>	<p>וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לֵאמֹר 13 אֵל נָא רַפָּא נָא לָהּ: (פ)</p>
<p>And the LORD said unto Moses: 'If 14 her father had but spit in her face, should she not hide in shame seven days? let her be shut up without the camp seven days, and after that she shall be brought in again.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה וְאַל תִּבְּוֹהָ 14 מִנְּזוֹף נִזְף בָּהּ הֲלֹא תִתְכַּלִּים שִׁבְעָא יוֹמִין תִּסְתַּגֵּר שִׁבְעָא יוֹמִין מִבֵּרָא לְמִשְׁרִיתָא וּבִתֵּר כֵּן תִּתְכַּנֵּישׁ:</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַבְיָה 14 יָרֵק יָרֵק בְּפָנֶיהָ הֲלֹא תִתְכַּלֵּם שִׁבְעַת יָמִים תִּסְגֹּר שִׁבְעַת יָמִים מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְאַחֵר תֵּאָסֵף:</p>

מפטיר

(10) והענן סר. ואחר כך והנה מרים מצורעת כשלג משל למלך שאמר לפדגוג רדה את בני אצל לא תרדנו עד שאלך מאלנך שרמתי עליו (ספרי קה. תנחומא שם):
(11) נואלנו. כתרגומו לשון אויל:
(12) אל נא תהי. אחותנו זו: כמת. שהמצורע חשוב כמת מה מת מטמא צביאה אף מצורע מטמא צביאה (נדרים סד, 3. ספרי שם. תנחומא שם): אשר בצאתו מרחם אמו. אמו היה לו לומר אלא שכינה הכתוב וכן חצי צורע חצי צורע היה לו לומר אלא שכינה הכתוב אשר מאחר שיצאה מרחם אמו היא לנו כאילו נאכל חצי צורעו כענין שנאמר (צראשית לו, כז) כי אחינו צורעו הוא (ספרי שם. תנחומא שם) ולפי משמעו אף הוא נראה כן אין ראוי לאח להניח את אחותו להיות כמת: אשר בצאתו. מאחר שיצא זה מרחם אמו של זה שיש כח צידו לעזור ואינו עוזרו הרי נאכל חצי צורעו שאחיו צורעו הוא. דבר אחר אל נא תהי כמת אם אינך רופאה בתפלה מי מסגירה ומי מטירה אני אי אפשר לראותה שאני קרוב ואין קרוב רואה את הנגעים וכהן אחר אין צעולם וזהו אשר נצאתו מרחם אמו (תנחומא שם):
(13) אל נא רפא נא לה. צא הכתוב ללמדך דרך ארץ שהשואל דבר מחזירו לריך לומר שנים או שלשה דברי תחנונים ואחר כך יבקש שאלותיו (ספרי שם. תנחומא שם): לאמר. מה תלמוד לומר אמר לו השיבני אם אתה מרפא אותה אם לאו עד שהשיבו ואזיה ירק וירק וגו' רבי אלעזר בן עזריה אומר ד' מקומות בקש משה מלפני הקב"ה להשיבו אם יעשה שאלותיו אם לאו. כיוצא בו (שמות ו, יב) וידבר משה לפני ה' לאמר וגו' מה תלמוד לומר לאמר השיבני אם גואלם אחת אם לאו עד שהשיבו עתה תראה וגו'. כיוצא בו (במדבר כז, טו) וידבר משה אל ה' לאמר יפקד ה' אלהי הרוחות לכל צור. כיוצא בו (דברים ג, כג) ואחתנן אל ה' בעת ההיא לאמר השיבו רצ לך (ספרי שם): רפא נא לה. מפני מה לא האריך משה בתפלה שלא יהיו ישראל אומרים אחותו עומדת בצרה והוא עומד ומרבה בתפלה. (דבר אחר שלא יאמרו ישראל שציל אחותו הוא מאריך בתפלה אצל שצילנו אינו מאריך בתפלה) (ספרי שם. תנחומא שם):
(14) ואביה ירק ירק בפניה. ואם אזיה הראה לה פנים זועפות הלא תכלם שבעת ימים קל וחומר לשכינה י"ד יום אלא דיו לצא מן הדין להיות כנדון לפיכך אף בזיפתית תסגר שבעת ימים (צ"ק כה, א. ספרי קו): ואחר תאסף. אומר

- 15 And Miriam was shut up without the camp seven days; and the people journeyed not till Miriam was brought in again. וַתִּסָּגֵר מִרְיָם מִחוּץ לַמַּחֲנֶה שִׁבְעַת יָמִים וְהָעָם לֹא נָסַע עַד־הָאֶסְף מִרְיָם:
- 16 And afterward the people journeyed from Hazeroth, and pitched in the wilderness of Paran. וְאַחֵר נָסְעוּ הָעָם מִחֲצֵרוֹת וַיַּחֲנוּ בַּמִּדְבָּר פָּאֲרָן: (פ)

The Haftarah is Zechariah 2:14 - 4:7 on page 191.

- XIII And the LORD spoke unto Moses, saying: וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמַלְּיִל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימְרֵי:
- 2 'Send thou men, that they may spy out the land of Canaan, which I give unto the children of Israel; of every tribe of their fathers shall ye send a man, every one a prince among them.' שְׁלַח־לָךְ אַנְשִׁים וַיִּתְּרוּ אֶת־אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר־אֲנִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד לְמִטָּה אֲבֹתָיו תִּשְׁלָחוּ כָל־נָשִׂא בָהֶם:
- 3 And Moses sent them from the wilderness of Paran according to the commandment of the LORD; all of them men who were heads of the children of Israel. וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה מִמִּדְבָּר פָּאֲרָן עַל־פִּי יְהוָה כְּלָם אַנְשִׁים רָאשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל הָהֵם:
- 4 And these were their names: of the tribe of Reuben, Shammua the son of Zaccur. וְאֵלֶּה שְׁמוֹתֵם לְמִטָּה רְאוּבֵן שְׁמוּעַ בֶּן־זַכּוּר:
- 5 Of the tribe of Simeon, Shaphat the son of Hori. לְמִטָּה שִׁמְעוֹן שָׁפַט בֶּן־חֹרִי:
- 6 Of the tribe of Judah, Caleb the son of Jephunneh. לְמִטָּה יְהוּדָה כָּלֵב בֶּן־יִפְנֶה:

אני כל האסיפות האמורות צמזרעים על שם שהוא משולח מחוץ למחנה וכשהוא נרפא נאסף אל המחנה כחוצו בו אסיפה לשון הכנסה:

(15) והעם לא נסע. זה הכוזב חלק לה המקום בשביל שעה אחת שנתעכזה למשה כשהושלך ליהור שנאמר (שמות 3, ד) ותחנך אחותו מרחוק וגו' (סוטה ט, 3):

(2) שלח לך אנשים. למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים לפי שלקחה על עסקי דצה שדברה באחיה ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר (צמדבר רבה. תנחומא שלח ה): שלח לך. לדעתך אני איני מזהה לך אם תרצה שלח לפי שבאו ישראל ואמרו (דברים א, כג) נשלחה אנשים לפנינו כמה שנאמר (שם) ותקרבון אלי כלכם וגו' ומשה נמלך בשכינה אמר אני אמרתי להם שהיא טובה שנאמר (שמות ג, יז) אעלה אתכם מעני מצרים וגו' חיייהם שאני נותן להם מקום לטעות בדברי המרגלים למען לא יירשוהו (צמדבר רבה. סוטה לד, 3. תנחומא שם):

(3) על פי ד'. דרשותו שלא עכז על ידו: כלם אנשים. כל אנשים שנמקרא לשון חשיבות ואותה שעה כשרים היו (צמד"ט, ה):

7	Of the tribe of Issachar, Igal the son of Joseph.	לְמַטֵּה יִשָּׁשכָר יִגָּאל בֶּן־יוֹסֵף: לְשִׁבְטָא דְיִשָּׁשכָר יִגָּאל בֶּר	7
8	Of the tribe of Ephraim, Hoshea the son of Nun.	לְמַטֵּה אֶפְרַיִם הוֹשֵׁעַ בֶּן־נֹון: לְשִׁבְטָא דְאַפְרַיִם הוֹשֵׁעַ בֶּר	8
9	Of the tribe of Benjamin, Palti the son of Raphu.	לְמַטֵּה בְנִימִן פִּלְטִי בֶן־רָפוּא: לְשִׁבְטָא דְבְנִימִן פִּלְטִי בֶר	9
10	Of the tribe of Zebulun, Gaddiel the son of Sodi.	לְמַטֵּה זְבֻלֹן גַּדִּיאל בֶּן־סוּדִי: לְשִׁבְטָא דְזְבֻלֹן גַּדִּיאל בֶּר	10
11	Of the tribe of Joseph, namely, of the tribe of Manasseh, Gaddi the son of Susi.	לְמַטֵּה יוֹסֵף לְמַטֵּה מְנַשֶּׁה גַּדִּי בֶן־סוּסִי: לְשִׁבְטָא דְיוֹסֵף לְשִׁבְטָא דְמְנַשֶּׁה גַּדִּי בֶר סוּסִי:	11
12	Of the tribe of Dan, Ammiel the son of Gemalli.	לְמַטֵּה דָן עַמִּיאל בֶּן־גַּמְלִי: לְשִׁבְטָא דְדָן עַמִּיאל בֶּר	12
13	Of the tribe of Asher, Sethur the son of Michael.	לְמַטֵּה אָשֶׁר סֶתוּר בֶּן־מִיכָאֵל: לְשִׁבְטָא דְאַשֶׁר סֶתוּר בֶּר	13
14	Of the tribe of Naphtali, Nahbi the son of Vophsi.	לְמַטֵּה נַפְתָּלִי נַחֲבִי בֶן־וּפְסִי: לְשִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי נַחֲבִי בֶר	14
15	Of the tribe of Gad, Geuel the son of Machi.	לְמַטֵּה גָד גְּאוּאֵל בֶּן־מָכִי: לְשִׁבְטָא דְגָד גְּאוּאֵל בֶּר מָכִי:	15
16	These are the names of the men that Moses sent to spy out the land. And Moses called Hoshea the son of Nun Joshua.	אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת־הָאָרֶץ וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בֶּן־נֹון יְהוֹשֻׁעַ: אֵלִין שְׁמֵהּת גּוֹבְרִיא דְשָׁלַח מֹשֶׁה לְאַלְלָא יֵת אֶרְעָא וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בֶּר נֹון יְהוֹשֻׁעַ:	16
17	And Moses sent them to spy out the land of Canaan, and said unto them: 'Get you up here into the South, and go up into the mountains;	וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת־אֶרֶץ כְּנָעַן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם עָלוּ זֶה בְּנֹגֵב וְעֲלִיתֶם אֶת־הָהָר: וַשְׁלַח יְתַהוֹן מֹשֶׁה לְאַלְלָא יֵת אֶרְעָא דְכְנָעַן וַיֹּאמֶר לְהוֹן סְקוּ דָא בְּדְרוּמָא וְתַסְקוּן לְטוּרָא:	ישראל
18	and see the land, what it is; and the people that dwelleth therein, whether they are strong or weak, whether they are few or many;	וּרְאִיתֶם אֶת־הָאָרֶץ מַה־הִוא וְאֶת־הָעָם הַיֹּשֵׁב עָלֶיהָ הֲחֹזֵק הוּא הֲרַפָּה הֲמַעֲט הוּא אִם־רַב: וְתַחֲזוּן יֵת אֶרְעָא מָא הִיא וְיֵת עַמָּא דִּיתִיב עָלֶיהָ הֲתַקִּיף הוּא אִם חֲלָשׁ הֲעִיר הוּא אִם סְגִי:	18

(16) ויקרא משה להושע וגו'. הספול עליו יה יושיעך מעצת מרגלים (צמ"ר. סוטה שם):

(17) עלו זה בנגב. הוא היה הפסולת של ארץ ישראל שכן דרך התגרים מראין את הפסולת תחלה ואחר כך מראין את

השנח (תנחומא שלח ו):

(18) את הארץ מה היא. יש ארץ מגדלת גבורים ויש ארץ מגדלת חלשים יש מגדלת אוכלוסין ויש ממעטת אוכלוסין

- 19 and what the land is that they dwell in, whether it is good or bad; and what cities they are that they dwell in, whether in camps, or in strongholds;
- 20 and what the land is, whether it is fat or lean, whether there is wood therein, or not. And be ye of good courage, and bring of the fruit of the land.'—Now the time was the time of the first-ripe grapes.—
- 21 So they went up, and spied out the land from the wilderness of Zin unto Rehob, at the entrance to Hamath.
- 22 And they went up into the South, and came unto Hebron; and Ahiman, Sheshai, and Talmi, the children of Anak, were there.—Now Hebron was built seven years before Zoan in Egypt.—
- 23 And they came unto the valley of Eshcol, and cut down from thence a branch with one cluster of grapes, and they bore it upon a pole between two; they took also of the pomegranates, and of the figs.—
- וַמָּה הָאָרֶץ אֲשֶׁר-הוּא יֹשֵׁב בָּהּ וְהַטּוֹבָה הֲיִוא אִם-רָעָה וְהַמָּה הָעָרִים אֲשֶׁר-הוּא יֹשֵׁב בְּתוֹכָהּ הַבְּמַחֲנִים אִם בְּמִבְצָרִים:
- וְהַמָּה הָאָרֶץ הַשְׂמֵנָה הֲיִוא אִם-רָזָה הֲיִישָׁבָה עֵץ אִם-אֵין וְהַתְּחִזְקָתָם וְלִקְחָתָם מִפְּרֵי הָאָרֶץ וְהַיָּמִים יָמִי בְּכוּרֵי עֲנָבִים:
- וַיַּעֲלוּ וַיִּתְּרוּ אֶת-הָאָרֶץ מִמִּדְבַּר-צֵן עַד-רְחֹב לְבָא חֲמַת:
- וַיַּעֲלוּ בִנְיָמִן וְיִבְיָא עַד-חֶבְרוֹן וְשֵׁם אַחִימָן שֹׁשִׁי וְתַלְמִי יְלִידֵי הָעֵנָק וְחֶבְרוֹן שְׁבַע שָׁנִים נִבְנְתָה לִפְנֵי צֶעֶן מִצְרַיִם:
- וַיָּבֹאוּ עַד-נַחַל אֲשַׁכּוֹל וַיִּכְרְתוּ מִשָּׁם זֶמֶרָה וְאֲשַׁכּוֹל עֲנָבִים אֶחָד וַיִּשְׂאֶהוּ בְּמוֹט בִּשְׁנַיִם וּמִן-הָרְמָנִים וּמִן-הַתְּאֵנִים:
- וּמָא אֶרְעָא דְהוּא יְתִיב בָּהּ הַטָּבָא הֲיִוא אִם בִּישָׂא וּמָא קְרִינָא דְהוּא יְתִיב בְּהוֹן הַבְּפִצְחִין אִם בְּפִרְכִּין:
- וּמָא אֶרְעָא הַעֲתִירָא הֲיִוא אִם מִסְכִּינָא הֲיִאִית בָּהּ אֵילָנִין אִם לֹא וְהַתְּקֻפוֹן וְהַטָּבִין מֵאֲבָא דְאֶרְעָא וְיִוְמָא יוֹמֵי בְּכוּרֵי עֲנָבִין:
- וּסְלִיקוּ וַאֲלִילוּ יַת אֶרְעָא מִמִּדְבַּרָא דְצֵין עַד רְחֹב לְמִטֵּי חֲמַת:
- וּסְלִיקוּ בְּדִרוּמָא וַאֲתוּ עַד חֶבְרוֹן וְתַמֵּן אַחִימָן שֹׁשִׁי וְתַלְמִי בְנֵי גִבְרָא וְחֶבְרוֹן שְׁבַע שָׁנִין אֶתְבְּנִיאת קֳדָם טָאֲנִים דְּמִצְרַיִם:
- וַאֲתוּ עַד נַחֲלָא דְאֲשַׁכּוֹל וְקָצוּ מִתַּמֵּן עוֹבְרָתָא וְאֲתַכּוּל דְּעֲנָבִין חַד וְנִטְלוּהִי בְּאַרְיָחָא בְּתֵרִין וּמִן רְמוֹנִיָא וּמִן תִּינִיָא:

(צמ"ר. תנחומא שם): החזק הוא הרפה. סימן מסר להם אם צפרזים יושצין חזקים הם שסומכין על גבורתם ואם צפרים צלורות הם יושצין חלשים הם (צמ"ר. תנחומא שם):

(19) הבמחנים. תרגומו הצפחין כרכין פלוחין ופתוחין מאין חומה: הטובה היא. צמעינות ותהומות טובים וצריאים:

(20) היש בה עץ. אם יש צהם אדם כשר שיגין עליהם צווחתו (צ"טו, א): בכורי ענבים. ימים שהענבים מתבצלין צכור:

(21) ממדבר צן עד רחב לבא חמת. הלכו צגצוליה צאורך וצרוחצ כמין גאס הלכו רוח גבול דרומית ממקצוע מזרח עד מקצוע מערב כמו שזה משה עלו זה צנגצ דרך גבול דרומית מזרחית עד היס שהיס הוא גבול מערבי ומשם חזרו והלכו כל גבול מערבי על שפת היס עד לבא חמת שהוא אלל הר ההר צמקצוע מערבית צפויית כמו שמפורש צגצולות הארץ צפרשת אלה מסעי (להלן לד, ז):

(22) ויבא עד חברון. כלצ לצדו הלך שם ונשתטח על קצרי אצות שלא יהא ניסת לחצריו להיות צענתם וכן הוא אומר (דברים א, לו) ולו אתן את הארץ אשר דרך צה וכתיב (שופטים א, כ) ויתנו לכלצ את חברון (סוטה לד, ז): שבע שנים נבנתה. אפשר שנה חס את חברון לכנען צנו הקטן קודם שיצנה את צוען למצרים צנו הגדול אלא שהיתה מצונה צכל טוב על אחד משבעה צלוען וצא להודיען שצחה של ארץ ישראל שאין לך טרשין צארץ ישראל יותר מחברון לפיכך הקצוה לקצרות מתים ואין לך מעולה צכל אצרות כמלרים שנאמר (צראשית יג, י) כגן ה' כארץ מצרים וצוען היא המעולה שצארץ מצרים ששם מושב המלכים שנאמר (ישעיה ל, ה) כי היו צלוען צריי והיתה חברון טובה ממנה שצעה חלקים (סוטה שם):

(23) זמורה. שוכת גפן ואשכול של ענבים תלוי צה: וישארהו במוט בשנים. ממשמע שנאמר וישארהו במוט איני יודע

- 24 That place was called the valley of Eshcol, because of the cluster which the children of Israel cut down from thence.—
לְמָקוֹם הַהוּא קָרָא נַחַל אֶשְׁכּוֹל
עַל אֲדוֹת הָאֶשְׁכּוֹל אֲשֶׁר-כָּרְתוּ
מִשָּׁם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
- 25 And they returned from spying out the land at the end of forty days.
וַיָּשֻׁבוּ מִתּוֹר הָאָרֶץ מִקֵּץ
אַרְבָּעִים יוֹם:
- 26 And they went and came to Moses, and to Aaron, and to all the congregation of the children of Israel, unto the wilderness of Paran, to Kadesh; and brought back word unto them, and unto all the congregation, and showed them the fruit of the land.
וַיָּלְכוּ וַיָּבֹאוּ אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-
אַהֲרֹן וְאֶל-כָּל-עֵדֶת בְּנֵי-
יִשְׂרָאֵל אֶל-מִדְבַּר פָּאָרָן
קִדְשָׁה וַיָּשִׁיבוּ אֹתָם דְּבַר וְאֵת-
כָּל-הַעֵדָה וַיִּרְאוּם אֶת-פְּרִי
הָאָרֶץ:
- 27 And they told him, and said: 'We came unto the land whither thou sentest us, and surely it floweth with milk and honey; and this is the fruit of it.
וַיְסַפְּרוּ-לּוֹ וַיֹּאמְרוּ בָּאֲנֹכִי-
הָאָרֶץ אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּנוּ וְגַם זָבַת
חֶלֶב וְדִבְשָׁה הִוא וְזֶה-פְרִיָּהּ:
- 28 Howbeit the people that dwell in the land are fierce, and the cities are fortified, and very great; and moreover we saw the children of Anak there.
אָפֶס כִּי-עַז הָעָם הַיֹּשֵׁב בָּאָרֶץ
וְהָעָרִים בְּצֻרֹת גְּדֹלֹת מְאֹד
וְגַם-יְלָדֵי הָעֹנֵק רָאִינוּ שָׁם:
- 29 Amalek dwelleth in the land of the South; and the Hittite, and
עַמְלֵק יוֹשֵׁב בָּאָרֶץ הַנִּגָּב
וְהַחִתִּי וְהַיְבוֹסִי וְהָאֱמֹרִי יוֹשֵׁב
בְּהָר וְהַפְּנִעִי יוֹשֵׁב עַל-הַיָּם
וְעַל יַד הַיַּרְדֵּן:

שהוא צננים מה תלמוד לומר צננים צננים מוטות הא כיצד שמונה נטלו אשכול אחד נטל תאנה ואחד רמון יהושע וכלצ לא נטלו כלום לפי שכל עצמם להוציא דעה נטלונו כשם שפרהיה משונה כך עמה משונה ואם חפץ אתה לידע כמה משאוי אחד מהם לא ולמד מאצנים שהקימו צנלגל (יהושע ד, ה) הרימו להם איש אצן אחד מן הירדן על שכמו והקימוה צנלגל וסקלוס רבותינו משקל כל אחד מ' סאה וגמירי טונא דמדלי אינש על כחפיה אינו אלא שליש משאוי ממשאוי שמסייעין אותו להרים (סוטה לד, א):

(25) וישובו מתור הארץ מקץ ארבעים יום. והלא ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה היא (מגילה ג, א) ומהלך אדם צינוני עשרה פרסאות ליום (פסחים נד, א) הרי מהלך ארבעים יום מן המזרח למערב והם הלכו ארכה ורחבה אלא שגלוי לפני הקצ"ה שיגזור עליהם יום לשנה קצר לפניהם את הדרך (תנחומא שלח ח):

(26) וילכו ויבאו. מהו וילכו להקיש הליכתן לציאתן מה ציאתן צעדה רעה אף הליכתן צעדה רעה (סוטה לה, א): וישיבו אתם דבר. את משה ואת אהרן:

(27) זבת חלב ודבש היא. כל דבר שקר שאין אומרים בו קצת אמת צחלתו אין מתקיים צופו (במדבר רבה. סוטה שס):

(28) בצרות. לשון חוזק ותרגומו כרכין לשון צירניות עגולות וצלשון ארמי כריך עגול:

(29) עמלק יושב וגו'. לפי שנכו צעמלק כנר הזכירהו מרגלים כדי לייראם (תנחומא שלח ט): על יד הירדן. יד

<p>30 And Caleb stilled the people toward Moses, and said: 'We should go up at once, and possess it; for we are well able to overcome it.'</p>	<p>וַיָּחֵם כָּלֵב אֶת־הָעָם אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר עֲלֵה נַעֲלֶה וְיִרְשָׁנוּ אֹתָהּ כִּי־יָכוֹל נוֹכַח לָהּ:</p>	<p>30 וַיָּחֵם כָּלֵב אֶת־הָעָם אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר עֲלֵה נַעֲלֶה וְיִרְשָׁנוּ אֹתָהּ כִּי־יָכוֹל נוֹכַח לָהּ:</p>
<p>31 But the men that went up with him said: 'We are not able to go up against the people; for they are stronger than we.'</p>	<p>וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־עָלוּ עִמּוֹ אָמְרוּ לֹא נוֹכַח לַעֲלֹת אֶל־הָעָם כִּי־חָזָק הוּא מִמֶּנּוּ:</p>	<p>31 וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־עָלוּ עִמּוֹ אָמְרוּ לֹא נוֹכַח לַעֲלֹת אֶל־הָעָם כִּי־חָזָק הוּא מִמֶּנּוּ:</p>
<p>32 And they spread an evil report of the land which they had spied out unto the children of Israel, saying: 'The land, through which we have passed to spy it out, is a land that eateth up the inhabitants thereof; and all the people that we saw in it are men of great stature.'</p>	<p>וַיִּצְיֵאוּ דִבַּת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תָּרּוּ אֹתָהּ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ אָרֶץ אֹכֶלֶת יוֹשְׁבֶיהָ הוּא וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר־רָאִינוּ בְּתוֹכָהּ אֲנָשִׁי מְדוֹת:</p>	<p>32 וַיִּצְיֵאוּ דִבַּת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תָּרּוּ אֹתָהּ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ אָרֶץ אֹכֶלֶת יוֹשְׁבֶיהָ הוּא וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר־רָאִינוּ בְּתוֹכָהּ אֲנָשִׁי מְדוֹת:</p>
<p>33 And there we saw the Nephilim, the sons of Anak, who come of the Nephilim; and we were in our own sight as grasshoppers, and so we were in their sight.'</p>	<p>וְשָׁם רָאִינוּ אֶת־הַנְּפִלִים בְּנֵי עֲנָק מִן־הַנְּפִלִים וַנְּהִי בְּעֵינֵינוּ כַּחַגְבִּים וְכֵן הָיִינוּ בְּעֵינֵיהֶם:</p>	<p>33 וְשָׁם רָאִינוּ אֶת־הַנְּפִלִים בְּנֵי עֲנָק מִן־הַנְּפִלִים וַנְּהִי בְּעֵינֵינוּ כַּחַגְבִּים וְכֵן הָיִינוּ בְּעֵינֵיהֶם:</p>
<p>XIV And all the congregation lifted up their voice, and cried; and the people wept that night.</p>	<p>וַתִּשָּׂא כָל־הַעֲדָה וַיִּתְּנוּ אֶת־קוֹלָם וַיִּבְכּוּ הָעָם בַּלַּיְלָה הַהוּא:</p>	<p>XIV וַתִּשָּׂא כָל־הַעֲדָה וַיִּתְּנוּ אֶת־קוֹלָם וַיִּבְכּוּ הָעָם בַּלַּיְלָה הַהוּא:</p>
<p>2 And all the children of Israel murmured against Moses and against Aaron; and the whole congregation said unto them: 'Would that we had died in the land of Egypt! or would we had died in this wilderness!'</p>	<p>וַיִּלְלֵנוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ אֱלֹהִים כָּל־הָעֲדָה לוֹ־מָתָנוּ בָּאָרֶץ מִצְרַיִם אוֹ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה לוֹ־מָתָנוּ:</p>	<p>2 וַיִּלְלֵנוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ אֱלֹהִים כָּל־הָעֲדָה לוֹ־מָתָנוּ בָּאָרֶץ מִצְרַיִם אוֹ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה לוֹ־מָתָנוּ:</p>

כמשמעו אלל הירדן ולא חוכלו לעבור: (30) ויהם כלב. השתיק את כולם: אל משה. לשמוע מה שידבר צמשה צווח ואמר וכי זו בלצד עשה לנו צן עמרם השומע היה סצור שצא לספר בגנותו שהיה בלצם על משה שציל דצרי המרגלים שחקו כולם לשמוע גנותו אמר והלא קרע לנו את היס והוריד לנו את המן והגיו לנו את השליו (צמדצר רצה. סוטה שם): עלה נעלה. אפילו צשמים והוא אומר עשו סולמות ועלו שם נלליח ככל דצרי (שם): ויהם. לשון שתיקה וכן (זכריה ב, יז) הם כל צשר (עמוס י, י) הם כי לא להזכיר. כן דרך בני אדם הרואה לשחק אגודת אנשים אומר ש"ט (ס"א הם): (31) חוק הוא ממנו. כזיכול כלפי מעלה אמרו (צמדצר רצה. סוטה שם): (32) אוכלת יושביה. ככל מקום שעברנו מלאנוס קוצרי מחים. והקצ"ה עשה לטובה כדי לטרדם צאצלם ולא יתנו לצללו (שם): אנשי מדות. גדולים וגצוהים וצריך לתת להם מדת כגון גלית (שמואל"א יז, ד) גצוה שש אמות וזרת וכן (שמואל"ב כ"א, כ) איש מדון (ד"ה"א י"א, כג) איש מדת: (33) הנפילים. ענקים מצני שמחזאי ועזאל שנפלו מן השמים צימי דור אנוש (נדח ס"א, א. יומא סז, צ): וכן היינו בעיניהם. שמענו אומרים זה לזה נמלים (ר"א"ס וצס"א חגצים) יש צכרמים כאנשים (סוטה שם): ענק. שמעניקים חמה צקומתן (שם לד, צ): (1) כל העדה. סנהדרות (תנחומא שלח יג):

<p>3 And wherefore doth the LORD bring us unto this land, to fall by the sword? Our wives and our little ones will be a prey; were it not better for us to return into Egypt?</p>	<p>וְלָמָּה יְיָ מְעִיל יִתְּנָא לְאַרְעָא הָאָרֶץ הַזֹּאת לְנַפֵּל בַּחֶרֶב וְנִשְׁנֹא נַשְׁיֵינוּ וְטַפֵּנוּ יִהְיוּ לְבִזָּה הֲלוֹא טוֹב לָנוּ שׁוֹב מִצְרָיִם:</p>	<p>וְלָמָּה יְהוָה מְבִיא אֹתָנוּ אֶל-הָאָרֶץ הַזֹּאת לְנַפֵּל בַּחֶרֶב וְנִשְׁנֹא נַשְׁיֵינוּ וְטַפֵּנוּ יִהְיוּ לְבִזָּה הֲלוֹא טוֹב לָנוּ שׁוֹב מִצְרָיִם:</p>
<p>4 And they said one to another: 'Let us make a captain, and let us return into Egypt.'</p>	<p>וַיֹּאמְרוּ גֹבֵר לְאַחֵהוּ נַמְנִי רִישָׁא וְנָשׁוּבָה מִצְרָיִם:</p>	<p>4 וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל-אָחִיו נַתְנֶה רֹאשׁ וְנָשׁוּבָה מִצְרָיִם:</p>
<p>5 Then Moses and Aaron fell on their faces before all the assembly of the congregation of the children of Israel.</p>	<p>וַיִּפֹּל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל אַפֵּיהֶן קֶדֶם כָּל קְהֵלָא כְּנֻשְׁתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>5 וַיִּפֹּל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל-פְּנֵיהֶם לִפְנֵי כָל-קְהֵל עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>6 And Joshua the son of Nun and Caleb the son of Jephunneh, who were of them that spied out the land, rent their clothes.</p>	<p>וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן וְכָלֵב בֶּן-יִפְנֶה מִן-הַחֹתָרִים אֶת-הָאָרֶץ קָרְעוּ בְּגָדֵיהֶם:</p>	<p>6 וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן וְכָלֵב בֶּן-יִפְנֶה מִן-הַחֹתָרִים אֶת-הָאָרֶץ קָרְעוּ בְּגָדֵיהֶם:</p>
<p>7 And they spoke unto all the congregation of the children of Israel, saying: 'The land, which we passed through to spy it out, is an exceeding good land.</p>	<p>וַיֹּאמְרוּ לְכָל כְּנֻשְׁתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימַר אֶרֶעָא דְּעִבְרָנָא בְּהָ לְאֵלֵּלָא יִתְּהָ טָבָא אֶרֶעָא לְחָדָא לְחָדָא:</p>	<p>7 וַיֹּאמְרוּ אֶל-כָּל-עֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עִבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֲתָהּ טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד:</p>
<p>8 If the LORD delight in us, then He will bring us into this land, and give it unto us—a land which floweth with milk and honey.</p>	<p>אִם רַעְיָא בְּנָא מִן קֶדֶם יְיָ וַיֵּעִל יִתְּנָא לְאַרְעָא הָדָא וַיִּתְּנָה לָנָא אֶרֶעָא דְּהִיא עֲבָדָא חֶלֶב וְדָבָשׁ:</p>	<p>שלישי 8 אִם-חֶפֶץ בְּנֵי יְהוָה וְהִבִּיא אֹתָנוּ אֶל-הָאָרֶץ הַזֹּאת וְנָתְנָה לָנוּ אֶרֶץ אֲשֶׁר-הִיא זֶבֶת חֶלֶב וְדָבָשׁ:</p>
<p>9 Only rebel not against the LORD, neither fear ye the people of the land; for they are bread for us; their defence is removed from over them, and the LORD is with us; fear them not.'</p>	<p>בְּרַם בְּמִימָרָא דִּיין לָא תִּמְרְדּוּן וְאַתּוֹן לָא תִּדְחַלּוּן מִן עַמָּא דְּאַרְעָא אֲרִי בִידְנָא מְסִרִין עֲדָא תּוֹקֶפְהוֹן מְנַהֵן וּמִימָרָא דִּיין בְּסַעֲדָנָא לָא תִּדְחַלּוּן מְנַהֵן:</p>	<p>9 אַךְ בִּיהוָה אֶל-תִּמְרְדּוּ וְאַתֶּם אֶל-תִּירְאוּ אֶת-עַם הָאָרֶץ כִּי לַחֲמֹנֵנוּ הֵם סֶר צִלָּם מֵעֲלֵיהֶם וַיְהִי אֹתָנוּ אֶל-תִּירָאֵם:</p>
<p>10 But all the congregation bade stone them with stones, when the glory of the LORD appeared in the tent of meeting unto all the children of Israel.</p>	<p>וַיֹּאמְרוּ כָּל כְּנֻשְׁתָּא לְמַרְגָּם יִתְּהוֹן בְּאַבְנֵיָא וַיִּקְרָא דִּיין אֲתִגְלִי בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>10 וַיֹּאמְרוּ כָל-הָעֵדָה לְרַגֹּם אֹתָם בְּאֲבָנִים וַיִּכְבֹּד יְהוָה נִרְאָה בְּאַהֲל מוֹעֵד אֶל-כָּל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)</p>

(2) לו מתנו. הלוואי ומתנו:

(4) נתנה ראש. כמרגומו נמני רישא נשים עלינו מלך ורצותינו פירשו לשון עבדות אלילים (פסיקתא זוטרתי):

(9) אל תמרדו. ושז ואתם אל תיראו: כי לחמנו הם. נאלס כלסם: סר צלם. מגינס ומזקס כשרים שזהם מתו

איוז שהיה מגין עליהם (סוטה לח. כ"ט, א) דבר אחר לנו של המקום סר מעליהם:

<p>And the LORD said unto Moses: ¹¹ 'How long will this people despise Me? and how long will they not believe in Me, for all the signs which I have wrought among them?</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה עַד-אַנְהוּ יִנְאַצְנִי הָעָם הַזֶּה וְעַד-אַנְהוּ לֹא-יֵאמְנוּ בִּי בְּכָל הָאֱתוֹת אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּקִרְבּוֹ:</p>	<p>¹¹ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה עַד-אַנְהוּ יִנְאַצְנִי הָעָם הַזֶּה וְעַד-אַנְהוּ לֹא-יֵאמְנוּ בִּי בְּכָל הָאֱתוֹת אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּקִרְבּוֹ:</p>
<p>I will smite them with the pestilence, and destroy them, and will make of thee a nation greater and mightier than they.'</p>	<p>אֶכְנוּ בַדֶּבֶר וְאוֹרְשָׁנוּ וְאָעֲשֶׂה אֶתְךָ לְגוֹי-גָּדוֹל וְעֲצוּם מִמֶּנּוּ:</p>	<p>¹² אֶכְנוּ בַדֶּבֶר וְאוֹרְשָׁנוּ וְאָעֲשֶׂה אֶתְךָ לְגוֹי-גָּדוֹל וְעֲצוּם מִמֶּנּוּ:</p>
<p>And Moses said unto the LORD: ¹³ 'When the Egyptians shall hear—for Thou broughtest up this people in Thy might from among them—</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-יְהוָה וְשָׁמְעוּ מִצְרַיִם כִּי-הֵעֲלִיתָ בְּכַחְךָ אֶת-הָעָם הַזֶּה מִקִּרְבּוֹ:</p>	<p>¹³ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-יְהוָה וְשָׁמְעוּ מִצְרַיִם כִּי-הֵעֲלִיתָ בְּכַחְךָ אֶת-הָעָם הַזֶּה מִקִּרְבּוֹ:</p>
<p>they will say to the inhabitants of this land, who have heard that Thou LORD art in the midst of this people; inasmuch as Thou LORD art seen face to face, and Thy cloud standeth over them, and Thou goest before them, in a pillar of cloud by day, and in a pillar of fire by night;</p>	<p>וַיֹּאמְרוּ אֶל-יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הַזֹּאת שָׁמְעוּ כִּי-אַתָּה יְהוָה בְּקִרְבָּם הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר-עִין בְּעֵין נִרְאָהוּ אַתָּה יְהוָה וְעַנְנְךָ עִמָּד עֲלֵיהֶם וּבַעֲמֹד עָנָן אַתָּה הֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם וּבַעֲמֹד לַיְלָה:</p>	<p>¹⁴ וַיֹּאמְרוּ אֶל-יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הַזֹּאת שָׁמְעוּ כִּי-אַתָּה יְהוָה בְּקִרְבָּם הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר-עִין בְּעֵין נִרְאָהוּ אַתָּה יְהוָה וְעַנְנְךָ עִמָּד עֲלֵיהֶם וּבַעֲמֹד עָנָן אַתָּה הֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם וּבַעֲמֹד לַיְלָה:</p>
<p>now if Thou shalt kill this people as one man, then the nations which have heard the fame of Thee will speak, saying:</p>	<p>וְהַמָּתָה אֶת-הָעָם הַזֶּה כְּאִישׁ אֶחָד וַאֲמָרוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר-שָׁמְעוּ אֶת-שְׁמֶךָ לֵאמֹר:</p>	<p>¹⁵ וְהַמָּתָה אֶת-הָעָם הַזֶּה כְּאִישׁ אֶחָד וַאֲמָרוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר-שָׁמְעוּ אֶת-שְׁמֶךָ לֵאמֹר:</p>
<p>Because the LORD was not able to bring this people into the land which He swore unto them, therefore He hath slain them in the wilderness.</p>	<p>מִבְּלָתִי יָכֹלֶת יְהוָה לְהָבִיא אֶת-הָעָם הַזֶּה אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-נִשְׁבַּע לָהֶם וַיִּשְׁחָטֵם בַּמִּדְבָּר:</p>	<p>¹⁶ מִבְּלָתִי יָכֹלֶת יְהוָה לְהָבִיא אֶת-הָעָם הַזֶּה אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-נִשְׁבַּע לָהֶם וַיִּשְׁחָטֵם בַּמִּדְבָּר:</p>

- (10) לרגום אותם. את יהושע וכלב: וכבוד ה'. העני ירד שם (צמדצר רצה. סוטה לה, א):
- (11) עד אנה. עד היכן: ינאצני. ירגזוני: בכל האתות. צשציל כל הנסים שעשיתי להם היה להם להאמין שהיכולת בידי לקיים הצטחתי:
- (12) ואורשנו. כתרגומו לשון תרוכין ואם תאמר מה אעשה לשצועת אצות: ואעשה אתך לגוי גדול. שאתה מורעם (צמדצר רצה):
- (13) ושמעו מצרים. ושמעו את אשר תהרגם: כי העלית. כי משמש צלשון אשר והם ראו אשר העלית צכחך הגדול אותם מקרצם וכשישמעו שאתה הורגם לא יאמרו שחטאו לך אלא יאמרו שכנגדם יכולת להלחם אצל כנגד יושבי הארץ לא יכולת להלחם. וזו היא:
- (14) ואמרו אל יושב הארץ הזאת. כמו על יושב הארץ הזאת ומה יאמרו עליהם מה שאמור צסוף הענין מצלתי יכולת ה' צשציל ששמעו כי אתה ה' שוכן צקרצם ועין צעין אתה ה' נראה להם והכל צדרך חצה ולא הכירו צך שנתקה אהבתך מהם עד הנה (תנחומא שלח יג):
- (15) והמתה את העם הזה כאיש אחד. פתאום ומתוך כך יאמרו הגוים אשר שמעו את שמעך וגו':
- (16) מבלתי יכלת וגו'. לפי שיושבי הארץ חזקים וגבורים ואינו דומה פרעה לשלשים ואחד מלכים זאת יאמרו על יושב

- 17 And now, I pray Thee, let the power of the Lord be great, according as Thou hast spoken, saying: וְעַתָּה יַגְדֵּל-נָא כַח אֲדֹנָי כְּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר: וְכֵן סָגִי כֵּעַן חֵילָא קְדָמָךְ יי: כִּמְא דְמִלִּילָתָא לְמִימַר:
- 18 The LORD is slow to anger, and plenteous in lovingkindness, forgiving iniquity and transgression, and that will by no means clear the guilty; visiting the iniquity of the fathers upon the children, upon the third and upon the fourth generation. יְהוָה אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב-חֶסֶד נָשָׂא עֲוֹן וּפָשַׁע וְנִקְהָ לֹא יִנְקֶה פֶקֶד עֲוֹן אֲבוֹת עַל-בָּנִים עַל-שְׁלִשִׁים וְעַל-רִבְעִים: 18 טָבֵן שָׁבִיק לַעֲוֹן וּלְמַרְדּוּ סָלַח לְדַת־יִבִּין לְאֻרִיתִיה וּלְדָלָא תִיבִין לֹא מִזְכִּי מִסְעֵר חֻבִּי אֲבֵהֶן עַל בָּנִין מְרִדִין עַל דָּר דָּר תְּלִיתָא וְעַל דָּר רְבִיעָא:
- 19 Pardon, I pray Thee, the iniquity of this people according unto the greatness of Thy lovingkindness, and according as Thou hast forgiven this people, from Egypt even until now.' סָלַח-נָא לַעֲוֹן הָעָם הַזֶּה כְּגֹדֶל חֶסֶדְךָ וְכְאֲשֶׁר נָשָׂאתָ לָעָם הַזֶּה מִמִּצְרַיִם וְעַד-הַנֶּה: 19 שְׁבוּק פָּעֵן לְחֻבִּי עֲמָא הָדִין פְּסִיאוֹת טָבוּחָךְ וְכִמְא דְשִׁבְקָתָא לַעֲמָא הָדִין מִמִּצְרַיִם וְעַד פָּעֵן:
- 20 And the LORD said: 'I have pardoned according to thy word' וַיֹּאמֶר יְהוָה סָלַחְתִּי כְּדִבְרְךָ: 20 וַיֹּאמֶר יי: שְׁבִיקִית כְּפִתְגָמְךָ:
- 21 But in very deed, as I live—and all the earth shall be filled with the glory of the LORD— וְאוֹלָם חַי-אֲנִי וְיִמְלֹא כְבוֹד-יְהוָה אֶת-כָּל-הָאָרֶץ: 21 וּבָרַם קַיִם אֲנִי וּמְלֵא יִקְרָא דִּי יֵת כָּל אֶרֶעָ:
- 22 surely all those men that have seen My glory, and My signs, which I wrought in Egypt and in the wilderness, yet have put Me to proof these ten times, and have not hearkened to My voice; כִּי כָל-הָאֲנָשִׁים הָרְאִים אֶת-כְּבֹדִי וְאֶת-אֲתֹתַי אֲשֶׁר-עָשִׂיתִי בְּמִצְרַיִם וּבְמִדְבָּר וַיִּנְסּוּ אֹתִי זֶה עֶשֶׂר פַּעֲמִים וְלֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹלִי: 22 אַרִי כָל גּוֹבְרִיא דְחֻזּוֹ יֵת יִקְרִי וַיִּת אֲתֹתַי דְּעִבְדִּית בְּמִצְרַיִם וּבְמִדְבָּרָא וַיִּנְסִיאוּ קְדָמִי דִּין עֶשֶׂר זְמַנִּין וְלֹא קִבִּילוּ לְמִימַרִי:
- 23 surely they shall not see the land which I swore unto their fathers, neither shall any of them that despised Me see it. אִם יִחְזוּן יֵת אֶרֶעָ דְּקִיַּמִּית לְאַבְהָתָהוֹן וְכָל דְּאַרְגִּיזּוּ קְדָמִי לֹא יִחְזוּנָה: 23 אִם-יִרְאוּ אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְתָּם וְכָל-מִנְאָצִי לֹא יִרְאוּהָ:

הארץ הזאת (צרכות לצ): מבלתי יכלת. מתוך שלא היה יכולת צידו להציאם שחטם: יכלת. שם דצר הוא:

(17) יגדל נא כח ה'. לעשות דבורך: כאשר דברת לאמר. ומהו הדבור:

(18) ה' ארך אפים. לנדיקים ולרשעים כשעלה משה למרום מנאו משה להקצ"ה שהיה יושב וכוחה ה' ארך אפים אמר לו לנדיקים אמר לו הקצ"ה אף לרשעים אמר לו רשעים יאצדו אמר לו הקצ"ה חייך שאתה צריך לדצר כשחטאו ישראל בעגל וצמרגלים התפלל משה לפניו צאריך אפים אמר לו הקצ"ה והלא אמרת לי לנדיקים אמר לו והלא אמרת לי אף לרשעים (סנהדרין ק"א, א): ונקח. לשנים: לא ינקח. לשאינן שנים (יומא פו, א):

(20) כדברך. כשגיל מה שאמרת פן יאמרו מצלתי יכולת ה':

(21) ואולם. כמו אצל זאת אעשה להם: חי אני. לשון שבעה כשם שאני חי וכצודי ימלא את כל הארץ כך אקיים להם כי כל האנשים הרואים וגו'. אם יראו את הארץ:

(22) וינסו. כשמעו: זה עשר פעמים. שנים צים שנים צמן ושנים כשליש וכו' כדאיתא במסכת ערכין (טו, א-ב):

(23) אם יראו. לא יראו: (אם יראו את הארץ. הרי זה מקרא מקורם חי אני כי כל האנשים אם יראו את הארץ וכצודי

- 24 But My servant Caleb, because he had another spirit with him, and hath followed Me fully, him will I bring into the land whereinto he went; and his seed shall possess it.
- 25 Now the Amalekite and the Canaanite dwell in the Vale; tomorrow turn ye, and get you into the wilderness by the way to the Red Sea.'
- 26 And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:
- 27 'How long shall I bear with this evil congregation, that keep murmuring against Me? I have heard the murmurings of the children of Israel, which they keep murmuring against Me.
- 28 Say unto them: As I live, saith the LORD, surely as ye have spoken in Mine ears, so will I do to you:
- 29 your carcasses shall fall in this wilderness, and all that were numbered of you, according to your whole number, from twenty years old and upward, ye that have murmured against Me;
- וְעַבְדִּי כָלָב עֲקֵב הָיְתָה רוּחַ אַחֲרַת עֲמּוֹ וַיִּמָּלֵא אַחֲרָי וַהֲבִיאֹתִיו אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-בָּא שָׁמָּה וְזָרְעוּ יוֹרְשָׁנָה:
- וְהָעַמְלָקִי וְהַכְּנַעֲנִי יוֹשְׁבֵי בְעֵמֶק מִחֵר פָּנּוּ וְסָעוּ לָכֶם הַמִּדְבָּר דֶּרֶךְ יַם-סוּף: (פ)
- וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאַל-אַהֲרֹן לֵאמֹר:
- עַד-מָתִי לַעֲדָה הָרָעָה הַזֹּאת אֲשֶׁר הִמָּה מְלִינִים עָלַי אֶת-תִּלְלוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִמָּה מְלִינִים עָלַי שְׁמַעְתִּי:
- אֲמַר אֲלֵהֶם חִי-אַנִּי נָא-יְהוָה אִם-לֹא כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתֶּם בְּאָזְנִי כֵן אֶעֱשֶׂה לָכֶם:
- בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִפְּלוּ פְגָרֵיכֶם וְכָל-פְּקֻדֵיכֶם לְכָל-מַסְפְּרָכֶם מִזֶּן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְזָמַלְהָ אֲשֶׁר הִלִּיתֶם עָלַי:
- עַד אֲמָתִי לִכְנָשְׁתָּא בִשְׁתָּא הָדָא דְאַנּוּן מִתְרַעְמִין עָלַי יֵת תּוֹרַעְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְאַנּוּן מִתְרַעְמִין עָלַי שְׁמִיעַ קֳדָמִי:
- אֵימַר לְהוֹן קִיִּים אָנָּא אֲמַר יִי אִם לֹא כְּמָא דְמִלִּילְתוֹן קֳדָמִי כֵן אֶעֱבִיד לְכוּן:
- בַּמִּדְבָּרָא הַדִּין יִפְּלוּן פְּגָרֵיכוֹן וְכָל מַנְיָנְכוֹן לְכָל חוּשְׁבְּנְכוֹן מִפְּר עֲשָׂרִין שָׁנִין וְלַעִילָא דְאַתְרַעְמַתוֹן עָלַי:

ימלא את כל הארץ שלא יתחלל שמי במגפה הזאת לאמר מזלתי יכולת ה' להביאם שלא אמיתם פתאום כאיש אחד אלא באיחור ארבעים שנה מעט מעט: לא יראוה. לא יראו את הארץ:

(24) רוח אחרת. שתי רוחות אחת צפה ואחת כלצ למרגלים אמר אני עמכם צעצה וכלצו היה לומר האמת ועל ידי כן היה צו כח להשתיקם כמו שנאמר (לעיל יג, ל) ויהם כלצ שהיו סבורים שיאמר כמותם זהו שנאמר בספר (יהושע יד, ז) ואשיב אותם דבר כאשר עש לנצני ולא כאשר עש פי (במדבר רבה): וימלא אחריו. וימלא את לבו אחרי זה מקרא קצר: אשר בא שמה. חזרון נתן לו: יורשנה. כתרנומו יתרכינה יורשו את הענקים ואת העם אשר זה ואין לתרגמו יירתינה אלא במקום יירשנה:

(25) והעמלקי וגו'. אם תלכו שם יתרגו אתכם מאחר שאני עמכם: מחר פנו. לאחוריקם וסעו לכם וגו':

(27) לעדה הרעה וגו'. אלו המרגלים מכאן לעדה שהיא עשרה (סנהדרין ז, א): אשר המה מלינים. את ישראל עלי:

(28) חי אני. לשון שזועה: אם לא וגו' כן אעשה. כזכור איני חי: כאשר דברתם. שצקשם ממני (לעיל ז) או במדבר הזה לו מתנו:

(29) וכל פקדיכם לכל מספרכם. כל הנמנה לכל מספר שאתם נמנים בו כגון לצאת ולבוא ולתת שקלים כל המנויים לכל אותן מספרות ימותו ואלו הן מן כ' שנה וגו' להוציא שצטו של לוי שאין פקודיהם מן עשרים (ב"ב קכא, ז):

<p>surely ye shall not come into the land, concerning which I lifted up 30 My hand that I would make you dwell therein, save Caleb the son of Jephunneh, and Joshua the son of Nun.</p>	<p>אִם-אַתֶּם תָּבֹאוּ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי אֶת-יָדִי לְשַׁכֵּן אֹתְכֶם בָּהּ כִּי אִם-כָּלֵב בֶּן- יִפְנֶה וִיהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן:</p>	<p>אִם-אַתֶּם תָּבֹאוּ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי אֶת-יָדִי לְשַׁכֵּן אֹתְכֶם בָּהּ כִּי אִם-כָּלֵב בֶּן- יִפְנֶה וִיהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן:</p>
<p>But your little ones, that ye said 31 would be a prey, them will I bring in, and they shall know the land which ye have rejected.</p>	<p>וְטַפְלְכֶם אֲשֶׁר אָמַרְתֶּם לְבִי יְהִיָּה וְהִבֵּאתִי אֹתָם וְיָדְעוּ אֶת- הָאָרֶץ אֲשֶׁר מֵאֲסַתֶּם בָּהּ:</p>	<p>וְטַפְלְכֶם אֲשֶׁר אָמַרְתֶּם לְבִי יְהִיָּה וְהִבֵּאתִי אֹתָם וְיָדְעוּ אֶת- הָאָרֶץ אֲשֶׁר מֵאֲסַתֶּם בָּהּ:</p>
<p>But as for you, your carcasses shall 32 fall in this wilderness.</p>	<p>וּפְגִרְיֶכֶם אִתָּם יִפְּלוּ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה:</p>	<p>וּפְגִרְיֶכֶם אִתָּם יִפְּלוּ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה:</p>
<p>And your children shall be 33 wanderers in the wilderness forty years, and shall bear your strayings, until your carcasses be consumed in the wilderness.</p>	<p>וּבְנֵיכֶם יִהְיוּ רֹעִים בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה וְנִשְׂאוֹ אֶת- זִנְתֵיכֶם עַד-תֵּם פְּגִרְיֶכֶם בַּמִּדְבָּר:</p>	<p>וּבְנֵיכֶם יִהְיוּ רֹעִים בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה וְנִשְׂאוֹ אֶת- זִנְתֵיכֶם עַד-תֵּם פְּגִרְיֶכֶם בַּמִּדְבָּר:</p>
<p>After the number of the days in 34 which ye spied out the land, even forty days, for every day a year, shall ye bear your iniquities, even forty years, and ye shall know My displeasure.</p>	<p>בְּמִסְפַּר הַיָּמִים אֲשֶׁר-תִּרְתֶּם אֶת-הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם נֹם לְשָׁנָה יוֹם לְשָׁנָה תִשְׂאוּ אֶת- עֲוֹנֹתֵיכֶם אַרְבָּעִים שָׁנָה וְיָדַעְתֶּם אֶת-תְּבוּאַתִּי:</p>	<p>בְּמִסְפַּר הַיָּמִים אֲשֶׁר-תִּרְתֶּם אֶת-הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם נֹם לְשָׁנָה יוֹם לְשָׁנָה תִשְׂאוּ אֶת- עֲוֹנֹתֵיכֶם אַרְבָּעִים שָׁנָה וְיָדַעְתֶּם אֶת-תְּבוּאַתִּי:</p>
<p>I the LORD have spoken, surely this 35 will I do unto all this evil congregation, that are gathered together against Me; in this wilderness they shall be consumed, and there they shall die.'</p>	<p>אֲנִי יְיָ גִזַּרְתִּי בְּמִימְרֵי אִם לֹא דָא אֶעֱבִיד לְכָל כְּנִשְׁתָּא בְּשִׁתָּא הָדָא דְאַזְדָּמְנוּ עָלַי בַּמִּדְבָּרָא הַדִּין יִסּוּפוּן וְתָמוּן יָמוּתוּן:</p>	<p>אֲנִי יְיָ הִנֵּה דִבַּרְתִּי אִם-לֹא זֹאת אֶעֱשֶׂה לְכָל-הָעֵדָה הָרָעָה הַזֹּאת הַנּוֹעֲדִים עָלַי בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִתָּמוּ וְשֵׁם יָמוּתוּ:</p>
<p>And the men, whom Moses sent to 36 spy out the land, and who, when they returned, made all the congregation to murmur against him, by bringing up an evil report against the land,</p>	<p>וְגִבֹּרֵיָא דְשִׁלַּח מֹשֶׁה לְאַלְלָא יֵת אֶרֶעָא וְתָבוּ וְאַרְעִימוּ עֲלוּהִי יֵת כָּל כְּנִשְׁתָּא לְאַפָּקָא שׁוּם בִּישׁ עַל אֶרֶעָא:</p>	<p>וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-שִׁלַּח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת-הָאָרֶץ וַיָּשֻׁבוּ (כ') וַיִּלְוּנוּ (ק') וַיִּלְגְּנוּ עָלָיו אֶת- כָּל-הָעֵדָה לְהוֹצִיא דָבָה עַל-הָאָרֶץ:</p>

(32) ופגריכם אתם. כמרגומו (דילכון) לפי שדבר על הצנים להכניסם לארץ וקש לומר ואתם תמותו ופלו לשון זה כאן לומר אתם:

(33) ארבעים שנה. לא מת אחד מהם פחות מכן ס' לכך נגזר ארבעים כדי שיהיו אותם של בני עשרים מגיעין לכלל ששים ושנה ראשונה היתה בכלל ואף על פי שקדמה לשלוח המרגלים לפי שמשעשו את העגל עלתה גזירה זו במחשבה אלא שהמתין להם עד שתחללם סאתם וזהו שנאמר (שמות לב, לד) וציוס פקדי במרגלים ופקדתי עליהם חטאתם ואף כאן נאמר תשאו את עונותיכם ולא עונתכם שמי עונות של עגל ושל חלונה וחשב להם במנין חייהם מקצת שנה ככולה וכשנכנסו לשנת ששים מתו אותם של בני עשרים (תנחומא שלה יג): ונשאו את זנותיכם. כמרגומו ויקבלון ית חוביכון:

(34) את תבואתי. שהניא אותם את לבצכם מאחרי. תבואה לשון הסרה כמו (במדבר ל, ו) כי הניא אביה אותה:

- 37 even those men that did bring up
an evil report of the land, died by
the plague before the LORD. וּמִיָּתוֹ גּוֹבְרִיָּא דְּאַפִּיקוּ שׁוֹם
הָאָרֶץ רָעָה בַּמִּגַּפָּה לִפְנֵי יְהוָה: בֵּישׁ עַל אֶרְעָא בְּמוֹתָנָא קָדָם
יְיָ:
- 38 But Joshua the son of Nun, and
Caleb the son of Jephunneh,
remained alive of those men that
went to spy out the land. וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון וְכָלֵב בֶּן־יִפְנֶה
יָפוּנָה אֲתִקְיִימוּ מִן גּוֹבְרִיָּא
הָאֲנֹן דְּאִזְלוּ לְאַלְלָא יֵת
אֶרְעָא:
- 39 And Moses told these words unto all
the children of Israel; and the
people mourned greatly. וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת־הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וַיִּתְאַבְּלוּ הָעָם מְאֹד: וּמִלִּיל מֹשֶׁה יֵת פְּתִימָיָא
הָאֵלִין עִם כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וַאֲתַאבְּלוּ עִמָּא לַחְדָּא:
- 40 And they rose up early in the
morning, and got them up to the
top of the mountain, saying: 'Lo,
we are here, and will go up unto the
place which the LORD hath
promised; for we have sinned.' וַיִּשְׁכְּמוּ בַּקֹּר וַיַּעֲלוּ אֶל־רֹאשׁ־
הָהָר לֵאמֹר הֲנֵנוּ וְעֲלִינוּ אֶל־
הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־אָמַר יְהוָה כִּי
חָטֵאנוּ: וְאַקְדִּימוּ בַצִּפּוֹרָא וּסְלִיקוּ
לְרִישׁ טוֹרָא לְמִימַר הָא
אֲנַחְנָא סְלִקִּין לְאַתְרָא דְּאָמַר
יְיָ אֲרִי חֲבִנָא:
- 41 And Moses said: 'Wherefore now do
ye transgress the commandment of
the LORD, seeing it shall not
prosper?' וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לָּמָּה זֶה אַתֶּם
עֹבְרִים אֶת־פִּי יְהוָה וְהוּא לֹא
תַצְלַח: וַאֲמַר מֹשֶׁה לְמָא דְּנִן אַתּוֹן
עֹבְרִין עַל גְּזִירַת מִימְרָא דִּי
וְהִיא לֹא תַצְלַח:
- 42 Go not up, for the LORD is not
among you; that ye be not smitten
down before your enemies. אַל־תַּעֲלוּ כִּי אֵין יְהוָה
בְּקִרְבְּכֶם וְלֹא תִגָּפוּ לִפְנֵי
אֹיְבֵיכֶם: לֹא תִסְקוּן אֲרִי לֵית שְׂכִינְתָּא
דִּי בִינִיכּוֹן וְלֹא תִתְבְּרוּן קָדָם
בְּעַלֵּי דְבִבִּיכּוֹן:
- 43 For there the Amalekite and the
Canaanite are before you, and ye
shall fall by the sword; forasmuch
as ye are turned back from
following the LORD, and the LORD
will not be with you.' כִּי הָעַמְלִקִּי וְהַכְּנַעֲנִי שָׁם
לִפְנֵיכֶם וְנִפְּלִיתֶם בַּחֶרֶב כִּי־
עַל־כֵּן שִׁבַּתֶּם מֵאַחֲרֵי יְהוָה
וְלֹא־יְהִי־יְהוָה עִמָּכֶם: אֲרִי עַמְלִקָּאָה וְכְנַעְנָאָה תִּמָּן
קְדָמִיכּוֹן וְחִפְּלוּן בַּחֶרֶב אֲרִי
עַל כֵּן תִּבְּתוּן מִבֶּתֶר פּוֹלְחִנָא
דִּי וְלֹא יְהִי מִימְרָא דִּי
בְּסַעֲדִיכּוֹן:

(36) וישבו וילינו עליו. וכששזו מתור הארץ הרעימו עליו את כל העדה צהולאת דצה אותם אנשים וימותו. כל הוצאת דצה לשון חינוך דצרים שמלקיחים לשונם לאדם לדבר צו כמו (שיר ז, י) דוצצ שפתי ישנים וישנה לטובה וישנה לרעה לכך נאמר כאן מוציא דצת הארץ רעה שיש דצה שהיא טובה: דבה. פרליר"ש צלע"ז:

(37) במגפה לפני ה'. צאותה מיתה ההגונה להם מדה כנגד מדה הם חטאו צלשון וגשחרצצ לשונם עד טצורם ותולעים יוצאים מלשונם וצאין לתוך טצורם לכך נאמר צמגפה וזה לפני ה' צאותה הראויה להם על פי מדותיו של הקצ"ה שהוא מודד מדה כנגד מדה (סוטה לה, א):

(38) ויהושע וכלב חיו. מה תלמוד לומר חיו מן האנשים ההם אלא מלמד שנטלו חלקם של מרגלים צארץ וקמו תחתיהם לחיים (ב"ב קיח, ב):

(40) אל ראש ההר. והוא הדרך העולה לארץ ישראל: הננו ועלינו אל המקום. לארץ ישראל: אשר אמר ה'. לתת לנו שם נעלה: כי חטאנו. על אשר אמרנו (לעיל ג) הלא טוב לנו שוב מצרימה:

(41) והוא לא תצלה. זו שאתם עושין לא תצלח:

44	But they presumed to go up to the top of the mountain; nevertheless the ark of the covenant of the LORD, and Moses, departed not out of the camp.	וַיַּעֲפְלוּ לַעֲלוֹת אֶל-רֹאשׁ הָהָר וְאָרְוֹן בְּרִית־יְהוָה וּמֹשֶׁה לֹא-מָשָׁה מִקֶּרֶב הַמַּחֲנֶה:	וַאֲרָשְׁעוּ לְמַסַּק לְרִישׁ טוֹרָא וְאָרְוֹן קָמָא דִּי וּמֹשֶׁה לֹא עָדוּ מִגּוּ מִשְׁרִיתָא:
45	Then the Amalekite and the Canaanite, who dwelt in that hill-country, came down, and smote them and beat them down, even unto Hormah.	וַיֵּרֶד הָעַמְלָקִי וְהַכְנַעֲנִי הַיֹּשֵׁב בְּהָר הַהוּא וַיִּכּוּם וַיַּכְתּוּם עַד-הַחֲרָמָה: (פ)	וַנַּחַת עַמְלָקָא וְכְנַעֲנָא דִּיתִיב בְּטוֹרָא הַחֲוָא וּמַחֲנוֹן וַיִּטְרְדוּנוֹן עַד חֲרָמָה:
XV	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וּמַלִּיל יי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:
2	Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye are come into the land of your habitations, which I give unto you,	דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל-אֶרֶץ מוֹשְׁבֵיכֶם אֲשֶׁר אֲנִי נָתַן לָכֶם:	מַלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְחוֹן אַרִי תִיעֲלוֹן לְאַרְעַ מוֹתְבִיכוֹן דְּאָנָא יְהִיב לָכוֹן:
3	and will make an offering by fire unto the LORD, a burnt-offering, or a sacrifice, in fulfilment of a vow clearly uttered, or as a freewill-offering, or in your appointed seasons, to make a sweet savour unto the LORD, of the herd, or of the flock;	וַעֲשִׂיתֶם אֲשֶׁה לַיהוָה עֹלָה אוֹ-זֶבַח לִפְלֹא-נֶדֶר אוֹ בִנְדָבָה אוֹ בְּמַעֲדֵיכֶם לַעֲשׂוֹת רִיחַ נִיחַח לַיהוָה מִן-הַבָּקָר אוֹ מִן-הַצֹּאן:	וְתַעֲבְדוּן קוֹרְבָנָא קָדָם יי עֹלָתָא אוֹ נִכְסַת קוֹדֶשִׁיא לְפָרֶשָׁא נֶדְרָא אוֹ בִנְדָבָתָא אוֹ בְּמוֹעֲדִיכוֹן לְמַעֲבַד לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעוּא קָדָם יי מִן תוֹרֵי אוֹ מִן עֲנָא:
4	then shall he that bringeth his offering present unto the LORD a meal-offering of a tenth part of an ephah of fine flour mingled with the fourth part of a hin of oil;	וְהַקְרִיב הַמִּקְרִיב קָרְבָּנוֹ לַיהוָה מִנְחָה סֶלֶת עֶשְׂרוֹן בָּלוּל בְּרִבְעִית הַהֵין שֶׁמֶן:	וַיַּקְרִיב דְּמִקְרִיב קוֹרְבָנִיה קָדָם יי מִנְחָתָא סוּלְתָא עֶשְׂרוֹנָא דְּפִיל בְּרִבְעוֹת הֵינָא מִשְׁחָא:
5	and wine for the drink-offering, the fourth part of a hin, shalt thou prepare with the burnt-offering or for the sacrifice, for each lamb.	וַיִּין לְנֶסֶךְ רִבְעִית הַהֵין תַּעֲשֶׂה עֹל־הָעֹלָה אוֹ לְזֶבַח לִכְבֹּשׁ הָאֶחָד:	וְחִמְרָא לְנִסְכָּא רִבְעוֹת הֵינָא תַעֲבִיד עַל עֹלָתָא אוֹ לְנִכְסַת קוֹדֶשִׁיא לְאַמְרָא חַד:
6	Or for a ram, thou shalt prepare for a meal-offering two tenth parts of an ephah of fine flour mingled with the third part of a hin of oil;	אוֹ לְאֵיל תַּעֲשֶׂה מִנְחָה סֶלֶת שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים בָּלוּלָה בְּשֶׁמֶן שְׁלִשִׁית הַהֵין:	אוֹ לְדִכְרָא תַעֲבִיד מִנְחָתָא סוּלְתָא תְּרִין עֶשְׂרוֹנוֹן דְּפִילָא בְּמִשַּׁח תִּלְתּוֹת הֵינָא:

- (43) כי על כן שבתם. כלומר כי זאת תצא לכם על אשר שבתם וגו':
- (44) ויעפלו. לשון חזק וכן (חזקוק ז, ד) הנה עפלה. איגרי"ש צלע"ז לשון עזות וכן (מכה ד, ח) עופל צת ציון (ישעיה נז, יד) עופל וצחן. ומדרש תנחומא (ישן שלח יט) מפרשו לשון אופל הלכו חשכים שלא צרשות:
- (45) ויכתום. כמו (דצריט ט, כא) ואכות אותו טחון מכה אחר מכה: עד החרמה. שם המקום נקרא על שם המאורע:
- (2) כי תבאו. צטר להם שיכנסו לארץ:
- (3) ועשיתם אשה. אין זה צווי אלא כשתצאו שם ותעלה על לצבכם לעשות אשה לה': ריח ניחח. שיהיה נחת רוח לפני:
- לפלא נדר או בנדבה וגו'. או שמעו האשה צביל חוצת מועדיכם שחייבתי אתכם לעשות צמועד:
- (4) והקריב המקריב. מקריבו נסכים ומנחה לכל זהמה המנחה כליל והשמן נצלב צמוכה והיין לספלים כמו ששינו צמסת סוכה (מח, א):
- (5) לכבש האחד. על כל האמור למעלה הוא מוסב על המנחה ועל השמן ועל היין:

7	and for the drink-offering thou shalt present the third part of a hin of wine, of a sweet savour unto the LORD.	וַיִּנֵּן לַגֶּסֶךְ שְׁלִישִׁית הַהֵינָן תִּקְרִיב רֵיח־נִיחֹחַ לַיהוָה:	וְחִמְרָא לְנִסְכָּא תַלְתּוֹת הֵינָא תִקְרִיב לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְנָא קֳדָם יי:
8	And when thou preparest a bullock for a burnt-offering, or for a sacrifice, in fulfilment of a vow clearly uttered, or for peace-offerings unto the LORD;	וְכִי־תַעֲשֶׂה בֶן־בָּקָר עֹלָה אוֹ זֶבֶח לְפֶלֶא־גֹדֶר אוֹ־שְׁלָמִים לַיהוָה:	וְאִרִי תַעֲבִיד בֶּר תֹּרִי עֲלֵתָא אוֹ נִכְסַת קוּדְשִׁיא לְפָרָשָׁא נִדְרָא אוֹ נִכְסַת קוּדְשִׁיא קֳדָם יי:
9	then shall there be presented with the bullock a meal-offering of three tenths parts of an ephah of fine flour mingled with half a hin of oil.	וְהִקְרִיב עַל־בֶּן־הַבָּקָר מִנְחָה סֵלֶת שְׁלִשָּׁה עֶשְׂרִינָם בָּלוּל בְּשֶׁמֶן חֲצֵי הַהֵינָן:	וְיִקְרִיב עַל בֶּר תֹּרִי מִנְחָתָא סוּלְתָא תַלְתָּא עֶשְׂרוֹנִין דְּפִיל בְּמִשַּׁח פְּלִגּוֹת הֵינָא:
10	And thou shalt present for the drink-offering half a hin of wine, for an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD.	וַיִּנֵּן תִּקְרִיב לַגֶּסֶךְ חֲצֵי הַהֵינָן אֲשֶׁה רֵיח־נִיחֹחַ לַיהוָה:	וְחִמְרָא תִקְרִיב לְנִסְכָּא פְּלִגּוֹת הֵינָא קוּרְבָּן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְנָא קֳדָם יי:
11	Thus shall it be done for each bullock, or for each ram, or for each of the he-lambs, or of the kids.	כָּכָה יַעֲשֶׂה לְשׂוֹר הָאֶחָד אוֹ לְאִיל הָאֶחָד אוֹ־לְשֶׁה בְּכֶבֶשִׁים אוֹ בְּעִזִּים:	כְּדִין יַתַּעֲבִיד לְתוֹרָא חַד אוֹ לְדִכְרָא חַד אוֹ לְאִמֹר בְּאִמְרִיא אוֹ בְּעִזִּיא:
12	According to the number that ye may prepare, so shall ye do for every one according to their number.	כַּמִּסְפָּר אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ כָכָה תַעֲשׂוּ לְאֶחָד כַּמִּסְפָּרם:	כַּמִּנּוּן דְּתַעֲבִדוּן כְּדִין תַּעֲבִדוּן לְחַד כַּמִּנְיָהוֹן:
13	All that are home-born shall do these things after this manner, in presenting an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD.	כָּל־הָאֲזִיכָר יַעֲשֶׂה־כָכָה אֶת־אֵלֶּה לְהִקְרִיב אֲשֶׁה רֵיח־נִיחֹחַ לַיהוָה:	כָּל יִצִּיבָא יַעֲבִיד כְּדִין יֵת אֵלֵין לְקִרְבָּא קוּרְבָּן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְנָא קֳדָם יי:
14	And if a stranger sojourn with you, or whosoever may be among you, throughout your generations, and will offer an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD; as ye do, so he shall do.	וְכִי־יִגוֹר אִתְּכֶם גֵּר אוֹ אֲשֶׁר־בְּתוֹכְכֶם לְדִרְתֵּיכֶם וַעֲשֶׂה אֲשֶׁה רֵיח־נִיחֹחַ לַיהוָה כַּאֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ בֶן יַעֲשֶׂה:	וְאִרִי יִתְגַּיֵּיר עִמְכוֹן גִּיּוֹרָא אוֹ דְּבִינִיכוֹן לְדִרְיִכוֹן וַיַּעֲבִיד קוּרְבָּן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְנָא קֳדָם יי כַּמָּא דְּתַעֲבִדוּן בֶּן יַעֲבִיד:
15	As for the congregation, there shall be one statute both for you, and for the stranger that sojourneth with you, a statute for ever throughout your generations; as ye are, so shall the stranger be before the LORD.	הַקָּהָל חֻקָּה אֶחָת לָכֶם וּלְגֵר הַגֵּר חֻקַת עוֹלָם לְדִרְתֵּיכֶם כָּכֶם כַּגֵּר יִהְיֶה לִפְנֵי יְהוָה:	קָהָלָא קִימָא חַד לְכוֹן וּלְגִיּוֹרִיא דִּיִּתְגַּיֵּירוּן קִים עִלָּם לְדִרְיִכוֹן כְּתִיכוֹן גִּיּוֹרָא יְהִי קֳדָם יי:

- (6) או לאיל. ואם איל הוא. ורבותינו דרשו (מנחות זא. חולין כג, א) או לרבות את הפלגס לנסכי איל:
 (10) אשה ריח. אינו מוסב אלא על המנחה והשמן אבל היין אינו אשה שאינו ניתן על האש:
 (11) או לשה. זין שהוא כנזשים זין שהוא צעזים כזש ושה קרוים כחוך שנמס: איל. זין י"ג חדש ויום אחד:
 (12) כמספר אשר תעשו. כמספר הנהמות אשר תקריבו לקרבן ככה תעשו נסכים לכל אחד מהם: כמספרם של הנהמות מספרם של נסכים:

16	One law and one ordinance shall be both for you, and for the stranger that sojourneth with you.	אִרְיָתָא חֲדָא וְדִינָא חֲדָא יְהִי לְכֹן וּלְגֵינְרִיא דִּיתְגִּיירֹן עִמָּכֹן:	תִּזְרָה אַחַת וּמִשְׁפָּט אֶחָד יִהְיֶה לָּכֶם וְלַגֵּר הַגֵּר אִתְּכֶם: (פ)	16
17	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:	וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:	שזי
18	Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye come into the land whither I bring you,	מַלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהֹן בְּמִיעֲלֹכֹן לְאַרְעָא דְאַנָּא מַעִיל יִתְכֹן לְתַמָּן:	דְּבַר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בְּבֹאְכֶם אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי מְבִיא אֲתֶכֶם שָׁמָּה:	18
19	then it shall be, that, when ye eat of the bread of the land, ye shall set apart a portion for a gift unto the LORD.	וְיְהִי בְּמִיכְלֹכֹן מִלַּחְמָא דְאַרְעָא תַּפְרָשֹׁן אַפְרָשֹׁתָא קֳדָם יְיָ:	וְהָיָה בְּאֲכֹלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ תִּרְיֻמוֹ תְּרוּמָה לַיהוָה:	19
20	Of the first of your dough ye shall set apart a cake for a gift; as that which is set apart of the threshing-floor, so shall ye set it apart.	רִישׁ אֲצֻתְכֹן חֲלֵתָא תַּפְרָשֹׁן אַפְרָשֹׁתָא בְּמָא דְּמַפְרָשִׁין מִן אֲדָרָא בְּן תַּפְרָשֹׁן יִתָּה:	רֵאשִׁית עֲרֹסְתְּכֶם חֲלֵה תִרְיֻמוֹ תְּרוּמָה כְּתְרוּמַת גֶּרֶן כֵּן תִּרְיֻמוֹ אִתָּה:	20
21	Of the first of your dough ye shall give unto the LORD a portion for a gift throughout your generations.	מִרִּישׁ אֲצֻתְכֹן תַּתְּנוּן קֳדָם יְיָ אַפְרָשֹׁתָא לְדִרְיֻכֹן:	מֵרֵאשִׁית תַּתְּנוּ לַיהוָה עֲרֹסְתֵיכֶם תְּרוּמָה לְדֹרֹתֵיכֶם: (ס)	21
22	And when ye shall err, and not observe all these commandments, which the LORD hath spoken unto Moses,	וְאִרְיָ תִשְׁתְּלוּן וְלֹא תַעֲבֹדוּן יָת כָּל פְּקוּדֵי הָאֱלֹהִין דְּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה:	וְכִי תִשְׁגּוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ אֵת כָּל־הַמִּצְוֹת הָאֵלֹהִי אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה:	22

- (15) ככם כגר. כמותכם כן גר וכן דרך לשון עברית (בראשית יג, י) כגן ה' כארץ מצרים כן ארץ מצרים. (מ"א כז, ד) כמוני כמון כעמי כעמך:
- (18) בבאכם אל הארץ. משונה ציאה זו מכל ציאות שצמורה שכולן נאמר כי תבאו לפיכך כולן למדות זו מזו וכיון שפרט לך הכתוב צאחת מהן שאינה אלא לאחר ירשה וישיבה אף כולן כן אצל זו נאמר זה צבאכם משנכנסו זה ואכלו מלחמה נחמייצו צחלה (ספרי קי. כתובות כה, א):
- (20) ראשית ערסותכם. כשתלוש כדי עריסותיכם שאתם רגילין ללוש צמדצר וכמה היא (שמות טז, יח טז) וימודו צעומר עומר לגלגלת (ושיעורו מ"ג צנים וחומש צינה) תרימו מראשיתה כלומר קודם שתאכלו ממנה ראשית חלקה חלה אחת תרומה לשם ה': חלה. טורטי"ל צלע"ז: בתרומת גורן. שלא נאמר זה שיעור ולא כתרומת מעשר שנאמר זה שיעור אצל חכמים נתנו שיעור לצעל הצית אחד מעשרים וארבעה ולנחתום אחד מארבעים ושמונה (חלה ז, ז):
- (21) מראשית ערסותיכם. למה נאמר לפי שנאמר ראשית עריסותיכם שומע אני ראשונה שצריכות תלמוד לומר מראשית מקצתה ולא כולה (ספרי קי). תתנו לה תרומה. לפי שלא שמענו שיעור לחלה נאמר תתנו שיהא זה כדי נתינה (שם):
- (22) וכי תשגו ולא תעשו. עזודת אלילים היתה בכלל כל המצוות שהצבור מציאין עליהן פר והרי הכתוב מוציאה כאן מכללן לידון צפר לעולה ושעיר לחטאת (שם קיא): וכי תשגו וגו'. בעבודת אלילים מדבר או אינו אלא צאחת מכל המצוות תלמוד לומר את כל המצוות האלה מצוה אחת שהיא ככל המצוות מה העובר על כל המצוות פורק עול ומפר ברית ומגלה פנים אף מצוה זו פורק זה עול ומפר ברית ומגלה פנים ואינו זו עבודת אלילים (שם. כריתות ז. הוריות ח, א): אשר דבר ה' אל משה. אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו (תהלים כג, יב) אחת דבר אלהים שמים זו שמעתי (הוריות שם. ספרי שם):

- 23 even all that the LORD hath commanded you by the hand of Moses, from the day that the LORD gave commandment, and onward throughout your generations;
- 24 then it shall be, if it be done in error by the congregation, it being hid from their eyes, that all the congregation shall offer one young bullock for a burnt-offering, for a sweet savour unto the LORD—with the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof, according to the ordinance—and one he-goat for a sin-offering.
- 25 And the priest shall make atonement for all the congregation of the children of Israel, and they shall be forgiven; for it was an error, and they have brought their offering, an offering made by fire unto the LORD, and their sin-offering before the LORD, for their error.
- 26 And all the congregation of the children of Israel shall be forgiven, and the stranger that sojourneth among them; for in respect of all the people it was done in error.
- 27 And if one person sin through error, then he shall offer a she-goat of the first year for a sin-offering.
- 28 And the priest shall make atonement for the soul that erreth, when he sinneth through error, before the LORD, to make atonement for him; and he shall be forgiven,
- 23 אֶת־כָּל־אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֲלֵיכֶם בְּיַד־מֹשֶׁה מִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וְהָלָאָה לְדֹרֹתֵיכֶם:
- 24 וְהָיָה אִם־מַעֲיָנִי הָעֵדָה נַעֲשֶׂתָה לְשִׁגְגָה וְעָשׂוּ כָל־הָעֵדָה פֶּרֶךְ־בֶּן־בָּקָר אֶחָד לַעֲלֹה לְרִיחַ־חֹלֶחַ לַיהוָה וּמִנְחָתוֹ וְנִסְכּוֹ כַּמִּשְׁפָּט וְשִׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאתָ:
- 25 וְהָיָה אִם־מַעֲיָנִי הָעֵדָה נַעֲשֶׂתָה לְשִׁגְגָה וְעָשׂוּ כָל־הָעֵדָה פֶּרֶךְ־בֶּן־בָּקָר אֶחָד לַעֲלֹה לְרִיחַ־חֹלֶחַ לַיהוָה וּמִנְחָתוֹ וְנִסְכּוֹ כַּמִּשְׁפָּט וְשִׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאתָ:
- 26 וְהָיָה אִם־מַעֲיָנִי הָעֵדָה נַעֲשֶׂתָה לְשִׁגְגָה וְעָשׂוּ כָל־הָעֵדָה פֶּרֶךְ־בֶּן־בָּקָר אֶחָד לַעֲלֹה לְרִיחַ־חֹלֶחַ לַיהוָה וּמִנְחָתוֹ וְנִסְכּוֹ כַּמִּשְׁפָּט וְשִׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאתָ:
- 27 וְהָיָה אִם־מַעֲיָנִי הָעֵדָה נַעֲשֶׂתָה לְשִׁגְגָה וְעָשׂוּ כָל־הָעֵדָה פֶּרֶךְ־בֶּן־בָּקָר אֶחָד לַעֲלֹה לְרִיחַ־חֹלֶחַ לַיהוָה וּמִנְחָתוֹ וְנִסְכּוֹ כַּמִּשְׁפָּט וְשִׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאתָ:
- 28 וְהָיָה אִם־מַעֲיָנִי הָעֵדָה נַעֲשֶׂתָה לְשִׁגְגָה וְעָשׂוּ כָל־הָעֵדָה פֶּרֶךְ־בֶּן־בָּקָר אֶחָד לַעֲלֹה לְרִיחַ־חֹלֶחַ לַיהוָה וּמִנְחָתוֹ וְנִסְכּוֹ כַּמִּשְׁפָּט וְשִׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאתָ:

(23) את כל אשר צוה וגו'. מגיד שכל המודה בעצודת אלילים ככופר בכל התורה כולה וכל מה שנתנצחו הנציאים שנאמר למן היום אשר צוה ה' והלאה (ספרי ס):

(24) אם מעיני העדה נעשתה לשגגה. אם מעיני העדה נעשתה עזירה זו על ידי שוגג כגון ששגגו והורו על אחת מן העצודות שהיא מותרת לעצוד עצודת אלילים זכך: לחטת. חסר א' שאינו כשאר חטאות שכל חטאות שצמורה הצאות עם עולה החטאת קודמת לעולה שנאמר (ויקרא ה, י) ואת השני יעשה עולה וזו עולה קודמת לחטאת (הוריות יג, א. זכריה נ):

(25) הביאו את קרבנם אשה לה'. זה האמור צפרשה הוא פר העולה שנאמר אשה לה' (ספרי. יצמות ט): וחטאתם. זה השעיר:

(27) תחטא בשגגה. עצודת אלילים (ספרי קצ): עז בת שנתה. שאר עצירות יחיד מציא כשצוה או שעירה וצו קצע לה שעירה (סס):

<p>29 both he that is home-born among the children of Israel, and the stranger that sojourneth among them: ye shall have one law for him that doeth aught in error.</p>	<p>וַיֵּבֶן בְּבִנֵּי יִשְׂרָאֵל וּלְגֵיזֵרָא דִּיתְגִּירֹנָן בִּיְהוֹנָן אֲוִרִיתָא חָדָא יְהִי לְכוֹן לְדִיעֲבִיד בְּשָׁלוֹ:</p>	<p>29 הָאֲזָרַח בְּבִנֵּי יִשְׂרָאֵל וּלְגֵר הֶגֶר בְּתוֹכְכֶם תֹּזְרֶה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם לַעֲשֹׂה בְשִׁגָּגָה:</p>
<p>30 But the soul that doeth aught with a high hand, whether he be home-born or a stranger, the same blasphemeth the LORD; and that soul shall be cut off from among his people.</p>	<p>וְאִנְשׁ דִּיעֲבִיד בְּרִישׁ גְּלִי מִן יֵצִיבִיא וּמִן גֵּיזִרָא קֳדָם יי הוּא מְרִגִּז וְיִשְׁתִּיזִי אֲנָשָׁא הֵהוּא מְגוֹ עֲמִידָה:</p>	<p>30 וְהִנָּפֵשׁ אֲשֶׁר־תַּעֲשֶׂהוּ בְיַד רָמָה מִן־הָאֲזָרַח וּמִן־הֶגֶר אֶת־יְהוָה הוּא מְגִדֵּף וְנִכְרְתָה הִנָּפֵשׁ הַהוּא מִקֶּרֶב עַמּוּהָ:</p>
<p>31 Because he hath despised the word of the LORD, and hath broken His commandment; that soul shall utterly be cut off, his iniquity shall be upon him.</p>	<p>אֲרִי עַל פְּתֻמָּא דִּי בְסַר וְיַת פְּקוּדֵיהִי אֲשֵׁנִי אֲשִׁיזָאָה יִשְׁתִּיזִי אֲנָשָׁא הֵהוּא חוֹבִיָּה בִּיהִ:</p>	<p>31 כִּי דְבַר־יְהוָה בָּזָה וְאֶת־מִצְוֹתוֹ הִפְרָה הַכֶּכֶת וְתִפְרַת הִנָּפֵשׁ הֵהוּא עֹנֶה בָּהּ: (פ)</p>
<p>32 And while the children of Israel were in the wilderness, they found a man gathering sticks upon the sabbath day.</p>	<p>וְהָיוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּרָא וְאֲשַׁכּוּ גִבְרָא כַּד מְגַבִּיב אֵעִין בְּיוֹמָא דְשַׁבְּתָא:</p>	<p>32 וַיְהִיו בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר וַיִּמְצְאוּ אִישׁ מְקַשֵּׁשׁ עֵצִים בַּיּוֹם הַשַּׁבָּת:</p>
<p>33 And they that found him gathering sticks brought him unto Moses and Aaron, and unto all the congregation.</p>	<p>וַקְרִיבוּ יְתִיהָ דְאֲשַׁכּוּ יְתִיהָ כַּד מְגַבִּיב אֵעִין לְוַת מֹשֶׁה וְלְוַת אַהֲרֹן וְלְוַת כָּל כְּנִשְׁתָּא:</p>	<p>33 וַיִּקְרִיבוּ אֹתוֹ הַמִּצְאִים אֹתוֹ מְקַשֵּׁשׁ עֵצִים אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־כָּל־הָעֵדָה:</p>
<p>34 And they put him in ward, because it had not been declared what should be done to him.</p>	<p>וְאָסְרוּ יְתִיהָ בְּבֵית מִטְרָא אֲרִי לֹא אֲתַפְרֵשׁ לְהוֹן מָא דִּיעֲבִידוֹן לִיהִ:</p>	<p>34 וַיִּגְיֻחוּ אֹתוֹ בַּמִּשְׁמֶר כִּי לֹא פֹרֵשׁ מִה־יַּעֲשֶׂה לוֹ: (ס)</p>
<p>35 And the LORD said unto Moses: 'The man shall surely be put to death; all the congregation shall stone him with stones without the camp.'</p>	<p>וְאָמַר יי לְמֹשֶׁה אֲתַקְטִּילָא יִתְקַטִּיל גּוֹבְרָא רְגוּמוֹ יְתִיהָ בְּאֲבָנִיא כָּל כְּנִשְׁתָּא מִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא:</p>	<p>35 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה מוֹת יוּמַת הָאִישׁ רְגוּם אֹתוֹ בְּאֲבָנִים כָּל־הָעֵדָה מִחוּץ לַמַּחֲנֶה:</p>

- (30) ביד רמה. צמוד: מגדף. מחרף כמו (יחזקאל ה, טו) והיתה חרפה וגדופה (ישעיה לז, ו) אשר גדפו נערי מלך אשור. ועוד דרשו רבותינו (כריתות ז, ב. סנהדרין ז) מכאן למצרך את השם שהוא זכרת: (31) דבר ה'. אזרת עזודת אלילים מפי הגבורה והשאר מפי משה (ספרי שם): עונה בה. בזמן שעונה זה שלא עשה תשובה (שם): (32) ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו. צגנותן של ישראל דצר הכתוב שלא שמרו אלא שצת ראשונה וצשניה צא זה וחללה (כריתות ז. ספרי קיג): (33) המצאים אתו מקושש. שהתרו בו ולא הניח מלקושש אף משמאלו והתרו בו (ספרי שם. סנהדרין מא, א): (34) כי לא פרש מה יעשה לו. לא היו יודעים באיזו מיתה ימות אבל יודעים היו שהמחלל שצת צמיתה (ספרי קיד. סנהדרין עח, ב): (35) רגום. פשט צלע"ז וכן הלך אלג"ט וכן זכור ושמור:

<p>36 And all the congregation brought him without the camp, and stoned him with stones, and he died, as the LORD commanded Moses.</p>	<p>וַיֵּצִיאוּ אוֹתוֹ כָּל־הָעֵדָה אֶל־מַחֲוֵץ לַמַּחֲנֶה וַיִּרְגְּמוּ אוֹתוֹ בָּאֲבָנִים וַיָּמָת כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: (פ)</p>	<p>36 וַיֵּצִיאוּ אוֹתוֹ כָּל־הָעֵדָה אֶל־מַחֲוֵץ לַמַּחֲנֶה וַיִּרְגְּמוּ אוֹתוֹ בָּאֲבָנִים וַיָּמָת כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: (פ)</p>
<p>37 And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמִימַר:</p>	<p>מפטיר וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמִימַר:</p>
<p>38 'Speak unto the children of Israel, and bid them that they make them throughout their generations fringes in the corners of their garments, and that they put with the fringe of each corner a thread of blue.</p>	<p>דִּבֶּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל־כַּנְפֵי בְגָדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתַנּוּ עַל־צִיצִית הַכָּנָף פֶּתִיל תְּכֵלֶת: חוּטָא דְתַכְיִלְתָּא:</p>	<p>38 דִּבֶּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל־כַּנְפֵי בְגָדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתַנּוּ עַל־צִיצִית הַכָּנָף פֶּתִיל תְּכֵלֶת:</p>
<p>39 And it shall be unto you for a fringe, that ye may look upon it, and remember all the commandments of the LORD, and do them; and that ye go not about after your own heart and your own eyes, after which ye use to go astray;</p>	<p>וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וּרְאִיתֶם אוֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־תִתְּאוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶּם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם: וַיְהִי וַיִּתֵּן יְהוָה וְיִתְּנוּ וְיִזְכְּרוּ וְיַעֲבֹדוּ יֵת כָּל פְּקוּדֵי דֵי וְיִתְּנוּ וְיִזְכְּרוּ וְיַעֲבֹדוּ יֵת לְבָבוֹ וּבְתַר חִיּוֹ עֵינֵיכֹן דְּאִתּוֹן טַעַן בְּתַרְיָהוֹן:</p>	<p>39 וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וּרְאִיתֶם אוֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־תִתְּאוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶּם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם:</p>
<p>40 that ye may remember and do all My commandments, and be holy unto your God.</p>	<p>לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתֵי וְהִייתֶם קְדוֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם: בְּדִיל דְּתִדְּכְרוּ וְתַעֲבֹדוּ יֵת כָּל פְּקוּדֵי וְתִתְּנוּ קְדִישֵׁן קָדָם אֱלֹהֵיכֹן:</p>	<p>40 לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתֵי וְהִייתֶם קְדוֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם:</p>
<p>41 I am the LORD your God, who brought you out of the land of Egypt, to be your God: I am the LORD your God.'</p>	<p>אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוּצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: (פ) אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם דְּאִפִּיקִית יֵתְכוֹן מֵאֶרֶעַ דְּמִצְרַיִם לְמַחְוֵי לָכוֹן לֵאלֹהֵי אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:</p>	<p>קט פסוקים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוּצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: (פ)</p>

(36) וייציאו אותו. מכאן שבזית הסקילה חוץ ורחוק מבית דין (ספרי שם. סנהדרין מז):
(38) ועשו להם ציצת. על שם הפתילים החלולים זה כמו (יחזקאל ח, ג) ויקחני ציצית ראשי. דבר אחר ציצית על שם וראיתם אותו כמו (שיר ז, ט) מציץ מן החרסים: תכלת. צבע ירוק של חלזון (מנחות מז):
(39) וזכרתם את כל מצות ה'. שמנין גימטריא של ציצית שש מאות ושמונה חוטים וחמשה קשרים הרי תרי"ג: ולא תתורו אחרי לבבכם. כמו (לעיל יג, כה) מתור הארץ. הלכ והעניינים הם מרגלים לגוף ומסרסרים לו את העצירות העין רואה והלכ חומד והגוף עושה את העצירות (תנחומא שלח טו):
(41) אני ה'. נאמן לשלם שכר (ספרי קטו): אלהיכם. נאמן להפרע (שם): אשר הוצאתי אתכם. על מנת כן פדיתי אתכם שחקצלו עליכם גזרותי (שם): אני ה' אלהיכם. עוד למה נאמר כדי שלא יאמרו ישראל מפני מה אמר המקום לא שנעשה ונטול שכר אנו לא עושים ולא נוטלים שכר על כרחכם אני מלככם וכן הוא אומר (יחזקאל כ, לג) אם לא ביד חזקה וגו' אמלך עליכם (שבת פח. ספרי שם). דבר אחר למה נאמר יציאת מצרים אני הוא שהצנחתי צמרים בין טפה של זכור לשאינה של זכור אני הוא עמיד להצנחין ולהפרע מן התולה קלא אילן בצגדו ואומר תכלת הוא (ז"מ סא, ז) ומיסודו של רבי משה הדרשן העמקתי למה נסמכה פרשת מקושש לפרשת עבודת אלילים לומר שהמחלל את השבת כעובד עבודת אלילים שאף היא שקולה

ככל המצות וכן הוא אומר בעזרא (נחמי' ט, יג' יד) ועל הר סיני ירדת ותתן לעמך תורה ומצות ואת שבת קדשך הודעת להם (חולין ה) ואף פרשת ציצית לכך נסמכה לאלו לפי שאף היא שקולה כנגד כל המצות שנאמר ועשיתם את כל מצותי: על כנפי בגדיהם. כנגד (שמות יט, ד) ואשא אתכם על כנפי נשרים. על ארבע כנפות ולא בעלת שלש ולא בעלת חמש כנגד ד' לשונות של גאולה שנאמר במצרים (שמות ו, ו-ז) והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי (זבחים יח, ג): פתיל תכלת. על שם שכול זכורות תרגום של שכול תכלת. ומכתם היתה צלילה וכן צבע התכלת דומה לרקיע המשחיר לעת ערב ושמונה חוטים שבה כנגד שמונה ימים ששהו ישראל משיצאו ממצרים עד שאמרו שירה על הים:

(1) ויקח קרח. פרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא: ויקח קרח. לקח את עצמו לזד אחד להיות נחלק מתוך העדה לעורר על הכהונה וזהו שתרגם אונקלוס ואחפלא נחלק משאר העדה להחזיק במחלוקת וכן (איוב טו, יג) מה יקח לזך לוקח אותך להפליגך משאר בני אדם. דבר אחר ויקח קרח משך ראשי סנהדראות שבהם דברים כמו שנאמר (במדבר כ, כה) קח את אהרן (הושע יד, ג) קחו עמכם דברים (תנחומא קרח א): בן יצהר בן קהת בן לוי. ולא הזכיר בן יעקב שצקס רחמים על עצמו שלא יזכר שמו על מחלוקתם שנאמר (בראשית מט, ו) ובקהלם אל תחד כבודי והיכן נזכר שמו על קרח בהתיחסם על הדוכן בדברי הימים שנאמר (ד"ה א, ו, כ"ג) בן אציהסף בן קרח בן יצהר בן קהת בן לוי בן ישראל (תנחומא ד): ודתן ואבירם. בשביל שהיה שבט ראובן שרוי בחנייתם תימנה (לעיל ג, י) שכן לקהת ובניו החונים תימנה (שם ג, כט) נשתתפו עם קרח במחלוקתו אוי לרשע אוי לשכנו (תנחומא ד). ומה ראה קרח לחלוק עם משה נתקנה על נשיאותו של אלישפן בן עוזיאל שמינהו משה נשיא על בני קהת על פי הדבור (שם א). אמר קרח אחי אבא ארבעה היו שנאמר (שמות ו, יח) ובני קהת וגו' עמרים הבכור נטלו שני בני גדולה אחד מלך ואחד כהן גדול מי ראוי ליטול את השניה לא אני שאני בן יצהר שהוא שני לעמרם והוא מנה נשיא את בן אחיו הקטן מכולם הריני חולק עליו ומבטל את דבריו. מה עשה עמד וכנס ר"נ ראשי סנהדראות רובן משבט ראובן שכיניו והם אליזר בן שדיאור וחזיריו וכיוצא בו שנאמר נשיאי עדה קריאי מועד ולהלן הוא אומר (במדבר א, טו) אלה קרואי העדה והלציטן טליתות שכולן תכלת באו ועמדו לפני משה אמרו לו טלית שכולה של תכלת חייבת ציצית או פטורה אמר להם חייבת התחילו לשחק עליו אפשר טלית של מין אחר חוט אחד של תכלת פטורה זו שכולה תכלת לא תפטור את עצמה (תנחומא ב): בני ראובן. דתן ואבירם ואון בן פלת:

(3) רב לבם. הרבה יותר מדאי לקחתם לעצמכם גדולה: כלם קדושים. כולם שמעו דברים בסיני מפי הגבורה: ומדוע תתנשאו. אם לקחת אתה מלכות לא היה לך לזכר לאחריך כהונה לא אתם לזככם שמעתם בסיני (שמות כ, ג) אנכי ה' אלהיך כל העדה שמעו (תנחומא ד):

<p>XVI Now Korah, the son of Izhar, the son of Kohath, the son of Levi, with Dathan and Abiram, the sons of Eliab, and On, the son of Peleth, sons of Reuben, took men;</p>	<p>וַיִּקַּח קֹרַח בֶּן־יִצְחָר בֶּן־קֹהַת בֶּן־לֵוִי וְדָתָן וַאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וֹאֵן בֶּן־פִּלֶת בְּנֵי רְאוּבֵן:</p>	<p>קורח טו</p>
<p>2 and they rose up in face of Moses, with certain of the children of Israel, two hundred and fifty men; they were princes of the congregation, the elect men of the assembly, men of renown;</p>	<p>וַיָּקֻמוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְאֲנָשִׁים מִבְּנֵי־יִשְׂרָאֵל חֲמִשִּׁים וּמֵאֹתָיִם נְשִׂאֵי עֵדָה קְרָאִי מוֹעֵד אֲנָשֵׁי־שֵׁם:</p>	<p>2</p>
<p>3 and they assembled themselves together against Moses and against Aaron, and said unto them: 'Ye take too much upon you, seeing all the congregation are holy, every one of them, and the LORD is among them; wherefore then lift ye up yourselves above the assembly of the LORD?'</p>	<p>וַיִּקְהָלוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם רַב־לָכֶם כִּי כָל־הָעֵדָה כֻּלָּם קֳדָשִׁים וּבְתוֹכָם יְהוָה וּמִדּוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל־קְהָל יְהוָה:</p>	<p>3</p>
<p>4 And when Moses heard it, he fell upon his face. And he spoke unto Korah and unto all his company, saying: 'In the morning the LORD will show who are His, and who is holy, and will cause him to come near unto Him; even him whom He may choose will He cause to come near unto Him. .</p>	<p>וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל־אֶפְסוֹ: וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל־פָּנָיו: וַיְדַבֵּר אֶל־קֹרַח וְאֶל־כָּל־עֲדָתוֹ לֵאמֹר בֹּקֶר וַיָּדַע יְהוָה אֶת־הַקֹּדֶשׁ וְהַקָּרִיב אֵלָיו וְאֶת־הַבַּחֲר־בּוֹ יִקְרִיב אֵלָיו:</p>	<p>לוי</p>
<p>6 This do: take you censers, Korah, and all his company;</p>	<p>זֹאת עֲשׂוּ קַחוּ־לָכֶם מַחְתֹּת דָּא עֲבִידוֹ סִבּוֹ לָכוֹן מַחְתִּין קֹרַח וְכָל־בְּנֵי־חֵיתָי:</p>	<p>6</p>

- (4) ויפול על פניו. מפני המחלוקת שכבר זה צידם סרחון רביעי חטאו צעגל (שמות לב, יא) ויחל משה במתאוננים (במדבר יא, ז) ויחלל משה במרגלים (שם יד, יג) ויאמר משה אל ה' ושמעו מצרים במחלוקתו של קרח נחרשלו ידי משל לכן מלך שסרח על אציו ופייס עליו אזהרו פעם ושמים ושלש כשסרח רביעית נחרשלו ידי האהבה ההוא אמר עד מתי אטריח על המלך שמה לא יקבל עוד ממני (תנחומא ד):
- (5) בקר וידוע וגו'. עמה עת שכרות הוא לנו ולא נכון להראות לפניו והוא היה מתכוין לדחותם שמה יחזרו זהם (תנחומא ה): בקר וידוע ה' את אשר לו. לעזות לויה: ואת הקדוש. לכהונה: והקריב. אותם אליו (שם). והתרגום מוכיח כן ויקרב לקדמוהי יקרב לשמושה. ומדרשו (שם) צקר אמר להם משה גבולות חלק הקצ"ה צעולמו יכולים אתם להפוך צקר לערב כן תוכלו לזטל את זו שנאמר (בראשית א, ד) ויהי ערב ויהי צוקר ויצלל כך (דה"א כג, יג) ויצלל אהרן להקדישו וגו':
- (6) זאת עשו קחו לכם מחתות. מה ראה לומר להם כך אמר להם צדרכי העוזדי כוכבים ומזלות יש נימוסים

<p>and put fire therein, and put incense upon them before the LORD to-morrow; and it shall be that the man whom the LORD doth choose, he shall be holy; ye take too much upon you, ye sons of Levi.'</p>	<p>וַתִּנֵּנוּ בָתָן אֵשׁ וְשִׁמּוֹ עֲלֵיהֶן וְקָטַרְתָּ לִפְנֵי יְהוָה מִחֹר וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה הוּא הַקָּדוֹשׁ רֵב-לָכֶם בְּנֵי לֵוִי:</p>	<p>וְתִנֵּנוּ בָתָן אֵשׁ וְשִׁמּוֹ עֲלֵיהֶן וְקָטַרְתָּ לִפְנֵי יְהוָה מִחֹר וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה הוּא הַקָּדוֹשׁ רֵב-לָכֶם בְּנֵי לֵוִי:</p>
<p>8 And Moses said unto Korah: 'Hear now, ye sons of Levi:</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-קָרַח שְׁמַעוּ נָא בְנֵי לֵוִי:</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-קָרַח שְׁמַעוּ נָא בְנֵי לֵוִי:</p>
<p>is it but a small thing unto you, that the God of Israel hath separated you from the congregation of Israel, to bring you near to Himself, to do the service of the tabernacle of the LORD, and to stand before the congregation to minister unto them;</p>	<p>הֲמַעֲטַת מִכֶּם כִּי-הִבְדִּיל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶתְכֶם מֵעֵדַת יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶתְכֶם אֵלָיו לַעֲבֹד אֶת-עֲבֹדַת מִשְׁכַּן יְהוָה וּלְעֹמֵד לִפְנֵי הָעֵדָה לְשִׁרְתָּם:</p>	<p>הֲמַעֲטַת מִכֶּם כִּי-הִבְדִּיל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶתְכֶם מֵעֵדַת יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶתְכֶם אֵלָיו לַעֲבֹד אֶת-עֲבֹדַת מִשְׁכַּן יְהוָה וּלְעֹמֵד לִפְנֵי הָעֵדָה לְשִׁרְתָּם:</p>
<p>and that He hath brought thee near, and all thy brethren the sons of Levi with thee? and will ye seek the priesthood also?</p>	<p>וַיִּקְרַב אֶתְּךָ וְאֶת-כָּל-אֲחֵיךָ בְּנֵי-לֵוִי אֶתְּךָ וּבִקְשִׁיתֶם גַּם-כֹּהֲנָה:</p>	<p>וַיִּקְרַב אֶתְּךָ וְאֶת-כָּל-אֲחֵיךָ בְּנֵי-לֵוִי אֶתְּךָ וּבִקְשִׁיתֶם גַּם-כֹּהֲנָה:</p>
<p>Therefore thou and all thy company that are gathered together against the LORD—; and as to Aaron, what is he that ye murmur against him?</p>	<p>לָכֵן אַתָּה וְכָל-עֲדַתְךָ הַנִּעַדִים עַל-יְהוָה וְאַתְּרֹן מִה-הוּא כִּי (כ' תְּלִינּוּ) עֲלֵיו:</p>	<p>לָכֵן אַתָּה וְכָל-עֲדַתְךָ הַנִּעַדִים עַל-יְהוָה וְאַתְּרֹן מִה-הוּא כִּי (כ' תְּלִינּוּ) עֲלֵיו:</p>

הרצה וכומרים הרצה וכולם (ס"א ואין כולם) מתקצצים בצית אחד אנו אין לנו אלא ה' אחד ארון אחד ותורה אחת ומוצח אחד וכהן גדול אחד ואחסר ר"ן איש מבקשים כהונה גדולה אף אני רואה בך ה' לכם תשמיש חביב מכל היא הקטרת החביבה מכל הקרבנות וסס המות נתון בתוכו שזו נשרפו נדב ואזיהוא לפיכך התרה זהם והיה האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש כזר הוא בקדושתו וכי אין אנו יודעים שמי שיבחר הוא הקדוש אלא אמר להם משה הריני אומר לכם שלא תתחייבו מי שיבחר בו יאלץ חי וכולכם אוצדים (תנחומא ה'): מחתות. כלים שחוטין זהם גחלים ויש להם בית יד:

(7) רב לכם בני לוי. דבר גדול אמרתי לכם. ולא טפשים היו שכן התרה זהם וקבלו עליהם לקרב אלא הם חטאו על נפשותם שנאמר (להלן יז, ג) את מחתות החטאים האלה בנפשותם. וקרח שפקח היה מה ראה לשטות זה עינו הטעתו ראה שלשלת גדולה יולאה ממנו שמואל ששקול כנגד משה ואהרן אמר ששצילו אני נמלט וכ"ד משמרות עומדות לבני כולם מתנבאים ברוח הקודש שנאמר (ד"ה"א כה, ה) כל אלה צנים להימן אמר אפשר כל הגדולה הזאת עתידה לעמוד ממני ואני אדום לכן נשתחף לבוא לאותה חוקה ששמע מפי משה שכולם אוצדים ואחד נמלט. אשר יבחר ה' הוא הקדוש טעה ותלה בעצמו ולא ראה יפה לפי שצניו עשו תשובה ומה היה רואה. (תנחומא ה'): רב לכם. דבר גדול נטלתם בעצמכם לחלוק על הקצ"ה:

(8) ויאמר משה אל קרח שמעו נא בני לוי. התחיל לדבר עמו דברים רכים כיון שראהו קשה עורף אמר עד שלא ישתחפו שאר השצטים ויאצדו עמו אדבר גם אל כולם התחיל לזרז זהם שמעו נא בני לוי (שסו):

(9) ולעמוד לפני העדה. לשיר על הדוכן:

(10) ויקרב אתך. לאותו שירות שהרחיק ממנו שאר עדת ישראל:

(11) לכן. בשציל כך אתה וכל עדתך הנועדים אתך על ה' כי בשליחותו עשיתי לכת כהונה לאהרן ולא לנו הוא המחלוקת הזו:

- 12 And Moses sent to call Dathan and Abiram, the sons of Eliab; and they said: 'We will not come up; וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לִקְרֹא לְדָתָן וְלֹאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וַיֹּאמְרוּ לֹא נַעֲלֶה:
- 13 is it a small thing that thou hast brought us up out of a land flowing with milk and honey, to kill us in the wilderness, but thou must needs make thyself also a prince over us? הַמַּעֲט כִּי הֵעֲלִיתָנוּ מֵאֶרֶץ זֶבֶת חֶלֶב וְדִבֵּשׁ לְהַמִּיתָנוּ בַּמִּדְבָּר כִּי־תִשְׁתַּבֵּר עָלֵינוּ גַם־הַשְׂתַּבֵּר:
- 14 Moreover thou hast not brought us into a land flowing with milk and honey, nor given us inheritance of fields and vineyards; wilt thou put out the eyes of these men? we will not come up.' אָף לֹא אֶל־אֶרֶץ זֶבֶת חֶלֶב וְדִבֵּשׁ הִבִּיאָתָנוּ וְתָתַן־לָנוּ נַחֲלַת שָׂדֶה וְכָרֶם הָעֵינִי הָאֲנָשִׁים הָהֵם תִּנְקֹר לֹא נַעֲלֶה:
- 15 And Moses was very wroth, and said unto the LORD: 'Respect not thou their offering; I have not taken one ass from them, neither have I hurt one of them.' וַיִּחַר לְמֹשֶׁה מְאֹד וַיֹּאמֶר אֶל־יְהוָה אֵל־תִּפְּן אֶל־מִנְחָתָם לֹא חָמוּר אֶחָד מֵהֶם נִשְׁאַתִּי וְלֹא הִרְעֵתִי אֶת־אֶחָד מֵהֶם:
- 16 And Moses said unto Korah: 'Be thou and all thy congregation before the LORD, thou, and they, and Aaron, to-morrow; וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־קֹרֵחַ אַתָּה וְכָל־עֲדַתְךָ הָיוּ לִפְנֵי יְהוָה אַתָּה וְהֵם וְאַהֲרֹן מָחָר:
- 17 and take ye every man his fire-pan, and put incense upon them, and bring ye before the LORD every man his fire-pan, two hundred and fifty fire-pans; thou also, and Aaron, each his fire-pan.' וַיִּקְחוּ אִישׁ מִחַתָּתוֹ וַיַּנִּחֵם עָלֵיהֶם קִטְרֹת וַהֲקִרְבָּתֵם לִפְנֵי יְהוָה אִישׁ מִחַתָּתוֹ חֲמִשִּׁים וּמֵאֲתָיִם מִחַתָּת וְאַתָּה וְאַהֲרֹן אִישׁ מִחַתָּתוֹ:

(12) וישלח משה וגו'. מכאן שאין מחזיקין במחלוקת שהיה משה מחזר אחריהם להשלימם בדברי שלום (סנהדרין קי. תנחומא י'): לא נעלה. פיהם הכשילם שאין להם אלא ירידה (שם ו):

(14) ותתן לנו. הדבר מוסב על לא האמור למעלה כלומר לא הביאותנו ולא נתת לנו נחלת שדה וכרם אמרת לנו (שמות ג, יז) אעלה אחכם מעני מצרים אל ארץ וגו' משם הוצאתנו ולא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאותנו אלא גזרת עלינו להמיתנו במדבר שאמרת לנו (במדבר יד, כט) במדבר הזה יפלו פגריכם: העיני האנשים ההם הנקר וגו'. אפילו אתה שולח לנקר את עיינינו אם לא נעלה אליך לא נעלה: האנשים ההם. כאדם המולה קללתו בחזירו:

(15) ויחר למשה מאד. נטער עד למאד: אל תפן אל מנחתם. לפי פשוטו הקטרת שהם מקריצים לפניך מחר אל תפן אליהם והמדרש אומר (תנחומא ז) יודע אני שיש להם חלק בתמידי לצור אף חלקם לא יקובל לפניך לרצון תניחנו האש ולא תאכלנו: לא חמור אחד מהם נשאתי. לא חמורו של אחד מהם נטלתי אפילו כשהלכתי ממדין למצרים והרכבתי את אשתי ואת בני על החמור והיה לי ליטול אותו החמור משלהם לא נטלתי אלא משלי (תנחומא ז). ותרגם אינקהלום שחרית לשון ארמי כך נקראת אנגריא של מלך שחור (ב"מ עה, א. ב"ב מז, א):

(16) והם. עדתך:

18	And they took every man his fire-pan, and put fire in them, and laid incense thereon, and stood at the door of the tent of meeting with Moses and Aaron.	וַיִּקְחוּ אִישׁ מִחַתָּתוֹ וַיִּתְּנוּ עֲלֵיהֶם אֵשׁ וַיִּשְׂמוּ עֲלֵיהֶם קִטְרֶת וַיַּעֲמֵדוּ בַּתֶּרֶעַם מִשְׁכַּן זִמְנָא וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:	18
19	And Korah assembled all the congregation against them unto the door of the tent of meeting; and the glory of the LORD appeared unto all the congregation.	וַיִּקְהַל עֲלֵיהֶם קֹרַח אֶת-כָּל הָעֵדָה אֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיֵּרָא כְבוֹד-יְהוָה אֶל-כָּל הָעֵדָה: (ס)	19
20	And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאַל-אַהֲרֹן לֵאמֹר:	שלישי
21	'Separate yourselves from among this congregation, that I may consume them in a moment.'	הִבְדִּילוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאֲכַלְהָ אֶתֶם כְּרֹגֶעַ:	21
22	And they fell upon their faces, and said: 'O God, the God of the spirits of all flesh, shall one man sin, and wilt Thou be wroth with all the congregation?'	וַיִּפְּלוּ עַל-פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ אֵל אֱלֹהֵי הָרוּחֹת לְכָל-בָּשָׂר הָאִישׁ אֶחָד יַחֲטֵא וְעַל כָּל-הָעֵדָה תִּקְצֹר: (ס)	22
23	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:	23
24	'Speak unto the congregation, saying: Get you up from about the dwelling of Korah, Dathan, and Abiram.'	דַּבֵּר אֶל-הָעֵדָה לֵאמֹר הֵעֲלוּ מִסָּבִיב לְמִשְׁכַּן-קֹרַח דָּתָן וְאַבִּירָם:	24
25	And Moses rose up and went unto Dathan and Abiram; and the elders of Israel followed him.	וַיָּקָם מֹשֶׁה וַיֵּלֶךְ אֶל-דָּתָן וְאַבִּירָם וַיִּלְכוּ אַחֲרָיו זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל:	25

(17) והקרבתם וגו' איש מחתתו. החמשים ומאתים איש שזכרם:

(19) ויקהל עליהם קרח. דדברי ליצנות כל הלילה ההוא הלך אלל השצטים ופתח אותם כסבורין אחס שעלי לצדי אני מקפיד איני מקפיד אלל שצזיל כללם אלל צאין ונוטלין כל הגדולות לו המלכות ולאחיו הכהונה עד שנפתחו כלם (תנחומא ז): וירא כבוד ה'. צא צעמוד ענ:

(22) אל אלהי הרוחות. יודע מחשבות אין מדתך כמדת צצר ודס מלך צצר ודס שסרחה עליו מקצת מדינה אינו יודע מי החוטא לפיכך כשהוא כועס נפרע מכולם אצל אחת לפניך גלויות כל המחשבות ויודע אחת מי החוטא: האיש אחד. הוא החוטא ואחא על כל העדה תקצוף. אמר הקדוש צ"ה יפה אמרת אני יודע ומודיע מי חטא ומי לא חטא (שס):

(24) העלו וגו'. כתרמו אסתלקו מסציות משכן קרח:

(25) ויקם משה. כסבור שישאלו לו פנים ולא עשו (מד"ר. שס ח):

<p>26 And he spoke unto the congregation, saying: 'Depart, I pray you, from the tents of these wicked men, and touch nothing of theirs, lest ye be swept away in all their sins.'</p>	<p>וַיִּדְבֹר אֶל־הָעֵדָה לֵאמֹר סֹרוּ נָא מֵעַל אֹהֲלֵי הָאֲנָשִׁים הָרָשָׁעִים הָאֵלֶּה וְאַל־תִּגְעוּ בְּכֹל־אֲשֶׁר לָהֶם פֶּן־תִּסָּפוּ בְּכֹל־חַטָּאתָם:</p>	<p>26 וַיִּדְבֹר אֶל־הָעֵדָה לֵאמֹר סֹרוּ נָא מֵעַל אֹהֲלֵי הָאֲנָשִׁים הָרָשָׁעִים הָאֵלֶּה וְאַל־תִּגְעוּ בְּכֹל־אֲשֶׁר לָהֶם פֶּן־תִּסָּפוּ בְּכֹל־חַטָּאתָם:</p>
<p>27 So they got them up from the dwelling of Korah, Dathan, and Abiram, on every side; and Dathan and Abiram came out, and stood at the door of their tents, with their wives, and their sons, and their little ones.</p>	<p>וַיַּעֲלוּ מֵעַל מִשְׁכַּן־קָרַח דָּתָן וְאַבִּירָם מִסָּבִיב וְדָתָן וְאַבִּירָם נִצְּאוּ נֹצְבִים פֶּתַח אֹהֲלֵיהֶם וּנְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וְטַפָּם:</p>	<p>27 וַיַּעֲלוּ מֵעַל מִשְׁכַּן־קָרַח דָּתָן וְאַבִּירָם מִסָּבִיב וְדָתָן וְאַבִּירָם נִצְּאוּ נֹצְבִים פֶּתַח אֹהֲלֵיהֶם וּנְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וְטַפָּם:</p>
<p>28 And Moses said: 'Hereby ye shall know that the LORD hath sent me to do all these works, and that I have not done them of mine own mind.</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בּוֹאֵת תִּדְעוּן כִּי־יְהוָה שְׁלַחְנִי לַעֲשׂוֹת אֵת כָּל־הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה כִּי־לֹא מִלִּבִּי:</p>	<p>28 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בּוֹאֵת תִּדְעוּן כִּי־יְהוָה שְׁלַחְנִי לַעֲשׂוֹת אֵת כָּל־הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה כִּי־לֹא מִלִּבִּי:</p>
<p>29 If these men die the common death of all men, and be visited after the visitation of all men, then the LORD hath not sent Me.</p>	<p>אִם־כָּמוֹת כָּל־הָאָדָם יָמוּתוּן אֵלֶּיךָ וְסֻעֲרָא דְכָל אֲנָשָׁא וְיִשְׁתַּעַר עֲלֵיהוֹן לֹא יִי שְׁלַחְנִי:</p>	<p>29 אִם־כָּמוֹת כָּל־הָאָדָם יָמוּתוּן אֵלֶּיךָ וְסֻעֲרָא דְכָל אֲנָשָׁא וְיִשְׁתַּעַר עֲלֵיהוֹן לֹא יִי שְׁלַחְנִי:</p>
<p>30 But if the LORD make a new thing, and the ground open her mouth, and swallow them up, with all that appertain unto them, and they go down alive into the pit, then ye shall understand that these men have despised the LORD.'</p>	<p>וְאִם־בְּרִיאָה יַבְרִיא יְיָ וְתִפְתַּח אֶרֶצָא יִת פּוּמָהּ וְתִבְלַע יִתְהוֹן וְיִת כָּל דִּילְהוֹן וְיִיחַתוּן כַּד חַיִּין לְשָׂאוּל וְתִדְעוּן אֲרִי אֲרִיזוֹ גּוֹבְרִיא הָאֵלֶּיךָ קָדָם יְיָ:</p>	<p>30 וְאִם־בְּרִיאָה יַבְרִיא יְיָ וְתִפְתַּח אֶרֶצָא יִת פּוּמָהּ וְתִבְלַע יִתְהוֹן וְיִת כָּל דִּילְהוֹן וְיִיחַתוּן כַּד חַיִּין לְשָׂאוּל וְתִדְעוּן אֲרִי אֲרִיזוֹ גּוֹבְרִיא הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֶת־יְהוָה:</p>
<p>31 And it came to pass, as he made an end of speaking all these words, that the ground did cleave asunder that was under them.</p>	<p>וַיְהִי כְּכֹלְתּוֹ לְדַבֵּר אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְתִבְקַע הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תַּחְתֵּיהֶם:</p>	<p>31 וַיְהִי כְּכֹלְתּוֹ לְדַבֵּר אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְתִבְקַע הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תַּחְתֵּיהֶם:</p>

- (27) יצאו נצבים. צקומה זקופה לחרף ולגדף כמו (שמואל"א יז, טז) ויתיצצו ארבעים יום דגלית (תנחומא ח): ונשיהם ובניהם וטפם. צא וראה כמה קשה המחלוקת שהרי צית דין של מטה אין עושין אלא עד שיציא שמי שערות וצית דין של מעלה עד כי שנה וכאן אצדו אף יונקי שדים (שס ג):
- (28) לעשות את כל המעשים האלה. שעשית על פי הדבור לתת להרען כהונה גדולה וצניו סגני כהונה ואליפז נשיא הקהתי:
- (29) לא ה' שלחני. אלא אני עשיתי הכל מדעתי וצדין הוא חולק עלי (שס ח):
- (30) ואם בריאה. חדשה: יברא ה'. להמית אותם צמיתה שלא מת זה אדם עד הנה ומה היא הבריאה ופצתה האדמה את פיה ותצלעם אז וידעתם כי נאלץ הם את ה' ואני מפי הגבורה אמרתי ורבותינו פירשו (שס יא. סנהדרין קי, א) אם צריאה פה לארץ מששת ימי בראשית מוטב ואם לאו יצא ה':

32	And the earth opened her mouth and swallowed them up, and their households, and all the men that appertained unto Korah, and all their goods.	וּתִפְתַּח הָאָרֶץ אֶת־פִּיהָ וּתְבַלַּע אֹתָם וְאֶת־בֵּיתֵיהֶם וְאֶת כָּל־הָאָדָם אֲשֶׁר לְקֹרַח וְאֶת כָּל־הָרְכוּשׁ:	32
33	So they, and all that appertained to them, went down alive into the pit; and the earth closed upon them, and they perished from among the assembly.	וַיִּרְדּוּ תָם וְכָל־אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים שְׁאֵלָה וּתְכַס עֲלֵיהֶם הָאָרֶץ וַיֹּאבְדוּ מִתּוֹךְ הַקָּהָל:	33
34	And all Israel that were round about them fled at the cry of them; for they said: 'Lest the earth swallow us up.'	וְכָל־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר סְבִיבֵתֵיהֶם נָסוּ לְקָלָם כִּי אָמְרוּ פֶן־תִּבְלַעֵנוּ הָאָרֶץ:	34
35	And fire came forth from the LORD, and devoured the two hundred and fifty men that offered the incense.	וְאִשׁתָּא נִפְקַת מִן קֶדֶם יי וַאֲכַלְתָּ יֵת מֵאֲתָן וְחֲמִשִּׁין מִקְרָא מִקְרָבֵי קְטוֹרֶת בּוֹסְמִיא:	35
XVII	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יי עִם מֹשֶׁה לְמִימְרָ:	XVII
2	'Speak unto Eleazar the son of Aaron the priest, that he take up the fire-pans out of the burning, and scatter thou the fire yonder; for they are become holy;	אִמַּר לְאַלְעָזָר בֶּר אֶהֱרֹן כֹּהֵנָּא וַיִּפְרֹשׂ יֵת מִחֻתֵּיתָא מִבֵּין יִקְיִיא וְיֵת אִשְׁתָּא יִרְחִיק לְהִלָּאָה אֲרִי אֲתַקְדָּשָׁא:	2
3	even the fire-pans of these men who have sinned at the cost of their lives, and let them be made beaten plates for a covering of the altar—for they are become holy, because they were offered before the LORD—that they may be a sign unto the children of Israel.'	אֵת מִחֻתוֹת הַחֹטְאִים הָאֵלֶּה בְּנִפְשָׁתָם וַעֲשׂוּ אֹתָם רִקְעֵי פָחִים צָפוּי לְמִזְבֵּחַ כִּי־הִקְרִיבָם לִפְנֵי־יְהוָה וַיִּקְדָּשׁוּ וַיְהִיו לְאוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:	3
4	And Eleazar the priest took the brazen fire-pans, which they that were burnt had offered; and they beat them out for a covering of the altar,	וַיִּקָּח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת מִחֻתוֹת הַנִּחָשֶׁת אֲשֶׁר הִקְרִיבוּ הַשֹּׂרֵפִים וַיִּרְקְעוּם צָפוּי לְמִזְבֵּחַ:	4

(34) נסו לקולם. נשזיל הקול היואל על זליעתן;

(2) ואת האש. שזמון המחתות: זרה הלאה. לארץ מעל המחתות: כי קדשו. המחתות ואסורין צהנאה שהרי עשאים כלי שרת:

(3) החטאים האלה בנפשותם. שנעשו פושעים בנפשותם שנחלקו על הקצ"ה (יומא לו): רקעי. רדידן: פחים. טסין מרודדן טינצ"ש זלע"ז: צפוי למזבח. למזבח הנחשת: ויהיו לאות. לזכרון שיאמרו אלו היו מאותן שנחלקו על הכהונה ונשרפו:

<p>to be a memorial unto the children of Israel, to the end that no 5 common man, that is not of the seed of Aaron, draw near to burn incense before the LORD; that he fare not as Korah, and as his company; as the LORD spoke unto him by the hand of Moses.</p>	<p>וְכָרֹן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא־יִקְרַב אִישׁ זָר אֲשֶׁר לֹא מִזֶּרַע אַהֲרֹן הוּא לְהִקְטִיר קֹטֶרֶת לִפְנֵי יְהוָה וְלֹא־יִהְיֶה כְּקֹרַח וְכַעֲדָתוֹ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה לֵאמֹר (פ)</p>	<p>5 זָכָרוֹן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא־יִקְרַב אִישׁ זָר אֲשֶׁר לֹא מִזֶּרַע אַהֲרֹן הוּא לְהִקְטִיר קֹטֶרֶת לִפְנֵי יְהוָה וְלֹא־יִהְיֶה כְּקֹרַח וְכַעֲדָתוֹ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה לֵאמֹר (פ)</p>
<p>But on the morrow all the 6 congregation of the children of Israel murmured against Moses and against Aaron, saying: 'Ye have killed the people of the LORD.'</p>	<p>וַיִּלְנֻוּ כָּל־עַדַּת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמִּתְּחִילת עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן לֵאמֹר אַתֶּם הִמַּתֶּם אֶת־עַם יְהוָה:</p>	<p>6 וַיִּלְנֻוּ כָּל־עַדַּת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמִּתְּחִילת עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן לֵאמֹר אַתֶּם הִמַּתֶּם אֶת־עַם יְהוָה:</p>
<p>And it came to pass, when the 7 congregation was assembled against Moses and against Aaron, that they looked toward the tent of meeting; and, behold, the cloud covered it, and the glory of the LORD appeared.</p>	<p>וַיְהִי בַּהֲקָהֵל הָעֵדָה עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן וַיִּפְּנוּ אֶל־אַהֲלֵם מוֹעֵד וַהֲנִיחָה כְּסֹהוּ הָעֲנָן וַיֵּרָא כְּבוֹד יְהוָה:</p>	<p>7 וַיְהִי בַּהֲקָהֵל הָעֵדָה עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן וַיִּפְּנוּ אֶל־אַהֲלֵם מוֹעֵד וַהֲנִיחָה כְּסֹהוּ הָעֲנָן וַיֵּרָא כְּבוֹד יְהוָה:</p>
<p>And Moses and Aaron came to the 8 front of the tent of meeting.</p>	<p>וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל־פְּנֵי אַהֲלֵם מוֹעֵד: (ס)</p>	<p>8 וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל־פְּנֵי אַהֲלֵם מוֹעֵד: (ס)</p>
<p>And the LORD spoke unto Moses, 9 saying:</p>	<p>וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימֹר:</p>	<p>9 וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימֹר:</p>
<p>'Get you up from among this 10 congregation, that I may consume them in a moment.' And they fell upon their faces.</p>	<p>וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן וְכָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁתָּחוּ אֶת־פְּנֵיהֶם עַל־אֲפִי־הוֹן:</p>	<p>10 וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן וְכָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁתָּחוּ אֶת־פְּנֵיהֶם עַל־אֲפִי־הוֹן:</p>
<p>And Moses said unto Aaron: 'Take 11 thy fire-pan, and put fire therein from off the altar, and lay incense thereon, and carry it quickly unto the congregation, and make atonement for them; for there is wrath gone out from the LORD: the plague is begun.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן קַח אֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְתֵן־עָלָיָה אֵשׁ מִעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׂים קֹטֶרֶת בּוֹסֶמִין וְאִיבִיל בַּפְּרִיעַ לְכַנְשֵׁתָם וְכַפֵּר עַל־הוֹן אֲרֵי נִפְקַד רֹגְזָא מִן קֶדֶם יְיָ שְׂרִי מוֹתָנָא:</p>	<p>11 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן קַח אֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְתֵן־עָלָיָה אֵשׁ מִעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׂים קֹטֶרֶת בּוֹסֶמִין וְאִיבִיל בַּפְּרִיעַ לְכַנְשֵׁתָם וְכַפֵּר עַל־הוֹן אֲרֵי נִפְקַד רֹגְזָא מִן קֶדֶם יְיָ שְׂרִי מוֹתָנָא:</p>

(4) וירקעום. אינטינדר"ש צלע"ז:

(5) ולא יהיה כקרח. כדי שלא יהיה כקרח: כאשר דבר ה' ביד משה לו. כמו עליו על אהרן דבר אל משה שיהיה הוא ובניו כהנים לפיכך לא יקרב אים זר אשר לא מזרע אהרן וגו' וכן כל לי ולו ולהם הסמוכים אלל דבור פתרונוס כמו על. ומדרשו (תנחומא לו, יא) על קרח ומהו ציד משה ולא כתב אל משה רמז לחולקים על הכהונה שלוקין בצרעת כמו שלקה משה צידו שנאמר (שמות ד, ו) ויוציאה והנה ידו מזרועת כשלג ועל כן לקה עוזה בצרעת (דה"צ כו, כ):
(11) וכפר עליהם. רז זה מסר לו מלאך המות כשעלה לרקיע שהקטרת עוזר המגפה כדאיתא במסכת שבת (פט, א):

12	And Aaron took as Moses spoke, and ran into the midst of the assembly; and, behold, the plague was begun among the people; and he put on the incense, and made atonement for the people.	וַיֵּקֶחַ אֶהָרֹן כַּאֲשֶׁר לוֹ דִּבֶּר מֹשֶׁה וַיֵּרָץ אֶל-תּוֹד הַקְהָל וַהֲנֵה הַחַל הַנֶּגֶף בָּעָם וַיִּתֵּן אֶת-הַקְטֹרֶת וַיִּכַּפֵּר עַל-הָעָם:	וַיֵּקֶחַ אֶהָרֹן כַּאֲשֶׁר לוֹ דִּבֶּר מֹשֶׁה וַיֵּרָץ אֶל-תּוֹד הַקְהָל וַהֲנֵה הַחַל הַנֶּגֶף בָּעָם וַיִּתֵּן אֶת-הַקְטֹרֶת וַיִּכַּפֵּר עַל-הָעָם:
13	And he stood between the dead and the living; and the plague was stayed.	וַיַּעֲמֵד בֵּין-הַמֵּתִים וּבֵין הַחַיִּים וַתֵּעָצֵר הַמִּגֶּפֶה:	וְקָם בֵּין מֵתִיָּא וּבֵין חַיִּיָּא וַאֲתַפְּלִי מוֹתָנָא:
14	Now they that died by the plague were fourteen thousand and seven hundred, besides them that died about the matter of Korah.	וַיְהִיו הַמֵּתִים בַּמִּגֶּפֶה אַרְבָּעַת עָשָׂר אֲלָף וּשְׁבַע מֵאוֹת מִלֶּכֶד הַמֵּתִים עַל-דִּבְרֵי-קָרַח:	וַהֲוּוּ דְמִיתוּ בְּמוֹתָנָא אַרְבַּעַת עָשָׂר אֲלָפִין וּשְׁבַע מֵאָה בֵּר מִדְּמִיתוּ עַל פְּלוּגְתָּא דְקָרַח:
15	And Aaron returned unto Moses unto the door of the tent of meeting, and the plague was stayed.	וַיָּשָׁב אֶהָרֹן אֶל-מֹשֶׁה אֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַהֲמִגֶּפֶה נִעְצָרָה: (פ)	וְתָב אֶהָרֹן לִנְת מֹשֶׁה לְתַרְע מִשְׁכָּן זְמָנָא וּמוֹתָנָא אֶתְפְּלִי:
16	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵּאמֹר:	וּמַלִּיל יֵי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:
17	'Speak unto the children of Israel, and take of them rods, one for each fathers' house, of all their princes according to their fathers' houses, twelve rods; thou shalt write every man's name upon his rod.	דִּבְרוּ אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְקַח מֵאֲתָם מִטָּה מִטָּה לְבֵית אָב מֵאֵת כָּל-נְשִׂאֵהֶם לְבֵית אֲבֹתָם שְׁנַיִם עָשָׂר מִטּוֹת אִישׁ אֶת-שְׁמוֹ תִּכְתֹּב עַל-מִטָּהוּ:	מַלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְסַב מִנְהוֹן חוּטְרָא חוּטְרָא לְבֵית אָבָא מִן כָּל רִבְרַבְנִיהוֹן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן תִּרִי עָשָׂר חוּטְרִין גָּבֵר יֵת שְׁמִיהּ תִּכְתֹּב עַל חוּטְרִיהּ:
18	And thou shalt write Aaron's name upon the rod of Levi, for there shall be one rod for the head of their fathers' houses.	וְאֵת שֵׁם אֶהָרֹן תִּכְתֹּב עַל-מִטָּה לְוִי בִּי מִטָּה אֶחָד לְרֹאשׁ בֵּית אֲבוֹתָם:	וְיֵת שְׁמָא דְאֶהָרֹן תִּכְתֹּב עַל חוּטְרָא דְלִוִי אֲרִי חוּטְרָא חַד לְרִישׁ בֵּית אֲבֹתָהוֹן:
19	And thou shalt lay them up in the tent of meeting before the testimony, where I meet with you.	וַהֲנַחְתָּם בְּאֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי הָעֵדוּת אֲשֶׁר אֲנִיעַד לָכֶם שָׁמָּה:	וַתַּצְנַעְנֻן בְּמִשְׁכָּן זְמָנָא קֳדָם סִדְרוּתָא דְאַזְמִין מִימְרֵי לְכוֹן תִּמְן:

(13) ויעמוד בין המתים וגו'. אחז את המלאך והעמידו על כרחו אמר לו המלאך הנח לי לעשות שליחותי אמר לו משה זוני לעבד על ידך אמר לו אני שלוחו של מקום ואתה שלוחו של משה אמר לו אין משה אומר כלום מלצו אלא מפי הגבורה אם אין אתה מאמין הרי הקב"ה ומשה אל פתח אהל מועד צא עמי ושאל וזהו שנאמר וישב אהרן אל משה (מכילתא). תנחומא תצוה (טו). דבר אחר למה בקטרת לפי שהיו ישראל מליזין ומרנגים אחר הקטרת לומר קם המות הוא על ידו מתו נדב ואביהוא על ידו נשרפו חמשים ומאתים איש אמר הקב"ה תראו שעור מגפה הוא והטעם הוא הממית (מכילתא ויסע פרשה ו. ברכות לג, א):

(18) כי משה אחד. אף על פי שחלקמים לשתי משפחות משפחת כהונה לצד ולויה לצד מכל מקום שבט אחד הוא:

<p>And it shall come to pass, that the man whom I shall choose, his rod shall bud; and I will make to cease from Me the murmurings of the children of Israel, which they murmur against you.²⁰</p>	<p>וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר אֶבְחַר-בּוֹ מִמֶּהוּ יִפְרֹחַ וְהִשְׁכַּתִּי מֵעַלִּי אֶת-תִּלְוֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֵם מְלַיְנִים עָלַיְכֶם:</p>	<p>וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר אֶבְחַר-בּוֹ מִמֶּהוּ יִפְרֹחַ וְהִשְׁכַּתִּי מֵעַלִּי אֶת-תִּלְוֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֵם מְלַיְנִים עָלַיְכֶם:</p>
<p>And Moses spoke unto the children of Israel; and all their princes gave him rods, for each prince one, according to their fathers' houses, even twelve rods; and the rod of Aaron was among their rods.²¹</p>	<p>וּמִלֵּיל מֹשֶׁה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּהְיוּ לֵיהּ כָּל רִבְרָבְנֵיהוֹן חוֹטָרָא לְרִבָּא חֵד חוֹטָרָא לְרִבָּא חֵד לְבֵית אֲבֹהֵיהוֹן תְּרֵי עֶשֶׂר חוֹטָרִין וְחוֹטָרָא דְאַהֲרֹן בְּגוֹ חוֹטָרֵיהוֹן:</p>	<p>וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְּנוּ אֵלָיו כָּל-נְשִׂאֵיהֶם מִטָּה לְנִשְׂיָא אֶחָד מִטָּה לְנִשְׂיָא אֶחָד לְבֵית אֲבֹתָם שְׁנַיִם עֶשֶׂר מִטּוֹת וּמִטָּה אֶהְרֹן בְּתוֹךְ מִטּוֹתָם:</p>
<p>And Moses laid up the rods before the LORD in the tent of the testimony.²²</p>	<p>וַאֲצַנֵּעַ מֹשֶׁה יֵת חוֹטָרֵיָא קֳדָם יי בְּמִשְׁכְּנָא דְסִהְדוּתָא:</p>	<p>וַיִּנָּח מֹשֶׁה אֶת-הַמִּטָּת לִפְנֵי יְהוָה בְּאֹהֶל הָעֵדוּת:</p>
<p>And it came to pass on the morrow, that Moses went into the tent of the testimony; and, behold, the rod of Aaron for the house of Levi was budded, and put forth buds, and bloomed blossoms, and bore ripe almonds.²³</p>	<p>וַהֲנִיחָהּ בְּיוֹמָא דְבִתְרוּחֵי וְעָאֵל מֹשֶׁה לְמִשְׁכְּנָא דְסִהְדוּתָא וְהָא יֵעָא חוֹטָרָא דְאַהֲרֹן לְבֵית לֵוִי וְאַפִּיק לְבָלְבִין וְאַנִּיץ נֶץ וְכַפִּית שְׁגָדִין:</p>	<p>וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיָּבֹא מֹשֶׁה אֶל-אֹהֶל הָעֵדוּת וַהֲנִיחָהּ מִטָּה-אֶהְרֹן לְבֵית לֵוִי וַיֵּצֵא פֶרֶחַ וַיִּצָּץ צִיץ וַיִּגְמַל שְׁקָדִים:</p>
<p>And Moses brought out all the rods from before the LORD unto all the children of Israel; and they looked, and took every man his rod.²⁴</p>	<p>וְאַפִּיק מֹשֶׁה יֵת כָּל חוֹטָרֵיָא מִן קֳדָם יי לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲשֶׁתְּמוּדְעוּ וַנְסִיבוּ גִבְרַח חוֹטָרֵיהָ:</p>	<p>וַיֵּצֵא מֹשֶׁה אֶת-כָּל-הַמִּטָּת מִלִּפְנֵי יְהוָה אֶל-כָּל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּרְאוּ וַיִּקְחוּ אִישׁ מִטָּהוּ: (פ)</p>
<p>and the LORD said unto Moses: 'Put back the rod of Aaron before the testimony, to be kept there, for a token against the rebellious children; that there may be made an end of their murmurings against Me, that they die not.'²⁵</p>	<p>וַאֲמַר יי לְמֹשֶׁה אֲתִיב יֵת חוֹטָרָא דְאַהֲרֹן קֳדָם סִהְדוּתָא לְמִטָּרָא לְאֵת לְעִמָּא סִרְבָּנָא וַיִּסּוּפוּ תוֹרַעְמָתְהוֹן מִן קֳדָמִי וְלֹא יָמוּתוּן:</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה הָשֵׁב אֶת-מִטָּה אֶהְרֹן לִפְנֵי הָעֵדוּת לְמִשְׁמַרְתָּ לְאוֹת לְבְנֵי-מִרִי וְתִכָּל תִּלְוֹנָתָם מֵעַלִּי וְלֹא יָמוּתוּ:</p>

(20) והשכתי. כמו (בראשית ח, א) וישכו המים (אסתר ז, י) וחמת המלך שככה:

(21) בתוך משותם. הניחו באמצע שלא יאמרו מפני שהניחו בצד שכינה פרס (תנחומא אחרי ח):

(23) ויצא פרח. כמשמעו: ציץ. הוא חגטת הפרי כשהפרח נופל: ויגמל שקדים. כשהוכר הפרי הוכר שהן שקדים

לשון (בראשית כא, ח) ויגדל הילד ויגמל ולשון זה מצוי בפרי האילן כמו (ישעיה יח, ה) וצוקר גומל יהיה נזה. ולמה שקדים,

הוא הפרי הממהר להפריח מכל הפירות אף המעורר על הכהונה פורענותו ממחרת ללא כמו שמצונו בעזויה (ד"ה-צ כו, יט)

והכרעת זרחה במלחמו (מדרש אגדה) ותרגומו וכפית שגדין כמין אשכול שקדים יחד כפותים זה על זה:

(25) למשמרת לאות. לזכרון שבחרתי באהרן הכהן ולא ליגו עוד על הכהונה: ותכל תלונתם. כמו ותכלה תלונתם

לשון זה שם מפעל יחיד לשון נקבה כמו תלונתם מרמורי"ש של צע"ז ויש חילוק בין תלונתם לתלונתם תלונה אחת תלונתם

שם דבר בלשון יחיד ואפילו הם תלונות הרבה:

26 Thus did Moses; as the LORD commanded him, so did he.	וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וַיַּעַבְדַּ מֹשֶׁה כְּמֹא דְפִקִּיד יְיָ יְהִיָּה כֵן עָבַד:	26 וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וַיַּעַבְדַּ מֹשֶׁה כְּמֹא דְפִקִּיד יְיָ יְהִיָּה כֵן עָבַד: (פ)
27 And the children of Israel spoke unto Moses, saying: 'Behold, we perish, we are undone, we are all undone.	וַיֹּאמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֹשֶׁה לֵאמֹר הִנֵּה גֹעַעֲנוּ אֲבֹדְנוּ כָּלֵנוּ אֲבֹדְנוּ: וַיֹּאמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֹשֶׁה לֵאמֹר הִנֵּה גֹעַעֲנוּ אֲבֹדְנוּ כָּלֵנוּ אֲבֹדְנוּ: הָאֵל מִנָּנָא מִיתוּ בְּמוֹתָנָא:	27 וַיֹּאמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר הִנֵּה גֹעַעֲנוּ אֲבֹדְנוּ כָּלֵנוּ אֲבֹדְנוּ: (פ)
28 Every one that cometh near, that cometh near unto the tabernacle of the LORD, is to die; shall we wholly perish?	כָּל הַקָּרֵב הַקָּרֵב אֶל־ מִשְׁכַּן יְהוָה יָמוּת הָאֵם תָּמֻנוּ לְגֹעַ: (ס)	28 כָּל הַקָּרֵב הַקָּרֵב אֶל־ מִשְׁכַּן יְהוָה יָמוּת הָאֵם תָּמֻנוּ לְגֹעַ: (ס)
XVIII And the LORD said unto Aaron: 'Thou and thy sons and thy fathers' house with thee shall bear the iniquity of the sanctuary; and thou and thy sons with thee shall bear the iniquity of your priesthood.	וַיֹּאמֶר יְיָ לְאַהֲרֹן אַתָּה וּבְנֵיךָ וּבֵית־אָבִיךָ אִתְּךָ תִּשָּׂאוּ אֶת־עֲוֹן הַמִּקְדָּשׁ וְאַתָּה וּבְנֵיךָ אִתְּךָ תִּשָּׂאוּ אֶת־עֲוֹן כְּהֹנְתְּכֶם:	XVIII וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן אַתָּה וּבְנֵיךָ וּבֵית־אָבִיךָ אִתְּךָ תִּשָּׂאוּ אֶת־עֲוֹן הַמִּקְדָּשׁ וְאַתָּה וּבְנֵיךָ אִתְּךָ תִּשָּׂאוּ אֶת־עֲוֹן כְּהֹנְתְּכֶם:
2 And thy brethren also, the tribe of Levi, the tribe of thy father, bring thou near with thee, that they may be joined unto thee, and minister unto thee, thou and thy sons with thee being before the tent of the testimony.	וְאַף יֵת אֶחָד שְׁבִטַּא דְּלֹוי שְׁבִטַּא דְּאָבוּךָ קָרִיב לְוִיתְךָ וַיִּתְּסְפוּ עֲלֶיךָ וַיִּשְׁמְשׁוּנְךָ וְאַתָּה וּבְנֵיךָ עִמָּךְ קִדְּם מִשְׁכָּנָא דְּסִתְרוּתָא:	2 וְגַם אֶת־אֶחָיְךָ מִטֵּב לְוִי שְׁבִט אָבִיךָ הַקָּרֵב אִתְּךָ וַיָּלֻנוּ עֲלֶיךָ וַיִּשְׁרְתוּךָ וְאַתָּה וּבְנֵיךָ אִתְּךָ לִפְנֵי אֹהֶל הָעֵדֻת:
3 And they shall keep thy charge, and the charge of all the Tent; only they shall not come nigh unto the holy furniture and unto the altar, that they die not, neither they, nor ye.	וַיִּשְׁמְרוּ מִשְׁמֶרְתְּךָ וּמִשְׁמֶרֶת כָּל־הָאֹהֶל אֶךְ אֶל־כָּלִי הַקֹּדֶשׁ וְאֶל־הַמִּזְבֵּחַ לֹא יִקְרְבוּ וְלֹא יָמוּתוּ גַם־הֵם גַּם־אַתֶּם:	3 וַיִּשְׁמְרוּ מִשְׁמֶרְתְּךָ וּמִשְׁמֶרֶת כָּל־הָאֹהֶל אֶךְ אֶל־כָּלִי הַקֹּדֶשׁ וְאֶל־הַמִּזְבֵּחַ לֹא יִקְרְבוּ וְלֹא יָמוּתוּ גַם־הֵם גַּם־אַתֶּם:
4 And they shall be joined unto thee, and keep the charge of the tent of meeting, whatsoever the service of the Tent may be; but a common man shall not draw nigh unto you.	וַיָּלֻנוּ עֲלֶיךָ וַיִּשְׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמֶרֶת אֹהֶל מוֹעֵד לְכָל עֲבֹדַת הָאֹהֶל וְזָר לֹא יִקְרַב אֲלֵיכֶם:	4 וַיָּלֻנוּ עֲלֶיךָ וַיִּשְׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמֶרֶת אֹהֶל מוֹעֵד לְכָל עֲבֹדַת הָאֹהֶל וְזָר לֹא יִקְרַב אֲלֵיכֶם:

(28) כל הקרב הקרב וגו'. אין לנו יכולין להיות זהירין צדק כולנו רשאים להכנס לחצר אהל מועד ואחד שיקריב עצמו יתר מחצרי ויכנס לתוך אהל מועד ימות: האם תמנו לגוע. שמה הופקרנו למיתה:

(1) ויאמר ה' אל אהרן. למשה אמר שיאמר לאהרן להזהירו על תקנת ישראל שלא יכנסו למקדש (ספרי קיז): אתה ובניך ובית אביך. הם בני קהת אזי עמרם (שם קטז): תשאו את עון המקדש. עליכם אני מטיל עונש הזרים שיחטאו בעסקי הדברים המקודשים המסורים לכם הוא האהל והארון והשלחן וכלי הקדש אחס משבו ותזהירו על כל זר הבא ליגע: ואתה ובניך. הכהנים: תשאו את עון כהונתכם. שאינה מסורה ללוים ותזהירו הלוים השוגגים שלא יגעו אליכם בעצודתכם:

(2) וגם את אחיך. בני גרשון ובני מררי: וילוו. ויתחזרו אליכם להזהירם את הזרים מלהתקרב אליהם: וישרתוך. בשמירת השערים ולמנוח מהם גזרין ואמרכלין (שם. זכח טז):

And ye shall keep the charge of the
5 holy things, and the charge of the
altar, that there be wrath no more
upon the children of Israel.

And I, behold, I have taken your
6 brethren the Levites from among
the children of Israel; for you they
are given as a gift unto the LORD,
to do the service of the tent of
meeting.

And thou and thy sons with thee
shall keep your priesthood in
7 everything that pertaineth to the
altar, and to that within the veil;
and ye shall serve; I give you the
priesthood as a service of gift; and
the common man that draweth
nigh shall be put to death.'

And the LORD spoke unto Aaron:
8 'And I, behold, I have given thee
the charge of My heave-offerings;
even of all the hallowed things of
the children of Israel unto thee
have I given them for a consecrated
portion, and to thy sons, as a due
for ever.

This shall be thine of the most holy
things, reserved from the fire: every
9 offering of theirs, even every
meal-offering of theirs, and every
sin-offering of theirs, and every
guilt-offering of theirs, which they
may render unto Me, shall be most
holy for thee and for thy sons.

וְתָטְרוּן יְת מִטְרַת קֹדֶשׁ וְיֵת
מִטְרַת מִדְבָּחָא וְלֹא יִהְיֶה עוֹד
רוּחַ אַף עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

וְאֲנִי הִנֵּה הָא קְרִיבִית יְת אַחֲיִכֶם
לְיוֹאֵי מִגֹּו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכוֹן
מִתְּנָא יְהִיבִין קֶדֶם יְי לְמַפְלַח
יְת פּוֹלְחוֹן מִשְׁכַּן וּמִנָּא:

וְאַתָּה וּבְנֶיךָ עִמָּךְ תִּטְטְרוּן
יְת כָּהֳנָתְכוֹן לְכָל פְּתֻגָּם
מִדְבָּחָא וּלְמִגְוִי לְפָרוּכְתָּא
וְתַפְלָחוּן פּוֹלְחוֹן מִתְּנָא אֲתִין
יְת כָּהֳנָתְכוֹן וְחִילוּנֵי דִיקָרָב
יִתְקַטֵּיל:

וּמִלִּיל יְי עִם אֶהְרֹן וְאֲנִי
הִנֵּה נִתְּנִי לָךְ יְת מִטְרַת
אִפְרָשׁוֹתֵי לְכָל קֹדֶשׁ יֵא דְבְנֵי
יִשְׂרָאֵל לָךְ יְהִיבִינוּן לְרַבּוֹ
וּלְבְנֶיךָ לְקִים עָלֵם:

דִּין יִהְיֶה לָךְ מִקְדָּשׁ קֹדֶשׁ יֵא
מוֹתֵר מִן אִשְׁתָּא כָּל
קוֹרְבָּנֵהוֹן לְכָל מִנְחָתֵהוֹן
וּלְכָל חַטּוֹתֵהוֹן וּלְכָל
אִשְׁמָהוֹן דִּיתִיבִין קֶדֶם קֹדֶשׁ
קֹדֶשׁ יֵא דִילָךְ הוּא וּבְנֶיךָ:

וּשְׁמֵרְתֶּם אֶת מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ
5 וְאֶת מִשְׁמֶרֶת הַמִּזְבֵּחַ וְלֹא־יִהְיֶה
עוֹד קֶצֶף עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

וְאֲנִי הִנֵּה לְקַחְתִּי אֶת־אֲחֵיכֶם
6 הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֶם
מִתְּנָה נְתָנִים לַיהוָה לַעֲבֹד אֶת־
עֲבֹדַת אֱהֹל מוֹעֵד:

וְאַתָּה וּבְנֶיךָ אֲתָךְ תִּשְׁמְרוּ אֶת־
7 כָּהֳנָתְכֶם לְכָל־דָּבָר הַמִּזְבֵּחַ
וּלְמִבֵּית לַפָּרֹכֶת וְעֲבַדְתֶּם
עֲבֹדַת מִתְּנָה אֲתֹן אֶת־כָּהֳנָתְכֶם
וְהָיָה הַקָּרֵב יוֹמָת: (פ)

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־אֶהְרֹן וְאֲנִי
8 הִנֵּה נִתְּנִי לָךְ אֶת־מִשְׁמֶרֶת
תְּרוֹמָתִי לְכָל־קֹדֶשׁ בְּנֵי־
יִשְׂרָאֵל לָךְ נְתָתִים לְמִשְׁחָה
וּלְבְנֶיךָ לְחֶק־עוֹלָם:

זֶה־יִהְיֶה לָךְ מִקְדָּשׁ הַקֹּדֶשִׁים
9 מִן־הָאֵשׁ כָּל־קָרְבָּנָם לְכָל־
מִנְחָתָם וּלְכָל־חַטָּאתָם וּלְכָל־
אִשְׁמָם אֲשֶׁר יִשְׁיבוּ לִי קֹדֶשׁ
קֹדֶשִׁים לָךְ הוּא וּלְבְנֶיךָ:

(4) וזר לא יקרב אליכם. אחסם אני מזהיר על כך:

(5) ולא יהיה עוד קצף. כמו שהיה כבר שנאמר (במדבר יז, יא) כי יאץ הקצף (ספרי):

(6) לכם מתנה נתנים. יכול לעבודתכם של הדיוט חלמוד לומר לה' כמו שמפורש למעלה לשמור משמרת גזרין ואמרכלין:

(7) עבדת מתנה. צמחנה נחמיה לנס:

(8) ואני הנה נתתי לך. צמחה. לשון שמחה הוא זה כמו (שמות ד, יד) הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמת בלבו משל למלך שנתן שדה לאוהבו ולא כחצולא חסם ולא העלה בערכאין צא אחד וערער (עליו) על השדה אמר לו המלך כל מי שירצה יצא ויערער לנגדך הריני כחצולא וחסם לך ומעלה בערכאין אף כאן לפי שבא קרע וערער כנגד אהרן על הכהונה צא הכחצולא ונתן לו כ"ד מתנות כהונה צדריה מלח עולם ולכך נסמכה פרשה זו לכאן (חולין קלג. ספרי קיז): משמרת תרומתי. שאתה צריך לשמור צמחה: למשחה. לגדולה (ספרי שם):

(9) מן האש. לאחר הקטרת האשם: כל קרבנם. כגון צמחי שלמי צבור (שם): מנחתם חטאתם ואשם. כמשמעו: אשר ישיבו לי. זה גזל הגר (שם):

<p>10 In a most holy place shalt thou eat thereof; every male may eat thereof; it shall be holy unto thee.</p>	<p>בְּקֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים תֹּאכְלוּ כָל־ זָכָר יֹאכֵל אֹתוֹ קֹדֶשׁ יִהְיֶה־לָּךְ: יְהִי לָךְ:</p>	<p>10 בְּקֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים תֹּאכְלוּ כָל־ זָכָר יֹאכֵל אֹתוֹ קֹדֶשׁ יִהְיֶה־לָּךְ: יְהִי לָךְ:</p>
<p>And this is thine: the heave-offering of their gift, even all the wave-offerings of the children of Israel; I have given them unto thee, and to thy sons and to thy daughters with thee, as a due for ever; every one that is clean in thy house may eat thereof.</p>	<p>וְזֶה־לָּךְ תְּרוּמַת מִתְּנֶם לְכָל־ תְּנוּפֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָךְ נִתְּתִים וְלִבְנֶיךָ וְלִבְנֹתֶיךָ אִתְּךָ לַחֲק־ עוֹלָם כָּל־טָהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכֵל אֹתוֹ:</p>	<p>11 וְזֶה־לָּךְ תְּרוּמַת מִתְּנֶם לְכָל־ תְּנוּפֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָךְ נִתְּתִים וְלִבְנֶיךָ וְלִבְנֹתֶיךָ אִתְּךָ לַחֲק־ עוֹלָם כָּל־טָהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכֵל אֹתוֹ:</p>
<p>12 All the best of the oil, and all the best of the wine, and of the corn, the first part of them which they give unto the LORD, to thee have I given them.</p>	<p>כָּל חֶלֶב יִצְהָר וְכָל־חֶלֶב תִּירוֹשׁ וְדָגָן רִאשִׁיתָם אֲשֶׁר־ יִתְּנוּ לַיהוָה לָךְ נִתְּתִים:</p>	<p>12 כָּל חֶלֶב יִצְהָר וְכָל־חֶלֶב תִּירוֹשׁ וְדָגָן רִאשִׁיתָם אֲשֶׁר־ יִתְּנוּ לַיהוָה לָךְ נִתְּתִים:</p>
<p>13 The first-ripe fruits of all that is in their land, which they bring unto the LORD, shall be thine; every one that is clean in thy house may eat thereof.</p>	<p>בְּכוֹרֵי כָל־אֲשֶׁר בְּאֶרֶצָם אֲשֶׁר־ יָבִיאוּ לַיהוָה לָךְ יִתְּנָה כָל־ טָהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכְלוּ:</p>	<p>13 בְּכוֹרֵי כָל־אֲשֶׁר בְּאֶרֶצָם אֲשֶׁר־ יָבִיאוּ לַיהוָה לָךְ יִתְּנָה כָל־ טָהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכְלוּ:</p>
<p>14 Every thing devoted in Israel shall be thine.</p>	<p>כָּל־חֶרֶם בְּיִשְׂרָאֵל לָךְ יִהְיֶה:</p>	<p>14 כָּל־חֶרֶם בְּיִשְׂרָאֵל לָךְ יִהְיֶה:</p>
<p>15 Every thing that openeth the womb, of all flesh which they offer unto the LORD, both of man and beast, shall be thine; howbeit the first-born of man shalt thou surely redeem, and the firstling of unclean beasts shalt thou redeem.</p>	<p>כָּל פֶּטֶר רֶחֶם לְכָל־בֶּשָׂר אֲשֶׁר־יִקְרִיבוּ לַיהוָה בְּאֶדָם וּבְבִהֵמָה יִהְיֶה־לָּךְ אֵדוּ פֶדְיָה תִּפְדֶּה אֶת בְּכוֹר הָאָדָם וְאֶת בְּכוֹר־הַבִּהֵמָה הַטְּמֵאָה תִּפְדֶּה:</p>	<p>15 כָּל פֶּטֶר רֶחֶם לְכָל־בֶּשָׂר אֲשֶׁר־יִקְרִיבוּ לַיהוָה בְּאֶדָם וּבְבִהֵמָה יִהְיֶה־לָּךְ אֵדוּ פֶדְיָה תִּפְדֶּה אֶת בְּכוֹר הָאָדָם וְאֶת בְּכוֹר־הַבִּהֵמָה הַטְּמֵאָה תִּפְדֶּה:</p>
<p>And their redemption-money—from a month old shalt thou redeem them—shall be, according to thy valuation, five shekels of silver, after the shekel of the sanctuary—the same is twenty gerahs.</p>	<p>וּפְדֻיּוֹ מִבֶּן־חֹדֶשׁ תִּפְדֶּה בְּעֶרְכָּךְ כֶּסֶף חֲמִשָּׁת שֶׁקֶלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֶּרָה הִוא:</p>	<p>16 וּפְדֻיּוֹ מִבֶּן־חֹדֶשׁ תִּפְדֶּה בְּעֶרְכָּךְ כֶּסֶף חֲמִשָּׁת שֶׁקֶלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֶּרָה הִוא:</p>

- (10) בקדש הקדשים תאכלנו וגו'. למד על קדשי קדשים שאין נאכלין אלא צעורה ולזכרי כהונה (שם):
 (11) תרומת מתנם. המורס מן המודה ומהשלמים ואיל נזיר: לכל תנופות. שהרי אלו טעונים תנופה (שם): כל טהור. ולא טמאים (ספרי). דבר אחר כל טהור לרבות אשתו:
 (12) ראשיתם. היא תרומה גדולה:

- 17 But the firstling of an ox, or the firstling of a sheep, or the firstling of a goat, thou shalt not redeem; they are holy: thou shalt dash their blood against the altar, and shalt make their fat smoke for an offering made by fire, for a sweet savour unto the LORD.
- 18 And the flesh of them shall be thine, as the wave-breast and as the right thigh, it shall be thine.
- 19 All the heave-offerings of the holy things, which the children of Israel offer unto the LORD, have I given thee, and thy sons and thy daughters with thee, as a due for ever; it is an everlasting covenant of salt before the LORD unto thee and to thy seed with thee.
- 20 And the LORD said unto Aaron: 'Thou shalt have no inheritance in their land, neither shalt thou have any portion among them; I am thy portion and thine inheritance among the children of Israel.
- 21 And unto the children of Levi, behold, I have given all the tithe in Israel for an inheritance, in return for their service which they serve, even the service of the tent of meeting.
- 22 And henceforth the children of Israel shall not come nigh the tent of meeting, lest they bear sin, and die.
- אֵךְ בְּכוֹר־שׁוֹר אֹז־בְּכוֹר כֶּשֶׁב אֹז־בְּכוֹר עֵז לֹא תַפְדֶּה קִדָּשׁ הֵם אֶת־דָּמָם תִּזְרֹק עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־חֵלְבֵם תִּקְטִיר אֵשָׁה לַרִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה:
- וּבִשְׂרָם יִהְיֶה־לָּךְ כַּחֲזֶה הַתְּנוּפָה וּכְשׂוֹק הַיָּמִין לָךְ יִהְיֶה:
- כָּל תְּרוֹמַת הַקִּדָּשִׁים אֲשֶׁר יָרִימוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לַיהוָה נָתַתִּי לָךְ וּלְבָנֶיךָ וּלְבִנְתֶיךָ אִתְּךָ לְחֶק־עוֹלָם בְּרִית מִלַּח עוֹלָם הוּא לִפְנֵי יְהוָה לָךְ וּלְיֹרְעֶהָ אִתְּךָ:
- וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן בְּאַרְצָם לֹא תִנָּחַל וְחֵלֶק לֹא־יִהְיֶה לָּךְ בְּתוֹכָם אֲנִי חֵלְקֶךָ וְנִחְלַתֶּךָ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (ס)
- וּלְבָנִי לְזִי הִנֵּה נָתַתִּי כָל־מַעֲשֶׂר בְּיִשְׂרָאֵל לְנִחְלָה חֵלֶף עֲבֹדָתָם אֲשֶׁר־הֵם עֹבְדִים אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד:
- וְלֹא־יִקְרְבוּ עוֹד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד לְשֹׂאת חַטָּא לָמוֹת:
- וְלֹא יִקְרְבוּ עוֹד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁכַּן זִמְנָא לְקַבֵּל חוּבָא לְמוֹת:

(18) כחזה התנופה וכשוק הימין. של שלמים שנאכלים לכהנים לנשיהם ולצניהם ולעצדיהם לשני ימים ולילה אחד אף הזכור נאכל לשני ימים ולילה אחד (זכאים נו. ספרי קית): לך יהיה. צא רבי עקיבא ולמד הוסיף לך הכתוב הויה אחרת שלא תאמר כחזה ושוק של תודה שאינו נאכל ללא ליום ולילה (ספרי שם):

(19) כל תרומת הקדשים. מחצתה של פרשה זו כללה בתחלה וכללה בסוף ופרט צאמצע (שם): ברית מלח עולם. כרת צרית עם אהרן צדצר הצריא ומתקיים ומצריא את אחרים (שם): ברית מלח. כצרית הכרותה למלח שאינו מסריח לעולם:

(20) וחלק לא יהיה לך בתוכם. אף צצזיה (ספרי קיט):

<p>But the Levites alone shall do the service of the tent of meeting, and they shall bear their iniquity; it shall be a statute for ever throughout your generations, and among the children of Israel they shall have no inheritance.</p>	<p>וְעִבְדוּ הַלְוִי הוּא אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד וְהֵם יִשְׂאוּ עֲוֹנָם חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם וּבִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחִלוּ נַחֲלָה: וַיִּפְלְחוּן לִינְאִי אֲנֹנִי יֵת פּוֹלְחִין מִשְׁכָּן זִמְנָא וְאֲנֹנִי יִקְבְּלוּן חוֹבִיָּהוֹן קָדָם עָלֵם לְדִרְיִכּוֹן וּבְגוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִחְסְנוֹן אַחֲסָנָא:</p>	<p>וְעִבְדוּ הַלְוִי הוּא אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד וְהֵם יִשְׂאוּ עֲוֹנָם חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם וּבִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחִלוּ נַחֲלָה: 23</p>
<p>For the tithe of the children of Israel, which they set apart as a gift unto the LORD, I have given to the Levites for an inheritance; therefore I have said unto them: Among the children of Israel they shall have no inheritance.'</p>	<p>כִּי אֶת־מַעֲשֶׂר בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָרִימוּ לַיהוָה תְּרוּמָה נָתַתִּי לַלְוִיִּם לְנַחֲלָה עַל־כֵּן אִמַּרְתִּי לָהֶם בִּתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחִלוּ נַחֲלָה: (פ)</p>	<p>כִּי אֶת־מַעֲשֶׂר בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָרִימוּ לַיהוָה תְּרוּמָה נָתַתִּי לַלְוִיִּם לְנַחֲלָה עַל־כֵּן אִמַּרְתִּי לָהֶם בִּתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחִלוּ נַחֲלָה: (פ) 24</p>
<p>And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיֹּמַר יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:</p>	<p>וַיֹּמַר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (יז)</p>
<p>'Moreover thou shalt speak unto the Levites, and say unto them: When ye take of the children of Israel the tithe which I have given you from them for your inheritance, then ye shall set apart of it a gift for the LORD, even a tithe of the tithe.</p>	<p>וְעַם לִינְאִי תִמְלִיל וְתִימַר לָהוֹן אַרִי תִסְבוֹן מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יֵת מַעֲשֶׂרָא דִיהִבִּית לָכוֹן מִנְהוֹן בְּאַחֲסָנִיכּוֹן וְתַפְרִשׁוֹן מִנְיָה אַפְרָשׁוּתָא קָדָם יְיָ מַעֲשֶׂרָא מִן מַעֲשֶׂרָא:</p>	<p>וְאֶל־הַלְוִיִּם תִּדְבֹּר וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי־תִקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמַּעֲשֶׂר אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם מֵאֲתָם בְּנַחֲלַתְכֶם וְהִרְמַתֶם מִמֶּנּוּ תְרוּמַת יְהוָה מִעֲשֶׂר מִן־הַמַּעֲשֶׂר: 26</p>
<p>And the gift which ye set apart shall be reckoned unto you, as though it were the corn of the threshing-floor, and as the fulness of the wine-press.</p>	<p>וַיִּתְחַשֵּׁב לָכוֹן אַפְרָשׁוּתְכּוֹן כַּעֲבוּרָא מִן אֲדָרָא וְכַמְלֵאתָא מִן מַעֲצֵרְתָא:</p>	<p>וְנִחְשַׁב לָכֶם תְּרוּמַתְכֶם כַּדָּגָן מִן־הַגֶּרֶן וְכַמְלֵאָה מִן־הַיֶּקֶב: 27</p>
<p>Thus ye also shall set apart a gift unto the LORD of all your tithes, which ye receive of the children of Israel; and thereof ye shall give the gift which is set apart unto the LORD to Aaron the priest.</p>	<p>כֵּן תַּפְרִשׁוּן אַף אֶתְּוֹן אַפְרָשׁוּתָא קָדָם יְיָ מִכָּל מַעֲשֶׂרֵיכּוֹן דְּתִסְבוֹן מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתַתְּנוּן מִנְיָה יֵת אַפְרָשׁוּתָא קָדָם יְיָ לְאַהֲרֹן כֹּהֵנָא:</p>	<p>כֵּן תָּרִימוּ גַם־אֲתָם תְּרוּמַת יְהוָה מִכָּל מַעֲשֶׂרֵיכֶם אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָתַתֶּם מִמֶּנּוּ אֶת־תְּרוּמַת יְהוָה לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן: 28</p>

(23) והם. הלויים ישאו עונם של ישראל שעליהם להזהיר הזרים מגשת אליהם:

(24) אשר ירימו לה' תרומה. הכתוב קראו תרומה עד שיפריש ממנו תרומת מעשר (ספרי שם):

(27) ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגרן. תרומת מעשר שלכם אסורה לזרים ולטמאים ויציצין עליה מיתה וחומש כתרומה גדולה שנקראת ראשית דגן מן הגרן: וכמלאה מן היקב. כתרומת תירוש וינער הניטלת מן היקבים: מלאה. לשון ציטוט מלאה שנתמלאת: יקב. הוא הצור שלפני הגת שהיין יורד למחו וכל לשון יקב חפירת קרקע הוא וכן (זכריה יד, י) יקב המלך הוא יס אוקיינוס חפירה שחפר מלכו של עולם:

(28) כן תרימו גם אתם. כמו שישראל מרימים מגרנס ומיקביהם תרימו גם אתם ממעשר שלכם כי הוא נחלתכם:

<p>29 Out of all that is given you ye shall set apart all of that which is due unto the LORD, of all the best thereof, even the hallowed part thereof out of it.</p>	<p>29 מִכָּל מַתְּנֵיכֶם תִּרְיֵמוּ אֶת כָּל־תְּרוּמַת יְהוָה מִכָּל־חֶלְבּוֹ אֶת־מִקְדָּשׁוֹ מִמֶּנּוּ:</p>
<p>Therefore thou shalt say unto them: When ye set apart the best thereof from it, then it shall be counted unto the Levites as the increase of the threshing-floor, and as the increase of the wine-press.</p>	<p>מִפֶּל מִתְּנַחֲכֹן תִּפְרֹשׁוּן יֵת כָּל אֲפֻרְשֹׁתָא קֳדָם יי מִכָּל שׁוּפְרִיָּה יֵת קוּדְשִׁיהּ מִנִּיהּ:</p>
<p>31 And ye may eat it in every place, ye and your households; for it is your reward in return for your service in the tent of meeting.</p>	<p>וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בְּהִרְיַמְכֶם אֶת־חֶלְבּוֹ מִמֶּנּוּ וְנִחְשַׁב לְלוֹיִם כְּתִבּוּאָתָא גֵרָן וְכְתִבּוּאָתָא יִקָּב:</p>
<p>32 And ye shall bear no sin by reason of it, seeing that ye have set apart from it the best thereof; and ye shall not profane the holy things of the children of Israel, that ye die not.'</p>	<p>וְתִכְלֹן יֵתִיה בְּכָל אֶתְרָא וְאִנְשׁ בְּתִיכֹן אֲרִי אֲגִרָא הוּא לְכֹן חֶלֶף פּוֹלְחֵנִכֹן בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא:</p>
	<p>וְלֹא־תִשְׂאוּ עָלֶיךָ חֲטָא בְּהִרְיַמְכֶם אֶת־חֶלְבּוֹ מִמֶּנּוּ וְאֶת־קֳדְשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לֹא תַחֲלִלּוּ וְלֹא תָמוּתוּ: (פ)</p>

The Haftarah is I Samuel 11:14 - 12:22 on page 195. On Rosh Hodesh, Maftir is Numbers 28:9 - 15 on page 145 and Haftarah on page 210.

<p>XIX And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:</p>	<p>חֲקַת וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר:</p>
<p>2 This is the statute of the law which the LORD hath commanded, saying: Speak unto the children of Israel, that they bring thee a red heifer, faultless, wherein is no blemish, and upon which never came yoke.</p>	<p>זֹאת חֲקַת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לֵאמֹר דִּבְרוּ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּקִחוּ אֵלֶיךָ פָּרָה אֲדָמָה תְּמוּמָה אֲשֶׁר אֵין־בָּהּ זָמוּם אֲשֶׁר לֹא־עֲלָה עָלֶיהָ עֹל:</p>

- (29) מכל מתנתיכם תרימו את כל תרומת ה'. צטרומה גדולה הכתוב מדבר שאם הקדים לוי את הכהן צכרי וקבל מעשרותיו קודם שיטול כהן תרומה גדולה מן הכרי צריך להפריש הלוי מן המעשר תחלה אחד מחמשים לתרומה גדולה ויחזור ויפריש תרומת מעשר (ספרי קכא):
- (30) בהרימכם את חלב מן ממונו. לאחר שתרימו תרומת מעשר ממונו: ונחשב. המותר ללוים חולין גמורין: כתבואת גרן. לישראל שלא תאמר הואיל וקראו הכתוב תרומה שנאמר כי את מעשר בני ישראל אשר ירימו לה' תרומה יכול יהא כולו אסור תלמוד לומר ונחשב ללוים כתבואת גרן מה של ישראל חולין אף של לוי חולין (שם קכב):
- (31) בכל מקום. אפילו בצית הקצרות (שם):
- (32) ולא תשאו עליו חטא וגר. הא אם לא תרימו תשאו חטא (יצמות פט): ולא תמותו. הא אם תחללו תמותו (צבורות כו, ב):
- (2) זאת חקת התורה. לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה לפיכך כתב

3 And ye shall give her unto Eleazar the priest, and she shall be brought forth without the camp, and she shall be slain before his face.

וְנָתַתָּם אֹתָהּ אֶל-אַלְעָזָר הַכֹּהֵן וְהוֹצִיא אֹתָהּ אֶל-מַחֲוֵץ לַמַּחֲנֶה וְשָׁחַט אֹתָהּ לִפְנָיו:

4 And Eleazar the priest shall take of her blood with his finger, and sprinkle of her blood toward the front of the tent of meeting seven times.

וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדָּמָהּ בְּאֶצְבָּעוֹ וְהִזָּה אֶל-זִכַּח פְּנֵי אֹהֶל-מוֹעֵד מִדָּמָהּ שֶׁבַע פְּעָמִים:

5 And the heifer shall be burnt in his sight; her skin, and her flesh, and her blood, with her dung, shall be burnt.

וְשָׂרַף אֶת-הַפָּרָה לְעֵינָיו אֶת-עֹרָהּ וְאֶת-בְּשָׂרָהּ וְאֶת-דָּמָהּ עַל-פְּרָשָׁהּ וְשָׂרַף:

6 And the priest shall take cedar-wood, and hyssop, and scarlet, and cast it into the midst of the burning of the heifer.

וְלָקַח הַכֹּהֵן עֵץ אָרְזוֹ וְאֶזְוִב וְשֵׁנִי תוֹלַעַת וְהִשְׁלִיךְ אֶל-הָאוֹר וְשָׂרַפְתָּ הַפָּרָה:

7 Then the priest shall wash his clothes, and he shall bathe his flesh in water, and afterward he may come into the camp, and the priest shall be unclean until the even.

וְכַבֵּס בְּגָדָיו הַכֹּהֵן וְרָחֵץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְאַחֵר יָבֹא אֶל-הַמַּחֲנֶה וְטָמֵא הַכֹּהֵן עַד-הָעֶרֶב:

8 And he that burneth her shall wash his clothes in water, and bathe his flesh in water, and shall be unclean until the even.

וְהִשָּׂרַף אֹתָהּ יַכְבֵּס בְּגָדָיו בַּמַּיִם וְרָחֵץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד-הָעֶרֶב:

9 And a man that is clean shall gather up the ashes of the heifer, and lay them up without the camp in a clean place, and it shall be kept for the congregation of the children of Israel for a water of sprinkling; it is a purification from sin.

וְאָסְפוּ אִישׁ טָהוֹר אֶת אֲפֶר הַפָּרָה וְהָנִיחַ מַחֲוֵץ לַמַּחֲנֶה בְּמָקוֹם טָהוֹר וְהִיתָה לַעֲדַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לַמְשִׁמֶרֶת לְמִי נִדָּה חֹטֵאת הִוא:

זה חקה גזירה היא מלפני אין לך רשות להרהר אחריה (יומא סז, ז): ויקחו אליך. לעולם היא נקראת על שמך פרה שעשה משה צמדצר (צמדצר רצה): אדמה חמימה. שמהא תמימה צאדמימות שאם היו זה שתי שערות שחורות פסולה (ספרי קכג, פרה ז, ה):

(3) אלעזר. מלומד צמגן (ספרי שס): אל מחוץ למחנה. חוץ לשלש מחנות (יומא סח, א. ספרי): ושחט אותה לפניו. זר שוחט ואלעזר רואה (יומא מז. ספרי קכג):

(4) אל נוכח פני אהל מועד. עומד צמודו של ירושלים ומתכוין ורואה פתחו של היכל בשעת הזאת הדם (יומא סח, א. ספרי שס):

(7) אל המחנה. למחנה שכינה שאין טמא משולח חוץ לשתי מחנות אלא זו ובעל קרי ומלוער (פסחים סז, א): וטמא הכהן עד הערב. סרסרו ודרשו וטמא עד הערב ואחר יבוא אל המחנה:

(9) והניח מחוץ למחנה. לשלשה חלקים מתחלקת אחד נתן צהר המשחה ואחד מתחלק לכל המשמרות ואחד נתן צחיל זה

<p>10 And he that gathereth the ashes of the heifer shall wash his clothes, and be unclean until the even; and it shall be unto the children of Israel, and unto the stranger that sojourneth among them, for a statute for ever.</p>	<p>וַיִּצְבֹּעַ דְּכָנִישׁ יֵת קִטְמָא דְתוֹרְתָא יֵת לְבוּשׁוֹהִי וַיְהִי מְסָאב עַד רְמֻשָּׁא וְתֵהִי לְבָנִי יִשְׂרָאֵל וְלַגִּירָא דִּיתְגִּירוֹן בֵּינֵיהוֹן לְקִים עָלֵם:</p>	<p>יִשְׂרָאֵל וְכַפֵּס הָאֶסֶף אֶת־אֶפֶר הַפָּרָה אֶת־בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד־הָעֶרֶב וְהָיְתָה לְבָנִי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכָם לְחֻקַּת עוֹלָם:</p>
<p>11 He that toucheth the dead, even any man's dead body, shall be unclean seven days;</p>	<p>דִּיקָרַב בְּמִיתָא לְכָל נַפְשָׁא דְאַנְשָׁא וַיְהִי מְסָאב שְׁבַע יָמִין:</p>	<p>11 הִנֵּנִי בְּמַת לְכָל־נֶפֶשׁ אָדָם וְטָמֵא שְׁבַע־יָמִים:</p>
<p>12 the same shall purify himself therewith on the third day and on the seventh day, and he shall be clean; but if he purify not himself the third day and the seventh day, he shall not be clean.</p>	<p>הוּא יְדִי עֲלוֹהִי בְיוֹמָא תְּלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה יְדִי וְאִם לֹא יְדִי עֲלוֹהִי בְיוֹמָא תְּלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה לֹא יְדִי:</p>	<p>12 הוּא יִתְחַטֵּא־בּוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִטְהַר וְאִם־לֹא יִתְחַטֵּא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי לֹא יִטְהַר:</p>
<p>13 Whosoever toucheth the dead, even the body of any man that is dead, and purifieth not himself—he hath defiled the tabernacle of the LORD—that soul shall be cut off from Israel; because the water of sprinkling was not dashed against him, he shall be unclean; his uncleanness is yet upon him.</p>	<p>כָּל דִּיקָרַב בְּמִיתָא בְּנַפְשָׁא דְאַנְשָׁא דִּימּוּת וְלֹא יְדִי עֲלוֹהִי יֵת מְשַׁכְּנָא דִּי סָאִיב וַיִּשְׁתַּיְצִי אֲנִשָּׁא הָהוּא מִיִּשְׂרָאֵל אֲרִי מִי אֲדִיחָא לֹא אֲזִדְרִיקוּ עֲלוֹהִי מְסָאב יְהִי עוֹד סְאוּבְתִיה בֵּיה:</p>	<p>13 כָּל־הַנִּגַּע בְּמַת בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם אֲשֶׁר־יָמוּת וְלֹא יִתְחַטֵּא אֶת־מִשְׁכַּן יְהוָה טָמֵא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִיִּשְׂרָאֵל כִּי מִי נָדָה לֹא־זָרַק עָלָיו טָמֵא וְהָיָה עוֹד טָמֵאֲתוֹ בּוֹ:</p>
<p>14 This is the law: when a man dieth in a tent, every one that cometh into the tent, and every thing that is in the tent, shall be unclean seven days.</p>	<p>דָּא אֲוִרִיתָא אֲנִשׁ אֲרִי יָמוּת בְּמִשְׁכְּנָא כָּל דְּעָלִיל לְמִשְׁכְּנָא וְכָל דְּבְמִשְׁכְּנָא יְהִי מְסָאב שְׁבַע יָמִין:</p>	<p>14 זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם כִּי־יָמוּת בְּאֶהֱלָ כָּל־הַבָּא אֶל־הָאֶהֱלָ וְכָל־אֲשֶׁר בְּאֶהֱלָ יְטָמֵא שְׁבַע־יָמִים:</p>
<p>15 And every open vessel, which hath no covering close-bound upon it, is unclean.</p>	<p>וְכָל מָאן דִּחְסַף פְּתִיחַ דְּלִית מְגוּפַת שְׂעֵי מְשַׁךְ עֲלוֹהִי מְסָאב הוּא:</p>	<p>15 וְכָל כְּלִי פְתוּחַ אֲשֶׁר אֵין־צִמִּיד פְּתִיל עָלָיו טָמֵא הוּא:</p>

של משמרות היה חוץ לעזרה ליטול ממנו בני העיירות וכל הזריכין להטירה וזה שצוה המשה כהנים גדולים לפרות אחרות מקדשין הימנה וזה שצוה נחמן למשמרת מגזירת הכתוב שנאמר והיתה לעדת בני ישראל למשמרת (ספרי קכד. פרה ג, יא): למי נדה. למי הזייה כמו (איכה ג, נג) וידו אצן צי (זכריה ג, ד) לידות את קרנות הגוים לשון זריקה: חטאת הוא. לשון חטוי כפשוטו ולפי הלכותיו קראה הכתוב חטאת לומר שהיא כקדשים להאסר בהגאה (ספרי שם. מנחות נא, ב):

(12) הוא יתחטא בו. באפר הפרה (ס"א הזה):

(13) במת בנפש. ואי זה מת של נפש האדם להוילא נפש צהמה שאין טומאתה זריכה הזאה (ולא טומאת שבעה) דבר אחר צנפס זו רביעית דם (חולין עב, א): את משכן ה' טמא. אם נכנס לעזרה אפילו צטצילה צלא הזאת שלישי ושביעי: עוד טמאתו בו. אף על פי שטבל:

(14) כל הבא אל האהל. צעוד שהמת צמוכו:

(15) וכל כלי פתוח. ככלי חרס הכתוב מדבר שאין מקבל טומאה מגבו אלא מתוכו לפיכך אם אין מגופת צמידתו פתולה

- 16 And whosoever in the open field toucheth one that is slain with a sword, or one that dieth of himself, or a bone of a man, or a grave, shall be unclean seven days.
- 17 And for the unclean they shall take of the ashes of the burning of the purification from sin, and running water shall be put thereto in a vessel.
- 18 And a clean person shall take hyssop, and dip it in the water, and sprinkle it upon the tent, and upon all the vessels, and upon the persons that were there, and upon him that touched the bone, or the slain, or the dead, or the grave.
- 19 And the clean person shall sprinkle upon the unclean on the third day, and on the seventh day; and on the seventh day he shall purify him; and he shall wash his clothes, and bathe himself in water, and shall be clean at even.
- 20 But the man that shall be unclean, and shall not purify himself, that soul shall be cut off from the midst of the assembly, because he hath defiled the sanctuary of the LORD; the water of sprinkling hath not been dashed against him: he is unclean.
- 21 And it shall be a perpetual statute unto them; and he that sprinkleth the water of sprinkling shall wash his clothes; and he that toucheth the water of sprinkling shall be unclean until even.
- וְכָל אֲשֶׁר-יָגַע עַל-פְּנֵי הַשָּׂדֶה בְּחִלְלֵי-חֶרֶב אוֹ בָּמֹת אוֹ-בַעֲצָם אָדָם אוֹ בְּקִבְרֵי יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים:
- וְלִקְחוּ לַיִּטְמָא מֵעֹפֶר שְׂרָפַת הַחַטָּאת וְנָתַן עָלָיו מִיָּם חַיִּים אֶל-כָּלִי:
- וְלָקַח אִזּוֹב וְטָבַל בְּמַיִם אִישׁ טְהוֹר וְהִזָּה עַל-הָאֹהֶל וְעַל-כָּל-הַכֵּלִים וְעַל-הַנַּפְשׁוֹת אֲשֶׁר הָיוּ-שָׁם וְעַל-הַנֶּגֶע בַּעֲצָם אוֹ בְּחִלְלֵי אוֹ בָּמֹת אוֹ בְּקִבְרֵי:
- וְהִזָּה הַטָּהוֹר עַל-הַיִּטְמָא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְחָטְאוּ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וַכִּבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בְּמַיִם וְטָהַר בָּעֶרֶב:
- וְאִישׁ אֲשֶׁר-יִטְמָא וְלֹא יִתְחַטֵּא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִתּוֹךְ הַקְּהָל כִּי אֶת-מִקְדָּשׁ יְהוָה יִטְמָא מִי נִדָּה לֹא-זָרַק עָלָיו טָמֵא הוּא:
- וְהִיְתָה לָהֶם לְחֻקַּת עוֹלָם וּמִנְחָה מִי-הַנֶּדָּה וַכִּבֵּס בְּגָדָיו וְהִנְגַּע בְּמִי הַנֶּדָּה יִטְמָא עַד-הָעֶרֶב:
- וְהָיָה לָהֶם לְחֻקַּת עוֹלָם וּמִנְחָה מִי אֲדִיּוֹתָא יִצְבַּע לְבוּשׁוֹתָי וְדִקְרַב בְּמִי אֲדִיּוֹתָא יְהִי מִסָּב עַד רִמְשָׂא:
- וְגִבֹר דִּי־סָתָאב וְלֹא יְדִי עֲלוּהִי וְיִשְׁתַּיְצִי אֲנָשָׁא הַהוּא מִגּוֹ קְהָלָא אֲרִי יָת מִקְדָּשָׁא דִּי־י סָאִיב מִי אֲדִיּוֹתָא לֹא אֲדִירִיקוּ עֲלוּהִי מִסָּב הוּא:
- וְהָיָה לָהֶם לְחֻקַּת עוֹלָם וּמִנְחָה מִי אֲדִיּוֹתָא יִצְבַּע לְבוּשׁוֹתָי וְדִקְרַב בְּמִי אֲדִיּוֹתָא יְהִי מִסָּב עַד רִמְשָׂא:

עליו יפה צחצור טמא הוא האם יש צמיד פחיל עליו טהור (שם כח. ספרי קבו): פתיל. לשון מחוצר בלשון עצרי וכן (בראשית ל, ח) נפתולי אלהים נפתלתי נחצרתים עם אחותי:

(16) על פני השדה. רבותינו דרשו (חולין עב, א. ספרי קבו) לרבות גולל ודופק ופשוטו על פני השדה שאין שם אהל מטמא המת שם צנגיעה:

(19) וחטאו ביום השביעי. הוא גמר טהרתו (ספרי):

(20) ואיש אשר יטמא וגו'. אם נאמר מקדש למה נאמר משכן כו' כדאיתא בשבועות (טז, ב):

(21) ומזה מי הנדה. רבותינו אמרו (נדה ט. יומא יד, א) שהמזה טהור וזה זא ללמד שהנושא מי חטאת טמא טומאה חמורה לטמא צגדים שעליו מה שאין כן צנוגע וזה שהוציאו בלשון מזה לומר לך שאין מטמאין עד שיהא צהן שיעור הזאה:

22 And whatsoever the unclean person toucheth shall be unclean; and the soul that toucheth him shall be unclean until even.	וְכָל אֲשֶׁר יַגֵּעַ בּוֹ הַטֹּמֵא יִטְמָא וְהַנֶּפֶשׁ הַנִּגַּעַת תִּטְמָא עַד-הָעֶרֶב: (פ)	22 וְכָל אֲשֶׁר יַגֵּעַ בּוֹ הַטֹּמֵא יִטְמָא וְהַנֶּפֶשׁ הַנִּגַּעַת תִּטְמָא עַד-הָעֶרֶב: (פ)
XX And the children of Israel, even the whole congregation, came into the wilderness of Zin in the first month; and the people abode in Kadesh; and Miriam died there, and was buried there.	וַיָּבֹאוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל כָּל-הָעֵדָה מִדְּבַר-צֵן בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וַיָּשָׁב הָעָם בְּקֶדֶשׁ וַתָּמָת שָׁם מִרְיָם וַתִּקָּבֶר שָׁם: תָּמָן:	XX וַיָּבֹאוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל כָּל-הָעֵדָה מִדְּבַר-צֵן בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וַיָּשָׁב הָעָם בְּקֶדֶשׁ וַתָּמָת שָׁם מִרְיָם וַתִּקָּבֶר שָׁם: תָּמָן:
2 And there was no water for the congregation; and they assembled themselves together against Moses and against Aaron.	וְלֹא-הָיָה מַיִם לָעֵדָה וַיִּקְהָלוּ עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן: וְלֹא הָיָה מַיִם לְכַנְשָׁתָא וַאֲתַכְנִישׁוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן:	2 וְלֹא-הָיָה מַיִם לָעֵדָה וַיִּקְהָלוּ עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן: וְלֹא הָיָה מַיִם לְכַנְשָׁתָא וַאֲתַכְנִישׁוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן:
3 And the people strove with Moses, and spoke, saying: 'Would that we had perished when our brethren perished before the LORD!	וַיִּרְבּוּ הָעָם עִם-מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר וְלוֹ גִּוְעֵנוּ בְּגֹעַ אַחֲיֵינוּ לִפְנֵי יְהוָה: וַיִּרְבּוּ הָעָם עִם-מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר וְלוֹ גִּוְעֵנוּ בְּגֹעַ אַחֲיֵינוּ לִפְנֵי יְהוָה:	3 וַיִּרְבּוּ הָעָם עִם-מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר וְלוֹ גִּוְעֵנוּ בְּגֹעַ אַחֲיֵינוּ לִפְנֵי יְהוָה: וַיִּרְבּוּ הָעָם עִם-מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר וְלוֹ גִּוְעֵנוּ בְּגֹעַ אַחֲיֵינוּ לִפְנֵי יְהוָה:
4 And why have ye brought the assembly of the LORD into this wilderness, to die there, we and our cattle?	וְלָמָּה הֵבֵאתֶם אֶת-קְהָל יְהוָה וְלָמָּה הֵבֵאתֶם אֶת-הַמִּדְבָּר הַזֶּה לָמוֹת שָׁם אֲנַחְנוּ וּבְעִירָנוּ: וְלָמָּה הֵבֵאתֶם אֶת-קְהָל יְהוָה וְלָמָּה הֵבֵאתֶם אֶת-הַמִּדְבָּר הַזֶּה לָמוֹת שָׁם אֲנַחְנוּ וּבְעִירָנוּ:	4 וְלָמָּה הֵבֵאתֶם אֶת-קְהָל יְהוָה וְלָמָּה הֵבֵאתֶם אֶת-הַמִּדְבָּר הַזֶּה לָמוֹת שָׁם אֲנַחְנוּ וּבְעִירָנוּ: וְלָמָּה הֵבֵאתֶם אֶת-קְהָל יְהוָה וְלָמָּה הֵבֵאתֶם אֶת-הַמִּדְבָּר הַזֶּה לָמוֹת שָׁם אֲנַחְנוּ וּבְעִירָנוּ:

והנגע וגו' יטמא. ואין טעון כזו כגדים:

(22) וכל אשר יגע בו. הטמא הזה שנטמא צמת יטמא: והנפש הנגעת. זו צטמא מת: תטמא עד הערב. מכאן למדנו שהמת אבי אבות הטומאה והנוגע זו אב הטומאה ומטמא אדם זהו פירושה לפי משמעה והלכותיה. ומדרש אגדה העתקתי מיסודו של רבי משה הדרשן וזהו: ויקחו אליך. משלהם כשם שהם פרקו נזמי הזהב לעגל משלהם כך יציאו זו לכפרה משלהם: פרה אדמה. משל לזן שפחה שטיף פלטיין של מלך אמרו תבא אמו ותקנה הלוואה כך תבא פרה ותכפר על העגל (תנחומא חקת ח): אדמה. על שם (ישעיה א, יח) אם יאדימו כחולע שהטא קרוי אדום: תמימה. על שם ישראל שהיו תמימים ונעשו זו בעלי מומין תבא זו ותכפר עליהם ויחזרו לתמותם: לא עלה עליה עול. כשם שפרקו מעליהם עול שמים: אל אלעזר הכהן. כשם שנקהלו על אהרן שהוא כהן לעשות העגל ולפי שאהרן עשה את העגל לא נעשית עבודה זו על ידו שאין קטיגור נעשה סניגור (ר"ה כו, א): ושרף את הפרה. כשם ששרף העגל: עץ ארץ ואזוב ושני תולעת. ג' מינין הללו כנגד שלשת אלפי איש שנפלו בעגל וארז הוא הגבוה מכל האילנות ואזוב נמוך מכולם סימן שהגבוה שנתגאה וחסא יספיל את עצמו כאזוב ותולעת ויתכפר לו: למשמרת. כמו שפסע העגל שמור לדורות לפורענות שאין לך פקודה שאין זה מפקודת העגל שנאמר (שמות לב, לד) וציוס פקדי ופקדתי וגו' (סנהדרין קב, א). וכשם שהעגל מטמא כל העוסקין זו כך פרה מטמאה כל העוסקין זה וכשם שנטהרו צאפרו שנאמר (שמות לב, כ) ויזר על פני המים וגו'. כך ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת וגו':

(1) כל העדה. עדה השלמה שכבר מתו מתי מדבר ואלו פרוש לחיים (תנחומא יד): ותמת שם מרים. למה נקמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדמה לומר לך מה קרצנות מכפרין (ס"א כמו שפרה אדומה מכפרת) אף מיתת לדיקים מכפרת (מ"ק כח, א): ותמת שם מרים. אף היא צנסיקה מתה ומפני מה לא נאמר זה על פי ה' שאינו דרך כבוד של מעלה (שם) ובאהרן נאמר (צמדבר לג, לח) על פי ה' צאלה מסעי:

(2) ולא היה מים לעדה. מכאן שכל מ' שנה היה להם הצאר בזכות מרים (תענית ט, א):

(3) ולו גוענו. הלואי שגוענו: בגוע אחינו. צמיתת אחינו צדצר למד שמייתת צמא מגונה ממנה: בגוע. שם דצר הוא כמו צמיתת אחינו ולא יתכן לפרשו כשמתו אחינו שאם כן היה לו להנקד בגוע (בחולס):

5 And wherefore have ye made us to come up out of Egypt, to bring us in unto this evil place? it is no place of seed, or of figs, or of vines, or of pomegranates; neither is there any water to drink.'

6 And Moses and Aaron went from the presence of the assembly unto the door of the tent of meeting, and fell upon their faces; and the glory of the LORD appeared unto them.

7 And the LORD spoke unto Moses, saying:

8 'Take the rod, and assemble the congregation, thou, and Aaron thy brother, and speak ye unto the rock before their eyes, that it give forth its water; and thou shalt bring forth to them water out of the rock; so thou shalt give the congregation and their cattle drink.'

9 And Moses took the rod from before the LORD, as He commanded him.

10 And Moses and Aaron gathered the assembly together before the rock, and he said unto them: 'Hear now, ye rebels; are we to bring you forth water out of this rock?'

11 And Moses lifted up his hand, and smote the rock with his rod twice; and water came forth abundantly, and the congregation drank, and their cattle.

וּלְמָה הֵעֵלִיתֵנוּ מִמִּצְרַיִם לְהֵבִיא אֹתָנוּ אֶל-הַמָּקוֹם הַזֶּה הַזֶּה לֹא מָקוֹם זֶרַע וְתֵאֵנָה וְגִפְלוֹן וְרִמּוֹן וּמִים אֵין לְשָׁתוֹת: וְלָמָּה אִסִּיקְתֶּנּוּא מִמִּצְרַיִם לְהֵבִיאָה יְתָנָא לְאַתְרָא בִּישָׁא הָדִין לֹא אֶתֶר כֶּשֶׁר לְבֵית זֶרַע וְאֵף לֹא תִינִין וְגוֹפְנִין וְרִמּוֹנִין וּמֵיָא לִית לְמִשְׁתֵּי:

וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִפְּנֵי הַקָּהֵל אֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּפְּלוּ עַל-פְּנֵיהֶם וַיֵּרָא כְבוֹד-יְהוָה אֲלֵיהֶם: (פ)

וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:

קַח אֶת-הַמִּטָּה וְהַקָּהֵל אֶת-הָעֵדָה אֹתָהּ וְאַהֲרֹן אֶחָיֶךָ וְדַבַּרְתֶּם אֶל-הַסֵּלַע לְעֵינֵיהֶם וְנָתַן מִימּוֹ וְהוֹצֵאתָ לָהֶם מִים מִן-הַסֵּלַע וְהִשְׁקִיתָ אֶת-הָעֵדָה וְאֶת-בְּעִירָם:

וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת-הַמִּטָּה מִלִּפְנֵי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צֻוְּהוּ: וַיֹּסִיב מֹשֶׁה יָת חוֹטְרָא מִן קֳדָם יְיָ כַּמָּא דְּפִקְדִּיָּה:

וַיִּקְהֲלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת-הַקָּהֵל אֶל-פְּנֵי הַסֵּלַע וַיֹּאמֶר לָהֶם שְׁמַעוּ שְׁמַעוּ-נָא הַמְּרִים הַמִּן-הַסֵּלַע הַזֶּה נּוֹצֵיא לָכֶם מִים: וַיִּכְנְשׁוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן יָת קָהֵלָא לְקֳדָם כִּיפָא וַאֲמַר לְהוֹן שְׁמַעוּ כֻּן סְרְבִנְיָא הַמֵּן כִּיפָא הָדִין נְפִיק לְכוֹן מֵיָא:

וַיִּרָם מֹשֶׁה אֶת-יָדוֹ וַיַּךְ אֶת-הַסֵּלַע בְּמִטָּהוּ פַעַמִּים וַיֵּצְאוּ מִים רַבִּים וַתִּשְׁתַּה הָעֵדָה וּבְעִירָם: (ס)

וְלָמָּה הֵעֵלִיתֵנוּ מִמִּצְרַיִם לְהֵבִיא אֹתָנוּ אֶל-הַמָּקוֹם הַזֶּה הַזֶּה לֹא מָקוֹם זֶרַע וְתֵאֵנָה וְגִפְלוֹן וְרִמּוֹן וּמִים אֵין לְשָׁתוֹת:

וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִפְּנֵי הַקָּהֵל אֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּפְּלוּ עַל-פְּנֵיהֶם וַיֵּרָא כְבוֹד-יְהוָה אֲלֵיהֶם: (פ)

וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר: שלישי (שני)

קַח אֶת-הַמִּטָּה וְהַקָּהֵל אֶת-הָעֵדָה אֹתָהּ וְאַהֲרֹן אֶחָיֶךָ וְדַבַּרְתֶּם אֶל-הַסֵּלַע לְעֵינֵיהֶם וְנָתַן מִימּוֹ וְהוֹצֵאתָ לָהֶם מִים מִן-הַסֵּלַע וְהִשְׁקִיתָ אֶת-הָעֵדָה וְאֶת-בְּעִירָם:

וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת-הַמִּטָּה מִלִּפְנֵי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צֻוְּהוּ:

וַיִּקְהֲלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת-הַקָּהֵל אֶל-פְּנֵי הַסֵּלַע וַיֹּאמֶר לָהֶם שְׁמַעוּ-נָא הַמְּרִים הַמִּן-הַסֵּלַע הַזֶּה נּוֹצֵיא לָכֶם מִים:

וַיִּרָם מֹשֶׁה אֶת-יָדוֹ וַיַּךְ אֶת-הַסֵּלַע בְּמִטָּהוּ פַעַמִּים וַיֵּצְאוּ מִים רַבִּים וַתִּשְׁתַּה הָעֵדָה וּבְעִירָם: (ס)

(8) ואת בעירם. מכאן שסם הקצ"ה על ממונם של ישראל (צמד"ר. תנחומא ט):

(10) ויקהלו וגו'. זה אחד מן המקומות שהחזיק מועט את המרובה (סס): המן הסלע הזה נוציא. לפי שלא הוי מכירין אותו לפי שהלך הסלע וישב לו בין הסלעים כשנסחלק הצאר והיו ישראל אומרים להם מה לכם מאיזה סלע תוציאו לנו מים לכך אמר להם המורים סרבנים לשון יוני שוטים מורים את מוריהם המן הסלע הזה שלא נטוינו עליו נוציא לכם מים (סס):

(11) פעמים. לפי שצראשונה לא הוציא אלא טיפין לפי שלא נזה המקום להכותו אלא ודברתם אל הסלע והמה דצרו אל סלע אחר ולא הוציא אמרו שמה צריך להכותו כצראשונה שנאמר (שמות יז, ו) והכית צנור ונזדמן להם אותו סלע והכחו:

<p>12 And the LORD said unto Moses and Aaron: 'Because ye believed not in Me, to sanctify Me in the eyes of the children of Israel, therefore ye shall not bring this assembly into the land which I have given them.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־אַהֲרֹן יַעַן לֹא־הֵאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישַׁנִּי לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֵן לֹא תְבִיאוּ אֶת־הַקְהָל הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַתִּי לָהֶם:</p>	<p>12 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־אַהֲרֹן יַעַן לֹא־הֵאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישַׁנִּי לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֵן לֹא תְבִיאוּ אֶת־הַקְהָל הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַתִּי לָהֶם:</p>
<p>13 These are the waters of Meribah, where the children of Israel strove with the LORD, and He was sanctified in them.</p>	<p>הֵמָּה מֵי מְרִיבָה אֲשֶׁר־רָבוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־יְהוָה וַיִּקְדַּשׁ בָּם: (ס)</p>	<p>13 הֵמָּה מֵי מְרִיבָה אֲשֶׁר־רָבוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־יְהוָה וַיִּקְדַּשׁ בָּם: (ס)</p>
<p>14 And Moses sent messengers from Kadesh unto the king of Edom: 'Thus saith thy brother Israel: Thou knowest all the travail that hath befallen us;</p>	<p>וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה מַלְאָכִים מִקְדָּשׁ אֶל־מֶלֶךְ אֲדוֹם כֹּה אָמַר אֲחִיךָ יִשְׂרָאֵל אַתָּה יָדַעְתָּ אֵת כָּל־הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מָצְאָתָנוּ:</p>	<p>רביעי יח וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה מַלְאָכִים מִקְדָּשׁ אֶל־מֶלֶךְ אֲדוֹם כֹּה אָמַר אֲחִיךָ יִשְׂרָאֵל אַתָּה יָדַעְתָּ אֵת כָּל־הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מָצְאָתָנוּ:</p>
<p>15 how our fathers went down into Egypt, and we dwelt in Egypt a long time; and the Egyptians dealt ill with us, and our fathers;</p>	<p>וַיֵּרְדּוּ אֲבֹתֵינוּ מִצְרַיִמָּה וַנֵּשֶׁב בְּמִצְרַיִם יָמִים רַבִּים וַיַּרְעוּ לָנוּ מִצְרַיִם וּלְאֲבֹתֵינוּ:</p>	<p>15 וַיֵּרְדּוּ אֲבֹתֵינוּ מִצְרַיִמָּה וַנֵּשֶׁב בְּמִצְרַיִם יָמִים רַבִּים וַיַּרְעוּ לָנוּ מִצְרַיִם וּלְאֲבֹתֵינוּ:</p>
<p>16 and when we cried unto the LORD, He heard our voice, and sent an angel, and brought us forth out of Egypt; and, behold, we are in Kadesh, a city in the uttermost of thy border.</p>	<p>וַנִּצְעַק אֶל־יְהוָה וַיִּשְׁמַע קֹלָנוּ וַיִּשְׁלַח מַלְאָךְ וַיֹּצֵאֵנוּ מִמִּצְרַיִם וַהֲנִיחָנוּ בְּקִדְשׁ עִיר קֶדֶשׁ וְגִבּוֹלָךְ:</p>	<p>16 וַנִּצְעַק אֶל־יְהוָה וַיִּשְׁמַע קֹלָנוּ וַיִּשְׁלַח מַלְאָךְ וַיֹּצֵאֵנוּ מִמִּצְרַיִם וַהֲנִיחָנוּ בְּקִדְשׁ עִיר קֶדֶשׁ וְגִבּוֹלָךְ:</p>

(12) יען לא האמנתם בי. גלה הכתוב שאלולי חטא זה בלעדיו היו נכנסין לארץ כדי שלא יאמרו עליהם כעון שאר דור המדבר שנגזר עליהם שלא יכנסו לארץ כך היה עון משה ואהרן. והלא (במדבר יא, כב) הנאין וזקן ישחט קשה מזו אלא לפי שצמח חסך עליו הכתוב וכו' שצמח עמד כל ישראל לא חסך עליו הכתוב מפני קדוש השם (תנחומא י'): להקדישני. שאלו דברתם אל הסלע והוציא הייתי מקודש לעיני העדה ואומרים מה סלע זה שאינו מדבר ואינו שומע ואינו צריך לפרנסה מקיים דבורו של מקום קל וחומר אנו (מדרש אגדה): לכן לא תביאו. בשבועה כמו (שמואל-א, ג, יד) לכן נשבעתי לזית עלי נשבע בקפיצה שלא ירצו בתפלה על כך (תנחומא וארא ב):

(13) המה מי מריבה. הם הנזכרים במקום אחר את אלו ראו אנטוניי פריעה שמושיען של ישראל לוקה צמים לכך גזרו (שמות א, כב) כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו (סוטה יב, ב): ויקדש בם. שמתו משה ואהרן על ידם. ששבעה עשרה דין ממקדשיו הוא יראוי ומתקדש על הצריכות וכן הוא אומר (תהלים סח, לו) נורא אלהים ממקדשך וכן הוא אומר (ויקרא י, ג) בקרובי אקדש (זכריה סטו, ב):

(14) אחריך ישראל. מה ראה להזכיר כאן אחוה אלא אמר לו אחים אנחנו בני אברהם שנאמר לו (בראשית טו, יג) כי גר יהיה זרעך ועל שנינו היה אותו החוב לפורעו (תנחומא יב): אתה ידעת את כל התלאה. לפיכך פירש אביכם מעל אבינו (בראשית לו, ו) וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו השטר חוב המוטל עליהם והטילו על יעקב (בראשית רבה פב, יג): (15) וירדו לנו. סבלנו צרות רבות: ולאבותינו. מכאן שהאבות מאטערים בקצר כשפורענות באה על ישראל (תנחומא יב):

(16) וישמע קלנו. בצרכה שצרכנו אבינו (בראשית כז, כב) הקול קול יעקב שאנו זועקים ונענים (תנחומא בשלח ט): מלאך. זה משה מכאן שהנביאים קרואים מלאכים ואומר (ד"ה-ב לו, טז) ויהיו מלעיזים במלאכי האלהים (תנחומא ויקרא

- Let us pass, I pray thee, through thy land; we will not pass through field or through vineyard, neither will we drink of the water of the wells; we will go along the king's highway, we will not turn aside to the right hand nor to the left, until we have passed thy border.' 17
- And Edom said unto him: 'Thou shalt not pass through me, lest I come out with the sword against thee.' 18
- And the children of Israel said unto him: 'We will go up by the highway; and if we drink of thy water, I and my cattle, then will I give the price thereof; let me only pass through on my feet; there is no hurt.' 19
- And he said: 'Thou shalt not pass through.' And Edom came out against him with much people, and with a strong hand. 20
- Thus Edom refused to give Israel passage through his border; wherefore Israel turned away from him. 21
- And they journeyed from Kadesh; and the children of Israel, even the whole congregation, came unto mount Hor. 22
- נַעֲבְרָה-נָא בְּאַרְצֶךָ לֹא נַעֲבֹר בְּשָׂדֶה וּבְכָרֶם וְלֹא נִשְׁתֶּה מִי בְּאֶרֶץ הַמֶּלֶךְ נִלְךָ לֹא נִטֶּה יָמִין וּשְׂמָאוֹל עַד אֲשֶׁר-נַעֲבֹר גְּבֻלְךָ:
- וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲדֹם לֹא תַעֲבֹר בִּי פֶן-בְּחָרֵב אֵצֶא לִקְרַאתְךָ:
- וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּמִסְלָה נַעֲלֶה וְאִם-מִיָּמִין נִשְׁתֶּה אֲנִי וּמִקְנִי וְנָתַתִּי מִכְרָם רַק אִין-דָּבָר בְּרַגְלִי אֶעֱבֹר:
- וַיֹּאמֶר לֹא תַעֲבֹר וַיֵּצֵא אֲדֹם לִקְרַאתוֹ בָּעָם כָּבֵד וּבְיָד חֲזָקָה:
- וַיִּמָּאֵן אֲדֹם נָתַן אֶת-יִשְׂרָאֵל עֹבֵר בְּגִבְלוֹ וַיֵּט יִשְׂרָאֵל מֵעָלָיו: (פ)
- וַיֵּסְעוּ מִקֶּדֶשׁ וַיָּבֹאוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל כָּל-הָעֵדָה הָהָר הַהָר: חמישי (שלישי)
- וַיֵּסְעוּ מִקֶּדֶשׁ וַיָּבֹאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל בְּנֵי שְׁתֵּי הָהָר הַהָר: חמישי (שלישי)

(א):

(17) נעברה נא בארצך. אין לך לעורר על הירושה של ארץ ישראל כשם שלא פרעת החוב. עשה לנו עזר מעט לעזור דרך ארצך: ולא נשתה מי באר. מי צורות היה צריך לומר אלא כך אמר משה אף על פי שיש צידינו מן לאכול וצאר לשתות לא נשתה ממנו אלא נקנה מכם אוכל ומים להנאתכם מכאן לאכסנאי שאף על פי שיש צידו לאכול יקנה מן החנוני כדי להנות את אושפיו (צמדש רצה. תנחומא יצ): דרך המלך נלך וגו'. אנו חוסמים את צהמתנו ולא יטו לכאן ולכאן לאכול (שם):

(18) פן בחרב אצא לקראתך. אחס מתגאים בקול שהורשכם אצרכם ואמרתם ונצחק אל ה' וישמע קולנו ואני אלא עליכם צמה שהורשני אצי (צראשית כו, מ) ועל חרבך תחיה (תנחומא בשלח ט):

(19) רק אין דבר. אין שום דבר מוסיף:

(20) וביד חזקה. צהצחת זקננו (צראשית כו, כז) והידיים ידי עשו (מדרש אגדה):

(22) כל העדה. כלם שלמים ועומדים להכנס לארץ שלא היה בהן אחד מאותם שנגזרה גזירה עליהם שכבר כלו מתי מדבר ואלו מאותם שכתוב בהן (דברים 7, ד) חיים כלכם היום (תנחומא יד): הר ההר. הר על גבי הר כחפוח קטן על גבי חפוח גדול ואף על פי שהענן הולך לפניו ומשוה את ההרים שלשה נשארו בהן הר סיני לתורה והר נבו לקצרת משה והר ההר לקצרת אהרן (שם):

<p>23 And the LORD spoke unto Moses and Aaron in mount Hor, by the border of the land of Edom, saying:</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־אֶהְרֹן בְּהֹר הָהָר הַזֶּה עַל־גְּבוּל אֶרֶץ־אֲדָוִם לֵאמֹר:</p>	<p>23 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־אֶהְרֹן בְּהֹר הָהָר הַזֶּה עַל־גְּבוּל אֶרֶץ־אֲדָוִם לֵאמֹר:</p>
<p>24 'Aaron shall be gathered unto his people; for he shall not enter into the land which I have given unto the children of Israel, because ye rebelled against My word at the waters of Meribah.</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־אֶהְרֹן בְּהֹר הָהָר הַזֶּה עַל־גְּבוּל אֶרֶץ־אֲדָוִם לֵאמֹר:</p>	<p>24 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־אֶהְרֹן בְּהֹר הָהָר הַזֶּה עַל־גְּבוּל אֶרֶץ־אֲדָוִם לֵאמֹר:</p>
<p>25 Take Aaron and Eleazar his son, and bring them up unto mount Hor.</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־אֶהְרֹן בְּהֹר הָהָר הַזֶּה עַל־גְּבוּל אֶרֶץ־אֲדָוִם לֵאמֹר:</p>	<p>25 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־אֶהְרֹן בְּהֹר הָהָר הַזֶּה עַל־גְּבוּל אֶרֶץ־אֲדָוִם לֵאמֹר:</p>
<p>26 And strip Aaron of his garments, and put them upon Eleazar his son; and Aaron shall be gathered unto his people, and shall die there.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־אֶהְרֹן בְּהֹר הָהָר הַזֶּה עַל־גְּבוּל אֶרֶץ־אֲדָוִם לֵאמֹר:</p>	<p>26 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־אֶהְרֹן בְּהֹר הָהָר הַזֶּה עַל־גְּבוּל אֶרֶץ־אֲדָוִם לֵאמֹר:</p>
<p>27 And Moses did as the LORD commanded; and they went up into mount Hor in the sight of all the congregation.</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־אֶהְרֹן בְּהֹר הָהָר הַזֶּה עַל־גְּבוּל אֶרֶץ־אֲדָוִם לֵאמֹר:</p>	<p>27 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־אֶהְרֹן בְּהֹר הָהָר הַזֶּה עַל־גְּבוּל אֶרֶץ־אֲדָוִם לֵאמֹר:</p>
<p>28 And Moses stripped Aaron of his garments, and put them upon Eleazar his son; and Aaron died there in the top of the mount; and Moses and Eleazar came down from the mount.</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־אֶהְרֹן בְּהֹר הָהָר הַזֶּה עַל־גְּבוּל אֶרֶץ־אֲדָוִם לֵאמֹר:</p>	<p>28 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־אֶהְרֹן בְּהֹר הָהָר הַזֶּה עַל־גְּבוּל אֶרֶץ־אֲדָוִם לֵאמֹר:</p>
<p>29 And when all the congregation saw that Aaron was dead, they wept for Aaron thirty days, even all the house of Israel.</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־אֶהְרֹן בְּהֹר הָהָר הַזֶּה עַל־גְּבוּל אֶרֶץ־אֲדָוִם לֵאמֹר:</p>	<p>29 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־אֶהְרֹן בְּהֹר הָהָר הַזֶּה עַל־גְּבוּל אֶרֶץ־אֲדָוִם לֵאמֹר:</p>

(23) על גבול ארץ אדום. מגיד שמפני שנחצרו כחן להתקרב לעשו הרשע נפרצו מעשיהם וחסרו הזדיק הזה וכן הנציא אומר ליהושפט (ד"ה-כ, לז) צהחצרך עם אחזיהו פרץ ה' את מעשיך (תנחומא יד):
(25) קח את אהרן. צדכרי נחומים אמור לו אשריך שתראה כתרך נחון לצנן מה שאין אני זכאי לכך (שם יז):
(26) את בגדיו. את צגדי כהונה גדולה הלבישהו והפשיטם מעליי לתתם על צנו צפניו אמר לו הכנס למערה ונכנס ראה מטה מוצעת ונר דלוק אמר לו עלה למטה ועלה פשוט ידך ופשט קמוץ פיך וקמן עזרם עיניך ועלם מיד חמד משה לאותה מיתה וזהו שנאמר לו (דברים לז, ג) כאשר מת אהרן אחיך מיתה שנתאווית לה (תנחומא ישן חקת הוספה ז):
(27) ויעש משה. אף על פי שהדבר קשה לו לא עכז (תנחומא יז):

(29) ויראו כל העדה וגו'. כשראו משה ואלעזר וירדים ואהרן לא ירד אמרו היכן הוא אהרן אמר להם מת אמרו אפשר מי שעמד כנגד המלאך וענר את המגפה ישלוחו מלאך המות מיד צקש משה רחמים והראוהו מלאכי השרת להם מוטל במטה ראו והאמינו (במד"ר): כל בית ישראל. האנשים והנשים לפי שהיה אהרן רודף שלום ומטיל אהבה בין בעלי מריבה ובין איש לאשתו (אדר"נ פי"ב): כי גוע. אומר אני שהמתרגם דהא מית טועה הוא אלא אם כן מתרגס ויראו ואתחזיאו שלא

XXI And the Canaanite, the king of Arad, who dwelt in the South, heard tell that Israel came by the way of Atharim; and he fought against Israel, and took some of them captive.

וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ-עָרֹד יֹשֵׁב הַנֶּגֶב כִּי בָא יִשְׂרָאֵל בְּדֶרֶךְ הָאֲתָרִים וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשָּׁב מִמֶּנּוּ שְׁבִי:

XXI

2 And Israel vowed a vow unto the LORD, and said: 'If Thou wilt indeed deliver this people into my hand, then I will utterly destroy their cities.'

וַיִּדָּר יִשְׂרָאֵל נֶדֶר לַיהוָה וַיֹּאמֶר אִם-נָתַן תִּתֵּן אֶת-הָעָם הַזֶּה בְּיָדִי וְהִחַרְמֹתִי אֶת-עָרֵיהֶם:

2

3 And the LORD hearkened to the voice of Israel, and delivered up the Canaanites; and they utterly destroyed them and their cities; and the name of the place was called Hormah.

וַיִּשְׁמַע יְהוָה בְּקוֹל יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֶת-הַכְּנַעֲנִי וַיַּחֲרֶם אֹתָהֶם וְאֶת-עָרֵיהֶם וַיִּקְרָא שֵׁם-הַמָּקוֹם חֶרְמָה: (פ)

3

4 And they journeyed from mount Hor by the way to the Red Sea, to compass the land of Edom; and the soul of the people became impatient because of the way.

וַיֵּטְלוּ מֵהוֹר טוֹרָא אֹרֶחַ יָמָא דְסוּף לְאַקְפָּא יֵת אֶרְעָא דְאָדוֹם וְעַקְתָּ נַפְשָׁא דְעַמָּא בְּאוֹרְחָא:

4

אמרו רבותינו ז"ל כי זה משמש בלשון דהא אלא על מדרש שנסחלקו ענני כבוד וכדאמר רבי אבהו (ר"ה ג, א) דאמר רבי אבהו אל תקרי ויראו אלא וייראו ועל לשון זה נופל לשון דהא לפי שהוא נתינת טעם למה שלמעלה הימנו למה וייראו לפי שהרי מת אהרן אבל על תרגום וחזו כל כנישתא אין לשון דהא נופל אלא לשון אשר שהוא מגזרת שמוש אי שמנינו אם משמש בלשון אשר כמו (איוב כא, ד) ואם מדוע לא תקצר רוחי והרצה מפורשים מזה הלשון (שם יד, ה) אם חרוצים ימיו:

(1) וישמע הכנעני. שמע שמת אהרן ונסחלקו ענני כבוד כו' כדאיחא בראש השנה (ג, א) ועמלק מעולם רצועה מרדות לישראל מזומן בכל עת לפורענות (תנחומא יח): יושב הנגב. זה עמלק (שם) שנאמר (במדבר יג, כט) עמלק יושב בצרף הנגב ושנה את לשונו לדבר בלשון כנען כדי שיהיו ישראל מתפללים להקצ"ה לתת כנענים בידם והם אינן כנענים ראו ישראל לבושיהם כלבושי עמלקים ולשונם לשון כנען אמרו נתפלל סתם שנאמר אם נתון נתון את העם הזה בידי (מדרש אגדה): דרך האתרים. דרך הנגב שהלכו בה המרגלים שנאמר (לעיל יג, כב) ועילו בנגב. דבר אחר דרך האתרים דרך הטייר הגדול הנוסע לפניהם שנאמר (שם י, לג) דרך שלשת ימים לתור להם מנוחה (תנחומא יח): וישב ממנו שבי. אינה אלא שפחה אחת (ילקוט תשס"ד. מדרש אגדה):

(2) והחרמתי. אקדיש שללם לגזוה:

(3) ויחרם אותם. זהריגה: ואת עריהם. חרמי גזוה:

(4) דרך ים סוף. כיון שמת אהרן וצאה עליהם מלחמה זו חזרו לאחוריהם דרך ים סוף הוא הדרך שחזרו להם כשנגזר עליהם גזירת מרגלים שנאמר (דברים א, מ) וסעו המדברה דרך ים סוף. וכאן חזרו לאחוריהם (עיין פרשת פנחס) שבע מסעות שנאמר (דברים י, ו) ובני ישראל נסעו מבצרות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן. וכי במוסרה מת והלא זהר ההר מת אלא שם חזרו והתאבלו עליו והספידוהו כאילו הוא צפניהם ולא בדוק במסעות ותמלא שבע מסעות מן מוסרה עד הר ההר (תנחומא חקת יח): לסבב את ארץ אדום. שלא נתנם לעבור בצרף: ותקצר נפש העם בדרך. צטורה הדרך שהוקשה להם אמרו עכשיו היינו קרובים להכנס לארץ ואנו חוזרים לאחורינו כך חזרו אבותינו ונשתהו שלשים ושמונה שנה עד היום לפיכך קצרה נפשם בעיני הדרך ובלשון לע"ז אנקרודלו"ר ולא יתכן לומר ותקצר נפש העם בדרך בהיותם בדרך ולא פירש בו צמה קצרה שכל מקום שתמלא קצור נפש במקרא מפורש שם צמה קצרה כגון (זכריה יא, ח) ותקצר נפשי צמה וכגון (שופטים י, טז) ותקצר נפשו בעמל ישראל וכל דבר הקשה על אדם נופל בו לשון קצור נפש כאדם שהטורה בא עליו ואין דעתו רחבה לקבל אותו הדבר ואין לו מקום בתוך לבו לגור שם אותו הנער ובדבר המטריח נופל לשון גדול שגדול הוא וכבד על האדם

- 5 And the people spoke against God, and against Moses: 'Wherefore have ye brought us up out of Egypt to die in the wilderness? for there is no bread, and there is no water; and our soul loatheth this light bread.'
- 6 And the LORD sent fiery serpents among the people, and they bit the people; and much people of Israel died.
- 7 And the people came to Moses, and said: 'We have sinned, because we have spoken against the LORD, and against thee; pray unto the LORD, that He take away the serpents from us.' And Moses prayed for the people.
- 8 And the LORD said unto Moses: 'Make thee a fiery serpent, and set it upon a pole; and it shall come to pass, that every one that is bitten, when he seeth it, shall live.'
- 9 And Moses made a serpent of brass, and set it upon the pole; and it came to pass, that if a serpent had bitten any man, when he looked unto the serpent of brass, he lived.
- וַיִּדְבֹּר הָעָם בְּאֱלֹהִים וּבְמֹשֶׁה לֵאמֹה הֵעֲלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לָמוֹת בַּמִּדְבָּר כִּי אֵין לָחֶם וְאֵין מַיִם וְנַפְשֵׁנוּ קֹצֶה בַלֶּחֶם הַקָּלֶקֶל׃
- וַיִּשְׁלַח יְהוָה בָּעָם אֶת הַנָּחָשִׁים הַשֶּׂרָפִים וַיִּנְשָׁכוּ אֶת-הָעָם וַיָּמָת עִם-רַב מִיִּשְׂרָאֵל׃
- וַיָּבֹא הָעָם אֶל-מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ חֲטָאנוּ כִּי-דִבַּרְנוּ בַיהוָה וּבְךָ הַתִּפְלֵל אֶל-יְהוָה וְיָסֶר מֵעֲלֵינוּ אֶת-הַנָּחָשׁ וַיִּתְּפֹלֵל מֹשֶׁה בְּעַד הָעָם׃
- וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה עֲשֵׂה לָךְ שֵׁרֶף וְשִׁים אֹתוֹ עַל-גֹּסֶס וְהָיָה כָל-הַנִּשְׁוֹף וְרָאָה אֹתוֹ וְחָי׃
- וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה נָחָשׁ נְחֹשֶׁת וַיִּשְׁמְהוּ עַל-הַגֹּסֶס וְהָיָה אִם-נִשְׁוֹף הַנָּחָשׁ אֶת-אִישׁ וְהִבִּיט אֶל-נָחָשׁ הַנְּחֹשֶׁת וְחָי׃
- וַאֲתָא עַמָּא לְנֹת מֹשֶׁה וַאֲמָרוּ חֲבִנָא אֲרִי אֶתְרַעֲמָנָא קָדָם יְיָ וְעַמָּךְ נִצִּינָא צִלִּי קָדָם יְיָ וְנִעְדִי מִנָּנָא יְת חוּיָא וְצִלִּי מֹשֶׁה עַל עַמָּא׃
- וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה עֲבִיד לָךְ סִלְיָא וְשׁוּ יִתִּיה עַל אֵת וְיִהְיֶה כָל דִּיתְנָכִית וְיִחְזִי יִתִּיה וְיִתְקַיֵּים׃
- וַעֲבַד מֹשֶׁה חוּיָא דְנָחָשָׁא וְשׁוּיָה עַל אֵת וְהָיִי כִּד נָכִית חוּיָא יְת גּוֹבְרָא וּמִסְתַּכַּל בַּחוּיָא דְנָחָשָׁא וּמִתְקַיֵּים׃

כגון (זכריה שם) וגם נפשו בחלה צי גדלה עלי (איוצ י, טז) ויגאה כשחל תזודני כללו של פירושו כל לשון קצור נפש דדבר לשון שאין יכול לסובלו הוא שאין הדעת סובלתו:

(5) באלהים ובמשה. השוו עזד לקונו (צמ"ר. תנחומא יט): למה העליחנו. שניהם שוים: ונפשנו קצה. אף זה לשון קצור נפש ומאוס: בלחם הקלוקל. לפי שהמן נצלע באיברים קראוהו קלוקל אמרו עתיד המן הזה שיתפח צמעינו כלום יש ללוד אשה שמכנים ואינו מוציא (ע"ה. יומא עה, א):

(6) את הנחשים השרפים. ששורפים את האדם בארס שיניהם (צמ"ר): וינשכו את העם. יצא נחש שלקה על הוואח דצה ויפרע ממוציאי דצה יצא נחש שכל המינין נטעמין לו טעם אחד (טעם עפר) ויפרע מכפוי טובה שדבר אחד משתנה להם לכמה טעמים (תנחומא יט):

(7) ויתפלל משה. מכאן למי שמבקשים ממנו מחילה שלא יהא אכזרי מלמחול (שם. צ"ק צב, א):

(8) על גס. על כלונס שקורין פירק"א צלע"ז וכן (ישעי' ל, יז) וכנס על הגבעה (שם מט, כב) ארים נסי (שם יג, צ) שאו נס ולפי שהוא גבוה לאות ולרמזה קוראו נס: כל הנשוד. אפילו כלב או חמור נושכו היה נזוק ומתנונה והולך אלא שגשיכת הנחש ממחרת להמית לכך נאמר כאן וראה אותו ראה בעלמא ובגשיכת הנחש נאמר והיה אס נשך הנחש את איש והציט וגו' שלא היה ממחר נשך הנחש להתרפאות אלא אס כן מציט צו צוונה (צמדבר רבה) ואמרו רבותינו (ר"ה כט, א) וכי נחש ממית או מחיה אלא בזמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאציהם שבשמים היו מתרפאים ואס לא היו נמוקים (נוסח אחר ניזוקים):

(9) נחש נחשת. לא נאמר לו לעשותו של נחשת אלא אמר משה הקצ"ה קוראו נחש ואני אעשנו של נחשת לשון גופל על לשון

- 10 And the children of Israel journeyed, and pitched in Oboth. וַיֵּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ בְּאֹבוֹת׃
- 11 And they journeyed from Oboth, and pitched at Ije-abarim, in the wilderness which is in front of Moab, toward the sun-rising. וַיֵּסְעוּ מֵאֹבֹת וַיַּחֲנוּ בְּעֵינֵי הָעֲבָרִים בְּמִדְבַּר אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי מוֹאֵב מִמִּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ׃
- 12 From thence they journeyed, and pitched in the valley of Zered. מִשָּׁם נָסְעוּ וַיַּחֲנוּ בְּנַחַל זֶרֶד׃
- 13 From thence they journeyed, and pitched on the other side of the Arnon, which is in the wilderness, that cometh out of the border of the Amorites.—For Arnon is the border of Moab, between Moab and the Amorites; מִשָּׁם נָסְעוּ וַיַּחֲנוּ מֵעֵבֶר אַרְנוֹן אֲשֶׁר בְּמִדְבַּר הַיַּצָּא מִגְבֹּל הָאֲמֹרִי כִּי אַרְנוֹן גְּבוּל מוֹאֵב בֵּין מוֹאֵב וּבֵין הָאֲמֹרִי׃
- 14 wherefore it is said in the book of the Wars of the LORD: Vaheb in Suphah, And the valleys of Arnon, עַל־כֵּן יֵאמָר בְּסֵפֶר מִלְחָמֹת יְהוָה אֶת־נַהֲב בְּסוּפָה וְאֶת־הַנַּחְלִים אַרְנוֹן׃
- 15 And the slope of the valleys That inclineth toward the seat of Ar, And leaneth upon the border of Moab.— וְאֲשַׁד הַנַּחְלִים אֲשֶׁר נָטָה לְשִׁבְתָּ עָר וַיִּשָּׁעַן לְגְבוּל מוֹאֵב׃

(ב"ר לא, ח):

(11) בעיני העבריים. לא ידעתי למה נקרא שמם עייס ועי לשון חורבה הוא דבר הטאטט במטאטא והעיי"ן צו יסוד לזדה והוא מלשון יעיס (ישעי' כח, יז) ויעה צרד: העבריים. דרך מעבר העוזרים שם את הר נבו אל ארץ כנען שהוא מפסיק בין ארץ מואב לארץ אמורי: על פני מואב ממזרח השמש. במזרח של ארץ מואב:

(13) מגבול האמורי. תחום סוף מזרע שלהם וכן (דברים ז, יח) גבול מואב לשון קצה וסוף: מעבר ארנון. הקיפו ארץ מואב כל דרומה ומזרחה עד שצאו מעבר השני לארנון בתוך ארץ האמורי בצפונה של ארץ מואב: היוצא מגבול האמורי. רצועה יוצאה מגבול האמורי והיא של אמוריים ונכנסת לגבול מואב עד ארנון שהוא גבול מואב ושם חנו ישראל ולא צאו לגבול מואב (כי ארנון גבול מואב והם לא נתנו להם רשות לעבור בראשם ואף על פי שלא פירשה משה פירשה יפתח) כמו שאמר יפתח (שופטים יא, יז) וגם אל מלך מואב שלח ולא אצה. ומשה רמזה (דברים ז, כט) כאשר עשו לי בני עשו היושבים בשעיר והמואבים היושבים בער מה אלו לא נתנום לעבור בתוך ארצם אלא הקיפוסם סביב אף מואב כן:

(14) על כן יאמר. על חניה זו וגם ששעשו זה יאמר בספר מלחמות ה'. כשמספרים נסים שנעשו לאבותינו יספרו את זה וגו': את והב. כמו את יהב כמו שיאמר מן יעד ועד כן יאמר מן יהב והב והוי"ו יסוד הוא כלומר את אשר יהב להם והרבה נסים בים סוף: ואת הנחלים ארנון. כשם שמספרים בנסים ים סוף כך יש לספר בנסים נחלי ארנון שאף כאן נעשו נסים גדולים (נחומא כ). ומה הם הנסים:

(15) ואשד הנחלים. תרגום של שפך אשד שפך הנחלים שנשפך שם דם אמוריים שהיו נחצאים שם לפי שהיו ההרים גבוהים והנחל עמוק וקצר וההרים סמוכים זה לזה אדם עומד על ההר מזה ומדבר עם חבירו בזה מזה והדרך עובר בתוך הנחל אמרו אמוריים כשיכנסו ישראל [לארץ] לתוך הנחל לעבור נצא מן המערות בהרים שלמעלה מהם והרגם בחצים ואזני בליסטראות והיו אותן הנקעים בזה של נד מואב ובה של נד אמוריים היו כנגד אותן נקעים כמין קרנות ושדים בולטין לתוך כיון שצאו ישראל לעבור נודעו ההר של ארץ ישראל כשפחה היוצאת להקביל פני גבירתה ונתקרב לזה הר של מואב וכנסו

16	And from thence to Beer; that is the well whereof the LORD said unto Moses: 'Gather the people together, and I will give them water.'	וּמִתַּמֶּן אֶתִּיהִיבַת לְהוֹן בִּירָא הִיא בִּירָא דְאָמַר יְיָ לְמֹשֶׁה כְּנוֹשׁ יֵת עִמָּא וְאַתִּין לְהוֹן מִיָּא:	וּמִשָּׁם בְּאֶרֶה הָיָא הַבְּאֵר אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה לְמֹשֶׁה אֲסַף אֶת־ הָעָם וְאַתַּנָּה לָהֶם מַיִם: (ס)	16
17	Then sang Israel this song: Spring up, O well—sing ye unto it—	בְּכִין שָׁבַח יִשְׂרָאֵל יֵת תוֹשִׁבְתָּא הָדָא סְקִי בִּירָא שְׁבַחוּ לָהּ:	אֲזַי יִשִּׁיר יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת עָלֵי בְאֵר עֲנוּלָהּ:	17
18	The well, which the princes digged, Which the nobles of the people delved, With the sceptre, and with their staves. And from the wilderness to Mattanah;	בִּירָא דְחִפְרוּהָא רַבְרָבִיָּא כְּרוּהָא רִישֵׁי עִמָּא סְפָרִיָּא בְּחוּטְרֵיהוֹן וּמִמְדְּבָרָא אֶתִּיהִיבַת לְהוֹן:	בְּאֵר חִפְרוּהָ שָׁרִים כְּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם בְּמַחֲקָא בְּמִשְׁעָנָתָם וּמִמְדְּבָר מַתָּנָה:	18
19	and from Mattanah to Nahaliel; and from Nahaliel to Bamoth;	וּמִדְאֶתִּיהִיבַת לְהוֹן נַחְתָּא עֲמָהוֹן לְנַחְלֵיָּא וּמִנַּחְלֵיָּא סְלָקָא עֲמָהוֹן לְרַמְתָּא:	וּמִמַּתָּנָה נַחְלֵיָּאֵל וּמִנַּחְלֵיָּאֵל בְּמֹזוֹת:	19
20	and from Bamoth to the valley that is in the field of Moab, by the top of Pisgah, which looketh down upon the desert.	וּמִרַמְתָּא לְחֵלִיָּא דְבַחְקֵי מוֹאָב רִישׁ רַמְתָּא וּמִסִּתְכֵּיָּא עַל אֲפִי בֵית יִשְׁמֹון:	וּמִבְּמֹזוֹת הַגֵּיאֵל אֲשֶׁר בְּשִׁדָּה מוֹאָב רֹאשׁ הַפְּסִגָּה וְנִשְׁקָפָה עַל־פְּנֵי הַיַּשְׁמֹון: (פ)	20
21	And Israel sent messengers unto Sihon king of the Amorites, saying:	וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל אֲנָגִידִין לְנֹת סִיחוֹן מֶלֶכָא אֲמֹרִיָּא לְמִימַר:	וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מַלְאָכִים אֵל־ סִיחוֹן מֶלֶךְ־הָאֲמֹרִי לֵאמֹר:	שביעי (רביעי)

אותן השדים לתוך אותן נקעים והרגום וזהו אשר נטה לשבת ער שההר נטה ממקומו ונתקרב לצד גבול מואב ונדבק בו וזהו נשען לגבול מואב (בס"א אינו) (ועברו ישראל על ההרים ולא ידעו הנסים האלו אלא על ידי הצאר שנכנס לשם) (שס):

(16) ומשם בארה. משם זה האשד אל הצאר כיצד אמר הקב"ה מי מודיע לבני הנסים הללו המשל אומר (שצט י, 3) נתת פת למינוק הודיע לאמו לאחר שעברו חזרו ההרים למקומם והצאר ירדה לתוך הנחל והעלתה משם דם ההרגום וחורעות ואיזרים ומוליכתם סביב המחנה וישראל ראו ואמרו שירה (תנחומא כ):

(17) עלי באר. מתוך הנחל והעלי מה שאת מעלה ומנין שהצאר הודיעה להם שנאמר ומשם צארה וכי משם היתה והלא מתחלת ארבעים שנה היתה עמהם אלא שירדה לפרסם את הנסים וכן אז ישיר ישראל. השירה הזאת נאמרה בסוף ארבעים והצאר נתנה להם מתחלת מ' ומה ראה ליכתב כאן אלא הענין הזה נדרש למעלה הימנו (שצט לה. ב"ר. תנחומא כ):

(18) באר חפרוה. זאת היא הצאר אשר חפרוה שרים משה ואהרן: במשענותם. צמטה: וממדבר. נתנה להם:

(19) וממתנה נחליאל. כתרגומו:

(20) ובמבמות הגיא אשר בשדה מואב. כי שם מת משה ושם צטלה הצאר. דבר אחר כרוה נדיבי העם כל נשיא ונשיא כשהיו חונים נוטל מקלו ומושך אלל דגלו ומחנהו ומי הצאר נמשכין דרך אותו סימן וצאין לפני חניית כל שצט ושצט (תנחומא כא): במחקק. על פי משה שנקרא מחוקק שנאמר (דברים לג, כא) כי שם חלקת מחוקק ספון ולמה לא נזכר משה בשירה זו לפי שלקה על ידי הצאר וכיון שלא נזכר שמו של משה לא נזכר שמו של הקב"ה משל למלך שהיו מומנין אותו לסעודה אמר אם אוהבי שם אני שם ואם לאו איני הולך (תנחומא כא): ראש הפסגה. כתרגומו ריש רמתא: פסגה. לשון גובה וכן (תהלים מח, יד) פסגו ארמנותיה הגזיהו ארמנותיה: ונשקפה. אותה הפסגה על פני המקום ששמו ישימון והוא לשון מדבר שהוא שמש. דבר אחר ונשקפה הצאר על פני הישימון שנגזזה צימה של טבריה והעומד על הישימון מביט ורואה כמין כברה צים והיא הצאר כך דרש רבי תנחומא (תנחומא כא. שצט לה, א):

(21) וישלח ישראל מלאכים. ובמקום אחר תולה השליחות צמשה שנאמר (דברים כ, כו) ואשלח מלאכים ממדבר קדמות

<p>22 'Let me pass through thy land; we will not turn aside into field, or into vineyard; we will not drink of the water of the wells; we will go by the king's highway, until we have passed thy border.'</p>	<p>אָעֲבֹרָה בְּאַרְצְךָ לֹא נִשְׁתֶּה בְּשָׂדֶה וּבְכָרֶם לֹא נִשְׁתֶּה מִי בְּאֶרֶץ הַמֶּלֶךְ נִלְךָ עַד אֲשֶׁר־נַעֲבֹר גְּבֻלְךָ:</p>	<p>22 אָעֲבֹרָה בְּאַרְצְךָ לֹא נִשְׁתֶּה בְּשָׂדֶה וּבְכָרֶם לֹא נִשְׁתֶּה מִי בְּאֶרֶץ הַמֶּלֶךְ נִלְךָ עַד אֲשֶׁר־נַעֲבֹר גְּבֻלְךָ:</p>
<p>23 And Sihon would not suffer Israel to pass through his border; but Sihon gathered all his people together, and went out against Israel into the wilderness, and came to Jahaz; and he fought against Israel.</p>	<p>וְלֹא־נָתַן סִיחֹן אֶת־יִשְׂרָאֵל לָעֹבֵר בְּגֻבְלוֹ וַיֵּאַסֵּף סִיחֹן אֶת־כָּל־עַמּוֹ וַיֵּצֵא לִקְרַאת יִשְׂרָאֵל הַמִּדְבָּרָה וַיָּבֹא יַהֲזָה וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל:</p>	<p>23 וְלֹא־נָתַן סִיחֹן אֶת־יִשְׂרָאֵל לָעֹבֵר בְּגֻבְלוֹ וַיֵּאַסֵּף סִיחֹן אֶת־כָּל־עַמּוֹ וַיֵּצֵא לִקְרַאת יִשְׂרָאֵל הַמִּדְבָּרָה וַיָּבֹא יַהֲזָה וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל:</p>
<p>24 And Israel smote him with the edge of the sword, and possessed his land from the Arnon unto the Jabbok, even unto the children of Ammon; for the border of the children of Ammon was strong.</p>	<p>וַיַּכּוּ יִשְׂרָאֵל לִפְי־חֶרֶב וַיִּירֶשׁ אֶת־אַרְצוֹ מֵאֲרֹנֹן עַד־יַבְבֹּק עַד־בְּנֵי עַמּוֹן כִּי עֹז גְּבוּל בְּנֵי עַמּוֹן:</p>	<p>24 וַיַּכּוּ יִשְׂרָאֵל לִפְי־חֶרֶב וַיִּירֶשׁ אֶת־אַרְצוֹ מֵאֲרֹנֹן עַד־יַבְבֹּק עַד־בְּנֵי עַמּוֹן כִּי עֹז גְּבוּל בְּנֵי עַמּוֹן:</p>
<p>25 And Israel took all these cities; and Israel dwelt in all the cities of the Amorites, in Heshbon, and in all the towns thereof.</p>	<p>וַיִּקַּח יִשְׂרָאֵל אֶת־כָּל־הָעָרִים הָאֵלֶּה וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עָרֵי הָאֱמֹרִי בְּחֶשְׁבּוֹן וּבְכָל־בְּנֵיהֶּ:</p>	<p>25 וַיִּקַּח יִשְׂרָאֵל אֶת־כָּל־הָעָרִים הָאֵלֶּה וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עָרֵי הָאֱמֹרִי בְּחֶשְׁבּוֹן וּבְכָל־בְּנֵיהֶּ:</p>
<p>26 For Heshbon was the city of Sihon the king of the Amorites, who had fought against the former king of Moab, and taken all his land out of his hand, even unto the Arnon.</p>	<p>אֲרֵי חֶשְׁבּוֹן קִרְיַת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי הָיָה וְהוּא אָגִיחַ קָרָבָה בְּמֶלֶכָא דְּמוֹאָב קִדְמָאָה וַיִּסָּב יֵת כָּל אֶרְעִיהָ מִנִּיהָ עַד אֲרֹנֹן:</p>	<p>26 כִּי חֶשְׁבּוֹן עִיר סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי הָיָה וְהוּא נִלָּחַם בְּמֶלֶךְ מוֹאָב הָרִאשׁוֹן וַיִּקַּח אֶת־כָּל־אַרְצוֹ מִיָּדוֹ עַד־אֲרֹנֹן:</p>

וכן (צמדזכר כ, יד) וישלח משה מלאכים מקדש אל מלך אדום וציפתח הוא אומר (שופטים יא, יז) וישלח ישראל מלאכים אל מלך אדום וגו' הכתובים הללו צריכים זה לזה זה נועל וזה פותח שמשה הוא ישראל וישראל הוא משה לומר לך שנשיא הדור הוא ככל הדור כי הנשיא הוא הכל (תנחומא כג):

(22) אעברה בארצך. אף על פי שלא נצטוו לפתוח להם בשלום דקשו מהם שלום (שם):

(23) ולא נתן סיחון וגו'. לפי שכל מלכי כנען היו מעלין לו מס שהיה שומרם שלא יעברו עליהם גייסות כיון שאמרו לו ישראל אעברה בארצך אמר להם כל עצמי איני יושב כאן אלא לשמרם מפניכם ואחם אומרים כך (שם כג): ויצא לקראת ישראל. אילו היתה חשבון מלאה יתושין אין כל צריה יכולה לכבשה ואם היה סיחון בכפר חלש אין כל אדם יכול לכבשו וכל שכן אלו שהיה בחשבון. אמר הקד"ה מה אני מטריח על בני כל זאת לצור על כל עיר ועיר נתן כלל כל אנשי המלחמה לזאת מן העיירות ונתקצו כולם למקום אחד ושם נפלו ומשם הלכו ישראל אל הערים ואין עומד לנגדם כי אין שם איש אלא נשים וטף (שם):

(24) כי עז. ומהו חזקו התראתו של הקד"ה שאמר להם (דברים ז, יט) אל תאורסו וגו':

(25) בנתיח. כפרים הסמוכים לה:

(26) והוא גלחם. למה הורחץ להכתב לפי שנאמר (שם ט) אל תזר את מואב וחסבון משל מואב היתה כתב לנו שסיחון לקחה מהם ועל ידו טהרה לישראל (חולין פ, ב): מידו. מרשותו (ב"מ מו, ב):

- 27 Wherefore they that speak in parables say: Come ye to Heshbon! Let the city of Sihon be built and established! על-כן יאמרו המשלים באו חשבון תבנה ותכונן עיר סיחון:
- 28 For a fire is gone out of Heshbon, A flame from the city of Sihon; It hath devoured Ar of Moab, The lords of the high places of Arnon. כִּי-אֵשׁ יֵצֵא מִחֲשָׁבוֹן לַחֲבָה מִקְרִית סִיחֹן אָכְלָה עַר מוֹאָב בַּעֲלֵי בָמוֹת אַרְנוֹן:
- 29 Woe to thee, Moab! Thou art undone, O people of Chemosh; He hath given his sons as fugitives, And his daughters into captivity, Unto Sihon king of the Amorites. אוֹיֵלָךְ מוֹאָב אֲבִדְתָּ עַם-כְּמוֹשׁ נָתַן בָּנָיו פְּלִיטִים וּבְנֹתָיו בְּשִׁבְיַת לְמֶלֶךְ אֲמֹרֵי סִיחֹן:
- 30 We have shot at them—Heshbon is perished—even unto Dibon, And we have laid waste even unto Nophah, Which reacheth unto Medeba. וַנִּירֶם אֲבָד חֲשָׁבוֹן עַד-דִּיבֹן וַנָּשִׂים עַד-נֹפַח אֲשֶׁר עַד מִידְבָּא:
- 31 Thus Israel dwelt in the land of the Amorites. וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ הָאֲמֹרִי:
- 32 And Moses sent to spy out Jazer, and they took the towns thereof, and drove out the Amorites that were there. וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְרַגֵּל אֶת-יַעְזֵר וַיִּלְכְּדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת-הָאֲמֹרִי אֲשֶׁר-שָׁם:
- 33 And they turned and went up by the way of Bashan; and Og the king of Bashan went out against them, he and all his people, to battle at Edrei. וַיִּפְּנוּ וַיַּעֲלוּ דֶרֶךְ הַבָּשָׁן וַיֵּצֵא עֹג מֶלֶךְ-הַבָּשָׁן לִקְרָאתָם הוּא וְכָל-עַמּוֹ לְמִלְחָמָה אֲדָרָעִי:

(27) על כן. על אותה מלחמה שנלחם סיחון צמואב: יאמרו המשלים. צלעם שנאמר צו (צמדצר כג, ו) וישא משלו: המשלים. צלעם ובעור והם אמרו: באו חשבון. שלא היה סיחון יכול לכנשה והלך ושכר את צלעם לקללו וזהו שאמר לו צלם (שם כג, ו) כי ידעתי את אשר תצרך מצורך וגו' (תנחומא כד): תבנה ותכונן. חשבון צלעם סיחון להיות עירו: (28) כי אש יצאה מחשבון. משכנשה סיחון: אכלה ער מואב. שם אותה המדינה קרוי ער צלשון עברי ולחיית צלשון ארמי: ער מואב. ער של מואב: (29) אוי לך מואב. שקללו את מואב שימסרו צידו (שם): כמוש. שם אלהי מואב (שופטים יא, סד): נתן. הנותן את בניו של מואב: פליטים. נסים ופליטים מחרצ ואת צנותיו בשצית וגו': (30) ונירים אבד. מלכות שלהם: אבד חשבון עד דיבון. מלכות ועול שהיה למואב צחשצון אבד משם וכן עד דיבון מרגום של סר עד, כלומר סר ניר מדיבון. ניר לשון מלכות ועול וממשלת איש כמו (מלכים-א יא, לו) למען היות ניר לדוד עבדי: ונשים. ש"ן דגושה לשון שממה כך יאמרו המושלים ונשים אותם: עד נפח. השימונוס עד נפח: (32) וישלח משה לרגל את יעזר. המרגלים לכדוה אמרו לא נעשה כראשונים צטוחים אנו ככח תפלחו של משה להלחם (תנחומא כד):

34	<p>And the LORD said unto Moses: 'Fear him not; for I have delivered him into thy hand, and all his people, and his land; and thou shalt do to him as thou didst unto Sihon king of the Amorites, who dwelt at Heshbon.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה לֹא תַדְחִל מִנִּי אֲרִי בִידְךָ מִסִּרִּית יִתִּי וְיָת כָּל עַמִּיה וְיָת אֶרְעִיה וְתַעֲבִיד לִיה כְּמֹא דַעֲבַדְתָּא לְסִיחֹן מֶלֶכָא אַמּוֹרִיָּה דִּיתִיב בְּחֶשְׁבֹּן:</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אֵל־ תִּירָא אֹתוֹ כִּי בִידְךָ נָתַתִּי אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ וְאֶת־אֶרְצוֹ וְעָשִׂיתָ לוֹ כְּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְסִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבֹּן:</p>	מפטיר
35	<p>So they smote him, and his sons, and all his people, until there was none left him remaining; and they possessed his land.</p>	<p>וּמָחוּ יִתִּי וְיָת בְּנוֹהֵי וְיָת כָּל עַמִּיה עַד דְּלֹא אֶשְׁתָּאֵר לִיה מְשִׁיִּיב וִירִיתוֹ יָת אֶרְעִיה:</p>	<p>וַיַּכּוּ אֹתוֹ וְאֶת־בָּנָיו וְאֶת־כָּל־ עַמּוֹ עַד־בִּלְתִּי הִשְׁאִיר־לוֹ שְׂרִיד וַיִּירְשׁוּ אֶת־אֶרְצוֹ:</p>	35
XXII	<p>And the children of Israel journeyed, and pitched in the plains of Moab beyond the Jordan at Jericho.</p>	<p>וַנִּטְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּשְׁרוּ בְּמִישְׁרָא דְּמוֹאָב מַעְבְּרָא לְיַרְדֵּנָא דִּירִיחוֹ:</p>	<p>וַיֵּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ בְּעַרְבֹת מוֹאָב מַעְבַּר לְיַרְדֵּן יְרִיחוֹ: (ס)</p>	פסוקים
<p>The Haftarah is Judges 11:1 – 11:33 on page 198. On Rosh Hodesh, Maftir is Numbers 28:9 – 15 on page 145 and Haftarah on page 210.</p>				
2	<p>And Balak the son of Zippor saw all that Israel had done to the Amorites.</p>	<p>וַחֲזָא בָלָק בֶּן־צִפּוֹר יָת כָּל דַּעֲבַד יִשְׂרָאֵל לְאַמּוֹרִיָּה:</p>	<p>וַיֵּרָא בָלָק בֶּן־צִפּוֹר אֶת כָּל־ אֲשֶׁר־עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאַמּוֹרִי:</p>	גלן יט
3	<p>And Moab was sore afraid of the people, because they were many; and Moab was overcome with dread because of the children of Israel.</p>	<p>וּדְחִיל מוֹאָבָא מִן קָדָם עַמָּא לַחֲדָא אֲרִי סְגִי הוּא וְעַקַּת לְמוֹאָבָא מִן קָדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>וַיִּגַּר מוֹאָב מִפְּנֵי הָעָם מְאֹד כִּי רַב־הָיָא וַיִּקֶּץ מוֹאָב מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	3
4	<p>And Moab said unto the elders of Midian: 'Now will this multitude lick up all that is round about us, as the ox licketh up the grass of the field.'—And Balak the son of Zippor was king of Moab at that time.—</p>	<p>וַאֲמַר מוֹאָב לְסַבֵּי מִדְיָן כְּעַן יִשְׁיִצְוֹן קַהֲלָא יָת כָּל סַחְרִינָא כְּמֹא דְּמִלְחִיד תּוֹרָא יָת יְרוֹקָא דְּחַקְלָא וּבָלָק בֶּן־ צִפּוֹר מֶלֶכָא לְמוֹאָב בְּעַדְנָא הָהּוּא:</p>	<p>וַיֹּאמֶר מוֹאָב אֶל־זִקְנֵי מִדְיָן עֲתָה יִלְחָכּוּ הַקְּהָל אֶת־כָּל־ סְבִיבְתֵינוּ פֶלֶתֶד תִּשּׁוּר אֶת יֶרֶק הַשָּׂדֶה וּבָלָק בֶּן־צִפּוֹר מֶלֶךְ לְמוֹאָב בָּעֵת הַהוּא:</p>	4

(34) אל תירא אותו. שהיה משה ירא להלחם שמה תעמוד לו זכותו של אברהם שנאמר (צראשית יד, יג) ויצא הפליט הוא עוג שפלט מן הרפאים שהכו כדלעומר וחזיריו צעשחרות קרנים שנאמר (דברים ג, יא) כי רק עוג מלך הצפן נשאר מיתר הרפאים (נדה סא):

- (35) ויכו אותו. משה הרגו כדאיתא בצרכות (נד, ז) צהרואה עקר טורא צר תלתא פרסי וכו':
- (2) וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי. אמר אלו שני מלכים שהיינו בטוחים עליהם לא עמדו בפניהם אנו על אחת כמה וכמה לפיכך ויגר מואב (תנחומא בלק ז):
- (3) ויגר. לשון מורא כמו (איזו יט, כט) גורו לכם: ויקץ מואב. קצו צחייהם (כמו קצתי צחיי והוא מקרא קצר):
- (4) אל זקני מדין. והלא מעולם היו שונאים זה את זה שנאמר (צראשית לו, לה) המכה את מדין צשדה מואב. צשדה מדין על מואב למלחמה. אלא מיראתן של ישראל עשו שלום ציניהם. ומה ראה מואב ליטול ענה ממדין כיון שראו את ישראל נלחמים

- And he sent messengers unto Balaam the son of Beor, to Pethor, which is by the River, to the land of the children of his people, to call him, saying: 'Behold, there is a people come out from Egypt; behold, they cover the face of the earth, and they abide over against me.
- 5 וישלח מלאכים אל-בלעם בן-בער (בספרי ספרד ואשכנז בעור) פְתוֹרָה אֲשֶׁר עַל-הַנָּהָר אֲרִץ בְּנֵי-עַמּוֹ לְקַרְא־לּוֹ לֵאמֹר הִנֵּה עַם יֵצֵא מִמִּצְרַיִם הִנֵּה כֹסֵה אֶת-עֵין הָאָרֶץ וְהוּא יוֹשֵׁב מִמְּלִי:
- Come now therefore, I pray thee, curse me this people; for they are too mighty for me; peradventure I shall prevail, that we may smite them, and that I may drive them out of the land; for I know that he whom thou blessest is blessed, and he whom thou cursest is cursed.
- 6 ועתה לכה-נא ארה-לי את-העם הזה פירעצום הוא ממני אולי אוכל נכה-בו ואגרשנו מן-הארץ כי ידעתי את אשר-תברך מברך ואשר תאר יואר:
- And the elders of Moab and the elders of Midian departed with the rewards of divination in their hand; and they came unto Balaam, and spoke unto him the words of Balak.
- 7 וילכו זקני מואב וזקני מדין וקסמים בידם ויבאו אל-בלעם וידברו אליו דברי בלק:
- And he said unto them: 'Lodge here this night, and I will bring you back word, as the LORD may speak unto me'; and the princes of Moab abode with Balaam.
- 8 ויאמר אליהם לינו פה הלילה והשבתי אתכם דבר כאשר ידבר יהוה אלי וישבו שרי-מואב עם-בלעם:

שלא כמנהג העולם אמרו מנהיגים של אלו צמדין נחגדל נשאל מהם מה מדתו אמרו לו אין כחו אלא צפיו אמרו אף אנו נבוא עליהם באלים שזכנו צפיו (תנחומא ג): בלחוד השור. כל מה שהשור מלחך אין צו סימן צרכה (צמדצר רבה. תנחומא ג): בעת ההוא. לא היה ראוי למלכות מנסיכי מדין היה וכיון שמת סיחון מנוהו עליהם לצורך שעה:

(5) פתורה. כשולחני הזה שהכל מריצין לו מעות כך כל המלכים מריצין לו אגרותיהם (צמד"ר. תנחומא ד) ולפי פשוטו של מקרא כך שם המקום: ארץ בני עמו. של בלק (צמד"ר. תנחומא ד). משם היה זה היה מתנבא ואומר לו עתיד אתה למלוך. ואם תאמר מפני מה השרה הקצ"ה שכינתו על גוי רשע כדי שלא יהא פתחון פה לאומות לומר אלו היו לנו נביאים חזרנו למוטצ העמיד להם נביאים והם פרצו גדר העולם שצחלה היו גדורים צעירות וזה נתן להם ענה להפקיר עצמן לזנות (שם): לקרא לו. הקריאה שלו הייתה ולהנאתו שהיה פוסק לו ממון הרבה (שם ד): עם יצא ממצרים. ואם תאמר מה מוזיק: הנה כסה את עין הארץ. סיחון ועוג שהיו שומרים אותנו עמדו עליהם והרגום (שם): והוא יושב ממלי.

חסר כתיב קרובים הם להכריתני כמו (תהלים קיט, י) כי אמילם (תנחומא ד):

(6) נכה בו. אני ועמי נכה צהם. דבר אחר לשון משנה הוא (צ"מ קה, צ) מנכה לו מן הדמים לחסר מהם מעט (צמד"ר. תנחומא ד): כי ידעתי וגו'. על ידי מלחמת סיחון שעזרתו להכות את מואב (שם חקת כד):

(7) וקסמים בידם. כל מיני קסמים שלא יאמר אין כלי תשמישי עמי (צמד"ר). דבר אחר קסם זה נטלו זידם זקני מדין אמרו אם יצא עמנו בפעם הזאת יש צו ממש ואם ידחנו אין צו תועלת לפיכך כשאמר להם לינו פה הלילה אמרו אין צו תקוה הניחוהו והלכו להם שנאמר וישבו שרי מואב עם בלעם אזל זקני מדין הלכו להם (שם. תנחומא ה):

(8) לינו פה הלילה. אין רוח הקודש שורה עליו אלא צלילה וכן לכל נביאי אומות העולם וכן לצן צלולם הלילה שנאמר

9 And God came unto Balaam, and said: 'What men are these with thee?'	וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל-בִּלְעָם וַיֹּאמֶר לֵאמֹר מִי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה עִמָּךְ׃	וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל-בִּלְעָם וַיֹּאמֶר מִי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה עִמָּךְ׃
10 And Balaam said unto God: 'Balak the son of Zippor, king of Moab, hath sent unto me [saying]:	וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל-הָאֱלֹהִים בְּרַעְיוֹן מִלֶּךְ מוֹאָב שְׁלַח אֵלַי׃	וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל-הָאֱלֹהִים בְּרַעְיוֹן מִלֶּךְ מוֹאָב שְׁלַח אֵלַי׃
11 Behold the people that is come out of Egypt, it covereth the face of the earth; now, come curse me them; peradventure I shall be able to fight against them, and shall drive them out.'	הִנֵּה הָעָם הַיֵּצֵא מִמִּצְרַיִם וַיִּכָּס אֶת-עֵינֵי הָאָרֶץ עֹתָהּ לִבְהָ קִבְּהָ לִי אֲתָנוּ אוֹלֵי אוֹכְלֵי הָהֶלֶם בּוֹ וַיִּגְרְשֻׁתוּ׃	הִנֵּה הָעָם הַיֵּצֵא מִמִּצְרַיִם וַיִּכָּס אֶת-עֵינֵי הָאָרֶץ עֹתָהּ לִבְהָ קִבְּהָ לִי אֲתָנוּ אוֹלֵי אוֹכְלֵי הָהֶלֶם בּוֹ וַיִּגְרְשֻׁתוּ׃
12 And God said unto Balaam: 'Thou shalt not go with them; thou shalt not curse the people; for they are blessed.'	וַיֹּאמֶר יְיָ לְבִלְעָם לֹא תֵיזֵל עִמָּהֶן לֹא תְלוּשׁ יָת עִמָּא אַרְי בְּרִידָה הוּא׃	וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל-בִּלְעָם לֹא תֵלֵךְ עִמָּהֶם לֹא תֹאֵר אֶת-הָעָם כִּי בְרוּךְ הוּא׃
13 And Balaam rose up in the morning, and said unto the princes of Balak: 'Get you into your land; for the LORD refuseth to give me leave to go with you.'	וַיָּקָם בִּלְעָם בַּצֹּפֶרָא וַיֹּאמֶר לְרֹבְרָבִי בָלָק אֵיזִילוּ לְאַרְעֲכֶם אֲדִי רְעוּא קָדָם יְיָ דִּלָּא לְמִשְׁבְּחִי לְמִיזֵל עִמָּכֶם׃	וַיָּקָם בִּלְעָם בַּצֹּפֶרָא וַיֹּאמֶר אֶל-שָׂרֵי בָלָק לָכוּ אֶל-אַרְצְכֶם כִּי מֵאֵן יִהְיֶה לְתַתִּי לְהֵלֵךְ עִמָּכֶם׃
14 And the princes of Moab rose up, and they went unto Balak, and said: 'Balaam refuseth to come with us.'	וַיָּקָמוּ שָׂרֵי מוֹאָב וַיָּבֹאוּ אֶל-בָּלָק וַיֹּאמְרוּ מֵאֵן בִּלְעָם הֵלֵךְ עִמָּנּוּ׃	וַיָּקָמוּ שָׂרֵי מוֹאָב וַיָּבֹאוּ אֶל-בָּלָק וַיֹּאמְרוּ מֵאֵן בִּלְעָם הֵלֵךְ עִמָּנּוּ׃
15 And Balak sent yet again princes, more, and more honourable than they.	וַיִּסַּף עוֹד בָּלָק שָׂרִים רַבְרָבִין סִגְיָאִין וַיִּקְרִין מֵאֲלֵינִי׃	וַיִּסַּף עוֹד בָּלָק שָׂרִים רַבִּים וְנִכְבְּדִים מֵאֵלֶּה׃

(בראשית לא, כד) ויצא אלהים אל לבן הארמי בחלוס הלילה. כאדם ההולך אלל פלגשו בהחבא (ויק"ר א, יג): כאשר ידבר ה' אלי. אם ימליכני ללכת עם בני אדם כמוהם אלך עמכם שמה אין כבודו לחתי להלך אלא עם שרים גדולים מכם: וישבו לשון עכזה:

(9) מי האנשים האלה עמך. להטעותו נא אמר פעמים שאין הכל גלוי לפניו אין דעתו שוה עליו אף אני אראה עת שאוכל לקלל ולא יצין (תנחומא ה):

(10) בלק בן צפור וגו'. אף על פי שאיני חשוב צעניך חשוב אני צעני המלכים (שם):

(11) קבה לי. זו קשה מארה לי שהוא נוקד ומפרש (במדבר רבה. שם): וגרשתי. מן העולם ובלק לא אמר אלא ואגרשנו מן הארץ איני מבקש אלא להסיעם מעלי ובלעם היה שונאם יותר מבלק (במד"ר. תנחומא ה):

(12) לא תלך עמוהם. אמר לו אם כן אקללם במקומי אמר לו לא תאור את העם אמר לו אם כן אברכם אמר לו אינם נריכין לברכתך כי ברוך הוא משל אומרים לנרעה (ס"א לדבורה) לא מדובשיך ולא מעוקיך (במד"ר. תנחומא ו):

(13) להלך עמכם. אלא עם שרים גדולים מכם למדנו שרועו גבוה ולא רעה לגלות שהוא ברשותו של מקום אלא בלשון גסות לפיכך ויוסף עוד בלק:

16	And they came to Balaam, and said to him: 'Thus saith Balak the son of Zippor: Let nothing, I pray thee, hinder thee from coming unto me;	וַיָּבֹאוּ אֶל-בִּלְעָם וַיֹּאמְרוּ לוֹ כֹּה אָמַר בָּלַק בֶּן-צִפּוֹר אֶל-נָא תִמְנַע מִיָּלְדִי אֵלַי:	16
17	for I will promote thee unto very great honour, and whatsoever thou sayest unto me I will do; come therefore, I pray thee, curse me this people.'	כִּי-כַבֵּד אֲכַבְּדֶךָ מְאֹד וְכָל אֲשֶׁר-תֹּאמַר אֵלַי אֶעֱשֶׂה וּלְכֶה-נָּא קִבְּהָ-לִי אֶת הָעָם הַזֶּה:	17
18	And Balaam answered and said unto the servants of Balak: 'If Balak would give me his house full of silver and gold, I cannot go beyond the word of the LORD my God, to do any thing, small or great.	וַיַּעַן בִּלְעָם וַיֹּאמֶר אֶל-עֲבָדָיו בָּלַק אִם-יִתֶּן-לִי בָלַק מָלֵא בֵיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב לֹא אוֹכַל לַעֲבֹר אֶת-פִּי וַהֲנִי אֶלְהִי לַעֲשׂוֹת כְּמִצְוַת אוֹ גְּדוּלָּה:	18
19	Now therefore, I pray you, tarry ye also here this night, that I may know what the LORD will speak unto me more.'	וְעַתָּה שְׁבוּ נָא בָּזֶה גַם-אַתֶּם הַלַּיְלָה וְאִדְעָה מַה-יִּסְקַף יְהוָה דִּבֶּר עִמִּי:	19
20	And God came unto Balaam at night, and said unto him: 'If the men are come to call thee, rise up, go with them; but only the word which I speak unto thee, that shalt thou do.'	וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל-בִּלְעָם לַיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ אִם-לִקְרֹא לְךָ בָּאוּ הָאֲנָשִׁים קוּם לֵךְ אִתָּם וְאֵךְ אֶת-הַדֶּבֶר אֲשֶׁר-אָדָּבֶר אֵלֶיךָ אֹתוֹ תַעֲשֶׂה:	20
21	And Balaam rose up in the morning, and saddled his ass, and went with the princes of Moab.	וַיָּקָם בִּלְעָם בַּבֹּקֶר וַיַּחֲבֹשׁ אֶת-אֲתָנּוֹ וַיֵּלֶךְ עִם-שָׂרֵי מוֹאָב:	שלישי

- (17) כי כבד אכבדך מאד. יותר ממה שהיית נוטל לשעבר (רואה לומר במלחמת סיחון) אני נותן לך (במדבר רבה. נחומא 1):
- (18) מלא ביתו כסף וזהב. למדנו שנפשו רחבה ומחמד ממון אחרים אמר ראוי לו ליתן לי כל כסף וזהב שלו שהרי צריך לשכור חיילות רבות ספק נוצח ספק אינו נוצח ואני ודאי נוצח (שם): לא אוכל לעבור. על כרחו גלה שהוא ברשות אחרים ונחנא כחן שאינו יכול לבטל הברכות שנתברכו האבות מפי השכינה (שם):
- (19) גם אתם. פיו הכשילו גם אתם סופכם לילך בפחי נפש כראשונים (שם): מזה יספ. לא ישנה דבריו מזרכה לקללה הלאי שלא יוסיף לצרך כחן נחנא שעתיד להוסיף להם ברכות על ידו (שם):
- (20) אם לקרא לך. אם הקריאה שלך וסצור אתה ליטול עליה שבר קוס לך אתם: ואך. על כרחך את הדבר אשר אדבר אליך אותו תעשה ואף על פי כן וילך בלעם אמר שמא אפתנו ויתרצה:
- (21) ויחבש את אתנו. מכאן שהשנאה מקלקלת את השורה שחש הוא צעמו. אמר הקצ"ה רשע כבר קדמך אצרהם אציהם שנאמר (בראשית כג, ג) וישכם אצרהם בצקר ויחזוש את חמורו (נחומא ח): עם שרי מואב. לבו כלצם שזה (במדבר רבה. שם):

<p>22 And God's anger was kindled because he went; and the angel of the LORD placed himself in the way for an adversary against him.—Now he was riding upon his ass, and his two servants were with him.—</p>	<p>וַתִּקְרַח הָאֵלֹהִים בְּיַד אֱלֹהֵי אֲרִי אֲזִיל הוּא וְאֶתְעַד מִלְאָכָא דִּי בְּאֻרְחָא לְשֹׁטֵן לִיהּ וְהוּא רָכִיב עַל אֲתֻנְיָהּ וּתְרִין עוֹלִימוֹהִי עִמָּיהּ:</p>	<p>22 וַיִּחַר-אַף אֱלֹהִים בְּיַד-הוֹלֵךְ הוּא וַיִּתְנַצֵּב מִלְאָךְ יְהוָה בַּדֶּרֶךְ לְשֹׁטֵן לוֹ וְהוּא רָכַב עַל-אֲתוֹנוֹ וּשְׁנֵי נַעֲרָיו עִמּוֹ:</p>
<p>23 And the ass saw the angel of the LORD standing in the way, with his sword drawn in his hand; and the ass turned aside out of the way, and went into the field; and Balaam smote the ass, to turn her into the way.</p>	<p>וַחֲזַת אֲתֻנָּא ית מִלְאָכָא דִּי מַעַתְד בְּאֻרְחָא וְחִרְבִּיהּ שְׁלִיפָא בִידֵיהּ וּסְטַת אֲתֻנָּא מִן אֻרְחָא וְאֻזְלַת בַּחֲקֵלָא וּמַחָא בְּלָעַם ית אֲתֻנָּא לְאַסְטִיּוּתָהּ לְאֻרְחָא:</p>	<p>23 וַתֵּרָא הָאֲתוֹן אֶת-מִלְאָךְ יְהוָה נֹצֵב בַּדֶּרֶךְ וְחִרְבּוֹ שְׁלֹפָה בְּיָדוֹ וַתֵּט אֶתְּוֹן מִן-הַדֶּרֶךְ וַתֵּלֶךְ בַּשָּׂדֶה נִגַּד בְּלָעַם אֶת- הָאֲתוֹן לְהַטִּיף הַדֶּרֶךְ:</p>
<p>24 Then the angel of the LORD stood in a hollow way between the vineyards, a fence being on this side, and a fence on that side.</p>	<p>וְקָם מִלְאָכָא דִּי בְּשָׁבִיל פְּרִמְיָא אֲתֻרָּא דְגִדִּירָא מִפָּא וְגִדִּירָא מִפָּא:</p>	<p>24 וַיַּעֲמֵד מִלְאָךְ יְהוָה בְּמִשְׁעוֹל הַפְּרָמִים גֶּדֶר מִזָּה וְגֶדֶר מִזָּה:</p>
<p>25 And the ass saw the angel of the LORD, and she thrust herself unto the wall, and crushed Balaam's foot against the wall; and he smote her again.</p>	<p>וַחֲזַת אֲתֻנָּא ית מִלְאָכָא דִּי וְאִדְחִיקַת עִם כּוּתֵּלָא וְדַחֲקַת ית רִגְלָא דְּבִלְעָם לְכוּתֵּלָא וְאֻסִּיף לְמַמְחָה:</p>	<p>25 וַתֵּרָא הָאֲתוֹן אֶת-מִלְאָךְ יְהוָה וַתִּלְחֹץ אֶל-הַקִּיר וַתִּלְחֹץ אֶת- רִגְלֵ בְלָעַם אֶל-הַקִּיר וַיִּסֶּף לְהַכֹּתָהּ:</p>
<p>26 And the angel of the LORD went further, and stood in a narrow place, where was no way to turn either to the right hand or to the left.</p>	<p>וְאֻסִּיף מִלְאָכָא דִּי עֵבֶר וְקָם בְּאַתְרַ עֵק דְּלִית אֻרְחָא לְמִסְטֵי לְיְמִינָא וּלְשְׂמָאלָא:</p>	<p>26 וַיִּוָּסֶף מִלְאָךְ-יְהוָה עֲבוּר וַיַּעֲמֵד בְּמָקוֹם צָר אֲשֶׁר אֵין- דֶּרֶךְ לַנְּטוֹת יְמִין וּשְׂמָאוֹל:</p>
<p>27 And the ass saw the angel of the LORD, and she lay down under Balaam; and Balaam's anger was kindled, and he smote the ass with his staff.</p>	<p>וַחֲזַת אֲתֻנָּא ית מִלְאָכָא דִּי וּרְבִיעַת וַתְּחֹת בְּלָעַם וַתִּקְרַח רוּגְזָא דְּבִלְעָם וּמַחָא ית אֲתֻנָּא בְּחוּטְרָא:</p>	<p>27 וַתֵּרָא הָאֲתוֹן אֶת-מִלְאָךְ יְהוָה וַתִּרְבֹּץ תַּחַת בְּלָעַם וַיִּחַר-אַף בְּלָעַם נִגַּד אֶת-הָאֲתוֹן בַּמִּקְלָא:</p>

(22) כי הולך הוא. ראה שהדבר רע צעיני המקום ונתאווה לילך: לשטן לו. מלאך של רחמים היה והיה רוצה למנעו מלחטוא שלא יחטא ויאבד (צמד"ר. תנחומא ח): ושני נערי עמו. מכאן לאדם חשוד היוצא לדרך יוליך עמו שני אנשים לשמשו וחוזרים ומשמים זה את זה (שם):

(23) ותרא האתון. והוא לא ראה שנתן הקב"ה רשות לבהמה לראות יותר מן האדם שמתוך שיש בו דעת תטרכ דעמו כשיראה מזיקין (מדרש אגדה): וחרבו שלופה בידו. אמר רשע זה הניח כלי אומנותו שכלי זיינן של אומות העולם בחרב והוא בא עליהם צפוי שהיא אומנות שלהם אף אני אתפוש את שלו ואצוא עליו באומנותו (תנחומא ח) וכן היה סופו (צמדצ"ר לא, ח) ואת בלעם בן בעור הרגו בחרב:

(24) במשעול. כחרגומו בשציל. וכן (מ"א כ, י) אם ישפוק עפר שומרון לשעלים. עפר הנדבק בכפות הרגלים צלוקן וכן (ישעיה מ, יצ) מי מדד בשעלו מים. צרגליו וצהלוקו: גדר מזה וגדר מזה. סתם גדר של אצנים הוא:

(25) ותלחץ. היא עצמה: ותלחץ. את אחריהם את רגל בלעם:

(26) ויסף מלאך ה' עבור. לעצור עוד לפניו להלן להיות לפניו במקום אחר כמו (צראשית לג, ג) והוא עצר לפניו. ומדרש אגדה יש בנחומא (ח) מה ראה לעמוד בשלשה מקומות סימני אבות הראהו:

<p>28 And the LORD opened the mouth of the ass, and she said unto Balaam: 'What have I done unto thee, that thou hast smitten me these three times?'</p>	<p>וַיִּפְתָּח יְיָ ית פּוֹמָא דְאַתְנָא וַאֲמַרְתָּ לְבַלְעָם מָא עֲבַדְתִּי לָךְ אֲרִי מְחִיתִי דְנָן תִּלְתָּ זְמַנִּין:</p>	<p>28 וַיִּפְתָּח יְהוָה אֶת־פִּי הָאֲתוֹן וַתֹּאמֶר לְבַלְעָם מִה־עֲשִׂיתִי לָךְ כִּי הִכִּיתִנִּי זֶה שְׁלֹשׁ רִגְלִים:</p>
<p>29 And Balaam said unto the ass: 'Because thou hast mocked me; I would there were a sword in my hand, for now I had killed thee.'</p>	<p>וַאֲמַר בַּלְעָם לְאַתְנָא אֲרִי חֲנִיכָת בִּי אֵלּוּ פּוֹן אֵית חֶרֶבָּ בִּידִי אֲרִי כֶּעַן קְטַלְתִּיד:</p>	<p>29 וַיֹּאמֶר בַּלְעָם לְאַתְנָן כִּי הִתְעַלְלָת בִּי לֹא יִשְׁחָרֵב בְּיָדִי כִּי עָתָה חֲרָגְתִּיד:</p>
<p>30 And the ass said unto Balaam: 'Am not I thine ass, upon which thou hast ridden all thy life long unto this day? was I ever wont to do so unto thee?' And he said: 'Nay.'</p>	<p>וַאֲמַרְתָּ אַתְנָא לְבַלְעָם הֲלֹא אֲנָא אַתְנָךְ דְּרִכִּיבְתָּ עָלַי מִדְּאִיתָךְ עַד יוֹמָא הַדִּין הַמִּילָךְ אֲלִיפָנָא לְמַעַבְדָּ לָךְ כְּדִין וַאֲמַר לֹא:</p>	<p>30 וַתֹּאמֶר הָאֲתוֹן אֶל־בַּלְעָם הֲלוֹא אֲנֹכִי אַתְנָךְ אֲשֶׁר־רִכַּבְתָּ עָלַי מִעוֹדְךָ עַד־הַיּוֹם הַזֶּה הֲהִסְכֵּן הִסְכַּנְתִּי לַעֲשׂוֹת לָךְ כֹּה וַיֹּאמֶר לֹא:</p>
<p>31 Then the LORD opened the eyes of Balaam, and he saw the angel of the LORD standing in the way, with his sword drawn in his hand; and he bowed his head, and fell on his face.</p>	<p>וַיִּגַּל יְיָ ית עֵינֵי בַלְעָם וַחֲזָא ית מַלְאָכָא דִּי מַעַתָּה בְּאוֹרְחָא וַחֲרַבְיָה שְׁלִיפָא בִּידֵיהּ וַכַּרְע וַסְגִיד לְאַפּוּהִי:</p>	<p>31 וַיִּגַּל יְהוָה אֶת־עֵינָיו בַּלְעָם וַיֵּרָא אֶת־מַלְאָךְ יְהוָה נֹצֵב בְּדֶרֶךְ וַחֲרָבּוֹ שְׁלֵפָה בְּיָדּוֹ וַיִּקְדּוּ וַיִּשְׁתַּחוּ לְאַפּוֹ:</p>
<p>32 And the angel of the LORD said unto him: 'Wherefore hast thou smitten thine ass these three times? behold, I am come forth for an adversary, because thy way is contrary unto me;</p>	<p>וַאֲמַר לִיה מַלְאָכָא דִּי עַל מָא מְחִיתָא ית אַתְנָךְ דְּנָן תִּלְתָּ זְמַנִּין הָא אֲנָא נִפְקִית לְשַׁטָּן אֲרִי גָלִי קְדָמִי דָּאתָ רְעִי לְמִיזַל בְּאוֹרְחָא לְקַבְלִי:</p>	<p>32 וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַלְאָךְ יְהוָה עַל־מִה הִכִּיתָ אֶת־אַתְנָךְ זֶה שְׁלוֹשׁ רִגְלִים הִנֵּה אֲנֹכִי יֹצֵאתִי לְשַׁטָּן כִּי־יָרֵט הַדֶּרֶךְ לִנְגְדִי:</p>
<p>33 and the ass saw me, and turned aside before me these three times; unless she had turned aside from me, surely now I had even slain thee, and saved her alive.'</p>	<p>וַחֲזָתִי אַתְנָא וַסְטָת מִן קְדָמִי דְנָן תִּלְתָּ זְמַנִּין אֵלּוּ פּוֹן לֹא סְטָת מִן קְדָמִי אֲרִי כֶּעַן אֲךָ יתָךְ קְטַלִּית וְיָתָה קַיִמִית:</p>	<p>33 וַתִּרְאֵנִי הָאֲתוֹן וַתֹּט לִפְנֵי זֶה שְׁלֹשׁ רִגְלִים אוֹלִי נִטְתָּה מִפְּנֵי כִּי עָתָה גַם־אַתְכָּה הֲרָגְתִּי וְאוֹתָהּ הִחַיִּיתִי:</p>

- (28) זה שלש רגלים. רמז לו אתה מצקש לעקור אומה החוגגת שלש רגלים בשנה (תנחומא ט):
- (29) התעללת. כתרומתו לשון גנאי וציון: לו יש חרב בידו. גנות גדולה היה לו דבר זה בעיני השרים זה הולך להרוג אומה שלמה בפיו ולאחזן זו צריך לכלי זין (סס):
- (30) ההסכן הסכנתי. כתרומתו וכן (איוצ כז, ז) הללל יסכן גבר. ורבותינו דרשו מקרא זה בגמרא אמרו ליה מאי טעמא לא רכבת אסוסא אמר להון ברטיבא שדאי ליה כו' כדאיאת במסכת עבודה זרה (ד, ז):
- (32) כי ירט הדרך לנגדי. רבותינו חכמי המשנה דרשוהו (שבת קה, א) נוטריקון יראה ראתה נטתה שציל שהדרך לנגדי כלומר לקנאתי ולהקניטני. ולפי משמעו כי חרד הדרך לנגדי לשון רטט כי ראיתי צל הדרך שחרד ומהר הדרך שהוא לבעסי ולהמרותי ומקרא קצר הוא כמו (ש"צ יג, לט) ותכל דוד לישנא אחרינא ירט לשון רלון וכן (איוצ טז, יא) ועל ידי רשעים ירטני מפייס ומנחם אותי על ידי רשעים שאינן אלא מקניטים:
- (33) אולי נשתה. כמו לולא פעמים שאולי משמע ששון לולא: גם אתכה הרגתי. הרי זה מקרא מסורס והוא כמו גם הרגתי אותך כלומר לא העכזה בלבד קראתיך על ידי כי גם ההריגה: ואותה החייתי. ועמה מפני שדברה והוכיחתך ולא

<p>34 And Balaam said unto the angel of the LORD: 'I have sinned; for I knew not that thou stoodest in the way against me; now therefore, if it displease thee, I will get me back.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל־מַלְאָךְ יְהוָה חַטָּאתִי כִּי לֹא יָדַעְתִּי כִּי אַתָּה נֹכַח לְקִרְאָתִי בַדֶּרֶךְ וְעַתָּה אִם־רָע בְּעֵינֶיךָ אֲשׁוּבָה לִי׃</p>	<p>34 וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל־מַלְאָךְ יְהוָה חַטָּאתִי כִּי לֹא יָדַעְתִּי כִּי אַתָּה נֹכַח לְקִרְאָתִי בַדֶּרֶךְ וְעַתָּה אִם־רָע בְּעֵינֶיךָ אֲשׁוּבָה לִי׃</p>
<p>35 And the angel of the LORD said unto Balaam: 'Go with the men; but only the word that I shall speak unto thee, that thou shalt speak.' So Balaam went with the princes of Balak.</p>	<p>וַיֹּאמֶר מַלְאָךְ יְהוָה אֶל־בִּלְעָם לֵךְ עִם־הָאֲנָשִׁים וְאַפְסֵא אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר־אֹדְבָר אֵלֶיךָ אֲתוּ תְדַבֵּר וַיֵּלֶךְ בִּלְעָם עִם־שָׂרֵי בָלָק׃</p>	<p>35 וַיֹּאמֶר מַלְאָךְ יְהוָה אֶל־בִּלְעָם לֵךְ עִם־הָאֲנָשִׁים וְאַפְסֵא אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר־אֹדְבָר אֵלֶיךָ אֲתוּ תְדַבֵּר וַיֵּלֶךְ בִּלְעָם עִם־שָׂרֵי בָלָק׃</p>
<p>36 And when Balak heard that Balaam was come, he went out to meet him unto Ir-moab, which is on the border of Arnon, which is in the utmost part of the border.</p>	<p>וַיִּשְׁמַע בָּלָק כִּי בָא בִלְעָם וַיֵּצֵא לְקִרְאָתוֹ אֶל־עִיר מוֹאָב אֲשֶׁר עַל־גְּבוּל אַרְנוֹן אֲשֶׁר בְּקֶצֶה הַגְּבוּל׃</p>	<p>36 וַיִּשְׁמַע בָּלָק כִּי בָא בִלְעָם וַיֵּצֵא לְקִרְאָתוֹ אֶל־עִיר מוֹאָב אֲשֶׁר עַל־גְּבוּל אַרְנוֹן אֲשֶׁר בְּקֶצֶה הַגְּבוּל׃</p>
<p>37 And Balak said unto Balaam: 'Did I not earnestly send unto thee to call thee? wherefore camest thou not unto me? am I not able indeed to promote thee to honour?'</p>	<p>וַיֹּאמֶר בָּלָק לְבִלְעָם הֲלֹא מְשַׁלַּח שְׁלָחִית לְוֹתֶךָ לְמַקְרִי לֵךְ לָמָּה לֹא אָתִיתָ לְוֹתִי הֲבָקוּשְׁטָא הֲוִיתָא אָמַר לִית אֲנִי יָכִיל לְקִירוֹתְךָ׃</p>	<p>37 וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל־בִּלְעָם הֲלֹא שְׁלַחַת שְׁלָחִית אֵלֶיךָ לְקִרְאָתְךָ לָמָּה לֹא הֵלַכְתָּ אֵלַי הֲאֵמְנָם לֹא אוּכַל בְּבִדְךָ׃</p>
<p>38 And Balaam said unto Balak: 'Lo, I am come unto thee; have I now any power at all to speak any thing? the word that God putteth in my mouth, that shall I speak.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר בִּלְעָם לְבָלָק הֲאֵתִיתִי לְוֹתֶךָ כֵּעֵן הַמִּיכָל יָכִילָנָא לְמַלְלָא מִדְּעַם פְּתֻמָּא דִּישְׁוִי יְיָ בְּפִימִי יְתִיב אֲמַלִּיל׃</p>	<p>38 וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל־בָּלָק הֲנִיָּה בָּאתִי אֵלֶיךָ עַתָּה הֵיכָל אוּכַל דְּבַר מְאוּמָּה הַדָּבָר אֲשֶׁר יֵשִׁים אֱלֹהִים בְּפִי אֲתוּ אֲדַבֵּר׃</p>
<p>39 And Balaam went with Balak, and they came unto Kiriath-huzoth.</p>	<p>וַיֵּאָזֶל בִּלְעָם עִם בָּלָק וַאֲעֲלִיָּה לְקִרְיַת חֲצוֹזוֹת׃</p>	<p>רצעי (ששי) וַיֵּלֶךְ בִּלְעָם עִם־בָּלָק וַיָּבֹאוּ קִרְיַת חֲצוֹזוֹת׃</p>

יכולת לעמוד בתוכחה כמו שכחצ ויאמר לא. הרגתה שלא יאמרו זו היא שסלקה את זלעם בתוכחה ולא יכול להשיב שחם המקום על כבוד הצריות וכן (ויקרא כ, טו) ואת הבהמה תהרגו וכן (שם טו) והרגת את האשה ואת הבהמה (צמ"ר): (34) כי לא ידעתי. גם זה גנותו ועל כרחו הודה שהוא היה משתבח שידע דעת עליון ופיו העיד לא ידעתי (תנחומא י): אם רע בעיניך אשובה לִי. להתריס נגד המקום היא חשודה זו. אמר לו הוא צעזעמו זוני ללכת ואחיה מלאך מצטל את דבריו למוד הוא בכך שאומר דבר ומלאך מחזירו אמר לאצרהם (צראשית כב, ז) קח נא את בנך וגוי ועל ידי מלאך צטל את דברו אף אני אם רע בעיניך צריך אני לשוב (תנחומא י): (35) לך עם האנשים. צדק שאלס רוצה לילך זה מוליכין אותו (צמ"ר. מכות י, ז): ואפס. על כרחך את הדבר אשר אדבר וגוי: לך עם האנשים. כי חלקך עמהם וסופך להאצד מן העולם: עם שרי בלק. שמח לקללם כמותם (שם): (36) וישמע בלק. שלח שלוחים לצשרו (שם): אל עיר מואב. אל מטרפולין שלו עיר החשודה שלו לומר ראה מה אלו מצקסים לעקור (צמ"ר. שם): (37) האמנם לא אוכל כבדך. נתנצח שסופו לנאת מעמו צקלון (שם):

40	And Balak sacrificed oxen and sheep, and sent to Balaam, and to the princes that were with him.	וַיִּזְבַּח בָּלָק בָּקָר וְצֹאֵן וַיִּשְׁלַח לְבָלְעָם וּלְשָׂרָיו אֲשֶׁר אִתּוֹ: וַיִּכַּסּ בָּלָק תּוֹרִין וְעֹאֵן וְשָׁלַח לְבָלְעָם וּלְרַבְרָבֵיָא דְעַמִּיהָ:	40
41	And it came to pass in the morning that Balak took Balaam, and brought him up into Bamoth-baal, and he saw from thence the utmost part of the people.	וַיְהִי בַבֹּקֶר וַיִּקַּח בָּלָק אֶת-בָּלְעָם וַיַּעֲלֵהוּ בְּמֹות בָּעַל וַיִּרְא מִשָּׁם קֵצֵה הָעָם:	41
XXIII	And Balaam said unto Balak: 'Build me here seven altars, and prepare me here seven bullocks and seven rams.'	וַיֹּאמֶר בָּלְעָם אֶל-בָּלָק בְּנֵה-לִּי בָזָה שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת וְהָכֵן לִי בָזָה שִׁבְעָה פָרִים וְשִׁבְעָה אֵילִים:	XXIII
2	And Balak did as Balaam had spoken; and Balak and Balaam offered on every altar a bullock and a ram.	וַיַּעַשׂ בָּלָק כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר בָּלְעָם וַיַּעַל בָּלָק וּבָלְעָם פֶּר וְאֵיל בְּמִזְבְּחָם:	2
3	And Balaam said unto Balak: 'Stand by thy burnt-offering, and I will go; peradventure the LORD will come to meet me; and whatsoever He showeth me I will tell thee.' And he went to a bare height.	וַיֹּאמֶר בָּלְעָם לְבָלָק הֲתִנְצַבְּ עַל-עֹלֹתֶיךָ וְאֶלְכָה אוֹלִי וְקָרָה יְהוָה לִקְרָאתִי וְדִבֶּר מִה-יִרְאֵנִי וְהִגַּדְתִּי לְךָ וַיֵּלֶךְ שָׁפִי:	3
4	And God met Balaam; and he said unto Him: 'I have prepared the seven altars, and I have offered up a bullock and a ram on every altar.'	וַיִּקַּר אֱלֹהִים אֶל-בָּלְעָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֶת-שִׁבְעַת הַמִּזְבְּחוֹת עָרַכְתִּי וְאָעַל פֶּר וְאֵיל בְּמִזְבְּחָם:	4
5	And the LORD put a word in Balaam's mouth, and said: 'Return unto Balak, and thus thou shalt speak.'	וַיִּשֶׁם יְהוָה דִּבֶּר בְּפִי בָלְעָם וַיֹּאמֶר שׁוּב אֶל-בָּלָק וְכַה תִּדְבֹּר:	5

(39) קרית חצות. עיר מלאה שווקים אנשים ונשים וטף בחולותיה לומר ראה ורחם שלא יעקרו אלו:

(40) בקר וצאן. דבר מועט בקר אחד וצאן אחד בלבד (במד"ר):

(41) במות בעל. כמרגומו לרמת דחלתיה שם עבודת אלילים:

(3) אולי יקרה ה' לקראתי. אינו רגיל לדבר עמי ציוס: וילך שפי. כמרגומו יחידי לשון שופי ושקט שאין עמו אלא שתיקה:

(4) ויקר. לשון עראי לשון גנאי לשון טומאת קרי כלומר בקושי וצביון ולא היה נגלה עליו ציוס אלא בשביל להראות חצותו של ישראל (צ"ר נב, ז): את שבעת המזבחות. שבעה מזבחות ערכתי אין כתיב כאן אלא את שבעת המזבחות אמר לפניו אבותיהם של אלו בנו לפניך שבעה מזבחות ואני ערכתי כנגד כולן אזכרה בזה ארבעה (בראשית יב, ז) ויצן שם מזבח לה' הנראה אלו (שם ח) ויעתק משם ההרה וגו' (שם יג, יח) ויאהל אברהם וגו' ואחד בזה המוריה (שם כב, ט). ויחזק בזה אחד (שם כו, כה) ויצן שם מזבח וגו' ויכרו שם עבדי יחזק בזה. ויעקב בזה שמם אחד בשכם (שם לג, כ) ואחד בבית אל (שם לה, ז): ואעל פר ואיל במזבח. ואזכרה לא העלה אלא איל אחד:

- 6 וַיָּשָׁב אֵלָיו וַהֲגֵה נֶאֱבָב עַל-עֲלָתוֹ הוּא וְכָל-שָׂרֵי מוֹאָב׃
 6 And he returned unto him, and, lo, he stood by his burnt-offering, he, and all the princes of Moab.
- 7 וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר מִן-אֲרָם יִנְחֵנִי בָלָק מֶלֶךְ-מוֹאָב מִהַר-רֵי-קָדִם לָכֹה אֶרְה-לִּי יַעֲקֹב וּלְכֹה זַעֲמָה יִשְׂרָאֵל׃
 7 And he took up his parable, and said: From Aram Balak bringeth me, The king of Moab from the mountains of the East: 'Come, curse me Jacob, And come, execrate Israel.'
- 8 מָה אֶקְבֹּל לֹא קִבְּהָ אֵל וּמָה אֲזַעֵם לֹא זַעַם יְהוָה׃
 8 How shall I curse, whom God hath not cursed? And how shall I execrate, whom the LORD hath not execrated?
- 9 כִּי-מֵרָאשׁ צָרִים אֶרְאֶנּוּ וּמִגִּבְעוֹת אֲשׁוּרֵנּוּ הֵן-עַם לִבְדָּד יִשְׁכֹּן וּבְגוֹיִם לֹא יִתְחַשֵּׁב׃
 9 For from the top of the rocks I see him, And from the hills I behold him: Lo, it is a people that shall dwell alone, And shall not be reckoned among the nations.
- 10 מִי מִנֵּה עֶפְרַיִם יַעֲקֹב וּמִסַּפֵּר אֶת-רֵבַע יִשְׂרָאֵל תִּמְתָּ נַפְשִׁי מוֹת יִשְׂרָאִים וַתְּהִי אַחֲרֵיתִי כְמוֹהוּ׃
 10 Who hath counted the dust of Jacob, Or numbered the stock of Israel? Let me die the death of the righteous, And let mine end be like his!
- מִן יִכּוֹל לְמַמְנֵי דַעְדָּקִיָּא דְּבֵית יַעֲקֹב דְּאָמִיר עֲלֵיהוֹן יִסְגּוֹן כְּעַפְרָא דְּאַרְעָא אוֹ חֲדָא מֵאַרְבַּע מִשְׁרֵיתָא דִּישְׂרָאֵל תִּמְוֹת נַפְשִׁי מוֹתָא דְּקִשְׁיִטוּהִי וַיְהִי סוֹפִי כְּנֻתְהוֹן׃

(7) ארה לי יעקב ולכה זעמה ישראל. בשני שמותיהם אמר לו לקללם שמה אחד מהם אינו מוצהק: (8) מה אקב לא קבה אל. כשהיו ראויים להתקלל לא נתקללו כשהזכיר אביהם את עונם כי צאפס הרגו איש. לא קלל אלף אפס שנאמר (בראשית מט, ז) ארור אפס (צמ"ר. תנחומא ויחי י) כשנכנס אביהם במרמה אלף אציו היה ראוי להתקלל מה נאמר שם (בראשית כז, לג) גם ברוך יהיה. צמצרכים נאמר (דברים כז, יב) אלה יעמדו לזרך את העם. צמקללים לא נאמר ואלה יעמדו לקלל את העם אלף על הקללה לא רצה להזכיר עליהם שם קללה (תנחומא בלק יב): לא זעם ה'. אני אין כחי אלף שאני יודע לכוון השעה שהקצ"ה כועס זה והוא לא כעס כל הימים הללו שצאחתי אליך וזהו שנאמר (מיכה ו, ה) עמי זכר נא מה יעז וגו' ומה ענה אותו בלעם וגו' למען דעת צדקות ה' (צרכות ז, א. סנהדרין קד, ב): (9) כי מראש צרים אראנו. אני מסתכל בראשיתם ובתחלת שרשיהם ואני רואה אותם מיוסדים וחזקים כנורים וגבעות הללו על ידי אצות ואמהות (תנחומא יב): הן עם לבדד ישכון. הוא אשר זכו לו אצותיו לשכון צדד כמרגומו: ובגוים לא יתחשב. כמרגומו לא יהיו נעשין כלה עם שאר האומות עובדי גילולים שנאמר (ירמיה ל, יא) כי אעשה כלה בכל הגוים וגו' אינן נמנין עם השאר. דבר אחר כשהן שמחין אין אומה שמחה עמהם שנאמר (דברים לב, יב) ה' צדד ינחנו (תנחומא יב). וכשהאומות עובדי גילולים בטובה הם אוכלין עם כל אחד ואחד ואין עולה להם מן החשבון וזהו ובגוים לא יתחשב: (10) מי מנה עפר יעקב וגו'. כמרגומו דעדקיא דצית יעקב וכו' מארבע משריתא ארבע דגלים. דבר אחר עפר יעקב אין חשבון צממות שהם מקיימין בעפר (דברים כב, י) לא תחרוש צפור ובחמור (ויקרא יט, יט) לא תזרע כלאים. אפר פרה ועפר סוטה וכיוצא בזה (תנחומא יב): ומספר את רבע ישראל. רציעותיהן. זרע היוצא מן התשמיש שלהם: תמות נפשי מות ישרים. שזהו:

<p>And Balak said unto Balaam: 'What hast thou done unto me? I took thee to curse mine enemies, and, behold, thou hast blessed them altogether.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל-בִּלְעָם מַה עָשִׂיתָ לִּי לְקַבֵּל אֹבִי לְקַחְתִּיךָ וְהִנֵּה בִרְכִיתָ בְּרַךְ:</p>	<p>וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל-בִּלְעָם מַה עָשִׂיתָ לִּי לְקַבֵּל אֹבִי לְקַחְתִּיךָ וְהִנֵּה בִרְכִיתָ בְּרַךְ:</p>
<p>And he answered and said: 'Must I not take heed to speak that which the LORD putteth in my mouth?'</p>	<p>וַיַּעַן וַיֹּאמֶר הֲלֹא אֶת אֲשֶׁר יְשִׁים יְהוָה בְּפִי אֲשֶׁמָּר לְדַבֵּר:</p>	<p>וַיַּעַן וַיֹּאמֶר הֲלֹא אֶת אֲשֶׁר יְשִׁים יְהוָה בְּפִי אֲשֶׁמָּר לְדַבֵּר:</p>
<p>And Balak said unto him: 'Come, I pray thee, with me unto another place, from whence thou mayest see them; thou shalt see but the utmost part of them, and shalt not see them all; and curse me them from thence.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר אֵלָיו בָּלָק (כ' לך) [ק] לָכֵן-] אֲתִי אֶל-מָקוֹם אַחֵר אֲשֶׁר תִּרְאֶנּוּ מִשָּׁם אֶפֶס קִצְהוּ תִרְאֶה וְכֻלּוֹ לֹא תִרְאֶה וְקִבְנוֹ לִי מִשָּׁם:</p>	<p>וַיֹּאמֶר אֵלָיו בָּלָק (כ' לך) [ק] לָכֵן-] אֲתִי אֶל-מָקוֹם אַחֵר אֲשֶׁר תִּרְאֶנּוּ מִשָּׁם אֶפֶס קִצְהוּ תִרְאֶה וְכֻלּוֹ לֹא תִרְאֶה וְקִבְנוֹ לִי מִשָּׁם:</p>
<p>And he took him into the field of Zophim, to the top of Pisgah, and built seven altars, and offered up a bullock and a ram on every altar.</p>	<p>וַיְדַבְּרֵהָ לְחַסֵּל סְכוּתָא לְרִישׁ רְמָחָא וּבָנָא שִׁבְעָא מִדְּבָחִין וְאָסִיק תּוֹר וּדְכַר עַל כָּל מִדְּבָח:</p>	<p>וַיְקַחְהוּ שָׂדֶה צִפִּים אֶל-רֹאשׁ הַפִּסְגָּה וַיְבִן שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת וַיַּעֲלֶה פָּר וְאִיל בְּמִזְבֵּחַ:</p>
<p>And he said unto Balak: 'Stand here by thy burnt-offering, while I go toward a meeting yonder.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר לְבָלָק אֲתַעֲתֵד הָכָא עַל-עֲלֹתְךָ וְאֲנִי אֶתְמַשִּׁי עַד כָּא:</p>	<p>וַיֹּאמֶר אֶל-בָּלָק הֲתִיַּצֵּב כָּה עַל-עֲלֹתְךָ וְאֲנִי אֶקְרָה כָּה:</p>
<p>And the LORD met Balaam, and put a word in his mouth, and said: 'Return unto Balak, and thus shalt thou speak.'</p>	<p>וַיַּרְע מִימַר מִן קִדָּם יְיָ בְּבִלְעָם וּשְׁנֵי פִתְגָמָא בְּפוּמִיהָ וַיֹּאמֶר תּוֹב לְוֹת בָּלָק וּכְדִין תִּמְלִיל:</p>	<p>וַיִּקְרַ וַיְהוָה אֶל-בִּלְעָם וַיִּשֶׁם דְּבָר בְּפִיו וַיֹּאמֶר שׁוּב אֶל-בָּלָק וְכֵה תִדְבֹּר:</p>
<p>And he came to him, and, lo, he stood by his burnt-offering, and the princes of Moab with him. And Balak said unto him: 'What hath the LORD spoken?'</p>	<p>וַיָּבֹא אֵלָיו וְהִנֵּה נֹצֵב עַל-עֲלֹתוֹ וּשְׂרֵי מִזְבֵּחַ אֲתָו וַיֹּאמֶר לוֹ בָּלָק מַה דִּבַּר יְהוָה:</p>	<p>וַיָּבֹא אֵלָיו וְהִנֵּה נֹצֵב עַל-עֲלֹתוֹ וּשְׂרֵי מִזְבֵּחַ אֲתָו וַיֹּאמֶר לוֹ בָּלָק מַה דִּבַּר יְהוָה:</p>
<p>And he took up his parable, and said: Arise, Balak, and hear; Give ear unto me, thou son of Zippor:</p>	<p>וַיִּשָּׂא מִשְׁלֹו וַיֹּאמֶר קוּם בָּלָק וּשְׁמַע הָאֲזִינָה עֲדִי בְנוֹ צִפּוֹר:</p>	<p>וַיִּשָּׂא מִשְׁלֹו וַיֹּאמֶר קוּם בָּלָק וּשְׁמַע הָאֲזִינָה עֲדִי בְנוֹ צִפּוֹר:</p>

(13) וקבנו לי. לשון צווי קללה לי:

(14) שדה צופים. מקום גבוה היה שם הנזפה עומד לשמור אם יבא חיל על העיר: ראש הפסגה. בלעם לא היה קוסם כזלק ראה בלק שעמידה פרעה להפרץ בישראל משם שם מת משה. כסבור שם מחול עליהם הקללה וזו היא הפרעה שאני רואה (שם יג):

(15) אקרה כה. מאת הקצ"ה: אקרה. לשון אחפעל:

(16) וישם דבר בפיו. ומה היא השימה הזאת ומה חסר המקרא באמרו שוב אל בלק וכה תדבר אלא כשהיה שומע שאינו נרעה לקלל אמר מה אני חוזר אל בלק לנערו ונתן לו הקצ"ה רסן וחכה בפיו כאדם הפוקס בהמה בחכה להוליכה אל אשר ירצה אמר לו על כרחך תשוב אל בלק (שם):

(17) ושרי מזבא אתו. ולמעלה הוא אומר וכל שרי מואב כיון שראו שאין צו תקוה הלכו להם מקצתם ולא נשארו אלא מקצתם (שם): מה דבר ה'. לשון נחוק הוא זה כלומר אינך נרשומך (צמ"ר. שם):

<p>19 God is not a man, that He should lie; Neither the son of man, that He should repent: When He hath said, will He not do it? Or when He hath spoken, will He not make it good?</p>	<p>לֹא כַמְלִי בְנִי אֲנִישָׁא מִימֶר אֱלֹהָא בְנִי אֲנִישָׁא אֲמַרִין וּמַכְדִּין וְאִף לֹא כַעֲבֹדֵי בְנֵי בְשָׂרָא דְאַנּוּן גְּזִרִין לְמַעַבְד וְתִבִּין וּמַתְמַלְכִין הוּא אֲמַר וְעִבִיד וְכָל מִימְרֵיהּ מִתְקַיִם:</p>	<p>19 לֹא אִישׁ אֵל וַיִּכְזֹּב וּבֶן-אָדָם וַיִּתְּנָחֶם הֵהוּא אָמַר וְלֹא יַעֲשֶׂה וַדְּבַר וְלֹא יִקְיָמֶנָה:</p>
<p>20 Behold, I am bidden to bless; And when He hath blessed, I cannot call it back.</p>	<p>הָא בִּרְכָאן קַבִּילִית אֲבִרְכֵנִיה לְיִשְׂרָאֵל וְלֹא אֶתִיב בִּרְכָתִי מִנִּיהּ:</p>	<p>20 הִנֵּה בִּרְךָ לְקַחְתִּי וּבִרְךָ וְלֹא אֲשִׁיבֶנָה:</p>
<p>21 None hath beheld iniquity in Jacob, Neither hath one seen perverseness in Israel; The LORD his God is with him, And the shouting for the King is among them.</p>	<p>אִסְתַּכְּלִית וְלִית פְּלִחִי גְלוּלִין בְּדָבִית יַעֲקֹב וְאִף לֹא עֲבֹדֵי לִיאֹוֹת שָׁמַר בְּיִשְׂרָאֵל מִימְרָא דִּי אֱלֹהֵהוּן בְּסַעֲדָהוּן וּשְׂכִינָת מְלָכְהוּן בֵּינֵיהוּן:</p>	<p>21 לֹא-הִבִּיט אִוֵּן בְּיַעֲקֹב וְלֹא- רָאָה עֲמָל בְּיִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵיו עִמּוֹ וַתִּרְוַעַת מֶלֶךְ בּוֹ:</p>
<p>22 God who brought them forth out of Egypt Is for them like the lofty horns of the wild-ox.</p>	<p>אֵל דְּאַפִּיקִנּוּן מִמִּצְרַיִם תּוֹקֶפָא וְרוּמָא דִּילֵיהּ:</p>	<p>22 אֵל מוֹצִיאֵם מִמִּצְרַיִם כְּתוֹעַפֹת רָאֵם לוֹ:</p>
<p>23 For there is no enchantment with Jacob, Neither is there any divination with Israel; Now is it said of Jacob and of Israel: 'What hath God wrought!'</p>	<p>אֲרִי לֹא נַחֲשִׂיא צָבֻן דִּי־יֵטֵב לְדָבִית יַעֲקֹב וְאִף לֹא קְסָמִיא רַעַן בְּרַבּוּת בֵּית יִשְׂרָאֵל כַּעֲדָן וַתֵּאמֶר לְיַעֲקֹב וּלְיִשְׂרָאֵל מָה-פָּעַל אֵל:</p>	<p>23 כִּי לֹא-נַחֲשׁ בְּיַעֲקֹב וְלֹא-קָסָם בְּיִשְׂרָאֵל כַּעֲת יֵאמֹר לְיַעֲקֹב וּלְיִשְׂרָאֵל מַה-פָּעַל אֵל:</p>

(18) קום בלק. כיון שראהו מנחם צו נחשוון לנערו עמוד על רגליך אינך רשאי לישב ואני שלוח אליך בשליחותו של מקום (שם): לשון מקרא הוא זה כמו (תהלים נ, י) חיתו יער (צראשית א, כד) וחיתו ארץ (תהלים קיד, ח) למעניו מים:

(19) לא איש אל וגו'. כצר נשבע להם להציאם ולהורישם ארץ שבעה אומות ואחיהם סבור להמיתם צמדבר (תנחומא מסעי ז): ההוא אמר וגו'. כלשון תימה ותרגומו תייצין ומתמלכין חוזרים וממלכין לחזור בהם: (20) הנה ברך לקחתי. אחה שאלני מה דבר ה' קבלתי ממנו לברך אותם (ס"א צרך כמו לצרך): וברך ולא אשיבנה. הוא צרך אותם ואני לא אשיב את צרכם: וברך. כמו וצרך וכן הוא גזרת ר"ש כמו (תהלים עד, יח) אויב חרף כמו חרף וכן (שם י, ג) וצוה צרך המהלל ומצרך את הגוול ואומר אל תירא כי לא תענש שלום יהיה לך מרגיו הוא להקב"ה. ואין לומר צרך שם דבר שאם כן היה נקוד צפתח קטן (רואה לומר סגול תחת הרי"ש) וטעמו למעלה אצל לפי שהוא לשון פעל הוא נקוד קמץ קטן (יירי) וטעמו למטה:

(21) לא הביט און וגו'. כתרגומו. דבר אחר אחרי פשוטו הוא נדרש מדרש נאה: לא הביט הקב"ה און שביעקב שכשהן עוזרין על דבריו אינו מדקדק אחריהם להתבונן באוניות שלהם ובעמלן שהם עוזרים על דתו: עמל. לשון עזירה כמו (שם ז, טו) הרה עמל (שם י, יד) כי אתה עמל וכעם תציט. לפי שהעזירה היא עמל לפני המקום: ה' אלהיו עמו. אפילו מכעיסין וממרים לפניו אינו זז מתוכן: ותרועת מלך בו. לשון חצה ורעות כמו (שמואל ב טו, לו) רעה דוד אהב דוד (שופטים טו, ו) ויחנה למרעהו. וכן תרגום אונקלוס ושכינת מלכוהו ביניהון:

(22) אל מוציאם ממצרים. אחה אמרת (לעיל כב, ה) הנה עם יצא ממצרים לא יצא מעצמו אלא האלהים הוציאם (תנחומא יד): כתועפות ראם לו. כחוקף רוס וגובה שלו וכן (איוב כב, כה) וכסף תועפות לשון מעוז המה. ואומר אני שהוא לשון (צראשית א, כ) ועוף יעופף. המעופף צרום וגובהו ותוקף רב הוא זה: דבר אחר תועפות ראם. תוקף ראמים ואמרו רבותינו (גיטין סח, ב) אלו השדים:

24	Behold a people that riseth up as a lioness, And as a lion doth he lift himself up; He shall not lie down until he eat of the prey, And drink the blood of the slain.	הֵן-עַם כְּלָבִיא יָקוּם וְכֹאֲרִי יִתְנַשֵּׂא לֹא יִשְׁכַּב עַד-יֵאָכֵל טֶרֶף וְדַם-חַלְלִים יִשְׁתֶּה:	הָא עַמָּא כְּלִיתָא שְׂרִי וְכֹאֲרִי יִתְנַשֵּׂא לֹא יִשְׂרִי בְּאַרְעִיהָ עַד דִּיקְטוּל קְטוּל וְנִכְסֵי עַמְמִיא יִירֶת:
25	And Balak said unto Balaam: 'Neither curse them at all, nor bless them at all.'	וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל-בִּלְעָם גַּם-קֵב לֹא תִקְבְּנֵנוּ גַם-בִּרְךָ לֹא תִבְרַכֵּנוּ:	וַאֲמַר בָּלָק לְבִלְעָם אַף מְלֵט לֹא תְלוּשְׁנוּן אַף בִּרְכָא לֹא תִבְרִיכְנוּן:
26	But Balaam answered and said unto Balak: 'Told not I thee, saying: All that the LORD speaketh, that I must do?'	וַיַּעַן בִּלְעָם וַיֹּאמֶר אֶל-בָּלָק הֲלֹא דִבַּרְתִּי אֵלֶיךָ לֵאמֹר כֹּל אֲשֶׁר-יִדְבֹּר יְהוָה אֹתוֹ אֶעֱשֶׂה:	וַאֲחֵיב בִּלְעָם וַאֲמַר לְבָלָק הֲלֹא מְלִילִית עִמָּךְ לְמִימַר כֹּל דִּימְלִיל יִי יִתִּיה אֶעֱבִיד:
27	And Balak said unto Balaam: 'Come now, I will take thee unto another place; peradventure it will please God that thou mayest curse me them from thence.'	וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל-בִּלְעָם לְכֹה-נָא אֶקְחֶךָ אֶל-מָקוֹם אֲחֵר אוּלִי יִישָׁר בְּעֵינֵי הָאֱלֹהִים וְקִבְּתוּ לִי מִזֶּשֶׁם:	וַאֲמַר בָּלָק לְבִלְעָם אֵיתָא כְּעַן אֲדִבְרִינָךְ לְאַתֵּר אַחֲרֵן מָאם תִּתִּי רַעְוָא מִן קֳדָם יִי וְתִלְוִיטִיה לִי מִתַּמָּן:
28	And Balak took Balaam unto the top of Peor, that looketh down upon the desert.	וַיִּקַּח בָּלָק אֶת-בִּלְעָם רֹאשׁ הַפְּעוֹר הַנִּשְׁקָף עַל-פְּנֵי הַיַּשְׁמִין:	וְדִבֵּר בָּלָק יֵת בִּלְעָם רִישׁ רְמֹתָא דְּמִסְתְּכִיָּא עַל אֲפִי בֵית יִשְׁמִין:
29	And Balaam said unto Balak: 'Build me here seven altars, and prepare me here seven bullocks and seven rams.'	וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל-בָּלָק בְּנֵה-לִּי בָזָה שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת וְהִכֵּן לִי בָזָה שִׁבְעָה פָרִים וְשִׁבְעָה אֵילִם:	וַאֲמַר בִּלְעָם לְבָלָק בְּנֵי לִי הֲכָא שִׁבְעָא מִזְבְּחִין וְאַתְקִין לִי הֲכָא שִׁבְעָא תּוֹרִין וְשִׁבְעָא דְּכִרְיִין:

(23) כי לא נחש ביעקב. כי ראויים הם לצרכה שאין צהם מנחשים וקוסמים: כעת יאמר ליעקב וגו'. עוד עתיד להיות עת כעת הזאת אשר תגלה חמתן לעין כל שהן יושצין לפניו ולומדים תורה מפיו ומחיתן לפניו ממלאכי השרת והם ישאלו להם מה פעל אל זהו שנאמר (ישעיה ל, כ) והיו עיניך רואות את מוריך. דבר אחר יאמר ליעקב אינו לשון עתיד אלא לשון הוה אינן צריכים למנחש וקוסם כי בכל עת שצריך להאמר ליעקב ולישראל מה פעל הקב"ה ומה גזרותיו צמרום אינן מנחשים וקוסמים אלא נמסר להם על פי נביאיהם מה היא גזרת המקום או אורים ותומים מגידים להם (תנחומא יד). ואונקלוס לא תרגם כן:

(24) הן עם כלביא יקום וגו'. כשהן עומדין משינתם שחרית הן מתגברים כלביא וכארי לחטוף את המצות ללבוש צינית לקרוא את שמע ולהניח תפילין (שם): לא ישכב. צלילה על מטתו עד שהוא אוכל ומחבל כל מזיק הבא לטרפו כיצד קורא את שמע על מטתו ומפקיד רוחו ביד המקום בא מחנה וגויים להזיקם הקב"ה שומרים ונלחם מלחמותם ומפילם חללים (שם) דבר אחר הן עם כלביא יקום וגו'. כתרגומו: ודם חללים ישתה. נתנצח שאין משה מת עד שפיל מלכי מדין חללים ויהרג הוא עמהם שנאמר (יהושע יג, כג) ואת בלעם בן בעור הקוסם הרגו בני ישראל בחרב אל חלליהם (צמ"ר. תנחומא יד):

(25) גם קב לא תקבנו. גם ראשון מוסף על גס השני וגם שני על גס ראשון וכן (מ"א ג, כו) גס לי גס לך לא יהיה וכן (דברים לז, כה) גס בחור גס בחולה:

(27) וקבותו לי. אין זה לשון צווי כמו וקצנו אלא לשון עתיד אולי יישר בעיניו ותקצנו לי משם. מלדיר"ש בלע"ז:

(28) ראש הפעור. קוסם היה בלק וראה שהן עתידין ללקות על ידי פעור ולא היה יודע צמה אמר שמא הקללה תחול עליהם משם וכן כל החוזים בזכוכים רואים ואין יודעים מה רואים (מדרש אגדה):

30	And Balak did as Balaam had said, and offered up a bullock and a ram on every altar.	וַעֲבַד בָּלַק כְּמֹא דְאָמַר בִּלְעָם וְאָסִיק תּוֹר וּדְכַר עַל כָּל מִדְבָּח:	וַיַּעַשׂ בָּלַק כַּאֲשֶׁר אָמַר בִּלְעָם וַיַּעַל פָּר וְאַיִל בְּמִזְבֵּחַ:	30
XXIV	And when Balaam saw that it pleased the LORD to bless Israel, he went not, as at the other times, to meet with enchantments, but he set his face toward the wilderness.	וַחֲזָא בִלְעָם אֶרֶץ תְּקִין קָדָם יי לְבָרְכָא יִתְּ יִשְׂרָאֵל וְלֹא הִלִּיף בְּזִמְנֵי בְּזִמְנֵי אֱלֹהִין לְקַדְמוֹת נַחֲשִׂיא וְשִׂי לְמַדְבָּרָא אַפּוּהִי:	וַיֵּרָא בִלְעָם כִּי טוֹב בְּעֵינֵי יְהוָה לְבָרְכָא אֶת־יִשְׂרָאֵל וְלֹא־הִלִּיף כְּפַעַם־בְּפַעַם לְקַרְאֵת נַחֲשִׂים וַיֵּשֶׁת אֶל־הַמִּדְבָּר פָּנָיו:	XXIV
2	And Balaam lifted up his eyes, and he saw Israel dwelling tribe by tribe; and the spirit of God came upon him.	וַיִּזְקַף בִּלְעָם יָת עֵינֹהִי וַחֲזָא יִתְּ יִשְׂרָאֵל שְׂרֵי לְשִׁבְטֵיהוֹן וְשָׂרָאֵת עֲלוּהִי רוּחַ מִן קָדָם יי:	וַיֵּשֶׂא בִלְעָם אֶת־עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת־יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן לְשִׁבְטָיו וַתְּהִי עָלָיו רוּחַ אֱלֹהִים:	2
3	And he took up his parable, and said: The saying of Balaam the son of Beor, And the saying of the man whose eye is opened;	וַיִּגְטַל מִתְּלִיה וַאֲמַר אֵימַר בִּלְעָם בֶּר כְּעוֹר וַאֲימַר גּוֹבְרָא דְשִׁפִּיר חֲזִי:	וַיֵּשֶׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר נָאִם בִּלְעָם בְּנֹו כְּעוֹר וְנָאִם הַגִּבֹּר שְׁתָּם הָעֵיִן:	3
4	The saying of him who heareth the words of God, Who seeth the vision of the Almighty, Fallen down, yet with opened eyes:	אֵימַר דְּשִׁמְעַ מִימַר מִן קָדָם אֵל דְּחִיזֵו מִן קָדָם שְׂדֵי חֲזִי שְׂכִיב וּמִתְגַּלִּי לִיה:	נָאִם שְׁמַע אֲמַר־יֵאֵל אֲשֶׁר מִחֻזָּה שְׂדֵי יַחֲזִיה נָפַל וּגְלוֹי עֵינָיִם:	4
5	How goodly are thy tents, O Jacob, Thy dwellings, O Israel!	מַה טָּבֵא אֶרְעֶךָ יַעֲקֹב בֵּית מִשְׁכְּנֶךָ יִשְׂרָאֵל:	מַה־טָּבוּ אֹהֲלֶיךָ יַעֲקֹב מִשְׁכְּנֹתֶיךָ יִשְׂרָאֵל:	5

(1) וירא בלעם כי טוב וגו'. אמר איני צריך לצדוק זהקצ"ה כי לא יחפון לקלס: ולא הלך בפעם בפעם. כאשר עשה צ' פעמים: לקראת נחשים. לנחש אולי יקרה ה' לקראתו כדכינו אמר רוצה ולא רוצה לקלס אזכיר עונותיהם והקללה על הזכרת עונותיהם מחול: וישת אל המדבר פניו. כתרומו:

(2) וישא בלעם את עיניו. צקס להכניס צהם עין רעה והריש לך ג' מדותיו עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחצה האמורים למעלה (אצות פ"ה): שכן לשבטיו. ראה כל שצט ושצט שוכן לעצמו ואינן מעורצין ראה שאין פתחיהם מכוונין זה כנגד זה שלא יציץ לתוך אהל חצירו (צ"צ ס, א): ותהי עליו רוח אלהים. עלה צלצו שלא יקלס:

(3) בנו בעור. כמו (תהלים קיד, ח) למעיני מים. ומדרש אגדה (תנחומא יג) שניהם היו גדולים מאצותיהם צלק בנו צפור אציו בנו הוא במלכות ובלעם גדול מאציו בנציאות מנה צן פרס היה: שתם העין. עינו נקורה ומוצאת לחוץ וחור שלה נראה פתוח ולשון משנה הוא (ע"ז סט, א) כדי שישתום וישתום ויגז. ורצותינו אמרו (נדה לא, א) לפי שאמר (לעיל כג, י) ומספר את רובע ישראל שהקצ"ה יושב ומונה רציעותיהן של ישראל מתי תצא טפה שנוולד הנדיק ממנה. אמר צלצו מי שהוא קדוש ומשרתיו קדושים יסתכל בצדירים הללו ועל דבר זה נסמית עינו של צלעם. ויש מפרשים שחום העין פתוח העין, כמו שתרסם אונקלוס ועל שאמר שחום העין ולא אמר שחום העינים למדנו שסומא צאחת מעיניו היה:

(4) נפל וגלוי עינים. פשוטו כתרומו שאין נראה עליו אלא צלילה כשהוא שוכב. ומדרשו כשהיה נגלה עליו לא היה צו כח לעמוד על רגליו ונפל על פניו לפי שהיה ערל ומאוס להיות נגלה עליו צקומה זקופה לפניו:

(5) מה טבו אהליך. על שראה פתחיהם שאינן מכוונין זה מול זה (צ"צ ס, א): משכנתך. חניותיך כתרומו. דבר אחר מה טבו אהליך מה טבו אהל שילה וצית עולמים צישוצן שמקריצין צהן קרצנות לכפר עליהם: משכנתך. אף כשהן חרצין לפי שהן משכוין עליהם וחרצן כפרה על הנפשות שנאמר (איכה ד, יא) כלה ה' את חמתו וצמה כלה וינת אש צציון (תנחומא פקודי ה):

<p>6 As valleys stretched out, As gardens by the river-side; As aloes planted of the LORD, As cedars beside the waters;</p>	<p>כַּנְחָלִים נִפְּטוּ כִּגְנֹת עָלֵי נָהָר כְּאַהֲלִים נִטְעוּ יְהוָה כְּאַרְזִים עַל־מַיִם:</p>	<p>6 כַּנְחָלִים נִפְּטוּ כִּגְנֹת עָלֵי נָהָר כְּאַהֲלִים נִטְעוּ יְהוָה כְּאַרְזִים עַל־מַיִם:</p>
<p>7 Water shall flow from his branches, And his seed shall be in many waters; And his king shall be higher than Agag, And his kingdom shall be exalted.</p>	<p>יִזְל־מַיִם מִדְּלִי וְזָרְעוֹ בַּמַּיִם רִבִּים וְיָרֵם מֵאַגָּג מֶלְכּוֹ וְתִנְשֵׂא מַלְכּוֹ:</p>	<p>7 יִזְל־מַיִם מִדְּלִי וְזָרְעוֹ בַּמַּיִם רִבִּים וְיָרֵם מֵאַגָּג מֶלְכּוֹ וְתִנְשֵׂא מַלְכּוֹ:</p>
<p>8 God who brought him forth out of Egypt Is for him like the lofty horns of the wild-ox; He shall eat up the nations that are his adversaries, And shall break their bones in pieces, And pierce them through with his arrows.</p>	<p>אֵל דֹּאפִיקְנוֹן מִמִּצְרַיִם תּוֹקְפָא וְרוּמָא דִּילִיָּה יִיכְלוֹן בֵּית יִשְׂרָאֵל נִכְסֵי עַמְמֵיָא שְׁנַאֲיָהוֹן וּבְבִזָּת מַלְכֵיהוֹן יִתְפַּקְוִן וְאַדְעָתָהוֹן יִחְסְנוֹן:</p>	<p>8 אֵל מוֹצִיאֵו מִמִּצְרַיִם כְּתוֹעַפֶּת רָאִם לוֹ יֹאכֹל גּוֹיִם צָרָיו וְעַצְמוֹתֵיהֶם יִגְרֵם וְחִצָּיו יִמְחֹץ:</p>
<p>9 He couched, he lay down as a lion, And as a lioness; who shall rouse him up? Blessed be every one that blesseth thee, And cursed be every one that curseth thee.</p>	<p>יָנוּחַ יִשְׂרִי בַתְּקוּף כְּאַרְיָא וּכְלִיתָא וְלִית דִּיקִימָנִיָּה בְּרִיכָה יְהוֹן בְּרִיכּוֹן וְלִישָׁךְ יְהוֹן לִישׁוֹן:</p>	<p>9 כָּרַע שָׁכַב כְּאַרִּי וּכְלִבְיָא מִי יְקִימֵנוּ מְבָרְכֶיךָ בְּרוּךְ וְאַרְרֶיךָ אַרְוֶר:</p>
<p>10 And Balak's anger was kindled against Balaam, and he smote his hands together; and Balak said unto Balaam: 'I called thee to curse mine enemies, and, behold, thou hast altogether blessed them these three times.</p>	<p>וְתַקִּיף רוּגְזָא דְבָלַק בְּבַלְעָם וּשְׁקַפְנוֹן לִידוּהִי וְאָמַר בָּלַק לְבַלְעָם לְמַלֵּט שְׁנַאֲיָ קְרִיתֶיךָ וְהָא בְּרָכָא מְבָרִיכָתָ לְהוֹן דְּנִין תְּלַת זְמָנִין:</p>	<p>10 וַיַּחֲר־אַף בָּלַק אֶל־בַּלְעָם וַיִּסְפֹּק אֶת־כַּפָּיו וַיֹּאמֶר בָּלַק אֶל־בַּלְעָם לָקֵב אֵיבִי קְרִאתֶיךָ וְהִנֵּה בִּרְכָתָ בְּרֹךְ זֶה שְׁלֹשׁ פְּעָמִים:</p>

(6) כנחלים נשפּוּ. שנארכו ונמשכו לנטות למרחוק. אמרו רבותינו מצרכותיו של אותו רשע אנו למדים מה היה צלצו לקללם כשאמר להשית אל המדצור פניו וכשהפך המקום את פיו צרכס מעין אותם קללות שבקש לומר כו' כדאיתא בחלק (סנהדרין קה, ז): כאהלים. כתרגומו לשון (תהלים מה, כ) מור ואהלות: נשע ד'. בגן עדן. לשון אחר כאהלים נטועה' כשמים המתוחים כאהל שנאמר (ישעיה מ) וימתחם כאהל לשבת (ולשון זה אינו דאס כן היה לו לנקוד כאוהלים הא' בחול"ס): נשע ד'. לשון נטיעה מצינו באוהלים שנאמר (דניאל יא, מה) ויטע אהלי אפדנו:

(7) מדליו. מצארותיו ופירושו כתרגומו: וזרעו במים רבים. לשון הללחה הוא זרעו כזרע הזרוע על פני המים: וירם מאג מלכו. מלך ראשון שלהם יכבוש את אג מלך עמלק: ותנשא מלכתו. של יעקב יותר ויותר שיצא אחריו דוד ושלמה:

(8) אל מוציאיו ממצרים. מי גורם להם הגדולה הזאת. אל המוציאם ממצרים צתוקף ורום שלו יאכל את הגוים שהם צרי: ועצמותיהם. של צרים: יגרם. מנחם פתר צו לשון שצירה וכן (צפניה ג, ג) לא גרמו לבקר וכן (יחזקאל כג, לד) ואת חרשיה תגרמי. ואני אומר לשון עזם שמגרר הצער בשניו מסציז והמוח שצפנים ומעמיד העזם על ערמימות: וחציו ימוחץ. אונקלוס תרגם חציו של צרים חלוקה שלהם כמו (בראשית מט, כג) בעלי חיים מרי פלגותא (ס"א לשון חלוקה וחציה) וכן ימוחץ לשון (שופטים ה, כו) ומחצה וחלפה רקתו שיחצו את ארצם ויש לפתור לשון חיים ממש חציו של הקצ"ה ימוחץ צדמם של צרים יטבול ויטבצו צדמם כמו (תהלים סח, כד) למען תמחץ רגלך צדס ואינו זו מלשון מכה כמו (דברים לב, לט) מחצתי שהצבוע צדס נראה כאילו מוחץ ונגוע:

(9) כרע שכב בארי. כתרגומו. יתישצו צארכס צכח וצגצורה:

(10) ויספוק. הכה זו על זו:

<p>Therefore now flee thou to thy place; I thought to promote thee unto great honour; but, lo, the LORD hath kept thee back from honour.'</p>	<p>וַעֲתָה בָּרַח־לָךְ אֶל־מְקוֹמְךָ וּכְעַן אֵיזִיל לָךְ לְאַתְרֶךָ אֲמַרְתִּי כְּבֹד אֲכַבְּדֶךָ וְהִנֵּה מִנְעָךָ יְיָ מִן יָקָר:</p>	<p>וַעֲתָה בָּרַח־לָךְ אֶל־מְקוֹמְךָ וּכְעַן אֵיזִיל לָךְ לְאַתְרֶךָ אֲמַרְתִּי כְּבֹד אֲכַבְּדֶךָ וְהִנֵּה מִנְעָךָ יְיָ מִן יָקָר:</p>
<p>And Balaam said unto Balak: 'Spoke I not also to thy messengers that thou didst send unto me, saying:</p>	<p>וַיֹּאמֶר בַּלַּעַם אֶל־בָּלָק הֲלֹא אָף אֶל־מְלָאכֶיךָ אֲשֶׁר־שָׁלַחְתָּ אֵלַי דִּבַּרְתִּי לֵאמֹר:</p>	<p>וַיֹּאמֶר בַּלַּעַם אֶל־בָּלָק הֲלֹא אָף אֶל־מְלָאכֶיךָ אֲשֶׁר־שָׁלַחְתָּ אֵלַי דִּבַּרְתִּי לֵאמֹר:</p>
<p>If Balak would give me his house full of silver and gold, I cannot go beyond the word of the LORD, to do either good or bad of mine own mind; what the LORD speaketh, that will I speak?</p>	<p>אִם יִתֵּן לִי בָלָק מְלֵי בֵיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב לֹא אוּכַל לַעֲבֹד אֶת־פִּי יְהוָה לַעֲשׂוֹת טוֹבָה אוֹ רָעָה מִלְּבִי אֲשֶׁר־יְדַבֵּר יְהוָה אֲתוֹ אֲדַבֵּר:</p>	<p>אִם יִתֵּן לִי בָלָק מְלֵא בֵיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב לֹא אוּכַל לַעֲבֹד אֶת־פִּי יְהוָה לַעֲשׂוֹת טוֹבָה אוֹ רָעָה מִלְּבִי אֲשֶׁר־יְדַבֵּר יְהוָה אֲתוֹ אֲדַבֵּר:</p>
<p>And now, behold, I go unto my people; come, and I will announce to thee what this people shall do to thy people in the end of days.'</p>	<p>וְכַעַן הֵאָנָה אֵיזִיל לַעֲמִי אֵיחָא אֲמַלְכְּנָךְ מָא דִּתַּעֲבִיד וְאַחֲוֵי לָךְ מָא דִּתַּעֲבִיד עִמָּא דְדִין לַעֲמָךְ בְּסוֹף יוֹמָא:</p>	<p>וַעֲתָה הִנְנִי הוֹלֵךְ לַעֲמִי לְכָה אִיעֲצֶךָ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָעָם הַזֶּה לַעֲמָךְ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים:</p>
<p>And he took up his parable, and said: The saying of Balaam the son of Beor, And the saying of the man whose eye is opened;</p>	<p>וַיִּטַּל מִתְּלִיה וַיֹּאמֶר אֵימַר בַּלַּעַם בֶּר בְּעוֹר וַיֹּאמֶר גִּיבְרָא דִּשְׁפִיר חֲזִי:</p>	<p>וַיִּשָּׂא מִשְׁלֹו וַיֹּאמֶר נָאִם בַּלַּעַם בְּנֹו בְּעוֹר וְנָאִם חֲגֹבֶר שְׁתָּם הָעֵין:</p>
<p>The saying of him who heareth the words of God, And knoweth the knowledge of the Most High, Who seeth the vision of the Almighty, Fallen down, yet with opened eyes:</p>	<p>אֵימַר דִּשְׁמַע מִימַר מִן קָדָם אֵל וַיֵּדַע מַדַּע מִן קָדָם עֲלֵאָה חֲזִיו מִן קָדָם שְׂדֵי חֲזִי שְׂכִיב וּמִתְגַּלִּי לִיָּה:</p>	<p>נָאִם שְׁמַע אֲמַר־אֵל וַיֵּדַע דַּעַת עֲלִיוֹן מִחֲזֵה שְׂדֵי יְחִיָּה נָפַל וּגְלִוי עֵינָיו:</p>
<p>I see him, but not now; I behold him, but not nigh; There shall step forth a star out of Jacob, And a scepter shall rise out of Israel, And shall smite through the corners of Moab, And break down all the sons of Seth.</p>	<p>חֲזִיִּיתִיה וְלֹא כְעַן סְכִיתִיה וְלִיתְוִהי קָרִיב כִּד יָקוּם מֶלֶכָּא מִיַּעֲקֹב וַיִּתְרַבָּא מִשִּׁיחָא מִיִּשְׂרָאֵל וַיִּקְטִיל רִבְרָבִי מוֹאָב וַיִּשְׁלֹוּט בְּכָל בְּנֵי אֲנָשָׁא:</p>	<p>אֲדַאֲנֹו וְלֹא עֲתָה אֲשׁוּרְנֹו וְלֹא קָרִיב דִּרְךָ כּוֹכָב מִיַּעֲקֹב וְקָם שִׁבְט מִיִּשְׂרָאֵל וּמַחֲץ פְּאִתֵּי מוֹאָב וְקִרְקֶר כָּל־בְּנֵי־שֵׁת:</p>

- (13) לעבור את פי ה'. כאן לא נאמר אלהי כמו שאמר בראשונה (לעיל כג, יח) לפי שידע שנבאש זהקצ"ה ונטרד:
 (14) הולך לעמי. מעתה הריני כשאר עמי שנסתלק הקצ"ה מעלי: לכה איעצך. מה לך לעשות ומה היא הענה אלהים של אלו שונא ומה הוא כו' כדאיתא בחלק (סנהדרין קו, א) מדע שזלעם השיא ענה זו להכשילם בזמנה שהרי נאמר (במדבר לא, טז) הן הנה היו לבני ישראל צדצר זלעם: אשר יעשה העם הזה לעמך. מקרא קצר הוא זה. איעצך להכשילם ואומר לך מה שהן עמידין להרע למואב באחרית הימים ומחץ פאתי מואב. התרגום מפרש קוצר העצרי ויקטול וכו':
 (16) ויודע דעת עליון. לכיון השעה שכוועם זה (ברכות ז, א):

18	And Edom shall be a possession, Seir also, even his enemies, shall be a possession; While Israel doeth valiantly.	וְהָיָה אֶדוֹם יְרֵשָׁה וְהָיָה יִרְשָׁה שְׂעִיר אֹיְבָיו וְיִשְׂרָאֵל עָשָׂה חֵיל:	וְהָיָה אֶדוֹם יְרֵשָׁה וְהָיָה יִרְשָׁה שְׂעִיר אֹיְבָיו וְיִשְׂרָאֵל עָשָׂה חֵיל:
19	And out of Jacob shall one have dominion, And shall destroy the remnant from the city.	וַיֵּרֶד מִיַּעֲקֹב וְהָאֲבִיד שָׁרִיד מִזֵּמִיר:	וַיֵּרֶד מִיַּעֲקֹב וְהָאֲבִיד שָׁרִיד מִזֵּמִיר:
20	And he looked on Amalek, and took up his parable, and said: Amalek was the first of the nations; But his end shall come to destruction.	וַיֵּרָא אֶת־עַמְלֵק וַיֵּשָׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר רֵאשִׁית גּוֹיִם עַמְלֵק וְאַחֲרֵיתוֹ עַד־אֲבָד:	וַיֵּרָא אֶת־עַמְלֵק וַיֵּשָׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר רֵאשִׁית גּוֹיִם עַמְלֵק וְאַחֲרֵיתוֹ עַד־אֲבָד:
21	And he looked on the Kenite, and took up his parable, and said: Though firm be thy dwelling-place, And though thy nest be set in the rock;	וַיֵּרָא אֶת־הַקֵּינִי וַיֵּשָׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר אֵיתָן מוֹשְׁבֶךָ וְשִׁים בְּסֹלֶעַ קִנְךָ:	וַיֵּרָא אֶת־הַקֵּינִי וַיֵּשָׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר אֵיתָן מוֹשְׁבֶךָ וְשִׁים בְּסֹלֶעַ קִנְךָ:
22	Nevertheless Kain shall be wasted; How long? Asshur shall carry thee away captive.	כִּי אִם־יִהְיֶה לְבָעֵר קַיִן עַד־מָה אֲשׁוּר תִּשְׁבֶּךָ:	כִּי אִם־יִהְיֶה לְבָעֵר קַיִן עַד־מָה אֲשׁוּר תִּשְׁבֶּךָ:
23	And he took up his parable, and said: Alas, who shall live after God hath appointed him?	וַיֵּשָׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר אֹיֵי מִי יִחְיֶה מִשְׁמוֹ אֵל:	וַיֵּשָׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר אֹיֵי מִי יִחְיֶה מִשְׁמוֹ אֵל:

(17) אראנו. רואה אני שזכו של יעקב וגדולתו אך לא עתה הוא אלא לאחר זמן: דרך בוכב. כתר גומו לשון (איכה ב, ד) דרך קשמו. שהכוז עוזר כחך. וזלע"ז דיטטינ"ט כלומר יקום מזל: וקם שבט. רודה ומושל: ומחץ פאתי מואב. זה דוד שנאמר זו (שמואל ב, ז) השכב אותם ארצה וימדד שני חבלים להמית וגו' (מדרש אגדה): וקרקר. לשון קורה כמו (מ"ב יט, כד) אני קרתי (ישעיה נא, א) מקצת צור נקרתם (משלל, יז) יקרוה עורצי נחל. פורוי"ר זלע"ז: כל בני שת. כל האומות שכולם ילאו מן שת בנו של אדם הראשון: (18) והיה ירשה שער אבינו. לאויביו ישראל: (19) וירד מיעקב. ועוד יהיה מושל אחר מיעקב: והאביד שריד מעיר. מעיר החסודה של אדום והיא רומי ועל מלך המשיח אומר כן שנאמר כן (תהלים עב, ח) וירד מים עד ים (עובדיה א, יח) ולא יהיה שריד לבית עשו: (20) וירא את עמלק. נסתכל צפורענותו של עמלק: ראשית גוים עמלק. הוא קדם את כולם להלחם בישראל וכן תרגם אונקלוס. ואחריתו להאצד בידם שנאמר (דברים כה, יט) תמחה את זכר עמלק: (21) וירא את הקני. לפי שהיה קני תקוע אלל עמלק כענין שנאמר (שמואל א טו, ו) ויאמר שאול אל הקני וגו' הזכירו אחר עמלק נסתכל בגדולתם של בני יתרו שנאמר זהם (דעה"א ב, נה) תרעתים שמעתים שוכתים (ספרי בהעלתך עח): איתן מושבך. תמה אני מהיכן זכית לכך הלא אתה עמי היית צענה (שמות א, י) הבה נתחכמה לו ועתה נתישבת צאיתן ומעוז של ישראל (סנהדרין קו, א): (22) כי אם יהיה לבער קין וגו'. אשריך שנתקעת לתוקף זה שאיך נטרד עוד מן העולם כי אף אם אתה עתיד לגלות עם עשרת השבטים ותהיה לבער ממקום שנתישבת שם מה צרך: עד מה אשור תשבך. עד היכן הוא מגלה אותך שמה לחלח וחזור אין זה טרוד מן העולם אלא טלטול ממקום למקום ותשוב עם שאר הגליות: (23) וישא משלו וגו'. כיון שהזכיר את שביית אשור אמר: אוי מי יחיה משמו אל. מי יכול להחיות את עצמו משומו את אלה שלא ישים עליו הגוזר את אלה שיעמוד כנחריז ויכלל את כל האומות ועוד יצאו לים מיד כתיים ויעברו כתיים שהן ארמיים בצירניות גדולות על אשור:

24	But ships shall come from the coast of Kittim, And they shall afflict Asshur, and shall afflict Eber, And he also shall come to destruction.	וַיָּבֹאוּ סִפִּינֵי מִיַּם תְּחִינִי וַיַּעֲבִיבוּ אֶשּׁוּר וַיַּעֲבִיבוּ עֵבֶר וְעֵבֶר יָבֹא אֶל הַחֲרָבָה	24
25	And Balaam rose up, and went and returned to his place; and Balak also went his way.	וַיָּקָם בִּלְעָם וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב לְמִקְוֵמוֹ וְקָם בָּלָק וַיָּזֶל וַיָּחֲבֵר לְאַתְרֵיהֶּ	25
XXV	And Israel abode in Shittim, and the people began to commit harlotry with the daughters of Moab.	וַיָּשָׁב יִשְׂרָאֵל בְּשִׁטִּים וַיַּחֲלֵהוּ הָעָם לְזִנוֹת אֶל-בָּנוֹת מוֹאָב	כא
2	And they called the people unto the sacrifices of their gods; and the people did eat, and bowed down to their gods.	וַתִּקְרְאוּ לָעָם לְזִבְחֵי אֱלֹהֵיהֶן וַיֵּשְׁתַּחֲווּ הָעָם וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְאֱלֹהֵיהֶן	2
3	And Israel joined himself unto the Baal of Peor; and the anger of the LORD was kindled against Israel.	וַיִּצְמַד יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעוֹר וַיִּחַר-אַף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל	3
4	And the LORD said unto Moses: 'Take all the chiefs of the people, and hang them up unto the LORD in face of the sun, that the fierce anger of the LORD may turn away from Israel.'	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה קַח אֶת כָּל-רָאשֵׁי הָעָם וְהוֹקֵעַ אוֹתָם לִפְנֵי יְהוָה נִגְדַת הַשָּׁמַשׁ וַיִּשָּׁב חֲרוֹן אַף-יְהוָה מִיִּשְׂרָאֵל	4
5	And Moses said unto the judges of Israel: 'Slay ye every one his men that have joined themselves unto the Baal of Peor.'	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-שֹׁפְטֵי יִשְׂרָאֵל הָרְגוּ אִישׁ אֶת-אִישׁוֹ הַנִּצְמָדִים לְבַעַל פְּעוֹר	5

- (24) וענו אשור וענו עבר. וענו אותם שבעצב הנהר: וגם הוא עדי אובד. וכן פירש (דניאל ז, יא) עד דקטילת חיותא והוצד גשמה: וצבים. ספינות גדולות כדכתיב (ישעיה לג, כא) וצי אדיר וצורני רבתי:
- (1) בשטים. כך שמה (סנהדרין קו, א): לזנות אל בנות מואב. על ידי עזת בלעם כדאיחא בחלק (שם):
- (2) וישתחוו לאלהיהן. כשתקף יצרו עליו ואומר לה השמע לי והיא מוציאה לו דמות פעור מחיקה ואומרת לו השתחוה לזה (תנחומא יח):
- (3) פעור. על שם שפוערין לפניו פי הטבעת ומוציאין רעיו וזו היא עבודתו: ויחר אף ה' בישראל. שלח זהם מגפה:
- (4) קח את כל ראשי העם. לשפוט את העובדים לפעור (סנהדרין לה, א): והוקע אותם. את העובדים. והוקע. היא תלייה (שם לד, ז) כמו שמצינו צני שאל (שמואל ב כא, ו) והוקענוס לה' ושם תלייה מפורשת. עובדי עבודת אלילים בסקילה וכל הנסקלים נחלין (סנהדרין מה, א): נגד השמש. לעין כל ומדרש אגדה (תנחומא יט) השמש מודיע את החוטאים העין נקפול מכנגדו והחמה זורחת עליו:
- (5) הרגו איש אנשיו. כל אחד ואחד מדייני ישראל היה הורג שנים ודייני ישראל ח' רצוא ושמונת אלפים כדאיחא בסנהדרין (יח, א):

- And, behold, one of the children of Israel came and brought unto his brethren a Midianitish woman in the sight of Moses, and in the sight of all the congregation of the children of Israel, while they were weeping at the door of the tent of meeting.
- 6 וַהֲנִה אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּא וְהָא גּוֹבְרָא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְרָב אֶל-אֶחָיו אֶת-הַמְדִּינִית לְעֵינֵי מֹשֶׁה וּלְעֵינֵי כָל-עֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל וַתֵּמָה בָּכִים פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:
- And when Phinehas, the son of Eleazar, the son of Aaron the priest, saw it, he rose up from the midst of the congregation, and took a spear in his hand.
- 7 וַיָּרָא פִּינְחָס בֶּן-אֱלֶעָזָר בֶּן-אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן וַיָּקָם מִתּוֹךְ הָעֵדָה וַיִּקַּח רֶמֶחַ בְּיָדוֹ:
- And he went after the man of Israel into the chamber, and thrust both of them through, the man of Israel, and the woman through her belly. So the plague was stayed from the children of Israel.
- 8 וַיָּבֹא אַחֵר אִישׁ-יִשְׂרָאֵל אֶל-הַקִּבְּה וַיִּדְקֹר אֶת-שְׁנֵיהֶם אֶת אִישׁ יִשְׂרָאֵל וְאֶת-הָאִשָּׁה אֶל-קִבְתָּהּ וַתַּעֲצֹר הַמִּגֵּפָה מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
- And those that died by the plague were twenty and four thousand.
- 9 וַיְהִיו הַמֵּתִים בַּמִּגֵּפָה אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים אֲלָף: (פ)

The Haftarah is Micah 5:6 – 6:8 on page 201.

- And the LORD spoke unto Moses, saying:
- 10 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימְרֵי:
- 'Phinehas, the son of Eleazar, the son of Aaron the priest, hath turned My wrath away from the children of Israel, in that he was very jealous for My sake among them, so that I consumed not the children of Israel in My jealousy.
- 11 פִּינְחָס (בספרי ספרד ואשכנז נהוג לכתוב פִּינְחָס בִּירֹד זעירא) בֶּן-אֱלֶעָזָר בֶּן-אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן הִשִּׁיב אֶת-חַמְתִּי מֵעַל בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאוֹ אֶת-קִנְאָתִי בְּתוֹכָם וְלֹא-כִלִּיתִי אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי:

(6) והנה איש וגו'. נתקצצו שצטו של שמעון אלל זמרי שהיה נשיא שלהם ואמרו לו אנו נדונין במיתה ואתה יושב וכו' כדאיתא באלו הן הנשרפין (שם פב, א): את המדינית. כוזי צת זור: לעיני משה. אמרו לו. משה. זו אסורה או מותרת אם תאמר אסורה צת יתרו מי התירה לך וכו' כדאיתא התם (שם): והמה בכים. נתעלמה ממנו הלכה (כל הצועל ארמית קנאין פוגעין צו) געו כולם בצכיה. צעגל עמד משה כנגד ששים רבוא שנאמר (שמות לב, כ) ויטחן עד אשר דק וגו'. וכאן רפו ידיו. אלא כדי שיצא פינחס ויטול את הראוי לו (סנהדרין שם. תנחומא כ):

(7) וירא פינחס. ראה מעשה ונוכר הלכה אמר לו למשה מקוצלני ממך הצועל ארמית קנאין פוגעין צו. אמר לו קריינא דאיגרתא איהו ליהוי פרוונקא מיד ויקח רומח צידו וגו' (סנהדרין שם):

(8) אל הקבה. אל האלה: אל קבתה. כמו (דברים יח, ג) הלחיים (ס"א אל הקיבה) והקיבה. כוון צתוך זכרות של זמרי ונקצות שלה וראו כולם שלא לחנם הרגם והרצה נסים נעשו לו כו' כדאיתא התם (סנהדרין פב, ב. ספרי קלא):

12	Wherefore say: Behold, I give unto him My covenant of peace;	לָכֵן אֶמַר הִנְנִי נֹתֵן לּוֹ אֶת־ בְּרִיתִי שָׁלוֹם: (בספרי ספרד ואשכנז וי"ו קטיעא)	12
13	and it shall be unto him, and to his seed after him, the covenant of an everlasting priesthood; because he was jealous for his God, and made atonement for the children of Israel.	וְהִיתָה לּוֹ וּלְזֶרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֻנָּה עוֹלָם תַּחַת אֲשֶׁר קָנָא לְאֱלֹהָיו וַיִּכַּפֵּר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	13
14	Now the name of the man of Israel that was slain, who was slain with the Midianitish woman, was Zimri, the son of Salu, a prince of a fathers' house among the Simeonites.	וְשֵׁם אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַמָּכָה אֲשֶׁר הָכָה אֶת־הַמְדִּינִית זִמְרִי בֶן־ סָלוּא נָשִׂיא בֵּית־אָב לְשִׁמְעוֹנִי:	14
15	And the name of the Midianitish woman that was slain was Cozbi, the daughter of Zur; he was head of the people of a fathers' house in Midian.	וְשֵׁם הָאִשָּׁה הַמְּדִינִית קֹזִבִּי בַת־צֹר רֹאשׁ אֲמוֹת בֵּית־ אָב בְּמִדְיָן הוּא: (פ)	15
16	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	16
17	'Harass the Midianites, and smite them;	צָרֹר אֶת־הַמְּדִינִים וְהַכִּיתֶם אוֹתָם:	17

(11) פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן. לפי שהיו השצטים מצזים אותו הראיתם בן פוטרי זה שפיטס אזי אמו עגלים לעבודת אלילים והרג נשיא שצט משראל לפיכך צא הכחוצ ויחסו אחר אהרן (סנהדרין פז, ב. סוטה מז): בקנאו את קנאתי. צנקמו את נקמתי. צקצפו את הקצף שהיה לי לקצף. כל לשון קנאה הוא המתחרה לנקום נקמת דבר אנפרטמנ"ט בלע"ז:

(12) את בריתי שלום. שמהא לו לצרית שלום כאדם המחזיק טובה וחנות למי שעושה עמו טובה אף כאן פירש לו הקצ"ה שלומותיו (סנהדרין שס):

(13) והיתה לו. צריתי זאת: ברית כהנת עולם. שאף על פי שכבר נתנה כהונה לזרעו של אהרן לא נתנה אלא לאהרן ולצניו שנמשחו עמו ולתולדותיהם שילידו אחר המשחתן אזל פינחס שנולד קודם לכן ולא נמשך לא צא לכלל כהונה עד כאן. וכן שנינו בזבחים (קא, ב) לא נמכה פינחס עד שהרגו לזמרי: לאלהיו. צשזיל אלהיו. כמו (במדבר יא, כט) המקנא אתה לי (זכריה ח, ב) וקנאתי לציון. צשזיל ציון:

(14) ושם איש ישראל וגו'. כשם שייחס את הצדיק לשבח ייחס את הרשע לגנאי (תנחומא פנחס ב): נשיא בית אב לשמעני. לאחד מחמשת צתי אצות שהיו לשצט שמעון. דבר אחר להודיע שצחו של פינחס שאף על פי שזה היה נשיא לא מנע את עצמו מלקנא לחילול השם לכן הודיעך הכחוצ מי הוא המוכה:

(15) ושם האשה המכה וגו'. להודיעך שנאמתן של מדיניים שהפקירו צת מלך לזנות כדי להחטיא את ישראל (שס): ראש אומות. אחד מחמשת (במדבר לא, ח) מלכי מדין את אורי ואת רקס ואת זור וגו' והוא היה חשוב מכולם שנאמר ראש אמות ולפי שנהג בזיון בעצמו להפקיר צמו מנאו שלישי (תנחומא שס): בית אב. חמשת צתי אצות היו למדין. (בראשית כה, ד) עיפה ועפר וחונון ואצידע ואלדעה וזה היה מלך לאחד מהם:

18	for they harass you, by their wives wherewith they have beguiled you in the matter of Peor, and in the matter of Cozbi, the daughter of the prince of Midian, their sister, who was slain on the day of the plague in the matter of Peor.'	כִּי צָרְרִים הֵם לָכֶם בְּנִכְלִיהֶם אֲשֶׁר-נִכְלּוּ לָכֶם עַל-דִּבְר־פְּעֹר וְעַל-דִּבְר־כִּזְבִּי בִת רָבָא דְּמִדְיָן אֲחֹתָהּוֹן דְּאַתְקַטִּילַת בְּיוֹמָא דְּמוֹתָנָא עַל עִסַּק פְּעֹר:	כִּי צָרְרִים הֵם לָכֶם בְּנִכְלִיהֶם אֲשֶׁר-נִכְלּוּ לָכֶם עַל-דִּבְר־פְּעֹר וְעַל-דִּבְר־כִּזְבִּי בִת רָבָא דְּמִדְיָן אֲחֹתָם הַמִּכָּה בְּיוֹם-הַמִּגַּפָּה עַל-דִּבְר־פְּעֹר:	18
XXVI	And it came to pass after the plague, that the LORD spoke unto Moses and unto Eleazar the son of Aaron the priest, saying:	וַיְהִי אַחֲרֵי הַמִּגַּפָּה (פ) וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה וְלֵאלְעָזָר בֶּר אֶהְרֹן כֹּהֵנָא לְמִימֹר:	וַיְהִי אַחֲרֵי הַמִּגַּפָּה (פ) וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה וְאֶל אֶלְעָזָר בֶּן-אֶהְרֹן הַכֹּהֵן לֵאמֹר:	XXVI
2	'Take the sum of all the congregation of the children of Israel, from twenty years old and upward, by their fathers' houses, all that are able to go forth to war in Israel.'	קִבִּילוּ יְת חוּשְׁבֹן כָּל כְּנֻשְׁתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִכַּבַּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲיָלָא לְבֵית אֲבֹתָהּוֹן כָּל נָפִיק חֵילָא בְּיִשְׂרָאֵל:	שְׂאוּ אֶת-רָאשׁוֹ כָּל-עֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמַעְלָה לְבֵית אֲבֹתָם כָּל-יֹצֵא צֶבָא בְּיִשְׂרָאֵל:	2
3	And Moses and Eleazar the priest spoke with them in the plains of Moab by the Jordan at Jericho, saying:	וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אִתָּם בְּעַרְבַת מוֹאָב עַל-יַרְדֵּן יְרִחוֹ לֵאמֹר:	וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אִתָּם בְּעַרְבַת מוֹאָב עַל-יַרְדֵּן יְרִחוֹ לֵאמֹר:	3
4	'[Take the sum of the people,] from twenty years old and upward, as the LORD commanded Moses and the children of Israel, that came forth out of the land of Egypt.'	מִבֶּן עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲיָלָא כְּמָא דְּפָקִיד יְיָ יְת מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל דְּנִפְקוּ מֵאֲרֻצֵּי מִצְרַיִם:	מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמַעְלָה כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת-מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַיֹּצֵאִים מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם:	4
5	Reuben, the first-born of Israel: the sons of Reuben: of Hanoch, the family of the Hanochites; of Pallu, the family of the Palluities;	רְאוּבֵן בְּכוֹר דְּיִשְׂרָאֵל בְּנֵי רְאוּבֵן חֲנוּךְ חֲנוּכִי לְפִלּוּא לְפִלּוּא זֶרְעִית פִּלּוּא:	רְאוּבֵן בְּכוֹר יִשְׂרָאֵל בְּנֵי רְאוּבֵן חֲנוּךְ מִשְׁפַּחַת הַחֲנֹכִי לְפִלּוּא מִשְׁפַּחַת הַפִּלְאִי:	5

(18) כי צוררים הם לכם וגו' על דבר פֵּעֹר. שהפקירו צנותיהם לזנות כדי להטעותכם אחר פֵּעֹר. ואת מואב לא לזה להשמיד מפני רות שהיתה עתידה ללדת מהם כדאמרין (בבבא קמא לח, ז):

(1) ויהי אחרי המגפה וגו'. משל לרועה שנכנסו זאבים לתוך עדורו והרגו בהן והוא מונה אותן לידע מנין הנוטרות. דבר אחר כשיצאו ממצרים ונמסרו למשה נמסרו לו צמנין עכשיו שקרב למות ולהחזיר לאנו מחזירם צמנין (תנחומא יד):

(2) לבית אבתם. על שצט האב יתיחסו ולא אחר האם (בבבא קט, ז):

(3) וידבר משה ואלעזר הכהן אִתָּם. דברו עמם על זאת שזיה המקום למנותם: לאמר. אמרו להם לריכים אתם להמנות:

(4) מבן עשרים שנה ומעלה כאשר צוה וגו'. שיהא מנינם מבן עשרים שנה ומעלה שנאמר (שמות ל, יג) כל העובר על הפקודים וגו':

(5) משפחת החנכי. לפי שהיו האומות מצוין אותם ואומרים מה אלו מתיחסין על שצטיהם סבורין הם שלא שלטו המצריים באומותיהם אם בגופם היו מושלים קל וחומר בצנותיהם לפיכך הטיל הקב"ה שמו עליהם ה"א מלד זה ויו"ד מלד זה למר מעיד אני עליהם שהם בני אצותיהם וזה הוא שמפורש על ידי דוד (תהלים קכב, ד) שבטי יא עדות לישראל (שהש"ר ד,

6 of Hezron, the family of the Hezronites; of Carmi, the family of the Carmites.	לְחֶצְרֹן מִשְׁפַּחַת הַחֶצְרֹנִי לְכַרְמִי זְרַעִית חֶצְרֹן לְכַרְמִי זְרַעִית פְּרָמִי:	6 לְחֶצְרֹן מִשְׁפַּחַת הַחֶצְרֹנִי לְכַרְמִי זְרַעִית חֶצְרֹן לְכַרְמִי זְרַעִית פְּרָמִי:
7 These are the families of the Reubenites; and they that were numbered of them were forty and three thousand and seven hundred and thirty.	7 אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת הָרֵאובֵנִי וְהֵיוּ מִנִּיחֵיהֶן אַרְבָּעִין וּשְׁלֹשָׁה וּשְׁבַע מֵאוֹת וּתְלָתִין:	7 אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת הָרֵאובֵנִי וְהֵיוּ מִנִּיחֵיהֶן אַרְבָּעִין וּשְׁלֹשָׁה וּשְׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים:
8 And the sons of Pallu: Eliab.	8 וּבְנֵי פָלוּא אֱלִיאָב:	8 וּבְנֵי פָלוּא אֱלִיאָב:
9 And the sons of Eliab: Nemuel, and Dathan, and Abiram. These are that Dathan and Abiram, the elect of the congregation, who strove against Moses and against Aaron in the company of Korah, when they strove against the LORD;	9 וּבְנֵי אֱלִיאָב נְמוּאֵל וְדָתָן וְאַבִּירָם הוּא דָתָן וְאַבִּירָם מְעַרְעֵי כְנֻשָׁתָא דְאַתְּכַנְשׁוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן בְּכַנְשָׁתָא דְקָרַח בְּאַתְּכַנְשִׁיהֶן עַל יְיָ:	9 וּבְנֵי אֱלִיאָב נְמוּאֵל וְדָתָן וְאַבִּירָם הוּא דָתָן וְאַבִּירָם (כ' קרואי) [ק' קריאין] הַעֲדָה אֲשֶׁר הִצּוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן בַּעֲדַת־קָרַח בְּהִצָּתָם עַל־יְהוָה:
10 and the earth opened her mouth, and swallowed them up together with Korah, when that company died; what time the fire devoured two hundred and fifty men, and they became a sign.	10 וּפְתַחַת אֶרֶץ יִת פּוֹמָה וּבִלְעַת יִתְהוּן וְיִת קָרַח בְּמוֹתָא דְכְנֻשָׁתָא כַּד אֲכַלַּת אִישָׁתָא יִת מֵאתָן וְחֲמִשִּׁין גּוֹבְרָא וְהוּוּ לְאֵת:	10 וּתְפַתַּח הָאָרֶץ אֶת־פִּיהָ וּתְבָלַע אֹתָם וְאֶת־קָרַח בְּמוֹת הַעֲדָה בְּאֶכְלֵי הָאֵשׁ אֶת חֲמִשִּׁים וּמֵאוֹתָיִם אִישׁ וַיְהִיו לְנֹס:
11 Notwithstanding the sons of Korah died not.	11 וּבְנֵי קָרַח לֹא מִיתוּ:	11 וּבְנֵי־קָרַח לֹא־מִתּוּ: (ס)
12 The sons of Simeon after their families: of Nemuel, the family of the Nemuelites; of Jamin, the family of the Jaminites; of Jachin, the family of the Jachinites;	12 בְּנֵי שִׁמְעוֹן לְזֶרְעֵיהֶן לְנְמוּאֵל זְרַעִית נְמוּאֵל לְיָמִין זְרַעִית יָמִין לְיָכִין זְרַעִית יָכִין:	12 בְּנֵי שִׁמְעוֹן לְמִשְׁפַּחַתָּם לְנְמוּאֵל מִשְׁפַּחַת הַנְּמוּאֵלִי לְיָמִין מִשְׁפַּחַת הַיָּמִינִי לְיָכִין מִשְׁפַּחַת הַיָּכִינִי:
13 of Zerah, the family of the Zerahites; of Shaul, the family of the Shaulites.	13 לְזֶרַח זְרַעִית זֶרַח לְשָׁאוּל זְרַעִית שָׁאוּל:	13 לְזֶרַח מִשְׁפַּחַת הַזֶּרַחִי לְשָׁאוּל מִשְׁפַּחַת הַשָּׁאוּלִי:

(יז). השם הזה מעיד עליהם לשכזטיהם לפיכך ככולם כחיצ החנכי הפלאי אצל צימנה (להלן מד) לא הוּרַךְ לומר משפחת הימני לפי שהשם קצוב צו יו"ד צראש וה"א צסוף:

(9) אשר הצו. את ישראל על משה: בהצתם. את העם על ה': הצו. השיאו את ישראל לריב על משה לשון הפעילו:

(10) ויהיו לנס. לאות ולזכרון (צמדצר יז, ה) למען אשר לא יקרב איש זר לחלוק עוד על הכהונה:

(11) ובני קרח לא מתו. הם היו צענה מחלה. וצעת המחלוקת הרהרו משוזה בלצם לפיכך נמצא להם מקום גבוה בגיהנם וישבו שם (צמ"ר):

(13) לזרח. הוא נוסח (שמות ו, טו). לשון נוסח. אצל משפחת אהד בטלה וכן חמש משבט בנימין שהרי בעשרה בני ירד למצרים (בראשית מו, כא) וכאן לא מנה אלא חמשה וכן אצלון לגד הרי שבע משפחות ומצאתי בגמרא ירושלמית (סוטה א, י) שכשמת אהרן נמלקו ענני כבוד ובאו הכנענים להלחם בישראל ונתנו לב לחזור למצרים וחזרו לאחוריהם ח' מסעות מהר ההר

14	These are the families of the Simeonites, twenty and two thousand and two hundred.	אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת הַשִּׁמְעוֹנִי שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אֶלֶף וּמֵאתַיִם: (ס)	אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת הַשִּׁמְעוֹנִי שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אֶלֶף וּמֵאתַיִם: (ס)	14
15	The sons of Gad after their families: of Zephon, the family of the Zephonites; of Haggi, the family of the Haggites; of Shuni, the family of the Shunites;	בְּנֵי גָד לְמִשְׁפַּחְתָּם לְצִפּוֹן מִשְׁפַּחַת הַצִּפּוֹנִי לְחָגִי מִשְׁפַּחַת הַחָגִי לְשׁוֹנֵי מִשְׁפַּחַת הַשּׁוֹנִי:	בְּנֵי גָד לְמִשְׁפַּחְתָּם לְצִפּוֹן מִשְׁפַּחַת הַצִּפּוֹנִי לְחָגִי מִשְׁפַּחַת הַחָגִי לְשׁוֹנֵי מִשְׁפַּחַת הַשּׁוֹנִי:	15
16	of Ozni, the family of the Oznites; of Eri, the family of the Erites;	לְאֹזְנֵי מִשְׁפַּחַת הָאֹזְנִי לְעֵרִי מִשְׁפַּחַת הָעֵרִי:	לְאֹזְנֵי מִשְׁפַּחַת הָאֹזְנִי לְעֵרִי מִשְׁפַּחַת הָעֵרִי:	16
17	of Arod, the family of the Arodites; of Areli, the family of the Arelites.	לְאַרְוֹד מִשְׁפַּחַת הָאַרְוֹדִי לְאַרְאֵלִי מִשְׁפַּחַת הָאַרְאֵלִי:	לְאַרְוֹד מִשְׁפַּחַת הָאַרְוֹדִי לְאַרְאֵלִי מִשְׁפַּחַת הָאַרְאֵלִי:	17
18	These are the families of the sons of Gad according to those that were numbered of them, forty thousand and five hundred.	אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי גָד לְמִנְיָהוֹן לְפָקְדֵיהֶם אַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת: (ס)	אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי גָד לְמִנְיָהוֹן לְפָקְדֵיהֶם אַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת: (ס)	18
19	The sons of Judah: Er and Onan; and Er and Onan died in the land of Canaan.	בְּנֵי יְהוּדָה עֵר וְאוֹנָן וְעֵר וְאוֹנָן בָּאָרֶץ כְּנָעַן:	בְּנֵי יְהוּדָה עֵר וְאוֹנָן וְעֵר וְאוֹנָן בָּאָרֶץ כְּנָעַן:	19
20	And the sons of Judah after their families were: of Shelah, the family of the Shelanites; of Perez, the family of the Perezites; of Zerah, the family of the Zerahites.	וְהָיוּ בְּנֵי יְהוּדָה לְזִרְעֹתָהוֹן לְשִׁלָּה זִרְעִית שְׁלָה לְפֶרֶץ זִרְעִית פֶּרֶץ לְזֶרַח זִרְעִית זֶרַח:	וְהָיוּ בְּנֵי יְהוּדָה לְמִשְׁפַּחְתָּם לְשִׁלָּה מִשְׁפַּחַת הַשִּׁלְנִי לְפֶרֶץ מִשְׁפַּחַת הַפֶּרְצִי לְזֶרַח מִשְׁפַּחַת הַזֶּרַחִי:	20
21	And the sons of Perez were: of Hezron, the family of the Hezronites; of Hamul, the family of the Hamulites.	וְהָיוּ בְּנֵי פֶרֶץ לְחֶצְרוֹן זִרְעִית חֶצְרוֹן לְחָמוּל זִרְעִית חָמוּל:	וְהָיוּ בְּנֵי פֶרֶץ לְחֶצְרוֹן זִרְעִית חֶצְרוֹן לְחָמוּל זִרְעִית חָמוּל:	21
22	These are the families of Judah according to those that were numbered of them, threescore and sixteen thousand and five hundred.	אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת יְהוּדָה לְמִנְיָהוֹן לְפָקְדֵיהֶם שְׁשָׁה וּשְׁבַעִים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת: (ס)	אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת יְהוּדָה לְמִנְיָהוֹן לְפָקְדֵיהֶם שְׁשָׁה וּשְׁבַעִים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת: (ס)	22

למוסרה שנאמר (דברים י, 1) ובני ישראל נסעו מבצרות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן והלא צהר ההר מת וממוסרה עד הר ההר שמונה מסעות יש למפרע אלא שחזרו לאחוריהם ורדפו בני לוי אחריהם להחזירם והרגו מהם שבע משפחות ומבני לוי נפלו ארבע משפחות משפחת שמעי ועזיאל ומבני יסיהר לא נמנו כאן אלא משפחת הקרחי והרביעית לא ידעתי מה היא. ורבי תנחומא (ויחי י) דרש שמתו במגפה דצדק בלעם אבל לפי החסרון שחסר משצט שמעון במנין זה ממנין הראשון שבמדבר סיני נראה שכל כ"ד אלף נפלו משצטו של שמעון:

(16) לאזני. אומר אני שזו משפחת אלזבון (בראשית מו, טז) ואיני יודע למה לא נקראת משפחתו על שמו:

23	The sons of Issachar after their families: of Tola, the family of the Tolaite; of Puvah, the family of the Punites;	בְּנֵי יִשָּׁשְׁכָר לְמִשְׁפַּחְתָּם תּוֹלָע מִשְׁפַּחַת הַתּוֹלָעִי לְפִנָּה זְרַעִית תּוֹלָע לְפִנָּה זְרַעִית פִּנָּה:	23
24	of Jashub, the family of the Jashubites; of Shimron, the family of the Shimronites.	לְיָשׁוּב מִשְׁפַּחַת הַיָּשׁוּבִי לְשִׁמְרֹן זְרַעִית יָשׁוּב לְשִׁמְרֹן זְרַעִית שִׁמְרֹן:	24
25	These are the families of Issachar according to those that were numbered of them, threescore and four thousand and three hundred.	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת יִשָּׁשְׁכָר לְמִנְיָנֵיהֶן לְפִקְדֵיהֶם אַרְבַּעַת וּשְׁשִׁים אַלֶּף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת: (ס)	25
26	The sons of Zebulun after their families: of Sered, the family of the Seredites; of Elon, the family of the Elonites; of Jahleel, the family of the Jahleelites.	בְּנֵי זְבוּלֹן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְסֶרֶד מִשְׁפַּחַת הַסֶּרְדִּי לְאֵלֹן מִשְׁפַּחַת הָאֵלְנִי לַיַּחֲלֵאל מִשְׁפַּחַת הַיַּחֲלֵאֲלִי:	26
27	These are the families of the Zebulunites according to those that were numbered of them, threescore thousand and five hundred.	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת הַזְּבוּלֹנִי לְפִקְדֵיהֶם שְׁשִׁים אַלֶּף וַחֲמִשָּׁה מֵאוֹת: (ס)	27
28	The sons of Joseph after their families: Manasseh and Ephraim.	בְּנֵי יוֹסֵף לְמִשְׁפַּחְתָּם מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם:	28
29	The sons of Manasseh: of Machir, the family of the Machirites—and Machir begot Gilead; of Gilead, the family of the Gileadites.	בְּנֵי מְנַשֶּׁה לְמִשְׁפַּחַת הַמַּכִּירִי וּמַכִּיר הוֹלִיד אֶת־גִּלְעָד לְגִלְעָד מִשְׁפַּחַת הַגִּלְעָדִי:	29
30	These are the sons of Gilead: of Iezer, the family of the Iezerites; of Helek, the family of the Helekites;	אֵלֶּה בְּנֵי גִלְעָד אִיעֶזֶר מִשְׁפַּחַת הָאִיעֶזְרִי לַחֲלֶק מִשְׁפַּחַת הַחֲלָקִי:	30

(24) לִישׁוּב. הוּא יוֹצֵא הָאִמּוֹר צִיּוֹרֵדֵי מִזְרָיִם (שֵׁם יג) כִּי כָל הַמִּשְׁפָּחוֹת נִקְרְאוּ עַל שֵׁם יוֹרְדֵי מִזְרָיִם. וְהַנּוֹלָדִין מִשֵּׁם וְהַלֵּאָה לֹא נִקְרְאוּ הַמִּשְׁפָּחוֹת עַל שֵׁם חוּץ מִמִּשְׁפַּחוֹת אֲפִרַּיִם וּמְנַשֶּׁה שְׁנוּלְדוּ כּוֹלָם צִמְרָיִם וְאֵרֶד וְנַעֲמָן בְּנֵי צִלְע בֶּן צִנְיָמִין וּמִזְלָתִי צִסְדּוֹ שֶׁל רֹבִי מִשֵּׁה הַדְרָשׁן שִׁירָדָה אֲמֵן לְמִזְרָיִם כְּשֶׁהִיָּתָה מַעֲבֹרָתָהּ מֵהֶם לִכְךָ נִחְלָקוּ לְמִשְׁפָּחוֹת כַּחֲזָרוֹן וְחִמּוּל שֶׁהֵיוּ בְנֵי צִיִּים לַיהוּדָה וְחִזְרוּ וּמִלְכִּיאֵל שֶׁהֵיוּ בְנֵי צִיִּים שֶׁל אֲשֶׁר. וְאִם אֲגִידָה הִיא הִרִיטּוּ צִוָּאֵם לֹאֹ אֹמֵר אֲנִי שֶׁהֵיוּ לְצִלְע בְּנֵי צִיִּים הִרְצָה וּמִשְׁנִים הִלְלוּ אֵרֶד וְנַעֲמָן יִצְחָק מִכָּל אִ' מִשְׁפָּחָה רַבָּה וְנִקְרְאוּ תּוֹלְדוֹת שֶׁאֵר הַצִּיִּים עַל שֵׁם צִלְע וְתּוֹלְדוֹת הַשְּׁנִיִּים הִלְלוּ נִקְרְאוּ עַל שֵׁם. וְכֵן אֲנִי אֹמֵר צִנְיָמִין מִכִּיר שֶׁנִּחְלָקוּ לְצ' מִשְׁפָּחוֹת אַחַת נִקְרְאָה עַל שְׁמוֹ וְאַחַת נִקְרְאָה עַל שֵׁם גִּלְעָד צִנּוֹ. ה' מִשְׁפָּחוֹת חֲסֵרוּ מִצִּנְיָמִין כֹּאֵן נִתְקִיָּמָה מִקְנֵת נְצוּחַת אִמּוֹ שֶׁקְרָאָתוֹ בֶּן אֹנִי (שֵׁם לה, יח) בֶּן אֲנִינוּתִי וּבְפִלְגֶּשׁ צִגְצָעָה (שׁוֹפְטִים כ) נִתְקִיָּמָה כּוֹלָה. ז' מִזְלָתִי צִסְדּוֹ שֶׁל רֹבִי מִשֵּׁה הַדְרָשׁן:

31	and of Asriel, the family of the Asrielites; and of Shechem, the family of the Shechemites;	וְאֶשְׂרִיאֵל מִשִּׁפְחַת הָאֶשְׂרִיאֵל וְשִׁכֶם מִשִּׁפְחַת הַשִּׁכְמִי:	וְאֶשְׂרִיאֵל וְזַרְעֵיתוֹ וְשִׁכֶם וְזַרְעֵיתוֹ:
32	and of Shemida, the family of the Shemidaites; and of Hopher, the family of the Hopherites.	וְשִׁמְיָדָע מִשִּׁפְחַת הַשִּׁמְיָדָעִי וְחֹפֶר מִשִּׁפְחַת הַחֹפְרִי:	וְשִׁמְיָדָע וְזַרְעֵיתוֹ וְחֹפֶר וְזַרְעֵיתוֹ:
33	And Zelophehad the son of Hopher had no sons, but daughters; and the names of the daughters of Zelophehad were Mahlah, and Noah, Hoglah, Milcah, and Tirzah.	וְזֶלְפֶּחָד בֶּן־חֹפֶר לֹא הָיוּ לוֹ בָּנִים כִּי אִם־בָּנוֹת וְשֵׁם בָּנוֹת זֶלְפֶּחָד מַחֲלָה וְנוֹעַה חֲגִלָּה מִלְכָּה וְתִרְצָה:	וְזֶלְפֶּחָד בֶּן־חֹפֶר לֹא הָיוּ לוֹ בָּנִים כִּי אִם־בָּנוֹת לִיה בָּנִין אֱלֹהִין בָּנִין וְשֵׁם בָּנוֹת זֶלְפֶּחָד מַחֲלָה וְנוֹעַה חֲגִלָּה מִלְכָּה וְתִרְצָה:
34	These are the families of Manasseh; and they that were numbered of them were fifty and two thousand and seven hundred.	אֵלֶּה מִשִּׁפְחַת מְנַשֶּׁה וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וְחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְשֶׁבַע מֵאוֹת: (ס)	אֵלֶּין וְזַרְעֵית מְנַשֶּׁה וּמִנִּיחֵהוֹן חֲמִשִּׁין וְתֵרִין אֶלְפִין וְשֶׁבַע מֵאָה:
35	These are the sons of Ephraim after their families: of Shuthelah, the family of the Shuthelahites; of Becher, the family of the Becherites; of Tahan, the family of the Tahanites.	אֵלֶּה בְּנֵי־אֶפְרַיִם לְמִשְׁפַּחָתָם לְשׁוֹתְלָח מִשִּׁפְחַת הַשְּׁתַּלְחִי לְבֶכֶר מִשִּׁפְחַת הַבְּכָרִי לְתַחַן מִשִּׁפְחַת הַתַּחְנִי:	אֵלֶּין בְּנֵי אֶפְרַיִם לְזַרְעֵיתָהוֹן לְשׁוֹתְלָח וְזַרְעֵיתוֹ שׁוֹתְלָח לְבֶכֶר וְזַרְעֵיתוֹ בְּכָר לְתַחַן וְזַרְעֵיתוֹ תַּחַן:
36	And these are the sons of Shuthelah: of Eran, the family of the Eranites.	וְאֵלֶּה בְּנֵי שׁוֹתְלָח לְעֶרָן מִשִּׁפְחַת הָעֶרְנִי:	וְאֵלֶּין בְּנֵי שׁוֹתְלָח לְעֶרָן וְזַרְעֵיתוֹ עֶרָן:
37	These are the families of the sons of Ephraim according to those that were numbered of them, thirty and two thousand and five hundred. These are the sons of Joseph after their families.	אֵלֶּה מִשִּׁפְחַת בְּנֵי־אֶפְרַיִם לְפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וְשָׁלֹשִׁים אֶלֶף וְחֲמִשָּׁה מֵאוֹת אֶלֶּה בְּנֵי־יוֹסֵף לְמִשְׁפַּחָתָם: (ס)	אֵלֶּין וְזַרְעֵית בְּנֵי אֶפְרַיִם לְמִנִּיחֵהוֹן תְּלָתִין וְתֵרִין אֶלְפִין וְחֲמִישָׁה מֵאָה אֵלֶּין בְּנֵי יוֹסֵף לְזַרְעֵיתָהוֹן:
38	The sons of Benjamin after their families: of Bela, the family of the Belaïtes; of Ashbel, the family of the Ashbelites; of Ahiram, the family of the Ahiramites;	בְּנֵי בִנְיָמִן לְמִשְׁפַּחָתָם לְבֶלַע מִשִּׁפְחַת הַבְּלָעִי לְאֶשְׁבֶּל מִשִּׁפְחַת הָאֶשְׁבֶּלִי לְאֶחִירָם מִשִּׁפְחַת הָאֶחִירָמִי:	בְּנֵי בִנְיָמִן לְזַרְעֵיתָהוֹן לְבֶלַע וְזַרְעֵיתוֹ בְּלַע לְאֶשְׁבֶּל וְזַרְעֵיתוֹ אֶשְׁבֶּל לְאֶחִירָם וְזַרְעֵיתוֹ אֶחִירָם:
39	of Shephupham, the family of the Shuphamites; of Hupham, the family of the Huphamites.	לְשׁוּפָם מִשִּׁפְחַת הַשׁוּפָמִי לְחוּפָם מִשִּׁפְחַת הַחוּפָמִי:	וְזַרְעֵית שׁוּפָם לְחוּפָם וְזַרְעֵית חוּפָם:

(36) ואלה בני שותלח וגו'. שאר בני שותלח נקראו תולדותיהם על שם שותלח ומערן יצאה משפחה רבה ונקראת על שמו ונחשבו בני שותלח לשתי משפחות לא וחשוב ותמלא צפרשה זו חמשים ושבע משפחות ומצני לוי שמונה הרי ששים וחמש וזה שנאמר (דברים 1, 1) כי אתם המעט וגו' ה"א מעט חמשה אתם חסרים ממשפחות כל העמים שהן שבעים אף זה הצנתי מיסודו של רבי משה הדרשן. אך הורכבתי לפחות ולהוסיף בדבריו:

(38) לאחירם. הוא אחי (צראשית מו, כא) שירד למצרים ולפי שנקרא על שם יוסף שהיה אחיו ורם ממנו נקרא אחירם:

40	And the sons of Bela were Ard and Naaman; [of Ard,] the family of the Ardites; of Naaman, the family of the Naamites.	וַיְהִיו בְּנֵי-בֶלַע אֲרָד וְנַעֲמָן מִשְׁפַּחַת הָאֲרָדִי לְנַעֲמָן מִשְׁפַּחַת הַנַּעֲמִי:	40
41	These are the sons of Benjamin after their families; and they that were numbered of them were forty and five thousand and six hundred.	אֵלֶּה בְּנֵי-בִנְיָמִן לְמִשְׁפַּחֹתָם וּמִנִּגְיֵהוֹן אַרְבַּעִין וַחֲמִשָּׁא אַלְפִין וְשֵׁשׁ מֵאוֹת:	41
42	These are the sons of Dan after their families: of Shuham, the family of the Shuhamites. These are the families of Dan after their families.	אֵלֶּה בְּנֵי-דָן לְמִשְׁפַּחֹתָם לְשׁוֹחֵם מִשְׁפַּחַת הַשׁוּחָמִי אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת דָּן לְמִשְׁפַּחֹתָם:	42
43	All the families of the Shuhamites, according to those that were numbered of them, were threescore and four thousand and four hundred.	כָּל-מִשְׁפַּחַת הַשׁוּחָמִי לִפְקֻדֵיהֶם אַרְבַּעַה וְשָׁשִׁים אַלְף וָאַרְבַּע מֵאוֹת:	43
44	The sons of Asher after their families: of Imnah, the family of the Imnites; of Ishvi, the family of the Ishvites; of Beriah, the family of the Beriites.	בְּנֵי אָשֶׁר לְמִשְׁפַּחֹתָם לִיִּמְנָה מִשְׁפַּחַת הַיִּמְנָה לְיִשְׁוִי מִשְׁפַּחַת הַיִּשְׁוִי לְבִרְיָעָה מִשְׁפַּחַת הַבִּרְיָעִי:	44
45	Of the sons of Beriah: of Heber, the family of the Heberites; of Malchiel, the family of the Malchielites.	לְבִנְי בִרְיָעָה לְחֶבֶר מִשְׁפַּחַת הַחֶבְרִי לְמַלְכִּיָּאל מִשְׁפַּחַת הַמַּלְכִּיָּאֵלִי:	45
46	And the name of the daughter of Asher was Serah.	וְשֵׁם בֵּת-אָשֶׁר שֶׁרָח:	46
47	These are the families of the sons of Asher according to those that were numbered of them, fifty and three thousand and four hundred.	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת בְּנֵי-אָשֶׁר לִפְקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וַחֲמִשִּׁים אַלְף וָאַרְבַּע מֵאוֹת:	47
48	The sons of Naphtali after their families: of Jahzeel, the family of the Jahzeelites; of Guni, the family of the Gunites;	בְּנֵי נַפְתָּלִי לְמִשְׁפַּחֹתָם לְיַחְצִאֵל מִשְׁפַּחַת הַיַּחְצִאֵלִי לְגֻנִי מִשְׁפַּחַת הַגֻּנִי:	48
49	of Jezer, the family of the Jezerites; of Shillem, the family of the Shillemites.	לְיֵצֶר מִשְׁפַּחַת הַיֵּצְרִי לְשִׁלֵּם מִשְׁפַּחַת הַשִּׁלְמִי:	49

(39) שפופם. הוא מופיס (נראשית שס) על שם שהיה יוסף שפוף צין האומות:

(42) לשוחם. הוא חושיס (שס כג):

(46) ושם בת אשר שרח. לפי שהיתה קיימת בחיים מנאה כאן (סוטה יג, א):

50	These are the families of Naphtali according to their families; and they that were numbered of them were forty and five thousand and four hundred.	אלה משפחות נפתלי אליו זרעית נפתלי למשפחתם ופקדיהם חמשה וארבעים אלף וארבע מאות: וחמשה אלפין וארבע מאה:	50
51	These are they that were numbered of the children of Israel, six hundred thousand and a thousand and seven hundred and thirty.	אלה פקודי בני ישראל שש מאות אלף וארבע מאות ושלשים: (פ) אליו מנני בני ישראל שית מאה וחד אלפין שבע מאה ותלתין:	51
52	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וידבר יהוה אל משה לאמר: ומליל יי עם משה למימר:	שלישי כג
53	'Unto these the land shall be divided for an inheritance according to the number of names.	לאלה תחלק הארץ בנחלה במספר שמות: לאליו תתפליג ארעא באחסנא במנין שמון:	53
54	To the more thou shalt give the more inheritance, and to the fewer thou shalt give the less inheritance; to each one according to those that were numbered of it shall its inheritance be given.	לרב תרבה נחלתו ולמעט תמעט נחלתו איש לפי פקדיו יתן נחלתו: לסגיא תסגון אחסנתהון ולזעירי תזערון אחסנתהון גבר לפום מנינהו תתיהב אחסנתיה:	54
55	Notwithstanding the land shall be divided by lot; according to the names of the tribes of their fathers they shall inherit.	אך בגורל יחלק את הארץ לשמות משותפותם ינחלו: ברם בעדבא תתפליג ארעא לשמהת שבטי אבותהון יחסגון:	55
56	According to the lot shall their inheritance be divided between the more and the fewer.'	על פי הגורל תחלק נחלתו בין רב למעט: (ס) על פום עדבא תתפליג אחסנתהון בין סגיא לזעירי:	56

(53) לאלה תחלק הארץ. ולא לפחותים מנן עשרים אף על פי שצאו לכלל עשרים בטרם חלוק הארץ שהרי שבע שנים כצו ושבע חלקו לא נטלו חלק בארץ אלא אלו שש מאות אלף ואלף ואם היה לאחד מהם ששה בנים לא נטלו אלא חלק אציהם לבדו (ספרי קלז. ב"ב קיז, א):

(54) לרב תרבה נחלתו. לשבט שהיה מרובה באוכלוסין נתנו חלק רב ואף על פי שלא היו החלקים שוים שהרי הכל לפי רצוי השבט חלקו החלקים לא עשו אלא על ידי גורל והגורל היה על פי רוח הקודש כמו שמפורש בצבא בתרא (קכב, א) אלעזר הכהן היה מלוכש באורים ותומים ואומר ברוח הקודש אם שבט פלוני עולה תחום פלוני עולה עמו והשבטים היו כתובים ב"ב פתקין וי"ב גבולים ב"ב פתקין וכללם בקלפי והנשיא מכניס ידו לתוכה ונוטל שני פתקין עולה בידו פתק של שם שבטו ופתק של גבול המפורש לו והגורל עזמו היה כוונתו ואומר אני הגורל עליתי לגבול פלוני לשבט פלוני שנאמר על פי הגורל ולא נחלקה הארץ צמדה לפי שיש גבול משותף מחברו אלא בשומא בית כור רע כנגד בית סאה טוב הכל לפי הדמים (תנחומא ו):

(55) לשמות משותפותם ינחלו. אלו יוצאי מצרים (ב"ב קיז, א) שנה הכתוב נחלה זו מכל הנחלות שבתורה שכל הנחלות החיים יורשים את המתים וכאן מתים יורשים את החיים. כיצד שני אחים מיוצאי מצרים שהיו להם בנים צבאי הארץ לזה אחד ולזה שלשה. האחד נטל חלק אחד והשלשה נטלו שלשה שנאמר לאלה תחלק הארץ חזרה נחלתן אלל אבי אביהן וחלקו הכל בשוה. וזה שנאמר לשמות משותפותם ינחלו. שאחר שנטלו הבנים חלקיה לפי האצות שיצאו ממצרים ואלו מתחלה חלקיה למנין יוצאי מצרים לא היו נוטלין אלו הד' אלא שני חלקים עכשיו נטלו ד' חלקים: אך בגורל. יצאו יהושע וכלב וכן הוא אומר (שופטים א, כ) ויתנו לכלב את חצרון כאשר דבר משה ואומר (יהושע יט, ג) על פי ה' נתנו לו את העיר אשר שאל (ב"ב קכב, א): משותפותם ינחלו. יצאו גרים ועבדים (ספרי קלז):

<p>And these are they that were numbered of the Levites after their families: of Gershon, the family of the Gershonites; of Kohath, the family of the Kohathites; of Merari, the family of the Merarites.</p>	<p>וְאֵלֶּה פְּקוּדֵי הַלְוִי לְמִשְׁפַּחְתָּם וְאֵלֶּיִן מִנִּי לְיוֹנָי לְזַרְעֵיהֶן לְגֶרְשֹׁן מִשְׁפַּחַת הַגִּרְשֹׁנִי לְקָהַת מִשְׁפַּחַת הַקְּהַתִּי לְמֶרָרִי מִשְׁפַּחַת הַמֶּרָרִי:</p>	<p>57</p>
<p>These are the families of Levi: the family of the Libnites, the family of the Hebronites, the family of the Mahlites, the family of the Mushites, the family of the Korahites. And Kohath begot Amram.</p>	<p>אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת לְוִי מִשְׁפַּחַת הַלִּבְנִי מִשְׁפַּחַת הַחֶבְרֹנִי מִשְׁפַּחַת הַמַּחְלִי מִשְׁפַּחַת הַמוֹשִׁי וְקָהַת אוֹלִיד יֵת עַמְרָם:</p>	<p>58</p>
<p>And the name of Amram's wife was Jochebed, the daughter of Levi, who was born to Levi in Egypt; and she bore unto Amram Aaron and Moses, and Miriam their sister.</p>	<p>וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ עַמְרָם יוֹכְבֵד בַּת לְוִי אֲשֶׁר יָלְדָה אֹתָהּ לְלֵוִי בְּמִצְרַיִם וְתָלַד לְעַמְרָם אֶת־ אֶהֱרֹן וְאֶת־מֹשֶׁה וְאֶת מִרְיָם אֲחֹתָם:</p>	<p>59</p>
<p>And unto Aaron were born Nadab and Abihu, Eleazar and Ithamar.</p>	<p>וַיִּלְדוּ לְאַהֲרֹן אֶת־נָדָב וְאֶת־אֲבִיהוּא אֶת־אֶלְעָזָר וְאֶת־אִיתָמָר:</p>	<p>60</p>
<p>And Nadab and Abihu died, when they offered strange fire before the LORD.</p>	<p>וּמִית נָדָב וְאֲבִיהוּא בְּקָרוֹבִיחַן אִשְׁתָּא נֹכְרִיתָא קִדְּם יְיָ:</p>	<p>61</p>
<p>And they that were numbered of them were twenty and three thousand, every male from a month old and upward; for they were not numbered among the children of Israel, because there was no inheritance given them among the children of Israel.</p>	<p>וַהֲיוּ מִנִּיחֵיהֶן עֶשְׂרִין וְשָׁלֹשׁ אֲלֶף כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וּמַעְלָה כִּי לֹא הִתְּפַקְדּוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי לֹא־נָתַן לָהֶם נַחֲלָה בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>62</p>
<p>These are they that were numbered by Moses and Eleazar the priest, who numbered the children of Israel in the plains of Moab by the Jordan at Jericho.</p>	<p>אֵלֶּה פְּקוּדֵי מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֲשֶׁר פָּקְדּוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יְרִיחוֹ:</p>	<p>63</p>

(56) על פי הגורל. הגורל היה מדבר כמו שפירשתי. מגיד שנתחלקה צרוח הקודש. לכן נאמר על פי ה':

(58) אלה משפחת לוי. חסר כאן משפחת השמעוני והעזראלי וקצת מן היזרעאלי:

(59) אשר ילדה אותה ללוי. אשמו ילדמה צמארים [ילדמה צמארים] ואין הורטה צמארים. כשנכנסו לתוך החומה

ילדמה והיא השלימה מנין השבעים. שהרי צפרטן אי אמה מוצא אלא ששים ותשע (סוטה יב, א):

(62) כי לא התפקדו בתוך בני ישראל. להיות נמנין בני עשרים שנה ומה מעם: כי לא נתן להם נחלה. והנמנין מנין

עשרים שנה היו בני נחלה שנאמר איש לפי פקודיו יותן נחלתו:

<p>64 But among these there was not a man of them that were numbered by Moses and Aaron the priest, who numbered the children of Israel in the wilderness of Sinai.</p>	<p>וּבְאֵלֶּיךָ לֹא הָיָה גִבֹּר מִמִּנֵּי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן כֹּהֲנָא דְּמִנּוּ יִתְּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר דְּסִינַי:</p>	<p>64 וּבְאֵלֶּה לֹא־הָיָה אִישׁ מִפְּקוּדֵי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֲשֶׁר פָּקְדוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר סִינַי:</p>
<p>65 For the LORD had said of them: 'They shall surely die in the wilderness.' And there was not left a man of them, save Caleb the son of Jephunneh, and Joshua the son of Nun.</p>	<p>אֲרִי אָמַר יי לְהוֹן מָמַת יְמוּתוֹן בְּמִדְבָּרָא וְלֹא אִשְׁתָּאָר מִנְהוֹן אִנְשׁ אֱלֵהֵן כָּלֵב בֶּר יֶפֶונֶה וִיחוֹשֶׁעַ בֶּר נוּן:</p>	<p>65 כִּי־אָמַר יְהוָה לָהֶם מוֹת יָמוּתוּ בְּמִדְבָּר וְלֹא־נֹתַר מֵהֶם אִישׁ כִּי אִם־כָּלֵב בֶּן־יִפְנֶה וִיחוֹשֶׁעַ בֶּן־נֹון: (ס)</p>
<p>XXVII Then drew near the daughters of Zelophehad, the son of Hopher, the son of Gilead, the son of Machir, the son of Manasseh, of the families of Manasseh the son of Joseph; and these are the names of his daughters: Mahlah, Noah, and Hoglah, and Milcah, and Tirzah.</p>	<p>וּקְרִיבָא בְּנֹת צִלְפָּחַד בֶּר חֹפֶר בֶּר גִּלְעָד בֶּר מַכִּיר בֶּר מְנַשֶּׁה לְזִרְעֵית מְנַשֶּׁה בֶּר יוֹסֵף וְאֵלֶּיךָ שְׁמֹת בְּנֹתֶיהָ מַחֲלָה נָעֻה וְחֻגְלָה וּמִלְכָּה וְתִרְצָה:</p>	<p>XXVII וַתִּקְרְבֵנָה בָּנוֹת צִלְפָּחַד בֶּן־חֹפֶר בֶּן־גִּלְעָד בֶּן־מַכִּיר בֶּן־מְנַשֶּׁה לְמִשְׁפַּחַת מְנַשֶּׁה בֶּן־יוֹסֵף וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֹתָיו מַחֲלָה נָעֻה וְחֻגְלָה וּמִלְכָּה וְתִרְצָה:</p>
<p>2 And they stood before Moses, and before Eleazar the priest, and before the princes and all the congregation, at the door of the tent of meeting, saying:</p>	<p>וּקְמָא קָדָם מֹשֶׁה וְקָדָם אֱלִעֶזֶר כֹּהֲנָא וְקָדָם רַבְרַבֵּיָא וְכָל כְּנִשְׁתָּא בְּתַרְע מִשְׁכָּן זְמָנָא לְמִימַר:</p>	<p>2 וַתַּעֲמִדְנָה לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֶי אֱלִעֶזֶר הַכֹּהֵן וּלְפָנֵי הַנְּשִׂאִים וְכָל־הָעֵדָה פָּתַח אֹהֶל־מוֹעֵד לֵאמֹר:</p>
<p>3 'Our father died in the wilderness, and he was not among the company of them that gathered themselves together against the LORD in the company of Korah, but he died in his own sin; and he had no sons.</p>	<p>אֲבוּנָא מֵיַת בְּמִדְבָּרָא וְהוּא לֹא הָיָה בְּגוּ כְּנִשְׁתָּא דְּאַזְדָּמְנוּ עַל יי בְּכִנְשְׁתָּא דְּקִרַח אֲרִי בְּחוּבִיָּה מֵיַת וּבְנִין לֹא הָיוּ לֵיהּ:</p>	<p>3 אֲבִינוֹ מָת בְּמִדְבָּר וְהוּא לֹא־הָיָה בְּתוֹךְ הָעֵדָה הַנוֹעֲדִים עַל־יְהוָה בַּעֲדַת־קִרַח כִּי־בַחֲטָאוֹ מָת וּבָנִים לֹא־הָיוּ לוֹ:</p>

(64) ובאלה לא היה איש וגו'. אבל על הנשים לא נגזרה גזרת המרגלים. לפי שהן היו מחזקות את הארץ. האנשים אומרים (במדבר יד, ד) נתנה ראש ונשובה מצרימה. והנשים אומרות (להלן כז, ד) תנה לנו אחוזה. לכך נסמכה פרשת צנות ללפחד לכאן:

(1) למשפחת מנשה בן יוסף. למה נאמר והלא כבר נאמר בן מנשה אלא לומר לך יוסף חזב את הארץ שנאמר (בראשית ג, כה) והעליתם את עצמותי וגו' וצנתינו חזבו את הארץ שנאמר תנה לנו אחוזה. וללמדך שהיו כולם זדיקים שכל מי שמעשיו ומעשה אבותיו ופרט לך הכתוב באחד מהם ליחסו לשבח הרי זה זדיק בן זדיק. ואם יחסו לגנאי כגון (מ"ב כה, כה) בא ישמעאל בן נתניה בן אלישמע בידוע שכל הנזכרים עמו רשעים היו (ספרי שם): מחלה בעה וגו'. ולהלן הוא אומר (במדבר לו, יא) ותהיינה מחלה תרצה. מגיד שכולן שקולות זו כזו לפיכך שנה את סדרן (ספרי שם):

(2) לפני משה ולפני אלעזר. מגיד שלא עמדו לפנייהם אלא בשנת הארבעים אחר שמת אהרן (שם): לפני משה. ואחר כך לפני אלעזר אפשר אם משה לא ידע אלעזר ידע אלא סרס המקרא ודרשהו דברי רבי יאשיה אבא חנן משום רבי אלעזר אומר צבית המדרש היו יושבים ועמדו לפני כולם (ב"ב קט, ב. ספרי שם):

(3) והוא לא היה וגו'. לפי שהיו צאות לומר בחטאו מת נזקקו לומר לא בחטא מתלוננים ולא בעדת קרח שהיו על הקצ"ה אלא בחטאו לצדו מת ולא החטיא את אחרים עמו רבי עקיבא אומר מקושש עזים היה ורבי שמעון אומר מן המעפילים היה (ב"ב קי"ח, ב. ספרי שם. שנת לו, ב. לו, א):

- 4 Why should the name of our father be done away from among his family, because he had no son? Give unto us a possession among the brethren of our father.
לָמָּה יִגָּרַע שֵׁם־אֲבִינוֹ מִתּוֹךְ מִשְׁפַּחְתּוֹ כִּי אֵין לוֹ בֶּן תְּנֶה־לָּנוּ אֲחִיָּה בְּתוֹךְ אֲחֵי אֲבִינוֹ: לָמָּה יִתְמַנַּע שְׁמָא דְאֲבִינָא מִגּוֹ זְרַע־יִתִּיָּה אֲרִי לִית לִיָּה בֶר הַב לָנָא אַחְסָנָא בְּגוֹ אֲחֵי אֲבִינָא:
- 5 And Moses brought their cause before the LORD.
וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת־מִשְׁפָּטָן לִפְנֵי יְהוָה: (פ)
- 6 And the LORD spoke unto Moses, saying:
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וַיֹּאמֶר יי לְמֹשֶׁה לְמִימַר:
- 7 'The daughters of Zelophehad speak right: thou shalt surely give them a possession of an inheritance among their father's brethren; and thou shalt cause the inheritance of their father to pass unto them.
כֹּן בָּנוֹת צִלְפַּחַד דְּבִרְתִּי נָתַן תַּתָּן לָהֶם אֲחֻזַּת נַחֲלָה בְּתוֹךְ אֲחֵי אֲבִיהֶם וְהִעֲבַרְתָּ אֶת־נַחֲלַת אֲבִיהֶן לָהֶן:
- 8 And thou shalt speak unto the children of Israel, saying: If a man die, and have no son, then ye shall cause his inheritance to pass unto his daughter.
וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר אִישׁ כִּי־יָמוּת וּבֶן אֵין לוֹ וְהִעֲבַרְתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְבָתּוֹ: וְעַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּמַלִּיל לְמִימַר גְּבֵר אֲרִי יָמוּת וְבֵר לִית לִיָּה וְהִעֲבִירוֹן יֵת אַחְסָנִיתִיָּה לְבִרְתִּיָּה:
- 9 And if he have no daughter, then ye shall give his inheritance unto his brethren.
וְאִם־אֵין לוֹ בֵּת וְנָתַתֶּם אֹת־נַחֲלָתוֹ לְאֲחָיו: וְאִם לִית לִיָּה בִרְתָּא וְתַתָּנוֹן יֵת אַחְסָנִיתִיָּה לְאֲחֹהֵי:
- 10 And if he have no brethren, then ye shall give his inheritance unto his father's brethren.
וְאִם־אֵין לוֹ אֲחִים וְנָתַתֶּם אֹת־נַחֲלָתוֹ לְאֲחֵי אֲבִיו: וְאִם לִית לִיָּה אֲחִין וְתַתָּנוֹן יֵת אַחְסָנִיתִיָּה לְאֲחֵי אֲבִיָּה:

(4) לָמָּה יִגָּרַע שֵׁם אֲבִינוֹ. אֲנוּ צִמְקוֹס בֶּן עֹמֵדוֹת וְאִם אֵין הַנִּקְצוֹת חֲשׂוֹבוֹת זֶרַע תַּחֲבֹס אֲמָנוּ לִיבֹס (צ"צ קיט, ז): כִּי אֵין לוֹ בֶּן. הֵא אִם הִיָּה לוֹ בֶּן לֹא הָיוּ תּוֹצְעוֹת כָּלוּם. מַגִּיד שְׂחֻכְמִיּוֹת הָיוּ:

(5) וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת מִשְׁפָּטָן. נִתְעַלְמָה הַלֵּכָה מִמֶּנּוּ וְכֹאֵן נִפְרַע עַל שְׂנֵטֶל עֲטֶרֶה לֹמֵר (דְּצִרִים א, יז) וְהַדְּצֵר אֲשֶׁר יִקְשֶׁה מִכֶּסֶם תַּקְרִיבֹן אֵלַי. דְּצֵר אַחֵר רָאוּיָה הִיָּתָה פֶּרֶשָׁה זוֹ לְהַכְתֵּב עַל יְדֵי מֹשֶׁה אֲלֵא שֹׁכֵי צִנוֹת לְפִחָד וּנְכַחְצָה עַל יֶדֶן (סְנֵה דְרִין ח, א):

(7) כֹּן בָּנוֹת צִלְפַּחַד דְּבִרְתִּי. כְּתֻרְגֹּמוֹ יֵאוֹת כֶּן כְּתוּצָה פֶּרֶשָׁה זוֹ לִפְנֵי צִמְרוֹס (סְפִרִי קֶלֶד) מַגִּיד שְׂרָאֲתָה עֵינָן מֵה שְׁלֹא רָאֲתָה עֵינָיו שֶׁל מֹשֶׁה: כֹּן בָּנוֹת צִלְפַּחַד דְּבִרְתִּי. יִפֶּה תַצְעוּ. אֲשֶׁרִי אָדָם שֶׁהַקְצִיָּה מוֹדֶה לְדְצִרִיו (שֵׁס): נָתַן תַּתָּן. שְׂנֵי חֲלָקִים, חֲלָק אֲצִיָּהֶן שֶׁהִיָּה מִיּוֹצֵאֵי מִנְרִיס וְחֲלָקוֹ עִם אֲחֵיו צִנְכְּסִי חִפֵּר (צ"צ קיח, ז. סְפִרִי שֵׁס): וְהִעֲבַרְתָּ. לְשׁוֹן הִעֲבָרָה (ס"א עֲבָרָה) הוּא צִמִּי שֶׁאֵינוֹ מַנִּיחַ בֶּן לְיֹרְשׁוֹ (צ"צ קטז, א). דְּצֵר אַחֵר עַל שֵׁם שֶׁהָיָה מַעֲבָרָת נַחֲלָה מִשְׁבָּט לְשִׁבְטָה שְׂנֵה וְעֵלָה יֹרְשִׁין אֹתָהּ. שְׁלֹא תַסְבּוֹב נַחֲלָה לֹא נִטְוֶה אֲלֵא לְאוֹתוֹ הַדּוֹר צִלְצֵד (שֵׁס קכ, א) וְכֵן וְהִעֲבַרְתֶּם אֶת נַחֲלָתוֹ לְבָתּוֹ. כְּכֹלֵן הוּא אֹמֵר וְנָתַתֶּם וְצִבָּת הוּא אֹמֵר וְהִעֲבַרְתֶּם (שֵׁס קמז, א):

- And if his father have no brethren,
then ye shall give his inheritance
unto his kinsman that is next to
him of his family, and he shall
possess it. And it shall be unto the
children of Israel a statute of
judgment, as the LORD
commanded Moses.' וְאִם־אֵין־אֲחִים־לְאָבִיו וַיִּנְתָּתֶם
אֶת־נַחֲלָתוֹ לְשֹׂאֲרֵי הַקָּרֵב יֵת
אֶחָסְנִיתָהּ לְקָרִיבֶיהָ
אֵלָיו מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ וַיִּרְשׁ אֹתָהּ
וְהָיְתָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְחֻקַּת
מִשְׁפָּט כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־
מֹשֶׁה: (ב)
- And the LORD said unto Moses:
'Get thee up into this mountain of
Abarim, and behold the land which
I have given unto the children of
Israel. וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עֲלֵה
אֶל־הָר הָעֵבְרִים הַזֶּה וּרְאֵה
אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְבְנֵי
יִשְׂרָאֵל:
- And when thou hast seen it, thou
also shalt be gathered unto thy
people, as Aaron thy brother was
gathered;
because ye rebelled against My
commandment in the wilderness of
Zin, in the strife of the
congregation, to sanctify Me at the
waters before their eyes.'—These
are the waters of Meribath-kadesh
in the wilderness of Zin.— וּרְאִיתָהּ אֹתָהּ וְנֹאסַפְתָּ אֶל־
עַמִּיךָ גַּם־אֹתָהּ כַּאֲשֶׁר נֹאסַף
אַהֲרֹן אֶחָיד:
כַּאֲשֶׁר מָרִיתֶם פִּי בַּמִּדְבָּר־
צֵן בַּמְרִיבָת הַעֵדָה לְהַקְדִּישֵׁנִי
בַּמַּיִם לְעֵינֵיהֶם הֵם מִי־מְרִיבָת
קֹדֶשׁ מִדְּבָר־צֵן: (ג)
- And Moses spoke unto the LORD,
saying:
'Let the LORD, the God of the
spirits of all flesh, set a man over
the congregation, וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לֵאמֹר:
יִפְקֹד יְהוָה אֱלֹהֵי הָרֹחַת
לְכָל־בָּשָׂר אִישׁ עַל־הָעֵדָה:
וּמִלִּיל מֹשֶׁה קָדָם יְיָ לֵמִיר:
- יִמְנֵי יְיָ אֱלֹהֵי רֹחַת לְכָל־
בָּשָׂר גּוֹבֵרָא עַל כְּנִשְׁתָּא:

- (11) לשאריו הקרב אליו ממשפחתו. ואין משפחה קרויה אלא משפחת האב (ספרי שם. ז"צ קט, ז):
- (12) עלה אל הר העברים. למה נסמכה לכאן כיון שאמר הקב"ה נתן נתן להם אמר אותי זה המקום להנחיל שמה הותרה הגזירה ואכנס לארץ אמר לו הקב"ה גזרתי במקומה עומדת (במדבר רבה. תנחומא ט) דבר אחר כיון שנכנס משה לנחלת בני גד ובני ראובן שמה ואמר כמדומה שהותר לי נדרי משל למלך שגזר על בניו שלא יכנס לפתח פלטין שלו נכנס לשער והוא אחרי לחר והוא אחרי לטרקלין והוא אחרי כיון שצא ליכנס לקיטון אמר לו בני מכאן ואילך אהה אסור ליכנס (ספרי שם):
- (13) כאשר נאסף אהרן אחיך. מכאן שנתאווה משה למיתתו של אהרן (שם קלו). דבר אחר אין אהה טוב ממנו. (דברים לב, נא) על אשר לא קדשתם. הא אם קדשתם אותי עדיין לא הגיע זמנכם להפטור (תנחומא ט. ספרי קלו). ככל מקום שכתב מיתחם כתב סרחונס לפי שגזירה גזרה על דור המדבר למות במדבר צעון שלא האמינו לכך בקש משה שיכתב סרחונו שלא יאמרו אף הוא מן הממרים היה משל לשתי נשים שלוקות צבית דין אחת קלקלה ואחת אכלה פגי שביעית וכו' אף כאן ככל מקום שהזכיר מיתחם הזכיר סרחונס להודיע שלא היתה צהה אלא זו בלבד (יומא פ. ספרי שם):
- (14) הם מי מריבת קדש. הם לבדם אין צהה עון אחר. דבר אחר הם שהמרו צהרה הם היו שהמרו צים סוף הם עצמם שהמרו במדבר לן:
- (15) וידבר משה אל ה' וגו'. להודיע שצחן של נדיקים שכשנפטרים מן העולם מניחין לרכון ועוסקין בצרכי נצור (ספרי קלח). לאמר. אמר לו השיבני אם אתה ממנה להם פרנס אם לאו (שם):

<p>17 who may go out before them, and who may come in before them, and who may lead them out, and who may bring them in; that the congregation of the LORD be not as sheep which have no shepherd.'</p>	<p>17 אֲשֶׁר-יֵצֵא לִפְנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יָבֹא לִפְנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יוֹצִיאֵם וְאֲשֶׁר יְבִיאֵם וְלֹא תִהְיֶה עֵדֶת יְהוָה כִּצְאֹן אֲשֶׁר אֵין-לָהֶם רֹעֶה:</p>
<p>18 And the LORD said unto Moses: 'Take thee Joshua the son of Nun, a man in whom is spirit, and lay thy hand upon him;</p>	<p>18 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה קַח-לָךְ אֶת-יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן אִישׁ אֲשֶׁר-רוּחַ בּוֹ וְסִמַּכְתָּ אֶת-יָדְךָ עָלָיו:</p>
<p>19 and set him before Eleazar the priest, and before all the congregation; and give him a charge in their sight.</p>	<p>19 וְהִעֲמַדְתָּ אֹתוֹ לִפְנֵי אֱלֶעָזָר הַכֹּהֵן וּלְפָנֵי כָל-הָעֵדָה וְצִוִּיתָהוּ אֹתוֹ לְעִיְיָהֶם:</p>
<p>20 And thou shalt put of thy honour upon him, that all the congregation of the children of Israel may hearken.</p>	<p>20 וְנָתַתָּה מִהוֹדְךָ עָלָיו לְמַעַן יִשְׁמְעוּ כָל-עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>21 And he shall stand before Eleazar the priest, who shall inquire for him by the judgment of the Urim before the LORD; at his word shall they go out, and at his word they shall come in, both he, and all the children of Israel with him, even all the congregation.'</p>	<p>21 וּלְפָנֵי אֱלֶעָזָר הַכֹּהֵן יַעֲמֹד וְשָׁאֵל לוֹ בְּמִשְׁפַּט הָאוּרִים לִפְנֵי יְהוָה עַל-פִּיו יֵצְאוּ וְעַל-פִּיו יָבֹאוּ וְכָל-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אִתּוֹ וְכָל-הָעֵדָה:</p>

(16) יפקד ה'. כיון ששמע משה שאמר לו המקום תן נחלת ללפחד לבנותיו אמר הגיע שעה שאתצב כרכי שיירשו בני את גדולתי. אמר לו הקד"ה לא כך עלתה במחשבה לפני. כדאי הוא יהושע ליטול שכר שמושו שלא מש מתוך האהל. וזהו שאמר שלמה (משלי כז, יח) נוצר תאנה יאכל פריה (במ"ר. תנחומא יא): אלהי הרוחות. למה נאמר אמר לפניו רבונו של עולם גלוי וידוע לפניך דעתו של כל אחד ואחד ואינן דומין זה לזה מנה עליהם מנהיג שיהא סובל כל אחד ואחד לפי דעתו (שם י):

(17) אשר יצא לפניהם. לא כדרך מלכי האומות שיושבים בצבתיים ומשלחין את חיילותיהם למלחמה אלא כמו שעשיתי אני שנלחמתי בסיוחן ועוג שנאמר (במדבר כא, לד) אל תירא אותם. וכדרך שעשה יהושע שנאמר (יהושע ה, יג) וילך יהושע אליו ויאמר לו הלנו אתה וגו'. וכן צדוד הוא אומר (ש"א יח, טז) כי הוא יוצא וצא לפניו. יוצא צראש ונכנס צראש (ספרי קלט): ואשר יוציאם. צוכיותיו: ואשר יביאם. צוכיותיו (שם). דבר אחר שלא תעשה לו כדרך שאתה עושה לי. שאיני מכניסן לארץ (במ"ר כא, טו):

(18) קח לך. קחנו צדברים אשרין שזכית להנהיג בניו של מקום (ספרי קמא): לך. את שצדוק לך את זה אתה מכיר (שם קמ): אשר רוח בו. כאשר שאלת שיוכל להלוך כנגד רוחו של כל אחד ואחד (שם): וסמכת את ירך עליו. תן לו מתורגמן שידרוש בחיין. שלא יאמרו עליו לא היה לו להרים ראש דימי משה (שם):

(19) וצויתא אתו. על ישראל דע שטרמנין הם סרצנים הם על מנת שתקבל עליך (שם דהעלתך לא):

(20) ונתתה מהודך עליו. זה קירון עור פנים: מהודך. ולא כל הודך נמצינו למדין פני משה כחמה פני יהושע כלבנה (ספרי קמ. צ"ע, א): למען ישמעו כל עדת בני ישראל. שיהיו נוהגין צו כבוד ויראה כדרך שנוהגין בך:

(21) ולפני אלעזר הכהן יעמד. הרי שאלתך שאלת שאין הכבוד הזה זו (ס"א נטל) מבית אביך שאף יהושע יאה צריך לאלעזר (במ"ר כא, טו): ושאל לו. כשיטערך ללאת למלחמה: על פיו. של אלעזר: וכל העדה. סנהדרין (יומא עג. סנהדרין טז, א):

22	And Moses did as the LORD commanded him; and he took Joshua, and set him before Eleazar the priest, and before all the congregation.	וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ וַיִּקַּח אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וַיַּעֲמֵדְהוּ לִפְנֵי אֱלִעָזָר הַכֹּהֵן וּלִפְנֵי כָל־הָעֵדָה:	22
23	And he laid his hands upon him, and gave him a charge, as the LORD spoke by the hand of Moses.	וַיִּסְמְךָ אֶת־יָדָיו עָלָיו וַיְצַוְהוּ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה:	23
XXVIII	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	חמישי
2	Command the children of Israel, and say unto them: My food which is presented unto Me for offerings made by fire, of a sweet savour unto Me, shall ye observe to offer unto Me in its due season.	צֹו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת־קֹרְבָנִי לַחֲמִי לֹאֲשִׁי רִיחַ נִיחֹחַי תִּשְׁמְרוּ לִהְקָרִיב לִי בְמוֹעָדוֹ:	2
3	And thou shalt say unto them: This is the offering made by fire which ye shall bring unto the LORD: he-lambs of the first year without blemish, two day by day, for a continual burnt-offering.	וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאֲשֶׁה אֲשֶׁר תִּקְרִיבוּ לַיהוָה כִּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם שְׁנַיִם לַיּוֹם עַל־הַתָּמִיד:	3
4	The one lamb shalt thou offer in the morning, and the other lamb shalt thou offer at dusk;	אֶת־הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַּבֹּקֶר וְאֶת־הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין־הָעֶרְבִים:	4
5	and the tenth part of an ephah of fine flour for a meal-offering, mingled with the fourth part of a hin of beaten oil.	וַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה סֶלֶת לַמִּנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כֶּתִית רְבִיעִית הָהֵין:	5

- (22) ויקח את יהושע. לקחו דבצרים והודיעו מתן שחר פרנסי ישראל לעולם הצא (ספרי קמא):
- (23) ויסמך את ידיו. צעין יפה יותר ויותר ממה שגנטוהו. שהקצ"ה אמר לו וסמכת את ידך והוא עשה צשתי ידיו ועשאו ככלי מלא וגדוש ומלאו חכמתו צעין יפה (שם): כאשר דבר ה'. אף לענין ההוד נתן מהודו עליו:
- (2) צו את בני ישראל. מה אמור למעלה יפקוד ה'. אמר לו הקצ"ה עד שאתה מזוני על בני צוה את בני עלי. משל לצת מלך שהיתה נפטרת מן העולם והיתה מפקדת לבעלה על צניה וכו' כדאיתא צספרי (קמז): קרבני. זה הדם (שם): לחמי. אלו אימורין וכן הוא אומר (ויקרא ג, טז) והקטירם הכהן המזבחה לחם אשה: לאשי. הנתנין לאשי מזבחי: תשמרו. שיהיו כהנים ולוים וישראלים עומדין על גציו מכאן למדו וחקנו מעמדות (ספרי שם. תענית כז, א): במועדו. בכל יום הוא מועד התמידים:
- (3) ואמרת להם. אזכרה לצית דין (ספרי שם): שנים ליום. כפשוטו ועיקרו צא ללמד שיהיו נשחטין כנגד היום תמיד של שחר צמערצ ושל צין הערבים צמזרחן של טבעות (שם. יומא סז):
- (4) את הכבש אחד. אף על פי שכבר נאמר צפרשת ואתה תצוה (שמות כט, לח) וזה אשר תעשה וגו' היא היתה אזכרה לימי המלואים וכאן צוה לדורות:
- (5) סלת למנחה. מנחת נסכים:

<p>6 It is a continual burnt-offering, which was offered in mount Sinai, for a sweet savour, an offering made by fire unto the LORD.</p>	<p>עֶלֶת תָּמִיד הָעֲשִׂיָה בְּתֹר סִינִי בְּשִׁוְרָא דְּסִינִי לְאַחַקְבֵּל בְּרַעְוָא קוֹרְבָנָא קָדָם יי:</p>	<p>6 עֶלֶת תָּמִיד הָעֲשִׂיָה בְּתֹר סִינִי לְרִיחַ נִיחֹחַ אֲשֶׁה לַיהוָה:</p>
<p>7 And the drink-offering thereof shall be the fourth part of a hin for the one lamb; in the holy place shalt thou pour out a drink-offering of strong drink unto the LORD.</p>	<p>וְנִסְכָּהּ רְבַעוֹת הֵינָא לְאַמְרָא חַד בְּקוֹדֶשׁ וְיִתְנַסֵּךְ נִסְוֹךְ דְּחִמְרָא עֵתִיק קָדָם יי:</p>	<p>7 וְנִסְכּוֹ רְבִיעִתַּת הַחֵיִן לִכְבֶּשֶׁת הָאֶחָד בְּקֹדֶשׁ הַסֵּךְ נִסְךְ שֶׁכֶר לַיהוָה:</p>
<p>8 And the other lamb shalt thou present at dusk; as the meal-offering of the morning, and as the drink-offering thereof, thou shalt present it, an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD.</p>	<p>וְיַת אַמְרָא תִּנְיָנָא תַעֲבִיד בֵּין שְׁמַשְׁיָא כְּמִנְחַת צֶפְרָא וְכִנְסָכֶיהָ תַעֲבִיד קוֹרְבָן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְוָא קָדָם יי:</p>	<p>8 וְאֵת הַכְּבֶשֶׁת הַשְּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֲרֻבִים כְּמִנְחַת הַבֶּקָר וְכִנְסָכֹהּ תַעֲשֶׂה אֲשֶׁה רִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה: (פ)</p>
<p>9 And on the sabbath day two he-lambs of the first year without blemish, and two tenth parts of an ephah of fine flour for a meal-offering, mingled with oil, and the drink-offering thereof.</p>	<p>וּבְיוֹמָא דְּשַׁבְּתָא תִּרְיִן אַמְרִין בְּנֵי שָׁנָא שְׁלָמִין וְתִרְיִן עֲשָׂרוֹנִין סוּלְתָא מִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח וְנִסְכָּהּ:</p>	<p>9 וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי-כְבָשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה תָּמִימִם וּשְׁנֵי עֲשָׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְנִסְכּוֹ:</p>
<p>10 This is the burnt-offering of every sabbath, beside the continual burnt-offering, and the drink-offering thereof.</p>	<p>עֶלֶת שַׁבָּת תַּתְּעִבִיד בְּשַׁבָּא עַל עֶלֶת תְּדִירָא וְנִסְכָּהּ:</p>	<p>10 עֶלֶת שַׁבָּת בְּשַׁבְּתוֹ עַל-עֶלֶת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ: (פ)</p>
<p>11 And in your new moons ye shall present a burnt-offering unto the LORD: two young bullocks, and one ram, seven he-lambs of the first year without blemish;</p>	<p>וּבְרִישֵׁי יָרְחִיכּוֹן תִּקְרִיבוּ עֶלְתָא קָדָם יי תוֹרֵי בְנֵי תוֹרֵי תִרְיִן וְדָכֵר חַד אַמְרִין בְּנֵי שָׁנָא שְׁבַע שְׁלָמִין:</p>	<p>11 וּבִרְאשֵׁי חֳדָשֵׁיכֶם תִּקְרִיבוּ עֹלָה לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי-בֶקָר שְׁנַיִם וְאַיִל אֶחָד כְּבָשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה שִׁבְעָה תָּמִימִם:</p>
<p>12 and three tenth parts of an ephah of fine flour for a meal-offering, mingled with oil, for each bullock; and two tenth parts of fine flour for a meal-offering, mingled with oil, for the one ram;</p>	<p>וּתְלָתָא עֲשָׂרוֹנִין סוּלְתָא מִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח לְתוֹרָא חַד וְתִרְיִן עֲשָׂרוֹנִין סוּלְתָא מִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח לְדָכֵרָא חַד:</p>	<p>12 וּשְׁלֹשָׁה עֲשָׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לִפְרָא הָאֶחָד וּשְׁנֵי עֲשָׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְאֵיל הָאֶחָד:</p>

- (6) העשיה בהר סיני. כאותן שנעשו צימי המלוואים. דבר אחר העשויה זהר סיני הקיש עולת תמיד לעולת הר סיני אותה שנתקדשה לפני מתן תורה שכתוב זה (שמות כד, ו) וישם צאגנות מלמד שטעונה כלי (ת"כ לו פי"ח, ח):
- (7) ונסכו. יין: בקדש הסך. על המזבח יתנסכו (ספרי): נסך שכר. יין המשכר פרט ליין מגחו (ב"ב לו, א):
- (8) ריח ניחוח. נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני (ספרי קמג):
- (10) עלת שבת בשבתו. ולא עולת שבת אחרת הרי שלא הקריב בשבת וזו שומע אני יקריב שחיס לשבת הצאה תלמוד לומר בשבתו מגיד שאם עבר יומו בטל קרבנו (שם קמד): על עלת התמיד. אלו מוספין לצד אותן שני כבשים של עולת התמיד ומגיד שאין קרבין אלא בין שני התמידין וכן בכל המוספין נאמר על עולת התמיד לתלמוד זה (ספרי שם):

<p>and a several tenth part of fine flour mingled with oil for a meal-offering unto every lamb; for a burnt-offering of a sweet savour, an offering made by fire unto the LORD.</p>	<p>וְעֶשְׂרֹן עֶשְׂרֹן סֵלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן לִכְבֹּשׁ הָאֶחָד עָלֶיהָ רֵיחַ נִיחֹחַ אֲשֶׁה לַיהוָה:</p> <p>וְעֶשְׂרֹנָא עֶשְׂרֹנָא סֹלֶתָא מִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח לְאַמְרָא חַד עֲלֵתָא לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְוָא קִירְבָּנָא קָדָם יי:</p>	<p>13 וְעֶשְׂרֹן עֶשְׂרֹן סֵלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן לִכְבֹּשׁ הָאֶחָד עָלֶיהָ רֵיחַ נִיחֹחַ אֲשֶׁה לַיהוָה:</p>
<p>And their drink-offerings shall be half a hin of wine for a bullock, and the third part of a hin for the ram, and the fourth part of a hin for a lamb. This is the burnt-offering of every new moon throughout the months of the year.</p>	<p>וְנִסְכֵּיהֶן פְּלִגּוֹת הֵינָא יְהִי לְתוֹרָא וְתִלְתּוֹת הֵינָא לְדִכְרָא וּרְבִיעוֹת הֵינָא לְאַמְרָא חֲמִרָא דָּא עֲלֵת רִישׁ יִרְחָא בְּאַתְחַדְתּוּתִיהָ כֵּן לְכָל רִישֵׁי יִרְחֵי שָׁתָא:</p>	<p>14 וְנִסְכֵּיהֶם חֲצִי הַהִין יִהְיֶה לַפָּר וּשְׁלִישֶׁת הַהִין לְאִיל וּרְבִיעֵת הַהִין לִכְבֹּשׁ יי וְזֹאת עֲלֵת חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ לְחֹדְשֵׁי הַשָּׁנָה:</p>
<p>And one he-goat for a sin-offering unto the LORD; it shall be offered beside the continual burnt-offering, and the drink-offering thereof.</p>	<p>וְזִפְּיֹר בַּר עֲזִין חַד לְחַטָּאת קָדָם יי עַל עֲלֵת תְּדִירָא יִתְעַבִּיד וְנִסְכֵּיהָ:</p>	<p>15 וְשִׁעִיר עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת לַיהוָה עַל-עֲלֵת הַתָּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ: (ס)</p>
<p>And in the first month, on the fourteenth day of the month, is the LORD'S passover.</p>	<p>וּבִירְחָא קְדָמָה בְּאַרְבַּעַת עֶשְׂרָא יוֹמָא לִירְחָא פִּסְחָא קָדָם יי:</p>	<p>שש וּבַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבַּעַת עֶשְׂרֵי יוֹם לְחֹדֶשׁ פִּסַּח לַיהוָה:</p>
<p>And on the fifteenth day of this month shall be a feast; seven days shall unleavened bread be eaten.</p>	<p>וּבַחֲמִישֶׁת עֶשְׂרָא יוֹמָא לִירְחָא הַדִּין חֲנֹא שִׁבְעָא יוֹמִין פְּטִירָא יִתְאַכִּיל:</p>	<p>17 וּבַחֲמִשָּׁה עֶשְׂרֵי יוֹם לְחֹדֶשׁ הַזֶּה חֵג שִׁבְעַת יָמִים מִצּוֹת יֹאכֵל:</p>
<p>In the first day shall be a holy convocation; ye shall do no manner of servile work;</p>	<p>בְּיוֹמָא קְדָמָה מְעַרְע קֹדִישׁ כָּל עֲבִידַת פּוּלְחָן לָא תַעֲבִידוּן:</p>	<p>18 בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן מְקַרְא-קֹדֶשׁ כָּל-מְלָאכֶת עֲבָדָה לָא תַעֲשׂוּ:</p>
<p>but ye shall present an offering made by fire, a burnt-offering unto the LORD: two young bullocks, and one ram, and seven he-lambs of the first year; they shall be unto you without blemish;</p>	<p>וְתִקְרְבוּן קִירְבָּנָא עֲלֵתָא קָדָם יי תּוֹרֵי בְּנֵי תּוֹרֵי תְּרִין וְדִכְרַ חַד וְשִׁבְעָא אֲמִרִין בְּנֵי שָׁנָא שְׁלֵמִין יִהְיוּ לְכֹן:</p>	<p>19 וְהִקְרַבְתֶּם אֲשֶׁה עָלֶיהָ לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי-בָקָר שְׁנָיִם וְאִיל אֶחָד וְשִׁבְעָה כִבְשִׂים בְּנֵי שָׁנָה תָּמִיד יִהְיוּ לָכֶם:</p>

- (12) ושלשה עשרונים. כמשפט נסכי פר שכן הן קלוצין צפרשת נסכים (לעיל טו, ט"י):
- (14) זאת עלת חדש בחדשו. שאם עבר יומו בטל קרבנו ושוב אין לו תשלומין (ספרי קמה):
- (15) ושעיר עזים וגו'. כל שעירי המוספין צאין לכפר על טומאת מקדש וקדשיו הכל כמו שמפורש במסכת שזועות (ט, א) ונשתנה שעיר ראש חדש שנאמר זו לה' ללמדך שמכפר על שאין זו ידיעה לא בתחילה ולא בסוף שאין מכיר בחטא אלא הקצ"ה צלצל ושאר השעירין למדין ממנו ומדרשו באגדה (שס. חולין ס) אמר הקצ"ה הביאו כפרה עלי על שמעטתי את הירח: על עלת התמיד יעשה. כל הקרבן הזה: ונסכו. אין ונסכו מוסב על השעיר שאין נסכים לחטאת:
- (18) כל מלאכת עבודה. אפילו מלאכה הנריכה לס. כגון דבר האצד המותרת בחולו של מועד אסורה ביום טוב:
- (19) פרים. כנגד אצרהם שנאמר (צראשית יח, ו) ואל הצקר רץ אצרהם: אילים. כנגד אילו של יחזק: כבשים. כנגד יעקב (צראשית ל, מ) והכשדים הפריד יעקב. ביסודו של רבי משה הדרשן ראינו זאת:

20	and their meal-offering, fine flour mingled with oil; three tenth parts shall ye offer for a bullock, and two tenth parts for the ram;	וּמִנְחָתָהֶן סֹלֶתָ דְּפִילָא בְּמִשַׁח תִּלְתָּא עֶשְׂרֹנִין לְתֹרָא וּתְרִין עֶשְׂרֹנִין לְדִכְרָא תַעֲבֹדוּן:	וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לְפָר וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לְאַיִל תַּעֲשׂוּ:	20
21	a several tenth part shalt thou offer for every lamb of the seven lambs;	עֶשְׂרֹנָא עֶשְׂרֹנָא תַעֲבִיד לְאַמְרָא חֵד כֵּן לְשִׁבְעָא אֲמַרִין:	עֶשְׂרֹן עֶשְׂרֹן תַעֲשֶׂה לְכֹבֵשׁ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכֹּבָשִׁים:	21
22	and one he-goat for a sin-offering, to make atonement for you.	וּצִפְיָא דְּחִטָּתָא חֵד לְכַפָּרָא עֲלֵיכֻן:	וּשְׁעִיר חֲטָאת אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם:	22
23	Ye shall offer these beside the burnt-offering of the morning, which is for a continual burnt-offering.	בְּרַ מַעֲלַת צִפְרָא דְּהִיא עֲלַת תְּדִירָא תַעֲבֹדוּן יְתֵ אֱלִין:	מִלְבָּד עֲלַת הַפֶּקֶד אֲשֶׁר לְעֹלֹת הַתָּמִיד תַּעֲשׂוּ אֶת־אֹלָה:	23
24	After this manner ye shall offer daily, for seven days, the food of the offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD; it shall be offered beside the continual burnt-offering, and the drink-offering thereof.	כְּאֵלִין תַעֲבֹדוּן לְיוֹמָא שִׁבְעָא יוֹמִין לַחִים קוֹרְבָן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְנָא גְדָם יְיָ עַל עֲלַת תְּדִירָא וְתַעֲבִיד וְנִסְכָּיהָ:	כְּאֹלָה תַעֲשׂוּ לְיוֹם שִׁבְעַת יָמִים לֶחֶם אִשָּׁה רֵיח־נִיחָח לַיהוָה עַל־עֹלֹת הַתָּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ:	24
25	And on the seventh day ye shall have a holy convocation; ye shall do no manner of servile work.	וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה מְעֵרַע קֳדִישׁ יְהִי לְכוֹן כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחָן לֹא תַעֲבֹדוּן:	וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלָאכַת עֲבָדָה לֹא תַעֲשׂוּ: (ס)	25
26	Also in the day of the first-fruits, when ye bring a new meal-offering unto the LORD in your feast of weeks, ye shall have a holy convocation: ye shall do no manner of servile work;	וּבְיוֹמָא דְּבִפְרִיָא בְּקֹרְבָנִין מִנְחָתָא חֲדָתָא גְדָם יְיָ בְּעֻזְרָתְכוֹן מְעֵרַע קֳדִישׁ יְהִי לְכוֹן כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחָן לֹא תַעֲבֹדוּן:	וּבַיּוֹם הַבְּכוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַיהוָה בְּשִׁבְעַתִּיכֶם מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלָאכַת עֲבָדָה לֹא תַעֲשׂוּ:	כה
27	but ye shall present a burnt-offering for a sweet savour unto the LORD: two young bullocks, one ram, seven he-lambs of the first year;	וְתִקְרְבוּן עֲלֹתָ לְאַתְקַבֵּלָא בְּרַעְנָא גְדָם יְיָ תֹרִי בְּנֵי תֹרִי תְּרִין דְּכֹר חֵד שִׁבְעָא אֲמַרִין בְּנֵי שָׁנָא:	וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה לַרִּיחַ נִיחָח לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם אַיִל אֶחָד שִׁבְעָה כֹבָשִׁים בְּנֵי שָׁנָה:	27

(24) כאלה תעשו ליום. שלא יהיו פומחין והולכין כפרי החג (ספרי קמז):

(26) וביום הבכורים. חג השזועות קרוי זכורי קזיר חטים על שם שמי הלחם שהם ראשונים למנחת חטים הזאה מן החדש (מנחות פד, ז):

28	and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for each bullock, two tenth parts for the one ram,	וּמִנְחָתָהֶן סֹלֶתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח תִּלְתָּא עֶשְׂרֹנִין לְתוֹרָא חֵד תְּרִין עֶשְׂרֹנִין לְדִכְרָא חֵד:	וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לְפָר הָאֶחָד שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לְאַיִל הָאֶחָד:	28
29	a several tenth part for every lamb of the seven lambs;	עֶשְׂרֹנָא עֶשְׂרֹנָא לְאַמְרָא חֵד בֵּן לְשִׁבְעָא אֲמַרִין:	עֶשְׂרֹן עֶשְׂרֹן לְכַבֵּשׁ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכִּבְשִׁים:	29
30	one he-goat, to make atonement for you.	שְׁעִיר עִזִּים אֶחָד לְכַפֵּר צִפִּיר בֵּר עִזִּין חֵד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם:	שְׁעִיר עִזִּים אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם:	30
31	Beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, ye shall offer them—they shall be unto you without blemish—and their drink-offerings.	בֵּר מַעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתֶיהָ תַעֲבֹדוּן שְׁלָמִין יְהוֹן לְכוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן:	מִלְבָּד עֲלֵת הַתָּמִיד וּמִנְחָתוֹ תַעֲשׂוּ תָמִימִם יְהִיוּ-לָכֶם וְנִסְכֵּיהֶם: (פ)	31
XXIX	And in the seventh month, on the first day of the month, ye shall have a holy convocation: ye shall do no manner of servile work; it is a day of blowing the horn unto you.	וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ מִקְרָא-קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל-מְלָאכָת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם:	וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ מִקְרָא-קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל-מְלָאכָת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם:	XXIX
2	And ye shall prepare a burnt-offering for a sweet savour unto the LORD: one young bullock, one ram, seven he-lambs of the first year without blemish;	וְתַעֲבֹדוּן עֲלֵתָא לְאַתְקַבְּלָא בְּרִעְוָא קֹדֶם יְיָ תוֹר בֵּר תוֹרִי חֵד דְּכַר חֵד אֲמַרִין בְּנֵי שְׁנָא שִׁבְעָא שְׁלָמִין:	וַעֲשִׂיתֶם עֹלָה לְרִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פֶּר בֶּן-בָּקָר אֶחָד אֵיל אֶחָד כִּבְשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה שִׁבְעָה תָמִימִם:	2
3	and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for the bullock, two tenth part for the ram,	וּמִנְחָתָהֶן סֹלֶתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח תִּלְתָּא עֶשְׂרֹנִין לְתוֹרָא תְּרִין עֶשְׂרֹנִין לְדִכְרָא:	וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לְפָר שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לְאַיִל:	3
4	and one tenth part for every lamb of the seven lambs;	וְעֶשְׂרֹנָא חֵד לְאַמְרָא חֵד בֵּן לְשִׁבְעָא אֲמַרִין:	וְעֶשְׂרֹן אֶחָד לְכַבֵּשׁ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכִּבְשִׁים:	4
5	and one he-goat for a sin-offering, to make atonement for you;	וְצִפִּיר בֵּר עִזִּין חֵד חֲטָאתָא לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם:	וְשְׁעִיר-עִזִּים אֶחָד חֲטָאתָא לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם:	5

(31) תמימים יהיו לכם ונסכיהם. אף הנסכים יהיו תמימים. למדו רבותינו (מנחות פז, א) מכאן שהעלה קמחין פסול לנסכים:

<p>beside the burnt-offering of the new moon, and the meal-offering thereof, and the continual burnt-offering and the meal-offering thereof, and their drink-offerings, according unto their ordinance, for a sweet savour, an offering made by fire unto the LORD.</p>	<p>מִלְבֹד עֹלֹת הַחֹדֶשׁ וּמִנְחָתָהּ וְעֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵיהֶם כַּמִּשְׁפָּט לְרִיחַ נִיחֹחַ אֲשֶׁה לַיהוָה: (ס)</p> <p>בַּר מַעֲלֹת יִרְחָא וּמִנְחָתָהּ וְעֹלֹת תִּדְרִיא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵיהוֹן כְּדִחוּי לַהוֹן לְאַתְקַבְּלָא בְרַעְוָא קוֹרְבָנָא קָדָם יי:</p>	<p>6</p>
<p>And on the tenth day of this seventh month ye shall have a holy convocation; and ye shall afflict your souls; ye shall do no manner of work;</p>	<p>וּבַעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה מִקְרָא-קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעָנִיתֶם אֶת-נַפְשֵׁיכֶם כָּל-מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ:</p> <p>וּבַעֲשָׂרָא לִירְחָא שְׁבִיעָאָה הַדִּין מְעָרַע קִדִּישׁ יְהִי לְכוֹן וְתַעֲנוּן יֵת נַפְשָׁתְכוֹן כָּל עֲבִידָא לֹא תַעֲבֹדוּן:</p>	<p>7</p>
<p>but ye shall present a burnt-offering unto the LORD for a sweet savour: one young bullock, one ram, seven he-lambs of the first year; they shall be unto you without blemish;</p>	<p>וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה לַיהוָה רֵיחַ נִיחֹחַ פֶּר בֶּן-בָּקָר אֶחָד אֵיל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי-שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם:</p> <p>וְתִקְרְבוּן עֹלָתָא קָדָם יי לְאַתְקַבְּלָא בְרַעְוָא תוֹר בַּר תוֹרִי חַד דְּכַר חַד אִמְרִין בְּנֵי שָׁנָא שִׁבְעָא שְׁלָמִין יִהוּן לְכוֹן:</p>	<p>8</p>
<p>and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for the bullock, two tenth parts for the one ram,</p>	<p>וּמִנְחָתָם סֵלֶת בָּלוּלָה בַשֶּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֲשָׂרִים לֶפֶר שְׁנֵי עֲשָׂרִים לְאֵיל הָאֶחָד:</p> <p>וּמִנְחָתְהוֹן סוּלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח תִּלְתָּא עֲשָׂרוֹנִין לְתוֹרָא תִרִין עֲשָׂרוֹנִין לְדְכָרָא חַד:</p>	<p>9</p>
<p>a several tenth part for every lamb of the seven lambs;</p>	<p>עֲשָׂרוֹן עֲשָׂרוֹן לַכֶּבֶשׁ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים:</p> <p>עֲשָׂרוֹנָא עֲשָׂרוֹנָא לְאַמְרָא חַד כֶּן לְשִׁבְעָה אִמְרִין:</p>	<p>10</p>
<p>one he-goat for a sin-offering; beside the sin-offering of atonement, and the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and their drink-offerings.</p>	<p>שְׁעִיר-עֲזִים אֶחָד חֲטָאת מִלְבֹד חֲטָאת הַכִּפָּרִים וְעֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵיהֶם: (ס)</p> <p>צִפִּיר בַּר עֲזִין חַד חֲטָתָא בַּר מַחֲטָת כַּפּוּרִיא וְעֹלֹת תִּדְרִיא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵיהוֹן:</p>	<p>11</p>
<p>And on the fifteenth day of the seventh month ye shall have a holy convocation: ye shall do no manner of servile work, and ye shall keep a feast unto the LORD seven days;</p>	<p>וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹמָא לִירְחָא שְׁבִיעָאָה מְעָרַע קִדִּישׁ יְהִי לָכֶם כָּל-מְלָאכָת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ וְחַגְתֶּם חֹג לַיהוָה שִׁבְעַת יָמִים:</p> <p>וּבַחֲמִישָׁת עֲשָׂרָא יוֹמָא לִירְחָא שְׁבִיעָאָה מְעָרַע קִדִּישׁ יְהִי לְכוֹן כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחִין לֹא תַעֲבֹדוּן וְתִיחַגְמוּן חֲגָא קָדָם יי שִׁבְעָא יוֹמִין:</p>	<p>סזיעי</p>

(6) מלכד עלת החדש. מוספי ראש חדש שהוא ציוס ראש השנה:

(11) מלכד חטאת הכפרים. שעיר הנעשה צפנים האמור באחרי מות (ויקרא טו, ט) שגם הוא חטאת: ועלת התמיד. ומלכד עולת התמיד תעשו עולות הללו: ונסכיהם. מוסב על המוספין הכתובים ועל תעשו והוא לשון ציווי מלכד עולת התמיד ומנחתה תעשו את אלה ונסכיהם. וכן כל ונסכיהם האמורים בכל המועדות חוץ משל קרבנות החג שכל ונסכה ונסכיהם ונסכיהם שבהם מוסבים על התמיד ואין לשון ציווי. שהרי נסכיהם של מוספין כתובין לעזמן בכל יום ויום:

150

21	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לְאֵילָם וּלְכֹבָשִׁים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט:	וּמִנְחָתָהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרֵי לְדָכְרִי וּלְאַמְרֵי בְּמִנְיָהוֹן כַּדְחֹזִי:
22	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וְשַׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלִּבְד' עֲלֵת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: (ס)	וְצִבְיָא דְחַטָּאת חַד בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:
23	And on the fourth day ten bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וּבַיּוֹם הָרְבִיעִי פָּרִים עֲשָׂה אֵילָם שְׁנָיִם כֹּבָשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבַּעָה עָשָׂר תְּמִימִם:	וּבַיּוֹמָא רְבִיעָא תוֹרֵי עֲשָׂרָא דְּכָרִין תְּרִין אַמְרִין בְּנֵי שָׁנָא אַרְבַּעַת עָשָׂר שְׁלֵמִין:
24	their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לְאֵילָם וּלְכֹבָשִׁים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט:	וּמִנְחָתָהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרֵי לְדָכְרִי וּלְאַמְרֵי בְּמִנְיָהוֹן כַּדְחֹזִי:
25	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וְשַׁעִיר־עֲזִים אֶחָד חַטָּאת מִלִּבְד' עֲלֵת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: (ס)	וְצִבְיָר בָּר עֲזִין חַד חַטָּאת בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:
26	And on the fifth day nine bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וּבַיּוֹם הַחֲמִישִׁי פָּרִים תֵּשַׁע אֵילָם שְׁנָיִם כֹּבָשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבַּעָה עָשָׂר תְּמִימִם:	וּבַיּוֹמָא חֲמִישָׁא תוֹרֵי תֵּשַׁעָא דְּכָרִין תְּרִין אַמְרִין בְּנֵי שָׁנָא אַרְבַּעַת עָשָׂר שְׁלֵמִין:
27	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לְאֵילָם וּלְכֹבָשִׁים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט:	וּמִנְחָתָהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרֵי לְדָכְרִי וּלְאַמְרֵי בְּמִנְיָהוֹן כַּדְחֹזִי:
28	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וְשַׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלִּבְד' עֲלֵת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: (ס)	וְצִבְיָא דְחַטָּאת חַד בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:
29	And on the sixth day eight bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וּבַיּוֹם הַשְּׁשִׁי פָּרִים שְׁמֹנֶה אֵילָם שְׁנָיִם כֹּבָשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבַּעָה עָשָׂר תְּמִימִם:	וּבַיּוֹמָא שְׁתִּיתָא תוֹרֵי תֵּמְנָא דְּכָרִין תְּרִין אַמְרִין בְּנֵי שָׁנָא אַרְבַּעַת עָשָׂר שְׁלֵמִין:
30	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לְאֵילָם וּלְכֹבָשִׁים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט:	וּמִנְחָתָהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרֵי לְדָכְרִי וּלְאַמְרֵי בְּמִנְיָהוֹן כַּדְחֹזִי:

31	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offerings thereof.	וַצִּפְרָא דְחֻטָּאתָא חַד בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	וְשִׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלֶּבֶד עֲלֹת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכֶּיהָ: (ס)	31
32	And on the seventh day seven bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה תּוֹרֵי שִׁבְעָא דְכָרִין תְּרִין אַמְרִין בְּנֵי שָׁנָא אַרְבַּעַת עָשָׂר שְׁלָמִין:	וּבְיוֹם הַשְּׁבִיעִי פָרִים שִׁבְעָה אֵילִם שְׁנַיִם כִּבְשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה אַרְבַּעַת עָשָׂר תָּמִימִם:	32
33	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֶּיהָ לְתוֹרֵי לְדָכְרֵי וְלַאֲמִרֵי בְּמִנְיָנֵיהֶן כְּדַחֲזֵי לָהֶן:	וּמִנְחָתָם וְנִסְכָּהֶם לְפָרִים לְאֵילִם וּלְכִבְשִׁים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּטָם:	33
34	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וַצִּפְרָא דְחֻטָּאתָא חַד בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	וְשִׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלֶּבֶד עֲלֹת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: (ס)	34
35	On the eighth day ye shall have a solemn assembly: ye shall do no manner of servile work;	בְּיוֹמָא תְּמִינָאָה כְּנִישִׁין תִּהְיוּ לְכוּן כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחֵן לָא תַעֲבֹדוּן:	בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָּכֶם כָּל-מְלָאכָת עֲבָדָה לָא תַעֲשׂוּ:	מפטיר 35
36	but ye shall present a burnt-offering, an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD: one bullock, one ram, seven he-lambs of the first year without blemish;	וְתִקְרְבוּן עֲלֹתָא קוֹרְבָן דְּמִתְקַבֵּל בְּרֵעָנָא קָדָם יי תּוֹר חַד דְּכָר חַד אַמְרִין בְּנֵי שָׁנָא שִׁבְעָא שְׁלָמִין:	וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה אִשָּׁה רִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פֶּר אֶחָד אֵיל אֶחָד כִּבְשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה שִׁבְעָה תָּמִימִם:	36
37	their meal-offering and their drink-offerings for the bullock, for the ram, and for the lambs, shall be according to their number, after the ordinance;	מִנְחָתָהּ וְנִסְכֶּיהָ לְתוֹרָא לְדָכְרָא וְלַאֲמִרֵי בְּמִנְיָנֵיהֶן כְּדַחֲזֵי:	מִנְחָתָם וְנִסְכֶּיהֶם לְפָר לְאֵיל וּלְכִבְשִׁים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּט:	37
38	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וַצִּפְרָא דְחֻטָּאתָא חַד בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	וְשִׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלֶּבֶד עֲלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	38

(35) עצרת תהיה לכם. עזורים צעשיית מלאכה (חגיגה יא, ח). דבר אחר עזרת עזרו מלאכת. מלמד שטעון לינה (ספרי קנא). ומדרשו באגדה (סוכה שס) לפי שכל ימות הרגל הקריבו כנגד ע' אומות וכשצאין ללכת אמר להם המקום צדקה מכס עשו לי סעודה קטנה כדי שאהנה מכס:

(36) פר אחד איל אחד. איל (אלו) כנגד ישראל הסעכצו לי מעט עוד. ולשון חזה הוא זה כזנים הנפטרים מאציהם והוא אומר להם קשה עלי פרידתכם עכצו עוד יום אחד. משל למלך שעשה סעודה וכו' כדאיתא במסכת סוכה (שס) ובמדרש רבי תנחומא (יז) למדה תורה דרך ארץ שמי שיש לו אכסנאי יום ראשון מאכילו פטומות למחר מאכילו דגים למחר מאכילו צמר צהמה למחר מאכילו קטניות למחר מאכילו ירק פוחת והולך כפרי החג:

These ye shall offer unto the LORD
in your appointed seasons, beside
39 your vows, and your
freewill-offerings, whether they be
your burnt-offerings, or your
meal-offerings, or your
drink-offerings, or your
peace-offerings.

אלה תעשו ליהוה במועדיכם
לבד מנדריכם ונדבתים
לעלתיכם ולמנותתיכם
ולנספכם ולשלמיכם:
אליו תעבדון קדם
במועדיכון בר מנדריכון
לעלותכון ולמנותכון
ולנספכון וקנספכון:

39

XXX And Moses told the children of
Israel according to all that the
LORD commanded Moses.

ויאמר משה אל-בני ישראל
ככל אשר-צוה יהוה את-
משה: (פ)

קסח
פסוקים

The Haftarah is I Kings 18:46 –19:21 on page 202. If it is after the 17th of Tammuz, read the
Haftarah on page 205 instead.

And Moses spoke unto the heads of
the tribes of the children of Israel,
saying: This is the thing which the
LORD hath commanded.

וידבר משה אל-ראשי המטות
לבני ישראל לאמר זה הדבר
אשר צוה יהוה:

מטות
כו

When a man voweth a vow unto
the LORD, or sweareth an oath to
bind his soul with a bond, he shall
not break his word; he shall do
according to all that proceedeth out
of his mouth.

איש כי-ידר נדר ליהוה או-
השבע שבועה לאסר אסר על-
נפשו לא יחל דברו ככל-
היצא מפיו יעשה:

3

Also when a woman voweth a vow
unto the LORD, and bindeth
herself by a bond, being in her
father's house, in her youth,

ואשה כי-תדר נדר ליהוה
ואסרה אסר בבית אביה
בנעריה:

4

(39) אלה תעשו לה' במועדיכם. דבר הקצוצ לחוצה: לבד מנדריכם. אם צאתם לידור קרצנות צרגל מזה היא
זידכם או נדרים או נדבות שנדרתם כל השנה תקריצו צרגל שם יקשה לו לחזור ולעלות לירושלים ולהקריצ נדרי ונמלא
עובר צל תאחר (ספרי קנז):

(1) ויאמר משה אל בני ישראל. להפסיק הענין דברי רבי ישמעאל לפי שעד כאן דבריו של מקום ופרשת נדרים
מתחלת בדבורו של משה הולך להפסיק תחלה ולומר שחזר משה ואמר פרשה זו לישראל שאם לא כן יש צמסמע שלא אמר להם
זו אלא צפרשת נדרים התחיל דבריו (שם):

(2) ראשי המטות. חלק כבוד לנשיאים ללמדם תחלה ואחר כך לכל בני ישראל ומנין שאף שאר הדברות כן תלמוד לומר
(שמות לד, לא-לז) וישבו אליו אהרן וכל הנשיאים צעדה וידבר משה אליהם ואחרי כן נגשו כל בני ישראל. ומה ראה לאומרה
כאן למד שהפרת נדרים ביחיד מומחה ואם אין יחיד מומחה מפר בשלשה הדיוטות או יכול שלא אמר משה פרשה זו אלא
לנשיאים בלבד נאמר כאן זה הדבר ונאמר בשחוטין חוץ (ויקרא יז, ז) זה הדבר מה להלן נאמרה לאהרן ולצניו ולכל בני ישראל
שנאמר דבר אל אהרן וגו' אף זו נאמרה לכולן (ספרי מטות קנז. נדרים עה, א. ז"צ קכ): זה הדבר. משה נמצא (שמות
יא, ד) צכה אמר ה' כחות הלילה. והנציאים נמצאו צכה אמר ה' מוסף עליהם משה שנמצא צלשון זה הדבר. דבר אחר זה
הדבר מיעוט הוא לומר שהחכם צלשון התרה וצעל (ואצ) צלשון הפרה כלשון הכתוב כאן ואם חלפו אין מותר ואין מופר (ספרי
שם. נדרים שם):

(3) נדר. האומר הרי עלי קונם שלא אוכל או שלא אעשה דבר פלוני יכול אפילו נשבע שיאכל נבלות אני קורא עליו ככל
היוצא מפיו יעשה תלמוד לומר לאסור אסר לאסור את המותר ולא להתיר את האסור (ספרי שם): לא יחל דברו. כמו
לא יחל דברו לא יעשה דבריו חולין (שם):

<p>and her father heareth her vow, or her bond wherewith she hath bound her soul, and her father holdeth his peace at her, then all her vows shall stand, and every bond wherewith she hath bound her soul shall stand.</p>	<p>וַיִּשְׁמַע אָבִיהָ אֶת־נִדְרָהּ וְאָסְרָהּ אֲשֶׁר אָסְרָהּ עַל־נַפְשָׁהּ וַיַּחְרִישׁ לָהּ אָבִיהָ וְקָמוּ כָל־נִדְרֶיהָ וְכָל־אָסֵר אֲשֶׁר־אָסְרָהּ עַל־ נַפְשָׁהּ יָקוּם:</p>	<p>וַיִּשְׁמַע אָבִיהָ אֶת־נִדְרָהּ וְאָסְרָהּ אֲשֶׁר אָסְרָהּ עַל־נַפְשָׁהּ וַיַּחְרִישׁ לָהּ אָבִיהָ וְקָמוּ כָל־נִדְרֶיהָ וְכָל־אָסֵר אֲשֶׁר־אָסְרָהּ עַל־ נַפְשָׁהּ יָקוּם:</p>
<p>But if her father disallow her in the day that he heareth, none of her vows, or of her bonds wherewith she hath bound her soul, shall stand; and the LORD will forgive her, because her father disallowed her.</p>	<p>וְאִם אֲעֲדִי אָבִיהָ יְתַהוֹן בְּיוֹמָא דְשִׁמְעָא כָּל נִדְרָהּ וְאָסְרָהּ דְאָסְרָתָא עַל נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּמוּן וּמִן קָדָם יִי יִשְׁתַּבֵּיךְ לָהּ אֲרִי אֲעֲדִי אָבִיהָ יְתַהוֹן:</p>	<p>וְאִם־הִלִּיא אָבִיהָ אֹתָהּ בְּיוֹם שִׁמְעוֹ כָּל־נִדְרֶיהָ וְאָסְרֶיהָ אֲשֶׁר־אָסְרָהּ עַל־נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּם וַיְהִי־לָהּ כִּי־הִנִּיא אָבִיהָ אֹתָהּ:</p>
<p>And if she be married to a husband, while her vows are upon her, or the clear utterance of her lips, wherewith she hath bound her soul;</p>	<p>וְאִם מְהִינָה תִּהְיֶינָה לְגִבֵּר וְנִדְרָהּ עָלֶיהָ אוֹ פִּירוּשׁ שְׁפוֹתֶיהָ דְאָסְרָתָא עַל נַפְשָׁהּ:</p>	<p>וְאִם־הָיוּ תִּהְיֶיהָ לְאִישׁ וּנִדְרֶיהָ עָלֶיהָ אוֹ מִבִּטָּא שְׁפוֹתֶיהָ אֲשֶׁר אָסְרָהּ עַל־נַפְשָׁהּ:</p>
<p>and her husband hear it, whatsoever day it be that he heareth it, and hold his peace at her; then her vows shall stand, and her bonds wherewith she hath bound her soul shall stand.</p>	<p>וַיִּשְׁמַע בְּעֻלָּהּ בְּיוֹמָא דְשִׁמְעָא וַיַּחְרִישׁ לָהּ וְקָמוּ נִדְרֶיהָ וְאָסְרָהּ אֲשֶׁר־אָסְרָהּ עַל נַפְשָׁהּ יָקוּמוּן:</p>	<p>וַיִּשְׁמַע אִישָׁהּ בְּיוֹם שִׁמְעוֹ וַיַּחְרִישׁ לָהּ וְקָמוּ נִדְרֶיהָ וְאָסְרָהּ אֲשֶׁר־אָסְרָהּ עַל נַפְשָׁהּ יָקוּמוּן:</p>
<p>But if her husband disallow her in the day that he heareth it, then he shall make void her vow which is upon her, and the clear utterance of her lips, wherewith she hath bound her soul; and the LORD will forgive her.</p>	<p>וְאִם בְּיוֹמָא דְשִׁמְעָא בְּעֻלָּהּ אֲעֲדִי יְתַהוֹן וּבִטְלִיל יֵת נִדְרָהּ דְּעָלָהּ וַיְתַּבֵּיךְ שְׁפוֹתֶיהָ דְאָסְרָתָא עַל נַפְשָׁהּ וּמִן קָדָם יִי יִשְׁתַּבֵּיךְ לָהּ:</p>	<p>וְאִם בְּיוֹם שִׁמְעָא אִישָׁהּ יִנִּיא אוֹתָהּ וַיַּחְרִישׁ אֶת־נִדְרָהּ אֲשֶׁר עָלֶיהָ וְאֵת מִבִּטָּא שְׁפוֹתֶיהָ אֲשֶׁר אָסְרָהּ עַל־נַפְשָׁהּ וַיְהִי־לָהּ כִּי־ לָהּ:</p>

(4) בבית אביה. צרשות אציה ואפילו אינה צציתו (שס): בנעוריה. ולא קטנה ולא צוגרת שהקטנה אין נדרה נדר והצוגרת אינה צרשותו של אציה להפר נדרה ואי זו היא קטנה אמרו רבותינו (גדה מה, ז) צת י"א שנה ויום אחד נדרה נצדקין. אם ידעה לשם מי נדרה ולשם מי הקדישה נדרה נדר. צת י"ב שנה ויום אחד אינה צריכה להצדק:

(6) ואם היא אביה אותה. אם מנע אותה מן הנדר כלומר שהפר לה. הנאה זו איני יודע מה היא כשהוא אומר ואם ציום שמוע אישה יניא אותה והפר הוא אומר הנאה זו הפרה (ספרי שס) ופשוטו לשון מניעה והסרה וכן (במדבר לז, ז) ולמה תניאון וכן (תהלים קמא, ה) שמן ראש אל יני ראשי וכן (במדבר יד, לד) וידעתם את תנאותי. את אשר סרתם מעלי: וד' יסלח לה. צמה הכתוב מדבר בצאשה שנדרה צנויר ושמע בעלה והפר לה והיא לא ידעה ועוצרת על נדרה ושותה יין ומטמאה למתים זו היא שצריכה סליחה ואף על פי שהוא מופר ואם המופרים צריכים סליחה קל וחומר לשאינן מופרים (ספרי):

(7) ואם היו תהיה לאיש. זו ארוסה או אינו אלא נשואה כשהוא אומר ואם צית אישה נדרה הרי נשואה אמור וכאן בצארוסה וצא לחלוק צה שאציה ובעלה מפירין נדרה הפר האז ולא הפר הצעל או הפר האז הרי זה אינו מופר ואין צריך לומר אם קיים אחד מהם (שס. נדרים סז): ונדריה עליה. שנדרה צצית אציה ולא שמע צהן אציה ולא הופרו ולא הוקמו (ספרי שס):

(8) ושמע אישה וגר. הרי לך שאם קיים הצעל שהוא קיים (שס):

(9) והפר את נדרה אשר עליה. יכול אפילו לא הפר האז תלמוד לומר צנעוריה צית אציה כל צנעוריה צרשות אציה

10	But the vow of a widow, or of her that is divorced, even every thing wherewith she hath bound her soul, shall stand against her.	וְנָדָר אֶלְמָנָה וְגִרוּשָׁה כָּל אֲשֶׁר-אָסְרָה עַל-נַפְשָׁהּ יָקוּם עָלֶיהָ: וְנָדָר אֶרְמָלָא וּמִתְרַכָּא כָּל דְּאָסְרַת עַל נַפְשָׁה קַיִים עָלֶיהָ:	לוי
11	And if a woman vowed in her husband's house, or bound her soul by a bond with an oath,	וְאִם-בֵּית אִישָׁה נְדָרָה אֹר-אָסְרָה אָסָר עַל-נַפְשָׁה בִּשְׁבָעָה: וְאִם בֵּית אִישָׁה נְדָרָה אֹר-אָסְרַת אָסָר עַל נַפְשָׁה בְּקִיּוּם:	11
12	and her husband heard it, and held his peace at her, and disallowed her not, then all her vows shall stand, and every bond wherewith she bound her soul shall stand.	וְשָׁמַע אִישָׁה וְהִחָרַשׁ לָהּ לֹא הִנִּיא אֹתָהּ וְקָמוּ כָּל-נְדָרֶיהָ וְכָל-אָסָר אֲשֶׁר-אָסְרָה עַל-נַפְשָׁה יָקוּם: וְשָׁמַע בַּעֲלָהּ וְיִשְׁתַּוּק לָהּ לֹא אַעֲדִי יְתֵהוּן וְיִקְוֹמוּן כָּל נְדָרָהּא וְכָל אָסְרֵי דְאָסְרַת עַל נַפְשָׁה יָקוּמוּן:	12
13	But if her husband make them null and void in the day that he heareth them, then whatsoever proceeded out of her lips, whether it were her vows, or the bond of her soul, shall not stand: her husband hath made them void; and the LORD will forgive her.	וְאִם בִּטְלָא יְבַטִּיל יְתֵהוּן בַּעֲלָהּ בְּיוֹמָא דְשָׁמַע כָּל אַפְקוּת שְׁפוּתָהּא לְנְדָרָהּא וּלְאָסָר נַפְשָׁה לֹא יָקוּמוּן בַּעֲלָהּ בִּטְלִינוּן וּמִן קַדָּם יְיָ יִשְׁתַּבֵּיחַ לָהּ: וְאִם-הִפְרֹ יִפְרֹ אֹתָם אִישָׁה בְּיוֹם שָׁמָעוּ כָּל-מוֹצֵא שְׁפָתֶיהָ לְנְדָרֶיהָ וּלְאָסָר נַפְשָׁה לֹא יָקוּם אִישָׁה הַפְּרָם וַיְהִי וְיִסְלַח-לָהּ:	13
14	Every vow, and every binding oath to afflict the soul, her husband may let it stand, or her husband may make it void.	כָּל-נָדָר וְכָל-שְׁבָעַת אָסָר כָּל נָדָר וְכָל קִיּוּמַת אָסָר לְסַגְפָּא נַפְשָׁה בַּעֲלָהּ יִקְיַמְנוּן וּבַעֲלָהּ יְבַטִּילְנוּן:	ישראל
15	But if her husband altogether hold his peace at her from day to day, then he causeth all her vows to stand, or all her bonds, which are upon her; he hath let them stand, because he held his peace at her in the day that he heard them.	וְאִם מִשְׁתַּק וְיִשְׁתַּוּק לָהּ בַּעֲלָהּ מִיּוֹם אֶל-יוֹם וְהָקִים אֶת-כָּל-נְדָרֶיהָ אֹר אֶת-כָּל-אָסְרֵיהָ אֲשֶׁר עָלֶיהָ הָקִים אֹתָם כִּי-הִחָרַשׁ לָהּ בְּיוֹם שָׁמָעוּ: וְאִם מִשְׁתַּק וְיִשְׁתַּוּק לָהּ בַּעֲלָהּ מִיּוֹם וְיָקִים יְתֵהוּן אֹר יְתֵהוּן אֲרֵי שְׁתִּיק לָהּ בְּיוֹמָא דְשָׁמַע:	15
16	But if he shall make them null and void after that he hath heard them, then he shall bear her iniquity.	וְאִם בִּטְלָא יְבַטִּיל יְתֵהוּן בְּתֵרֵי דְשָׁמַע וְיִקְבִּיל יְתֵהוּן חֻבָּה: וְאִם-הִפְרֹ יִפְרֹ אֹתָם אַחֲרֵי שָׁמָעוּ וְנָשָׂא אֶת-עֲוֹנָהּ:	16

היא (קידושין יג. כחצות מו, ז):

(10) כל אשר אסרה על נפשה יקום עליה. לפי שאינה לא צרשות אב ולא צרשות זעל וצאלמנה מן הנשואין הכתוב

מדבר. אצל אלמנה מן האירוסין מת הצעל נחרוקה וחזרה לרשות האב (ספרי קנד. נדרים סח, א):

(11) ואם בית אישה נדרה. צנשואה הכתוב מדבר (ספרי שס):

(14) כל נדר וכל שבועת אסר וגו'. לפי שאמר שהצעל מפר יכול כל נדרים צמשמע תלמוד לומר לענות נפש אינו מפר

אלא נדרי ענוי נפש צלצד. והם מפורשים צמסכת נדרים (עט, א):

(15) מיום אל יום. שלא תאמר מעת לעת לכך נאמר מיום אל יום ללמדך שאין מפר אלא עד שתחשך (שם עו, ז):

(16) אחרי שמעו. אחרי ששמעו וקיים שאמר אפשי צו וחזר והפר לה אפילו צו ציוס (ספרי קנו): ונשא את עונה. הוא

נכנס תחתיה. למדנו מכאן שהגורם תקלה לחצירו הוא נכנס תחתיו לכל עונשין:

<p>These are the statutes, which the LORD commanded Moses, between a man and his wife, between a father and his daughter, being in her youth, in her father's house.</p>	<p>אלה החקים אשר צוה יהוה אליו קיימא דפקיד יי ית משה בין גוברא לאתתיה בין אבא לברתיה ברכיותה בית אביה: (פ)</p>	<p>אלה החקים אשר צוה יהוה את משה בין איש לאשתו בין אב לבתו בנעריה בית אביה: (פ)</p>
<p>And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וימלי יי עם משה למימר:</p>	<p>וידבר יהוה אל משה לאמר:</p>
<p>'Avenge the children of Israel of the Midianites; afterward shalt thou be gathered unto thy people.'</p>	<p>אתפרע פורענות בני ישראל מן מדינאי בחר כן תתפניש לעמך:</p>	<p>נקם נקמת בני ישראל מאת המדינים אחר תאסף אל עמך:</p>
<p>And Moses spoke unto the people, saying: 'Arm ye men from among you for the war, that they may go against Midian, to execute the LORD'S vengeance on Midian.</p>	<p>וימלי משה עם עמא למימר זריו מנכון גוברין לחילא ויהיו על מדין למתן פורענות דין עמיה דיי במדין:</p>	<p>וידבר משה אל העם לאמר החלצו מאתכם אנשים לצבא ויהיו על מדין לתת נקמת יהוה במדין:</p>
<p>Of every tribe a thousand, throughout all the tribes of Israel, shall ye send to the war.'</p>	<p>אלפא לשבטא אלפא לשבטא לכל שבטיא דישראל תשלחון לחילא:</p>	<p>אלף למטה אלף למטה לכל משות ישראל תשלחו לצבא:</p>
<p>So there were delivered, out of the thousands of Israel, a thousand of every tribe, twelve thousand armed for war.</p>	<p>ואתבחרו מאלפיא דישראל אלפא לשבטא תרי עשר אלפין מזרזי חילא:</p>	<p>וימסרו מאלפי ישראל אלף למטה שנים עשר אלף חלוצי צבא:</p>
<p>And Moses sent them, a thousand of every tribe, to the war, them and Phinehas the son of Eleazar the priest, to the war, with the holy vessels and the trumpets for the alarm in his hand.</p>	<p>ושלח יתהון משה אלפא לשבטא לחילא יתהון וית פינחס בר אלעזר כהנא לחילא ומני קודשא וחצוצרת יבבא בידיה:</p>	<p>וישלח אתם משה אלף למטה לצבא אתם ואת פינחס בן אלעזר הכהן לצבא וכלי הקדש וחצוצרות התרועה בידו:</p>

(2) מאת המדינים. ולא מאת המואבים שהמואבים נכנסו לדבר מחמת יראה שהיו יראים מהם שיהיו שוללים אותם שלא נאמר אלא (דברים ז, ט) אל תתגר בם מלחמה. אבל מדינים נתעברו על ריב לא להם. דבר אחר מפני צ' פרידות טובות שיש לי להוציא מהם רות המואבית ונעמה העמונית (צ"ק לח, ז):

(3) וידבר משה וגר. אף על פי ששמע שמיחתו תלויה בדבר עשה צמחה ולא איחר (ספרי קנו): החלצו. כתרגומו לשון חלוצי צבא מזויינים: אנשים. נדיקים וכן (שמות יז, ט) צחר לנו אנשים וכן (דברים א, טו) אנשים חכמים וידועים (תנחומא מטות ג). נקמת ד'. שהעומד כנגד ישראל כאלו עומד כנגד הקצ"ה (שם):

(4) לכל משות ישראל. לרבות שבט לוי (ספרי שם):

(5) וימסרו. להודיען שצחן של רועי ישראל כמה הם חציצים על ישראל עד שלא שמעו צמחתו מה הוא אומר (שמות יז, ד) עוד מעט וסקלוני ומשמעו שמיחת משה תלויה צמחת מדין לא ראו ללכת עד שנמסרו על כרחן (ספרי שם):

(6) אותם ואת פינחס. מגיד שהיה פינחס שקול כנגד כולם. ומפני מה הלך פינחס ולא הלך אלעזר אמר הקצ"ה מי שהתחיל במלואו שהרג כזבי צח נור יגמור (תנחומא שם). דבר אחר שהלך לנקום נקמת יוסף אבי אמו שנאמר (בראשית לו, לו) והמדינים מכרו אותו (ספרי שם) ומנין שהיה אמו של פנחס משל יוסף שנאמר (שמות ו, כה) מצנות פוטיאל מזרע יתרו שפיטע עגלים

7 And they warred against Midian, as the LORD commanded Moses; and they slew every male.	7 וַיִּצְבְּאוּ עַל־מִדְיָן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וַיַּהַרְגוּ כָּל־זָכָר: וְאֶת־חֲיִילוֹ עַל מִדְיָן כִּמְאֵל דָּפַקִיד יְיָ ית מֹשֶׁה וקָטְלוּ כָּל דְּכוּרָא:
8 And they slew the kings of Midian with the rest of their slain: Evi, and Rekem, and Zur, and Hur, and Reba, the five kings of Midian; Balaam also the son of Beor they slew with the sword.	8 וְאֶת־מְלָכֵי מִדְיָן הָרְגוּ עַל־חֲלָלֵיהֶם אֶת־אֵוִי וְאֶת־רֶקֶם וְאֶת־צֹר וְאֶת־חוּר וְאֶת־רִבְעֵה חֲמִשָּׁת מְלָכֵי מִדְיָן וְאֵת בַּלְעָם בֶּן־בְּעֹר הָרְגוּ בַחֶרֶב: וְיֵת מְלָכֵי מִדְיָן קָטְלוּ עַל קְטִילֵיהוֹן יֵת אֵוִי וְיֵת רֶקֶם וְיֵת צֹר וְיֵת חוּר וְיֵת רִבְעֵה חֲמִשָּׁת מְלָכֵי מִדְיָן וְיֵת בַּלְעָם בֶּר בְּעֹר קָטְלוּ בַחֶרֶב:
9 And the children of Israel took captive the women of Midian and their little ones; and all their cattle, and all their flocks, and all their goods, they took for a prey.	9 וַיִּשְׁבּוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־נָשֵׁי מִדְיָן וְאֶת־טַפָּם וְאֵת כָּל־בְּהֶמְתָּם וְאֶת־כָּל־מִקְנֵהֶם וְאֶת־כָּל־חֵילָם בְּזָזוּ: וַיִּשְׁבּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל יֵת נָשֵׁי מִדְיָן וְיֵת טַפְלֵהוֹן וְיֵת כָּל בְּעִירְהוֹן וְיֵת כָּל גִּיתִיהוֹן וְיֵת כָּל נִכְסֵיהוֹן בְּזָזוּ:
10 And all their cities in the places wherein they dwelt, and all their encampments, they burnt with fire.	10 וְאֵת כָּל־עָרֵיהֶם בְּמוֹשְׁבֹתָם וְאֵת כָּל־טִירָתָם שָׂרְפוּ בָאֵשׁ: וְיֵת כָּל קְרִיִיהוֹן בְּמוֹתְבִנֵיהוֹן וְיֵת כָּל בֵּית סִגְדֵיהוֹן אוֹקִידוּ בְנוֹרָא:
11 And they took all the spoil, and all the prey, both of man and of beast.	11 וַיִּקְחוּ אֶת־כָּל־הַשָּׁלָל וְאֵת כָּל־הַמִּלְקוֹחַ בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה: וַיִּשְׁבּוּ יֵת כָּל עֲדָאָה וְיֵת כָּל דְּבָרְתָא בְּאִנְשָׁא וּבַבְּעִירָא:

לעבודת אלילים ומזרע יוסף שפטפט צינרו. דבר אחר שהיה משוח מלחמה (סוטה מג, א): וכלי הקדש. זה הארון והציץ שהיה בלעם עמהם ומפריח מלכי מדין ככשפים והוא עצמו פורח עמהם הראה להם את הציץ שהשם חקוק בו והם נופלים לכך נאמר על חלליהם במלכי מדין שנופלים על החללים מן האויר וכן בצלעם כתיב (בספר יהושע יג, כב) אל חלליהם (תנחומא ד): בידו. בראשיתו וכן (במדבר כא, כ) ויקח את כל ארצו מידו (ספרי קנז):

(8) חמשת מלכי מדין. וכי איני רואה שחמשה מנה הכתוב למה הוזקק לומר חמשת אלא ללמדך ששור כולם בענה והשור כולם בפורענות. בלעם הלך שם ליטול שכר עשרים וארבעה אלף שהפיל מישראל בעצמו ויצא ממדין לקראת ישראל ומשיאן ענה רעה אמר להם אם כשהייתם ששים רבוא לא יכולתם להם. ועכשיו צ"צ אלף אחס צאים להלם. נתנו לו שכרו משלם ולא קפחוהו (סס): בחרב. הוא בא על ישראל והחליף אומנתו באומנות שאין נוסעים אלא בפייהם על ידי תפלה ובקשה. ובא הוא ותפש אומנותם לקללם בפיו אף הם באו עליו והחליפו אומנותם באומנות האומות שבאין בחרב שנאמר (בראשית כז, מ) ועל חרבך תחיה:

(10) שירתם. מקום פלטרין שלהם (ספרי סס) שהוא לשון מושב כומרים יודעי חוקיהם. דבר אחר לשון מושב שריהם כמו שמחורגם (ש"א ו, ח) סרני פלשתיים טורני פלשתאי:

(11) ויקחו את כל השלל וגו'. מגיד שהיו כשרים וצדיקים ולא נחשדו על הגזל לשלוח יד בצוה שלא בראשית שנאמר את כל השלל וגו' ועליהם מפורש בקבלה (שה"ש ו, ו) שניך כעדר החללים וגו'. אף אנשי המלחמה שניך כולם צדיקים (ספרי סס): שלל. הן מטלטלין של מלבוש ומכשיתיין: בז. הוא ציז מוטלטלין שאינם מכשיתיין: מלקוח. אדם ובהמה. ובמקום שכתוב שני אלל מלקוח שני באדם ומלקוח ובהמה:

<p>12 And they brought the captives, and the prey, and the spoil, unto Moses, and unto Eleazar the priest, and unto the congregation of the children of Israel, unto the camp, unto the plains of Moab, which are by the Jordan at Jericho.</p>	<p>וַיָּבִיאוּ אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל-עֲדַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-הַשְּׁבִי וְאֶת-הַמִּלְקוֹחַ וְאֶת-הַשְּׁלָל אֶל-הַמַּחֲנֶה אֶל-עֶרְבַת מוֹאָב אֲשֶׁר עַל-יַרְדֵּן יְרִיחוֹ: (ס)</p>	<p>12 וַיָּבִיאוּ אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל-עֲדַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-הַשְּׁבִי וְאֶת-הַמִּלְקוֹחַ וְאֶת-הַשְּׁלָל אֶל-הַמַּחֲנֶה אֶל-עֶרְבַת מוֹאָב אֲשֶׁר עַל-יַרְדֵּן יְרִיחוֹ: (ס)</p>
<p>13 And Moses, and Eleazar the priest, and all the princes of the congregation, went forth to meet them without the camp.</p>	<p>וַיֵּצְאוּ מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן וְכָל-נְשִׂאֵי הָעֵדָה לִקְרֹאתָם אֶל-מַחֲוִיץ לַמַּחֲנֶה:</p>	<p>וַיֵּצְאוּ מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן וְכָל-נְשִׂאֵי הָעֵדָה לִקְרֹאתָם אֶל-מַחֲוִיץ לַמַּחֲנֶה: שלישי (שני)</p>
<p>14 And Moses was wroth with the officers of the host, the captains of thousands and the captains of hundreds, who came from the service of the war.</p>	<p>וַיִּקְצֹף מֹשֶׁה עַל פְּקוּדֵי הַחֵיִל שְׂרֵי הָאֲלָפִים וְשְׂרֵי הַמֵּאוֹת הַבָּאִים מִצִּבְאָה הַמִּלְחָמָה:</p>	<p>וַיִּקְצֹף מֹשֶׁה עַל פְּקוּדֵי הַחֵיִל שְׂרֵי הָאֲלָפִים וְשְׂרֵי הַמֵּאוֹת הַבָּאִים מִצִּבְאָה הַמִּלְחָמָה: 14</p>
<p>15 And Moses said unto them: 'Have ye saved all the women alive?</p>	<p>וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה הֲחַיִּיתֶם כָּל-נָקְבָה:</p>	<p>וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה הֲחַיִּיתֶם כָּל-נָקְבָה: 15</p>
<p>16 Behold, these caused the children of Israel, through the counsel of Balaam, to revolt so as to break faith with the LORD in the matter of Peor, and so the plague was among the congregation of the LORD.</p>	<p>הֲאֵין הָיָה לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדַבָּר בַּלְעָם לְמַסֵּר-מַעַל בִּיהִנּוּהָ עַל-דְּבַר-פְּעֹזֹר וְתִהְיֶה הַמִּגֶּפֶה בְּעֵדַת יְהוָה:</p>	<p>הֲאֵין הָיָה לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדַבָּר בַּלְעָם לְמַסֵּר-מַעַל בִּיהִנּוּהָ עַל-דְּבַר-פְּעֹזֹר וְתִהְיֶה הַמִּגֶּפֶה בְּעֵדַת יְהוָה: 16</p>
<p>17 Now therefore kill every male among the little ones, and kill every woman that hath known man by lying with him.</p>	<p>וְעִתָּהּ הָרְגוּ כָּל-זָכָר בֶּטֶן וְכָל-אִשָּׁה יָדַעַת אִישׁ לְמִשְׁכַּב זָכָר הָרְגוּ:</p>	<p>וְעִתָּהּ הָרְגוּ כָּל-זָכָר בֶּטֶן וְכָל-אִשָּׁה יָדַעַת אִישׁ לְמִשְׁכַּב זָכָר הָרְגוּ: 17</p>
<p>18 But all the women children, that have not known man by lying with him, keep alive for yourselves.</p>	<p>וְכָל הַטָּף בְּנָשִׁים אֲשֶׁר לֹא-יָדְעוּ מִשְׁכַּב זָכָר הַחֲיוּ לָכֶם:</p>	<p>וְכָל הַטָּף בְּנָשִׁים אֲשֶׁר לֹא-יָדְעוּ מִשְׁכַּב זָכָר הַחֲיוּ לָכֶם: 18</p>

- (13) ויצאו משה ואלעזר הכהן. לפי שראו את נערי ישראל יוצאים לחטוף מן הצהר (שס):
- (14) ויקצף משה על פקודי החיל. ממונים על החיל ללמד שכל סרחון הדור תלוי בגדולים שיש כח צידם למחות (שס):
- (16) הן הגנה. מגיד שהיו מכירין אותן. זו היא שנכשל פלוגי זה (ספרי וזטא): בדבר בלעם. אמר להם אפילו אתם מכניסים כל המונות (ס"א האומות) שזעולס אין אתם יכולים להם שמא מרובים אתם מן המצרים שהיו שם מאות רכב צהור בואו ואשיאכם ענה. אלהיהם של אלו שונא ומה הוא וכו' כדאיתא בחלק (סנהדרין קו, א) ובספרי (שס):
- (17) וכל אשה יודעת איש. ראויה להזעל אף על פי שלא נזעלה ולפני הצנץ העבירות והראויה להזעל פניה מוריקות (יצמות ס, ג): הרגו. למה חזר ואמר להפסיק הענין דצרי רבי ישמעאל שאם אני קורא הרגו כל זכר בטף וכל אשה יודעת איש וכל הטף בנשים וגו' איני יודע אם להרוג (וכל אשה יודעת) עם הזכרים או להחיות עם הטף לכך נאמר הרגו (ספרי קנו):

<p>19 And encamp ye without the camp seven days; whosoever hath killed any person, and whosoever hath touched any slain, purify yourselves on the third day and on the seventh day, ye and your captives.</p>	<p>וְאַתֶּן שָׂרוּ מִבֶּרֶא לְמִשְׁרִיתָא שִׁבְעָא יוֹמִין כָּל דְּקִטְל נַפְשָׁא וְכָל דְּקָרַב בְּקִטְלָא תְדוּן עֲלוּהִי בְיוֹמָא תְלִיתֵינָהּ וּבְיוֹמָא שְׁבִיעֵינָהּ אֶתְוֹן וּשְׁבִיכּוֹן:</p>	<p>19 וְאַתֶּם חָנוּ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה שִׁבְעַת יָמִים כָּל הַיָּג וְכָל נֶפֶשׁ נִגַּע בַּחֲלָל יִתְחַטְּאוּ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי אַתֶּם וּשְׁבִיכֵם:</p>
<p>20 And as to every garment, and all that is made of skin, and all work of goats' hair, and all things made of wood, ye shall purify.</p>	<p>וְכָל בְּגָד וְכָל כְּלִי-עוֹר וְכָל-מַעֲשֵׂה עֲזִים וְכָל-כְּלִי-עֵץ תִּתְחַטְּאוּ: (ס)</p>	<p>20 וְכָל-בְּגָד וְכָל-כְּלִי-עוֹר וְכָל-מַעֲשֵׂה עֲזִים וְכָל-כְּלִי-עֵץ תִּתְחַטְּאוּ: (ס)</p>
<p>21 And Eleazar the priest said unto the men of war that went to the battle: 'This is the statute of the law which the LORD hath commanded Moses:</p>	<p>וַיֹּאמֶר אֱלִעָזָר כֹּהֵנָּה לְגִבּוֹרֵי חֵילָא דְּאֵתוֹ לְקָרְבָּא דְּאִי גִזְרִית אֲוִרִיתָא דְּפִקִּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה:</p>	<p>21 וַיֹּאמֶר אֱלִעָזָר הַכֹּהֵן אֶל-אֲנָשֵׁי הַצֵּבָא הַבָּאִים לַמִּלְחָמָה זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר-צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה:</p>
<p>22 Howbeit the gold, and the silver, the brass, the iron, the tin, and the lead,</p>	<p>בָּרָם יֵת דְּהַבָּא וְיֵת כֶּסֶףא יֵת נְחָשָׁא יֵת בְּרֹזָלָא יֵת עִבְצָא וְיֵת אַבְרָא:</p>	<p>22 אֲךְ אֶת-הַזָּהָב וְאֶת-הַכֶּסֶף אֶת-הַנְּחָשֶׁת אֶת-הַבְּרֹזֶל אֶת-הַבַּדִּיל וְאֶת-הָעִפְרָת:</p>
<p>23 every thing that may abide the fire, ye shall make to go through the fire, and it shall be clean; nevertheless it shall be purified with the water of sprinkling; and all that abideth not the fire ye shall make to go through the water.</p>	<p>כָּל מִדְּעָם דְּמִתְעַל בְּנוֹרָא תַעֲבְרוּנִיהּ בְּנוֹרָא וְיִדְכִי בָרָם בְּמִי אֲדִיוֹתָא וְיִתְדִי וְכָל דְּלֹא מִתְעַל בְּנוֹרָא תַעֲבְרוּנִיהּ בְּמִיָּא:</p>	<p>23 כָּל-דְּבָר אֲשֶׁר-יָבֹא בָאֵשׁ תַעֲבִירוּ בָאֵשׁ וְיִטְהַר אֲךְ בְּמִי נִדָּה יִתְחַטָּא וְכָל אֲשֶׁר לֹא-יָבֹא בָאֵשׁ תַעֲבִירוּ בְּמִיָּם:</p>

(19) מחוץ למחנה. שלא יכנסו לעזרה: כל הורג נפש. רבי מאיר אומר זהורג בדבר המקבל טומאה הכתוב מדבר ולמדך הכתוב שהכלי מטמא אדם בחצורי המת כאלו נוגע במת עצמו או יכול אפילו זרק בו חץ והרגו תלמוד לומר וכל הנוגע בחלל מקיש הורג לנוגע מה נוגע על ידי חצוריו אף הורג על ידי חצוריו (ספרי חקת קכו): תחטאו. צמי נדה כדן שאר טמאי מתים שאף לדברי האומרים (יצמות ס, ב. סא, א) קצרי עוזדי גילולים אינן מטמאין צאהל שנאמר (יחזקאל לד, לא) ואתן לאני לאן מרעיתי אדם אתם אדם קרויין אדם ואין עוזדי גילולים קרויין אדם. מודה הוא שהעוזדי גילולים מטמאין צמגע וצמגעא שלא נאמר אדם אלא אצל טומאת אהלים שנאמר (במדבר יט, יד) אדם כי ימות צאהל: אהם ושביכם. לא שהנכרים מקבלין טומאה וצריכין הזאה אלא מה אדם צמי צריח אף שצמס כשיצאו לצריח וטמאו צריכין הזאה (ספרי קנו):

(20) וכל מעשה עזים. להציא כלי הקרנים והטלפים והעצמות (ת"כ. חולין כה, ב):

(21) ויאמר אלעזר הכהן וגו'. לפי שצא משה לכלל כעס צא לכלל טעות שנתעלמו ממנו הלכות גיעולי נכרים וכן אתה מואל צשמיני למלואים שנאמר (ויקרא י, יז) ויקצוף (משה) על אלעזר ועל איתמר צא לכלל כעס צא לכלל טעות וכן (במדבר כ, יא) צשמעו נא המורים ויך את הסלע על ידי הכעס טעה (ספרי טז): אשר צוה ד' וגו'. תלה ההוראה צרצו (שם):

(22) אף את הזהב וגו'. אף על פי שלא הזהיר לכס משה אלא על הלכות טומאה עוד יש להזהיר לכס על הלכות גיעול. ואף לשון מיעוט כלומר ממועטין אתם מלהשתמש בכלים אפילו לאחר טהרתן מטומאת המת עד שיטהרו מזליעת איסור נבלות. ורבותינו אמרו (יל"ש תשפ"ה) אף את הזהב לומר שצריך להעביר חלודה שלו קודם שיגיעלנו וזהו לשון אף שלא יהא שם חלודה אף המתכת יהיה כמות שהוא:

(23) כל דבר אשר יבא באש. לצלל צו כלום: תעבירו באש. כדרך ששמישו הגעלתו מה ששמישו על ידי חמין יגיעלנו צחמין ומה ששמישו על ידי כלי כגון השפוד והאסכלה ילגנו צחור (ע"ז עה, ב): אף במי נדה יתחטא. לפי

24 And ye shall wash your clothes on the seventh day, and ye shall be clean, and afterward ye may come into the camp.'	וְתַחֲוִיוּן לְבוּשִׁיכֶם בְּיוֹמָא הַשְּׁבִיעִי וְטַהַרְתֶּם וְאַחֲרַיִם תָּבֹאוּ אֶל־הַמַּחֲנֶה: (ס)	24 וְכַפִּסְתֶּם בְּגֵדֵיכֶם בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי וְטַהַרְתֶּם וְאַחֲרַיִם תָּבֹאוּ אֶל־הַמַּחֲנֶה: (ס)
25 And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמִימַר:	25 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
26 'Take the sum of the prey that was taken, both of man and of beast, thou, and Eleazar the priest, and the heads of the fathers' houses of the congregation;	קָבִיל יֵת חֹשֶׁבֶן דְּבִרְתָּ שְׂבִיָּא בְּאַנְשָׁא וּבְבִיעִירָא אֶתָּ וְאַלְעָזָר כְּהֵנָּא וְרִישֵׁי אֲבֹתָה כְּנִשְׁתָּא:	26 שָׂא אֶת רֹאשׁ מַלְקוֹת הַשָּׂבִי בְּאָדָם וּבְבִהֶמָּה אֶתָּה וְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן וְרֹאשֵׁי אֲבוֹת הָעֵדָה:
27 and divide the prey into two parts: between the men skilled in war, that went out to battle, and all the congregation;	וְחִפְּלִיג יֵת דְּבִרְתָּא בֵּין גּוֹבְרֵי מִגִּיחֵי קֶרְבָּא דְּנַפְקוּ לַחִילָא וּבֵין כָּל כְּנִשְׁתָּא:	27 וְחִצִּית אֶת־הַמַּלְקוֹת בֵּין תַּפְשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַיִּצְאִים לַצָּבָא וּבֵין כָּל־הָעֵדָה:
28 and levy a tribute unto the LORD of the men of war that went out to battle: one soul of five hundred, both of the persons, and of the beeves, and of the asses, and of the flocks;	וְתַפְרִישׁ נְסִיבָא קֳדָם יְיָ מִן גּוֹבְרֵי מִגִּיחֵי קֶרְבָּא דְּנַפְקוּ לַחִילָא חֲדָא נַפְשָׁא מִחֲמִישׁ מָאָה מִן אַנְשָׁא וּמִן תּוֹרֵי וּמִן חֲמֵרֵי וּמִן עֲנָא:	28 וְהִרְמֵת מִכֶּסֶּ לַיהוָה מֵאֵת אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַיִּצְאִים לַצָּבָא אֶחָד נֶפֶשׁ מִחֲמִישׁ הַמָּאוֹת מִן־הָאָדָם וּמִן־הַבָּקָר וּמִן־הַחֲמֹרִים וּמִן־ הָעֵזָאן:
29 take it of their half, and give it unto Eleazar the priest, as a portion set apart for the LORD.	מִפְּלִגוּתְהוֹן תִּסְבוּן וְתַתְּנוּן לְאַלְעָזָר כְּהֵנָּא אֶפְרָשׁוּתָא קֳדָם יְיָ:	29 מִמַּחֲצִיתָם תִּקְחוּ וְנִתַּתָּה לְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן תְּרוּמַת יְהוָה:
30 And of the children of Israel's half, thou shalt take one drawn out of every fifty, of the persons, of the beeves, of the asses, and of the flocks, even of all the cattle, and give them unto the Levites, that keep the charge of the tabernacle of the LORD.'	וּמִפְּלִגוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּסָּב חֶד דִּיתְחָד מִן חֲמִשִּׁין מִן אַנְשָׁא מִן תּוֹרֵי מִן חֲמֵרֵי וּמִן עֲנָא מִכָּל בְּעִירָא וְתַתִּין יְתְּהוֹן לְלִיּוֹאֵי נְטָרֵי מִטְּרַת מִשְׁכְּנָא דִּי:	30 וּמִמַּחֲצִת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל תִּקְחוּ אֶחָדוֹ אֶחָד מִן־הַחֲמִשִּׁים מִן־ הָאָדָם מִן־הַבָּקָר מִן־הַחֲמֹרִים וּמִן־הָעֵזָאן מִכָּל־הַבְּהֵמָה וְנִתַּתָּה אֹתָם לְלִוִּים שְׁמֹרֵי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכֵּן יְהוָה:
31 And Moses and Eleazar the priest did as the LORD commanded Moses.	וַעֲבַד מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר כְּהֵנָּא כְּמָא דְּפִקְדֵי יְיָ יֵת מֹשֶׁה:	31 וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:

פשוטו חטוי זה לטהרו מטומאת מת אמר להם זריכין הכלים גיעול לטהרם מן האיסור וחטוי לטהרן מן הטומאה. ורבותינו דרשו (ס) מכאן שאף להכשירן מן האיסור הטעין טבילה לכלי מתכות ומי נדה הכתובים כאן דרשו מים הראויים לטבול צהם נדה. וכמה הם מ' סאה: וכל אשר לא יבא באש. כל דצר שאין תשמישו על ידי האור כגון כוסות וכלויות שתשמישן צונן ולא צלעו איסור: העבירו במים. מטבילו ודיו ודוקא כלי מתכות (ס):

(24) אל המחנה. למחנה שכינה שאין טמא מת טעון שילוח ממחנה לויה וממחנה ישראל (פסחים סו, ב):

(26) שא את ראש. קם את המשכון:

(27) וחצית את המלקוח בין תפשי המלחמה וגו'. חציו לאלו וחציו לאלו:

32	Now the prey, over and above the booty which the men of war took, was six hundred thousand and seventy thousand and five thousand sheep,	וַיְהִי הַמִּלְקוֹחַ יְתֵר אֲשֶׁר בָּזְזוּ עִם הַצָּבָא צֹאן שְׁש־מֵאוֹת אֶלֶף וְשִׁבְעִים אֶלֶף וַחֲמִשָּׁת אֶלְפִים:	וַהֲיָת דְּבִרְתָּא שְׂאָר בְּזָא דְּבִזּוּ עִמָּא דִּנְפְקוּ לַחִילָא עֲנָא שִׁית מֵאָה וְשִׁבְעִין וַחֲמִשָּׁא אֶלְפִין:
33	and threescore and twelve thousand beees,	וּבִקָּר שָׁנִים וְשִׁבְעִים אֶלֶף:	וּתְּוֹרֵי שִׁבְעִין וַתְּרִין אֶלְפִין:
34	and threescore and one thousand asses,	וַחֲמִיָּם אֶחָד וְשָׁשִׁים אֶלֶף:	וַחֲמִרֵי שְׁתֵּין וַחֲדָא אֶלְפִין:
35	and thirty and two thousand persons in all, of the women that had not known man by lying with him.	וַנִּפְּשׁ אָדָם מִן־הַנָּשִׁים אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ מִשְׁכָּב זָכָר כָּל־נֶפֶשׁ שָׁנִים וְשָׁלֹשִׁים אֶלֶף:	וַנִּפְּשׁ דְּאֲנָשָׁא מִן נְשִׂיא דְּלֹא יָדְעָא מִשְׁכָּבֵי דְּכֹרָא כָּל נִפְשָׁתָא תְּלָתִין וַתְּרִין אֶלְפִין:
36	And the half, which was the portion of them that went out to war, was in number three hundred thousand and thirty thousand and seven thousand and five hundred sheep.	וַתְּהִי הַמִּחְצָה חֶלֶק הַיְצְאִים בַּצָּבָא מִסִּפֶּר הַצֹּאן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אֶלֶף וְשָׁלֹשִׁים אֶלֶף וְשִׁבְעַת אֶלְפִים וַחֲמִשׁ מֵאוֹת:	וַהֲיָת פְּלִגּוּתָא חוּלְקָא גּוּבְרִיא דִּנְפְקוּ לַחִילָא מִנֵּין עֲנָא תְּלָת מֵאָה וַתְּלָתִין וְשִׁבְעָא אֶלְפִין וַחֲמִישׁ מֵאָה:
37	And the LORD'S tribute of the sheep was six hundred and threescore and fifteen.	וַיְהִי הַמֶּכֶס לַיהוָה מִן־הַצֹּאן שֵׁשׁ מֵאוֹת חֲמִשׁ וְשִׁבְעִים:	וַהֲיָה נְסִיבָא קָדָם יְיָ מִן עֲנָא שִׁית מֵאָה וְשִׁבְעִין וַחֲמִישׁ:
38	And the beees were thirty and six thousand, of which the LORD'S tribute was threescore and twelve.	וּבִקָּר שִׁשָּׁה וְשָׁלֹשִׁים אֶלֶף וּמִכְסָם לַיהוָה שָׁנִים וְשִׁבְעִים:	וּתְּוֹרֵי תְּלָתִין וְשִׁשָּׁא אֶלְפִין וַנְּסִיבֵהוּן קָדָם יְיָ שִׁבְעִין וַתְּרִין:
39	And the asses were thirty thousand and five hundred, of which the LORD'S tribute was threescore and one.	וַחֲמִיָּם שְׁלֹשִׁים אֶלֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת וּמִכְסָם לַיהוָה אֶחָד וְשָׁשִׁים:	וַחֲמִרֵי תְּלָתִין אֶלְפִין וַחֲמִישׁ מֵאָה וַנְּסִיבֵהוּן קָדָם יְיָ שְׁתֵּין וַחֲדָא:
40	And the persons were sixteen thousand, of whom the LORD'S tribute was thirty and two persons.	וַנִּפְּשׁ אָדָם שִׁשָּׁה עָשָׂר אֶלֶף וּמִכְסָם לַיהוָה שָׁנִים וְשָׁלֹשִׁים נֶפֶשׁ:	וַנִּפְּשׁ דְּאֲנָשָׁא שְׁתַּת עָשָׂר אֶלְפִין וַנְּסִיבֵהוּן קָדָם יְיָ תְּלָתִין וַתְּרִין נֶפֶשׁ:
41	And Moses gave the tribute, which was set apart for the LORD, unto Eleazar the priest, as the LORD commanded Moses.	וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת־מִכְסֵי תְּרוּמַת יְהוָה לְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:	וַיְהִי מֹשֶׁה יָת נְסִיב אֶפְרָשׁוּתָא קָדָם יְיָ לְאַלְעָזָר כֹּהֵנָא כְּמָא דְּפָקִיד יְיָ יָת מֹשֶׁה:

(32) ויהי המלקוח יתר הבז. לפי שלא נטעו להרים מכס מן המטלטלין אלא מן המלקוח כתב את הלשון הזה ויהי המלקוח שצא לכלל חלוקה ולכלל מכס שהיה עודף על צו המטלטלין אשר צונו עם הכזא איש לו ולא צא לכלל חלוקה מספר הצאן וגו'.

42	And of the children of Israel's half, which Moses divided off from the men that warred—	וממחצית בני ישראל אשר חצה משה מן הגברים הנפיקו לחילא:	וממחצית בני ישראל אשר חצה משה מן הגברים הנפיקו לחילא:	וממחצית בני ישראל אשר חצה משה מן הגברים הנפיקו לחילא:	וממחצית בני ישראל אשר חצה משה מן הגברים הנפיקו לחילא:
43	now the congregation's half was three hundred thousand and thirty thousand and seven thousand and five hundred sheep,	ותהי מחצת העדה מן הצאן שלש מאות אלף ושלשים אלף שבעת אלפים וחמש מאות:	ותהי מחצת העדה מן הצאן שלש מאות אלף ושלשים אלף שבעת אלפים וחמש מאות:	ותהי מחצת העדה מן הצאן שלש מאות אלף ושלשים אלף שבעת אלפים וחמש מאות:	ותהי מחצת העדה מן הצאן שלש מאות אלף ושלשים אלף שבעת אלפים וחמש מאות:
44	and thirty and six thousand beeves,	ובקר ששה ושלשים אלף:	ובקר ששה ושלשים אלף:	ובקר ששה ושלשים אלף:	ובקר ששה ושלשים אלף:
45	and thirty thousand and five hundred asses,	וחמרים שלשים אלף וחמש מאות:	וחמרים שלשים אלף וחמש מאות:	וחמרים שלשים אלף וחמש מאות:	וחמרים שלשים אלף וחמש מאות:
46	and sixteen thousand persons—	ונפיש אדם ששה עשר אלף:	ונפיש אדם ששה עשר אלף:	ונפיש אדם ששה עשר אלף:	ונפיש אדם ששה עשר אלף:
47	even of the children of Israel's half, Moses took one drawn out of every fifty, both of man and of beast, and gave them unto the Levites, that kept the charge of the tabernacle of the LORD; as the LORD commanded Moses.	ויקח משה ממחצת בני ישראל את האחד אחד מן החמשים מן האדם ומן הבהמה ויתן אתם ללוים שמרי משמרת משכן יהוה כאשר צוה יהוה את משה:	ויקח משה ממחצת בני ישראל את האחד אחד מן החמשים מן האדם ומן הבהמה ויתן אתם ללוים שמרי משמרת משכן יהוה כאשר צוה יהוה את משה:	ויקח משה ממחצת בני ישראל את האחד אחד מן החמשים מן האדם ומן הבהמה ויתן אתם ללוים שמרי משמרת משכן יהוה כאשר צוה יהוה את משה:	ויקח משה ממחצת בני ישראל את האחד אחד מן החמשים מן האדם ומן הבהמה ויתן אתם ללוים שמרי משמרת משכן יהוה כאשר צוה יהוה את משה:
48	And the officers that were over the thousands of the host, the captains of thousands, and the captains of hundreds, came near unto Moses;	ויקרב אל משה הפקדים אשר לאלפי הצבא שרי האלפים ושרי המאות:	ויקרב אל משה הפקדים אשר לאלפי הצבא שרי האלפים ושרי המאות:	ויקרב אל משה הפקדים אשר לאלפי הצבא שרי האלפים ושרי המאות:	ויקרב אל משה הפקדים אשר לאלפי הצבא שרי האלפים ושרי המאות:
49	and they said unto Moses: 'Thy servants have taken the sum of the men of war that are under our charge, and there lacketh not one man of us.	ויאמרו אל משה עבדיך נשאו את ראש אנשי המלחמה אשר בידנו ולא נפקד ממנו איש:	ויאמרו אל משה עבדיך נשאו את ראש אנשי המלחמה אשר בידנו ולא נפקד ממנו איש:	ויאמרו אל משה עבדיך נשאו את ראש אנשי המלחמה אשר בידנו ולא נפקד ממנו איש:	ויאמרו אל משה עבדיך נשאו את ראש אנשי המלחמה אשר בידנו ולא נפקד ממנו איש:

(42) וממחצית בני ישראל אשר חצה משה. לעדה. והוציאה להם מן האנשים הנפיקים:

(43) ותהי מחצת העדה. כן וכן:

(47) ויקח משה וגר:

(48) הפקודים. הממונים:

(49) ולא נפקד. ולא נחסר ותרגומו ולא שגא אף הוא כלשון חסרון כמו (בראשית לא, לט) אנכי אחטנה תרגומו דהוה שגיא ממניגא וכן (שמואל א כ, יח) כי יפקד מושבך. יחסר מקום מושבך. איש הרגיל לישב שם וכן (שם כז) ויפקד מקום דוד. נחסר מקומו ואין איש יושב שם:

	And we have brought the LORD'S offering, what every man hath gotten, of jewels of gold, armlets, and bracelets, signet-rings, ear-rings, and girdles, to make atonement for our souls before the LORD.'	וּקְרִיבָנָא יֵת קִירְבָנָא דִּי גִבְרָא דְאִשְׁכַּח מֵאֵן דְּדָהֵב שִׁירִין וְשִׁבְיוֹ עֲזָקִין קִדְשִׁין וּמַחוּדָא לְכַפֵּרָא עַל נַפְשֵׁתָנָא קֳדָם יי:	וּנְקִירָב אֶת־קִרְבָּן יְהוָה אִישׁ אֲשֶׁר מָצָא כְּלִי־זָהָב אֲצַעְדָּהּ וְצִמִּיד טַבַּעַת עָגִיל וְכוּמָז לְכַפֵּר עַל־נַפְשֵׁתָיו לִפְנֵי יְהוָה:	50
51	And Moses and Eleazar the priest took the gold of them, even all wrought jewels.	וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת־הַזָּהָב מֵאַתָּם כָּל כְּלֵי מַעֲשֶׂה: דְּעֻבְדָּא:	וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת־הַזָּהָב מֵאַתָּם כָּל כְּלֵי מַעֲשֶׂה:	51
52	And all the gold of the gift that they set apart for the LORD, of the captains of thousands, and of the captains of hundreds, was sixteen thousand seven hundred and fifty shekels.—	וַיְהִי כָּל דְּהָב אִפְרָשׁוּתָא דְּאַפְרִישׁוֹ קֳדָם יי שְׁתַּת עֶשְׂרֵי אֲלָפִין שֶׁבַע מֵאָה וְחֲמִשִּׁין סָלְעִין מִן רַבְּנֵי אֲלָפֵי וּמִן רַבְּנֵי מֵאוֹתָא:	וַיְהִי כָּל־זָהָב הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר הָרִימוּ לַיהוָה שֵׁשֶׁה עָשָׂר אֲלָף שֶׁבַע־מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל מֵאֵת שָׂרֵי הָאֲלָפִים וּמֵאֵת שָׂרֵי הַמֵּאוֹת:	52
53	For the men of war had taken booty, every man for himself.—	גִּבְרִין דְּחִילָא בְּזוּ גִבְרָא לְנַפְשֵׁיהּ:	אֲנָשֵׁי הַצָּבָא בְּזָזוּ אִישׁ לוֹ:	53
54	And Moses and Eleazar the priest took the gold of the captains of thousands and of hundreds, and brought it into the tent of meeting, for a memorial for the children of Israel before the LORD.	וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן יֵת דְּהָבָא מִן רַבְּנֵי אֲלָפֵי וּמֵאוֹתָא וַאֲתִיאוּ יְתִיה לְמִשְׁכַּן זִמְנָא דְּיֻכְרָנָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל קֳדָם יי:	וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת־הַזָּהָב מֵאֵת שָׂרֵי הָאֲלָפִים וּמֵאֵת שָׂרֵי הַמֵּאוֹת וַיָּבִיאוּ אֹתוֹ אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וַיָּקְרוּן לְבְנֵי־יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי יְהוָה: (פ)	54
XXXII	Now the children of Reuben and the children of Gad had a very great multitude of cattle; and when they saw the land of Jazer, and the land of Gilead, that, behold, the place was a place for cattle,	וּבְעִיר סְגִי הָיָה לְבְנֵי רְאוּבֵן וּלְבְנֵי גָד תַּקִּיף לְחֻדָּא וַחֲזוּ יֵת אֶרֶע יַעֲזֹר וַיֵּת אֶרֶע גִּלְעָד וְהָא אַתְרָא אַתְרָא כְּשֶׁר לְבֵית בְּעִיר:	וּמִקְנֵהוּ רַב הָיָה לְבְנֵי רְאוּבֵן וּלְבְנֵי־גָד עֲצוּם מְאֹד וַיֵּרְאוּ אֶת־אֶרֶץ יַעֲזֹר וְאֶת־אֶרֶץ גִּלְעָד וַהֲגִה הַמָּקוֹם מְקוֹם מִקְנֵה:	שס (שלישי) כט
2	the children of Gad and the children of Reuben came and spoke unto Moses, and to Eleazar the priest, and unto the princes of the congregation, saying:	וַאֲתוּ בְנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן וַאֲמָרוּ לְמֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וּלְרַבְּרֵי כְּנִשְׁתָּא לְמִימַר:	וַיָּבִאוּ בְנֵי־גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן וַאֲמָרוּ אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל־נְשִׂאֵי הָעֵדָה לֵאמֹר:	2
3	'Ataroth, and Dibon, and Jazer, and Nimrah, and Heshbon, and Elealeh, and Sebam, and Nebo, and Beon,	עֲטָרוֹת וְדִיבּוֹן וַיַּעֲזֹר וְנִמְרָה וְחֶשְׁבּוֹן וְאֶלְעָלָה וְשֶׁבַם וְנֶבּוֹ וּבְעוֹן:	עֲטָרוֹת וְדִיבּוֹן וַיַּעֲזֹר וְנִמְרָה וְחֶשְׁבּוֹן וְאֶלְעָלָה וְשֶׁבַם וְנֶבּוֹ וּבְעוֹן:	3
וכומו. דפוס של בית הרחם לכפר על וצמיד. של יד: עגיל. נזמי אחזן: (50) אצעדה. אלו צמידים של רגל: הרהור הלצ של צנות מדין:				

4 the land which the LORD smote before the congregation of Israel, is a land for cattle, and thy servants have cattle.'	אֶרֶץ דְּמָחָא יִי ית יִתְבָּהָא קֳדָם כְּנָשָׁתָא דִּישְׂרָאֵל אֶרֶץ כְּשָׂרָא לְבֵית בְּעִיר הִיא וּלְעִבְדֵיךָ מִקְנֶה: (ס)	4 הָאֶרֶץ אֲשֶׁר הִכָּה יְהוָה לִפְנֵי עַדְתִּי יִשְׂרָאֵל אֶרֶץ מִקְנֶה הִיא וּלְעִבְדֵיךָ מִקְנֶה: (ס)
5 And they said: 'If we have found favour in thy sight, let this land be given unto thy servants for a possession; bring us not over the Jordan.'	וַיֹּאמְרוּ אִם אֲשַׁכְנָא רַחֲמִין בְּעֵינֶיךָ תִּתְּנֵהוּ אֶרֶץ הָדָא לְעִבְדֶּךָ לְאַחְסָנָא לֹא תַעֲבֹרֵנָּא יְת יִרְדְּנָא:	5 וַיֹּאמְרוּ אִם-מִצָּאֵנוּ חֵן בְּעֵינֶיךָ יִתֵּן אֶת-הָאֶרֶץ הַזֹּאת לְעִבְדֶּיךָ לְאַחֲזָהּ אֶל-תַּעֲבֹרֵנוּ אֶת-הַיַּרְדֵּן:
6 And Moses said unto the children of Gad and to the children of Reuben: 'Shall your brethren go to the war, and shall ye sit here?	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְבְנֵי-גָד וּלְבְנֵי רְאוּבֵן הָאֲחִיכֶם יֵבְאוּ לְמַלְחָמָה וְאַתֶּם תֵּשְׁבוּ פֹה:	6 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְבְנֵי-גָד וּלְבְנֵי רְאוּבֵן הָאֲחִיכֶם יֵבְאוּ לְמַלְחָמָה וְאַתֶּם תֵּשְׁבוּ פֹה:
7 And wherefore will ye turn away the heart of the children of Israel from going over into the land which the LORD hath given them?	וְלָמָּה (כ' תנואון) [ק' תניאון] אֶת-לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵעֲבֹר אֶל-הָאֶרֶץ אֲשֶׁר-נָתַן לָהֶם יְהוָה:	7 וְלָמָּה (כ' תנואון) [ק' תניאון] אֶת-לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵעֲבֹר אֶל-הָאֶרֶץ אֲשֶׁר-נָתַן לָהֶם יְהוָה:
8 Thus did your fathers, when I sent them from Kadesh-barnea to see the land.	כָּדִין עָבְדוּ אֶבְרָתְכוֹן כֹּד שְׁלַחִית יְתַהוֹן מִרְקָם גִּיָּאָה לְמַחֲזֵי יִת אֶרֶץ:	8 כָּה עָשׂוּ אֲבֹתֵיכֶם בְּשַׁלְחִי אֹתָם מִקְדָּשׁ בְּרִנֵּעַ לִרְאוֹת אֶת-הָאֶרֶץ:
9 For when they went up unto the valley of Eshcol, and saw the land, they turned away the heart of the children of Israel, that they should not go into the land which the LORD had given them.	וַיֵּשְׁלוּ עַד-נַחַל אֶשְׁכּוֹל וַיֵּרְאוּ אֶת-הָאֶרֶץ וַיִּנְיֵאוּ אֶת-לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִבְלֹתִי-בָא אֶל-הָאֶרֶץ אֲשֶׁר-נָתַן לָהֶם יְהוָה:	9 וַיֵּשְׁלוּ עַד-נַחַל אֶשְׁכּוֹל וַיֵּרְאוּ אֶת-הָאֶרֶץ וַיִּנְיֵאוּ אֶת-לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִבְלֹתִי-בָא אֶל-הָאֶרֶץ אֲשֶׁר-נָתַן לָהֶם יְהוָה:
10 And the LORD'S anger was kindled in that day, and He swore, saying:	וַיִּחַר-אַף יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּשְׁבַּע לֵאמֹר:	10 וַיִּחַר-אַף יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּשְׁבַּע לֵאמֹר:
11 Surely none of the men that came up out of Egypt, from twenty years old and upward, shall see the land which I swore unto Abraham, unto Isaac, and unto Jacob; because they have not wholly followed Me;	אִם יִחְזוּן גּוֹבְרִיָּא דְסָלִיקוּ מִמִּצְרַיִם מִבְּרַשׁ עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלָא יִת אֶרֶץ דְּקַיִמִית לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב אֲרִי לֹא אֲשַׁלְּמוּ בְּתֵר דְּחִלְתִּי:	11 אִם-יֵרְאוּ הָאֲנָשִׁים הָעֲלִים מִמִּצְרַיִם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָה אֶת הָאֶדְמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב כִּי לֹא-מָלְאוּ אַחֲרַי:

(3) עטרות ודיבון וגו'. מארץ סיחון ועוג היו:

(6) האחיים. לשון תמיהה הוא:

(7) ולמה תניאון. תסירו ותמניעו לכם מעבור שיהיו סבורים שאתם יראים לעבור מפני המלחמה וחוזק הערים והעם:

(8) מקדש ברנע. כך שמה ושני קדש היו:

- 12 save Caleb the son of Jephunneh the Kenizzite, and Joshua the son of Nun; because they have wholly followed the LORD.
- 12 בלְתִי כָלֵב בֶּן־יִפְנֶה הַקֵּנִזִּי וְיְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון כִּי מָלְאוּ אַחֲרָי וַיהוֹשֻׁעַ בֶּר נֹון אֲרִי אֲשֶׁלִּימוּ יְהוָה:
- 13 And the LORD'S anger was kindled against Israel, and He made them wander to and fro in the wilderness forty years, until all the generation, that had done evil in the sight of the LORD, was consumed.
- 13 וַיִּחַר־אַף יְהוָה בִּישְׂרָאֵל וַיִּנְעַם בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה עַד־תָּם כָּל־הַדּוֹר הָעֹשֶׂה הָרָע בְּעֵינֵי יְהוָה:
- 14 And, behold, ye are risen up in your fathers' stead, a brood of sinful men, to augment yet the fierce anger of the LORD toward Israel.
- 14 וְהִנֵּה קָמְתָם תַּחַת אֲבֹתֵיכֶם תִּרְבּוּת אֲנָשִׁים חַטָּאִים לַסִּפּוֹת עוֹד עַל חֲרוֹן אַף־יְהוָה אֶל־יִשְׂרָאֵל:
- 15 For if ye turn away from after Him, He will yet again leave them in the wilderness; and so ye will destroy all this people.'
- 15 כִּי תִשׁוּבוּ מֵאַחֲרָיו וְיָסַף עוֹד לְהַנִּיחוֹ בַּמִּדְבָּר וְשַׁחַתְתֶּם לְכָל־הָעָם הַזֶּה: (ס)
- 16 And they came near unto him, and said: 'We will build sheepfolds here for our cattle, and cities for our little ones;
- 16 וַיָּגִשׁוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ גִדְרֹת צֹאן נִבְנֶה לְמִקְנֵנוּ פָּה וְעָרִים לְטַפְּנוּ:
- 17 but we ourselves will be ready armed to go before the children of Israel, until we have brought them unto their place; and our little ones shall dwell in the fortified cities because of the inhabitants of the land.
- 17 וְאִנְחֵנוּ נִחַלְצֵם חֲשִׁים לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עַד אֲשֶׁר אִם־הִבִּיאֲנֵם אֶל־מְקוֹמָם וְיָשֵׁב טַפְּנוּ בְּעָרֵי הַמְּבֻצָּר מִפְּנֵי יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ:
- 18 We will not return unto our houses, until the children of Israel have inherited every man his inheritance.
- 18 לֹא נָשׁוּב אֶל־בְּתֻלֵינוּ עַד הִתְנַחֲל' בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלָתוֹ:

(12) הקב"ה. חורגו של קנז היה וילדה לו אמו של כלז את עתניאל (סוטה יא, ז):

(13) וינעם. ויטלטלם. מן נע ונד (ס"א וטלטלם צנע ונד):

(14) לספוט. כמו (ישעיה כט, ה) ספו שנה על שנה (ירמיה ז, כא) עולותיכם ספו וגו' לשון תוספת:

(16) נבנה למקננו פה. חסיד היו על ממונם יותר מצניהם וצנוניהם שהקדימו מקניהם לטפם. אמר להם לא כן עשו העיקר עיקר והטפל טפל צנו לכס מחלה ערים לטפכם ואחר כך גדרות לנאנכם (תנחומא ז):

(17) ואנחנו נחלץ חשים. נזדיין מהירים כמו (ישעיה ח, ה) מהר שלל חש צו (שם ה, יט) ימהר יחשה: לפני בני ישראל. צראשי גייסות. מתוך שגבורים היו. שכן נאמר צגד (דברים לג, כ) וטרף זרוע אף קדקד ואף משה חזר ופירש להם צאלה הדברים (שם ג, יח) ואזו אחכם צעת ההיא וגו' חלוצים תעצרו לפני אחיכם בני ישראל כל בני חיל. וציריחו כתיב (יהושע ו, יג) והחלוץ הולך לפניו זה ראוץ וגד שקיימו תנאים: וישב טפנו. צעודנו אלל אחינו: בערי המבצר. שנצנה עכשיו:

- 19 For we will not inherit with them on the other side of the Jordan, and forward, because our inheritance is fallen to us on this side of the Jordan eastward.'
 19 כִּי לֹא נִחַל אִתָּם מֵעַבְרָ לַיַּרְדֵּן וְהִלָּאָה כִּי בָאָה נִחַלְתָּנוּ אֵלֵינוּ מֵעַבְרָ הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה: (פ)
- 20 And Moses said unto them: 'If ye will do this thing: if ye will arm yourselves to go before the LORD to the war,
 20 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה אִם-תַּעֲשׂוּן אֶת-הַדְּבָר הַזֶּה אִם-תִּתְחַלְצוּ לִפְנֵי יְהוָה לְמִלְחָמָה:
 20 וַאֲמַר לְהוֹן מֹשֶׁה אִם תַּעֲבִדוּן יֵת פְּתִיחָא הַדִּין אִם תִּזְדָּרְיוּן קָדָם עָמָא דִּי לְקָרְבָּא:
- 21 and every armed man of you will pass over the Jordan before the LORD, until He hath driven out His enemies from before Him,
 21 וְעַבְרָ לָכֶם כָּל-חַלּוּץ אֶת-הַיַּרְדֵּן לִפְנֵי יְהוָה עַד הוֹרִישׁוּ אֶת-אֹיְבֵיו מִפְּנֵיו:
 21 וַיַּעֲבֵר לָכוֹן כָּל דְּמִזְרֵי יֵת יַרְדֵּנָא קָדָם עָמָא דִּי עַד דִּיתְרִיד יֵת בְּעָלֵי דְבִבּוּהֵי מִן קְדָמוּהֵי:
- 22 and the land be subdued before the LORD, and ye return afterward; then ye shall be clear before the LORD, and before Israel, and this land shall be unto you for a possession before the LORD.
 22 וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵי יְהוָה וְאַחֲרַיִךְ תָּשֻׁבוּ וְהָיִיתֶם נְקִיִּם מִיְּהוָה וּמִיִּשְׂרָאֵל וְהָיְתָה הָאָרֶץ הַזֹּאת לָכֶם לְאֻחֻזָּה לִפְנֵי יְהוָה:
 22 וְהַתְּכַבִּישׁ אֶרֶעָא קָדָם עָמָא דִּי וְכִתְרָ כֵּן תִּתּוּבּוּן וְתִהְיוּן זָכָאִין קָדָם יְיָ וּמִיִּשְׂרָאֵל וְתִהְיִי אֶרֶעָא הַדָּא לָכוֹן לְאַחֲסָנָא קָדָם יְיָ:
- 23 But if ye will not do so, behold, ye have sinned against the LORD; and know ye your sin which will find you.
 23 וְאִם לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן הִנֵּה חָטֵאתֶם לַיהוָה וְיָדְעוּ חַטֹּאתְכֶם אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶתְכֶם:
 23 וְאִם לֹא תַעֲבִדוּן כֵּן הָא חָבִיתוּן קָדָם יְיָ וְיָדְעוּ חֻבֵּתְכוֹן דִּיתְשַׁכַּח יִתְכוֹן:
- 24 Build you cities for your little ones, and folds for your sheep; and do that which hath proceeded out of your mouth.'
 24 בְּנוּ-לָכֶם עָרִים לְטַפְּכֶם וּגְדֹרֹת לְצִנְאֲכֶם וְהִיצָא מִפִּיכֶם תַּעֲשׂוּ:
 24 בְּנוּ לָכוֹן קְרוּוֹן לְטַפְּלָכוֹן וְחֻטְרִין לְעֹנְכוֹן וְיִדְיֹפֹק מִפּוֹמְכוֹן תַּעֲבִדוּן:
- 25 And the children of Gad and the children of Reuben spoke unto Moses, saying: 'Thy servants will do as my lord commandeth.
 25 וַיֹּאמֶר בְּנֵי-גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר עֲבָדֶיךָ יַעֲשׂוּ כַּאֲשֶׁר אָדָנִי מֻצְוָה:
 25 וַאֲמַר בְּנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן לְמֹשֶׁה לְמִימַר עֲבָדֶיךָ יַעֲבִדוּן כְּמָא דְרַבּוּנֵי מִפְּקִיד:
- 26 Our little ones, our wives, our flocks, and all our cattle, shall be there in the cities of Gilead;
 26 טַפְּנוּ נְשֵׁינוּ מִקְנָנוּ וְכָל-בְּהֵמָתָנוּ יִהְיוּ-שָׁם בְּעָרֵי הַגִּלְעָד:
 26 טַפְּלָנָא נְשָׂנָא וְכָל בְּהֵמָתָנוּ בְּעִירָנָא יִהְיוּן תַּמָּן בְּקָרְוֵי גִלְעָד:

(19) מעבר לירדן וגו'. צעזר המערצי: כי באה נחלתנו. כזר קצלונו צעזר המזרחי:
 (24) לצנאכם. תיבה זו מגזרת (תהליס ח, ח) זנה ואלפים כלס. שאין זו אל"ף מפסיק בין נון לזד"י ואל"ף שזא כאן אחר הנו"ן במקום ה"א של זנה הוא. מיסודו של רזי משה הדרשן למדתי כן: והיצא מפיכם תעשו. לגזוה. שקצלתם עליכם לעבור למלחמה עד כזו וחלוק שמה לא בקש מהם אלא ונכזשה ואחר תשובו והם קצלו עליהם עד התנחל הרי הוסיפו להמכזש שזע שחלקו וכן עשו:
 (25) ויאמר בני גד. כולם כאיש אחד:

- 27 but thy servants will pass over, every man that is armed for war, before the LORD to battle, as my lord saith.
וְעַבְדֶּיךָ יַעֲבֹרוּ כָל־חֲלוּץ צָבָא לִפְנֵי יְהוָה לְמַלְחָמָה כַּאֲשֶׁר אֲדַנִּי דָּבָר:
- 28 So Moses gave charge concerning them to Eleazar the priest, and to Joshua the son of Nun, and to the heads of the fathers' houses of the tribes of the children of Israel.
וַיִּצַּו מֹשֶׁה אֶת אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נּוּן וְאֶת רָאשֵׁי אֲבוֹת הַמִּטּוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:
- 29 And Moses said unto them: 'If the children of Gad and the children of Reuben will pass with you over the Jordan, every man that is armed to battle, before the LORD, and the land shall be subdued before you, then ye shall give them the land of Gilead for a possession;
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם אִם־יַעֲבֹרוּ בְנֵי־גָד וּבְנֵי־רְאוּבֵן אִתְּכֶם אֶת־הַיַּרְדֵּן כָּל־חֲלוּץ לְמַלְחָמָה לִפְנֵי יְהוָה וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵיכֶם וְנָתַתֶּם לָהֶם אֶת־אֶרֶץ הַגִּלְעָד לְאֻחֻזָּה:
- 30 but if they will not pass over with you armed, they shall have possessions among you in the land of Canaan.
וְאִם־לֹא יַעֲבֹרוּ חֲלוּצִים אִתְּכֶם וְנֶאֱחָזוּ בְּתֻכְכֶם בְּאֶרֶץ כְּנָעַן:
- 31 And the children of Gad and the children of Reuben answered, saying: 'As the LORD hath said unto thy servants, so will we do.
וַיַּעֲנוּ בְנֵי־גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן לֵאמֹר אֵת אֲשֶׁר דָּבָר יְהוָה אֵל־עַבְדֶּיךָ כֹּן נַעֲשֶׂה:
- 32 We will pass over armed before the LORD into the land of Canaan, and the possession of our inheritance shall remain with us beyond the Jordan.
נַחֲנוּ נַעֲבֹר חֲלוּצִים לִפְנֵי יְהוָה אֶרֶץ כְּנָעַן וְאַתָּנוּ אֻחֻזַּת נַחֲלָתָנוּ מֵעַבְרָ לַיַּרְדֵּן:
- 33 And Moses gave unto them, even to the children of Gad, and to the children of Reuben, and unto the half-tribe of Manasseh the son of Joseph, the kingdom of Sihon king of the Amorites, and the kingdom of Og king of Bashan, the land, according to the cities thereof with their borders, even the cities of the land round about.
וַיִּתֵּן לָהֶם מֹשֶׁה לִבְנֵי־גָד וּלְבְנֵי רְאוּבֵן וּלְחֻצֵּי שִׁבְטֵי מְנַשֶּׁה בֶּן־יוֹסֵף אֶת־מַמְלַכַּת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֲמֹרִי וְאֶת־מַמְלַכַּת עֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן הָאָרֶץ לְעִרְיָהּ בְּגִבְלֹת עָרֵי הָאָרֶץ סָבִיב:
- 34 And the children of Gad built Dibon, and Ataroth, and Aroer;
וַיְבִנּוּ בְנֵי־גָד אֶת־דִּיבּוֹן וְאֶת־עֲטָרוֹת וְאֶת־עָרוֹר:

(28) ויצו להם. כמו עליהם ועל מנאס מינה אלעזר ויהושע. כמו (שמות יד, יד) ה' ילחם לכם:

(32) ואתנו אחוזת נחלתנו. כלומר צידנו ונרשותנו מהי אחוזת נחלתנו מעבר הזה:

35	and Atroth-shophan, and Jazer, and Jogbehah;	וְאֶת־עֲטֹרֶת שׁוֹפָן וְאֶת־יַעְזֹר וְיִגְבֵּהָהּ:	וְיַת עֲטֹרוֹת שׁוֹפָן וְיַת יַעְזֹר וְיִגְבֵּהָהּ:
36	and Beth-nimrah, and Beth-haran; fortified cities, and folds for sheep.	וְאֶת־בֵּית נִמְרָה וְאֶת־בֵּית הָרָן עָרֵי מִבְצָר וְגִדְלֹת צֹאן:	וְיַת בֵּית נִמְרָה וְיַת בֵּית הָרָן קְרוֹיִן כְּרִיכִין וְחֲטָרִיִן דְּעֹאֵן:
37	And the children of Reuben built Heshbon, and Elealeh, and Kiriathaim;	וּבְנֵי רְאוּבֵן בָּנוּ אֶת־חֶשְׁבֹן וְאֶת־אֶלְעָלָא וְאֶת־קְרִיתַיִם:	וּבְנֵי רְאוּבֵן בָּנוּ יֵת חֶשְׁבֹן וְיַת אֶלְעָלָא וְיַת קְרִיתַיִם:
38	and Nebo, and Baal-meon—their names being changed—and Sibmah; and gave their names unto the cities which they builded.	וְאֶת־נְבוֹ וְאֶת־בְּעֵל מְעֹן מוֹסֶבֶת שֵׁם וְאֶת־שִׁבְמָה וַיִּקְרְאוּ בְשֵׁמֹת הָעָרִים אֲשֶׁר בָּנוּ:	וְיַת נְבוֹ וְיַת בְּעֵל מְעֹן מִקְפָן שְׂמָהֶן וְיַת שִׁבְמָה וַיִּקְרְאוּ בְשֵׂמָהֶן יֵת שְׂמָהֶת קְרוֹיָא דְּבָנוּ:
39	And the children of Machir the son of Manasseh went to Gilead, and took it, and dispossessed the Amorites that were therein.	וַיֵּלְכוּ בְנֵי מַכִּיר בֶּן־מְנַשֶּׁה גִלְעָדָה וַיִּלְכְּדָהּ וַיּוֹרֶשׁ אֶת־הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר־בָּהּ:	וַאֲזָלוּ בְנֵי מַכִּיר בֶּר מְנַשֶּׁה לְגִלְעָד וּכְבָּשׁוּהָ וַתִּרְיֵךְ יֵת אֱמֹרָאָה דְּבָהּ:
40	And Moses gave Gilead unto Machir the son of Manasseh; and he dwelt therein.	וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת־גִּלְעָד לְמַכִּיר בֶּן־מְנַשֶּׁה וַיָּשָׁב בָּהּ:	וַיְהִיב מֹשֶׁה יֵת גִּלְעָד לְמַכִּיר בֶּר מְנַשֶּׁה וַיִּתִּיב בָּהּ:
41	And Jair the son of Manasseh went and took the villages thereof, and called them Havvoth-jair.	וַיֵּאִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה הֶלֶךְ וַיִּלְכְּדֵם וַיִּקְרָא אֹתָהֶן חֲוֹת יֵאִיר:	וַיֵּאִיר בֶּר מְנַשֶּׁה אֲזָל וּכְבָּשׁ יֵת כְּפָרְנִיהוֹן וַיִּקְרָא יֵתָהוֹן כְּפָרְנֵי יֵאִיר:
42	And Nobah went and took Kenath, and the villages thereof, and called it Nobah, after his own name.	וַנְּבַח הֶלֶךְ וַיִּלְכְּדֵם וַיִּקְרָא לָהּ נֹבַח בְּשֵׁמוֹ (פ)	וַנְּבַח אֲזָל וּכְבָּשׁ יֵת קְנַת וְיַת כְּפָרְנִיָּה וַיִּקְרָא לָהּ נֹבַח בְּשֵׁמִיהּ:

The Haftarah is Jeremiah 1:1 – 2:3 on page 205. This Haftarah is always read the first Shabbat after the 17th of Tammuz.

(36) ערי מבצר וגדרות צאן. זה סוף הפסוק מוסב על תחלת הענין ויבנו בני גד את הערים הללו להיות ערי מצור וגדרות לאן:

(38) ואת נבו ואת בעל מעון מוסבת שם. נבו ובעל מעון שמות עבודת אלילים הם והיו האמוריים קורים עריהם על שם עבודת אלילים שלהם ובני ראובן הסבו את שמות לשמות אחרים וזהו מוסבות שם נבו ובעל מעון מוסבות לשם אחר: ואת שבמה. בנו שבמה והיא שבמה האמורה למעלה (לעיל ג):

(39) ויורש. כתרמו ותרין. שמיצת רי"ש משמשת שמי חלוקות לשון ירשה ולשון הורשה שהוא טירוד ותיכון:

(41) חותיהם. כפרניהון: ויקרא אתהן חות יאיר. לפי שלא היו לו בנים קראם בשמו לזכרון:

(42) ויקרא לה נבא. לה אינו מפיך ה"א וראיתי ציטודו של רבי משה הדרשן לפי שלא נתקיים לה שם זה לפיכך הוא רפה. שמשמע מדרשו כמו לא. ותמהני מה ידרוש בשתי חיצות הדומות לה (רות ג, יד) ויאמר לה בועז (זכריה ה, יא) לבנות לה בית:

XXXIII	These are the stages of the children of Israel, by which they went forth out of the land of Egypt by their hosts under the hand of Moses and Aaron.	אלֵּין מִטְּלֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דִּנְפְּקוּ מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם לְחִילֵיהוֹן בִּידָא דְּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:	אֱלֹהֵי מִסְעֵי בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יֵצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְצִבְאָתָם בְּיַד־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:	מסעי ל
2	And Moses wrote their goings forth, stage by stage, by the commandment of the LORD; and these are their stages at their goings forth.	וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־מוֹצְאֵיהֶם לְמִסְעֵיהֶם עַל־פִּי יְהוָה וְאֵלֶּה מִסְעֵיהֶם לְמוֹצְאֵיהֶם:	וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־מוֹצְאֵיהֶם לְמִסְעֵיהֶם עַל־פִּי יְהוָה וְאֵלֶּה מִסְעֵיהֶם לְמוֹצְאֵיהֶם:	2
3	And they journeyed from Rameses in the first month, on the fifteenth day of the first month; on the morrow after the passover the children of Israel went out with a high hand in the sight of all the Egyptians,	וַיֵּצְאוּ מֵרַעַמְסֵס בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בַּחֲמִישֶׁת עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן מִמַּחֲרַת הַפֶּסַח יֵצְאוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּיַד רָמָה לְעֵינֵי כָּל־מִצְרַיִם:	וַיֵּצְאוּ מֵרַעַמְסֵס בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בַּחֲמִישֶׁת עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן מִמַּחֲרַת הַפֶּסַח יֵצְאוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּיַד רָמָה לְעֵינֵי כָּל־מִצְרַיִם:	3
4	while the Egyptians were burying them that the LORD had smitten among them, even all their first-born; upon their gods also the LORD executed judgments.	וּמִצְרַיִם מִקְבְּרִין יֵת דְּקִטְלֵי יֵי בְּהוֹן כָּל בּוֹכְרָא וּבִטְעֻתְהוֹן עֲבַד יֵי דִינִין:	וּמִצְרַיִם מִקְבְּרִים אֵת אֲשֶׁר הִכָּה יְהוָה בָּהֶם כָּל־בְּכוֹר וּבְאַל־הֵיחֶם עָשָׂה יְהוָה שְׁפָטִים:	לוי
5	And the children of Israel journeyed from Rameses, and pitched in Succoth.	וַיֵּצְאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵרַעַמְסֵס וַיִּחַנוּ בְּסֻכּוֹת:	וַיֵּצְאוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵרַעַמְסֵס וַיִּחַנוּ בְּסֻכּוֹת:	5
6	And they journeyed from Succoth, and pitched in Etham, which is in the edge of the wilderness.	וַיֵּצְאוּ מִסֻּכּוֹת וַיִּשְׁרוּ בְּאֵיתָם דְּבִסְטֵר מִדְּבָרָא:	וַיֵּצְאוּ מִסֻּכּוֹת וַיִּחַנוּ בְּאֵיתָם אֲשֶׁר בְּקֶצֶה הַמִּדְבָּר:	6
7	And they journeyed from Etham, and turned back unto Pihahiroth, which is before Baal-zephon; and they pitched before Migdol.	וַיֵּצְאוּ מֵאֵיתָם וַיָּשֻׁבּ עַל־פִּי חִירָתָא אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי צִפּוֹן וַיִּשְׁרוּ קֶדֶם מִגְדּוֹל:	וַיֵּצְאוּ מֵאֵיתָם וַיָּשֻׁבּ עַל־פִּי חִירָתָא אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי צִפּוֹן וַיִּחַנוּ לִפְנֵי מִגְדּוֹל:	ישראל

(1) אלה מסעי. למה נכתבו המסעות הללו. להודיע חסדיו של מקום. שאף על פי שגזר עליהם לטלטלם ולהניעם במדבר לא תאמר שהיו נעים ומטולטלים ממסע למסע כל ארבעים שנה ולא היתה להם מנוחה. שהרי אין כאן אלא ארבעים ושנים מסעות. לא מהם י"ד שכולם היו בשנה ראשונה קודם גזירה. משנעשו מרעמסס עד שצאו לרתמה. שמשם נשתלחו המרגלים שנאמר (במדבר יב, טז) ואחר נסעו העם מחצרות וגו' (שם יג, ז) שלח לך אנשים וגו'. וכאן הוא אומר ויסעו מחצרות ויחנו ברתמה למדת שהוא במדבר פארן ועוד הולך משם ח' מסעות שהיו לאחר מיתת אהרן מהר ההר עד ערבות מואב בשנת הארבעים נמצא שכל שמנה ושלשים שנה לא נסעו אלא עשרים מסעות. זה מיסודו של רבי משה הדרשן. ורבי תנחומא (מסעי ג. במדבר רבה) דרש זו דרשה אחרת משל למלך שהיה בנו חולה והולכו למקום רחוק לרפאותו כיון שהיו חוזרין התחיל אביו מונה כל המסעות אמר לו כאן ישנו כאן הוקרנו כאן חששת את ראשך וכו'.

(4) ומצרים מקברים. טרודים צאצאם:

8	And they journeyed from Penehahiroth, and passed through the midst of the sea into the wilderness; and they went three days' journey in the wilderness of Etham, and pitched in Marah.	וַיֵּצְאוּ מִן הַיָּם בְּתוֹךְ-הַיָּם וַיֵּלְכוּ דֶרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר אֹתָם וַיַּחֲנוּ בְּמַרָּה:	וַיֵּצְאוּ מִן הַיָּם בְּתוֹךְ-הַיָּם וַיֵּלְכוּ דֶרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר אֹתָם וַיַּחֲנוּ בְּמַרָּה:
9	And they journeyed from Marah, and came unto Elim; and in Elim were twelve springs of water, and threescore and ten palm-trees; and they pitched there.	וַיֵּצְאוּ מִמַּרָּה וַיָּבֹאוּ אֶל-עֵלִים וּבְאֵיִם שְׁתֵּים עָשָׂר עֵינַת מַיִם וְשִׁבְעִים תְּמָרִים וַיַּחֲנוּ-שָׁם:	וַיֵּצְאוּ מִמַּרָּה וַיָּבֹאוּ אֶל-עֵלִים וּבְאֵיִם שְׁתֵּים עָשָׂר עֵינַת מַיִם וְשִׁבְעִים תְּמָרִים וַיַּחֲנוּ-שָׁם:
10	And they journeyed from Elim, and pitched by the Red Sea.	וַיֵּצְאוּ מֵעֵלִים וַיַּחֲנוּ עַל-יַם סוּף:	וַיֵּצְאוּ מֵעֵלִים וַיַּחֲנוּ עַל-יַם סוּף:
11	And they journeyed from the Red Sea, and pitched in the wilderness of Sin.	וַיֵּצְאוּ מִיַּם-סוּף וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַר-סִין:	וַיֵּצְאוּ מִיַּם-סוּף וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַר-סִין:
12	And they journeyed from the wilderness of Sin, and pitched in Dophkah.	וַיֵּצְאוּ מִבְּרֶחַת-סִין וַיַּחֲנוּ בְּדֹפְקָה:	וַיֵּצְאוּ מִבְּרֶחַת-סִין וַיַּחֲנוּ בְּדֹפְקָה:
13	And they journeyed from Dophkah, and pitched in Alush.	וַיֵּצְאוּ מִדֹּפְקָה וַיַּחֲנוּ בְּאַלוֹשׁ:	וַיֵּצְאוּ מִדֹּפְקָה וַיַּחֲנוּ בְּאַלוֹשׁ:
14	And they journeyed from Alush, and pitched in Rephidim, where was no water for the people to drink.	וַיֵּצְאוּ מֵאַלוֹשׁ וַיַּחֲנוּ בְּרֶפְדִּים וְלֹא-הָיָה שָׁם מַיִם לָעָם לִשְׁתּוֹת:	וַיֵּצְאוּ מֵאַלוֹשׁ וַיַּחֲנוּ בְּרֶפְדִּים וְלֹא-הָיָה שָׁם מַיִם לָעָם לִשְׁתּוֹת:
15	And they journeyed from Rephidim, and pitched in the wilderness of Sinai.	וַיֵּצְאוּ מִרֶפְדִּים וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַר-סִינַי:	וַיֵּצְאוּ מִרֶפְדִּים וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַר-סִינַי:
16	And they journeyed from the wilderness of Sinai, and pitched in Kibroth-hattaavah.	וַיֵּצְאוּ מִבְּרֶחַת-סִינַי וַיַּחֲנוּ בְּקִבְרוֹת-הַתַּאֲוָה:	וַיֵּצְאוּ מִבְּרֶחַת-סִינַי וַיַּחֲנוּ בְּקִבְרוֹת-הַתַּאֲוָה:
17	And they journeyed from Kibroth-hattaavah, and pitched in Hazeroth.	וַיֵּצְאוּ מִקִּבְרֹת-הַתַּאֲוָה וַיַּחֲנוּ בְּחֲצֹרֹת:	וַיֵּצְאוּ מִקִּבְרֹת-הַתַּאֲוָה וַיַּחֲנוּ בְּחֲצֹרֹת:
18	And they journeyed from Hazeroth, and pitched in Rithmah.	וַיֵּצְאוּ מִחֲצֹרֹת וַיַּחֲנוּ בְּרִתְמָה:	וַיֵּצְאוּ מִחֲצֹרֹת וַיַּחֲנוּ בְּרִתְמָה:
19	And they journeyed from Rithmah, and pitched in Rimmon-perez.	וַיֵּצְאוּ מִרִּתְמָה וַיַּחֲנוּ בְּרִמּוֹן-פֶּרֶץ:	וַיֵּצְאוּ מִרִּתְמָה וַיַּחֲנוּ בְּרִמּוֹן-פֶּרֶץ:

(18) וייחנו ברתמה. על שם לשון הרע של מרגלים שנאמר (תהלים קכ, ד) מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה חזי גבור שונוים עס גחלי רתמים:

20	And they journeyed from Rimmon-perez, and pitched in Libnah.	וַיָּסֻעוּ מִרְמֹן פֶּרֶץ וַיַּחֲנוּ וַיִּנָּטְלוּ מִרְמֹן פֶּרֶץ וַיִּשְׁרוּ בְּלִבְנָה:	20
21	And they journeyed from Libnah, and pitched in Rissah.	וַיָּסֻעוּ מִלִּבְנָה וַיַּחֲנוּ בְּרִסָּה: וַיִּנָּטְלוּ מִלִּבְנָה וַיִּשְׁרוּ בְּרִסָּה:	21
22	And they journeyed from Rissah, and pitched in Kehelah.	וַיָּסֻעוּ מִרִּסָּה וַיַּחֲנוּ בְּקֵהֶלֶתָה: וַיִּנָּטְלוּ מִרִּסָּה וַיִּשְׁרוּ בְּקֵהֶלֶתָה:	22
23	And they journeyed from Kehelah, and pitched in mount Shepher.	וַיָּסֻעוּ מִקֵּהֶלֶתָה וַיַּחֲנוּ בְּהַר־שֹׁפָר: וַיִּנָּטְלוּ מִקֵּהֶלֶתָה וַיִּשְׁרוּ בְּטוֹרָא דְשֹׁפָר:	23
24	And they journeyed from mount Shepher, and pitched in Haradah.	וַיָּסֻעוּ מִהַר־שֹׁפָר וַיַּחֲנוּ בְּחָרָדָה: וַיִּנָּטְלוּ מִטוֹרָא דְשֹׁפָר וַיִּשְׁרוּ בְּחָרָדָה:	24
25	And they journeyed from Haradah, and pitched in Makheloth.	וַיָּסֻעוּ מִחָרָדָה וַיַּחֲנוּ בְּמַקְהֵלֹת: וַיִּנָּטְלוּ מִחָרָדָה וַיִּשְׁרוּ בְּמַקְהֵלֹת:	25
26	And they journeyed from Makheloth, and pitched in Tahath.	וַיָּסֻעוּ מִמַּקְהֵלֹת וַיַּחֲנוּ בְּתַחַת: וַיִּנָּטְלוּ מִמַּקְהֵלֹת וַיִּשְׁרוּ בְּתַחַת:	26
27	And they journeyed from Tahath, and pitched in Terah.	וַיָּסֻעוּ מִתַּחַת וַיַּחֲנוּ בְּתֶרַח: וַיִּנָּטְלוּ מִתַּחַת וַיִּשְׁרוּ בְּתֶרַח:	27
28	And they journeyed from Terah, and pitched in Mithkah.	וַיָּסֻעוּ מִתֶּרַח וַיַּחֲנוּ בְּמִתְקָה: וַיִּנָּטְלוּ מִתֶּרַח וַיִּשְׁרוּ בְּמִתְקָה:	28
29	And they journeyed from Mithkah, and pitched in Hashmonah.	וַיָּסֻעוּ מִמִּתְקָה וַיַּחֲנוּ בְּחַשְׁמוֹנָה: וַיִּנָּטְלוּ מִמִּתְקָה וַיִּשְׁרוּ בְּחַשְׁמוֹנָה:	29
30	And they journeyed from Hashmonah, and pitched in Moseroth.	וַיָּסֻעוּ מִחַשְׁמוֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּמוֹסְרוֹת: וַיִּנָּטְלוּ מִחַשְׁמוֹנָה וַיִּשְׁרוּ בְּמוֹסְרוֹת:	30
31	And they journeyed from Moseroth, and pitched in Bene-jaakan.	וַיָּסֻעוּ מִמוֹסְרוֹת וַיַּחֲנוּ בְּבְנֵי יַעֲקֹן: וַיִּנָּטְלוּ מִמוֹסְרוֹת וַיִּשְׁרוּ בְּבְנֵי יַעֲקֹן:	31
32	And they journeyed from Bene-jaakan, and pitched in Hor-haggidgad.	וַיָּסֻעוּ מִבְּנֵי יַעֲקֹן וַיַּחֲנוּ בְּחֹר הַגִּידְגָּד: וַיִּנָּטְלוּ מִבְּנֵי יַעֲקֹן וַיִּשְׁרוּ בְּחֹר הַגִּידְגָּד:	32
33	And they journeyed from Hor-haggidgad, and pitched in Jotbah.	וַיָּסֻעוּ מִחֹר הַגִּידְגָּד וַיַּחֲנוּ בְּיֹטְבָה: וַיִּנָּטְלוּ מִחֹר הַגִּידְגָּד וַיִּשְׁרוּ בְּיֹטְבָה:	33
34	And they journeyed from Jotbah, and pitched in Abronah.	וַיָּסֻעוּ מִיֹּטְבָה וַיַּחֲנוּ בְּעִבְרֹנָה: וַיִּנָּטְלוּ מִיֹּטְבָה וַיִּשְׁרוּ בְּעִבְרֹנָה:	34
35	And they journeyed from Abronah, and pitched in Ezion-geber.	וַיָּסֻעוּ מִעִבְרֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּעִזִּיּוֹן גִּבֹּר: וַיִּנָּטְלוּ מִעִבְרֹנָה וַיִּשְׁרוּ בְּעִזִּיּוֹן גִּבֹּר:	35

36	And they journeyed from Ezion-geber, and pitched in the wilderness of Zin—the same is Kadesh.	וַיֵּצְאוּ מֵעִז־גִּבֵּר וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר צִין הַיָּדוּשׁ:	וַיֵּצְאוּ מֵעִז־גִּבֵּר וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר צִין הַיָּדוּשׁ:	36
37	And they journeyed from Kadesh, and pitched in mount Hor, in the edge of the land of Edom.—	וַיֵּצְאוּ מִקַּדֶּשׁ וַיַּחֲנוּ בְּהַר הָהָר בְּקֶצֶה אֶרֶץ אֲדוֹם:	וַיֵּצְאוּ מִקַּדֶּשׁ וַיַּחֲנוּ בְּהַר הָהָר בְּקֶצֶה אֶרֶץ אֲדוֹם:	37
38	And Aaron the priest went up into mount Hor at the commandment of the LORD, and died there, in the fortieth year after the children of Israel were come out of the land of Egypt, in the fifth month, on the first day of the month.	וַיַּעֲלֶה אַהֲרֹן אֶל-הַר הָהָר עַל-פִּי יְהוָה וַיָּמָת שָׁם בַּשָּׁנָה הָאַרְבָּעִים לְצֵאת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן:	וַיַּעֲלֶה אַהֲרֹן אֶל-הַר הָהָר עַל-פִּי יְהוָה וַיָּמָת שָׁם בַּשָּׁנָה הָאַרְבָּעִים לְצֵאת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן:	38
39	And Aaron was a hundred and twenty and three years old when he died in mount Hor.	וְאַהֲרֹן בֶּן-שָׁלֹשׁ וְעֶשְׂרִים וּמָאתַיִם וּשְׁלֹשׁ שָׁנָה בָּמָוֶתוֹ בְּהַר הָהָר:	וְאַהֲרֹן בֶּן-שָׁלֹשׁ וְעֶשְׂרִים וּמָאתַיִם וּשְׁלֹשׁ שָׁנָה בָּמָוֶתוֹ בְּהַר הָהָר:	39
40	And the Canaanite, the king of Arad, who dwelt in the South in the land of Canaan, heard of the coming of the children of Israel.—	וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עָרָד וְהוּא יָתִיב בְּדֶרֶם אֲרָדָא דְּכָנָעַן בְּמִיתֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל:	וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עָרָד וְהוּא יָתִיב בְּדֶרֶם אֲרָדָא דְּכָנָעַן בְּמִיתֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל:	40
41	And they journeyed from mount Hor, and pitched in Zalmonah.	וַיֵּצְאוּ מִהַר הָהָר וַיַּחֲנוּ בְּצַלְמֹנָה:	וַיֵּצְאוּ מִהַר הָהָר וַיַּחֲנוּ בְּצַלְמֹנָה:	41
42	And they journeyed from Zalmonah, and pitched in Punon.	וַיֵּצְאוּ מִצַּלְמֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּפּוֹנוֹן:	וַיֵּצְאוּ מִצַּלְמֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּפּוֹנוֹן:	42
43	And they journeyed from Punon, and pitched in Oboth.	וַיֵּצְאוּ מִפּוֹנוֹן וַיַּחֲנוּ בְּאוֹבוֹת:	וַיֵּצְאוּ מִפּוֹנוֹן וַיַּחֲנוּ בְּאוֹבוֹת:	43
44	And they journeyed from Oboth, and pitched in Ije-abarim, in the border of Moab.	וַיֵּצְאוּ מֵאוֹבוֹת וַיַּחֲנוּ בְּעֵי הַעֲבָרִים בְּגִבּוֹל מוֹאָב:	וַיֵּצְאוּ מֵאוֹבוֹת וַיַּחֲנוּ בְּעֵי הַעֲבָרִים בְּגִבּוֹל מוֹאָב:	44
45	And they journeyed from Ijim, and pitched in Dibon-gad.	וַיֵּצְאוּ מִמִּיָּם וַיַּחֲנוּ בְּדִיבּוֹן גָּד:	וַיֵּצְאוּ מִמִּיָּם וַיַּחֲנוּ בְּדִיבּוֹן גָּד:	45
46	And they journeyed from Dibon-gad, and pitched in Almon-diblathaim.	וַיֵּצְאוּ מִדִּיבּוֹן גָּד וַיַּחֲנוּ בְּעֵלְמוֹן דִּבְלַת־יָמָה:	וַיֵּצְאוּ מִדִּיבּוֹן גָּד וַיַּחֲנוּ בְּעֵלְמוֹן דִּבְלַת־יָמָה:	46

(38) על פי ה'. מלמד שמת דנשיקה (צ"ב יז, א):

(40) וישמע הכנעני. כאן למד שמיטת אהרן היא השמועה שנסתלקו ענני כבוד וכסוד שנתנה רשות להלחם בִּישְׂרָאֵל לפיכך חזר וכתבה (ר"ה ג, א):

(44) בעיי העברים. לשון חרצות וגלים כמו (מיכה א, ו) לעי השדה (תהלים עט, א) שמו את ירושלים לעיים:

47	And they journeyed from Almon-diblathaim, and pitched in the mountains of Abarim, in front of Nebo.	וַיָּסְעוּ מֵעַלְמַן דְּבִלְתַּיִם וַיַּחֲנוּ בְּהַרֵּי הָעֲבָרִים לִפְנֵי נֶבֹ: וַיָּטְלוּ מִטּוֹרֵי דְּבִלְתַּיִם וּשְׂרוּ בְּטוֹרֵי דְּעִבְרָא דְּקִדְם נְבו:	47
48	And they journeyed from the mountains of Abarim, and pitched in the plains of Moab by the Jordan at Jericho.	וַיָּסְעוּ מִהַרֵּי הָעֲבָרִים וַיַּחֲנוּ בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יֶרִיחוֹ: וַיָּטְלוּ מִטּוֹרֵי דְּעִבְרָא וּשְׂרוּ בְּמִישְׁרֵא דְּמוֹאָב עַל יַרְדֵּן דִּירִיחוֹ:	48
49	And they pitched by the Jordan, from Beth-jeshimoth even unto Abel-shittim in the plains of Moab.	וַיַּחֲנוּ עַל-הַיַּרְדֵּן מִבֵּית תִּשְׁמֹת עַד אָבֵל הַשִּׁטִּים בְּעֶרְבַת מוֹאָב: (ס)	49
50	And the LORD spoke unto Moses in the plains of Moab by the Jordan at Jericho, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל-יַרְדֵּן יֶרִיחוֹ לֵאמֹר: וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בְּמִישְׁרֵא דְּמוֹאָב עַל יַרְדֵּן דִּירִיחוֹ לְמִימַר:	שלישי (חמישי)
51	'Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye pass over the Jordan into the land of Canaan,	דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת-הַיַּרְדֵּן אֶל-אֶרֶץ כְּנָעַן:	51
52	then ye shall drive out all the inhabitants of the land from before you, and destroy all their figured stones, and destroy all their molten images, and demolish all their high places.	וְהוֹרַשְׁתֶּם אֶת-כָּל-יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְאַבְדֶּתֶם אֶת כָּל-מִשְׁכֵּייתָם וְאֶת כָּל-צִלְמֵי מַסַּכְתָּם תֹּאבִדוּ וְאֶת כָּל-בְּמוֹתָם תִּשְׁמִידוּ:	52
53	And ye shall drive out the inhabitants of the land, and dwell therein; for unto you have I given the land to possess it.	וְהוֹרַשְׁתֶּם אֶת-הָאָרֶץ וַיִּשְׁבְּתֶם-בָּהּ כִּי לָכֶם נָתַתִּי אֶת-הָאָרֶץ לְרִשְׁתָּהּ אֹתָהּ:	53

(49) מבית הישמח עד אבל השטים. כאן למדך שיעור מחנה ישראל י"ז מיל. דאמר רבה זר זר חנה לדידי חזי לי ההוא אמר וכו' (עירובין נה, ב): אבל השטים. מישור של שטים אצל שמו:
(51) כי אתם עוברים את הירדן וגו' והורשתם וגו'. והלא כמה פעמים הוזכרו על כך אלא כך אמר להם משה כשאמרו עוברים צירדן ציבשה על מנת כן תעצרו. ואם לאו מים צאין ושוטפין אתכם וכן מצינו שאמר להם יהושע צעודם צירדן (סוטה לד, א. תוספתא סוטה ט, ה):
(52) והורשתם. וגרשתם: משכיתם. כתרגמו צית סגדתהון על שם שהיו מסככים את הקרקע צרפת אצנים של שש להשתחוות עליהם צפישוט ידים ורגלים כדכתיב (ויקרא כו, א) ואכן משכית לא תתנו צארכם להשתחוות עליה: מסכתם. כתרגמו מתכיהון:
(53) והורשתם את הארץ. והורשתם אותה מיושניה ואז וישצתם בה תוכלו להתקיים בה ואם לאו לא תוכלו להתקיים בה:

<p>And ye shall inherit the land by lot according to your families—to the more ye shall give the more inheritance, and to the fewer thou shalt give the less inheritance; whosoever the lot falleth to any man, that shall be his; according to the tribes of your fathers shall ye inherit.</p>	<p>והתנחלתם את־הארץ בגורל למשפחתכם לרוב תרבו את־נחלתו ולמעט תמעט את־נחלתו אל אשר־יצא לו שמה הגורל לו יהיה למטות אבותיכם תתנחלו:</p>	<p>54</p>
<p>But if ye will not drive out the inhabitants of the land from before you, then shall those that ye let remain of them be as thorns in your eyes, and as pricks in your sides, and they shall harass you in the land wherein ye dwell.</p>	<p>ואם לא תתרכו את־יבשי הארץ מן קדמיכון ויהי דתשארון מנהון לסיעון נטלו זיו לקבלכון ולמשרון מקפניכון ויעיקון לכון על ארעא דאתון תבין בה:</p>	<p>55</p>
<p>And it shall come to pass, that as I thought to do unto them, so will I do unto you.</p>	<p>והיה כמא דחשיבית למעבד להון אעבד לכון:</p>	<p>56</p>
<p>And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>ומליל יי עם משה למימר:</p>	<p>לא</p>
<p>Command the children of Israel, and say unto them: When ye come into the land of Canaan, this shall be the land that shall fall unto you for an inheritance, even the land of Canaan according to the borders thereof.</p>	<p>צו את־בני ישראל ואמרת אליהם כִּי־אתם באים אל־הארץ כנען זאת הארץ אשר תפל לכם בנחלה ארץ כנען לגבלתיה:</p>	<p>2</p>
<p>Thus your south side shall be from the wilderness of Zin close by the side of Edom, and your south border shall begin at the end of the Salt Sea eastward;</p>	<p>והיה לכם פאת־נגב ממדבר־צן על־יבדי אדום והיה לכם גבול נגב מקצה ים־המלח קדמה:</p>	<p>3</p>

- (54) אל אשר יצא לו שמה. מקרא קצר הוא זה אל מקום אשר יצא לו שמה הגורל לו יהיה: למטות אבותיכם. לפי חשבון יוצאי מנרים (צ"צ קיז, ה). דבר אחר בשנים עשר גבולין כמנין השבטים:
- (55) והיה אשר תותירו מהם. יהיו לכם לרעה: לשכים בעיניכם. ליתדות המנקרות עיניכם תרגום של יתדות שיכא: ולצנינם. פותרים זו הפותרים לשון מסוכת קוצים הסוכת אתכם לסגור ולכלוא אתכם מאין יוצא וזא: וצדדו אתכם. כמרגמו:
- (2) זאת הארץ אשר תפול לכם וגר. לפי שהרצה מות נהגות צאריך ואין נהגות צחוצה לארץ הוצרך לכתוב מנרי גבולי רוחותיה סביב. לומר לך מן הגבולים הללו ולפנים המצות נהגות: תפול לכם. על שם שנחלקה בגורל נקראת חלוקה לשון נפילה. ומדעש אגדה אומר (תנחומא ד) על ידי שהפיל הקב"ה שריהם של ע' אומות מן השמים וכפתן לפני משה אמר לו ראה אין צהם עוד כח:
- (3) והיה לכם פאת נגב. רוח דרומית אשר מן המזרח למערב: ממדבר צן. אשר אלל אדום מתחלת מקצוע

- and your border shall turn about southward of the ascent of
 4 Akkrabbim, and pass along to Zin; and the goings out thereof shall be southward of Kadesh-barnea; and it shall go forth to Hazar-addar, and pass along to Azmon;
 and the border shall turn about from Azmon unto the Brook of Egypt, and the goings out thereof shall be at the Sea.
 And for the western border, ye shall have the Great Sea for a border; this shall be your west border.
 And this shall be your north border: from the Great Sea ye shall mark out your line unto mount Hor;
- וְנָסַב לָכֶם הַגְּבוּל מִנֶּגֶב לְמַעַל עֲקָרְבִּים וְעָבַר צִנָּה (כ' וְהָיָה) וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו מִנֶּגֶב קֹדֶשׁ בְּרִנֶּעַ וַיָּצֵא חֲצֵר אֲדָר וְעָבַר עֲצֻמֹּנָה:
 וְנָסַב הַגְּבוּל מֵעֲצֻמֹּן נַחֲלָה מִצְרַיִם וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו הַיָּמָה:
 וּגְבוּל יָם וְהָיָה לָכֶם הַיָּם הַגָּדוֹל וּגְבוּל זֶה־יְהִי־לָכֶם גְּבוּל יָם:
 וְזֶה־יְהִי־לָכֶם גְּבוּל צָפוֹן מִן הַיָּם הַגָּדוֹל תִּתְּאוּ לָכֶם הָר שֹׁרָא:
- וַיִּסְחָר לְכוֹן תַּחֲנוּמָא מִדְּרוֹמָא לְמַסְקָנָא דְעֲקָרְבִּין וַיַּעֲבֵר לְצִין וַיְהִי מִפְקָנֹהִי מִדְּרוֹמָא לְרָקִם גִּיאָה וַיְהִי חֲצֵר אֲדָר וַיַּעֲבֵר לְעֲצֻמֹּן:
 וַיִּסְחָר תַּחֲנוּמָא מֵעֲצֻמֹּן לְנַחֲלָה דְּמִצְרַיִם וַיְהִי מִפְקָנֹהִי לְיָמָה:
 וְתַחֲנוּם מֵעֲרֵבָא וַיְהִי לְכוֹן יָמָא רַבָּא וְתַחֲנוּמִיָּה דִּין וַיְהִי לְכוֹן תַּחֲנוּם מֵעֲרֵבָא:
 וְדִין יְהִי לְכוֹן תַּחֲנוּם צָפוֹנָא מִן יָמָא רַבָּא תַּכְנוּנִין לְכוֹן לְהוֹר שֹׁרָא:

דרומית מזרחית של ארץ תשעת המטות. כיצד שלש ארצות יושבות בדרומה של ארץ ישראל זו אלל זו קנת ארץ מזרים וארץ אדום כולה וארץ מואב כולה. ארץ מזרים במקצוע דרומית מערבית שנאמר בפרשה זו מעצמון נחלה מזרים והיו תוצאותיו הימה. ונחל מזרים היה מהלך על פני כל ארץ מזרים שנאמר (יהושע יג, ג) מן השיחור אשר על פני מזרים. ומפסיק בין ארץ מזרים לארץ ישראל וארץ אדום אללה לזד המזרח וארץ מואב אלל ארץ אדום בסוף הדרום למזרח וכשיצאו ישראל ממזרים אם רצה המקום לקרב את כניסתם לארץ היה מעבירים את הגילוס לזד צפון ובאין לארץ ישראל ולא עשה כן וזהו שנאמר (שמות יג, יז) ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתיים שהם יושבים על הים במערה של ארץ כנען כענין שנאמר בפלשתיים (נפיה ב, ה) יושבי חבל הים גוי כרתים. ולא נחם אותם הדרך אללה הסיבן והוציאם דרך דרומה אל המדבר והוא שקראו יחזקאל (יחזקאל כ, לה) מדבר העמים לפי שהיו כמה אומות יושבות בלזד והולכין אלל דרומה מן המערב כלפי מזרח תמיד עד שבאו לדרומה של ארץ אדום ובקשו ממלך אדום שיניחם לעבור דרך ארצו ולהכנס לארץ דרך רחבה ולא רצה והולכו לסבוב את כל דרומה של אדום עד בואם לדרומה של ארץ מואב שנאמר (שופטים יא, יז) וגם אל מלך מואב שלח ולא אבה. והלכו כל דרומה של מואב עד סופה ומשם הפכו פניהם לנפון עד שבצבו כל מזר מזרחי שלה לרחבה וכשכלו את מזרחה מצאו את ארץ סיחון ועוג שהיו יושבין במזרחה של ארץ כנען והירדן מפסיק ביניהם וזהו שנאמר ביפתח (שם יח) וילך במדבר ויבס את ארץ אדום ואת ארץ מואב ויבא ממזרח שמש לארץ מואב. וכבשו את ארץ סיחון ועוג שהיתה בצפונה של ארץ מואב. וקרב עד הירדן והוא כנגד מקצוע צפונית מערבית של ארץ מואב נמצא שארץ כנען שבעבר הירדן למערב היה מקצוע דרומית מזרחית שלה אלל אדום:

- (4) ונסב לכם הגבול מנגב למעלה עקרבם. כל מקום שנאמר ונסב או ויצא מלמד שלא היה המצר שיה אללה הולך ויוצא לחוץ ויצא המצר ועוקם לזד צפון של עולם באלכסון למערב ועובר המצר בדרומה של מעלה עקרבם נמצא מעלה עקרבם לפנים מן המצר: ועבר צנה. אל צין כמו מזרימה: והיו תוצאותיו. קאותיו. בדרומה של קדש ברנע: ויצא חצר אדר. מחפוט המצר ומרחיב לזד צפון של עולם ונמשך עוד באלכסון למערב וצא לו לחצר אדר ומשם לעצמון ומשם לנחל מזרים. ולשון ונסב האמור כאן לפי שכתב ויצא חצר אדר שהתחיל להרחיב משעבר את קדש ברנע ורוחב אותה רכועה שבלטה לזד צפון היתה מקדש ברנע עד עצמון ומשם והלאה נתקצר המצר ונסב לזד הדרום וצא לו לנחל מזרים ומשם לזד המערב אל הים הגדול שהוא מזר מערבה של כל ארץ ישראל. נמצא שנחל מזרים במקצוע מערבית דרומית:
- (5) והיו תוצאותיו הימה. אל מזר המערב שאין עוד גבול נגב מאריך לזד המערב משם והלאה:
- (6) וגבול ים. ומזר מערבי מהו: והיה לכם הים הגדול. למזר: וגבול. הנסין שצמח הים אף הם מן הגבול והם איים שקורין אינזול"ם (גיטין ח, א):
- (7) גבול צפון. מזר צפון: מן הים הגדול תתאו לכם הדר ההר. שהוא במקצוע צפונית מערבית. וראשו משפיע

8 from mount Hor ye shall mark out a line unto the entrance to Hamath; and the goings out of the border shall be at Zedad;	מִהוֹר הָהָר תַּתְּאוּ לְבֹא חֲמַת וְהָיוּ תוֹצְאוֹת הַגִּבּוֹל צִדְדָּה: חֲמַת וַיהוֹן מִפְּקֻנְהֵי דִתְחוּמָא לְצִדְדָּה:	8 מִהוֹר הָהָר תַּתְּאוּ לְבֹא חֲמַת וְהָיוּ תוֹצְאוֹת הַגִּבּוֹל צִדְדָּה:
9 and the border shall go forth to Ziphron, and the goings out thereof shall be at Hazar-enan; this shall be your north border.	וַיֵּצֵא הַגִּבּוֹל זִפְרֹנָה וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו חֲצֵר עֵינָן זֶה־יְהִי לָכֶם גִּבּוֹל צָפוֹן: וַיֵּצֵא הַגִּבּוֹל זִפְרֹנָה וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו חֲצֵר עֵינָן זֶה־יְהִי לָכֶם גִּבּוֹל צָפוֹן:	9 וַיֵּצֵא הַגִּבּוֹל זִפְרֹנָה וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו חֲצֵר עֵינָן זֶה־יְהִי לָכֶם גִּבּוֹל צָפוֹן:
10 And ye shall mark out your line for the east border from Hazar-enan to Shepham;	וְהָתְּאוּיָתֶם לָכֶם לְגִבּוֹל קִדְמָה מִחֲצֵר עֵינָן שִׁפְמָה: וְהָתְּאוּיָתֶם לָכֶם לְגִבּוֹל קִדְמָה מִחֲצֵר עֵינָן שִׁפְמָה:	10 וְהָתְּאוּיָתֶם לָכֶם לְגִבּוֹל קִדְמָה מִחֲצֵר עֵינָן שִׁפְמָה:
11 and the border shall go down from Shepham to Riblah, on the east side of Ain; and the border shall go down, and shall strike upon the slope of the sea of Chinnereth eastward;	וַיֵּרֶד הַגִּבּוֹל מִשִּׁפְמָה הָרִבְלָה מִקִּדְמָה לְעֵין וַיֵּרֶד הַגִּבּוֹל וּמָחָה עַל־כַּתֵּף יָם־כִּנְרֶת קִדְמָה: וַיֵּרֶד הַגִּבּוֹל מִשִּׁפְמָה הָרִבְלָה מִקִּדְמָה לְעֵין וַיֵּרֶד הַגִּבּוֹל וּמָחָה עַל־כַּתֵּף יָם־כִּנְרֶת קִדְמָה:	11 וַיֵּרֶד הַגִּבּוֹל מִשִּׁפְמָה הָרִבְלָה מִקִּדְמָה לְעֵין וַיֵּרֶד הַגִּבּוֹל וּמָחָה עַל־כַּתֵּף יָם־כִּנְרֶת קִדְמָה:
12 and the border shall go down to the Jordan, and the goings out thereof shall be at the Salt Sea; this shall be your land according to the borders thereof round about.	וַיֵּרֶד הַגִּבּוֹל הַיַּרְדֵּנָה וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו יָם הַמֶּלַח זֹאת תִּהְיֶה לָכֶם הָאָרֶץ לְגִבּוֹלֶיהָ סָבִיב: וַיֵּרֶד הַגִּבּוֹל הַיַּרְדֵּנָה וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו יָם הַמֶּלַח זֹאת תִּהְיֶה לָכֶם הָאָרֶץ לְגִבּוֹלֶיהָ סָבִיב:	12 וַיֵּרֶד הַגִּבּוֹל הַיַּרְדֵּנָה וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו יָם הַמֶּלַח זֹאת תִּהְיֶה לָכֶם הָאָרֶץ לְגִבּוֹלֶיהָ סָבִיב:
13 And Moses commanded the children of Israel, saying: 'This is the land wherein ye shall receive inheritance by lot, which the LORD hath commanded to give unto the nine tribes, and to the half-tribe;	וַיִּצְוֵ מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּתְּנוּחֶלּוּ אֹתָהּ בְּגוּרָל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לָתֵת לְתִשְׁעַת הַמִּטֹּטוֹת וְחֻצֵי הַמִּטֹּטָה: וַיִּצְוֵ מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּתְּנוּחֶלּוּ אֹתָהּ בְּגוּרָל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לָתֵת לְתִשְׁעַת הַמִּטֹּטוֹת וְחֻצֵי הַמִּטֹּטָה:	13 וַיִּצְוֵ מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּתְּנוּחֶלּוּ אֹתָהּ בְּגוּרָל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לָתֵת לְתִשְׁעַת הַמִּטֹּטוֹת וְחֻצֵי הַמִּטֹּטָה:

ונכנס לתוך הים ויש מרוחצ הים לפנים הימנו וחוצה הימנו (שס): תתאו. תשפכו לכם לנאות ממערב לצפון אל הר ההר: תתאו. לשון סיבה כמו (ד"ה יז, יא) אל תא הרצים (יחזקאל מ, י) ותאי השער היגיע שקורין אפנדי"ן שהוא מוסב ומשופע: (8) מהר ההר. תסבול ותלכו אל מנר הנפון לצד המזרח ותפגעו בצלצא חמת זו אנטוכיא: תוצאות הגבול. סופי הגבול. כל מקום שנאמר תוצאות הגבול או המנר כלה שם לגמרי ואינו עובר להלן כלל או משם מתפשט ומרחיב ויואל לאחוריו להמשיך להלן צאלכסון יותר מן הרוחצ הראשון ולענין רוחצ המדה הראשון קראו תוצאות ששם כלתה אותה מדה: (9) והיו תוצאותיו חצר עינן. הוא היה סוף המנר הצפוני. ונמצאת חצר עינן במקצוע צפונית מזרחית. ומשם והתאויטם לכם אל מנר המזרחי: (10) והתאויטם. לשון הסבה וגמיה כמו תתאו: שפמה. צמח המזרחי ומשם הרבולה: (11) מקדם לעין. שם מקום והמנר הולך צמורחו נמצא העין לפנים מן המנר ומאריך ישראל הוא: וירד הגבול. כל שהגבול הולך מצפון לדרום הוא יורד והולך: ומחה על כתר. ענר: ים כנרת קדמה. שיהא ים כנרת חוץ לגבול צמערב והגבול צמורח ים כנרת ומשם יורד אל הירדן והירדן מושך וצא מן הנפון לדרום צאלכסון נוטה לצד מזרח ומתקרב לצד ארץ כנען כנגד ים כנרת ומושך לצד מזרח של ארץ ישראל כנגד ים כנרת עד שנופל ציס המלח ומשם כלה הגבול צמורחית אל ים המלח שממנו התחלת מנר מקצוע דרומית מזרחית הרי סובבת אותה לארבע רוחותיה:

14	for the tribe of the children of Reuben according to their fathers' houses, and the tribe of the children of Gad according to their fathers' houses, have received, and the half-tribe of Manasseh have received, their inheritance;	כִּי לָקְחוּ מִטָּה בְּנֵי הָרְאוּבֵנִי לְבֵית אֲבֹתָם וּמִטָּה בְּנֵי-הַגָּדִי לְבֵית אֲבֹתָם וַחֲצִי מִטָּה מִנַּשֶּׁשֶׁה לָקְחוּ נַחֲלָתָם:	אֲרִי קִבִּילוּ שְׂבָטָא דְּבְנֵי רְאוּבֵן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן וְשְׂבָטָא דְּבְנֵי גָד לְבֵית אֲבֹתָהוֹן וּפְלָגוֹת שְׂבָטָא דְּמִנַּשֶּׁשֶׁה קִבִּילוּ אַחְסָנָתָהוֹן:
15	the two tribes and the half-tribe have received their inheritance beyond the Jordan at Jericho eastward, toward the sun-rising.'	שְׁנֵי הַמִּטּוֹת וַחֲצִי הַמִּטָּה לָקְחוּ נַחֲלָתָם מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן יֵרֵחוֹ קִדְמָה מִזְרָחָה: (פ)	תְּרִין שְׂבָטִין וּפְלָגוֹת שְׂבָטָא קִבִּילוּ אַחְסָנָתָהוֹן מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן קִדְמָה מִדְּנֶחָא:
16	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵּאמֹר:	וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:
17	'These are the names of the men that shall take possession of the land for you: Eleazar the priest, and Joshua the son of Nun.	אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-יִנְחִלוּ לָכֶם אֶת-הָאָרֶץ אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן:	אֵלִין שְׁמַהַת גּוֹבְרִיא דִּיחֶסְנוֹן לְכוֹן יַת אֲרַעָא אֶלְעָזָר כְּהֵנָא וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּר נון:
18	And ye shall take one prince of every tribe, to take possession of the land.	וְנָשִׂיא אֶחָד נָשִׂיא אֶחָד מִמִּטָּה תִּקְחוּ לִנְחֹל אֶת-הָאָרֶץ:	וּרְבָא חַד רְבָא חַד מִשְׂבָּטָא תִּדְבְּרוּן לְאַחְסָנָא יַת אֲרַעָא:
19	And these are the names of the men: of the tribe of Judah, Caleb the son of Jephunneh.	וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים לְמִטָּה יְהוּדָה כָּלָב בֶּן-יִפְנֶה:	וְאֵלִין שְׁמַהַת גּוֹבְרִיא לְשְׂבָטָא דִּיהוּדָה כָּלָב בֶּר יִפְנֶה:
20	And of the tribe of the children of Simeon, Shemuel the son of Ammihud.	וּלְמִטָּה בְּנֵי שִׁמְעוֹן שְׁמוּאֵל בֶּן-עַמִּיהוּד:	וּלְשְׂבָטָא דְּבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁמוּאֵל בֶּר עַמִּיהוּד:
21	Of the tribe of Benjamin, Elidad the son of Chislon.	לְמִטָּה בְּנִימִן אֱלִידָד בֶּן-כְּסִלּוֹן:	לְשְׂבָטָא דְּבְנִימִן אֱלִידָד בֶּר כְּסִלּוֹן:
22	And of the tribe of the children of Dan a prince, Bukki the son of Jogli.	וּלְמִטָּה בְּנֵי-דָן נָשִׂיא בֻקִּי בֶן-יֹגְלִי:	וּלְשְׂבָטָא דְּבְנֵי דָן רְבָא בֻקִּי בֶר יֹגְלִי:
23	Of the children of Joseph: of the tribe of the children of Manasseh a prince, Hanniel the son of Ephod;	לְבְנֵי יוֹסֵף לְמִטָּה בְּנֵי-מְנַשֶּׁה נָשִׂיא חַנִּיאל בֶּן-אֶפְדֹּ:	לְבְנֵי יוֹסֵף לְשְׂבָטָא דְּבְנֵי מְנַשֶּׁה רְבָא חַנִּיאל בֶּר אֶפְדֹּ:

(15) קדמה מזרחה. אל פני העולם שהם צמזמז שרות מזרחית קרויה פנים ומערבית קרויה אחר לפיכך דרום לימין ופון לשמאל:

(17) אשר ינחלו לכם. צעזילכם כל נשיא ונשיא אפטרופוס לשצטו ומחלק נחלת השצט למשפחות ולגזרים וזורר לכל אחד ואחד חלק הגון. ומה שהם עושין יהיה עשוי כאלו עשאים שלוחים. ולא יתכן לפרש לכם זה ככל לכם שצמקרא שאם כן היה לו לכחצו ינחלו לכם ינחלו משמע שהם נוחלים לכם צעזילכם וצמקומכם כמו (שמות יד, יד) ה' ילחם לכם:

(18) לנחול את הארץ. שיהא נחול וסולק אותה צמקומכם:

24	and of the tribe of the children of Ephraim a prince, Kemuel the son of Shiphthan.	וּלְמִטָּה בְּנֵי־אֶפְרַיִם נָשִׂיא וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי אֶפְרַיִם רָבָא קְמוּאֵל בֶּן־שִׁפְטָן:	24
25	And of the tribe of the children of Zebulun a prince, Eli-zaphan the son of Parnach.	וּלְמִטָּה בְּנֵי־זְבוּלֹן נָשִׂיא וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי זְבוּלֹן רָבָא אֱלִיצָפָן בֶּן־פֶּרַנְךְ:	25
26	And of the tribe of the children of Issachar a prince, Paltiel the son of Azzan.	וּלְמִטָּה בְּנֵי־יִשָּׁשְׁכָר נָשִׂיא וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי יִשָּׁשְׁכָר רָבָא פִּלְטִיאֵל בֶּן־עֲזָן:	26
27	And of the tribe of the children of Asher a prince, Ahihud the son of Shelomi.	וּלְמִטָּה בְּנֵי־אָשֶׁר נָשִׂיא אַחִיהוּד וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי אָשֶׁר רָבָא בֶּן־שְׁלֹמִי:	27
28	And of the tribe of the children of Naphtali a prince, Pedahel the son of Ammihud.	וּלְמִטָּה בְּנֵי־נַפְתָּלִי נָשִׂיא פְּדֵהאֵל בֶּן־עַמִּיהוּד וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי נַפְתָּלִי רָבָא פְּדֵהאֵל בֶּן־עַמִּיהוּד:	28
29	These are they whom the LORD commanded to divide the inheritance unto the children of Israel in the land of Canaan.'	אֵלֶּה אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לְנַחֵל אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ כְּנָעַן: (פ)	29
XXXV	And the LORD spoke unto Moses in the plains of Moab by the Jordan at Jericho, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל־יַרְדֵּן יְרֵחוֹ לֵאמֹר:	חמשי
2	'Command the children of Israel, that they give unto the Levites of the inheritance of their possession cities to dwell in; and open land round about the cities shall ye give unto the Levites.	צוֹ־אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָתַנוּ לְלוֹוִים מִנְּחֻלַּת אֲחֻזָּתָם עָרִים לְשִׁבְתָּ וּמִגְרָשׁ לָעָרִים סְבִיבְתֵיהֶם תִּתְּנוּ לְלוֹוִים:	2
3	And the cities shall they have to dwell in; and their open land shall be for their cattle, and for their substance, and for all their beasts.	וְהָיוּ הָעָרִים לָהֶם לְשִׁבְתָּ וּמִגְרָשֵׁיהֶם יִהְיוּ לִבְהֶמָתָם וּלְרֹכֶשָׁם וּלְכָל חַיָּתָם:	3
4	And the open land about the cities, which ye shall give unto the Levites, shall be from the wall of the city and outward a thousand cubits round about.	וּמִגְרָשֵׁי הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לְלוֹוִים מִקִּיר הָעִיר וְחוּצָה אֵלָּה אֲמֹה סְבִיב:	4

- (29) לנחל את בני ישראל. שהם ינחילו אותה להם למחלקותיה:
 (2) ומגרש. ריוח מקום חלק חוץ לעיר סביב להיות לנוי לעיר ואין רשאים לצנות שם בית ולא לנטוע כרם ולא לזרוע זריעה (ערכין לג, ב):
 (3) ולכל חיתם. לכל זרכיהם (מדריס פא, א):
 (4) אלף אמה סביב. ואחריו הוא אומר אלפים באמה הא כיצד אלפים הוא נותן להם סביב ומהם אלף הפנימים למגרש

And ye shall measure without the city for the east side two thousand cubits, and for the south side two thousand cubits, and for the west side two thousand cubits, and for the north side two thousand cubits, the city being in the midst. This shall be to them the open land about the cities.

And the cities which ye shall give unto the Levites, they shall be the six cities of refuge, which ye shall give for the manslayer to flee thither; and beside them ye shall give forty and two cities.

All the cities which ye shall give to the Levites shall be forty and eight cities: them shall ye give with the open land about them.

And concerning the cities which ye shall give of the possession of the children of Israel, from the many ye shall take many, and from the few ye shall take few; each tribe according to its inheritance which it inheriteth shall give of its cities unto the Levites.

And the LORD spoke unto Moses, saying:

'Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye pass over the Jordan into the land of Canaan,

then ye shall appoint you cities to be cities of refuge for you, that the manslayer that killeth any person through error may flee thither.

וּמִדַּתָּם מִחוּץ לְעִיר אֶת-פֶּאֶת-קִדְמָה אֶלְפִים בָּאֲמָה וְאֶת-פֶּאֶת-נֶגֶב אֶלְפִים בָּאֲמָה וְאֶת-פֶּאֶת-יָם אֶלְפִים בָּאֲמָה וְאֶת פֶּאֶת צָפוֹן אֶלְפִים בָּאֲמָה וְהָעִיר בְּתוֹךְ זֶה יִהְיֶה לָהֶם מִגְרָשֵׁי הָעָרִים:

וְאֵת הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לָלוֹיִם אֵת שֵׁשׁ-עָרֵי הַמִּקְלָט אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לְגֵס שָׂמָּה הַרְצַח וְעָלִיתָם תִּתְּנוּ אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם עִיר:

כָּל-הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לָלוֹיִם אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה עִיר אֶתְּהֶן וְאֶת-מִגְרָשֵׁיהֶן:

וְהָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ מֵאֲחֻזַּת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הָרֹב תִּרְבוּ וּמֵאֵת הַמְעַט תִּמְעִיטוּ אִישׁ כְּכִי נִחַלְתּוּ אֲשֶׁר יִנְחֲלוּ יִתֵּן מֵעָרָיו לָלוֹיִם: (פ)

וַיֹּדְבֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יַי עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:

דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת-הַיַּרְדֵּן אֶרְצָה כְּנָעַן:

וְהִקְרִיתֶם לָכֶם עָרִים עָרֵי מִקְלָט תִּתְּנֶנָּה לָכֶם וְגַם שָׂמָּה רָצַח מִכַּף-נַפֶּשׁ בְּשֹׁגְגָה:

והמיונים לשדות וכרמים (עירוזין כא. סוטה כז, 3):

(11) והקרייתם. אין הקרייה אלא לשון הזמנה וכן הוא אומר (צראשית כז, כ) כי הקרה ה' אלהיך לפני (ספרי קנט):

- 12 And the cities shall be unto you for refuge from the avenger, that the manslayer die not, until he stand before the congregation for judgment. וַהֲיִי לָכֶם הָעָרִים לְמִקְלָט מִגֹּאֵל וְלֹא יָמוּת הָרֹצֵחַ עַד-עָמְדוֹ לִפְנֵי הָעֵדָה לְמִשְׁפָּט: לְדִינָא: וַיְהִיוּ לָכֹון קְרוֹנִיא לְשִׁיזְבָא מִגֹּאֵל וְלֹא יָמוּת הָרֹצֵחַ עַד דִּיקוּם קָדָם כְּנִשְׁתָּא לְדִינָא:
- 13 And as to the cities which ye shall give, there shall be for you six cities of refuge. וְהָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ שֵׁשׁ-עָרִי מִקְלָט תִּהְיֶינָה לָכֶם: וְקְרוֹנִיא דִּתְתַּנּוּ שִׁית קְרוֹי שִׁיזְבוּתָא יְהוֹיוּ לָכֹון:
- 14 Ye shall give three cities beyond the Jordan, and three cities shall ye give in the land of Canaan; they shall be cities of refuge. אֶתֹּ שְׁלֹשׁ הָעָרִים תִּתְּנוּ מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן וְאֶת שְׁלֹשׁ הָעָרִים תִּתְּנוּ בָאָרֶץ כְּנָעַן עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה: יֵת תִּלַּת קְרוֹנִיא תִתְּנוּ מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן וְיֵת תִּלַּת קְרוֹנִיא תִתְּנוּ בָאָרֶץ דְּכְנָעַן קְרוֹי שִׁיזְבוּתָא יְהוֹיוּ:
- 15 For the children of Israel, and for the stranger and for the settler among them, shall these six cities be for refuge, that every one that killeth any person through error may flee thither. לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגְיּוֹרִיא וּלְתוֹשֵׁב בְּתוֹכָם תִּהְיֶינָה שֵׁשׁ-הָעָרִים הָאֵלֶּה לְמִקְלָט לְנוֹס שָׁמָּה כָּל-מִכָּה-נֶפֶשׁ בְּשִׁגָּגָה: לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגְיּוֹרִיא וּלְתוֹשֵׁב בְּתוֹכָם יְהוֹיוּ וּלְבִינִיחוֹן יְהוֹיוּ שִׁית קְרוֹנִיא הָאֵלֶּין לְשִׁיזְבָא לְמַעַרְק לְתַמּוֹן כָּל דִּיקְטוּל נִפְשָׁא בְּשָׁלוּ:
- 16 But if he smote him with an instrument of iron, so that he died, he is a murderer; the murderer shall surely be put to death. וְאִם-בְּכֵלִי בְרִזָּל הִכָּהוּ וַיָּמָת רֹצֵחַ הוּא מוֹת יוֹמָת הָרֹצֵחַ: וְאִם בְּמָאן דְּבְרִזָּל מָחָהוּ וְקִטְלִיהּ קִטּוּלָא הוּא אֶתְקַטְלָא יִתְקַטֵּיל קִטּוּלָא:
- 17 And if he smote him with a stone in the hand, whereby a man may die, and he died, he is a murderer; the murderer shall surely be put to death. וְאִם בְּאֶבֶן יָד אֲשֶׁר-יָמוּת בָּהּ הִכָּהוּ וַיָּמָת רֹצֵחַ הוּא מוֹת יוֹמָת הָרֹצֵחַ: וְאִם בְּמָאן דִּמְתַּנְסַבָּא בִידָּהּ הִכָּהוּ כְּמַסַּת דִּימוֹת בָּהּ מָחָהוּ וְקִטְלִיהּ קִטּוּלָא הוּא אֶתְקַטְלָא יִתְקַטֵּיל קִטּוּלָא:
- 18 Or if he smote him with a weapon of wood in the hand, whereby a man may die, and he died, he is a murderer; the murderer shall surely be put to death. אֹו בְּמָאן דִּאֵעַ דְּמְתַּנְסִיב בִידָּהּ הִכָּהוּ כְּמַסַּת דִּימוֹת בָּהּ מָחָהוּ וְקִטְלִיהּ קִטּוּלָא הוּא אֶתְקַטְלָא יִתְקַטֵּיל קִטּוּלָא:

- (12) מוגאל. מפני גואל הדם שהוא קרוב לגורל (מכות יז, א):
- (13) שש ערי מקלט. מגיד שאף על פי שהגדיל משה בחייו ג' ערים בעבר הירדן (דברים ז, מא) לא היו קולטות עד שנבחרו שלש שנתן יהושע בארץ כנען (מכות ט, ז. ספרי):
- (14) את שלש הערים וגו'. אף על פי שבארץ כנען ט' שצטים וכאן אינן אלא שנים וחצי השהה מניין ערי מקלט שלהם משום דבגלעד נפיש רוצחים דכתיב (הושע ו, ח) גלעד קרית פועלי און עקובה מדם (מכות סז):
- (16) ואם בכלי ברזל הכהו. אין זה מדבר בהורג בשוגג הסמוך לו אלא בהורג במזיד וצא ללמד שההורג בכל דבר צריך שיהא בו שיעור כדי להמית שנאמר וכולם אשר ימות בו דמתרגמינן דהיא כמסת דיימות זה חוץ מן הצרול שגלוי וידוע לפני הקצ"ה שהצרול ממית בכל שהוא אפילו מחט לפיכך לא נחנה בו תורה שיעור לכחצו בו אשר ימות בו ואם תאמר בהורג בשוגג הכחצו מדבר הרי הוא אומר למטה או בכל אופן אשר ימות זה צל ראות וגו' למד על האמורים למעלה שבהורג במזיד הכחצו מדבר (ספרי קס. סנהדרין עו, ז):
- (17) באבן יד. שיש זה מלא יד (ספרי קס): אשר ימות בה. שיש זה שיעור להמית כמתרגומו לפי שנאמר (שמות כא, יח) והכה איש את רעהו באבן ולא נתן זה שיעור יכול כל שהוא לך נאמר אשר ימות זה (ספרי קס):

19 The avenger of blood shall himself put the murderer to death; when he meeteth him, he shall put him to death.	גָּאֵל הַדָּם הוּא יָמִית אֶת־הַרָצָח בְּפָגְעוֹ-בּוֹ הוּא יִמְתֶּנּוּ: גָּאֵל דָּמָא הוּא יִקְטֹל יֵת קְטוּלָא כִּד אֶתְחַיֵּיב לִיה מִן דִּינָא הוּא יִקְטֹלֶיהָ:	19 גָּאֵל הַדָּם הוּא יָמִית אֶת־הַרָצָח בְּפָגְעוֹ-בּוֹ הוּא יִמְתֶּנּוּ:
20 And if he thrust him of hatred, or hurled at him any thing, lying in wait, so that he died;	וְאִם בְּשִׂנְאָה דִּחָהּ אוֹ רָמָא עֲלוּהִי בְכַמְנָא וְקָטְלִיה: וְאִם בְּשִׂנְאָה דִּחָהּ אוֹ רָמָא עֲלוּהִי בְכַמְנָא וְקָטְלִיה:	20 וְאִם־בְּשִׂנְאָה יִדְחֶפְנוּ אוֹ־הַשְּׁלִיךְ עָלָיו בְּצִדָּהּ וַיָּמָת:
21 or in enmity smote him with his hand, that he died; he that smote him shall surely be put to death: he is a murderer; the avenger of blood shall put the murderer to death when he meeteth him.	אוֹ בִדְכּוּ מִחָהּ בִּידֵיהּ וְקָטְלִיה אֶתְקַטְלָא יִתְקַטֵּיל מִחָהּ קְטוּלָא הוּא גָּאֵל דָּמָא יִקְטֹל יֵת קְטוּלָא כִּד אֶתְחַיֵּיב לִיה: אוֹ בִדְכּוּ מִחָהּ בִּידֵיהּ וְקָטְלִיה אֶתְקַטְלָא יִתְקַטֵּיל מִחָהּ קְטוּלָא הוּא גָּאֵל דָּמָא יִקְטֹל יֵת קְטוּלָא כִּד אֶתְחַיֵּיב לִיה:	21 אוֹ בְּאֵיבָה הִכָּהוּ בִידּוֹ וַיָּמָת מוֹת־יוֹמָת הַמָּכָה רָצַח הוּא גָּאֵל הַדָּם יָמִית אֶת־הַרָצָח בְּפָגְעוֹ-בּוֹ:
22 But if he thrust him suddenly without enmity, or hurled upon him any thing without lying in wait,	וְאִם בְּתַכְיֹף בְּלֹא דְבָכּוּ דִּחָהּ אוֹ רָמָא עֲלוּהִי כָּל מָאן בְּלֹא כַּמֵּן לִיה: וְאִם בְּתַכְיֹף בְּלֹא־אֵיבָה הִדְפּוֹ אוֹ־הַשְּׁלִיךְ עָלָיו כָּל־כְּלִי בְּלֹא צִדָּהּ:	22 וְאִם־בְּפִתְעָ בְּלֹא־אֵיבָה הִדְפּוֹ אוֹ־הַשְּׁלִיךְ עָלָיו כָּל־כְּלִי בְּלֹא צִדָּהּ:
23 or with any stone, whereby a man may die, seeing him not, and cast it upon him, so that he died, and he was not his enemy, neither sought his harm;	אוֹ בְּכָל־אֲבָן דִּהִיא כַּמָּסַת דִּימוֹת בֵּה בְּלֹא חֲזִי וּרְמָא עֲלוּהִי וּמִית וְהוּא לֹא שְׁנִי לִיה וְלֹא תִבַּע בְּשִׂתִּיה: אוֹ בְּכָל־אֲבָן דִּהִיא כַּמָּסַת דִּימוֹת בֵּה בְּלֹא חֲזִי וּרְמָא עֲלוּהִי וּמִית וְהוּא לֹא שְׁנִי לִיה וְלֹא תִבַּע בְּשִׂתִּיה:	23 אוֹ בְּכָל־אֲבָן אֲשֶׁר־יָמוּת בֵּה בְּלֹא רְאוּת וַיִּפֹּל עָלָיו וַיָּמָת וְהוּא לֹא־אוֹיֵב לוֹ וְלֹא מִבְקָשׁ רַעְתּוֹ:
24 then the congregation shall judge between the smiter and the avenger of blood according to these ordinances;	וַיִּדְיִנוּן כְּנִשְׁתָּא בֵין מִחָהּ וּבֵין גָּאֵל דָּמָא עַל דִּינָא הָאֵלִין: וַיִּדְיִנוּן כְּנִשְׁתָּא בֵין מִחָהּ וּבֵין גָּאֵל דָּמָא עַל דִּינָא הָאֵלִין:	24 וּשְׁפֹטוּ הָעֵדָה בֵּין הַמָּכָה וּבֵין גָּאֵל הַדָּם עַל הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה:
25 and the congregation shall deliver the manslayer out of the hand of the avenger of blood, and the congregation shall restore him to his city of refuge, whither he was fled; and he shall dwell therein until the death of the high priest, who was anointed with the holy oil.	וַיִּשְׁיִיבּוּן כְּנִשְׁתָּא יֵת קְטוּלָא מִיַּד גָּאֵל דָּמָא וַיְחִיבּוּן יִתִּיה כְּנִשְׁתָּא לְקָרִית שְׁיִיבּוּתִיה דְּעָרַק לְתַמָּן וַיְחִיב בֵּה עַד דִּימוֹת כְּהֵנָּה רַבָּא דְרַבִּי יִתִּיה בְּמִשַּׁח קֹדֶשׁא: וַיִּשְׁיִיבּוּן כְּנִשְׁתָּא יֵת קְטוּלָא מִיַּד גָּאֵל דָּמָא וַיְחִיבּוּן יִתִּיה כְּנִשְׁתָּא לְקָרִית שְׁיִיבּוּתִיה דְּעָרַק לְתַמָּן וַיְחִיב בֵּה עַד דִּימוֹת כְּהֵנָּה רַבָּא דְרַבִּי יִתִּיה בְּמִשַּׁח קֹדֶשׁא:	25 וַהֲצִילוּ הָעֵדָה אֶת־הַרָצָח מִיַּד גָּאֵל הַדָּם וַהֲשִׁיבוּ אֹתוֹ הָעֵדָה אֶל־עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר־נָס שָׁמָּה וַיֵּשֶׁב בֵּה עַד־מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל אֲשֶׁר־מָשַׁח אֹתוֹ בְּשֶׁמֶן הַקֹּדֶשׁ:

- (18) או בכלי עץ יד. לפי שנאמר (שמות כא, כ) וכי יכה איש את עבדו או את אמתו בשבט יכול כל שהוא לכך נאמר בעץ אשר ימות בו שהוא כדו להמית (ספרי קם):
 (19) בפגעו בו. אפילו בתוך ערי מקלט:
 (20) בצדיה. כתרגומו כמנא. צמארז:
 (22) בפתע. צאונס. ותרגומו בתכף שהיה סמוך לו ולא היה לו שהות להזהר עליו:
 (23) או בכל אבן אשר ימות בה. הכהו: בלא ראות. שלא ראשו: ויפל עליו. מכאן אמרו ההורג דרך ירידה גולה דרך עלייה אינו גולה (מכות ז, ז):
 (25) עד מות הכהן הגדול. שהוא צא להשרות שכינה בישראל ולהאריך ימיהם והרוח צא לסלק את השכינה מישראל ומקצר את ימי החיים. אינו כדאי שהוא לפני כהן גדול (ספרי קם). דבר אחר לפי שהיה לו לכהן גדול להתפלל שלא תארע תקלה

- 26 But if the manslayer shall at any time go beyond the border of his city of refuge, whither he fleeth; וְאִם-יֵצֵא יֵצֵא הָרָצָח אֶת-גְּבוּל עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר יָנוּס שָׁמָּה; וְאִם מִפֶּק יִפּוֹק קְטוֹלָא יֵת תַּחֲנוּם קִרְיַת שְׁיֻבוֹתֶיהָ דִּיעָרוּק לְתַמָּן:
- 27 and the avenger of blood find him without the border of his city of refuge, and the avenger of blood slay the manslayer; there shall be no bloodguiltiness for him; וּמֵצֵא אֹתוֹ גֹּאֵל הַדָּם מִחוּץ לְגְבוּל עִיר מִקְלָטוֹ וְרָצָח גֹּאֵל הַדָּם אֶת-הָרָצָח אֵין לוֹ דָּם; וַיִּשְׁכַּח יְתִיהָ גֹאֵל דְּמָא מִבְּרָא לְתַחֲנוּם קִרְיַת שְׁיֻבוֹתֶיהָ וַיִּקְטֹל גֹּאֵל דְּמָא יֵת קְטוֹלָא לִית לִיהָ דָּם:
- 28 because he must remain in his city of refuge until the death of the high priest; but after the death of the high priest the manslayer may return into the land of his possession. כִּי בְעִיר מִקְלָטוֹ יֵשֵׁב עַד-מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל וְאַחֲרֵי מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל יָשׁוּב הָרָצָח אֶל-אֶרֶץ אֲחֻזָּתוֹ; אֲרִי בְקִרְיַת שְׁיֻבוֹתֶיהָ יֵתִיב עַד דִּימוֹת כְּהֵנָּא רַבָּא וּבְתַר דִּימוֹת כְּהֵנָּא רַבָּא יָתוּב קְטוֹלָא לְאֶרֶע אֲחֻסְנִתֶּיהָ:
- 29 And these things shall be for a statute of judgment unto you throughout your generations in all your dwellings. וְהָיוּ אֵלֶּה לְכֶם לְחֻקַּת מִשְׁפָּט לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכָל מוֹשְׁבֵיכֶם; וַיְהוֹן אֵלֵין לְכוֹן לְגִזְרַת דִּין לְדִרְיֻכוֹן בְּכָל מוֹתְכֵנִיכוֹן:
- 30 Whoso killeth any person, the murderer shall be slain at the mouth of witnesses; but one witness shall not testify against any person that he die. כָּל דִּיקְטֹול נַפְשָׁא לְפֻם סְהָדִין יִקְטֹול יֵת קְטוֹלָא וְסְהָד חַד לֹא יִסְהִיד בְּאַנְשָׁ לְמִקְטֹול; כָּל-מִכְּה-נַפֶּשׁ לְפִי עֵדִים יִרָצַח אֶת-הָרָצָח וְעַד אֶחָד לֹא-יַעֲנֶה בְנִפְשׁ לְמוֹת:
- 31 Moreover ye shall take no ransom for the life of a murderer, that is guilty of death; but he shall surely be put to death. וְלֹא-תִקְחוּ כֹפֶר לְנַפְשׁ רָצָח אֲשֶׁר-הוּא רָשָׁע לְמוֹת כִּי-מוֹת יוֹמָת; וְלֹא תִקְבְּלוּן מִזֶּן עַל אִנְשָׁ קְטוֹל דְּהוּא חַיִּיב לְמָמַת אֲרִי אֲתִקְטֹולָא יִתְקַטֵּיל:
- 32 And ye shall take no ransom for him that is fled to his city of refuge, that he should come again to dwell in the land, until the death of the priest. וְלֹא תִקְבְּלוּן מִזֶּן לְמַעַרְק לְקִרְיַת שְׁיֻבוֹתֶיהָ לְמָתֵב לְמָתֵב בְּאֶרֶעָ עַד דִּימוֹת כְּהֵנָּא; וְלֹא-תִקְחוּ כֹפֶר לָנוּס אֶל-עִיר מִקְלָטוֹ לְשׁוּב לְשִׁבְתָּ בְּאֶרֶץ עַד-מוֹת הַכֹּהֵן:

זו לישראל צהיו: אשר משח אותו בשמן הקדש. לפי פשוטו מן המקראות הקצרים הוא שלא פירש מי משחו אלא כמו אשר משחו המושח אותו בשמן הקדש. ורבותינו דרשוהו במסכת מכות (יא, ב) לראיית דבר ללמד שאם עד שלא נגמר דינו מת כהן גדול ומנו אחר תחתיו ולאחר מכאן נגמר דינו חוזר צמיחתו של שני שנאמר אשר משח אותו וכי הוא משחו לכהן או הכהן משח אותו אלא להציא את הנמשח צימיו שמחזירו צמיחתו:

(27) אין לו דם. הרי הוא כהורג את המת שאין לו דם (מכות יב):

(29) בכל מושבתיכם. למד שמהא סנהדרין [קטנה] נוהגת צחוצה לארץ כל זמן שנוהגת בארץ ישראל (שם ז, א):

(30) כל מכה נפש וגו'. הצא להרגו על שהכה את הנפש: לפי עדים ירצח. שיעידו שצמיד וצהתראה הרגו (ספרי קסא):

(31) ולא תקחו כופר. לא יפטור צממון (כתובות לו, ספרי שם):

(32) ולא תקחו כפר לנוס אל עיר מקלטו. למי שנס אל עיר מקלטו שהרג בשוגג אינו נפטר מגלות צממון ליתן כופר לשוֹב לשנת בארץ צטרס ימות הכהן (ספרי שם): לנוס. כמו לָקַם כמו (מיכה ב, ח) שובי מלחמה ששבו מן המלחמה

So ye shall not pollute the land wherein ye are; for blood, it
 33 polluteth the land; and no expiation can be made for the land for the blood that is shed therein, but by the blood of him that shed it.

וְלֹא־תִחַנְּפוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
 אַתֶּם בָּהּ כִּי הַדָּם הוּא יִחַנְּף
 אֶת־הָאָרֶץ וְלֹא־יִכָּפֵר לַדָּם
 אֲשֶׁר שָׁפַךְ־בָּהּ כִּי־אֵם
 בְּדָם שָׁפְכוּ:

וְלֹא־תִחַנְּפוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
 אַתֶּם בָּהּ כִּי הַדָּם הוּא יִחַנְּף
 אֶת־הָאָרֶץ וְלֹא־יִכָּפֵר לַדָּם
 אֲשֶׁר שָׁפַךְ־בָּהּ כִּי־אֵם
 בְּדָם שָׁפְכוּ:

And thou shalt not defile the land which ye inhabit, in the midst of which I dwell; for I the LORD dwell in the midst of the children of Israel.

וְלֹא תִסְאֲבוּ יֵת אֶרְעָא דְאַתּוֹן
 יִתְבִּין בֵּה דְשִׁכְנִיתִי שְׂרִיא
 בְּגוֹה אֲרִי אֲנִי יִי שְׁכִינִתִּי שְׂרִיא
 בְּגוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:

וְלֹא תִסְאֲבוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
 אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ אֲשֶׁר אֲנִי שָׁכֵן
 בְּתוֹכָהּ כִּי אֲנִי יְהוָה שָׁכֵן בְּתוֹךְ
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)

And the heads of the fathers' houses of the family of the children of Gilead, the son of Machir, the son of Manasseh, of the families of the sons of Joseph, came near, and spoke before Moses, and before the princes, the heads of the fathers' houses of the children of Israel;

וּקְרִיבוּ רִישֵׁי אֲבֹהֹתָא לְזִרְעֵית
 בְּנֵי גִלְעָד בֶּר מַכִּיר בֶּר מְנַשֶּׁה
 מִזִּרְעֵית בְּנֵי יוֹסֵף וּמְלִילוֹ
 קָדָם מֹשֶׁה וּקָדָם רִבְרִיָא
 רִישֵׁי אֲבֹהֹתָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

וַיִּקְרְבוּ רָאשֵׁי הָאֲבוֹת
 לְמִשְׁפַּחַת בְּנֵי־גִלְעָד בֶּן־
 מַכִּיר בֶּן־מְנַשֶּׁה מִמִּשְׁפַּחַת בְּנֵי
 יוֹסֵף וַיֵּדְבָרוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפְנֵי
 הַנְּשָׂאִים רָאשֵׁי אֲבוֹת לְבְנֵי
 יִשְׂרָאֵל:

and they said: 'The LORD commanded my lord to give the land for inheritance by lot to the children of Israel; and my lord was commanded by the LORD to give the inheritance of Zelophehad our brother unto his daughters.

וַאֲמָרוּ יֵת רַבּוֹנִי פְקִיד יִי לְמַתָּן
 יֵת אֶרְעָא בְּאַחְסָנָא בְּעַדְבָא
 לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְרַבּוֹנִי אֶתְפַּקֵּד
 בְּמִימְרָא דִּי לְמַתָּן יֵת אֶחְסָנָא
 צִלְפַּחַד אַחוּנָא לְבָנֵיהּ:

וַיֹּאמְרוּ אֶת־אֲדֹנִי צִנְהָ יְהוָה
 לָתֵת אֶת־הָאָרֶץ בְּנַחֲלָהּ בְּגוֹרָל
 לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲדֹנִי צִנְהָ בִיהוָה
 לָתֵת אֶת־נַחֲלַת צִלְפַּחַד אַחִינוּ
 לְבָנֵיהּ:

And if they be married to any of the sons of the other tribes of the children of Israel, then will their inheritance be taken away from the inheritance of our fathers, and will be added to the inheritance of the tribe whereunto they shall belong; so will it be taken away from the lot of our inheritance.

וַיְהִיוֹן לְחַד מִבְּנֵי שְׁבִטֵי
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְנָשִׁין וְתִתְּמַנַּע
 אַחְסָנָהוֹן מֵאַחְסָנָא אֲבֹהֹתָא
 וְתִתּוּסַף עַל אַחְסָנָא שְׁבִטָא
 דִּיהִיוֹן לְהוֹן וַיִּמְעַד בְּאַחְסָנָא
 יִתְמָנַע:

וְהָיוּ לְאַחֵד מִבְּנֵי שְׁבִטֵי בְנֵי־
 יִשְׂרָאֵל לְנָשִׁים וְנִגְרַעָה נַחֲלָתָן
 מִנַּחֲלַת אֲבֹתֵינוּ וְנוֹסָף עַל נַחֲלַת
 הַטִּבֵּשׁ אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם
 וּמִגֹּרָל נַחֲלָתָנוּ יִגָּרַע:

וכן (פנייה ג, יח) נוגי ממועד וכן (יהושע ה, ה) כי מולים היו כאשר תאמר שז על מי ששז כבר ומול על מי שמל כבר כן תאמר לנוס על מי שנס כבר וקורוהו נוס כלומר מוצר. ואם תאמר לנוס לצרוח ותפרשהו לא תקחו כופר למי שיש לו לצרוח לפטרו מן הגלות לא ידעתי היאך יאמר לשז לשזת צארץ הרי עדיין לא נס ומהיכן ישז:

(33) ולא תחניפו. ולא תרשיעו. כתרגומו ולא תחייבו:

(34) אשר אני שכן בתוכה. שלא תשכינו אותי בטומאתה: כי אני ה' שוכן בתוך בני ישראל. אף בזמן שהם טמאים שכינה (שרויה) ציינהם:

(3) ונוסף על נחלת המטה. שהרי צנה יורשה והבן מתיחס על שזט אציו:

<p>And when the jubilee of the children of Israel shall be, then will their inheritance be added unto the inheritance of the tribe whereunto they shall belong; so will their inheritance be taken away from the inheritance of the tribe of our fathers.'</p>	<p>וְאִם־יְהִי־לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִסְפָּה נַחֲלָתָן עַל נַחֲלַת הַמִּטָּה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִנַּחֲלַת מִטָּה אֲבֹתֵינוּ יִגָּרַע נַחֲלָתָן:</p>	<p>וְאִם־יְהִי־לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִסְפָּה נַחֲלָתָן עַל נַחֲלַת הַמִּטָּה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִנַּחֲלַת מִטָּה אֲבֹתֵינוּ יִגָּרַע נַחֲלָתָן:</p>
<p>And Moses commanded the children of Israel according to the word of the LORD, saying: 'The tribe of the sons of Joseph speaketh right.</p>	<p>וַיִּצַּו מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל יְהוֹזָדָא בֶן־מִטָּה בְּנֵי־יוֹסֵף דְּבָרִים:</p>	<p>וַיִּצַּו מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל יְהוֹזָדָא בֶן־מִטָּה בְּנֵי־יוֹסֵף דְּבָרִים:</p>
<p>This is the thing which the LORD hath commanded concerning the daughters of Zelophehad, saying: Let them be married to whom they think best; only into the family of the tribe of their father shall they be married.</p>	<p>זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לְבָנוֹת צִלְפָּחָד לְאָמֹר לָטוֹב בְּעֵינֵיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים אֲדָם לְמִשְׁפַּחַת מִטָּה אֲבֵיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים:</p>	<p>זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לְבָנוֹת צִלְפָּחָד לְאָמֹר לָטוֹב בְּעֵינֵיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים אֲדָם לְמִשְׁפַּחַת מִטָּה אֲבֵיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים:</p>
<p>So shall no inheritance of the children of Israel remove from tribe to tribe; for the children of Israel shall cleave every one to the inheritance of the tribe of his fathers.</p>	<p>וְלֹא תִסָּב נַחֲלָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּטָּה אֶל־מִטָּה כִּי אִישׁ בְּנַחֲלַת מִטָּה אֲבֹתָיו יִדְּבָקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>וְלֹא־תִסָּב נַחֲלָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּטָּה אֶל־מִטָּה כִּי אִישׁ בְּנַחֲלַת מִטָּה אֲבֹתָיו יִדְּבָקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>And every daughter, that possesseth an inheritance in any tribe of the children of Israel, shall be wife unto one of the family of the tribe of her father, that the children of Israel may possess every man the inheritance of his fathers.</p>	<p>וְכָל־בֵּת יִרְשֶׁת נַחֲלָה מִמִּטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאַחַד מִמִּשְׁפַּחַת מִטָּה אָבִיהָ תִּהְיֶינָה לְאִשָּׁה לְמַעַן יִירָשׁוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלַת אֲבֹתָיו:</p>	<p>וְכָל־בֵּת יִרְשֶׁת נַחֲלָה מִמִּטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאַחַד מִמִּשְׁפַּחַת מִטָּה אָבִיהָ תִּהְיֶינָה לְאִשָּׁה לְמַעַן יִירָשׁוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלַת אֲבֹתָיו:</p>
<p>So shall no inheritance remove from one tribe to another tribe; for the tribes of the children of Israel shall cleave each one to its own inheritance.'</p>	<p>וְלֹא תִסָּב נַחֲלָה מִמִּטָּה לְמִטָּה אַחֵר כִּי־אִישׁ בְּנַחֲלָתוֹ יִדְּבָקוּ מִמִּטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>וְלֹא־תִסָּב נַחֲלָה מִמִּטָּה לְמִטָּה אַחֵר כִּי־אִישׁ בְּנַחֲלָתוֹ יִדְּבָקוּ מִמִּטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>Even as the LORD commanded Moses, so did the daughters of Zelophehad.</p>	<p>כַּמָּא דְּפָסִיד יְיָ יְת מֹשֶׁה בֶן עֲבָדָא בְּנֵת צִלְפָּחָד:</p>	<p>כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בֶן עֲשׂו בְּנוֹת צִלְפָּחָד:</p>

- (4) ואם יהיה היובל. מכאן היה רבי יהודה אומר עמיד היוצל שיפסוק (ת"כ ויקרא פרשתא יג, א): ואם יהיה היובל. כלומר אין זו מכירה שחוזרת ציוצל שהירושה אינה חוזרת. ואפילו אם יהיה היוצל לא תחזור הנחלה לשצטו וגמלא שנספפה על נחלת המטה אשר תהיינה להם:
- (8) וכל בת ירשת נחלה. שלא היה צן לאציה:

<p>II For Mahlah, Tirzah, and Hoglah, and Milcah, and Noah, the daughters of Zelophehad, were married unto their father's brothers' sons.</p>	<p>והואה מחלה תרצה וחגלה ומלכה ונעה בנות צלפחד לבני אחי אביהון לנשים:</p>	<p>ותהינה מחלה תרצה וחגלה ומלכה ונעה בנות צלפחד לבני דיהן לנשים:</p>	<p>מפטיר</p>
<p>12 They were married into the families of the sons of Manasseh the son of Joseph, and their inheritance remained in the tribe of the family of their father.</p>	<p>מזרעית בני מנשה בר יוסף הוואה לנשים והות אחסנתהון על שיבט זרעית אביהון:</p>	<p>12 ממזפחת בני-מנשה בן-יוסף היו לנשים ותהי נחלתן על-מטה משפחת אביהן:</p>	<p>12</p>
<p>13 These are the commandments and the ordinances, which the LORD commanded by the hand of Moses unto the children of Israel in the plains of Moab by the Jordan at Jericho.</p>	<p>אלין פקודיא ודינא דפקיד יי בידא דמשה לות בני ישראל במישריא דמואב על ירדנא דיריחו:</p>	<p>אלה המצוות והמשפטים אשר צוה יהוה ביד-משה אל-בני ישראל בערבת מואב על ירדן ירחו:</p>	<p>קלג פסוקים</p>

The Haftarah is Jeremiah 2:4 – 2:28 & 3:4 – 3:4 on page 207. Sepharadim read Jeremiah 2:4 – 2:28 & 4:1 – 4:2. Read this Haftarah even on Rosh Hodesh. The Rosh Hodesh Maftir, Numbers 28:9 – 15 is still read, on page 145.

(11) מחלה תרצה וגר. כאן מנאן לפי גדולתן זו מזו בשנים ונשא כסדר תולדותן וכל המקרא מנאן לפי חכמתן ומגיד ששקולות זו כזו (ב"ב קכ):

אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל-כָּל-
יִשְׂרָאֵל בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בְּמִדְבַּר בְּעֶרְבָה
מִזֶּל סוּף בֵּין-פָּאֶרָן וּבֵין-תֹּפֶל וּלָבָן
וְחֶזְרֹת וְדִי זָהָב:

דברים

THESE ARE the words which Moses spoke unto all Israel beyond the Jordan; in the wilderness, in the Arabah, over against Suph, between Paran and Tophel, and Laban, and Hazeroth, and Di-zahab.

אֶחָד עָשָׂר יוֹם מִחֹרֵב דָּרָךְ הַר-שֵׁעִיר עַד
קָדֵשׁ בַּרְנֶע:

2

It is eleven days journey from Horeb unto Kadesh-barnea by the way of mount Seir.

וַיְהִי בְּאַרְבָּעִים שָׁנָה בְּעֶשְׂתֵּי-עָשָׂר חֹדֶשׁ
בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ אֱלֹהִים:

3

And it came to pass in the fortieth year, in the eleventh month, on the first day of the month, that Moses spoke unto the children of Israel, according unto all that the LORD had given him in commandment unto them;

אֲחֵרֵי הַפְּתוֹ אֶת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר
יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבוֹן וְאֶת עֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן אֲשֶׁר-
יוֹשֵׁב בְּעַשְׂתָּרוֹת בְּאֶדְרֵי:

ו

after he had smitten Sihon the king of the Amorites, who dwelt in Heshbon, and Og the king of Bashan, who dwelt in Ashtaroth, at Edrei;

בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בְּאֶרֶץ מוֹאָב הֵאֵיל מֹשֶׁה
בְּאֵר אֶת-הַתּוֹרָה הַזֹּאת לֵאמֹר:

5

beyond the Jordan, in the land of Moab, took Moses upon him to expound this law, saying:

יְהוָה אֱלֹהֵינוּ דִּבֶּר אֵלֵינוּ בְּחֹרֵב לֵאמֹר
רַב-לָכֶם שְׁבַת בְּהָר הַזֶּה:

6

The LORD our God spoke unto us in Horeb, saying: 'Ye have dwelt long enough in this mountain;

פָּנוּ וּסְעוּ לָכֶם וּבֹאוּ הָר הָאֱמֹרִי וְאֶל-
כָּל-שְׁכֵנֵי בְּעֶרְבָה בְּהָר וּבְשַׁפְלָה וּבְגֹב
וּבְחוֹף הַיָּם אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהַלְבָּנוֹן עַד-
הַנָּהָר הַגָּדֹל נְהַר-פָּרָת:

7

turn you, and take your journey, and go to the hill-country of the Amorites and unto all the places nigh thereunto, in the Arabah, in the hill-country, and in the Lowland, and in the South, and by the sea-shore; the land of the Canaanites, and Lebanon, as far as the great river, the river Euphrates.

רְאֵה נָתַתִּי לִפְנֵיכֶם אֶת-הָאָרֶץ בָּאוּ וּרְשׁוּ
אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לְאֲבֹתֵיכֶם
לְאֲבֹרָהֶם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לָתֵת לָהֶם
וּלְזֶרְעָם אַחֲרֵיהֶם:

ישראל

Behold, I have set the land before you: go in and possess the land which the LORD swore unto your fathers, to Abraham, to Isaac, and to Jacob, to give unto them and to their seed after them.'

וְאָמַר אֲלֵכֶם בְּעֵת הַהוּא לֵאמֹר לֹא-אוּכַל
לִבִּדִי שָׂאת אִתְּכֶם:

9

And I spoke unto you at that time, saying: 'I am not able to bear you myself alone;

יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הִרְבָּה אִתְּכֶם וְהִנֵּכֶם הַיּוֹם
כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לְרֹב:

10

the LORD your God hath multiplied you, and, behold, ye are this day as the stars of heaven for multitude.—

יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵכֶם יִסַּף עֲלֵיכֶם כָּכֶם
אֶלֶף פַּעַמִּים וַיְבָרֶךְ אִתְּכֶם כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר
לָכֶם:

11

The LORD, the God of your fathers, make you a thousand times so many more as ye are, and bless you, as He hath promised you!

הפטרות

הפטרות במדבר

The Haftarah is Hosea 2:1 – 2:22. On Erev Rosh Hodesh, read the Haftarah on page 212.

וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל כְּחֹל הַיָּם אֲשֶׁר
לֹא־יִמָּד וְלֹא יִסָּפֵר וְהָיָה בְּמִקּוֹם אֲשֶׁר־
יֹאמַר לָהֶם לֹא־עַמִּי אַתֶּם יֹאמַר לָהֶם בְּנֵי
אֱלֹהִים:

II:1

Yet the number of the children of Israel shall be as the sand of the sea, which cannot be measured nor numbered; and it shall come to pass that, instead of that which was said unto them: 'Ye are not My people', it shall be said unto them: 'Ye are the children of the living God.'

וְנִקְבְּצוּ בְנֵי־יְהוּדָה וּבְנֵי־יִשְׂרָאֵל יִחָדְדוּ
וְשָׁמוּ לָהֶם רֹאשׁ אֶחָד וְעָלוּ מִן־הָאָרֶץ כִּי
גָדוֹל יוֹם יִזְרְעֵאל:

2

And the children of Judah and the children of Israel shall be gathered together, and they shall appoint themselves one head, and shall go up out of the land; for great shall be the day of Jezreel.

אָמְרוּ לְאַחֵיכֶם עַמִּי וּלְאֲחוֹתֵיכֶם רַחֲמָה:

3

Say ye unto your brethren: 'Ammi'; and to your sisters, 'Ruhamah.'

רִיבוּ בְּאִמְכֶם רִיבוּ כִּי־הִיא לֹא אִשְׁתִּי
וְאֲנִכִּי לֹא אִישָׁה וְתָסֵר זְנוּנֶיהָ מִפְּנֶיהָ
וְנִאֲפֹפֶיהָ מִבֵּין שָׁדֶיהָ:

4

Plead with your mother, plead; For she is not My wife, neither am I her husband; And let her put away her harlotries from her face, And her adulteries from between her breasts;

פֶּן־אֶפְשִׁיטֶנָּה עֲרֹמָה וְהִצַּגְתִּיהָ כְּיוֹם
הַיּוֹלָדָה וְשִׁמְתִּיהָ כַּמִּדְבָּר וְשִׁתְּהָ כְּאֶרֶץ
צָיָה וְהִמַּתִּיהָ בְּצָמָא:

5

Lest I strip her naked, And set her as in the day that she was born, And make her as a wilderness, And set her like a dry land, And slay her with thirst.

וְאֶת־בְּנֶיהָ לֹא אֲרַחֵם כִּי־בְנֵי זְנוּנִים הֵמָּה:

6

And I will not have compassion upon her children; For they are children of harlotry.

כִּי זָנְתָה אִמָּם הַבִּישָׁה הוֹרֵתָם כִּי אִמָּה
אֵלֶּכָה אַחֲרֵי מְאַהֲבֵי נִתְּנִי לַחֲמִי וּמִימִי
צִמְרִי וּפִשְׁתִּי שִׁמְנִי וְשִׁקּוּנִי:

7

For their mother hath played the harlot, She that conceived them hath done shamefully; For she said: 'I will go after my lovers, That give me my bread and my water, My wool and my flax, mine oil and my drink.'

לִכֵּן הִנְנִי־שֹׁד אֶת־דֶּרֶכָךְ בַּסִּירִים
וְגִדְרֹתַי אֶת־גְּדֹרְהָ וְנִתְּיבוֹתֶיהָ לֹא
תִּמְצָא:

8

Therefore, behold, I will hedge up thy way with thorns, And I will make a wall against her, That she shall not find her paths.

וְרָדְפָה אֶת־מְאַהֲבֶיהָ וְלֹא־תִשְׁגֶּה אֹתָם
וּבְקִשָּׁתָם וְלֹא תִמְצָא וְאִמָּהָ אֵלֶּכָה
וְאֲשׁוּבָה אֶל־אִישִׁי הָרִאשׁוֹן כִּי טוֹב לִי אִזְּ
מֵעַתָּה:

9

And she shall run after her lovers, but she shall not overtake them, And she shall seek them, but shall not find them; Then shall she say: 'I will go and return to my first husband; For then was it better with me than now.'

והיא לא ידעה כי אנכי נתתי לה הדגן
והתירוש והיצחק וכסף הרביתי לה
וזהב עשו לבעל:

10 For she did not know that it was I that gave her The
corn, and the wine, and the oil, And multiplied unto
her silver and gold, Which they used for Baal.

לכן אשוב ולקחתי דגני בעתו ותירושי
במועדו והצלתי צמרי ופשתני לכסות
את-ערותה:

11 Therefore will I take back My corn in the time
thereof, And My wine in the season thereof, And will
snatch away My wool and My flax Given to cover her
nakedness.

ועתה אגלה את-נבלתה לעיני מאהביה
ואיש לא-יצילנה מידי:

12 And now will I uncover her shame in the sight of her
lovers, And none shall deliver her out of My hand.

והשפתי כל-משושה חגה חדשה ושבתה
וכל מועדה:

13 I will also cause all her mirth to cease, Her feasts, her
new moons, and her sabbaths, And all her appointed
seasons.

והשמיני גפנה ותאנתה אשר אמרה אתנה
המה לי אשר נתנו-לי מאהבי ושמינים
ליער ואכלתם חית השדה:

14 And I will lay waste her vines and her fig-trees,
Whereof she hath said: 'These are my hire That my
lovers have given me'; And I will make them a forest,
And the beasts of the field shall eat them.

ופקדתי עליה את-ימי הבעלים אשר
תקטיר להם ותעד נזמה וחקליתה ותלך
אחרי מאהביה ואתי שכחה נאם-
יהוה: (ס)

15 And I will visit upon her the days of the Baalim,
Wherein she offered unto them, And decked herself
with her ear-rings and her jewels, And went after her
lovers, And forgot Me, saith the LORD.

לכן הגה אנכי מפתיה והלכתיה המדבר
ודברתי על-לבה:

16 Therefore, behold, I will allure her, And bring her
into the wilderness, And speak tenderly unto her.

ונתתי לה את-כרמיה משם ואת-עמק
עכור לפתח תקנה וענתה שמה כימי
נעוריה וכיום עלותה מארץ-מצרים:

17 And I will give her her vineyards from thence, And
the valley of Achor for a door of hope; And she shall
respond there, as in the days of her youth, And as in
the day when she came up out of the land of Egypt.

והיה ביום-ההוא נאם-יהוה תקראי אישי
ולא-תקראי-לי עוד בעלי:

18 And it shall be at that day, saith the LORD, That thou
shalt call Me Ishi, And shalt call Me no more Baali.

והסרתי את-שמות הבעלים מפיה ולא-
יזכרו עוד בשמם:

19 For I will take away the names of the Baalim out of
her mouth, And they shall no more be mentioned by
their name.

וכרתי להם ברית ביום ההוא עם-חית
השדה ועם-עוף השמים ורמש האדמה
ולקשת וחרב ומלחמה אשבור מן-הארץ
והשכבתים לבטח:

20 And in that day will I make a covenant for them With
the beasts of the field, and with the fowls of heaven,
And with the creeping things of the ground; And I
will break the bow and the sword and the battle out
of the land, And will make them to lie down safely.

וארשתיך לי לעולם וארשתיך לי בצדק
ובמשפט ובחסד וברחמים:

21 And I will betroth thee unto Me for ever; Yea, I will
betroth thee unto Me in righteousness, and in justice,
And in lovingkindness, and in compassion.

וְאַרְשִׁיתִיךָ לִי בְּאַמּוּנָה וַיָּדַעַת אֶת־
יְהוָה: (פ)

22

And I will betroth thee unto Me in faithfulness; And thou shalt know the LORD.

הפטרות נשא

The Haftarah is Judges 13:2 – 13:25.

וַיְהִי אִישׁ אֶחָד מִצֹּרַח מִמִּשְׁפַּחַת הַדָּנִי
וּשְׁמוֹ מָנוּחַ וְאִשְׁתּוֹ עָקְרָה וְלֹא יָלְדָה:

XIII:2

And there was a certain man of Zorah, of the family of the Danites, whose name was Manoah; and his wife was barren, and bore not.

וַיָּבֹא מַלְאֲכֵי־יְהוָה אֶל־הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר
אֵלֶיהָ הִנֵּה־נָא אֶת־עַקְרָה וְלֹא יָלְדָה
וְהָרִית וְיָלְדָה בֶּן:

3

And the angel of the LORD appeared unto the woman, and said unto her: 'Behold now, thou art barren, and hast not borne; but thou shalt conceive, and bear a son.

וְעַתָּה הִשְׁמְרִי נָא וְאַל־תִּשְׁתִּי גֵין וְשִׁכָר
וְאַל־תֹּאכְלִי כָל־טָמֵא:

4

Now therefore beware, I pray thee, and drink no wine nor strong drink, and eat not any unclean thing.

כִּי הִנֵּךְ הָרָה וְיָלְדָה בֶּן וּמוֹרָה לֹא־יֵעָלֶה
עַל־רֹאשׁוֹ כִּי־נָזִיר אֱלֹהִים יִהְיֶה הַנֶּעַר
מִן־הַבֶּטֶן וְהוּא יַחַל לְהוֹשִׁיעַ אֶת־יִשְׂרָאֵל
מִיַּד פְּלִשְׁתִּים:

5

For, lo, thou shalt conceive, and bear a son; and no razor shall come upon his head; for the child shall be a Nazirite unto God from the womb; and he shall begin to save Israel out of the hand of the Philistines.'

וַתָּבֹא הָאִשָּׁה וַתֹּאמֶר לְאִישָׁהּ לֵאמֹר אִישׁ
הָאֱלֹהִים בָּא אֵלַי וּמְרָאָהוּ כְּמֶרְאָה מַלְאֲכֵי
הָאֱלֹהִים נֹרָא מְאֹד וְלֹא שְׁאַלְתִּיהוּ אִי־
מִזֶּה הוּא וְאֶת־שְׁמוֹ לֹא־הִגִּיד לִי:

6

Then the woman came and told her husband, saying: 'A man of God came unto me, and his countenance was like the countenance of the angel of God, very terrible; and I asked him not whence he was, neither told he me his name;

וַיֹּאמֶר לִי הִנֵּךְ הָרָה וְיָלְדָה בֶּן וְעַתָּה
אַל־תִּשְׁתִּי גֵין וְשִׁכָר וְאַל־תֹּאכְלִי כָל־
טָמֵא כִּי־נָזִיר אֱלֹהִים יִהְיֶה הַנֶּעַר מִן־
הַבֶּטֶן עַד־יוֹם מוֹתוֹ: (פ)

7

but he said unto me: Behold, thou shalt conceive, and bear a son; and now drink no wine nor strong drink, and eat not any unclean thing; for the child shall be a Nazirite unto God from the womb to the day of his death.'

וַיַּעֲתָר מָנוּחַ אֶל־יְהוָה וַיֹּאמֶר כִּי אֲדוֹנָי
אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּ יְבוֹאֵנָּה עוֹד
אֵלֵינוּ וַיּוֹרֵנוּ מִה־נִּעְשָׂה לַנֶּעַר הַזֶּה:

8

Then Manoah entreated the LORD, and said: 'Oh, LORD, I pray Thee, let the man of God whom Thou didst send come again unto us, and teach us what we shall do unto the child that shall be born.'

וַיִּשְׁמַע הָאֱלֹהִים בְּקוֹל מָנוּחַ וַיָּבֹא מַלְאֲכֵי
הָאֱלֹהִים עוֹד אֶל־הָאִשָּׁה וְהִיא יוֹשֶׁבֶת
בַּשָּׂדֶה וּמָנוּחַ אִישָׁהּ אֵין עִמָּה:

9

And God hearkened to the voice of Manoah; and the angel of God came again unto the woman as she sat in the field; but Manoah her husband was not with her.

וַתַּמְהֵרָה הָאִשָּׁה וַתָּרָץ וַתַּגֵּד לְאִישָׁהּ
וַתֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּה נִרְאָה אֵלַי הָאִישׁ אֲשֶׁר-
בָּא בְיוֹם אֵלַי:

10 And the woman made haste, and ran, and told her husband, and said unto him: 'Behold, the man hath appeared unto me, that came unto me that day.'

וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ מִנּוּחַ אַחֲרֵי אִשְׁתּוֹ וַיָּבֹא אֶל-
הָאִישׁ וַיֹּאמֶר לוֹ הֲאֵתָה הָאִישׁ אֲשֶׁר-
דִּבַּרְתָּ אֶל-הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר אָנִי:

11 And Manoah arose, and went after his wife, and came to the man, and said unto him: 'Art thou the man that spoketh unto the woman?' And he said: 'I am.'

וַיֹּאמֶר מִנּוּחַ עֲתָה יָבֹא דְבָרְיָךְ מִה-יִהְיֶה
מִשְׁפַּט-הַנֶּעֱר וּמַעֲשָׂהוּ:

12 And Manoah said: 'Now when thy word cometh to pass, what shall be the rule for the child, and what shall be done with him?'

וַיֹּאמֶר מְלָאךְ יְהוָה אֶל-מִנּוּחַ מְכַל אֲשֶׁר-
אָמַרְתִּי אֶל-הָאִשָּׁה תִּשְׁמָר:

13 And the angel of the LORD said unto Manoah: 'Of all that I said unto the woman let her beware.

מְכַל אֲשֶׁר-יֵצֵא מִגֶּפֶן חַיִּין לֹא תֹאכַל וְגִין
וְשִׁכְרָא אֶל-תִּשְׁתֵּה וְכָל-טָמְאָה אֶל-תֹּאכַל
כָּל אֲשֶׁר-צִוִּיתִיךָ תִּשְׁמָר: (ס)

14 She may not eat of any thing that cometh of the grapevine, neither let her drink wine or strong drink, nor eat any unclean thing; all that I commanded her let her observe.'

וַיֹּאמֶר מִנּוּחַ אֶל-מְלָאךְ יְהוָה נַעֲצְרָה-נָא
אוֹתְךָ וְנַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ גְּדִי עֹזִים:

15 And Manoah said unto the angel of the LORD: 'I pray thee, let us detain thee, that we may make ready a kid for thee.'

וַיֹּאמֶר מְלָאךְ יְהוָה אֶל-מִנּוּחַ אִם-
תַּעֲצֹרֵנִי לֹא-אֲכַל בְּלֶחֶמְךָ וְאִם-תַּעֲשֶׂה
עֹלָה לַיהוָה תַּעֲלֶנָּה כִּי לֹא-יָדַע מִנּוּחַ כִּי-
מְלָאךְ יְהוָה הוּא:

16 And the angel of the LORD said unto Manoah: 'Though thou detain me, I will not eat of thy bread; and if thou wilt make ready a burnt-offering, thou must offer it unto the LORD.' For Manoah knew not that he was the angel of the LORD.

וַיֹּאמֶר מִנּוּחַ אֶל-מְלָאךְ יְהוָה מִי שְׁמֶךָ כִּי-
יָבֹא (כ' דְּבָרֶיךָ) [ק' דְּבָרֶיךָ] וְכִבְדֶּנּוּךָ:

17 And Manoah said unto the angel of the LORD: 'What is thy name, that when thy words come to pass we may do thee honour?'

וַיֹּאמֶר לוֹ מְלָאךְ יְהוָה לָמָּה זֶה תִּשְׁאַל
לְשְׁמִי וְהוּא-פָּלֵא: (פ')

18 And the angel of the LORD said unto him: 'Wherefore askest thou after my name, seeing it is hidden?'

וַיִּקַּח מִנּוּחַ אֶת-גְּדֵי הָעֹזִים וְאֶת-הַמִּנְחָה
וַיַּעַל עַל-הַצֹּר לַיהוָה וּמִפְּלֹא לַעֲשׂוֹת
וּמִנּוּחַ וְאִשְׁתּוֹ רָאוּ:

19 So Manoah took the kid with the meal-offering, and offered it upon the rock unto the LORD; and [the angel] did wondrously, and Manoah and his wife looked on.

וַיְהִי בְעֵלּוֹת הַלֶּהֶב מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ
הַשָּׁמַיְמָה וַיַּעַל מְלָאךְ-יְהוָה בְּלֶהֶב
הַמִּזְבֵּחַ וּמִנּוּחַ וְאִשְׁתּוֹ רָאוּ וַיִּפְּלוּ עַל-
פְּנֵיהֶם אֲרָצָה:

20 For it came to pass, when the flame went up toward heaven from off the altar, that the angel of the LORD ascended in the flame of the altar; and Manoah and his wife looked on; and they fell on their faces to the ground.

וְלֹא-יִסְפֶּה עוֹד מַלְאָךְ יְהוָה לְהִרְאֹה אֶל-
מְנוּחַ וְאֶל-אִשְׁתּוֹ אֲזִי יָדַע מְנוּחַ כִּי-מַלְאָךְ
יְהוָה הוּא:

21 But the angel of the LORD did no more appear to
Manoah or to his wife. Then Manoah knew that he
was the angel of the LORD.

וַיֹּאמֶר מְנוּחַ אֶל-אִשְׁתּוֹ מוֹת נָמוּת כִּי
אֱלֹהִים רָאִינוּ:

22 And Manoah said unto his wife: 'We shall surely die,
because we have seen God.'

וַתֹּאמֶר לוֹ אִשְׁתּוֹ לוֹ חֲפִץ יְהוָה לְהַמִּיתָנוּ
לֹא-לֶקַח מִזִּדְּנוֹ עֹלָה וּמִנְחָה וְלֹא הִרְאָנוּ
אֶת-כָּל-אֵלֶּה וְכַעַת לֹא הִשְׁמִיעֵנוּ כְּזֹאת:

23 But his wife said unto him: 'If the LORD were pleased
to kill us, He would not have received a
burnt-offering and a meal-offering at our hand,
neither would He have shown us all these things, nor
would at this time have told such things as these.'

וַתֵּלֶד הָאִשָּׁה בֶּן וַתִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ שַׁמְשׁוֹן
וַיִּגְדַּל הַנַּעַר וַיְבָרְכֵהוּ יְהוָה:

24 And the woman bore a son, and called his name
Samson; and the child grew, and the LORD blessed
him.

וַתַּחֲלֵ רּוּחַ יְהוָה לִפְעָמוֹ בְּמַחֲנֵה-דָן בֵּין
צֹרְעָה וּבֵין אֶשְׁתָּאֵל: (פ)

25 And the spirit of the LORD began to move him in
Mahaneh-dan, between Zorah and Eshtaol.

הפטרות בהעלתך

The Haftarah is Zechariah 2:14 - 4:7.

רְנִי וְשִׂמְחִי בַת-צִיּוֹן כִּי הִנְנִי בָא וְשִׁכְנִיתִי
בְּתוֹכְךָ נָא-יְהוָה:

II:14 'Sing and rejoice, O daughter of Zion; for, lo, I come,
and I will dwell in the midst of thee, saith the LORD.

וְנִלְווּ גוֹיִם רַבִּים אֶל-יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא
וְהָיוּ לִי לְעָם וְשִׁכְנִיתִי בְּתוֹכְךָ וַיֵּדְעַתְּ כִּי-
יְהוָה צִבְאוֹת שְׁלָחַנִי אֵלֶיךָ:

15 And many nations shall join themselves to the LORD
in that day, and shall be My people, and I will dwell in
the midst of thee'; and thou shalt know that the
LORD of hosts hath sent me unto thee.

וְנָחַל יְהוָה אֶת-יְהוּדָה חֶלְקוֹ עַל אֶדְמַת
הַקֹּדֶשׁ וּבָחַר עוֹד בִּירוּשָׁלַם:

16 And the LORD shall inherit Judah as His portion in
the holy land, and shall choose Jerusalem again.

הִס כָּל-בָּשָׂר מִפְּנֵי יְהוָה כִּי נִעוֹר מִמְּעוֹן
קֹדֶשׁוֹ: (פ)

17 Be silent, all flesh, before the LORD; for He is aroused
out of His holy habitation.

וַיִּרְאֵנִי אֶת-יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עֹמֵד
לִפְנֵי מַלְאָךְ יְהוָה וְהַשָּׁטָן עֹמֵד עַל-יְמִינוֹ
לְשַׁטְנוֹ:

III:1 And he showed me Joshua the high priest standing
before the angel of the LORD, and Satan standing at
his right hand to accuse him.

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-הַשָּׁטָן וַיַּעַר יְהוָה בְּךָ
הַשָּׁטָן וַיַּעַר יְהוָה בְּךָ הַבָּחַר בִּירוּשָׁלַם
הֲלוֹא זֶה אֹד מִצֵּל מֵאֵשׁ:

2 And the LORD said unto Satan: 'The LORD rebuke
thee, O Satan, yea, the LORD that hath chosen
Jerusalem rebuke thee; is not this man a brand
plucked out of the fire?'

ויהושע הנה לבש בגדים צואים ועמד לפני המלאך:

3 Now Joshua was clothed with filthy garments, and stood before the angel.

ונען ויאמר אל-העמדים לפניו לאמר הסירו הבגדים הצואים מעליו ויאמר אליו ראה העברתי מעליך עונך והלבש אתך מחלצות:

4 And he answered and spoke unto those that stood before him, saying: 'Take the filthy garments from off him.' And unto him he said: 'Behold, I cause thine iniquity to pass from thee, and I will clothe thee with robes.'

ואמר ושימו צניף טהור על-ראשו ושימו הצניף הטהור על-ראשו וילבשוהו בגדים ומלאך יהנה עמד:

5 And I said: 'Let them set a fair mitre upon his head.' So they set a fair mitre upon his head, and clothed him with garments; and the angel of the LORD stood by.

ויעד מלאך יהנה ביהושע לאמר:

6 And the angel of the LORD forewarned Joshua, saying:

כח-אמר יהנה צבאות אם-בדרכי תלך ואם את-משמרת תשמר וגם-אתה תדין את-ביתי וגם תשמר את-חצרי ונתתי לך מהלכים בין העמדים האלה:

7 'Thus saith the LORD of hosts: If thou wilt walk in My ways, and if thou wilt keep My charge, and wilt also judge My house, and wilt also keep My courts, then I will give thee free access among these that stand by.

שמע-נא יהושעו הפתן הגדול אתה ורעיו הישבים לפניך כיהנני מופת הגמה כיהנני מביא את-עבדי צמח:

8 Hear now, O Joshua the high priest, thou and thy fellows that sit before thee; for they are men that are a sign; for, behold, I will bring forth My servant the Shoot.

כיו הנה האבן אשר נתתי לפני יהושע על-אבן אחת שבעה עינים הנני מפתח פתחה נאם יהנה צבאות ומשתי את-עון הארץ-ההיא ביום אחד:

9 For behold the stone that I have laid before Joshua; upon one stone are seven facets; behold, I will engrave the graving thereof, saith the LORD of hosts: And I will remove the iniquity of that land in one day.

ביום ההוא נאם יהנה צבאות תקראו איש לרעהו אל-תחת גפן ואל-תחת תאנה:

10 In that day, saith the LORD of hosts, shall ye call every man his neighbour under the vine and under the fig-tree.

וישב המלאך הדבר בי ויעירני כאיש אשר-יעור משנתו:

IV:1 And the angel that spoke with me returned, and waked me, as a man that is wakened out of his sleep.

ויאמר אלי מה אתה ראה (כ' ויאמר) וק' ואמר ראיני והנה מנורת זהב כלה וגלה על-ראשה ושבעה נרותיה עליה שבעה ושבעה מוצקות לנרות אשר על-ראשה:

2 And he said unto me: 'What seest thou?' And I said: 'I have seen, and behold a candlestick all of gold, with a bowl upon the top of it, and its seven lamps thereon; there are seven pipes, yea, seven, to the lamps, which are upon the top thereof;

ושנים זיתים עליה אחד מימין הגלה ואחד על-שמאלה:

3 and two olive-trees by it, one upon the right side of the bowl, and the other upon the left side thereof.'

הפטרת שלח לך

וַאֲנִי וְאָמַר אֶל־הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי לֵאמֹר
מַה־אֵלֶּה אֲדֹנָי:

4

And I answered and spoke to the angel that spoke with me, saying: 'What are these, my lord?'

וַיֹּעַן הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי וַיֹּאמֶר אֵלַי הֲלוֹא
יָדַעְתָּ מַה־הֵמָּה אֵלֶּה וְאָמַר לֹא אֲדֹנָי:

5

Then the angel that spoke with me answered and said unto me: 'Knowest thou not what these are?' And I said: 'No, my lord.'

וַיֹּעַן וַיֹּאמֶר אֵלַי לֵאמֹר זֶה דְּבַר־יְהוָה
אֶל־זְרַבְבָּל לֵאמֹר לֹא בְחַיִל וְלֹא בְכֹחַ
כִּי אִם־בְּרוּחִי אֲמַר יְהוָה צְבָאוֹת:

6

Then he answered and spoke unto me, saying: 'This is the word of the LORD unto Zerubbabel, saying: Not by might, nor by power, but by My spirit, saith the LORD of hosts.

מִי־אַתָּה הַר־הַגָּדוֹל לִפְנֵי זְרַבְבָּל לְמִישֹׁר
וְהוֹצִיא אֶת־הָאֶבֶן הָרֹאשָׁה תִּשְׁאֹלֹת תָּן תָּן
לָהּ: (פ)

7

Who art thou, O great mountain before Zerubbabel? thou shalt become a plain; and he shall bring forth the top stone with shoutings of Grace, grace, unto it.'

הפטרת שלח לך

The Haftarah is Joshua 2:1 – 2:24.

וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ־בֶּן־נוּן מִן־הַשְּׁטִיִּם שְׁנַיִם־
אֲנָשִׁים מְרַגְלִים חֲרַשׁ לֵאמֹר לָכוּ רְאוּ
אֶת־הָאָרֶץ וְאֶת־יְרִיחוֹ וַיָּלְכוּ וַיָּבֹאוּ בֵּית־
אִשָּׁה זֹנָה וּשְׁמָהּ רַחַב וַיִּשְׁכְּבוּ־שָׁמָּה:

II:1

And Joshua the son of Nun sent out of Shittim two spies secretly, saying: 'Go view the land, and Jericho.' And they went, and came into the house of a harlot whose name was Rahab, and lay there.

וַיֹּאמֶר לְמֶלֶךְ יְרִיחוֹ לֵאמֹר הִנֵּה אֲנָשִׁים
בָּאוּ הֵנָּה הַלַּיְלָה מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַחְפֹּר
אֶת־הָאָרֶץ:

2

And it was told the king of Jericho, saying: 'Behold, there came men in hither to-night of the children of Israel to search out the land.'

וַיִּשְׁלַח מֶלֶךְ יְרִיחוֹ אֶל־רַחַב לֵאמֹר
הוֹצִיאִ הָאֲנָשִׁים הַבָּאִים אֵלֶיךָ אֲשֶׁר־בָּאוּ
לְבֵיתְךָ כִּי לַחְפֹּר אֶת־כָּל־הָאָרֶץ בָּאוּ:

3

And the king of Jericho sent unto Rahab, saying: 'Bring forth the men that are come to thee, that are entered into thy house; for they are come to search out all the land.'

וַתִּקַּח הָאִשָּׁה אֶת־שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַתַּצְפֵּנּוּ
וַתֹּאמֶר כֵּן בָּאוּ אֵלַי הָאֲנָשִׁים וְלֹא יָדַעְתִּי
מֵאֵינן הֵמָּה:

4

And the woman took the two men, and hid them; and she said: 'Yea, the men came unto me, but I knew not whence they were;

וַיְהִי הַשָּׁעַר לִסְגֹּר בַּחֹשֶׁךְ וְהָאֲנָשִׁים יָצְאוּ
לֹא יָדַעְתִּי אָנָּה הָלְכוּ הָאֲנָשִׁים רִדְפוּ מִהֵרָא
אֲחֲרֵיהֶם כִּי תִשְׁיֹגּוּם:

5

and it came to pass about the time of the shutting of the gate, when it was dark, that the men went out; whither the men went I know not; pursue after them quickly; for ye shall overtake them.'

וְהִיא הֶעֱלֵתָם הַגָּגָה וַתִּטְמְנֵם בְּפִשְׁתֵּי הָעֵץ
הָעֹרְכוֹת לָהּ עַל־הַגָּג:

6

But she had brought them up to the roof, and hid them with the stalks of flax, which she had spread out upon the roof.

והַאֲנָשִׁים רָדְפוּ אַחֲרֵיהֶם בְּדֶרֶךְ הַיַּרְדֵּן
עַל הַמַּעְבְּרוֹת וְהַשָּׁעַר סָגְרוּ אַחֲרֵי כַּאֲשֶׁר
יֵצְאוּ הָרֹדְפִים אַחֲרֵיהֶם:

7 And the men pursued after them the way to the Jordan unto the fords; and as soon as they that pursued after them were gone out, the gate was shut.

וְהָמָּה טָרְם וַיִּשְׁכְּבוּ וְהִיא עָלְתָה עֲלֵיהֶם
עַל-הַגֹּג:

8 And before they were laid down, she came up unto them upon the roof;

וַתֹּאמֶר אֶל-הָאֲנָשִׁים יָדַעְתִּי כִּי-נָתַן יְהוָה
לָכֶם אֶת-הָאָרֶץ וְכִי-נִפְלָה אִימַתְכֶם
עָלֵינוּ וְכִי נִמְגּוּ כָל-יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם:

9 and she said unto the men: 'I know that the LORD hath given you the land, and that your terror is fallen upon us, and that all the inhabitants of the land melt away before you.

כִּי שָׁמַעְנוּ אֶת אֲשֶׁר-הוֹבִישׁ יְהוָה אֶת-מִי
יַם-סוּף מִפְּנֵיכֶם בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרַיִם
וְאֲשֶׁר עָשִׂיתֶם לְשְׁנֵי מַלְכֵי הָאֲמֹרִי
אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן לְסִיתָן וּלְעוֹג אֲשֶׁר
הִחָרַמְתֶּם אוֹתָם:

10 For we have heard how the LORD dried up the water of the Red Sea before you, when ye came out of Egypt; and what ye did unto the two kings of the Amorites, that were beyond the Jordan, unto Sihon and to Og, whom ye utterly destroyed.

וְנִשְׁמַע וַיִּמָּס לְבַבְנוּ וְלֹא-קָמָה עוֹד
רוּחַ בָּאִישׁ מִפְּנֵיכֶם כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
הוּא אֱלֹהִים בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל-הָאָרֶץ
מִתַּחַת:

11 And as soon as we had heard it, our hearts did melt, neither did there remain any more spirit in any man, because of you; for the LORD your God, He is God in heaven above, and on earth beneath.

וְעַתָּה הִשָּׁבְעוּנָא לִי בִיהוָה כִּי-עָשִׂיתִי
עִמָּכֶם חֶסֶד וְעָשִׂיתֶם גַּם-אִתָּם עִם-בֵּית
אָבִי חֶסֶד וּנְתַתֶּם לִי אוֹת אֱמֻנָה:

12 Now therefore, I pray you, swear unto me by the LORD, since I have dealt kindly with you, that ye also will deal kindly with my father's house—and give me a true token—

וְהַחַיִּיתֶם אֶת-אָבִי וְאֶת-אִמִּי וְאֶת-אֶחָי
וְאֶת- (כ' אַחֻוּתִי) [ק' אַחֻוּתִי] וְאֶת כָּל-
אֲשֶׁר לָהֶם וְהִצַּלְתֶּם אֶת-נַפְשֵׁינוּ מִמָּוֶת:

13 and save alive my father, and my mother, and my brethren, and my sisters, and all that they have, and deliver our lives from death.'

וַיֹּאמְרוּ לָהּ הָאֲנָשִׁים נַפְשֵׁנוּ תַחְתִּיכֶם
לְמוֹת אִם לֹא תִגִּידוּ אֶת-דְּבָרֵנוּ זֶה וְהָיָה
בְּתַת-יְהוָה לָנוּ אֶת-הָאָרֶץ וְעָשִׂינוּ עִמָּךְ
חֶסֶד וְאֱמֻנָה:

14 And the men said unto her: 'Our life for yours, if ye tell not this our business; and it shall be, when the LORD giveth us the land, that we will deal kindly and truly with thee.'

וַתוֹרְדֵם בַּחֲבֵל בְּעֵד הַחֲלֹן כִּי בֵיתָהּ
בְּקִיר הַחוֹמָה וּבְחוֹמָה הִיא יוֹשֶׁבֶת:

15 Then she let them down by a cord through the window; for her house was upon the side of the wall, and she dwelt upon the wall.

וַתֹּאמֶר לָהֶם הִתְרָה לָכֶם פֶּן-יִפְגְּעוּ בָכֶם
הָרֹדְפִים וְנִחַבְתֶּם שְׁמָה שְׁלֹשֶׁת יָמִים עַד
שׁוּב הָרֹדְפִים וְאַחֵר תֵּלְכוּ לְדַרְכְּכֶם:

16 And she said unto them: 'Get you to the mountain, lest the pursuers light upon you; and hide yourselves there three days, until the pursuers be returned; and afterward may ye go your way.'

וַיֹּאמְרוּ אֵלָיָהּ הָאֲנָשִׁים נָקִים אֲנַחְנוּ
מִשְׁבַּעְתְּךָ הַזֶּה אֲשֶׁר הִשְׁבַּעְתָּנוּ:

17

And the men said unto her: 'We will be guiltless of this thine oath which thou hast made us to swear.

הִנֵּה אֲנַחְנוּ בָּאִים בָּאָרֶץ אֲתָתְקַלֶּת חוּטֹ
הַשָּׁנִי הַזֶּה תִּקְשְׁרִי בַחֲלוֹן אֲשֶׁר הוֹרַדְתָּנוּ
כֹּה וְאֶת־אֲבִיךָ וְאֶת־אִמְךָ וְאֶת־אֲחִיךָ וְאֶת־
כָּל־בֵּית אֲבִיךָ תֹאסֹפִי אִלַּיךָ הַבַּיִתָּה:

18

Behold, when we come into the land, thou shalt bind this line of scarlet thread in the window which thou didst let us down by; and thou shalt gather unto thee into the house thy father, and thy mother, and thy brethren, and all thy father's household.

וְהָיָה כָל־אִשֶּׁר־יֵצֵא מִדִּלְתֵי בֵיתְךָ
תִּחַוְצָה דָּמּוֹ בְּרֹאשׁוֹ וְאֲנַחְנוּ נָקִים וְכָל־
אִשֶּׁר יִהְיֶה אִתְּךָ בַּבַּיִת דָּמּוֹ בְּרֹאשׁוֹ אִם־
יָד תִּהְיֶה־בּוֹ:

19

And it shall be, that whosoever shall go out of the doors of thy house into the street, his blood shall be upon his head, and we will be guiltless; and whosoever shall be with thee in the house, his blood shall be on our head, if any hand be upon him.

וְאִם־תִּגִּידִי אֶת־דְּבָרֵנוּ זֶה וְהָיִינוּ נָקִים
מִשְׁבַּעְתְּךָ אֲשֶׁר הִשְׁבַּעְתָּנוּ:

20

But if thou utter this our business, then we will be guiltless of thine oath which thou hast made us to swear.'

וַתֹּאמֶר כְּדִבְרֵיכֶם כֵּן־הוּא וַתִּשְׁלַח
וַיֵּלְכוּ וַתִּקְשֹׁר אֶת־תִּקְנַת הַשָּׁנִי בַחֲלוֹן:

21

And she said: 'According unto your words, so be it.' And she sent them away, and they departed; and she bound the scarlet line in the window.

וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ הָהָרָה וַיֵּשְׁבוּ שָׁם שְׁלֹשֶׁת
יָמִים עַד־שָׁבוּ הָרֹדְפִים וַיִּבְקְשׂוּ הָרֹדְפִים
בְּכָל־הַדֶּרֶךְ וְלֹא מָצְאוּ:

22

And they went, and came unto the mountain, and abode there three days, until the pursuers were returned; and the pursuers sought them throughout all the way, but found them not.

וַיָּשְׁבוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַיֵּרְדּוּ מִהָהָר וַיַּעֲבְרוּ
וַיָּבֹאוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון וַיְסַפְּרוּ־לוֹ אֵת
כָּל־הַמַּצָּאוֹת אוֹתָם:

23

Then the two men returned, and descended from the mountain, and passed over, and came to Joshua the son of Nun; and they told him all that had befallen them.

וַיֹּאמְרוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ כִּי־נָתַן יְהוָה בְּיָדֵנוּ
אֶת־כָּל־הָאָרֶץ וְגַם־נִמְגּוּ כָל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ
מִפְּנֵינוּ: (ס)

24

And they said unto Joshua: 'Truly the LORD hath delivered into our hands all the land; and moreover all the inhabitants of the land do melt away before us.'

הפטר קורח

The Haftarah is I Samuel 11:14 – 12:22. On Rosh Hodesh, Maftir is Numbers 28:9 – 15 on page 145 and Haftarah on page 210.

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־הָעָם לָכוּ וְנִלְכָּה
הַגִּלְגָּל וְנִחַדְשׁ שָׁם הַמְּלוּכָה:

XI:14

Then said Samuel to the people: 'Come and let us go to Gilgal, and renew the kingdom there.'

וַיֵּלְכוּ כָל-הָעָם הַגִּלְגָּל וַיַּמְלִכּוּ שָׁם אֶת-
שָׁאוּל לִפְנֵי יְהוָה בְּגִלְגָּל וַיִּזְבְּחוּ-שָׁם
זִבְחִים שְׁלָמִים לִפְנֵי יְהוָה וַיִּשְׂמַח שָׁם
שָׁאוּל וְכָל-אֲנָשֵׁי יִשְׂרָאֵל עַד-מָאד: (פ)

15

And all the people went to Gilgal; and there they made Saul king before the LORD in Gilgal; and there they sacrificed sacrifices of peace-offerings before the LORD; and there Saul and all the men of Israel rejoiced greatly.

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל-כָּל-יִשְׂרָאֵל הִנֵּה
שָׁמַעְתִּי בְקִלְכֶם לְכָל אֲשֶׁר-אָמַרְתֶּם לִי
וְאִמְלִיךְ עֲלֵיכֶם מֶלֶךְ:

XII:1

And Samuel said unto all Israel: 'Behold, I have hearkened unto your voice in all that ye said unto me, and have made a king over you.

וְעַתָּה הִנֵּה הַמֶּלֶךְ מִתְהַלֵּךְ לִפְנֵיכֶם
וְאֲנִי זָקֵנִי וְשֵׁבִי וּבְנֵי הַנֶּחֱם אִתְּכֶם
וְאֲנִי הִתְהַלַּכְתִּי לִפְנֵיכֶם מִנְעָרִי עַד-הַיּוֹם
הַזֶּה:

2

And now, behold, the king walketh before you; and I am old and grayheaded; and, behold, my sons are with you; and I have walked before you from my youth unto this day.

הֲנִנִי עֲנוּ כִי נִגַּד יְהוָה וְנִגַּד מְשִׁיחוֹ אֶת-
שׁוֹר ׀ מִי לְקַחְתִּי וְחִמּוֹר מִי לְקַחְתִּי וְאֶת-
מִי עֲשַׁקְתִּי אֶת-מִי רִצּוֹתִי וּמִי לְקַחְתִּי
כֶּפֶר וְאֲעֲלִים עֵינֵי בּוֹ וְאָשִׁיב לָכֶם:

3

Here I am; witness against me before the LORD, and before His anointed: whose ox have I taken? or whose ass have I taken? or whom have I defrauded? or whom have I oppressed? or of whose hand have I taken a ransom to blind mine eyes therewith? and I will restore it you.'

וַיֹּאמְרוּ לֹא עֲשַׁקְתָּנוּ וְלֹא רִצּוֹתָנוּ וְלֹא-
לְקַחְתָּ מִיֵּד אִישׁ מֵאֻמָּה:

4

And they said: 'Thou hast not defrauded us, nor oppressed us, neither hast thou taken aught of any man's hand.'

וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עַד יְהוָה בְּכֶם וְעַד מְשִׁיחוֹ
הַיּוֹם הַזֶּה כִּי לֹא מָצָאתֶם בְּיָדִי מְאֻמָּה
וַיֹּאמֶר עַד: (פ)

5

And he said unto them: 'The LORD is witness against you, and His anointed is witness this day, that ye have not found aught in my hand.' And they said: 'He is witness.'

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל-הָעָם יְהוָה אֲשֶׁר עָשָׂה
אֶת-מֹשֶׁה וְאֶת-אַהֲרֹן וְאֲשֶׁר הָעִלָּה אֶת-
אֲבֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם:

6

And Samuel said unto the people: 'It is the LORD that made Moses and Aaron, and that brought your fathers up out of the land of Egypt.

וְעַתָּה הִתְיַצְבוּ וְאֲשַׁפְטָה אֹתְכֶם לִפְנֵי יְהוָה
אֵת כָּל-צַדִּיקוֹת יְהוָה אֲשֶׁר-עָשָׂה אֹתְכֶם
וְאֶת-אֲבוֹתֵיכֶם:

7

Now therefore stand still, that I may plead with you before the LORD concerning all the righteous acts of the LORD, which He did to you and to your fathers.

כַּאֲשֶׁר-בָּא יַעֲקֹב מִצְרַיִם וַיִּזְעַקוּ אֲבוֹתֵיכֶם
אֶל-יְהוָה וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה וְאֶת-
אַהֲרֹן וַיּוֹצִיאוּ אֶת-אֲבֹתֵיכֶם מִמִּצְרַיִם
וַיַּשְׁבּוּם בְּמָקוֹם הַזֶּה:

8

When Jacob was come into Egypt, then your fathers cried unto the LORD, and the LORD sent Moses and Aaron, who brought forth your fathers out of Egypt, and they were made to dwell in this place.

וַיִּשְׁכְּחוּ אֶת-יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וַיִּמְכְּרוּ אֹתָם
בְּיַד סִיסְרָא שַׂר-צָבָא חֲצוֹר וּבְיַד-
פִּלְשֹׁתִים וּבְיַד מֶלֶךְ מוֹאָב וַיִּלָּחֲמוּ בָם:

9

But they forgot the LORD their God, and He gave them over into the hand of Sisera, captain of the host of Hazor, and into the hand of the Philistines, and into the hand of the king of Moab, and they fought against them.

וַיִּזְעֻקוּ אֶל־יְהוָה (כ') (וַיֹּאמֶר) [ק'] וַיֹּאמְרוּ
חַטָּאנוּ כִּי עֲזַבְנוּ אֶת־יְהוָה וְנַעֲבֹד אֶת־
הַבְּעֻלִּים וְאֶת־הַעֲשָׁתָרוֹת וְעַתָּה הַצִּילֵנוּ
מִיַּד אֹיְבֵינוּ וְנַעֲבֹדְךָ:

10 And they cried unto the LORD, and said: We have sinned, because we have forsaken the LORD, and have served the Baalim and the Ashtaroth; but now deliver us out of the hand of our enemies, and we will serve Thee.

וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת־יִרְבָּעֵל וְאֶת־בְּדָן וְאֶת־
יִפְתָּח וְאֶת־שָׁמוּאֵל וַיַּצֵּל אֶתְכֶם מִיַּד
אֹיְבֵיכֶם מִסָּבִיב וַתֵּשְׁבוּ בְּטָח:

11 And the LORD sent Jerubbaal, and Bedan, and Jephthah, and Samuel, and delivered you out of the hand of your enemies on every side, and ye dwelt in safety.

וַתֵּרְאוּ כִּי־נָחַשׁ מֶלֶךְ בְּנֵי־עַמּוֹן בָּא עֲלֵיכֶם
וַתֹּאמְרוּ לִי לֹא כִּי־מֶלֶךְ יִמְלֹךְ עָלֵינוּ
וַיְהִי אֱלֹהֵיכֶם מֶלֶכְכֶּם:

12 And when ye saw that Nahash the king of the children of Ammon came against you, ye said unto me: Nay, but a king shall reign over us; when the LORD your God was your king.

וְעַתָּה הִנֵּה הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר בַּחֲרַתֶּם אֲשֶׁר
שָׁאַלְתֶּם וְהִנֵּה נָתַן יְהוָה עֲלֵיכֶם מֶלֶךְ:

13 Now therefore behold the king whom ye have chosen, and whom ye have asked for; and, behold, the LORD hath set a king over you.

אִם־תִּירְאוּ אֶת־יְהוָה וַעֲבַדְתֶּם אֹתוֹ
וּשְׁמַעְתֶּם בְּקוֹלוֹ וְלֹא תִמְרוּ אֶת־פִּי יְהוָה
וְהִיתֶם גַּם־אַתֶּם וְגַם־הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר מֶלֶךְ
עֲלֵיכֶם אַחֵר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

14 If ye will fear the LORD, and serve Him, and hearken unto His voice, and not rebel against the commandment of the LORD, and both ye and also the king that reigneth over you be followers of the LORD your God—;

וְאִם־לֹא תִשְׁמָעוּ בְּקוֹל יְהוָה וּמְרִיתֶם
אֶת־פִּי יְהוָה וְהִיתָה יַד־יְהוָה בָּכֶם
וּבְאֲבֹתֵיכֶם:

15 but if ye will not hearken unto the voice of the LORD, but rebel against the commandment of the LORD, then shall the hand of the LORD be against you, and against your fathers.

גַּם־עַתָּה הִתְיַצְּבוּ וּרְאוּ אֶת־הַדָּבָר הַגָּדוֹל
הַזֶּה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יְהוָה לְעֵינֵיכֶם:

16 Now therefore stand still and see this great thing, which the LORD will do before your eyes.

הֲלוֹא קִצִּיר־חִטִּים הַיּוֹם אֶקְרָא אֶל־יְהוָה
וְיִתֵּן קָלוֹת וּמָטָר וַיֵּדְעוּ וַיֵּרְאוּ כִּי־רַעַתְכֶם
רַבָּה אֲשֶׁר עָשִׂיתֶם בְּעֵינֵי יְהוָה לִשְׁאוֹל
לָכֶם מֶלֶךְ: (ס)

17 Is it not wheat harvest to-day? I will call unto the LORD, that He may send thunder and rain; and ye shall know and see that your wickedness is great, which ye have done in the sight of the LORD, in asking you a king.'

וַיִּקְרָא שָׁמוּאֵל אֶל־יְהוָה וַיִּתֵּן יְהוָה קָלוֹת
וּמָטָר בַּיּוֹם הַהוּא וַיֵּירָא כָּל־הָעָם מְאֹד
אֶת־יְהוָה וְאֶת־שָׁמוּאֵל:

18 So Samuel called unto the LORD; and the LORD sent thunder and rain that day; and all the people greatly feared the LORD and Samuel.

וַיֹּאמְרוּ כָּל־הָעָם אֶל־שָׁמוּאֵל הַתְּפַלֵּל
בְּעַד־עַבְדֶּיךָ אֶל־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְאַל־נָמוּת
כִּי־יִסָּפְנוּ עַל־כָּל־חַטֹּאתֵינוּ רָעָה לִשְׁאֹל
לָנוּ מֶלֶךְ:

19 And all the people said unto Samuel: 'Pray for thy servants unto the LORD thy God, that we die not; for we have added unto all our sins this evil, to ask us a king.'

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל-הָעָם אַל-תִּירְאוּ אֹתָם
עֲשִׂיתֶם אֵת כָּל-הַרָעָה הַזֹּאת אֲדָּךְ אֶל-
תִּסּוּרוּ מֵאַחֲרֵי יְהוָה וְעַבַדְתֶּם אֶת-יְהוָה
בְּכָל-לִבְבְּכֶם:

וְלֹא תִסּוּרוּ כִּי אַחֲרַי הִתְהוּ אֲשֶׁר לֹא-
יִעִילוּ וְלֹא יִצְּלוּ כִּי-תְהוּ הַמָּה:

כִּי לֹא-יִטֹּשׁ יְהוָה אֶת-עַמּוֹ בְּעַבּוֹר שְׁמוֹ
הַגָּדוֹל כִּי הוֹאִיל יְהוָה לַעֲשׂוֹת אִתְּכֶם לֹו
לְעַם:

20 And Samuel said unto the people: 'Fear not; ye have indeed done all this evil; yet turn not aside from following the LORD, but serve the LORD with all your heart;

21 and turn ye not aside; for then should ye go after vain things which cannot profit nor deliver, for they are vain.

22 For the LORD will not forsake His people for His great name's sake; because it hath pleased the LORD to make you a people unto Himself.

הפטרת חקת

The Haftarah is Judges 11:1 – 11:33. On Rosh Hodesh, Maftir is Numbers 28:9 – 15 on page 145 and Haftarah on page 210.

וַיִּפְתַּח הַגִּלְעָדִי הֵיחַ גִּבּוֹר חֵיל וְהוּא בֶן-
אִשָּׁה זִנְיָה וַיּוֹלֶד גִּלְעָד אֶת-יִפְתָּח:

וַתֵּלֶד אִשְׁת־גִּלְעָד לֹו בָנִים וַיִּגְדְּלוּ בָנֵי-
הָאִשָּׁה וַיַּגְרִשׁוּ אֶת-יִפְתָּח וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֹא-
תִנָּחַל בְּבֵית-אָבִינוּ כִּי בֶן-אִשָּׁה אַחֲרֵת
אָתָּה:

וַיִּבְרַח יִפְתָּח מִפָּנֵי אֶחָיו וַיָּשֶׁב בְּאֶרֶץ טוֹב
וַיִּתְּלַקְטוּ אֶל-יִפְתָּח אַנְשֵׁים רִיקִים וַיִּצְאוּ
עִמּוֹ: (פ)

וַיְהִי מִיָּמִים וַיִּלָּחֲמוּ בְנֵי-עַמּוֹן עִם-
יִשְׂרָאֵל:

וַיְהִי כִּאֲשֶׁר-נִלָּחֲמוּ בְנֵי-עַמּוֹן עִם-יִשְׂרָאֵל
וַיֵּלְכוּ זִקְנֵי גִלְעָד לִקְחַת אֶת-יִפְתָּח מֵאֶרֶץ
טוֹב:

וַיֹּאמְרוּ לְיִפְתָּח לָכֵה וְהָיִיתָה לָּנוּ לְקַצִּין
וְנִלָּחֲמָה בְּבָנֵי עַמּוֹן:

וַיֹּאמֶר יִפְתָּח לְזִקְנֵי גִלְעָד הֲלֹא אֹתָם
שָׂנֵאתֶם אוֹתִי וְתִגְרִשׁוּנִי מִבֵּית אָבִי וּמִדֹּעַ
בְּאַתֶּם אֵלַי עַתָּה כִּאֲשֶׁר צָר לָכֶם:

XI:1 Now Jephthah the Gileadite was a mighty man of valour, and he was the son of a harlot; and Gilead begot Jephthah.

2 And Gilead's wife bore him sons; and when his wife's sons grew up, they drove out Jephthah, and said unto him: 'Thou shalt not inherit in our father's house; for thou art the son of another woman.'

3 Then Jephthah fled from his brethren, and dwelt in the land of Tob; and there were gathered vain fellows to Jephthah, and they went out with him.

4 And it came to pass after a while, that the children of Ammon made war against Israel.

5 And it was so, that when the children of Ammon made war against Israel, the elders of Gilead went to fetch Jephthah out of the land of Tob.

6 And they said unto Jephthah: 'Come and be our chief, that we may fight with the children of Ammon.'

7 And Jephthah said unto the elders of Gilead: 'Did not ye hate me, and drive me out of my father's house? and why are ye come unto me now when ye are in distress?'

וַיֹּאמְרוּ זִקְנֵי גִלְעָד אֶל־יִפְתָּח לֵכֵן עִתָּה
שָׁבְנוּ אֵלֶיךָ וְהִלַּכְתָּ עִמָּנוּ וְנִלְחַמְתָּ בְּבָנֵי
עַמּוֹן וְהָיִיתָ לָּנוּ לְרֹאשׁ לְכָל יֹשְׁבֵי גִלְעָד:

8 And the elders of Gilead said unto Jephthah:
'Therefore are we returned to thee now, that thou
mayest go with us, and fight with the children of
Ammon, and thou shalt be our head over all the
inhabitants of Gilead.'

וַיֹּאמֶר יִפְתָּח אֶל־זִקְנֵי גִלְעָד אִם־מְשִׁיבִים
אַתֶּם אוֹתִי לְהִלָּחֵם בְּבָנֵי עַמּוֹן וְנָתַן יְהוָה
אוֹתָם לִפְנֵי אֲנֹכִי אֶתְּנֶה לָכֶם לְרֹאשׁ:

9 And Jephthah said unto the elders of Gilead: 'If ye
bring me back home to fight with the children of
Ammon, and the LORD deliver them before me, I
will be your head.'

וַיֹּאמְרוּ זִקְנֵי־גִלְעָד אֶל־יִפְתָּח יְהוָה יְהִיָּה
שֹׁמֵעַ בֵּינוֹתֵינוּ אִם־לֹא כִדְבָרְךָ כֵּן נַעֲשֶׂה:

10 And the elders of Gilead said unto Jephthah: 'The
LORD shall be witness between us; surely according to
thy word so will we do.'

וַיֵּלֶךְ יִפְתָּח עִם־זִקְנֵי גִלְעָד וַיִּשְׁימוּ הָעָם
אוֹתוֹ עֲלֵיהֶם לְרֹאשׁ וּלְקָצִין וַיְדַבֵּר יִפְתָּח
אֶת־כָּל־דְּבָרָיו לִפְנֵי יְהוָה בְּמִצְפָּה: (פ)

11 Then Jephthah went with the elders of Gilead, and
the people made him head and chief over them; and
Jephthah spoke all his words before the LORD in
Mizpah.

וַיִּשְׁלַח יִפְתָּח מַלְאָכִים אֶל־מֶלֶךְ בְּנֵי־עַמּוֹן
לֵאמֹר מַה־לִּי וְלָךְ כִּי־בָאתָ אֵלַי לְהִלָּחֵם
בְּאַרְצִי:

12 And Jephthah sent messengers unto the king of the
children of Ammon, saying: 'What hast thou to do
with me, that thou art come unto me to fight against
my land?'

וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ בְּנֵי־עַמּוֹן אֶל־מַלְאָכָיו יִפְתָּח
כִּי־לָקַח יִשְׂרָאֵל אֶת־אַרְצִי בְּעִלּוֹתָיו
מִמִּצְדֹּתַי מֵאַרְנוֹן וְעַד־הַיַּבֹּק וְעַד־הַיַּרְדֵּן
וְעַתָּה הַשִּׁיבָה אֹתָהּ בְּשָׁלוֹם:

13 And the king of the children of Ammon answered
unto the messengers of Jephthah: 'Because Israel took
away my land, when he came up out of Egypt, from
the Arnon even unto the Jabbok, and unto the
Jordan; now therefore restore those cities peaceably.'

וַיּוֹסֶף עוֹד יִפְתָּח וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל־
מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן:

14 And Jephthah sent messengers again unto the king of
the children of Ammon;

וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה אָמַר יִפְתָּח לֹא־לָקַח
יִשְׂרָאֵל אֶת־אַרְץ מוֹאָב וְאֶת־אַרְץ בְּנֵי
עַמּוֹן:

15 and he said unto him: 'Thus saith Jephthah: Israel
took not away the land of Moab, nor the land of the
children of Ammon.'

כִּי בְּעִלּוֹתָם מִמִּצְדֹּתַי וַיֵּלֶךְ יִשְׂרָאֵל
בְּמִדְבַּר עַד־יַם־סוּף וַיָּבֹא קָדֶשׁ:

16 But when they came up from Egypt, and Israel walked
through the wilderness unto the Red Sea, and came to
Kadesh;

וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מַלְאָכִים אֶל־מֶלֶךְ אֱדוֹם
לֵאמֹר אֶעֱבְרָה־נָּא בְּאַרְצְךָ וְלֹא שָׁמַע
מֶלֶךְ אֱדוֹם וְגַם אֶל־מֶלֶךְ מוֹאָב שָׁלַח וְלֹא
אָבָה וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּקָדֶשׁ:

17 then Israel sent messengers unto the king of Edom,
saying: Let me, I pray thee, pass through thy land; but
the king of Edom hearkened not. And in like
manner he sent unto the king of Moab; but he would
not; and Israel abode in Kadesh.

וַיֵּלֶךְ בַּמִּדְבָּר וַיָּסֹב אֶת-אֶרֶץ אֲדוֹם וְאֶת-
אֶרֶץ מוֹאָב וַיָּבֹא מִמִּזְרַח-שֶׁמֶשׁ לְאֶרֶץ
מוֹאָב וַיַּחֲנוּ בְּעֵבֶר אֲרֹנוֹן וְלֹא-בְּאוֹ
בְּגִבּוֹל מוֹאָב כִּי אֲרֹנוֹן גְּבוּל מוֹאָב:

18

Then he walked through the wilderness, and compassed the land of Edom, and the land of Moab, and came by the east side of the land of Moab, and they pitched on the other side of the Arnon; but they came not within the border of Moab, for the Arnon was the border of Moab.

וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מַלְאָכִים אֶל-סִיחֹן מֶלֶךְ-
הָאֱמֹרִי מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן וַיֹּאמֶר לוֹ יִשְׂרָאֵל
נִעְבְּרָה-נָא בָּאֲרֶצְךָ עַד-מְקוֹמִי:

19

And Israel sent messengers unto Sihon king of the Amorites, the king of Heshbon; and Israel said unto him: Let us pass, we pray thee, through thy land unto my place.

וְלֹא-הָאֱמִין סִיחֹן אֶת-יִשְׂרָאֵל עֲבַר
בְּגִבּוֹלוֹ וַיֵּאסֶף סִיחֹן אֶת-כָּל-עַמּוֹ וַיַּחֲנוּ
בִּיהָצָה וַיִּלָּחֶם עִם-יִשְׂרָאֵל:

20

But Sihon trusted not Israel to pass through his border; but Sihon gathered all his people together, and pitched in Jahaz, and fought against Israel.

וַיִּתֵּן יְהוָה אֱלֹהֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-סִיחֹן וְאֶת-
כָּל-עַמּוֹ בְּיַד יִשְׂרָאֵל וַיָּכּוּם וַיִּירֶשׁ יִשְׂרָאֵל
אֶת כָּל-אֶרֶץ הָאֱמֹרִי וַיָּשֶׁב הָאָרֶץ הַהִיא:

21

And the LORD, the God of Israel, delivered Sihon and all his people into the hand of Israel, and they smote them; so Israel possessed all the land of the Amorites, the inhabitants of that country.

וַיִּירָשׁוּ אֶת כָּל-גְּבוּל הָאֱמֹרִי מֵאֲרֹנוֹן
וְעַד-הַיַּבֹּק וּמִן-הַמִּדְבָּר וְעַד-הַיַּרְדֵּן:

22

And they possessed all the border of the Amorites, from the Arnon even unto the Jabbok, and from the wilderness even unto the Jordan.

וַעֲתָה יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוֹרִישׁ אֶת-
הָאֱמֹרִי מִפְּנֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְאַתָּה תִירָשָׁנּוּ:

23

So now the LORD, the God of Israel, hath dispossessed the Amorites from before His people Israel, and shouldst thou possess them?

הֲלֹא אֵת אֲשֶׁר יוֹרִישְׁךָ כְּמוֹשׁ אֱלֹהֶיךָ אוֹתוֹ
תִירֶשׁ וְאַתָּה כָּל-אֲשֶׁר הוֹרִישׁ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
מִפְּנֵינוּ אוֹתוֹ נִירָשׁ:

24

Wilt not thou possess that which Chemosh thy god giveth thee to possess? So whomsoever the LORD our God hath dispossessed from before us, them will we possess.

וְעַתָּה הֲטוֹב טוֹב אַתָּה מִבָּלָק בֶּן-צְפּוֹר
מֶלֶךְ מוֹאָב הָרוֹב רַב עִם-יִשְׂרָאֵל אִם-
נִלָּחֶם נִלָּחֶם בָּם:

25

And now art thou any thing better than Balak the son of Zippor, king of Moab? did he ever strive against Israel, or did he ever fight against them?

בְּשֶׁכֶת יִשְׂרָאֵל בְּחֶשְׁבּוֹן וּבְכַנּוּתִיהָ
וּבְעַרְעוֹר וּבְכַנּוּתִיהָ וּבְכָל-הָעָרִים אֲשֶׁר
עַל-יְדֵי אֲרֹנוֹן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וּמִדּוּעַ
לֹא-הִצַּלְתֶּם בָּעֵת הַהִיא:

26

While Israel dwelt in Heshbon and its towns, and in Aroer and its towns, and in all the cities that are along by the side of the Arnon, three hundred years; wherefore did ye not recover them within that time?

וְאֵנֹכִי לֹא-חָטָאתִי לָךְ וְאַתָּה עֲשֵׂה אִתִּי
רָעָה לְהִלָּחֶם בִּי וַיִּשְׁפֹּט יְהוָה הַשֹּׁפֵט הַיּוֹם
בֵּין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבֵין בְּנֵי עַמּוֹן:

27

I therefore have not sinned against thee, but thou doest me wrong to war against me; the LORD, the Judge, be judge this day between the children of Israel and the children of Ammon.

וְלֹא שָׁמַע מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן אֶל-דְּבָרֵי יִפְתָּח
אֲשֶׁר שָׁלַח אֵלָיו: (פ)

28

Howbeit the king of the children of Ammon hearkened not unto the words of Jephthah which he sent him.

וַתְּהִי עַל־יִפְתָּח רוּחַ יְהוָה וַיַּעֲבֹר אֶת־
הַגִּלְעָד וְאֶת־מְנַשֶּׁה וַיַּעֲבֹר אֶת־מִצְפֵּה
גִּלְעָד וּמִמִּצְפֵּה גִלְעָד עָבַר בְּנֵי עַמּוֹן:

וַיִּדָּר יִפְתָּח נָדָר לַיהוָה וַיֹּאמֶר אִם־נָתַן
תִּתֵּן אֶת־בְּנֵי עַמּוֹן בְּיָדִי:

וְהָיָה הַיּוֹצֵא אֲשֶׁר יֵצֵא מִדְלֹתַי בֵּיתִי
לְקִרְאָתִי בְּשׁוֹבִי בְּשָׁלוֹם מִבְּנֵי עַמּוֹן וְהָיָה
לַיהוָה וְהַעֲלִיתִהוּ עֹלָה: (פ)

וַיַּעֲבֹר יִפְתָּח אֶל־בְּנֵי עַמּוֹן לְהִלָּחֵם בָּם
וַיִּתְּנֵם יְהוָה בְּיָדוֹ:

וַיִּכּוּם מֵעֲרוֹעֵר וְעַד־בְּאֵר מְנַיִת עֲשָׂרִים
עִיר וְעַד אָבֵל כְּרָמִים מְכָה גְדוֹלָה מְאֹד
וַיִּכְנְעוּ בְּנֵי עַמּוֹן מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)

29 Then the spirit of the LORD came upon Jephthah, and he passed over Gilead and Manasseh, and passed over Mizpeh of Gilead, and from Mizpeh of Gilead he passed over unto the children of Ammon.

30 And Jephthah vowed a vow unto the LORD, and said: 'If Thou wilt indeed deliver the children of Ammon into my hand,

31 then it shall be, that whatsoever cometh forth of the doors of my house to meet me, when I return in peace from the children of Ammon, it shall be the LORD'S, and I will offer it up for a burnt-offering.'

32 So Jephthah passed over unto the children of Ammon to fight against them; and the LORD delivered them into his hand.

And he smote them from Aroer until thou come to Minnith, even twenty cities, and unto Abel-cheramim, with a very great slaughter. So the children of Ammon were subdued before the children of Israel.

הפסטר בלק

The Haftarah is Micah 5:6 – 6:8.

וְהָיָה וְשְׁאֵרִית יַעֲקֹב בְּקֶרֶב עַמִּים רַבִּים
כְּטֹל מֵאֵת יְהוָה כְּרִבִּיבִים עַל־יַעֲשֹׁב
אֲשֶׁר לֹא־יִקְנֶה לְאִישׁ וְלֹא יִיחַל לִבְנֵי
אָדָם: (פ)

וְהָיָה שְׁאֵרִית יַעֲקֹב בְּגוֹיִם בְּקֶרֶב עַמִּים
רַבִּים כְּאַרְיֵה בְּבִחְמוֹת יָעַר כְּכֹפִיר
בְּעִדְרֵי־צֹאן אֲשֶׁר אִם־עָבַר וְרָמַס וְטָרַף
וְאֵין מַצִּיל:

תָּרֵם יָדָךְ עַל־צָרֶיךָ וְכָל־אֹיְבֶיךָ יִכָּרְתוּ:

וְהָיָה בַּיּוֹם־הַהוּא נֶאֱמַר יְהוָה וְהִכְרַתִּי
סוּסֶיךָ מִקֶּרְבְּךָ וְהִאֲבִדְתִּי מִרְכָּבְתֶּיךָ:

וְהִכְרַתִּי עָרֵי אֶרְצְךָ וְהִרְסֹתִי כָל־
מִבְצָרֶיךָ:

וְהִכְרַתִּי כְּשָׁפִים מִיָּדְךָ וּמַעֲוֹנָנִים לֹא יִהְיוּ־
לָךְ:

V:6 And the remnant of Jacob shall be in the midst of many peoples, As dew from the LORD, as showers upon the grass, That are not looked for from man, Nor awaited at the hands of the sons of men.

7 And the remnant of Jacob shall be among the nations, in the midst of many peoples, As a lion among the beasts of the forest, As a young lion among the flocks of sheep, Who, if he go through, treadeth down and teareth in pieces, And there is none to deliver.

8 Let Thy hand be lifted up above Thine adversaries, And let all Thine enemies be cut off. .

9 And it shall come to pass in that day, saith the LORD, That I will cut off thy horses out of the midst of thee, And will destroy thy chariots;

10 And I will cut off the cities of thy land, And will throw down all thy strongholds;

11 And I will cut off witchcrafts out of thy hand; And thou shalt have no more soothsayers;

והכרתיו פסיליך ומצבותיך מקרבך
ולא-תשתחווה עוד למעשה ידך:

12 And I will cut off thy graven images and thy pillars out of the midst of thee; And thou shalt no more worship the work of thy hands.

ונתשתי אשיריך מקרבך והשמדתי
ערִיך:

13 And I will pluck up thy Asherim out of the midst of thee; And I will destroy thine enemies.

ועשיתי באף ובחמה נקם את-הגוים אשר
לא שמעו: (פ)

14 And I will execute vengeance in anger and fury upon the nations, Because they hearkened not.

שמעו-נא את אשר-יהוה אמר קום ריב
את-ההרים ותשמענה הגבעות קולך:

VI:1 Hear ye now what the LORD saith: Arise, contend thou before the mountains, And let the hills hear thy voice.

שמעו הרים את-ריב יהוה והאתנים
מוסדי ארץ כי ריב ליהוה עם-עמו ועם-
ישראל יתנכח:

2 Hear, O ye mountains, the LORD'S controversy, And ye enduring rocks, the foundations of the earth; For the LORD hath a controversy with His people, And He will plead with Israel.

עמי מה-עשיתי לך ומה הלאיתיך ענה
כי:

3 O My people, what have I done unto thee? And wherein have I wearied thee? Testify against Me.

כי העליתיך מארץ מצרים ומבית עבדים
פדיתיך ואשלח לפניך את-משה אהרן
ומרים:

4 For I brought thee up out of the land of Egypt, And redeemed thee out of the house of bondage, And I sent before thee Moses, Aaron, and Miriam.

עמי זכר-נא מה-יעץ בלק מלך מואב
ומה-ענה אתו בלעם בן-בעזר מן-
השטים עד-הגלגל למען דעת צדקות
יהוה:

5 O My people, remember now what Balak king of Moab devised, And what Balaam the son of Beor answered him; From Shittim unto Gilgal, That ye may know the righteous acts of the LORD.

במה אקדש יהוה אכר לאלתי מרום
האקדמנו בעולות בעגלים בני שנה:

6 'Wherewith shall I come before the LORD, And bow myself before God on high? Shall I come before Him with burnt-offerings, With calves of a year old?

הירצה יהוה באלפי אילים ברבבות
נחלי-שמן האתן בכורי פשעי פרי בטני
חטאת נפשי:

7 Will the LORD be pleased with thousands of rams, With ten thousands of rivers of oil? Shall I give my first-born for my transgression, The fruit of my body for the sin of my soul?

הגיד לך אדם מה-טוב ומה-יהוה דורש
ממך כי אם-עשות משפט ואהבת חסד
והצנע לכת עם-אלהיך: (ס)

8 It hath been told thee, O man, what is good, And what the LORD doth require of thee: Only to do justly, and to love mercy, and to walk humbly with thy God.

הפטרות פינחס

The Haftarah is I Kings 18: 46 – 19: 21. If it is after the 17th of Tammuz, read the Haftarah on page 205 instead.

וַיִּדְ-יְהוָה הַיָּתֵדָה אֶל-אֱלִיָּהוּ וַיִּשְׁנֶם מִתְּנִיּוֹ
וַיִּרְץ לִפְנֵי אַחָאב עַד-בִּאֲכָה יִזְרְעֵאלָהּ:

XVIII:46

And the hand of the LORD was on Elijah; and he girded up his loins, and ran before Ahab to the entrance of Jezreel.

וַיִּגֵּד אַחָאב לְאִיזֶבֶל אֵת כָּל-אֲשֶׁר עָשָׂה
אֱלִיָּהוּ וְאֵת כָּל-אֲשֶׁר הִרְגָה אֶת-כָּל-
הַנְּבִיאִים בַּחֶרֶב:

XIX:1

And Ahab told Jezebel all that Elijah had done, and withal how he had slain all the prophets with the sword.

וַתִּשְׁלַח אִיזֶבֶל מַלְאָךְ אֶל-אֱלִיָּהוּ לֵאמֹר
כֹּה-יַעֲשֹׂנוּ אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסִפוּן כִּי-כַעֲת
מָחָר אֲשִׁים אֶת-נַפְשְׁךָ כְּנַפֵּשׁ אֶחָד מֵהֶם:

2

Then Jezebel sent a messenger unto Elijah, saying: 'So let the gods do [to me], and more also, if I make not thy life as the life of one of them by to-morrow about this time.'

וַיָּרָא וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל-נַפְשׁוֹ וַיָּבֵא בְּאֵר שֶׁבַע
אֲשֶׁר לַיהוּדָה וַיִּנַּח אֶת-נַעֲרֹ שָׁם:

3

And when he saw that, he arose, and went for his life, and came to Beer-sheba, which belongeth to Judah, and left his servant there.

וְהוּא-הֵלֵךְ בַּמִּדְבָּר הַרְדֵּי יוֹם וַיָּבֵא וַיֵּשֶׁב
תַּחַת רֵתֶם (כ' אַחַת) [ק' אַחַד] וַיִּשְׁאַל
אֶת-נַפְשׁוֹ לָמוּת וַיֹּאמְרוּ רַב עֲתָה יִהְיֶה קֶחַ
נַפְשִׁי כִּי-לֹא-טוֹב אֲנִי מֵאֲבֹתַי:

4

But he himself went a day's journey into the wilderness, and came and sat down under a broom-tree; and he requested for himself that he might die; and said: 'It is enough; now, O LORD, take away my life; for I am not better than my fathers.'

וַיִּשְׁכַּב וַיִּישָׁן תַּחַת רֵתֶם אַחַד וַהֲנִיחָהּ
מַלְאָךְ נֹגַע בּוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ קוּם אֲכֹל:

5

And he lay down and slept under a broom-tree; and, behold, an angel touched him, and said unto him: 'Arise and eat.'

וַיִּבֹט וַהֲנִיחָ מִרְאֲשָׁתוֹ עֵגֶת רִצְפִים וְצַפְחַת
מִים וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתַּ וַיִּשָּׁב וַיִּשְׁכַּב:

6

And he looked, and, behold, there was at his head a cake baked on the hot stones, and a cruse of water. And he did eat and drink, and laid him down again.

וַיָּשָׁב מַלְאָךְ יְהוָה | שְׁנִית וַיִּגַּע-בּוֹ וַיֹּאמֶר
קוּם אֲכַל כִּי רַב מַמְדֵּי הַדֶּרֶךְ:

7

And the angel of the LORD came again the second time, and touched him, and said: 'Arise and eat; because the journey is too great for thee.'

וַיָּקָם וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתָּה וַיֵּלֶךְ בְּכַחַת הָאֲכִילָה
הַחַיָּא אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה עַד
הָר הָאֱלֹהִים חֶרֶב:

8

And he arose, and did eat and drink, and went in the strength of that meal forty days and forty nights unto Horeb the mount of God.

וַיָּבֹא-שָׁם אֶל-הַמַּעֲרָה וַיִּלֵּן שָׁם וַהֲנִיחָ
דְּבַר-יְהוָה אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ מַה-לָּךְ פֹּה
אֱלִיָּהוּ:

9

And he came thither unto a cave, and lodged there; and, behold, the word of the LORD came to him, and He said unto him: 'What doest thou here, Elijah?'

וַיֹּאמֶר קִנְאָה קִנְאָתִי לַיהוָה אֱלֹהֵי
צְבָאוֹת כִּי-עָזְבוּ בְרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אֶת-מִזְבְּחֶיךָ הָרָסוּ וְאֶת-נְבִיאֶיךָ הָרְגוּ
בַּחֶרֶב וְאֹתָרָא אֲנִי לְבַדִּי וַיִּבְקְשׁוּ אֶת-נַפְשִׁי
לְקַחְתָּהּ:

10

And he said: 'I have been very jealous for the LORD, the God of hosts; for the children of Israel have forsaken Thy covenant, thrown down Thine altars, and slain Thy prophets with the sword; and I, even I only, am left; and they seek my life, to take it away.'

וַיֹּאמֶר צֵא וּעֲמֹדֶתָ בְּהָרִי לִפְנֵי יְהוָה וְהָיָה
יְהוָה עִבְרָ וַיְרוּחַ גְּדוֹלָה וַחֲזָק מִפָּרֶק
הָרִים וּמִשְׁבַּר סָלְעִים לִפְנֵי יְהוָה לֹא
בָרוּחַ יְהוָה וְאַחֲרֵי הָרוּחַ רָעַשׁ לֹא בָרֶעַשׁ
יְהוָה:

וְאַחֲרֵי הָרֶעַשׁ אֵשׁ לֹא בָאֵשׁ יְהוָה וְאַחֲרֵי
הָאֵשׁ קוֹל דְּמָמָה דָּקָה:

וַיְהִי כַשְׁמַע אֱלֹהֵיו וַיִּלְט פָּנָיו בְּאַדְרָתּוֹ
וַיֵּצֵא וַיַּעֲמֵד פֶּתַח הַמְעָרָה וְהָיָה אֵלָיו קוֹל
וַיֹּאמֶר מִה־לָּךְ פֹּה אֱלֹהֵיו:

וַיֹּאמֶר קָנָא קָנָאתִי לַיהוָה אֱלֹהֵי
צְבָאוֹת כִּי־עָזְבוּ בְרִיתִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל
אֶת־מִזְבְּחֵי הָרֶסֶס וְאֶת־נְבִיאֵי הָרֶגוּ
בְּחֶרֶב וְאַחֲרָיו אֲנִי לְבָדִי וַיִּבְקְשׁוּ אֶת־נַפְשִׁי
לְקַחְתָּהּ: (ס)

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו לֵךְ שׁוּב לְדָרְכְּךָ
מִדְּבָרָה דַּמֶּשֶׁק וּבָאתָ וּמַשְׁחֶתָ אֶת־חָזָאֵל
לְמֶלֶךְ עַל־אַרָם:

וְאֵת יֵהוּ בֶן־נִמְשִׁי תִמְשַׁח לְמֶלֶךְ עַל־
יִשְׂרָאֵל וְאֶת־אֵלִישָׁע בֶּן־שַׁפְטַי מֵאֲבֵל
מִחוּלָה תִמְשַׁח לְנָבִיא תַחְתָּיָה:

וְהָיָה הַנִּמְלֵט מִחֶרֶב חָזָאֵל יָמִית יֵהוּ
וְהַנִּמְלֵט מִחֶרֶב יֵהוּ יָמִית אֵלִישָׁע:

וְהִשְׁאֲרֵתִי בְיִשְׂרָאֵל שִׁבְעַת אֲלָפִים כָּל־
הַבְּרָכִים אֲשֶׁר לֹא־כָרְעוּ לְבַעַל וְכָל־
הַפֶּה אֲשֶׁר לֹא־נָשָׁק לוֹ:

וַיֵּלֶךְ מִשָּׁם וַיִּמְצָא אֶת־אֵלִישָׁע בֶּן־שַׁפְטַי
וְהוּא חֹרֵשׁ שְׁנַיִם־עָשָׂר צְמֻדִים לִפְנָיו וְהוּא
בְּשָׁנִים הָעֲשָׂר וַיַּעֲבֵר אֱלֹהֵיו אֵלָיו וַיִּשְׁלַךְ
אֶדְרָתּוֹ אֵלָיו:

11

And He said: 'Go forth, and stand upon the mount before the LORD.' And, behold, the LORD passed by, and a great and strong wind rent the mountains, and broke in pieces the rocks before the LORD; but the LORD was not in the wind; and after the wind an earthquake; but the LORD was not in the earthquake;

12

and after the earthquake a fire; but the LORD was not in the fire; and after the fire a still small voice.

13

And it was so, when Elijah heard it, that he wrapped his face in his mantle, and went out, and stood in the entrance of the cave. And, behold, there came a voice unto him, and said: 'What doest thou here, Elijah?'

14

And he said: 'I have been very jealous for the LORD, the God of hosts; for the children of Israel have forsaken Thy covenant, thrown down Thine altars, and slain Thy prophets with the sword; and I, even I only, am left; and they seek my life, to take it away.'

15

And the LORD said unto him: 'Go, return on thy way to the wilderness of Damascus; and when thou comest, thou shalt anoint Hazael to be king over Aram;

16

and Jehu the son of Nimshi shalt thou anoint to be king over Israel; and Elisha the son of Shaphat of Abel-meholah shalt thou anoint to be prophet in thy room.

17

And it shall come to pass, that him that escapeth from the sword of Hazael shall Jehu slay; and him that escapeth from the sword of Jehu shall Elisha slay.

18

Yet will I leave seven thousand in Israel, all the knees which have not bowed unto Baal, and every mouth which hath not kissed him.'

19

So he departed thence, and found Elisha the son of Shaphat, who was plowing, with twelve yoke of oxen before him, and he with the twelfth; and Elijah passed over unto him, and cast his mantle upon him.

וַיַּעַזֵּב אֶת-הַבָּקָר וַיִּרְדֵּף אַחֲרַי אֱלֹהֵהוּ
וַיֹּאמֶר אֲשַׁקֶּה-נָּא לְאָבִי וּלְאִמִּי וְאֵלְכָה
אַחֲרָיָה וַיֹּאמֶר לוֹ לָךְ שׁוּב כִּי מַה-עָשִׂיתִי
לָךְ:

20

And he left the oxen, and ran after Elijah, and said:
'Let me, I pray thee, kiss my father and my mother,
and then I will follow thee.' And he said unto him:
'Go back; for what have I done to thee?'

וַיָּשָׁב מֵאַחֲרָיו וַיִּקַּח אֶת-צֶמֶד הַבָּקָר
וַיִּזְבְּחֵהוּ וּבִכְלֵי הַבָּקָר בִּשְׁלֵם הַבָּשָׂר וַיִּתֵּן
לָעָם וַיֹּאכְלוּ וַיָּקֶם וַיֵּלֶךְ אַחֲרַי אֱלֹהֵהוּ
וַיִּשְׁרָתֵהוּ: (פ)

21

And he returned from following him, and took the
yoke of oxen, and slew them, and boiled their flesh
with the instruments of the oxen, and gave unto the
people, and they did eat. Then he arose, and went
after Elijah, and ministered unto him.

הפטר מוט

The Haftarah is Jeremiah 1:1 – 2:3. This Haftarah is always read the first Shabbat after the 17th of Tammuz.

דְּבָרֵי יִרְמְיָהוּ בֶן-חִלְקִיָּהוּ מִן-הַכֹּהֲנִים
אֲשֶׁר בַּעֲנֻתוֹת בָּאָרֶץ בְּנִימִן:

11

THE WORDS of Jeremiah the son of Hilkiah, of the
priests that were in Anathoth in the land of
Benjamin,

אֲשֶׁר הָיָה דְּבַר-יְהוָה אֵלָיו בִּימֵי יֹאשִׁיָּהוּ
בֶן-אֲמוֹן מֶלֶךְ יְהוּדָה בִּשְׁלֹשׁ-עֶשְׂרֵה שָׁנָה
לְמַלְכוֹ:

2

to whom the word of the LORD came in the days of
Josiah the son of Amon, king of Judah, in the
thirteenth year of his reign.

וַהֲיִי בִימֵי יְהוֹיָכִים בֶּן-יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ
יְהוּדָה עַד-תָּם עֶשְׂתֵּי עֶשְׂרֵה שָׁנָה
לְצִדְקִיָּהוּ בֶן-יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה עַד-
גָּלוּת יְרוּשָׁלַם בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי: (פ)

3

It came also in the days of Jehoiakim the son of
Josiah, king of Judah, unto the end of the eleventh
year of Zedekiah the son of Josiah, king of Judah,
unto the carrying away of Jerusalem captive in the
fifth month.

וַיְהִי דְּבַר-יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר:

4

And the word of the LORD came unto me, saying:

בְּטֶרֶם (כ' אֲצֹרֶךְ) [ק' אֲצֹרֶךְ] בִּבְטֶן
יְדֹעֲתִיךָ וּבְטֶרֶם תֵּצֵא מִרֶחֶם הַקִּדְשִׁיךָ
נָבִיא לְגוֹיִם נִתְּתִיךָ:

5

Before I formed thee in the belly I knew thee, And
before thou camest forth out of the womb I sanctified
thee; I have appointed thee a prophet unto the
nations.

וַאֲמַר אָחֵהּ אֲדַנִּי יְהוָה הִנֵּה לֹא-יָדַעְתִּי
דְּבַר כִּי-נָעַר אָנֹכִי: (ס)

6

Then said I: 'Ah, Lord GOD! behold, I cannot speak;
for I am a child.'

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אַל-תֹּאמַר נָעַר אָנֹכִי
כִּי עַל-כָּל-אֲשֶׁר אֶשְׁלַחְךָ תֵּלֶךְ וְאֵת כָּל-
אֲשֶׁר אֶצְוֶךָ תִּדְבָּר:

7

But the LORD said unto me: Say not: I am a child; For
to whomsoever I shall send thee thou shalt go, And
whatsoever I shall command thee thou shalt speak.

אַל-תִּירָא מִפְּנֵיהֶם כִּי-אֲתִידָּבֵר אֲנִי לְהַצִּילָם
נָא-יְהוָה:

8

Be not afraid of them; For I am with thee to deliver
thee, Saith the LORD.

וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת־יָדוֹ וַיַּגַּע עַל־פִּי וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֵלַי הִנֵּה נָתַתִּי דְבָרִי בְּפִיךָ:

9

Then the LORD put forth His hand, and touched my mouth; and the LORD said unto me: Behold, I have put My words in thy mouth;

רְאֵה הַפְקֵד־תִּיךָ הַיּוֹם הַזֶּה עַל־הַגּוֹיִם
וְעַל־הַמְּמַלְכוֹת לְנָתוֹשׁ וּלְנָתוּץ וּלְהַאֲבִיד
וּלְהָרוֹס לְבָנוֹת וּלְנָשׂוֹעַ: (פ)

10

See, I have this day set thee over the nations and over the kingdoms, To root out and to pull down, And to destroy and to overthrow; To build, and to plant.

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר מִה־אַתָּה
רֹאֶה יִרְמְיָהוּ וַאֲמַר מִקַּל שָׁקָד אֲנִי רֹאֶה:

11

Moreover the word of the LORD came unto me, saying: 'Jeremiah, what seest thou?' And I said: 'I see a rod of an almond-tree.'

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי הִיטִבַּת לְרֹאוֹת כִּי־שָׁקָד
אֲנִי עַל־דְּבָרִי לַעֲשׂוֹת: (ס)

12

Then said the LORD unto me: 'Thou hast well seen; for I watch over My word to perform it.'

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה ׀ אֵלַי שֵׁנִית לֵאמֹר מִה
אַתָּה רֹאֶה וַאֲמַר סִיר נְפוּחַ אֲנִי רֹאֶה וּפָנָיו
מִפְּנֵי צָפוֹנָה:

13

And the word of the LORD came unto me the second time, saying: 'What seest thou?' And I said: 'I see a seething pot; and the face thereof is from the north.'

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי מִצָּפוֹן תִּפְתַּח הָרָעָה עַל
כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ:

14

Then the LORD said unto me: 'Out of the north the evil shall break forth upon all the inhabitants of the land.

כִּי הִנְנִי קֹרָא לְכָל־מִשְׁפָּחוֹת מִמְּלָכוֹת
צָפוֹנָה נֹאֲם־יְהוָה וּבָאוּ וַנִּתְּנוּ אִישׁ כְּסֹאוֹ
פֶתַח וּשְׁעָרֵי יְרוּשָׁלַם וְעַל כָּל־חוֹמֹתֶיהָ
סָבִיב וְעַל כָּל־עָרֵי יְהוּדָה:

15

For, lo, I will call all the families of the kingdoms of the north, saith the LORD; and they shall come, and they shall set every one his throne at the entrance of the gates of Jerusalem, and against all the walls thereof round about, and against all the cities of Judah.

וּדְבַרְתִּי מִשְׁפָּטֵי אוֹתָם עַל כָּל־רָעָתָם
אֲשֶׁר עָזְבוּנִי וַיִּקְטְרוּ לֵאלֹהִים אֲחֵרִים
וַיִּשְׁתַּחֲווּ לַמַּעֲשֵׂי יְדֵיהֶם:

16

And I will utter My judgments against them touching all their wickedness; in that they have forsaken me, and have offered unto other gods, and worshipped the work of their own hands.

וְאַתָּה תִּאָּזֵר מִתְּנִיךָ וְקִמַּמְתָּ וּדְבַרְתָּ אֲלֵיהֶם
אֵת כָּל־אֲשֶׁר אֲנִכִּי אֲצַוֶּךָ אֶל־תַּחַת
מִפְּנֵיהֶם פֶּן־אֲחַתְּךָ לִפְנֵיהֶם:

17

Thou therefore gird up thy loins, and arise, and speak unto them all that I command thee; be not dismayed at them, lest I dismay thee before them.

וְאֲנִי הִנֵּה נִתְּתִיךָ הַיּוֹם לְעִיר מְבָצָר
וּלְעַמּוּד בְּרֹזֶל וּלְחֻמוֹת נְחֹשֶׁת עַל־כָּל־
הָאָרֶץ לְמַלְכֵי יְהוּדָה לְשָׂרֶיהָ לְכַהֲנֶיהָ
וּלְעַם הָאָרֶץ:

18

For, behold, I have made thee this day a fortified city, and an iron pillar, and brazen walls, against the whole land, against the kings of Judah, against the princes thereof, against the priests thereof, and against the people of the land.

וַנִּלָּחֲמוּ אֲלֵיךָ וְלֹא־יִנְכָּלוּ לָךְ כִּי־אַתָּה אֲנִי
נֹאֲם־יְהוָה לְהַצִּילָךְ: (פ)

19

And they shall fight against thee; but they shall not prevail against thee; For I am with thee, saith the LORD, to deliver thee.'

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר:

II:1

And the word of the LORD came to me, saying:

הָלֵךְ וְקָרָאתָ בְּאָזְנֵי יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר כֹּה
אָמַר יְהוָה זָכַרְתִּי לְךָ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ אֲהַבַת
כָּלֹלֶתְךָ לְכַתֵּךְ אַחֲרַי בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ
לֹא זְרוּעָה:

2 Go, and cry in the ears of Jerusalem, saying: Thus saith the LORD: I remember for thee the affection of thy youth, the love of thine espousals; how thou wentest after Me in the wilderness, in a land that was not sown.

קָדַשׁ יִשְׂרָאֵל לַיהוָה רִאשִׁית תְּבוּאָתָהּ
כָּל-אֲכָלֶיךָ יִאֲשָׁמוּ רָעָה תִּבָּא אֲלֵיהֶם
נֶאֱמַר-יְהוָה: (פ)

3 Israel is the LORD'S hallowed portion, His first-fruits of the increase; all that devour him shall be held guilty, evil shall come upon them, saith the LORD.

הפטרת מסעי

The Haftarah is Jeremiah 2:4 – 2:28 & 3:4 – 3:4. Read this Haftarah even on Rosh Hodesh. The Rosh Hodesh Maftir, Numbers 28:9 – 15 is still read, on page 145.

שָׁמְעוּ דְּבַר-יְהוָה בֵּית יַעֲקֹב וְכָל-
מִשְׁפָּחוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל:

II:4 Hear ye the word of the LORD, O house of Jacob, and all the families of the house of Israel;

כֹּה אָמַר יְהוָה מַה-מָּצְאוּ אֲבוֹתֵיכֶם בִּי
עוֹל כִּי רָחֲקוּ מֵעָלַי וַיֵּלְכוּ אַחֲרַי הַהֶבֶל
וַיִּהְיֶה בָלֹו:

5 Thus saith the LORD: What unrighteousness have your fathers found in Me, that they are gone far from Me, and have walked after things of nought, and are become nought?

וְלֹא אָמְרוּ אֵיךְ יְהוָה הִמְעִילָה אֶתָּנוּ מִמִּצְרַיִם
מִצְרַיִם הַמּוֹלִיד אֶתָּנוּ בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ
עֲרִבָה וְשׁוֹחַח בְּאֶרֶץ צִיָּה וְצִלְמוֹת בְּאֶרֶץ
לֹא-עָבַר בָּהּ אִישׁ וְלֹא-יָשַׁב אָדָם שָׁם:

6 Neither said they: 'Where is the LORD that brought us up Out of the land of Egypt; that led us through the wilderness, through a land of deserts and of pits, through a land of drought and of the shadow of death, through a land that no man passed through, and where no man dwelt?'

וְאָבִיא אֶתְכֶם אֶל-אֶרֶץ הַכַּרְמֶל לֶאֱכֹל
פְּרִיָּה וְטוֹבָה וְתִבְאֹו וְתִשְׁמְאוּ אֶת-אֶרְצִי
וְנִחַלְתִּי שְׁמִתָּם לְתוֹעֵבָה:

7 And I brought you into a land of fruitful fields, to eat the fruit thereof and the good thereof; but when ye entered, ye defiled My land, and made My heritage an abomination.

הַכֹּהֲנִים לֹא אָמְרוּ אֵיךְ יְהוָה וְתַפְשִׁי
הַתּוֹרָה לֹא יָדְעוּנִי וְהָרָעִים פָּשְׁעוּ בִּי
וְהַנְּבִאִים נִבְּאוּ בַּכַּעַל וְאַחֲרַי לֹא-יֹעִלוּ
הֵלְכוּ:

8 The priests said not: 'Where is the LORD?' And they that handle the law knew Me not, and the rulers transgressed against Me; the prophets also prophesied by Baal, and walked after things that do not profit.

לָכֵן עַד אָרִיב אֶתְכֶם נֶאֱמַר-יְהוָה וְאֶת-בְּנֵי
בְנֵיכֶם אָרִיב:

9 Wherefore I will yet plead with you, saith the LORD, and with your children's children will I plead.

כִּי עֲבְרוּ אֵינִי כַּתִּיטִים וְרָאוּ וְקִדְר שְׁלָחוּ
וְהִתְבּוֹנְנוּ מֵאֵד וְרָאוּ הֵן הִיְתָה כְּזֹאת:

10 For pass over to the isles of the Kittites, and see, and send unto Kedar, and consider diligently, and see if there hath been such a thing.

הַתִּימִיר גּוֹי אֱלֹהִים וַהֲמָה לֹא אֱלֹהִים
וְעַמִּי הַמִּיר כְּבוֹדוֹ בְּלוּא יוֹעִיל:

11 Hath a nation changed its gods, which yet are no gods? But My people hath changed its glory For that which doth not profit.

שָׁמּוּ שָׁמַיִם עַל־זֹאת וְשָׁעֲרוּ חֲרָבוּ מֵאֵד
נֶאֱמַר־יְהוָה:

12 Be astonished, O ye heavens, at this, and be horribly afraid, be ye exceeding amazed, saith the LORD.

כִּי־שָׁתִׁים רַעוֹת עָשָׂה עַמִּי אֹתִי עֲזָבוּ
מִקּוּרֹו מַיִם חַיִּים לַחֲצֹב לָהֶם בְּאֵרוֹת
בְּאֵרֹת נִשְׁבָּרִים אֲשֶׁר לֹא־יִכְלוּ הַמַּיִם:

13 For My people have committed two evils: They have forsaken Me, the fountain of living waters, and hewed them out cisterns, broken cisterns, That can hold no water.

הֲעֶבֶד יִשְׂרָאֵל אִם־יְלִיד בֵּית הוּא מִדּוּעַ
הָיָה לִבּוֹ:

14 Is Israel a servant? Is he a home-born slave? Why is he become a prey?

עָלִיו יִשְׁאַמּוּ כְּפָרִים נִתְּנוּ קוֹלָם וַיִּשְׁתִּי
אֶרְצוֹ לְשִׁמָּה עָרָיו (כ' נצתה) [ק' נצתו]
מִבְּלִי יֵשֵׁב:

15 The young lions have roared upon him, and let their voice resound; and they have made his land desolate, his cities are laid waste, without inhabitant.

גַּם־בְּנֵי־נֹף (כ' ותחפנס) [ק' ותחפנחס]
יִרְעוּ קֶדְקֶד:

16 The children also of Noph and Tahpanhes feed upon the crown of thy head.

הֲלוֹא־זֹאת תַּעֲשֶׂה־לָּךְ עֲזָבְךָ אֶת־יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ בָּעֵת מוֹלִכְךָ בַּדֶּרֶךְ:

17 Is it not this that doth cause it unto thee, that thou hast forsaken the LORD thy God, when He led thee by the way?

וְעַתָּה מִה־לָּךְ לַדֶּרֶךְ מִצְרַיִם לְשִׁתּוֹת מַיִ
שְׁחֹר וּמִה־לָּךְ לַדֶּרֶךְ אַשּׁוּר לְשִׁתּוֹת מַיִ
נָהָר:

18 And now what hast thou to do in the way to Egypt, to drink the waters of Shihor? Or what hast thou to do in the way to Assyria, to drink the waters of the River?

תִּסְרֹךְ רַעֲתְךָ וּמִשְׁבוֹתֶיךָ תוֹכְחֶךָ וְדַעִ
וְרֹאִי כִי־רַע וְקָרַע עֲזָבְךָ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
וְלֹא פָחַדְתִּי אֱלֹהֶיךָ נֶאֱמַר־אֲדֹנִי יְהוָה
צָבָאוֹת:

19 Thine own wickedness shall correct thee, and thy backslidings shall reprove thee: Know therefore and see that it is an evil and a bitter thing, that thou hast forsaken the LORD thy God, neither is My fear in thee, Saith the Lord GOD of hosts.

כִּי מֵעוֹלָם שָׁבַרְתִּי עֲלֶיךָ נִתְּקַתִּי
מוֹסְרוֹתֶיךָ וַתֹּאמְרִי לֹא (כ' אעבור) [ק'
אעבור] כִּי עַל־כָּל־גִּבְעָה גִבְהָה וַתַּחַת
כָּל־עֵץ רַעֲנָן אֶת־צִעָה זָנָה:

20 For of old time I have broken thy yoke, and burst thy bands, and thou saidst: 'I will not transgress'; upon every high hill And under every leafy tree Thou didst recline, playing the harlot.

וְאֲנֹכִי נִטְעַתֶיךָ שׁוֹרֵק כָּלָה זָרַע אִמָּת וְאִיךָ
נִהְפַכְתָּ לִי סוּרִי הִגַּפְן נִכְרִיָה:

21 Yet I had planted thee a noble vine, Wholly a right seed; How then art thou turned into the degenerate plant Of a strange vine unto Me?

כִּי אִם־תִּכְבֹּסִי בַנֹּתָר וַתִּרְבִּי־לָךְ בְּרִית
נִכְתָּם עוֹנֶיךָ לְפָנַי נֶאֱמַר אֲדֹנִי יְהוָה:

22 For though thou wash thee with nitre, and take thee much soap, yet thine iniquity is marked before Me, saith the Lord GOD.

אֵיךְ תֹאמַרְי לֹא נִטְמָאתִי אַחֲרֵי הַבְּעָלִים
לֹא הִלַכְתִּי רְאֵי דֶרֶכְךָ בְּגִיָּא דְעֵי מָה
עָשִׂית בְּכֶרֶךְ קָלָה מְשַׁרְכֶת דְּרַכְיָהּ:

23

How canst thou say: 'I am not defiled, I have not gone after the Baalim'? See thy way in the valley, know what thou hast done; thou art a swift young camel traversing her ways;

פָּרְהוּ לִמְד מְדַבֵּר בְּאוֹת (כ' נפשו) [ק'
נפשה] שְׁאֶפָה רוּחַ תִּאֲנֶתָה מִי יִשְׁבְּנָה
כָּל־מְבַקְשֶׁיהָ לֹא יִיעֲפוּ בְּחֹדֶשָׁה
יִמְצְאוּנָה:

24

A wild ass used to the wilderness, that snuffeth up the wind in her desire; her lust, who can hinder it? All they that seek her will not weary themselves; in her month they shall find her.

מִנְעִי רִגְלְךָ מִיָּחָף (כ' וגורנד) [ק' וגרונד]
מִצְמָאָה וְתֹאמַרְי נֹאֵשׁ לֹא פִי־אַתְּבֹתִי
זָרִים וְאַחֲרֵיהֶם אֵלֶיךָ:

25

Withhold thy foot from being unshod, and thy throat from thirst; but thou saidst: 'There is no hope; No, for I have loved strangers, and after them will I go.'

כְּבִשֶׁת גָּנַב כִּי יִמָּצָא כֵּן הִבִּישׁוּ בֵּית
יִשְׂרָאֵל הֵמָּה מְלָכֵיהֶם שְׂרִיָּהֶם וְכֹהֲנֵיהֶם
וְנָבִיאֵיהֶם:

26

As the thief is ashamed when he is found, so is the house of Israel ashamed; they, their kings, their princes, and their priests, and their prophets;

אֲמָרִים לַעֲץ אָבִי אֶתָּה וְלָאֶבֶן אֶתָּה (כ'
ילדתני) [ק' ילדתנו] כִּי־פָנּוּ אֵלַי עָרַף
וְלֹא פָנִים וּבִעַת רַעְתָּם יֹאמְרוּ קוֹמָה
וְהוֹשִׁיעֵנו:

27

Who say to a stock: 'Thou art my father', and to a stone: 'Thou hast brought us forth', for they have turned their back unto Me, and not their face; but in the time of their trouble they will say: 'Arise, and save us.'

וְאִיָּה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לָּךְ יָקוּמוּ אִם־
יֹושֵׁעוּךָ בְּעֵת רַעְתָּךְ בִּי מִסֶּפֶר עָרֶיךָ הֵיוּ
אֱלֹהֶיךָ יְהוּדָה: (ס)

28

But where are thy gods that thou hast made thee? Let them arise, if they can save thee in the time of thy trouble; for according to the number of thy cities Are thy gods, O Judah.

הֲלֹא מֵעַתָּה (כ' קראתי) [ק' קראת] לִי
אָבִי אֵלֹהֶיךָ נַעֲרִי אֶתָּה:

III:4

Didst thou not just now cry unto Me: 'My father, Thou art the friend of my youth.'

הפטרת שבת ראש חודש

The Maftir for Shabbat Rosh Hodesh is Numbers 28:9 – 15. The Haftarah is Isaiah 66:1 – 24.

כֹּה אָמַר יְהוָה הַשָּׁמַיִם כִּסֵּאִי וְהָאָרֶץ תַּחְתִּי
רִגְלִי אֵי-יָהּ בֵּית אֲשֶׁר תִּבְנֶנּוּ-לִי וְאֵי-יָהּ
מָקוֹם מְנוּחָתִי:

LXVI:

Thus saith the LORD: The heaven is My throne, and the earth is My footstool; where is the house that ye may build unto Me? And where is the place that may be My resting-place?

וְאֵת-כָּל-אֱלֹהֵי יָדַי עָשָׂתָה וַיְהִיו כָּל-אֱלֹהֵי
נֶאֱסָ-יְהוָה וְאֵל-יָהּ אֲבִיט אֶל-עֲנִי
וְנִכְחַרְוֹת וְתָרַד עַל-דְּבָרִי:

2

For all these things hath My hand made, and so all these things came to be, saith the LORD; but on this man will I look, even on him that is poor and of a contrite spirit, and trembleth at My word.

שׁוֹחֵט תְּשׁוּר מִכֶּה-אִישׁ זֹבֵחַ תִּשָּׂה עֶרְפָּה
כָּלֵב מַעֲלָה מִנְחָה דָם-תְּחִיר מִזֶּכִּיר לִבְנֵה
מִבְרָךְ אֲנִי גַם-הֵמָּה בָּחֲרוּ בְּדַרְכֵיהֶם
וּבִשְׁקוּצֵיהֶם נִפְשָׁם חָפְצָה:

3

He that killeth an ox is as if he slew a man; he that sacrificeth a lamb, as if he broke a dog's neck; He that offereth a meal-offering, as if he offered swine's blood; he that maketh a memorial-offering of frankincense, as if he blessed an idol; according as they have chosen their own ways, and their soul delighteth in their abominations;

גַּם-אֲנִי אֶבְחַר בַּתְּעַלְלֵיהֶם וּמִגִּוְרָתָם
אָבִיא לָהֶם יָעַן קִרְאָתִי וְאִין עֲוֹנָה דְּבָרָתִי
וְלֹא שָׁמְעוּ וַיַּעֲשׂוּ הָרַע בְּעֵינַי וּבִאֲשֶׁר
לֹא-חָפְצָתִי בָּחֲרוּ: (ס)

4

Even so I will choose their mockings, And will bring their fears upon them; Because when I called, none did answer; When I spoke, they did not hear, But they did that which was evil in Mine eyes, And chose that in which I delighted not.

שְׁמַעוּ דְּבַר-יְהוָה תַּחֲרִידִים אֶל-דְּבָרִי
אָמְרוּ אַחֲיֵיכֶם שְׂנֵאִיכֶם מִנְדִּיכֶם לְמַעַן שְׁמִי
יִכְבֵּד יְהוָה וְנִרְאָה בְּשִׂמְחַתְכֶם וְהֵם יִבְשׁוּ:

5

Hear the word of the LORD, Ye that tremble at His word: Your brethren that hate you, that cast you out for My name's sake, have said: 'Let the LORD be glorified, That we may gaze upon your joy', But they shall be ashamed.

קוֹל שֹׁאֵן מֵעִיר קוֹל מִהִיכָל קוֹל יְהוָה
מִשְׁלֵם גְּמוּל לְאִיְבָיו:

6

Hark! an uproar from the city, Hark! it cometh from the temple, Hark! the LORD rendereth recompense to His enemies.

בְּטָרִם תַּחֲיִל יִלְדָה בְּטָרִם יָבֹוא תֶּכֶל לָהּ
וְהִמְלִיטָה זָכָר:

7

Before she travailed, she brought forth; Before her pain came, She was delivered of a man-child.

מִי-שָׁמַע כְּזֹאת מִי רָאָה כְּאֵלֶּה הַיּוֹחֵל
אֶרֶץ בְּיוֹם אֶחָד אִם-יּוֹלֵד גּוֹי פֶּעַם אַחַת
כִּי-תֵלֵךְ גַּם-יִלְדָה צִיּוֹן אֶת-בָּנֶיהָ:

8

Who hath heard such a thing? Who hath seen such things? Is a land born in one day? Is a nation brought forth at once? For as soon as Zion travailed, She brought forth her children.

הֲאֲנִי אֲשַׁבֵּיר וְלֹא אוֹלִיד יֹאמַר יְהוָה
אִם-אֲנִי הַמוֹלִיד וְעָצַרְתִּי אָמַר אֱלֹהֵינוּ: (ס)

9

Shall I bring to the birth, and not cause to bring forth? Saith the LORD; Shall I that cause to bring forth shut the womb? Saith thy God.

שִׂמְחוּ אֶת־יְרוּשָׁלַם וְגִילוּ בָּהּ כָּל־אֹהֲבֶיהָ שִׂישׁוּ אִתָּהּ מְשׁוֹשׁ כָּל־הַמְתַּאבְּלִים עָלֶיהָ:	10	Rejoice ye with Jerusalem, And be glad with her, all ye that love her; Rejoice for joy with her, All ye that mourn for her;
לְמַעַן תִּינָקוּ וּשְׂבַעְתֶּם מִשָּׂד תִּנְחַמֶּיהָ לְמַעַן תִּמְצְוּ וְהִתְעַנְּגֶתֶם מִזֵּיז כְּבוֹדָהּ:	11	That ye may suck, and be satisfied With the breast of her consolations; That ye may drink deeply with delight Of the abundance of her glory.
(ס) כִּי־כֵהוּ אָמַר יְהוָה הִנְנִי נֹשֶׁה־אֵלֶיהָ כְּנָהָר שָׁלוֹם וּכְנַחַל שׁוֹטֵף כְּבוֹד גּוֹיִם וַיִּנְקֶתֶם עַל־צֵד' תִּנְשָׂאוּ וְעַל־בְּרָכִים תִּשְׁעֲשְׂעוּ:	12	For thus saith the LORD: Behold, I will extend peace to her like a river. And the wealth of the nations like an overflowing stream, and ye shall suck thereof: Ye shall be borne upon the side, and shall be dandled upon the knees.
כְּאִישׁ אֲשֶׁר אִמּוֹ תִּנְחַמֶּנּוּ כֵן אֲנֹכִי אֲנַחֲמֶכֶם וּבִירוּשָׁלַם תִּנְחַמּוּ:	13	As one whom his mother comforteth, So will I comfort you; and ye shall be comforted in Jerusalem.
וּרְאִיתֶם וְשִׂשׁ לִבְכֶּם וְעִצְמוֹתֵיכֶם כִּדְשָׁא תִּפְרָחְנָה וְנוֹדַעַה יַד־יְהוָה אֶת־עַבְדָּיו וְזַעַם אֶת־אֹיְבָיו: (ס)	14	And when ye see this, your heart shall rejoice, and your bones shall flourish like young grass; and the hand of the LORD shall be known toward His servants, and He will have indignation against His enemies.
כִּי־הִנֵּה יְהוָה בָּאֵשׁ יָבוֹא וְכִסּוּפָה מִרְכַּבְתָּיו לְהָשִׁיב בְּחִמָּה אָפוּ וְגַעַרְתּוֹ בְּלֹה־בִיאָשׁ:	15	For, behold, the LORD will come in fire, And His chariots shall be like the whirlwind; to render His anger with fury, And His rebuke with flames of fire.
כִּי בָאֵשׁ יְהוָה נִשְׁפָּט וּבְחֶרֶב אֶת־כָּל־בָּשָׂר וְרַבּוֹ חָלָל יְהוָה:	16	For by fire will the LORD contend, And by His sword with all flesh; And the slain of the LORD shall be many.
הַמְתַּקְדָּשִׁים וְהַמְטַהֲרִים אֶל־הַגְּנוֹת אַחַר (כ' אַחַד) [ק' אַחַת] בַּתְּוֹךְ אֲכָלִי בָשָׂר הַחֲזִיר וְהַשֶּׁקֶץ וְהָעֶבְרָר יַחְדָּו יִסְפוּ נַאֲם־יְהוָה:	17	They that sanctify themselves and purify themselves to go unto the gardens, behind one in the midst, Eating swine's flesh, and the detestable thing, and the mouse, Shall be consumed together, saith the LORD.
וְאֲנֹכִי מַעֲשִׂיהֶם וּמַחְשְׁבֹתֵיהֶם בָּאָה לְקַבֵּץ אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם וְהַלְשֵׁנוֹת וַיָּבֹאוּ וְרָאוּ אֶת־כְּבוֹדִי:	18	For I [know] their works and their thoughts; [the time] cometh, that I will gather all nations and tongues; and they shall come, and shall see My glory.
וְשִׁמְתִּי בָהֶם אוֹת וְשִׁלַּחְתִּי מֵהֶם וּפְלִיטִים אֶל־הַגּוֹיִם תִּרְשִׁישׁ פּוּל וְלֹד מִשְׁכֵּי קֶשֶׁת תִּבְלִ וַיּוֹן הָאֵיִם הָרְחֻקִּים אֲשֶׁר לֹא־שָׁמְעוּ אֶת־שִׁמְעִי וְלֹא־רָאוּ אֶת־כְּבוֹדִי וְהִגִּידוּ אֶת־כְּבוֹדִי בְּגוֹיִם:	19	And I will work a sign among them, and I will send such as escape of them unto the nations, to Tarshish, Pul and Lud, that draw the bow, to Tubal and Javan, to the isles afar off, that have not heard My fame, neither have seen My glory; and they shall declare My glory among the nations.

והביאו את-כָּל-אֲחֵיכֶם מִכָּל-הַגּוֹיִם׃
מִנְחָה׃ לַיהוָה בַּסּוּסִים וּבַרְכָב וּבַצִּבִּיִּם
וּבַפָּרָדִים וּבַכְּרֹת עַל הַר קְדוֹשִׁי
יְרוּשָׁלַם אָמַר יְהוָה כְּאֲשֶׁר יָבִיאוּ בְנֵי
יִשְׂרָאֵל אֶת-הַמִּנְחָה בְּכֵלִי טָהוֹר בֵּית
יְהוָה׃

20

And they shall bring all your brethren out of all the nations for an offering unto the LORD, upon horses, and in chariots, and in fitters, and upon mules, and upon swift beasts, to My holy mountain Jerusalem, saith the LORD, as the children of Israel bring their offering in a clean vessel into the house of the LORD.

וְגַם-מֵהֶם אֶקַּח לַכֹּהֲנִים לְלוֹיִם אָמַר
יְהוָה׃

21

And of them also will I take for the priests and for the Levites, saith the LORD.

כִּי כַאֲשֶׁר הַשָּׁמַיִם הַחֲדָשִׁים וְהָאָרֶץ
הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה עִמָּדִים לִפְנֵי
נַאֲם-יְהוָה כֵּן יַעֲמִד זַרְעְכֶם וְשִׁמְכֶם׃

22

For as the new heavens and the new earth, which I will make, shall remain before Me, saith the LORD, so shall your seed and your name remain.

וְהָיָה מִדֵּי-חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבָּת
בְּשַׁבָּתוֹ יָבֹא כָל-בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת לִפְנֵי
אָמַר יְהוָה׃

23

And it shall come to pass, that from one new moon to another, and from one sabbath to another, shall all flesh come to worship before Me, Saith the LORD.

וַיֵּצְאוּ וַרְאוּ בַּפָּגִירִי הָאֲנָשִׁים הַפְּשָׁעִים בִּי
כִּי תוֹלַעְתָּם לֹא תָמוּת וְאִשָּׁם לֹא תִכָּבֵּה
וְהָיוּ דְרָאוֹן לְכָל-בָּשָׂר׃ וְהָיָה מִדֵּי חֹדֶשׁ
בְּחֹדְשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבָּתוֹ יָבֹא כָל בָּשָׂר
לְהִשְׁתַּחֲוֹת לִפְנֵי יְהוָה

24

And they shall go forth, and look Upon the carcasses of the men that have rebelled against Me; For their worm shall not die, Neither shall their fire be quenched; And they shall be an abhorring unto all flesh.

הפטרת שבת מחר חודש

The Haftarah for Shabbat Mahar Hodesh is I Samuel 20:18 – 42.

וַיֹּאמֶר-לּוֹ יְהוֹנָתָן מָחָר חֹדֶשׁ וְנִפְקְדָתָ כִּי
יִפְקֹד מוֹשְׁבֶדָ׃

XX:18

And Jonathan said unto him: "To-morrow is the new moon; and thou wilt be missed, thy seat will be empty.

וְשַׁלַּשְׁתָּ תִּתְרַד מָאֹד וּבֵאתָ אֶל-הַמָּקוֹם
אֲשֶׁר-נִסְתַּרְתָּ שָׁם בְּיוֹם הַמַּעֲשֶׂה וַיִּשְׁבֶּתָּ
אֶצְלֵי הָאֵבֶן הָאֵזֶל׃

19

And in the third day thou shalt hide thyself well, and come to the place where thou didst hide thyself in the day of work, and shalt remain by the stone Ezel.

וְאֲנִי שַׁלַּשְׁתִּי חֲצֵיִם צִדָּה אֹרֶחַ
לְשַׁלַּח-לִי לְמַטְרָה׃

20

And I will shoot three arrows to the side-ward, as though I shot at a mark.

וְהִנֵּה אֶשְׁלַח אֶת־הַנֶּעֱר לְךָ מֵצֵא
אֶת־הַחֲצִיצִים אִם־אָמַר אִמְר לַנֶּעֱר הִנֵּה
הַחֲצִיצִים מִמֶּנּוּ וְהִנֵּה קָחְנוּ וְנִבְאָה כִּי־שָׁלוֹם
לְךָ וְאֵין דָּבָר מִי־יָהוָה:

וְאִם־כֵּן אָמַר לְעֹלָם הִנֵּה הַחֲצִיצִים מִמֶּנּוּ
וְתִלָּאָה לְךָ כִּי שָׁלַחְךָ יְהוָה:

וְהַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ אֲנִי וְאַתָּה הִנֵּה יְהוָה
בֵּינִי וּבֵינֶךָ עַד־עוֹלָם: (ס)

וַיִּסְתֵּר דָּוִד בַּשָּׂדֶה וַיְהִי הַחֹדֶשׁ וַיָּשֶׁב
הַמֶּלֶךְ (כ' ע"ל) [ק' א"ל] לֶאֱכֹל:

וַיָּשֶׁב הַמֶּלֶךְ עַל־מוֹשְׁבֹו כַּפְעַם בְּפַעַם
אֶל־מוֹשֵׁב הַקִּיר וַיָּקֶם יְהוֹנָתָן וַיָּשֶׁב אַבְנֵר
מִצֵּד שְׂאוּל וַיִּפְקֹד מְקוֹם דָּוִד:

וְלֹא־דִבֶּר שְׂאוּל מֵאוֹמָה בַּיּוֹם הַהוּא כִּי
אָמַר מִקֵּרָה הוּא בִלְתִּי טָהוֹר הוּא כִּי־לֹא
טָהוֹר: (ס)

וַיְהִי מִמָּחָרֵת הַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי וַיִּפְקֹד מְקוֹם
דָּוִד (פ) וַיֹּאמֶר שְׂאוּל אֶל־יְהוֹנָתָן בְּנוֹ
מָדוּעַ לֹא־בָּא בֶן־יִשִּׁי גַם־תִּמּוֹל גַּם־חַיִּים
אֶל־הַלֶּחֶם:

וַיַּעַן יְהוֹנָתָן אֶת־שְׂאוּל נִשְׂאָל נִשְׂאָל דָּוִד
מֵעַמָּדִי עַד־בֵּית לֶחֶם:

וַיֹּאמֶר שְׁלַחְנִי נָא כִּי זָבַח מִשְׁפָּחָה
לָנוּ בָּעִיר וְהוּא צִוָּה־לִּי אָחִי וְעַתָּה
אִם־מִצָּאתִי חַן בְּעֵינֶיךָ אִמְלֹטָה נָא וְאַרְאֶה
אֶת־אָחִי עַל־כֵּן לֹא־בָּא אֶל־שֻׁלְחַן
הַמֶּלֶךְ: (ס)

וַיַּחַר־אַף שְׂאוּל בִּיהוֹנָתָן וַיֹּאמֶר לוֹ
בֶּן־נַעֲוֹת הַמֶּרְדּוֹת הֲלֹא יָדַעְתִּי כִּי־בַחֲרָה
אַתָּה לְבֶן־יִשִּׁי לְבִשְׁתֶּךָ וּלְבִשְׁתֵּי עֲרֹנֹת
אִמִּי:

And, behold, I will send the lad: Go, find the arrows.
21 If I say unto the lad: Behold, the arrows are on this
side of thee; take them, and come; for there is peace
to thee and no hurt, as the LORD liveth.

22 But if I say thus unto the boy: Behold, the arrows are
beyond thee; go thy way; for the LORD hath sent thee
away.

23 And as touching the matter which I and thou have
spoken of, behold, the LORD is between me and thee
for ever.'

24 So David hid himself in the field; and when the new
moon was come, the king sat him down to the meal
to eat.

25 And the king sat upon his seat, as at other times, even
upon the seat by the wall; and Jonathan stood up, and
Abner sat by Saul's side; but David's place was empty.

26 Nevertheless Saul spoke not any thing that day; for he
thought: 'Something hath befallen him, he is
unclean; surely he is not clean.'

27 And it came to pass on the morrow after the new
moon, which was the second day, that David's place
was empty; and Saul said unto Jonathan his son:
'Wherefore cometh not the son of Jesse to the meal,
neither yesterday, nor to-day?'

28 And Jonathan answered Saul: 'David earnestly asked
leave of me to go to Beth-lehem;

29 and he said: Let me go, I pray thee; for our family
hath a sacrifice in the city; and my brother, he hath
commanded me; and now, if I have found favour in
thine eyes, let me get away, I pray thee, and see my
brethren. Therefore he is not come unto the king's
table.'

30 Then Saul's anger was kindled against Jonathan, and
he said unto him: 'Thou son of perverse rebellion, do
not I know that thou hast chosen the son of Jesse to
thine own shame, and unto the shame of thy
mother's nakedness?

כִּי כָל־הַיָּמִים אֲשֶׁר בֶּן־יִשִׁי תִּי
עַל־הָאָדָמָה לֹא תִכּוֹן אֶתָּה וּמַלְכוּתְךָ
וְעַתָּה שְׁלַח וְקַח אֹתוֹ אֵלַי כִּי בֶן־מָוֶת
הוא: (ס)

31 For as long as the son of Jesse liveth upon the earth,
thou shalt not be established, nor thy kingdom.
Wherefore now send and fetch him unto me, for he
deserveth to die.'

וַיַּעַן יְהוֹנָתָן אֶת־שָׁאוּל אָבִיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו
לָמָּה יוֹמָת מָה עָשָׂה:

32 And Jonathan answered Saul his father, and said unto
him: 'Wherefore should he be put to death? what
hath he done?'

וַיִּטֵּל שָׁאוּל אֶת־הַחֲנִית עָלָיו לְהַכָּתוּ וַיָּדַע
יְהוֹנָתָן כִּי־כָלָה הָיָא מֵעַם אָבִיו לְהָמִית
אֶת־דָּוִד: (ס)

33 And Saul cast his spear at him to smite him; whereby
Jonathan knew that it was determined of his father to
put David to death.

וַיָּקָם יְהוֹנָתָן מֵעַם הַשְּׁלֶחָן בְּחַר־אָרַךְ
וְלֹא־אָכַל בַּיּוֹם־הַהוּא הַשֵּׁנִי לֶחֶם כִּי
נִעְצַב אֶל־דָּוִד כִּי הִכְלִמוֹ אָבִיו: (ס)

34 So Jonathan arose from the table in fierce anger, and
did eat no food the second day of the month; for he
was grieved for David, and because his father had put
him to shame.

וַיְהִי בַּבֹּקֶר וַיֵּצֵא יְהוֹנָתָן הַשֶּׁדֶה לְמוֹעֵד
דָּוִד וְנָעַר קָטָן עִמּוֹ:

35 And it came to pass in the morning, that Jonathan
went out into the field at the time appointed with
David, and a little lad with him.

וַיֹּאמֶר לְנָעֲרוֹ רֵץ מֵצֵא נָא אֶת־הַחֲצִיִּים
אֲשֶׁר אֲנֹכִי מוֹרֶה הַנָּעַר רֵץ וְהוּא־יָרָה
הַחֲצִי לְהַעֲבֹרוֹ:

36 And he said unto his lad: 'Run, find now the arrows
which I shoot.' And as the lad ran, he shot an arrow
beyond him.

וַיָּבֹא הַנָּעַר עַד־מְקוֹם הַחֲצִי אֲשֶׁר יָרָה
יְהוֹנָתָן וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרֵי הַנָּעַר וַיֹּאמֶר
הֲלוֹא הַחֲצִי מִמּוֹךְ וְהִלָּאָה:

37 And when the lad was come to the place of the arrow
which Jonathan had shot, Jonathan cried after the
lad, and said: 'Is not the arrow beyond thee?'

וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרֵי הַנָּעַר מְהֵרָה חֲוָשָׁה
אֶל־תַּעֲמֹד וַיִּלָּקֵט נָעַר יְהוֹנָתָן אֶת־(כ)
הַחֲצִי(ק' תַּחֲצִיִּים) וַיָּבֹא אֶל־אֲדֹנָיו:

38 And Jonathan cried after the lad: 'Make speed, hasten,
stay not.' And Jonathan's lad gathered up the arrows,
and came to his master.

וְהַנָּעַר לֹא־יָדָע מֵאוֹמֶה אֵךְ יְהוֹנָתָן וְדָוִד
יָדְעוּ אֶת־הַדָּבָר: (ס)

39 But the lad knew not any thing; only Jonathan and
David knew the matter.

וַיִּתֵּן יְהוֹנָתָן אֶת־כְּלָיו אֶל־הַנָּעַר אֲשֶׁר־לוֹ
וַיֹּאמֶר לוֹ לֵךְ הִבֵּיָה הָעִיר:

40 And Jonathan gave his weapons unto his lad, and said
unto him: 'Go, carry them to the city.'

הַנָּעַר בֹּא וְדָוִד קָם מֵאֲצֹל הַגִּבּוֹר וַיִּפֹּל
לְאַפּוֹ אַרְצָה וַיִּשְׁתַּחוּ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים
וַיִּשָּׁקוּ אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ וַיִּכְבּוּ אִישׁ
אֶת־רֵעֵהוּ עַד־דָּוִד הִגְדִּיל:

41 And as soon as the lad was gone, David arose out of a
place toward the South, and fell on his face to the
ground, and bowed down three times; and they kissed
one another, and wept one with another, until David
exceeded.

וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן לְדָוִד לֵךְ לְשָׁלוֹם אֲשֶׁר
נִשְׁבַּעְנוּ שְׁנֵינוּ אֲנִי וְהוּא בְּשֵׁם יְהוָה לֵאמֹר
יְהוָה יִהְיֶה בֵּינִי וּבֵינְךָ וּבֵין זֵרְעִי וּבֵין
זֵרְעֶךָ עַד-עוֹלָם: (פ)

42

And Jonathan said to David: 'Go in peace, forasmuch as we have sworn both of us in the name of the LORD, saying: The LORD shall be between me and thee, and Between my seed and thy seed, for ever.'